ÜDVÖZLET A SZOVJET SAJTÓNAK

Két éves volt a Pravda, amikor 1914. május 5-én először ünnepelték meg a munkások Oroszországban a proletársajtó napját, a Pravda megalapításának évfordulóját. Lenin *a marxista erők seregszemléjének* nevezte ezt a napot és megállapította, hogy *a jubiláris ünnepség a bolsevikok pártja és a munkásosztály, valamint az egész dolgozó nép kapcsolatai erősödését jelképezte.*

Azóta is rendszeresen megemlékeztek a dolgozók a sajtó napjáról; nemegyszer zord idők, éhezés, blokád, háború körülményei között tartották meg ezt a már hagyományossá vált ünnepet, de a nehéz napok csak még jobban egybefűzték a népet hű barátjával, a kommunista sajtóval, amely éppen a nehézségek leküzdésében vált a szovjet emberek nélkülözhetetlen eszmei erőforrásává.

A forradalom győzelmével újfajta újságírást teremtett a Szovjetunióban a kommunista párt. *„Át kell változtatnunk, és mi át is változtatjuk a sajtót a szenzáció szócsövéből, a politikai újdonságok egyszerű közlési apparátusából... a tömegek gazdasági átnevelése fegyverévé, olyan fegyverré, amely megismerteti a tömegeket azzal, hogyan kell újszerűen berendezni a termelést"* — magyarázta Lenin. A szovjet sajtó valóban ilyen lett: a szocialista társadalom létrehozásának, a kommunizmus építésének fegyverévé vált, amely az emberek figyelmét nem olcsó szenzációkra, hanem a társadalom legfontosabb problémáira irányítja. Burzsoá olvasó számára talán „szürke" ez a sajtó, de a szovjet olvasóknak, akik részesei a kommunizmus építésének, más a véleményük. Moszkva jellegzetes képéhez hozzátartoznak a hosszú sorok, melyek reggelenként a Pravdáért, Izvesztyijáért, Szovjetszkaja Rosszijáért, délutánonként pedig a Vecsernaja Moszkváért állnak az újságosbódék előtt. Hasonló a kép a vidéki városokban, de még a távoli szűzföldi településeken is, ahol az első házakkal együtt épült fel a könyvek és újságok kicsiny pavilonja s ahová repülőgépek viszik el naponta a Pravdát, meg más központi és helyi lapokat.

A Pravdában és a többi szovjet újságban az emberek a hírközlés megbízhatóságát, az egyszerűséget, a tömegek gondjainak lelkiismeretes kezelését s az eszmei mondanivaló világosságát, tisztaságát szeretik. Kevés ország dicsekedhet el a sajtó olyan népszerűségével, mint a Szovjetunió, ahol *a forradalom óta meghúszszorozódott a kiadott lapok példányszáma s ma már több mint hét és fél ezer újságot adnak ki 54 millió példányban.* Jellemző a szovjetállam nemzetiségi politikájára, hogy a nem orosz nyelven megjelenő lapok száma a forradalom óta *negyvenegyszeresére* nőtt.

Amit Lenin az első sajtónapi ünnepről mondott, az érvényes mindmáig. Most is a párt és a nép kapcsolatát erősíti minden évben ez a nevezetes nap, amikor a szovjet nép ismételten kifejezi szeretetét és megbecsülését a sajtó munkásai, s az egész szovjet sajtót irányító kommunista párt iránt.

Ezen a napon a haladó magyar újságírás nevében a barátok és fegyvertársak üdvözletét, testvéri kézszorítását küldjük a szovjet sajtó képviselőinek és további, sikerekben gazdag esztendőket kívánunk páratlanul értékes munkásságukhoz.

Előadás az MSZMP kulturális politikájáról

Az MSZMP Politikai Akadémiájának következő előadását május 5-én, hétfőn délután fél 6 órakor a Néphadsereg Központi Tiszti Házában rendezik, ahol Kállai Gyula elvtárs, az MSZMP Központi Bizottságának titkára, a Politikai Bizottság tagja „Az MSZMP kulturális politikája" címmel tart előadást.

Fiataljaink bensőséges ünnepségén üdvözölték a magyar anyákat

Tulajdonképpen nem volna szabad a tudósítások szokásos nyelvén írni erről a nagyon bensőséges ünnepségről, amelyet a budapesti KISZ-bizottság rendezett tegnap délután a Központi Tiszti Házban az anyák napja alkalmából, dehát a mindennapok krónikáját jegyző toll megszokja a tényközlés legegyszerűbb formáit, nehezen tér el tőle.

A nagy érzelmek egyszerűek és csendesek és az anyák azt szeretik, ha a legszentebb érzés: az anya iránti szeretet nyilvánítása is csendes és egyszerű. Ilyen volt ez a tegnapi ünnepség is, amelynek elnökségében nagyobbrészt nők, anyák ültek: *Kelen Jolán, Mező Imréné, Asztalos Jánosné, Erdei Lászlóné, Bodonyi Pálné, Bugár Jánosné, Petrák Jánosné.*

A 63 éves Petrák nénitől megkérdeztem: mit mondana el a nézőtéren ülő 500 anyának, ha fel kellene szólalnia:

— *Azt fiam, hogy az én uram kőműves volt egész életében. Nagyon sokszor nem volt munkája a múltban. Sok gyerekkel, nagy nyomorban éltünk a Vágóhíd utcánál, a Kiserdőben. Nagyot fordult az életünk a felszabaduláskor. Lakást kaptunk, gyerekeink tanulhattak, engem ki is tüntettek, mert tizenkét élő gyermekem és tíz unokám van. Minden anyának olyan gyerekeket kívánok, mint az enyémek, akik becsülettel eltartják idős, megfáradt szüleiket, mindig csak azt nézik, hol, mivel kedveskedjenek nekünk. Már most is tele van az otthonunk virággal.*

S ez az ünnepség is a virág jegyében indul. Úttörők ajándékozzák meg piros tulipán-csokrokkal az anyákat, az elnökségben és a nézőtéren ülőket egyaránt.

Mónus Antal, a KISZ budapesti bizottságának titkára mond beszédet. Közvetlen hangút, szívhez szólót, az anyák iránti őszinte tisztelettől és szeretettől áthatottat. És a mamák? Igen, néha könnyeznek, másszor mosolyognak, bólogatnak, de itt sem lehet teljesen zavartalan a nyugalmuk. Hol itt, hol ott szólal meg egy-egy vékonyka gyerekhang: *„Anyu, szomjas vagyok! Menjünk ki, mert itt sötét van!"* Pedig jó hallgatni a melengető, szép szavakat, jó érzés hallani és látni, hogy a KISZ az anyák, a szülők tiszteletére neveli a fiatalokat —, dehát első az anyai kötelesség...

Hosszú taps fogadja a szónok szavait: *„Büszkék vagyunk édesanyáinkra, korunk harcos, dolgozó asszonyaira, akik nemzeti felemelkedésünk terhét vállalva, társadalmi átalakulásunk szépségeit ismertetik meg velünk, s utat mutatnak az emberiségnek is a jövő felé. Mi, kommunista fiatalok édesanyáinktól tanuljuk a munka szeretetét, az emberek megbecsülését, az igazságosságot, az emberi együttélés szocialista erkölcsét."* S hogyne hallgatnák örömmel: *„Mi azt akarjuk, hogy anyáink soha ne csalódjanak bennünk, valóra akarjuk váltani reményeiket, hogy kevesebb legyen a könny, a bánat, s több az öröm, mely beragyogja életüket. Mi, kiszisták hadat üzenünk a tisztelet lenségnek, az udvariatlanságnak."*

Aztán kiosztják a díjakat azoknak a rövidnadrágos költőjelölteknek és copfos kis képzőművészeknek, akik a fővárosi tanács és a KISZ budapesti bizottságának pályázatán a legsikeresebben öntötték művészi formába azt, amit a színpad felett elhelyezett felirat tanúsága szerint Petőfi így fogalmazott meg: *„Mi ő nekünk? Azt el nem mondhatom, Mert nincsen rá szó, nincsen fogalom..."*

A szünet után szaporodik a vendégek száma. Azok a meghívott édesanyák is ideérnek, akik csak később tudtak végezni a hétvégi takarítással, főzéssel. *Az úttörők központi József Attila regős-csapata énekel, majd Juhász Gyula, Móricz Zsigmond, József Attila és Móra Ferenc örökbecsű sorait halljuk az anyákról, neves művészek tolmácsolásában.*

Nemsokára kigyúlnak a nézőtéren a lámpák. Ki-ki virágjával, gyermekével, örömével és — nyereményével lép ki a napsütötte utcára. Hogyan is mondta az ünnepi szónok? *„Mi azt kívánjuk, hogy az anyák minden lépését a májusi napsugár, szívünk melege kísérje az egész országban."*

Minden lépését. S nemcsak az ünnepnapokon.

Cserhalmi Imre

A nőmozgalom egyik legfontosabb feladatának tekinti az anyák védelmét

Erdei Lászlóné anyák napi nyilatkozata

Az anyák napja alkalmából *Erdei Lászlóné*, a Magyar Nők Országos Tanácsa elnöke nyilatkozatot adott a Magyar Távirati Iroda munkatársának. Ismertette azokat az intézkedéseket, melyekkel államunk az anyákat segíti.

Erdei elvtársnő hangsúlyozta: államunk hathatósan segíti a dolgozó anyákat, törvény biztosítja a terhes nők védelmét és a dolgozó anyának a jogot, gyermeke ápolásához.

A terhes anyák fizetését más munkakörbe való helyezés esetén nem szabad csökkenteni és az állam az első gyermek születésekor 700, további gyermekek születésekor 600 forint segélyt ad a társadalombiztosításban részvevőknek. Ezenkívül a dolgozó anya 400 forint értékű babakelengyét kap. 1956-ban 74 millió forint értékű babakelengyét osztottak ki. 1938 óta majd kétszeresére emelkedett a nőgyógyászati és háromszorosára a gyermekágyak száma. 1950-ben több mint egymillió volt a terhességi tanácsadások száma, szemben az 1938-as 33 ezerrel.

A Nőtanács elnöke nyilatkozatában részletesen beszélt a gyermekintézmények fejlődéséről, majd arról az előadássorozatról, melyet a Magyar Nők Országos Tanácsa a múlt év nyarán kezdeményezett az anyák pedagógiai nevelése érdekében.

Nyilatkozata végén a gyermeküdültetéssel, a háztartási gépek kölcsönzésével és a gyermekek olcsó öltöztetése érdekében tett intézkedésekkel foglalkozott.

— A magyar nőmozgalom a továbbiakban is egyik legfontosabb feladatának tekinti — fejezte be nyilatkozatát Erdei Lászlóné —, hogy az egész társadalom tisztelete és szeretete övezze az anyát, valóban olyan egészséges anyakultusz fejlődjék ki, amilyet a jövőt, az új nemzedéket ringató dolgos, szerető édesanyák megérdemelnek.

Fokozni kell az ifjúság békéért folytatott akcióját

A DIVSZ és a japán ifjúsági küldöttség közös közleménye

A DIVSZ meghívására japán ifjúsági küldöttség tartózkodott Budapesten. A küldöttség a Japán Ifjak és Lányok Kongresszusának, a Japán Ifjúsági Szövetségek Tanácsának, a Japán Diákok Autonóm Országos Szövetségének, az Atom- és Hidrogénbombaellenes Japán Országos Tanácsnak, az Atom- és Hidrogénbomba Áldozatai hirosimai és japán szervezeteinek tanácsa képviselőiből állt.

A küldöttség itt-tartózkodásakor tanácskozott a DIVSZ titkárságával. A japán ifjúsági küldöttség tájékoztatta a DIVSZ titkárságát arról a tevékenységről, amelyet *az ifjúság Japánban az atomfegyverek eltiltásáért és a békéért folytat, s beszámolt európai útjáról.* A DIVSZ titkársága a maga részéről tájékoztatta a küldöttséget a DIVSZ-nek a nukleáris fegyverek kérdésével kapcsolatos állásfoglalásairól és tevékenykedéséről. A tárgyalásaikról közleményt adtak ki.

A Szovjetunió Legfelsőbb Tanácsa megszüntette a nukleáris fegyverekkel végzett kísérleteket, szükséges lenne, hogy az Egyesült Államok és Nagy-Britannia hasonló intézkedéseket hozzon — állapítja meg a közlemény, majd hangsúlyozza: meg kell szüntetni Európában és a Távol-Keleten jelenleg nagy erővel folyó atomfelszerelést és meg kell valósítani az európai és távol-keleti atommentes övezetet.

A közlemény kiemeli, hogy

a jövőben fokozni kell a békeszerető ifjúságnak a békéért folytatott egységes akcióját mind nemzeti, mind nemzetközi síkon.

Ebből a szempontból különösen jelentős az augusztusban *Tokióban megtartandó atom- és hidrogénbomba elleni IV. világértekezlet s a leszerelésért, valamint a nemzetközi együttműködésért összeülő júliusi stockholmi kongresszus.*

Hangsúlyozzák, hogy

a béke érdekében erősíteni kell az együttműködést a japán ifjúság és a DIVSZ között.

Fokozni kell az együttműködést minden nemzeti és nemzetközi ifjúsági szervezet között.

Anyák napja a rádióban

Vasárnap, anyák napján a rádióban a Kossuth-adón 8 óra 10 perckor a Kommunista Ifjúsági Szövetség köszönti az édesanyákat. A köszöntőt Hadics László, a KISZ budapesti bizottságának tagja, a Fővárosi Operettszínház művésze mondja el. A Vasárnapi versek című népszerű műsorszám ezen a napon ugyancsak az anyákat köszönti. (MTI)

ügyünk között, akkor feltétlenül az utóbbit választaná!

És nyomban elrohan Szálasihoz a friss hírrel: Höttl egyre nyíltabban szidja Horthyt, és egyre többre értékeli a nyilaspárt várható szolgálatait...

— Ugy látszik, hogy most már a németeket is sürgeti az idő. És mi jövünk!

— Igy legyen! — bólint bozontos fejével Szálasi. — Nap ne múljon anélkül, hogy a németekkel tárgyaljunk. A mi gyepünk vérvalósága nemsokára felragyog!

Vajna másnap ismét Höttlnél ül. Höttl ezúttal azt állítja, hogy ők, a német követség szakértői már régen a nyilaspárt érdekében dolgoznak, csak a német külügyminisztérium tartott ki Horthy rozoga lova mellett. Most azonban belátják tévedésüket Berlinben is és azt tervezik, hogy gróf Pálffy Fidél legyen az új magyar miniszterelnök.

Vajnát óriási csalódás éri. Pálffy vérbeli fasiszta, de karrierjét nem kívánja megosztani Szálasival. Régi ellenlábasok. Igy állunk?

Hát Franzl Szálasi, az isten ostora nem fogja ezt megtűrni! Röpcédulák hatalmas tömegét nyomtatják ki, a cédulákon nyilaskereszt és Szálasit istenítő szólamok. Ilyenek: „E jelben győzünk! Ha Szálasi vezet!" A röpcédulák százezerszám hevernek Budapest utcáin és uszítanak a Sztójay-kormány ellen. A röpcédula-háborúban Szálasi megpróbálja végleg elintézni számadását Imrédy Bélával is, akitől szintén tart, hogy a németek — őhelyette — rá kívánnak támaszkodni. A röpcédula címe: „Imrédy 37,5 százalékos zsidó!" és a hirhedt fasiszta politikus családfájáról alaposan leszedi a szenteltvizet... Kimutatja a röplapon, hogy Imrédy ősei közt ott volt Senger Sámuel müncheni rabbi, és más, a fajvédők szemében korántsem kívánatos személyek...

Szálasi nem hisz Höttlnek, sokkal valószínűbbnek tartja, hogy a nyilas hatalomátvételt a budapesti német követség „fafejű" tisztviselői gátolják. Mi lenne, ha egy memorandummal egyenesen Hitlerhez folyamodna? A Führer bizonyára megértené, csak nem eléggé jól tájékozott a magyarországi helyzetről és a nyilaskeresztes párt jelentőségéről. Június 26-án báró Kemény és Szöllősi, a nyilaspárt alvezérei megjelennek Weesenmeyernél és egy piros-fehér-zöld szegélyű emlékiratot nyújtanak át:

— Méltóztassék megengedni — mondja komoran báró Kemény —, hogy pártvezetőm, Szálasi Ferenc rendeletéből a mellékelt emlékiratot nagyméltóságodnak átnyújtsam, hogy azt Hitler Adolfnak, a német birodalom vezérének kezéhez juttatni méltóztassék...

Weesenmeyer leülteti vendégeit. Azok készségesen ismertetik a memorandum tartalmát. Báró Kemény fel is olvas belőle egy részletet:

„A német nép minőségi és mennyiségi kiválósága folytán kétségtelenül, elvitathatatlanul, elidegeníthetetlenül és természetes módon jelenti az európai nagytérbe szervesen beépített nacionalista és szocialista Európaközösség irányító akaratát."

— A Führer bizonyára örömmel olvassa majd a memorandumot — ódeleg Weesenmeyer.

— És a Führer meg lehet győződve — teszi hozzá a nyilas alvezér —, hogy a nyilaskeresztes párt nemcsak elismeri a németek elhivatottságát, de biztosítja is a német vezetés érvényesülését Európa emo részén!

Weesenmeyer már tudja, mi lesz a Führer válasza. Már előre látja, a Führer utasítást fog adni... Igen, a nyilaspárt és Szálasi lesz az igazi szövetséges, mindenki másnál különb Hitler szolgálatában! Weesenmeyer szinte elérzékenyül, úgy szólal meg:

— Készítsék fel a nyilaskeresztes testvéreket...

— Efelől ne legyenek gondjai, excellenciás uram. — Kemény szélesen vigyorog:

— Na jó — mondja Weesenmeyer —, de az effajta kilengéseknek, mint az Imrédy-féle röpcédulák, vége lesz. — Hangja egyszerre nagyon éles: — A kibontakozásra káros minden egyéni akció! Aki becsületesen követni kívánja a Führer intencióit, annak fegyelmet kell tartani!

Mint a lehordott, megszégyenített kutyák, ülnek a nyilas alvezérek a gazda lábánál. Szótlanul tűrik a leckéztetést.

— Önök — folytatja Weesenmeyer — ugyebár július negyedikén nagytanács-ülést akarnak tartani. Tudom, tudom, a gyűléstilalom önökre is vonatkozik. Nos, csak tartsák meg nyugodtan. A rendőrségnél majd intézkedünk.

A nyilas alvezérek szeme reménykedően megcsillan. Szigorú a gazda, de azért a kezükre jár...

Búcsúzkodnak, hajlongva kifarolva Weesenmeyer irodájából.

Következő riportunk:

HARC AZ UTOLSÓ TÖLTÉNYIG EGY CSENDES BUDAI CUKRÁSZDÁBAN...

Mester és tanítvány

Edvi Illés Aladár gyűjteményes kiállítása

A kritikust *műítész* néven emlegették még, amikor *műpártoló* közönségünk először találkozott *Edvi Illés Aladár* jellegzetes kézjegyével a Műcsarnok falára aggatott akvarellje alsó jobbsarkában. A művész bemutatkozásának idestova 70 esztendeje, de aláírásán jottányi nyomot sem hagytak a felgyülemlő évek, amelyek annyi változást hoztak bennünk és körülöttünk. A legfigyelmesebb szem sem tud szemernyi eltérést felfedezni a mester 1888-ban és most, 1958-ban festett képeinek szignumán. Valamennyi betű vonala s az aláírás lejtése is hajszálnyira egyezik. Igy látja ezt a 88 éves művész is, de hozzáfűzi, hogy életszemlélete, festői látásmódja, érdeklődési köre és művészi célkitűzése is lényegében, gyökerében, most, pályafutásának 70. fordulóján is ugyanaz, mint a 18 éves művésznövendéké, aki első vízfestményét küldte be a Műcsarnok tárlatára.

— *Mesterségi ismereteim, felkészültségem persze guarapodtak, de hát a kifejezési eszközt, a technikát sohasem tekintettem fő célnak* — vallja a baleseti kórház betegágyán, alig 48 órával a sikerült operáció után. — *Mindent meg kell tanulnunk, amit el tudunk sajátítani, a technikát azonban alá kell rendelni a mondanivaló költői erejének. Hiszen a művész előtt tárulkozó természetnek sincs technikája, csak szépsége, igazsága; vonala, színe; varázsa, sejtelme; földszagú, élettelies valósága.*

Pajtáskodón, önmagában évődőn mosolyog.

— *De mit papolok, mintha szószéken állanék, holott felducoltan üldögélek az ágyban.*

Néhány papírszeletet emel fel az éjjeliszekrényről, 1928-ban megjelent olasz újságok kivágásait. Kis kollekcióval, 28 képpel, rajzzal szerepelt akkor a velencei Biennálén s az olasz kritikusok, mintha összebeszéltek volna, úgyszólván valamennyien annak a meggyőződésüknek adtak kifejezést, hogy azt a különbséget, ami a magyar és minden más nemzet festői kifejezési módja között jelentkezik, leginkább signore Aladáro képein lehet észlelni. (Abban is egységes volt a legkülönbözőbb felfogású olasz műbírálók állásfoglalása, hogy a magyar festő keresztnevét családnévnek gondolták és írták le.)

*

Most a Nemzeti Szalonban rendezett gyűjteményes s egyben jubiláris kiállításán különös hangsúlyt kap signore Aladáro művészetének mély és igaz magyarsága. Hét boldogító munkába feledkezett évtized gazdag, változatos termése kap helyet a kiállítás termeiben; nem egy képmessze külföldön, Törökországban, Olaszhonban, Párizsban, Hollandiában született, de egyet is alig találunk köztük, amelynek égboltja, levegője, szelíd nyugalma, sajátos színhatása ne arról árulkodna, hogy festője a képet a Duna—Tisza táján álmodta meg.

Nem mintha Edvi Illés Aladár valaha is álomképeket vetített volna vászonra. Ellenkezőleg. Még ha, mint minden nagy piktort, olykor elragadta is az alkotó révület, művészete annyira valósághű, természetimádata olyan szenvedélyes, hogy az örökérvényű szépséget az őt körülvevő világ egyszerű jelenségeiben keresi és találja meg.

Ha valaki, Edvi Illés Aladár elmondhatja: sokfelé járt, másutt is volt jó dolga. Marasztalták Hollandiában, hívták Londonba, ahol az akvarellnek akkora a becsülete, hogy az akvarellisták egyesületének elnökségét a királyi pár vállalta. De a magyar mester sohasem vált hűtlenné kettős ideáljához.

— *Nem is sejtitek, milyen erkölcstelen ember vagyok* — szokott tréfálkozni baráti körben —, *egész életemben bigámiában éltem. Egyszerre két témakör volt a szerelmem; a puszta éppen úgy szívemhez nőtt, mint Kalotaszeg százszínű tája.*

Már a gimnáziumban, amikor Petőfi leíró költeményeit olvasta, kimeríthetetlen élménytárnak, gyönyörűséges tündérvilágnak látta az Alföld szikes pusztaságát. A végtelen néma táj éppen úgy megbabonázta, mint később Kalotaszeg napsütése, gazdag népviselete, kedves emberei. De vonzotta még valami, a háziállatok békés világa: a csendesen kérődző tehenek, istállóba kötött lovak, hízelkedő komondorok, legelésző kecskék s a mélaszemű borjak.

Milyen szenvedélyes odaadással festette ezeket s mekkora örömét lelte témakörében, micsoda kivételes mesterségbeli felkészültség segítette szelíd, szemlélődő, a lényegre és a részletekre egyszerre felfigyelő egyéniségének kialakulását — tanúi lehetünk most a Nemzeti Szalonban. Egybegyűjtött életműve nemcsak szeretetünket ébreszti a 88 éves mester iránt, hanem elismerő csodálatunkat is. Az állandóságnak, a maradandóságnak azt a felemelő légkörét érezzük magunk körül a Nemzeti Szalonban, mely a világvárosi múzeumok kabinetjeiben órákig marasztalja a látogatót. Képei között nemcsak azok váltak időfelettivé, klasszikus művekké, melyeket a letűnt századvégen festett, mint a *Szélmalom* vagy az *Alföldi táj*, hanem legújabb keltezésű munkái közül is nem egy; így *Szakadék a Hármashatár-hegyen*, *Este a tanyán*, *Fészer Dömsödön* címmel jelzett olajfestményei s régebbi keltezésű alkotásainak egész sora. Művészete olyan harmonikusan olvadt festészetünk fejlődésébe, mint kedvelt botos-fűzeinek, élő, suhogó nyárfáinak vonalai az Alföldön, pusztán született képeinek távlatába. Alkotásai éppoly kevéssé hiányozhatnak az utánunk következő idők nemzeti galériájának faláról, mint a nagybányai mestereké, akikkel valaha maga is szembeállónak vélte festői alkatát.

A Nemzeti Szalon kiállítása meggyőz, hogy Edvi Illés Aladár mindig a maga belső világát igyekezett kifejezni saját művészi eszközeivel, s hogy mindent elmondhasson magáról, megtanulta mindazt, aminek birtokában nem kellett birkóznia többé a kifejezés formai problémáival. Tudását, tapasztalatait igyekezett átadni a Képzőművészeti Főiskolán tanítványainak. Köztük Karády Etelnek is, aki később felesége lett. Az egykori tanár és tanítvány most együtt szerepelnek a Nemzeti Szalonban, mint ahogyan együtt jártak s munkálkodtak egy hosszú élet köznapjain és ünnepi óráiban. A mester, megkülönböztetett elismerés ordóival mellén, úgy vélekedik, hogy sokkal többet tanult feleségétől, mint ő tanítványkorában tőle. Igy vagy úgy: megtanulta a bölcsességet, hogy csak a szépség örök, s hogy csupán szakadatlan munkába merülve, tapasztalatot, tudást felhalmozva juthatunk egy kis lépéssel közelebb hozzá. Az Edvi Illés-házaspár — kéz a kézben mester és tanítvány — nem is egy lépést tett előre a művészi álmok beteljesedésének ezen az útján.

Lengyel István

Meghalt Földes Imre

Földes Imre, a magyar szinpadi irodalom jeles képviselője 77 éves korában elhunyt. Igaz, hogy nevét az utóbbi időben csak ritkán láthattuk a szinházi előadásokat hirdető plakátokon, de még jól emlékszünk egykori sikereire. Már fiatalon a legjobb szinpadi írók között emlegették nevét, s műveivel többször nyert irodalmi díjat, többek között húszéves korában az Akadémia Koczán-díját.

Több sikeres vígjátékot és operett-szöveget írt, a legnagyobb elismerést azonban mint mélyenszántó színműíró érte el. Az 1900-as évek elején két drámai hangvételű színdarabjával keltett feltűnést és aratott nagy sikert. Mindkettőt az akkori Magyar Színház mutatta be. Egyiknek — *A császár katonáinak* — az volt a nevezetessége, hogy bátran s erőteljes művészi eszközökkel leplezte le a Ferenc József-i kor hadseregének szellemét. Az 1909-ben színrekerült *Hivatalnok urakban* a magyar csinovnyik figuráját rajzolta meg, feltűnő kritikai éllel.

Földes Imre művei a szerző kitűnő színpadi érzékéről tanúskodtak, s rendkívül népszerűek voltak nemcsak nálunk, hanem az ország határain kívül is. Életének utolsó éveiben is sokat dolgozott, s egy ideig, mint a színpadi írók egyesületének elnöke is tevékenykedett. Halálának hírét mélységes részvéttel fogadták a színházi körökben.

*

Földes Imrét az Irodalmi Tanács saját halottjának tekinti és kedden délután 3 órakor temeti el a Rákoskeresztúri temetőben a Budapest Főváros Tanácsa által adományozott díszsírhelyen.

Tudósítónk jelenti Brüsszelből:

Nagy sikert aratott a „magyar nap" hangversenye

A péntek esti magyar nap nagy hangversenye Brüsszelben minden várakozást felülmúló nagy sikert aratott.

Bár néhány magyarországi diszszidens a hangverseny előtt a nagy auditórium kapujában igyekezett uszító röpcédulák osztogatásával befolyásolni a közönséget (előző este a magyar vendéglőben kívántak botrányt okozni), a hatalmas hangversenyterem pazar fényeiben sárgálló, szinte végtelennek tűnő süppedő fotelsorok egytől egyig megteltek valóban nemzetközi közönséggel, nagy- és kisestélyiruhás hölgyekkel, frakkos, szmokingos sötétruhás férfiakkal, sokak kezében (az első sorokban is) ott volt a Bartók-művek kottája s a hangverseny alatt követték a tolmácsolást.

Ünnep volt ez a nagy hangverseny, amely a belga és a magyar himnusz elhangzása után a népek kulturális barátkozásának jegyében zajlott le. Nyolc-tíz-tizenkétszer hívták ki dübörgő, szűnni nem akaró tapssal a szereplőket, visszhangzott a „brávó", művészeink öltözőjét megrohanták a gratulálók, a közönség helyéről felállva ünnepelt és a műsor végeztével senki sem igyekezett a ruhatárba, hanem részt kért az ünneplésből.

A hangversenyt követő fogadás, amely az éjfél utáni órákig tartott, szintén szokatlan körülmények között folyt le: művészeinket körülvették a meghívottak (kétszázan lehettek) és elhalmozták őket gratulációikkal. A fogadáson beszélgettem a szovjet nagykövettel, aki elmondta, hogy rendkívüli gyönyörűséget szerzett neki a hangverseny és egyenként dicsérte a szereplőket: *Lukács Miklóst*, a karnagyot, s a közreműködőket: *Fischer Anniet*, *Palánkay Klárát*, *Székely Mihályt*, a Rádió szimfonikus zenekarát.

— *Hat évig éltem Magyarországon* — mondta e sorok írójának az itteni finn nagykövet. — *Ott lettem Bartók-hívő és az is maradok életem végéig. Fischer Annie a világ egyik legnagyobb pianistája, nálunk Finnországban is rajonganak érte. Ilyen hatalmas közönségsiker Belgiumban — példa nélküli!*

A La Dernierre Heure híres zenekritikusa, *Pierre Moulaert* ezeket mondja nekem: „*El vagyok ragadtatva. Bartók minden kultúrember ideálja, századunk egyik legnagyobbika, az emberi lélek legkiválóbb zenepiktora.*

Jacques Stehman belga zeneszerző: „*Igy csak magyarok tolmácsolhatják Bartókot. Bartók hatalmas szelleme ma itt volt közöttünk és ezt a nagyszerű magyar művészeknek köszönhetjük.*"

MAJTÉNYI ERIK:

Naplótöredék a Kárpátokon túlról

NOVEMBER 3. DÉLELŐTT

Már voltam benned boldog, Budapest,
hallom visszhangzó, muzsikás szavad —,
mondd, szélseperte, őszi Bástya-sétány,
ki ellen akarsz lenni most szabad?
Kik ellen bontod kartácsos viharban
s kiért bontod ki Kossuth-zászlaját?
A vízbe rokkant Erzsébet-híd mellett
kiért, kik ellen folyik most csatád?
Hány napja már, hogy éjszakája
perdül ujjunk között a bakelitgomb,
Szemünk rezzen — vagy csak a skála-lámpa?
És eszelősen hallgatjuk, hogy mit mond,
mit mondhat még az éter, mi hírt hozhat?
Süvít a hang, akár a sújtó kardvas,
te ifjú Pest, te büszke vén Buda,
Táncsics tarlója, jaj, hova hanyatlasz?
És szólni hallom, ím, költőidet,
szavuk oly furcsán rebben szét az éjben...
És felcsendül a Himnusz mély kongása,
óh, jaj nekem, már Kölcseyt sem értem...
Erőid fogytán, maholnap a körte
vakon bámul az alkonyi szobára,
de hova húnyhat, amit költőd ígért,
osztályrészed, a szellem napvilága?
Most tompán hullnak belém a szavak,
mint göröngyök a koporsó-födélre —
ezért őszült meg Mikes Rodostóban,
ezért alvadt meg Martinovics vére?
E felemás világért, felemás
jövendőért,, mely fagyos éjbe torkoll?
Jaj, múljon el e keserű pohár
mitőlünk, távol élő magyaroktól!
A Szózat hangja dübörög az estben,
nagy-mélyről hallom Petőfi nevét...
De Eszterházy nem érti Petőfit,
csak a kőműves, csak a volt cseléd!
Kiket akarsz most volt cselédeid
urául hívni, szegény Magyarország?
Holott az utca gyilkol s fosztogat,
s fiaid vérét isszák a csatornák...
Oh, ti néppuskás szörnyű éjszakák
s ti hullaszagú hűvös hajnalok!
Ti, körzők helyett irányzékra hajló
szöghajú fiúk, mit akartatok?
A múlt hibáit, bűnét számonkérni,
új arcot adni hitnek, szabadságnak?
Most már hazug szavakba göngyölítve
új bűnök mérges magvai csíráznak.
A kisbíró már veri a dobot,
az országházát terrorlegény őrzi,
már számlálja a gyáros: mennyit kérjen
s új hármaskönyvet fogalmaz Werbőczy...

NOVEMBER 3. ESTE

Messziről szól e szó, s ki tudja
eljuthat-e még, hű testvérem, hozzád
kinek szavára talpra állhat
vagy porba bukhat egész Magyarország.
De minden szónál jobban fájna most
a hallgatás — óh Budapest, te árva,
emlékszel-e még szépszavú s üreszsebű fiadra, József Attilára?
Ő hitte azt, hogy végső győzelemre
viszi népét a bíborszínű zászló,
és őrzi még utolsó lépteit
s utolsó gondjait Balatonszárszó...:
Emlékezz hát, ocsúdj föl, nézz az égre,
oly kék, mint tegnap, s még a te eged,
még van hazád, van életed, jövendőd,
s az ő hitével meg is védheted!

NOVEMBER 5. DÉLBEN

Új ének csendül új csaták elébe:
Híres Komárom sose lesz bevéve!

Jöjj hát s taposd szét, ifjú virradat,
a Dózsa-trón alatt a parazsat.

Gyötört a kín, a vér, a könny, a láz,
de nem gyötört úgy, mint az a parázs.

Az őszi fákat könyörtelen rázza
a szélvihar — vagy tán egy nép fohásza,

hogy sose tengjen önmagát gyalázón,
bús koldusként a nagymajtényi páston,

hogy mégse menjen volt urak elébe
az igát önként a nyakába véve, —

tisztulva kínban, megtisztulva vérben,
ne lássa többé senki fia térden.

NOVEMBER 6. REGGEL

Leszel még boldog, ifjú Budapest,
majd elcsitul a temetési ének,
és behegednek tépett sebeid,
és dalaid is rendre visszatérnek.
És hó szitál majd a Margitszigetre,
jönnek zúzmarás reggelek és esték,
s majd fölébreszti halkan a tavasz
a szabadság s az élet Budapestjét.
S mert törvény, hogy az idő és a hit
a szenvedést, a súlyos gyászt feloldja,
a Vár alatt és kint Erzsébeten
száz cseresznyefa öltözik sziromba.
Messziről szólok hozzád, Budapest,
ki tőlünk már-már idegenbe estél,
s ki voltál szörnyű tizenkét napig
testvérek közt a legféltettebb testvér,
s kiben hiszek, hogy megújhódhatik még,
s volt koldusai szent jussát megóvja
ama Székely György mártír-koronája
s Lenin viharvert győztes lobogója.

E vers 1956 novemberében, a Bukarestben megjelenő „Előre" című magyar napilapban látott először napvilágot. Irója a román fővárosban élő Majtényi Erik Állami-díjas költő, jelenleg tanulmányúton hazánkban tartózkodik.

Az egyetemek kulturális versenyének budapesti döntője

Szombaton délután az Egyetemi Színpadon megkezdődött az egyetemek és főiskolák országos kulturális versenyének budapesti döntője. Szombaton a színjátszók és a szavalók léptek színpadra. Az Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetem és a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem színjátszói *Heltai Az orvos és a halál* című egyfelvonásosát és *Brecht Félelem és nyomorúság a Harmadik Birodalomban* című művének részleteit mutatták be. Az egyetemek szavalóinak fellépésével zárult az első nap. Ma a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen folytatódik a verseny. Ezúttal a zenekarok, énekkarok és táncosok szerepelnek.

Az osztrákok csárdást táncolnak Nyugatmagyarországon

Németujvár, jan. 21

(A Magyarság tudósitójától)

Nyugatmagyarország lakosainak tömérdek keserüségben, fájdalomban volt eddig részük. Lépten-nyomon érezteték velük az osztrák »szovjeturak«, hogy itt ők parancsolnak és kimondott szavaiknak minden hienc-magyar feltétlen engedelmességgel tartozik. Börtön, sanyargatás jutott osztályrészül azoknak, akik akár egy kézmozdulattal nemtetszésüket nyilvánitották az osztrák intézkedésekkel szemben. A nyugati végek hienc-magyarsága nem törődve az üldöztetésekkel, meghurcoltatásokkal, igen sokszor dacos harcot vivott a bécsi beamter-sereggel, amig sikerült meggyőzni őket arról, hogy valamennyi osztrák e vérrel szentelt földön *csak vendég* és ezerév jogán *a hienceket illeti itt az első és az utolsó szó egyaránt.* E magyarérzésü nép szivós kitartásának köszönhető, hogy az osztrákokkal szemben bizonyos dolgokban fölénybe kerültek és a »kedves vendégek« most már valóban *ugy táncolnak, ahogy a magyar cigány huzza.*

Irtam már olyan esetekről, amikor a falusi bucsu mulató közönségét *szuronyos szovjetőrség rohamozta meg, mert magyar csárdást táncoltak* és magyar nótát énekeltek. Az idevaló hienc és horvát legények hamarosan elbántak ugyan e nem tulságosan bátor vitézekkel, de mégis kellemetlen volt nekik, hogy majdnem minden mulatság alkalmával szinte tucatszámra kellett az osztrák csendőröket a koesmából az uteára hajigálniok. Annál nagyobb feltünést keltett az, ami legutóbb Németujvárott történt.

Az itt időző osztrák hivatalnokok a mult esztendőben alakitottak egy dalárda-egyesületet, a *Deutsche Gesangverein*-t. Nagy igyekezettel toborozták a tagokat, de rajtuk kivül *nem jelentkezett senki.* Ekkor egy uj sportegyesületet, a *Turnverein*-t szervezték meg, hogy ebbe tömöritsék az ujvári ifjuságot. Az osztrákoknak e vakmerő cselekedete után csakugyan megmozdult a németujvári fiatalság, de nem azért, hogy hozzájuk csatlakozzanak, hanem megalakitották a *Güssinger Sport Clubot. Csaplovics* Elemér dr., ügyvéd vezetése alatt bámulatos fejlődésnek indult az osztrákmentes uj egyesület. Nemsokára mérkőzni mentek *Szentgotthárdra, Körmendre.* Azután pedig néhány *stájerországi csapatot vertek tönkre.* A Turnverein tagjait ámulatba ejtették a strémvölgyi fiuk győzelmes kirándulásai és önkéntelenül átengedték nekik az ujvári társadalomban a vezetőszerepet.

Lelkes ifjuságunk kiváló sikerein felbuzdulva, még inkább igyekezett azon, hogy a *magyar jelvényt, a magyar zászlót minél többször diadalra vihessék.* A téli hónapokban összejöveteleket, mulatságokat rendeznek, hogy *a magyar hagyományokat ápolják.*

A mult vasárnap hangversennyel egybekötött táncmulatságot rendeztek a *Korona*-szálló nagytermében. Az estélyen, *mintha a régi magyar világ elevenedett volna meg egy napra.* A farsangi mulatságnak már előre olyan hire volt, hogy a környékbeli falvakból tömegesen jöttek be az emberek Ujvárra. *Strém, Borosgödör, Orbánfalu, Kismedves, Nagymedves, Tobaj, Németcsencs* ifjusága vett részt különösen nagy számban az ünnepségen.

A németujvári fiuk és leányok közül *Nagy* Babi, *Heuberger* Paula, *Sarek* Ferenc, *Kollár* Dénes, *Ráth* Lenke, *Schatz* András és *Pfeiffer* Adalbert páter szerepeltek a müsoron. *Sarek* Anna pedig hegedün olyan ropogós nótákat huzott, hogy az osztrákoknak is megindult belé a szive.

Az előadás befejezése után a jelenvolt osztrák hivatalnokok várakozóan néztek egymásra, hogy vajjon *miféle nótára fogják megkezdeni a táncot. Jóska* primás nyugtalanul gyantázgatta a sarokban a vonóját és alighogy az utolsó széket kivitték a nagyteremből, rázenditett a bandája egy nálunk mostanában igen jól ismert *csárdásütemü magyar nótára.* Néhány pillantás mulva 15—20 pár ropta a táncot. Csakugy rengett belé »Kneffel papa« vendégfogadója. Majd a fiatalok táncos jókedvükben a cigánymuzsika után énekelni kezdték;

Azért, hogy én magyar vagyok,
Ne bántsatok engem . . .

Az osztrákok eleinte sugtak-bugtak, rosszalóan rázták a fejüket. De amint a tüzes magyar bor kezdte őket felmelegiteni, bocsánatot kértek a rendezőktől a tolakodásért és *az osztrák beamterek, étükön a Bürgermeisterrel meg Bezirksverwalterrel beállták a körbecsárdást táncolni.* Igy tartott ez világos virradtig, amikor aztán a *Rákóczi-indulóra* kezdett a társaság szétoszlani.

Délamerikai ötletek

— A Magyarság tudósitójától —

Az idők változásával nem csak társadalmak, országok, szent és sérthetetlennek tartott eszmék hullnak porba, hanem az örökéletünek tartott aranymondásokat is kikezdte az idő vasfoga. Igy a »ki korán kel, aranyat lel« egykori igazságot is a feledés avara kezdi belepni, s a ma modern üzletembere érthetetlennek tartja nagyapái egykori kereskedő-elvét, »a jó bornak nem kell cégér«-t.

»Adjatok egy jó ötletet és én kiforditom az emberek zsebeit«, mondja a mai modern Archimedes, aki magáévá teszi a délamerikaiak mondását, hogy »az ostoba ember munkájából, az ügyes pedig az ostobákból él«. És ebben van is sok igazság, hiszen hány ember verejtékezik kemény munkában egy életen át s korántsem tud annyit megtakaritani, mint egy-két boldog halandó, kik pillanatnyi ügyes ötletükkel sokszor egész életükre gondtalan megélhetésüket tudták biztositani.

A bérbeadott ötlet

Buenos-Airesben, a háboru előtti években készült el az első 14 emeletes ház-óriás, a *Pasaje Guémes,* amely hires arról, hogy a legfelső emeletére elhelyezett étterem ablakaiból nagyszerü kilátás nyilik a kikötőre. Még az épitkezés alatt szétkapkodták a bérlők az egyes üzlet- és irodahelyiségeket s csak egynek nem akart gazdája akadni, a magasbatörő karcsu torony szobájának.

Egy szép napon azonban beállitott a háztulajdonoshoz egy olasz ember, aki előadta, hogy szeretné kibérelni a toronyszobát. A ház ura kapva-kapott az alkalmon s sietett kijelenteni, hogy készörömest átadja havi 30 pesoért (1 argentinai peso 2 svájci frank).

— Rendben van — mondotta emberünk, — csak egy kérésem lenne. Ugyanis időjós vagyok s e foglalkozás megkivánja, hogy a tornyon néhány készüléket helyezzek el. Minthogy rendes ember vagyok, nem szeretném, ha esetleg emiatt utólag nézeteltéréseink támadnának, azért vegyük szerződésbe, hogy nem csak a toronyszobát, de magát a tornyot is nekem adja bérbe.

A háztulajdonosnak ez ellen nem volt kifogása és megkötötték a szerződést.

A szerződéssel most már beállitott emberünk Argentina legnagyobb cigaretta-gyárába, amelynek márkája nem név, hanem kétjegyü szám, a »43« volt.

— Uraim — mondotta az olasz — az önök reklámjai kitünőek, de van egy hibájuk, hogy csak nappal láthatók. Ezt a hibát szüntetné meg az én ötletem. Helyezzenek el a *Pasaje Guémes* tornyán a világtájak szerint négy hatalmas vakitóan izzó »43«-as számot, majd meglátják, hogy mennyire fogja ez fogyasztásukat növelni.

Az igazgatóság szó nélkül elfogadta az ötletet, amelyért a padlásszobával együtt *havi 450 pesot* fizetett még a legujabb időkig is, amikor a körülötte felépült házóriások elvevén a kilátást, az feleslegessé vált. Mindenesetre az olasznak hosszu éveken át biztositotta a gondtalan megélhetést.

43

Nem érdektelen a cigaretta »43«-as elnevezésének származása sem. Vagy 20 esztendővel ezelőtt a buenos-airesi árutőzsdének 42 tagja volt. A szám nem volt meghatározva, csak ugy alakultak a viszonyok, hogy ez hosszu időkön keresztül változatlan maradt, mindaddig, amig egy ujabb tag, a »43«-as, nem jelentkezett. Nagy feltünést keltett ez akkoriban az árutőzsdén s minthogy a tőzsdések Argentinában is kabalás emberek, első dolguk volt a szerencsehozó ember homlokát kezükkel megérinteni. Ámde a »43«-as nemcsak tőzsér, hanem ügyes kereskedő is volt, ki társult egy kisebb cigarettagyártóüzem tulajdonosával s minthogy hirtelenében gyártmányaik számára nem jutott hangzatos név eszükbe, a tőzsdés annak a »43«-as nevet adta.

Az egykori kis üzem ma Argentina egyik legnagyobb vállalata s ezt szisztematikus, állandó reklámjával tudta elérni, amelynek érdekében még a jótékonyságot is beállitotta. Ha például egy többgyermekes szegény özvegyasszonyt halálra gázolt a villamos, a másnapi ujságok máris hozták, hogy a »43« 10.000 pesót ajándékozott a hátramaradottaknak. Vagy ha a hadsereg egyik repülőgépe valamely látványos produkció alkalmával nagy nézőközönség jelenlétében lezuhant, a »43« azonnal felajánlott egy uj gépet. Legnagyobb sikerét azonban kisorsolásaival éri el. Mindenkinek, aki a 12-es csomagolásu cigaretta 100 papirzacskóját beszolgáltatja, joga van a sorsoláson résztvenni, amelyen két családi házat, két elsőrangu automobilt s még ezer értékes tárgyat osztanak ki, de nem évenként, hanem — havonta.

Az élő divatbábuk

Egy buenos-airesi ruhakereskedőnek sehogyse ment az üzlete, pedig már megpróbálkozott mindenfajtáju trükkel. Már arra gondolt, hogy üzletét feladja, amikor beállitott hozzá két jóvágásu s az összetévesztésig hasonló ikertestvér.

— Van egy ötletünk — mondották s előadták a kereskedőnek tervüket.

A következő nap délutánján, 6 órakor, amikor a floridai korzón legnagyobb volt a forgalom, megjelentek az ikertestvérek ujdonatuj, nagyszerüen szabott, de teljesen egyforma öltözetben. Nemcsak a nyakkendőjük szine, de még cipőik formája is teljesen egy volt. Már a két férfi összetévesztésig hasonló volta nagy feltünést keltett, de még nagyobbat a fiatalemberek körében, akiket elragadott azok jobban már igazán nem szabható ruhájuk. A rejtélyes idegenek kilétét azonban elárulta a néhány lépéssel mögöttük haladó, fantasztikus ruhába öltözött néger, aki a ruhakereskedő reklámcéduláit osztogatta. Ebben nem állt más, csak annyi, hogy a két jólöltözött fiatalember ruhái x üzletéből valók.

Felesleges talán mondanom, hogy a kereskedő azóta nem szándékszik üzletét feladni.

Amikor egy áruház égése reklám

Néhány esztendővel ezelőtt Buenos-Aires békésen alvó polgárait autóikkal robogó, fáklyás tüzoltók kürtjei verték fel álmukból. Lángokban állott a város legnagyobb áruháza. A tüz oly gyorsasággal harapódzott el, hogy az áruk megmentéséről már szó sem lehet. Óriási közönség bámulta a félelmetesen szép látványt s a tüzoltók emberfölötti munkáját, amellyel a tüz továbbterjedését igyekeztek megakadályozni.

A közönség sorában ott állt az áruház igazgatója is. Egyszerre az embertömegen keresztül egy férfi furakodik hozzá.

— Uram, — mondotta — itt már semmi sem segithet. Most az a kérdés kitudja-e használni e nagyszerü reklámot. Vajjon van-e áruja?

— Raktáraim zsufolva vannak.

— Akkor minden rendben van. Vajjon mennyit ad, ha szerzek önnek egy azonnal beköltözhető, ideiglenes áruháznak megfelelő épületet?

— 50.000 pesot.

— Jó. Holnap 9 órakor megadom a cimet.

Vállalkozó szellemü emberünk azon melegében elrohant egyik közeli háztulajdonos ismerőséhez, aki előző napon panaszkodott, hogy földszinti és emeleti üzlethelyiségekké átalakitott házát nem tudja bérbeadni, pedig a legforgalmasabb utvonaltól mindössze 200 méternyire feküdt. Emberünk lélekszakadva rontott be a háztulajdonoshoz, akit ugy kellett ágyából kihuzni, hogy a szükséges elővételi jogot megadja.

Másnap délben hatalmas plakátok jelentek meg a leégett áruház kormos falain:

Áruházunk tövig leégett. Ennek ellenére is tovább fogjuk szolgálni vásárló közönségünk érdekeit. Uj helyiségünket X helyen mához egy hétre megnyitjuk.

Az emberek nem akarták elhinni, pedig ugy is lett. Egy héttel a tüzvész után az áruház ujból árulta holmiait.

Amikor az ujság saját apróhirdetéseit használja fel propagandacélra

Buenos-Airesben egy esztendő óta csendes, de kitartó harc folyik a két legnagyobb lap, a *La Nacion* és a *La Prensa* között. Mindkettő egyenlő példányszámban jelenik meg, de a Prensának jóval több az apróhirdetése. Ez megszerezni a La Nacion a legolvasottabb részen, egy az aznapi számából kiragadott apróhirdetést közöl, az alábbi módon.

Olvassa el apróhirdetéseinket, még akkor is, ha nem óhajt venni vagy eladni, mert ott magát az életet találja. Mennyi tragédia, remény, vágyódás, kivánság huzódik meg az apróhirdetések néhány szavas sorai mögött!

KIVÁLÓ, jó idegekkel megáldott gyorsiró- és gépirókisasszonyt keres egyes délelőtti elfoglaltságra, iróember. Ajánlatok »Sürgős« jeligére a kiadóba.

Ilyen és hasonló érdekes hirdetéseket találhat lapunk mai számának 32. oldalán.

Ifj. Sorg Anta

Édes Sárikám

na, csakhogy végre valami rendes dolgot is közölnek az ujságok, nemcsak szakszerü oktatásokat, hogy kell embertársainkból fasirtot és nadrágtartót készitteni!

El sem képzeled, milyen izgalomban vagyok, mióta kezembe került az az angol képestap, amely arról számol be, hogy az amerikai feministák főzőiskolát állitottak fel — férfiak számára s a növendékeket tüzzel-vassal toborozzák... Majd megpukkadok az irigységtől, látva, hogy ez az óceánontuli zsenialitás már Angliába is átcsapott s a battersea-i müegyetem hallgatóit, vállas-fodros fehér kötényekben, minden áldozó geometriánál és felsőbb matézisnél is kötelezőbben állitotta oda a tüzhelyek mellé, Miss Green főzőkanál-jogara alá, aki e pillanatban — mint az illusztrációk mutatják — négy tenyeres-talpas konyha-lady segédletével, éppen a »Krumpli-főzelék keletkezése és viszonya a gyomornedvekhez, különös tekintettel a Bélistára« — vagy: »Mindenkinek juthat babér!« cimü szaktárgyat adja elő az ujfajta kémia szemléltető katedrájáu: egy kellő méltósággal pöfékelő, impozáns sparherten.

El vagyok keseredve, Drágám, mert ez a nevezetes és kitünő Battersea mégis csak messze van egy kicsit a Tigris-utcától s az én uram különben is lekésett már az egész modern müvelődésről, mert — mint olvasom — az oktatás leginkább csak 17—20 év körül kecsegtet igazi sikerrel — abban a kényes és fogékony kamaszkorban, mikor minden nőben van valami fius és minden fiuban valami nőies, mintha a természet még nem döntötte volna el határozottan, hogy tulajdonképpen melyik irányban is dolgozzék?

Hiába, Sárikám, az Ujvilág apostolnőinek van magukhoz való eszük! Bizonyára megsokalták már az egyenjogositásnak azt az ósdi receptjét, amely egy csomó magolást, egyetemeket, vizsgákat ir elő, — kitalálták hát ezt a mindenesetre kényelmesebb negativ-emancipációt, amely nem abból áll, hogy a nők menjenek előre, hanem hogy a férfiak masirozzanak csak szépen visszafelé...

A trükk tagadhatatlanul elmés — s a teremtés koronái elvégre csak hálásak lehetnek nekünk ezért a jóakaratu kis helycseréért, amely sablonosan tespedő életükbe, a fazekak és lábasok birodalma révén, némi uj emóciókat hivatott behozni s amely a régi, udvariatlan közmondás élét: »Etesd a bestiát!« ő róluk egyenesen átháritja mi ránk, — de hát Te tudod: mit el nem tür ez a szegény, bilincsbevert női nem, ha a férfiak előnyéről van szó!

Remélem, egyszerü falusi lelkeddel is felfogod, édes Sárikám, micsoda korszakalkotó reformok forognak itt szőnyegen, — éppen manapság, mikor a házias erények amugy is kimennek a divatból! Milyen szépek is lesznek azok az idők, mikor az asszony hazajön a hivatalából, a rendelőjéből, az irodájából, a minisztériumból, vagy a parlamentből s gyomorügyeit sürgősen szakálandó, ráripakodik majd a tüz körül kipirult arccal sürgölődő urára: »A kutyafáját, Jani, hát még mindig nem ért rá megfőni az a nyomorult kis ebéd!

— Persze, — addig olvassam az ujságot...

— Pista csinálta, — fog eldicsekedni a krémestortával a háztüznéző hölgy ezzel az előreláló mama s a cselédszerzőnél, Zsuzsi nem a mi temperamentumunk után fog firtatni, hanem a férjünk jellemrajzát próbálja majd előzetes analizis tárgyává tenni, mert ha a nacságos ur szekánt, — én bizony nem maradok meg vele egy konyhán!e...

— Bocsánatot kérek a késedelemért... de a feleségemet kedvenc ételeivel, bablevessel és káposztás cvekkerlivel akartam hazavárni... s egy kicsit sokáig gyulladt meg a rezsó... — dadogja majd Krausz ur a bankban, — enyhe rántás- és hagymaillattól körülengve s főnöke, a zordon tőzsdenagyság, megértőn legyint majd feléje, hiszen az egykori részvénykuponok helyett ő is régen galuskát vagdal már otthon...

Nem tudom, Édesem, mit szólsz Te a dologhoz, — én azonban mindenesetre még ma átirok az angol feministákhoz, hogy ideje lenne végre hasonló revizió alá venni azt a vizözönelőtti hagyományt is, amely szerint az étkezéseknél a husfelvágás és kiosztás a családfenntartó háziur szimbolikus joga, — mert hát melyik családfenntartó mer manapság a családfenntartással csakugyan eldicsekedni s a francsirozás egyébként is sokkal inkább fahja a gyöngéd női pszihének...

Most pedig Isten Veled, Drágám; — addig is, mig a jövőben is értesithetlek az efajta nélkülözhetetlen tudnivalókról, maradok szerető barátnőd:

Megyery Ella

U. i. Nem gondolod, hogy praktikus lenne — hasonló mintára — szülési és szoptatási kurzusokat is felállitani férfiak számára, mert amennyi terhet és elfoglaltságot ró ránk uj életmódunk, — a farsangi szezonról nem is beszélve! — igazán elavult barbárság lenne tulfinomult lényünktől ilyen munkatöbbletet is követelni...

Edvi Illés Aladár festőmüvész mütermében

— A Magyarság tudósitójától —

A millenniumi ünnepségek kiváltották Magyarország müvészetének hőskorát. Nemsokkal azután a »grand art« befejeződik. Elmulnak a nagy ünnepségek s a pompa, parádé és nagy diadalmámor után, mintha egyszerre bekövetkezett volna a visszahatás. A polgári társadalom kiélte az ünnepi érzéseit és ismét visszazökkent a hétköznapok nyugalmába. A farsang utáni bőjtben türelmetlenül fordul el azoktól, akik még mindig a nagy páthosszi ünnepet hirdetik — a »grand art« müvészeitől. Támadták Benczurt, Lotzot, Székelyt és minden müvészt, aki nem az ő polgári érzéseiket szólaltatja meg.

Csodálatosan találkozik ez a változás a szabadságharca utáni Németalföld viszonyaival. A hősi korszak festői: Rembrandt nélkülözések között, Franz Hals pedig éppen szegényházban hal meg. Nálunk is a heroikus korszak festői közül Feszty az élete végefelé anyagi gondokkal küzd s egész sereg müvész keres külföldön udvaroknál, akadémiai tanszékeken s elevenebb kereskedelmi életet élő, gazdagabb országokban elhelyezkedést. Markótól kezdve Brockival, Liezen Meyerrel, Wágnerrel, Zichyvel, Munkácsyval együtt körülbelül ötven müvész vándorol ki és Than Mórral, Madarásszal, Gyárfással együtt körülbelül ugyanannyi hagyja félbe a müvészi pályáját.

Az sem puszta véletlen megegyezés Németalföld müvészettörténetének a fordulatával, hogy itt is, ott is a polgári társadalom izlését éppen a nagymesterek tanitványai elégitik ki. Rembrandt tanitványai Maes, Metsu, Dou, Jan van der Meer, stb., Halsé a két Ostade, Steen, stb. Azután bizonyos mértékig az ő készségükkel dolgoznak Hobbema, Teniers és Potter is. Mindnyájan szelid, békés polgári képeket festenek, melyeknek intim jelenetei szinte elfeledtetik a mesterek alakjainak hősi gesztusait. Nálunk is a nagymesterek iskoláiból kerül ki az az uj generáció, mely tőlük veszi a készséget s azt kimélyiti, de egyéniségének, érzésmódjának és gondolkozásának kialakulásával már az uj igényekhez nő.

Székely Bertalan iskolájának volt a növendéke E. Illés Aladár is. Innen ösztöndijjal a párisi Julien-akadémiára került. Két év mulva hazajött. Tanulmányutakat tesz Olaszországban, Német-, Angolországban, Svájcban, Németalföldön, állami megbizásból Törökországban Rodostó környékén rajzokat, festményeket készit egy Rákóczi-emlékkönyvhöz.

Első sikereit a millennium körüli években aratja. 1895-ben, alig huszonöt éves, mikor az a kitüntetés éri, hogy a Társulat tárlatán az Esterházy-dijat első izben kapja. Azóta sok kitüntetést s dijat nyert itthon is, külföldön is. Többek között állami aranyérmet Budapesten és Münchenben is. Képeit vásárolták a Szépmüvészeti Muzeum, külföldi muzeumok, a királyi család s idegen uralkodók.

Képeinek már első pillantásra megnyerő a szelid, komoly, bensőséges lirája, a nagy békés szeretet, mellyel a természetet és a müvészetét együtt érzi, az a szomorkás, mély harmónia, amiben a külvilágot és önmagát egybefoglalja. Nyugalmas, komoly szemlélődő módját jelenti előadásának egyensulyozottsága és biztos egyenletessége. Őszinteségét és nyugalmát nem zavarják meg, forszirozott, szertelen nagyotmondaniakarások. Egyszerü és keresetlen s éppen azért közvetlen és meggyőző az is, amit mond s az is, ahogyan mondja.

Legforróbb sikereit vizfestményeivel aratta. Tájképein, enteriőrjein mély tónusokkal, halk csillogásu és bársonyos puhaságu szinekkel fest.

Mütermében még van egynéhány képe, amik a karácsonyelőtti kiállitásából megmaradtak. Néhány olasz parasztkonyha belsejéről festett figurális kép: Az ablakon át beeső fényben üldögélő néni, mögötte már tört reflexek tompa világitása, mély és sulyos árnyékok s a nyitott tüzhelyről füstös, kormos fal. Délutáni csend és béke s a szinek is ehhez képest mélyek, komolyak. Egy pókhálós, poros muzeum szürke nagy falai és tátongó unalma van egy másik képen. Itt különösen finom a szürt világitás, egyenletessé szétszórt fény a problémájának a megoldása. Sorban álló tájképein is szelid és nyugalmas, alkonyatszerü világitás szinei illeszkednek meleg és poétikus hangulattá. Vannak napsütéses tájai is, melyeken tüzes szinek világitanak, de ezeken is keresi a mély árnyékokat, miknek komorságába ágyazza bele az eleven szineket.

Edvi Illés Aladár mütermében

Tájképmotivumait különös szeretettel az Alföldön keresi. Régebben nyáronként, Torontálban töltött hetekben, tanyai magányába vonultan csak a müvészetének élt. Igy, elvonultan merült bele a piktuirába s nagy törhetetlen szorgalommal naphosszat dolgozik, éjszakánként a csillagok csodáit nézi. Ez a megilletődött szeretet tükröződik a képein is. Akkoriban ünnepelték Torontálban s a festőmüvészet Petőfi Sándorának nevezték el. Pedig komor nyugalmával, ha lirikusabb is, talán közelebb áll Arany János mélyebb kedélyéhez és szelidebb békéjéhez.

Edvi Illés Aladár házának egyik kertfelőli helyiségében van feleségének a müterme. Ott láttam néhány szép arcképet, egy különösen finom puha tónusokkal festett öreg nőiportrét s egy fiatal moziszinésznő elevenbájos képét. Edvi Illésné Karády Etelka képeit kiállitásokról ismerjük, hogy jellemzi őket a rajz korrektsége s az érzésmód finomsága.

Müteremsarok

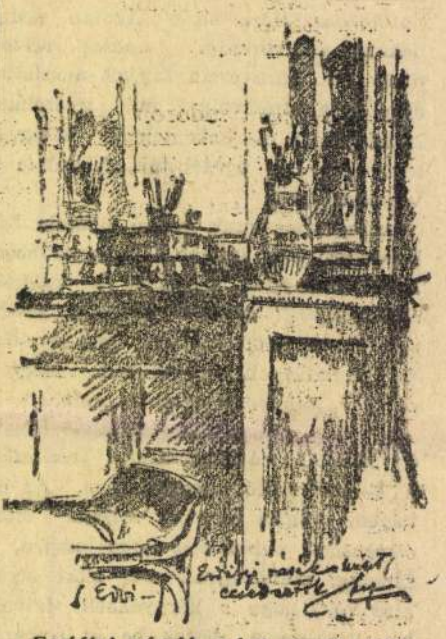

Erdélyi vázák mint ecsettartók

Szokolay Béla

A nép körében elterjedt álhírekben viszont Széchenyit is a mentők között említették.

15. Az *Ágoston József* által a Társalkodó 1838. évi 40. és 44. számában megjelentetett Közlések ezt a szövegrészt sem tartalmazzák, nyilván azért, hogy a cenzúra ne ismerhesse fel az író valódi személyét.

16. A hajózható pesti csatorna ötletének utolsó felvetője *Reitter Ferenc* volt; 1865-ben megjelent munkája irányította a figyelmet az 1840-es évek után újra a fővárosi Duna-szakasz megoldatlan gondjaira. Reitter terveit ugyan nem valósították meg, de 1870 után, mint a *Fővárosi Közmunkák Tanácsa* mérnöki osztályának vezetője, sokat tett Pest szépítéséért és az 1870. évi X. törvényben előírt árvízmentesítésért.

17. Kossuth a pesti csatorna ötletét 1838. április 7-i levelében vetette fel. Az események előrehaladtával már ismertté válhattak a városrendezési tervek, így második, 1838. május 5-i levél már a „canalis" elleni hangokról tudósít.

Az árvíz utáni időből tervrajzok is ismertek a csatornáról, ezek azonban nem valósultak meg.

1990. május

CSENGELNÉ PLANK IBOLYA

EGY SZÁZADFORDULÓS ÁSATÁS NYOMÁBAN

Megoldatlanul halmozódó társadalmi problémák közepette, a politikai és szellemi radikalizálódás és az egyre súlyosbodó kormányválság idején kelt 1904. április 18-án *Ferenc József* császárnak *Tisza István* miniszterelnökhöz intézett levele, melyben engedélyzte *II. Rákóczi Ferenc* és bujdosó társai hamvainak hazaszállítását. A nemzet és a trón között évtizedeken keresztül duló politikai harc feloldásának reményében és a nemzeti megbékélés jegyében született uralkodói akarat valóban a magyar nép régi óhaját teljesítette, hiszen a képviselőház már 1873-ban kérelmezte az emigránsok földi maradványainak hazaszállítását. A Márvány-tenger partján elhunyt fejedelem, *Thököly Imre*, *Zrinyi Ilona* és társaik hazahozatala tehát olyan eseménnyé vált kevéssel a századforduló után, amelynek díszes külsőségei mögött valóságos nemzeti tartalom huzódott.

A végső nyugvóhelyre, a kassai székesegyházba, illetve, a késmárki ev. templomba kísérés ünnepélyes pillanatait megörökítő felvételek nagyrészben a nyilvánosság előtt is ismertek. Nem mondható el ugyanez az itt közölt fotókról, amelyek a történelmi személyiségek 1904. évi exhumálásakor készültek. Mivel ezek a felvételek pontosan ismert alkalomhoz, időponthoz és személyekhez köthetők, ezért érdemes visszatérni az 1904-ben megfogalmazott császári szándék kinyilvánítását követő eseményekhez. A magyar kormány részéről az intézkedések sorozata indult meg. A földi maradványok hazahozatalához szükséges szultáni, és az illetékes egyházi engedélyek megszerzésén túl, helyszíni ásatásokat kellett folytatni a sírok feltárása és a tetemek azonosítása céljából, valamint az utóbbiak ideiglenes elhelyezéséről is gondoskodni kellett. Ezen feladatok elvégzésével — melyek végső soron az 1906. évi hazaszállítást készítették elő — *Thallóczy Lajos* közös pénzügyminiszteri osztályfőnökőt, a MTA tagját bízta meg a magyar kormány. Törökországi útjáról nyomtatott saját úti naplója tanuskodik a leghívebben, amit bizalmas kézirat gyanánt, öt példányban jelentettek meg 1913-ban. Ennek a feljegyzésnek a segítségével lehet pontosan nyomon követni a kormány küldöttjének működését és nem utolsó sorban a fotók keletkezésének körülményeit is. Meg kell jegyeznünk, hogy az úti napló nem csupán egyik közel 90 évvel ezelőtti kiküldetés szakmai és diplomáciai dokumentuma, hanem olyan kuriózum is, amelyben Thallóczy az íráshoz szokott ember könnyedségével, némi humorral de nagy éleslátással számol be úti élményeiről, a kor útviszonyairól, az elfogyasztott ételek ízeiről, a meglátogatott és fogadott emberekről is.

A december 4-án induló kormánymegbízottat elkísérte *Báró Forster Gyula*, a Műemlékek Országos Bizottságának (MOB) helyettes elnöke, valamint *Edvi Illés Aladár* festőművész is, akit a miniszterelnökség rendelt Thallóczy mellé helyszíni rajzok felvételére. A delegációt kísérő fényképészről, törökországi tartózkodásuk idején, december 10-e délelőttjének kapcsán olvashatunk először: „...Délben a hotelben reggeliztünk Bilinszkivel, s azután megvettük a casetteket a kiásandó csontoka részére. Czédrusfából valók és nagyon tartósak. Megjegyeztem a Thaly Kálmán ajánlotta udvari fényképesszel Beggreuennel, hogy velünk jön Rodostóba és Ismidtbe, neki a 2 török font, ott 10 felvételt garantizorván. De az útiköltségét és jegyét ő maga fizeti..." Az úti naplóból ennél többet a fotós személyére vonatkozóan nem lehet megtudni. A Rákóczi-kor lelkes kutatója által a jeles feladatra érdmesnek ítélt fotográfusról a továbbiakban csak a megörökítésre ítélt pillanatok említésekor esik szó röviden.

A bujdosók maradványai nem egy helyen pihentek, ezért három helyszínről kellett közös, de ideiglenes sírhelybe temetni őket. Az elhelyzést és az őrzést a konstantinápolyi Szt. Benedek templom lazarisáti vállalták.

Elsőként — december 17-én — a rodostói Panagia Pneumatokratoria görög templomban *gróf Bercsényi Miklós* fővezér és fejedelmi helytartó, *Sibrik Miklós* főudvarmester és *gróf Esterházy Antal* tábornagy csontjait tárták föl. Az eseményeket a legrészletesebben megörökítő napló, az ásatás menetének leírásán, a fotók és a rajzok készítésén túl az előkerült darabok állapotát is közli, hiszen a legfontosabb feladat a bujdosók minden kétséget kizáró agnoszkálása volt. Az ásatás 10 óra 25 perckor kezdődött Esterházy Antal sírkövének felemelésével. Fényképfelvétel csak Bercsényi Miklós maradványairól maradt fenn, annak ellenére, hogy Thallóczy mind Esterházy, mind Sibrik Miklós csontjait kiásatta és lefényképeztette.

„12 órakor hozzáfogtunk Bercsényi trapéz alakú sírkövének felemeléséhez, amely 195 cm hosszú és 88 cm széles fenn, 77 cm széles lenn... 40 cm mélységben megtaláltuk azt a ládát, amlebe Szédeczky tavaly beletette a csontokat dr. Szeim segédletével... A csontokat abban a rendben találtuk, amint azokat Szádeczkyék berakták, csak a nedvesség következtében szenvedtek és bizonyos penészréteg borította azokat. Ezt a ládát is kinyitva lefényképeztettem..." *(1. kép)*

Az ásatást december 20-án folytatták a galatai Szt. Benedek templom ún. Rákóczi-kápolnájában, ahol II. Rákóc-

1. Gr. Bercsényi Miklós csontjai a rodostói Panagia Pneumatokratoria görög templomban. 1904. dec. 17. (OMF. dupp. neg. 126. 273)

zi Ferenc, Zrinyi Ilona, és a fejedelem fiának, *Rákóczi Józsefnek* sírja került felszínre. A fejedelem földi maradványait *Thaly Kálmán* már 16 évvel korábban megtalálta, a csontokat egy cédrusfa szekrénybe zárta, és visszahelyezte azokat a koporsóba. Ezt a sírládát Thallóczyék érintetlenül találták meg, a csontokat nem bolygatták, és fényképet sem készítettek róla.

„3/4 2 órakor folytattuk az ásatást, és 2 óra 15 perczkor ráakadtunk Zrinyi Ilona koponyájára. A koponya azonosságát a jelenlévő lazaristák konstatálták. Orvosilag is teljes bizonyosság volt az iránt, hogy az egy 60 éves jól konzervált nő koponyája, a felső állakapocsban 3 fog és a jobb szemüreg felett folytonossági hiány. Felhasználván a világosságot, azonnal le is fényképeztettem." *(2. kép)*

Ezek után — délután 3 órakor — megtalálták:

„... Thaly Kálmán előadásának megfelelőleg Rákóczi József, vagyis egy fiatalabb 35—40 év közti férfinak a maradványát, mész között majdnem épségben. A testmaradványok; az ép koponya (lefényképeztettem)...". *(3. kép)*

Megjegyzendő, hogy mind a fejedelem asszony, mind unokájának a testmaradványai is előkerültek a koponyán kívül. A napi munka a leletek visszahelyezésével és a jegyzőkönyvek felvételével zárult.

A régészeti kutatás neheze azonban még hátra volt. Föl kellett kutatni a Rodostóval szembeni Ismit — régen Nikodémia — örmény temetőjében *(4. kép)* eltemetett kuruc fejedelemnek, Thököly Imrének sírhelyét. A legfontosabb forrás ezzel kapcsolatban *Komáromy János* fejedelmi titkár naplója volt, amely szerint: „... Ott Nicodémiában ... közel a tengerhez vagyon az örményeknek egy kővel kerített nagy új temetőjük, kiben szegény gyakran járt magát mulatni, egy nagy sürü fa alá, egy hideg forrás mellék, hol közel senki nincsen eltemetve. És azon helyet az örményektől 60 talléron megvettem, s az sürü nagy fa alatt, ahol életében sokat feküdt, nekie sirt ásatván, s kővel az koporsó körül megrakatván s vastag cserfa deszkákkal béboritván, eltemettettem. Ezen felöl ismét övédig rakattam kőrakást, melyen felül nagy öreg fehér márványkő monumentumot tettem, melyen aranyosan az czimerét felmetszettem...".

Az ásatás eredményei a későbbiekben teljesen fedték a naplóbejegyzés adatait. Az említett márvány sírkő létezett ugyan, de több helybéli örmény öregnek, Thallóczy segí-

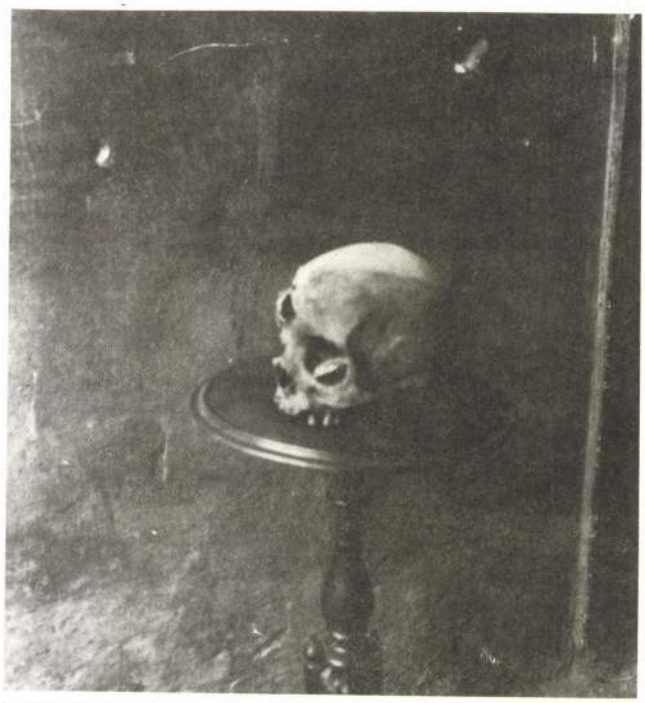

2. Zrinyi Ilona koponyája a konstantinápolyi Szt. Benedek templomban. 1904. dec. 20. (OMF. dupp. neg. 126. 275)

tőtársának *Thoumayan Jánosnak* és Thalynak a hírei szerint is, Zrinyi Ilona férje nem e sírlap alatt nyugodott. *(5. kép)* Thallóczy azonban a bizonyosság kedvéért megkezdte az ásatást a sírlap alatt is, de 2 m mélység után abbahagyta. Valószínűbb volt a többek által is megerősített másik helyszín:

„... a sírkő mai helyétől rézsütt 25 lépésnyire a két nagy platánfa közelében az örmény sirok között ...". *(6. kép)*

Thaly Kálmán valamivel távolabbra valószínűsítette a kuruc vezér sírhelyét. *(7. kép)* Thallóczy az előbbi helyen jelölt ki két kutatási pontot, amelyek közül az egyikből egy

3. Rákóczi József koponyája a konstantinápolyi Szt. Benedek templomban. 1904. dec. 20. (OMF. dupp. neg. 126. 272)

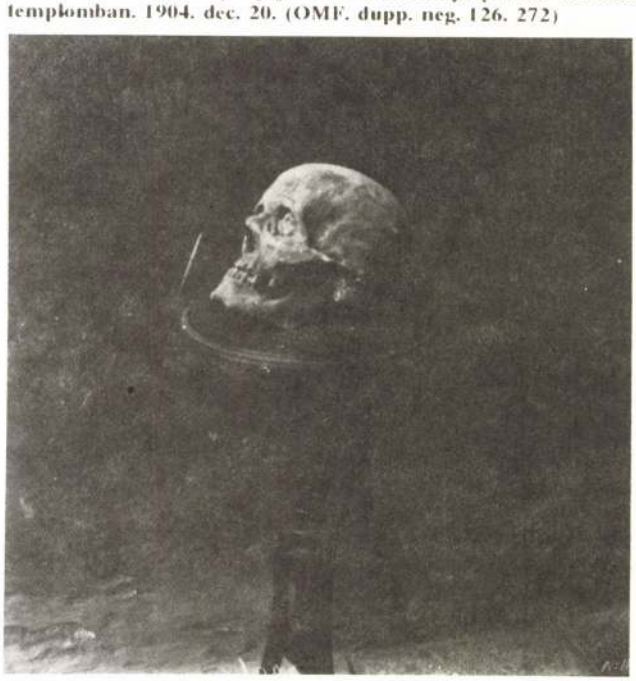

4. Az ismiti temető bejárata. 1904. dec. 21. (OMF. neg. sz. 126. 041)

örmény pap csontjai kerültek felszínre. A munka főhangsúlya tehát áttevődött a másik sírgödörre, amely a 8. sz. képen közelebbről látható. *(8. kép)*

„... Már délelőtt egy csomó nagy követ emeltem onnan ki, ... de 1 m 70 cm mélységben még mindig nem találtunk semmit ... Embereim már kétségbeestek, csak a sirásó dolgozott szorgalmasan és én magam nem engedtem az ásatás abbanhagyását ... Végre a sirásó jelentette, hogy kőlapra talált, amelyet megütvén kongó hangot kaptunk (3 óra 40 perczkor). Jeles papunk rögtön kisütötte, hogy a mai vizvezetékkel van dolgunk. Előhozván egy nagy vasrudat, a kőlapon lyukat üttettem és egy üreg tárult fel, amelynek mélységét megmérvén, 80 cm-nyinek konstatáltuk, tehát az ásatás felülről számítva 3 m 5 cm, mélységet tüntetett fel ... Nagy gonddal kibontottam egy kőlapot, amíg olyan üreg támadt, hogy egy ember kényelmesen befért. Ebben az állapotban fényképeztettem le az üreget, hogy a situst világosan lássuk ... *(9. kép)*

Thallóczy a kővel kirakott boltozatos sírban megtalálta a koporsó és a csontváz maradványait. A nap végét a feljegyző így értékeli: „... A mai nap bizonyos megnyugvással tölt el, mert váratlanul is rábukkantun az értékes lele-

7. Thaly Kálmán által megjelölt lapos tér a temetőben, ahol Thököly sírhelyét valószínűsítette. 1904. dec. 21. (OMF. dupp. neg. 126. 044)

5. Thököly Imre sírköve az ismiti temetőben. 1904. dec. 21. (OMF. dupp. neg. 126. 048)

6. Thököly Imre sírkövének ÉNy-i szegletétől részütt 25 lépésnyire lévő helyszín az ismiti temetőben. 1904. dec. 21. (OMF. dupp. neg. 126. 040)

8. Két ásatási helyszín egy örmény sír közelében, amelyek közül a közelebbi Thököly, a távolabbi egy örmény pap sírhelye. 1904. dec. 22. (OMF. dupp. neg. 126. 042)

9. Thököly boltozatos sírkamrájának fedőlaprészlete. 1904. dec. 22. (OMF. dupp. neg. 126. 045)

10. Thököly Imre koponyája 1904. dec. 23. (OMF. dupp. neg. 126. 047)

tekre és bizonyos régészeti és históriai érdek fokozta a kötelesség ... teljesítéséből eredő megelégedést. Semmi más érdemet nem vindikálok e tekintetben magunknak, mint az, hogy ásatásban kitartottunk ...". Másnap — december 23-án — az örmény templomban *Berggruen* lefényképezte Thököly kellően még le nem tisztított, de ép koponyáját, majd az egész leletegyüttest a Szt. Benedek templomba vitték. *(10. kép)* Ezzel tulajdonképpen az előkészítő munka véget ért.

Thallóczyékat Törökországban a Rákóczi-ügy referensei — *Szilassy Gyula* és *Kolossa Ferenc* követségi titkárok, *Bilinszki Konstantin* dragomán, valamint a magyar kolónia tagjai segítették, akiknek egy csoportját 1903-ban fotó örökítette meg *(11. kép)* Az 1904. évi út érdekessége volt még az is, hogy Thallóczyék Edvi Illés Aladárral megtekintették és bejárták az emigránsok házait, az ún. Nikolaidisz-féle házat — ahol a Rákóczi-ebédlő volt — és a Csáky-házat — ahol ekkor egy *Üszümain* nevű örmény család lakott. Konstatálták, hogy az utóbbi ház állapota annyira düledező, hogy 3 vagy 4 évnél tovább aligha fog állni, „... sőt ottlétünk alatt az öreg Aslan — konzuli ügynök — a rozoga padlón majd kitörte a lábát! A Nikolaidisz ház terme, az ablakok, a pipázó, továbbá annak portáléja, valamint az örmények lakta palota is oly érdekes, hogy nézetem szerint az ott lévő és elhozható részleteket okvetlenül meg kellene szerezni ... Egyébként e házakról a fényképek elkészültek és Illés is hozzálátott mindennek a lerajzolásához ..." *(12—14. kép)* A Rákóczi-hamvakkal együtt, már itthon fölmerült az emigránsok rodostói emlékeinek a kérdése és sorsa, melyet — 1904-ben — *dr. Berzeviczy Albert* vallás- és közoktatási miniszter vetett föl a Magyar Történelmi Társulat előtt. A Thallóczyék által megtekintett, akkor még idegen tulajdonú házak értékes része-

11. A Magyarok Utcája Rodostóban, Rákóczi ebédlőpalotájával. A középső sorban állnak jobbról balra: Rákóczi háza birtokosnője, Mautner Béla, Aslán Tiu, Vinczehidy Ernő, Aslán Gy., Szádeczky Lajos, Aslán P. és nővérei s Rákóczi házának lakói; középütt ülnek: Máron Mátyás, Randazzo F., Aslán Péter és neje, elől az Aslán gyerekek. 1903. (reprodukció a Vasárnapi Ujság 1905. évi 261. oldalán)

13. A rodostói Csáky-ház belseje helyreállítás előtt. 1904. dec. 15. (OMF. dupp. neg. 128. 069)

it végül 1906-ban vásárolta meg a magyar kormány, de a helyreállításukra csak később került sor.

„Rákóczi Ferenc és bujdosó társai hamvainak hazaszállítása dolgában február 27-én Tisza István gróf miniszterelnök meghívására a miniszterelnöki palotában értekezlet volt ... " — tudósít a Vasárnap Újság 1905. évi 10. száma. A résztvevők elhatározták, hogy a hazaszállítás legkésőbb őszig meg fog történni. Ennek értelmében egy öttagu országos küldöttség utazott Törökországba, akik az immáron együttlévő értékes tetemmaradványokat rendre konstatálták *dr. Török Aurél* szakmai irányításával, és lefényképezték azokat a részeket, „... amelyek a kegyelet megsértése nélkül történeti érdekből mindenesetre megörökítendők ...".

Az itt bemutatott fotók az 1904. évi út eredményeiről tanuskodnak, és elmondható, hogy szintén dokumentatív célból készültek a tisztelettel és kegyelettel vizsgált csontokról. Az emigrációba kényszerült szabadságharcosok föl-

12. A rodostói Csáky-ház I. emelete, helyreállítás előtt. 1904. dec. 15. (OMF. dupp. neg. 126. 271)

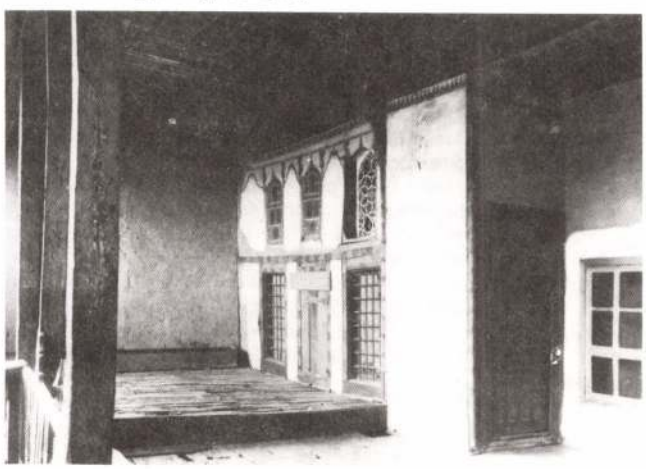

14. A rodostói Rákóczi-ebédlő belseje helyreállítás előtt. 1904. dec. 15. (OMF. dupp. neg. 126. 274)

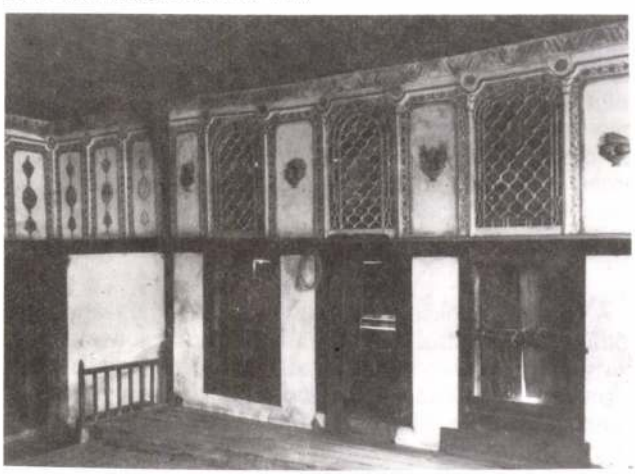

di maradványait az országos bizottság adta át *Wekerle Sándor* miniszterelnöknek Orsován 1906. október 27-én, majd a különvonat tovább folytatta útját Budapest, Kassa és Késmárk felé. A hivatalos ünnepségeken, amelyeken a magyar miniszterek, képviselők, egyháziak és a nép tömegei vettek részt, az uralkodói ház nem képviseltette magát. Erről Thallóczy Lajos — aki az ünnepségek alatt Törökországban tartózkodott — így emlékezett meg: „... A mint olvasom visszajövet a jelentést Rákóczi temetéséről, sajnálattal látom, hogy ismét elszalasztottak egy alkalmat, közelebb hozni az uralkodóházat a nemzethez. Szinte röstellem, mikor kérdik tőlem, hogy ugy-e az udvar is képviselve volt, és hazudnom kell, hogy igen, természetesen reservata mentalis-szal ... 1906. nov. 1."

A törökországi felvételek 21 x 26 cm-es üveglemezeit valószínűleg gr. Tisza István ajándékozta a MOB-nak 1905-ben, ami nem véletlen, hiszen a kassai és késmárki sírkápolnák átalakításával, a felállítandó emlékek és a csontok befogadására szánt kőszarkofágok elkészítésével a MOB-ot bízta meg a minisztérium. A Bizottság 1904-től 1911-ig rendszeresen foglalkozott a száműzöttek tetemeinek hazaszállításával, elhelyezésével és a törökországi magyar emlékekkel kapcsolatban felmerült teendőkkel.

Az 1904-ben készített felvételeket a MOB jogutódjának az Országos Műemléki Felügyelőségnek Fényképtára őrzi. A száraz-zselatinos üveglemezek, a rajtuk mutatkozó ezüstkiválás ellenére épségben megőrizték állagukat. A nagy érzékenységű, így részletgazdag szárazlemezek az élet ezernyi területét tették a fotográfusok számára megközelíthetővé, mint ahogy ezt ez a pár felvétel is bizonyítja. Az 1880-as évek végétől egyébként a MOB rendszeresen adott ki megbízásokat műemléki épületek fényképezésére, vásárolt üvegnegatívokat és pozitív képeket, amelyek az OMF Fényképtárának legértékesebb magját képezik.

A fényképezés technikája évtizedek alatt jelentős mértékben átalakult és leegyszerűsödött, ami azonban nem mondható el az élet egyéb területeiről. Ezt sugallja Thallóczy Lajos 1904. évi Uti Naplójának végszava, amely így hangzik: „... Midőn este kinézve a felséges Duna partjára, ezt a remek Budapestet láttam és elgondolkodtam, hogy imé kelletlen érzéssel indultam neki ennek a rám disputált utnak és most tele benyomással és bizonyos fokig való lelkesedéssel csak nagy nehezen hagytam el a tengermelléki tündér várost, elvonultak szemeim előtt a mostani hazai állapotok. Mint a fajdkakasok berzengetik tollaikat, politikai kéjvágyuknak momentán tárgya az a közjogi szuka, amely az országot már gyakran a vészbe sodorta és nem látják, hogy a jövő vadásza már ott leselkedik, hogy ezt a szamár egymást marczangoló magyart lelőjje! Nehéz ebben a korszakban ideálistának lenni és még nehezebb bizni a józan észben és a jövendőben! Hiszen ha az ember apróra vizsgál meg egy ilyen idális mozgalmat, mint a milyen ez a hősök visszaszállítása is, amelyet ab ovo ismertem, mindig az apró személyes egyéni okok adják meg a kiindulási pontot. De mégis van egy körülmény, amely az embert megvigasztalja, az elvállalt kötelezettség becsületes teljesítése ...".

Utószó

A nyomdai előkészületek során — Szilágyi Gábor fotótörténész jóvoltából — értékes adatokhoz jutottam Berggrenről, akinek munkásságát 1987-ben Budapesten, reprezentatív kiállításon mutatta be a stockholmi fotómúzeum (Fotografiska Museet). Peter Wilhelm Berggren (nevét Thallóczy hibásan írta Berggruennek!) stockholmi születésű fényképész (1835—1920) Konstantinápoly Európában elterülő kerületéből, Perából járta a hazai tájak helyett a legegzotikusabb helyszíneket, és választotta táj- és épületfényképei témájául a Boszporuszt, a Márvány-tenger partját és Konstantinápolyt. Ő kezdte meg az 1880-as években az isztambuli kikötő, az anatóliai vasút építkezéseinek fotografálását, és elsőként ő jutott be ilyen céllal a szultáni palota belsejébe. Számos kisázsiai várost járt be, ennek során mindenütt számba vette a múlt emlékeit, romjait, mecsetjeit, így többek között a frigiai sírokat, Nicea maradványait és Ankarát, az akkor még egyetlen utcából álló kicsiny falut. Elsősorban tájfényképésznek tartotta magát, de készített portréfelvételeket is. Az Isztambulba érkező turisták keresték és vásárolták képeit, sőt érdemei jutalmául II. Oszkár, Svédország és Norvégia királya a svéd udvar fotográfusává nevezte ki 1885-ben, és kitüntette a művészet és irodalom érdemérmével. Az 1890-es években panorámafelvételeket is készített, melyek közül a legbravúrosabb a Galata-torony mellvédjéről készített isztambuli körképe. A századforduló után lehetőségei olyannyira beszűkültek, hogy üveglemezeit árusítani kényszerült, amelyekből azonban a város üveges mesterei ablakokat és üvegházakat emeltek. Hagyatékának maradványait egy német diplomata mentette meg. Berggren megmaradt üvegnegatívjai ma is az isztambuli német régészeti intézet tulajdonában vannak. Készítőjük 1920 végén szép csendben hunyt el. (1. Szilágyi G.: Berggren világa. FOTÓ, 1987, 21—23.)

A magyar műemléki küldöttség 1905-ben és 1907-ben tehát e kitűnő hely- és nyelvismerettel rendelkező, akkor már a 70-es éveiben járó fényképésszel dolgozott, aki nevéhez méltó szakértelemmel teljesítette feladatát.

IRODALOM

Magyarországi s Erdélyi bujdosó fejedelem Késmárky Thököly Imre secretariusának Komáromi Jánosnak törökországi diariumja s experientiaja. (közli: *Nagy I.* Pest 1861.)

Lobry F. X.: II. Rákóczy Ferenc fejedelem hamvainak hazaszállítása (M. F. X. Lobry a Lazaristák Szt. Benedek Missiójának felügyelőjének naplókivonata). Constantinapola 1906. Készült a Magyar-Turán-Szumir-Szemle Kiadójában. 1974.

Magyarország Műemlékei I. köt. MOB Kiadványa, Szerk. *br. Forster Gy.* Bp. 1905.

Magyarország Műemlékei III. köt. MOB Kiadványa, Szerk: *br. Forster Gy.* Bp. 1913.

Szádeczky I.: A bujdosó kurucok emlékei Törökországban. Századok 38 (1904) 595-636

Thaly K.: Rákóczy emlékek Törökországban. Bp. 1893.

Thallóczy L.: II. Rákóczy Ferenc fejedelem és bujdosó társai tetemeinek agnoszkálása. Uti Napló. 1904. évi dec. hó 4-dec. hó 30.; 1906. okt. 5—nov. 7. Bp. 1913.

Tolnai Világ-Lapja 1906. VI. évf. 37. sz.

Nagyméltóságu Dr. Berzeviczy Alber m. kir. vallás és közoktatási min. Urhoz jelentése Dr. Thallóczy Lajos osztályfőnöknek az MTA rendes tagjának. Rodostóban, II. Rákóczy Ferenc fejedelem és bujdosó társai hamvainak hazaszállítása czéljából tett kiküldetésével kapcsolatos ügyekről. (OSZK: 502.562)

Nagyméltóságu Gr. Tisza István min. Urhoz jelentése Thallóczy Lajos közös pénzügyminiszteri osztályfőnök, MTA rendes tagnak 1904. évi dec. hó 4-től dec. hó 30-ig a II. Rákóczy Ferenc fejedelem és bujdosó társai tetemeinek agnoszkálása és hazaszállítások ügyében Konstatinápolyban, Rodostóban és Ismidtben tett utja eredményéről. (OSZK: 501.691)

Vasárnapi Ujság 52 (1905.) 28, 156, 261-262.

Veress E.: A száraz eljárás keletkezése és fejlődése. Fényképészeti Lapok 1883.

A MOB 1904, 1905, 1906, és 1910. évi iktatókönyvei és iratanyaga.

1989—1990.

Edvi Illés Aladár, festő

d: Kós Károly

Balázs Balázs: Hogy működik egy regény ötlete 40-48

Magyar Világ, Bp. 1983. aug. IX/8.

Edvi Illés Aladár

„Vizparti táj" o. Karton 20 x 33,5 cm
J. l. b. E. Illés A. 1926. Kiáltási ár: 8000 fr

„Borju" o. Karton 34 x 44 cm
J. f. j. E. Illés A. Kiáltási ár: 8000 fr

BÁV 54.Képaukció Bp.1981.május

Edvi Illés Aladár

„Tikamgó udvar" o. karton 16,5 x 22,5 cm
J. l. f.: É. Illés A. Kiállítási ár: 5000 ft.

„Segesvári piac" vízfestmény 19x24 cm
J. l. f. É. Illés A. Segesvári piac 1897
Kiállítási ár: 3000 ft.

BÁV 54.Képaukció Bp.1981.május

Edvi Illés Aladár (1870-1958)

„Vízparti táj" o.v. 60 x 80 cm
J. l. b. E. Illés A. Kikiáltási ár: 15000 Ft

„Táj gémeskúttal" o.v. 59 x 89 cm
J. l. b. E. Illés A. 1910. Kikiáltási ár: 20000 Ft

BÁV 54. Képaukció Bp. 1981. május

Erdei Illés Aladár

„Badacsony" o. karton 14x23 cm
J. l. j.: E. Illés A. kikiáltási ár: 6500 ft.

—

„Alkonyat" o. v. 75x90 cm kikiáltási ár: 20000 ft

BÁV 55.Képaukció Budapest,1981.szeptember

Edvi Illés Aladár

(Pest, 1870 - Bp. 1958)

„Estefelé" vízfestmény 33x48 cm
J. l. j.: Illés 17. 98. Kikiáltási ár: 6000 Ft.

„Istállóban" o.v. 31x42 cm J. l. b.: E. Illés A.
Kikiáltási ár: 6000 Ft.

BÁV 55. Képaukció Budapest, 1981. szeptember

Edvi Illés Aladár, festő

L: Lotz Károly

-: Hír

21

Nérszabadság, Bp. 1980. apr. 27

Edvi Illés Aladár, festő- és grafikusművész, Munkácsy-díjas.
Vidovszky Béla festőművész Békéscsabán végezte középiskolait, majd rajztanári oklevelet szerzett és beiratkozott művésznövendéknek. Tanárai voltak Edvi Illés Aladár, Ferenczy Károly, Székely Bertalan.

Lóng Miklós: Vidovszky Béláról emlékezünk.
Magyar Hírek, 1983. szept. 17.

Edvi Illés Aladár

A debreceni református kollegium gyűjteményében található

Ministráns fiu c. olajfestmény

Kápolna erdőben akvarell

Művészet és felvilágosodás

Akadémia Kiadó 1978 Bp. 623.o.

Baloghl:A debreceni ref. koll. gyűjteményének keletkezése

Edvi Illés Aladár

„Erdőrészlet" Vízfestmény 35x28 cm
J.l.G.: E. Illés A. 1976. VI. 8.
Kikiáltási ár: 6000 ft.

„Loval" Vízfestmény 20x26 cm
J.l.j.: E. Illés A. Kikiáltási ár: 4500 ft.

BÁV 51.Képaukció katalógus,Bp.1980.május

„Alkonyat" o.u. 36×51 cm
J. l. b.: E. Illés A. Lichtenstein ár: 12000 ft

„Vizpartí tej" o.u. 50×70 cm J. l. b. E. Illés A.
Lichtenstein ár: 20000 ft.

Edvi Illés Aladár (1870-1958)

BÁV 53. Képaukció Bp. 1980 december

Edvi Illés Aladár (1870 - 1958)

„Borjú" o. karton 24x34 cm s. l. j.: E. Illés A.
kikiáltási ár: 8000 ft.

„Borjak" o. karton 33,5 x 45 cm
s. f. j.: E. Illés A. kikiáltási ár: 10000 ft

„Konyhában" o. karton 24x34 cm
s. l. j.: E. Illés A. kikiáltási ár: 10000 ft

„Borjak" o. karton 25,5 x 34,5 cm
s. l. b. E. Illés A. kikiáltási ár: 10000 ft.

„Tehén az istállóban" vízfestmény 30x45 cm
s. l. b.: E. Illés A. kikiáltási ár: 4500 ft

„Falusi udvar gémeskúttal" o. v. fára rogasztva 27x20
s. l. b.: E. Illés A. (Restaurált)
kikiáltási ár: 7000 ft.

„Borjak az istállóban" o. v. 36x50 cm
s. l. j.: E Illés A. kikiáltási ár: 10000 ft.

Edv. Illés Aladár

BAV 57. Képzőművészeti Bp. 1982. május

Edvi Illés Aladár

(Pest, 1870 - Bp. 1958)

„Vízparti táj" o. fa, 35x50 cm J. l. j. E. Illés A.
kikiáltási ár: 10000 ft.

—

„Tájkép" o. karton 30x23 cm J. l. b. E. Illés A.
kikiáltási ár: 5000 ft.

—

„Borjak az istállóban"
o. karton 22x31 cm J. l. b.: E. Illés A.
kikiáltási ár: 6000 ft.

—

„Istálló tehenekkel" Vízfestmény 31x47 cm
J. l. j.: E. Illés A. kikiáltási ár: 8000 ft.

—

„Erdei úton" o. karton 23x34 cm
J. l. b.: E. Illés A. kikiáltási ár: 8000 ft.

—

„Borjú az istállóban"
o. karton 33,5x43,5 cm J. l. b.: E. Illés A.
kikiáltási ár: 6000 ft.

EDVI-ILLÉS Aladár müvészeti író

GULYÁS P.: Magyar írók ...Us.
VII. Bp., 1990.

lenyom. [1932, 38]. Új kiad. Esztergomy Ferenccel uo., 1942, 46). — 8. *Elementa latina.* Módszeres latin olvasókv. a reálgimn. 3., 4. o. sz. Uo., 1933, 35. (2. köt. Antal [Schröder] Imrével). — 9. *Latin olvasó- és gyakorlókv.* Leánygimn. 5. o. sz. Uo., 1939. (U. azzal). — 10. *Szemelvények M. T. Cicero beszédeiből.* A gimn. 6. o. sz. Uo., 1940. (Esztergomy Ferenccel). — 11. *Szemelvények M. T. Cicero leveleiből és bölcseleti műveiből.* A gimn. 7. o. sz. Uo., 1941. (U. azzal). — 12. *Latin–m. szótár.* A középisk. haszn. Szerk. Burián János. 3. jav. és bőv. kiad. Átd. Uo., [1942].

Áll. főgimn. ért. Munkács, 1907: 14. l. — *EPhK.* 1908/10. (Hellebrant). — *Petrik.* 1901–10. Bp., 1917. — *Corvina.* 1927/33. — *Bp. that. vál. névj.* 145: 5. l. Bp., 1930. — *ItK.* 1935. (Kozocsa). — *A Madách I. áll. gimn. évke.* Bp., 1942: 5. l. (Gyomlay László). — Gulyás-gyűjt.

Édes *Vince* (1833. – 1900. márc. 20.): ref. lelkész (Sz. II: 1200. h.).

Prot. Pap 1900: 157. l. — *Vas. Újs.* 1900: 13. sz. (Nekr.). — Gulyás-gyűjt.

Édinger *Balázs* (1880 k. —): bankár. — Előbb kv. elő, majd főkv. elő, az 1920-as években bankháztulajdonos volt Bpen. 1942: uo. élt mint a M. Hites Könyvvizsgálók Egyes.-nek tagja. — M: *Iparvállalatok szervezése és ellenőrzése.* Bp., 1914.

Bpi cím- és lakásj. Bp., 1928-ig. — *Országyűl. vál. 1913. é. névj.* VI. Uo., 1912. (32 éves). — *Kozocsa.* Uo., 1939. — *MTC.* Uo., 1942.

Eduard *Lajos* → *Kleiner Lajos* (Sz. VI: 520. h.).

Edvi-Illés *Aladár* (1858. – Bp., 1927. ápr. 24.): c. h. államtitkár, min. tanácsos (Sz. II: 1201. h.). — Ev. 1902: kinevezték f. iparisk. ig.-vá és berendelték a keresk. min.-ba, ahol utóbb min. o. tan. cím- és jelleggel az ipari műsz. ügyek o. vez.-je lett s mint ilyen részt vett az 1907: 53. t. c. vámtarifai részének előkészítésében s az új kiegyezési tárgyalásokban. Az 1914/8: háború alatt külön megbízatással szakoszt.-ba való beosztás nélkül működött. Így többek közt részt vett azokon a tárgyalásokon is, amelyeket a m. kormány Ausztria és Németorsz. kiküldöttjeivel az ú. n. preferenciális vámok megállapítása végett folytattak. A háború után Halász Alberttel egybeállította azt az iparstatisztikai térképgyűjteményt, amelyet a párizskörnyéki béketárgyalások elé terjesztettek. 1922: mint min. tan.-t nyugdíjazták s ekkor megkapta a h. államtitkári címet. 1916: lett m. k. udv. tanácsos. A bpi műegy. a bányászati és iparstatisztika m.-tanár s az iparstatisztika meghívott előadója; alelnöke volt a Vasárnapi Munkásképző Orsz. Biz.-nak, szakelőadója a Vámügyi Tanácsnak, tagja a M. Áruforg. Statiszt. Állandó Értékmegállapító Biz.-nak és az Orsz. Ipari és Keresk. Oktatási Tanácsnak. 1924: a M. Mérn.- és Ép.-Egyl., majd a Mérn. és Ép. Szövets. t. tagjává választotta. — Ú. cikkei: *M. Mérn. és Ép.-Egyl. Közl.* (1890/917; 1891: A vasgyártás tört. az újkorban; Az olvasóhoz; 1893: Délmorsz. első vasgyárai; 1911: Az erdélyi földgázok; A fiumei Whitehead torpedógyár; 1914: A m. birodalom közgazd. a 1912/3-ban; 1915: U. az 1913/4-ben; 1917: Közgyűl. beszéd) és *Heti Értes.* (1894/6, 906, 09), *Technol. Lpk* (1891: Az alumínium; Felsőmorsz. kisvasipara; 1894: Szabadalmi ügyünk reformja; 1896: A m. gépgyártás és műszerész-ipar tört.; A Bánki és Csonka-féle gőzkalapács), *P. Lloyd* (1896), *M. Iparműv.* (1899: Középkorból való morsz. vasalások); 1900: A vasművesség a párizsi világkiállításon), *B. Napló* (1900), *Bány. és Koh. Lpk* (1912), *B. Hírl.* (1912) Ráth: *Az iparművészet kv. e* (Bp., 1912. III. A fémek szerepe az iparművészetben), *Pallas* és *Révai n. lex.*, stb. — Ú. m: 3. *Csirpiász.* Bp., 1893. (Kézirat gyan. 21 névvel ellátott példányban Bille Máté álnéven). — 4. *Bp. műsz. útmutatója.* Bp., 1896. (Többekkel. Franciául is: *Guide technique de Bp.* c. Uo., 1896). — 5. *A középkor vasművessége.* (Iparosok Olvasótára. II: 2., 7.) Uo., 1896. (Új cím. kiad. Uo., 1898). — 6. *A reneszánsz korszakának vasművessége.* (Uo., III: 8). Uo., 1897. — 7. *A 17/19. sz. vasművessége.* (Uo., IV: 2/3.) Uo., 1898. — 8. *Az ős- és ókor vasművessége.* Uo., 1898. — 9. *A vas- és fémipar az 1896. é. ezredéves orsz. kiállításon.* Klny. Matlekovits Sándor: Morsz. közgazd. és közműv. állapota VII. köt.-éből. Uo., 1898. — 10. *Elektrochemia.* 1. (egyetl. füz.?) (Elektrotechnika. VII. r.) Uo., 1899. — 11. *A m. vaskőbányászat és vaskohászat ismertetése,* kül. tek. az 1900. párizsi nemzetközi kiállításon résztvevő vállalatokra. Uo., 1900. (Franciául is: *L'industrie des mines de fer et hauts-fourneaux de Hongrie* c. Uo., 1900). — 12. *A m. kor. országainak gyáripara az 1906. évben.* Szerk. Uo., 1907. — 13. *A vasút és az ipar.* (Közlekedési Szakkvtár. 27.) Uo., 1910. (Méhely Kálmánnal). — 14. *A m. birodalom bányászatának és iparának ezeréves fejlődése.* Uo., 1915. — 15. *A m. birodalom gyáripara.* Uo., 1918. — 16. *Morsz. gazd. térképekben.* Uo., 1920. (Halász Alberttel. Elnyerte a M. Mérn.- és Ép.-Egyl. nagy aranyérmét. Angol, francia és ném. szöveggel is, uo. 1920.; 6. átd. kiad. 1921.; Új kiad. *Morsz. a háború előtt és után gazd. statisztikai térképekben* c. Uo., [1926] Gr. Teleki Pál előszavával ang. és ném. is [1926]). — 17. *Útépítéstan.* Uo., é. n. — 18. *Vasszerkezetek.* Uo., é. n. — 19. *Vastechnológia.* Uo., é. n. — 20. *Vízépítéstan.* Uo., é. n. (A 17/20. sz. könyom.) — 1900. I. 11: bemut. a bpi Uránia Tud. Szính. *A vas* c. Brezina Arisztid nyomán írt darabját. — 1891–1916: szerk. a *Mérn.- és Ép.-Egyl. Közl.*-ét és a *Mintalapok* vasipari részét. — Álneve és betűjegyei: Bille Máté (a 3. sz. műnél); I.; I-s; -s (Mérn.- és Ép.-Egyl. Közl.).

MTC. Bp., 1918-ig. — *Pallas.* IX., XVII. Uo., 1895., 1900. (s. v. Illés). — *EPhK.* 1900/1. (Hellebrant). — *P. Hírl.* 1900. I. 12. (Szính.). — *Petrik.* 1886–1910. Bp., 1908, 17. — *Révai.* VI., XX., XXI. Uo., 1912/35. — *Krücken-Parlagi.* I. Wien-Lpz., [1918]. — *Tolnai.* VIII. Bp., 1919. Arck. — *Tolnai Új.* IV., XIX. Uo., 1926, 33. Arck. — *Új Nemzed.* 1927. IV. 26. — *Techn. lex.* I. Bp., 1928. — *Gutenberg.* IX. Uo., 1931. (Kováts Gy.) — *Új lex.* Uo., (1936). — *Új Idők lex.* VIII. Uo., (1937). — *Kozocsa.* Uo., 1939. — Szinnyei Ferenc közl. (a 3. sz.-ra vonatk.) — Gulyás-gyűjt.

Edvi-Illés *Aladár* (Bp., 1870. máj. 25. —): főisk. tanár. — Szülők: Gyula, Búss Ludmilla. Festészeti tanulmányait Bpen és Párizsban elvégezvén, 1895: Bpen telepedett meg. 1903/35: a Képzőművészeti Főisk.-án az akvarell festészetet tanította, 1906. I. 20.-ától mint r. tanár. 1928: kapta meg a m. k. kormányfőtan. címet. 1891-től állított ki a bpi Műcsarnokban. 1895. és 1904: Esterházy-, 1925: Pállik- és 1926: Wodianer-díjat,

A grafika rangja

Amikor a Ferenczy Galéria beindította a tavasszal heti kamara-árveréseit – minden pénteken délután öttől – kimondottan a fiatalokra, a kezdő műgyűjtőkre vagy a kispénzű nyugdíjasokra gondoltak, akik a lakásuk falára vagy ajándékba szeretnének egy-egy kisebb, igényes, ámde olcsó művet vásárolni. A mérsékelt árakkal együtt került előtérbe természetszerűleg az egyedi avagy a sokszorosított grafikai műfaj. A negyven-ötven tételt ezertől nagyjából ötvenezer forintig terjedő kikiáltási árakon kínálták. Kicsiny, ámde hűséges és műértő közönségük hamar kialakult, hiszen Szőnyi-rézkarcot lehetett szerezni 2.500-ért, Molnár C. Pál fametszetet négyezerért, Bortnyik vagy Mattis-Teutsch linóit – melyek a MA hasábjain jelentek meg – hatezerért ütötték le, stb. Május végétől szünetelnek átmenetileg a hétvégi árverések, ámde szeptembertől ismét lesz itt licitálás, csak más konstrukcióban. Még nem dőlt el, hogy kéthetente vagy havonta tartják, de az már biztos, hogy igényesebb formában tálalják a műveket (a paszpartuzástól a rámázásig) és ennek megfelelően az árak is némileg magasabbak lesznek. Egyrészt úgy érzik, hogy maga a grafikai műfaj rangja is megengedi, sőt, megköveteli ezt, másrészről törzsvásárlóik is elvárják, akik rászánnak húsz-harmincezer forintot az alkalmi vételre. A rendezvények ritkítását a galéria a műfaji és a tematikus paletta szélesítésével kívánja kompenzálni a közeljövőben.

Néhány házzal tovább, az Arte galéria továbbra is megtartja minden péntek délután háromtól egyetlen grafikából álló licitálásait, amelyet a jelképes ezer forintról indítanak és hétközben lehet rá tenni további ajánlatokat. A „játék" jól bevált az aukciós irodának, hiszen négy héttel ezelőtt például Somogyi Győzőnek Kőműves Kelemen balladáját megörökítő szitanyomatáért kereken ötezer forintot fizettek, három hete egyszerre két rézkarcot kínáltak Badari Jánostól (mivel az egyik szignált volt és a másik nem, de a biblikus téma így erősítette a tájábrázolást), melyeket háromezerért ütöttek le. Kortársunk, Kass János: Bikabűvölő című kompozíciója (azonos technikával) egymagában 3.200 forintot ért el legutóbb és most Szobotka Imre: Pajtában című rézkarca van soron...

Érdekes összehasonlítás kínálkozik két élő mesterünk esetében a közeli Belvárosi Galéria egyhetes időbeli különbséggel tartott, hétfő délután öttől elért áraival. A Klotild palota földszintjén székelő aukciósház ugyanis szintén kínált egy vegyes technikájú, színes és nagyméretű lapot Noé címmel Kass Jánostól, de ez hat ezerért visszamaradt. (Talán a túl magasnak tűnő indítási ár riasztotta el az esetleges érdeklődőt?) Hiszen Somogyi Győzőtől egy ugyanennyire karakteres szitanyomat-illusztráció első nekifutásra elment a valóban minimális, 1.500 forintos kikiáltási árán.

A közelmúltban elhunyt alkotók közül ugyanennyiről 1.900 forintra ment fel Konecsni Györgynek a szárai tóról készült rézkarca, míg Ágoston Ernőnek szülővárosát, – a téli Sopront – fekete-fehér litográfián megörökítő lapja 1.600 forintos kikiáltási árán lelt új tulajdonosra. Négyezret is megért valakinek a néhai Lotz- és Székely-tanítvány M. Major Jenő Balatonja pasztellben, míg ugyanez a téma temperában „elbeszélve"40.000-ről egyenesen 70.000-re ugrott Farkasházy Miklós esetében, aki szintén kései „müncheni iskolás" volt. Számomra szomorkás érdekességnek számított, hogy olyan neves mesternek, mint például Glatz Oszkár színes rézkarca a közismert Testvérek témájára, hat ezerért visszamaradt és Edvi Illés Aladár látványos téli tája (akvarellben) is potom ötezerről indult és csak hétezerig verték fel az árát...

Múlt századi nagyjaink közül még szembeszökőbb, hogy a Lotz Károlynak tulajdonított, időtől sárgult rézkarc a három királyok imádásáról senkinek sem kellett húsz ezerért. De a több rendbéli vételi megbízás ellenére, kortársának, Rochbooknak acélmetszetei a pesti Aldunasorról vagy a Városligetről is csak kétezerről startoltak és 5.500 illetve 4.200 forintos leütési áron értek célba. Persze, a sokszorosított grafika manapság Európa-szerte „rangrejtve" van jelen az árveréseken és értékén alul licitálják a jóval többet érő lapokat. Lám, a bambergi magyar galériás Sebők János legutóbbi aukcióján is egy könyvrészlet 18 acélmetszettel és tíz fametszettel (') – amelyek a Dunát örökítik meg a magyar fővárostól a Fekete-tengerig – mindössze huszonöt márkájába került a szerencsés nyertesnek. Ugyanennyiért szerezte meg valaki a müncheni akadémiai professzorrá lett Benczúr Gyulának 1869-ben festett olajképéről – a II. Rákóczy Ferenc elfogatásáról – készült fametszetet, míg bajor fővárosbéli tanár- és honfitársának – Liezen-Mayer Sándornak – hagyatéki pecséttel is ellátott lavírozott rajza egy női félakttal 450 márkáért visszamaradt.

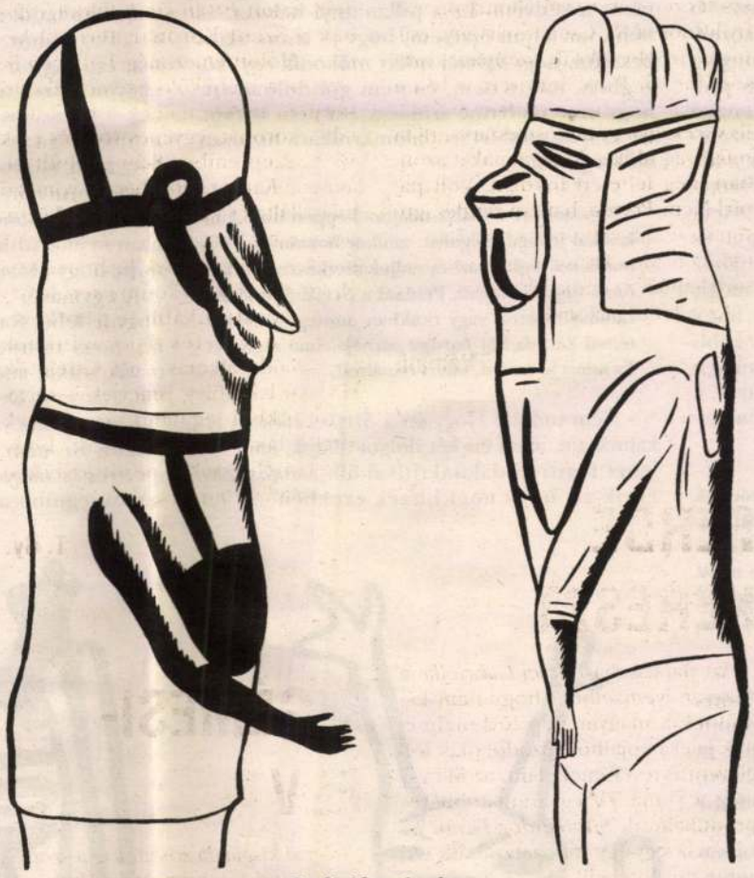

Gaál József rajza

Wagner István

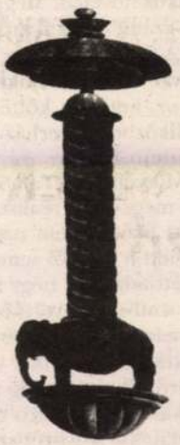

Nagyházi Galéria és Aukciósház

1055 Budapest, Balaton u. 8.
Tel.: 331-9908, 312-5631,
Fax: 331-7133

Kvalitásos festmények, ékszerek, bútorok, szőnyegek, üveg, porcelán és ezüst dísztárgyak valamint hagyatékok és gyűjtemények vételét, eladását és árverezését egész évben vállaljuk.
Árverezéseinkre a tárgyfelvétel folyamatos.

Edvi Illés Aladár

ÉS 1998 Aug. 7

hogy képes vagyok idegen bőrökbe bújni. A nyolcvanas évek egyébként az irónia ideje volt. Akkor már az ellenállást sem lehetett komolyan venni. Semmi nem volt, ami igazán komolyan vehető volt.

– A 80-as években ebből az ironikus látásból főleg vers lett, a 90-es években pedig főleg próza. Először – 1990-93 közt – tárcákat írtál az akkori *Magyar Napló*ba. Ebből lett aztán a *Se dobok, se trombiták* című köteted.

– Azt gondoltam, hogy itt a jó alkalom, rá leszek kényszerítve, hogy a rémséges lustaságom ellenére rendszeresen dolgozzak. Először azt terveztem, hogy nekiállok megírni tíztizenöt-húsz egyszerű, realista, nagyon elemi nyelven működő móriczos vagy Maupassantos klasszikus novellát. Megpróbálom azt, hogy Kovács Gézáné december 17-én reggel 8 órakor stb. A legegyszerűbb, azaz legnehezebb technikával, és lássuk, hogyan lehet ezt közelíteni ahhoz, amit én költészetben viszonylag tudok. Miközben Esterházy vagy Mészöly prózáján nőttem föl, én azért elég mindenevő voltam, Mikszáth-tól Tar Sándorig. Én szeretem a jól megcsinált realista prózát, csak a hevenyészett prózát nem nagyon. Természetesen nem lett a tervből semmi, mert kéthetente le kellett adni egy négy flekkes szöveget, és akkor az ember a nyelvközpontú rutinjához volt kénytelen nyúlni. Aztán valahogyan mégis kialakítottam magamnak egy bizonyos határokkal bíró, de azért elég gumi- vagy inkább harmonikaszerű prózaíró technikát. Ezeknek a szövegeknek a jó részét aztán átdolgoztam, a következő könyvemben már novellaként jelentek meg.

– A novelláid egyrészt gyakran értelmeződnek úgy, mint a valósághoz közelálló, tehát kvázi realista szövegek, másrészt pedig a nyelvi leleményei, a szokatlan és izgalmas nyelvfűzése miatt mint a posztmodern szövegszerkesztés mintapéldányai. Mit szólsz ehhez? Tetszik ez az értelmezői játék?

– Nekem azért tetszik, mert ha ezek a szövegek valamennyire is jók, akkor az úgynevezett posztmodern felé legitimálják és legalizálják az úgynevezett világszerű, vagy még egyszerűbben, realista prózát, és ha ezek a szövegek jók, akkor az eléggé földhöztapadt realista próza felé legitimálják és legalizálják a nagyon hangsúlyozottan nyelvhúsból való, ha úgy tetszik posztmodern irodalmat. Nincs az, hogy világszerű, vagy nincs az, hogy szövegszerű. Mert hát miből áll a

ilyesmiket írtam, ebben voltam a legkevésbé szerepazonos. Tehát itt éreztem azt, hogy olyasmit csinálok, amihez nem értek, de ez bonyolultabb, mert miért ne értenék, bizonyos fokig értek hozzá, de nem szakemberként értek hozzá, hanem mesteremberként. Kukorelly csinálja ezt jól, kezdettől fogva nem szarozott ezzel, hanem azt írta, amit neki személy szerint jelentett egy szöveg, kitalált egy nagyon személyes kisformát erre. Én a nyolcvanas években nagyon sok recenziót írtam, mert Szederkényi Ervin rámkényszerítette, hogy ne csak itten holdfényt tessék zabálni, hanem tessék recenziót írni és tessék mindenfajta irodalmi műfajt kipróbálni. Igaza volt. Én is azt mondanám most minden fiatalnak, tessék sokfélét csinálni. Amikor ezek a nagyon keserves és nagyon rosszízű beszédmód-viták elkezdődtek a magyar irodalomkritikában, akkor viszont nekem végképp elment a kedvem. Ez a pillanatnyi helyzet, és néha van olyan érzésem, hogy jó lenne arról beszélni, hogy valami miért működik egy szövegben, miért nem, és nem gondolom azt, hogy erre ne lenne szükség. Ha nem is rám, de az írók által írt irodalomkritikára biztosan szükség van.

– Ugyanakkor csinálsz tulajdonképpen irodalomkritikai jellegű dolgokat, amikor hozzányúlsz egy másik szöveghez, azt mondjuk szerkeszted a rádiónak vagy kiadónak. Például a *Švejk*ből csináltál rádióváltozatot, vagy titokban mintegy szerkesztetted Závada Pál *Jadviga párnája* című regényét. Ez miért jó neked, miért csinálod?

– Nem tudom. Hogy én a *Švejk*et rádióra alkalmazom, azzal én két dolgot állítok, amit föl lehet fogni irodalomkritikai állításnak is, az egyik az, hogy nem hiszek ezekben „az én

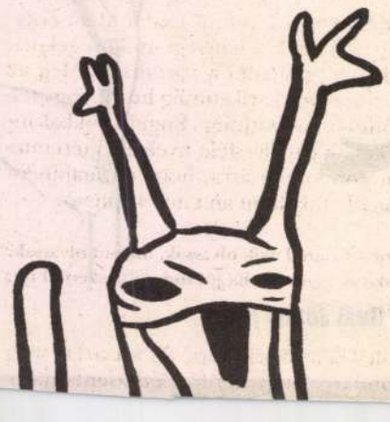

én még többre írattam volna meg. Tulajdonképpen bekereteztettem volna vele a két előző naplót. Mert az én nyelvérzékemhez ez a fajta nyelv áll közel.

– A saját szövegeid tényleg tele vannak szálkás, furcsa nyelvi képződményekkel, ehhez képest Miso naplószövege macisajt. Gyakran vannak meghökkentő, játékosnak tűnő, egyben ironikusan fanyar, de szerintem egy kicsit mindig szomorú szókonstrukciók a versekben és a prózai szövegekben egyaránt: *laposvatta, moziselyem, bányászveteményes*, ilyesmik. Mint mondtad is, ezek mindig visszavezethetők valami konkrét élményre, lásd *hurkaüdítő*. Mit gondolsz, hogyan fordíthatók le a nyelvjátékaid idegen nyelvre?

– Én, ha tanácsolós helyzetben vagyok, akkor azt tanácsolom, hogy azt csináljon a fordító, amit akar. A fontos az, találjon valamit, ami illeszkedik ahhoz is, amit én gondoltam, de főleg ahhoz, amit ő gondolt. Ez nem irónia, ezt nagyon komolyan mondom. Én nem nagyon hiszek abban, hogy egy szöveg a szónak a klasszikus értelmében lefordítható. Én az *übertragung*ban hiszek de az *übersetzung*ban nem nagyon. Bárcsak ne lenne nekem igazam. Az mindig a fordító saját kockázata, ha valamit mondjuk nem nyelvileg ért félre, hanem mondjuk költőileg. Hát ilyeneket, mint hogy „Margittay Edina még soha nem volt egymás*i*", ezt az *i* betűt nem hiszem, hogy le lehet fordítani, de biztos vagyok benne, hogy minden nyelvben megvan valami másik trükk, amit a következő mondatba be lehet játszani. De hát ez közhely.

A *laposvatta* valami miatt nagyon szól magyarul. De nem tudom mért. A *bányászveteményes* is nagyon szól magyarul: az összes vagy a legtöbb magyarországi bányaváros pa-

vitás igényeltetik, ami nehezebb, de másfelől könnyebb is, mert azért itt nagyobb a szabadság. Én most éppen Kroetz-öt fordítok, nagyon furcsa szerző. Igaz, hogy én nem jól tudok németül, de azt hiszem, hiába tudnék jól. A tájnyelv meg a hochdeutsch között csúszkál, mancsol, játszik, én nem tudom megteremteni ezt a fajta distinkciót a tájnyelv meg az irodalmi nyelv között, egyszerűen azért, mert a magyarban ez egészen máshogyan működik. Ám pont a magyar műfordító tradíció olyan, hogy abba aztán minden belefér. Ahogyan Kosztolányi fordított, hát a saját öreganyja rá nem ismert volna a szövegekre. De gyönyörűek. Én azt gondolom, hogy vannak bizonyos szövegeim, amiket simán le lehet fordítani, el kell velük molyolni egy kicsit. És vannak szövegek, amelyeket totál reménytelen. Kárpáti Pál le akarta nagyon fordítani *A test angyalát* németre. És úgy is volt, hogy lesz rá kiadó, de aztán valamelyik kiadói lektornak leesett a tantusz, hogy hát tényleg képtelenség. És én is azt gondolom, teljesen reménytelen. Bár nagyon örülnék, ha tévednék.

– Nemrég Bán Zoltán Andrástól megjelent egy cikk a *Nappali ház*ban, ebben nagyon leegyszerűsítve azt állítja, hogy a magyar irodalom semmiféle sikerre nem számíthat a frankfurti könyvvásáron, a magyar költészet ugyanis lefordíthatatlan, úgy ahogy van, a prózánkban pedig igazából csak azoknak van esélyük, akik már eddig is „áttörtek". Szerinted milyen sikere lehet a magyar irodalomnak Frankfurtban? És egyáltalán mi számíthat sikernek?

– Mivel generálisan nincs ilyen, hogy magyar irodalom – művek vannak, meg szerzők, meg csoportosulások, meg lobbyk –, nem hiszem azt, hogy ha eddig az egész magyar irodalom nem tört át, úgy mint a lengyel mondjuk, akkor majd a frankfurti tizenöt vagy húsz nap alatt áttörhet. Akik Frankfurtot valahogy úgy gondolják el, mint egy bizánci kaput, hogy a Botond vagy betöri vagy nem, azok rettenetesen tévednek, és egy nagyon fontos sanszot degradálnak le a „betörünk, nem törünk be" szintre. A magyar irodalmi művek jelenléte Európában nagyon kicsi jelenlét, ezért minden siker öröm. Mert hát ez egy állati kicsi irodalom. És tényleg a nyelv meg a tradíció miatt nagyon nehezen fordítható. Lehet, hogy Bánnak teljesen igaza van, de biztos az, hogy Rilke vagy Hölderlin olyan irtózatosan nagyon fordítható? Csak a magyar költészet ilyen speciálisan fordíthatatlan? Nem lehet az, hogy minden költészetben vannak fordíthatatlan részek? Az is biztos, hogy egy jámbor, ám nagyszerű német kritikus számára a

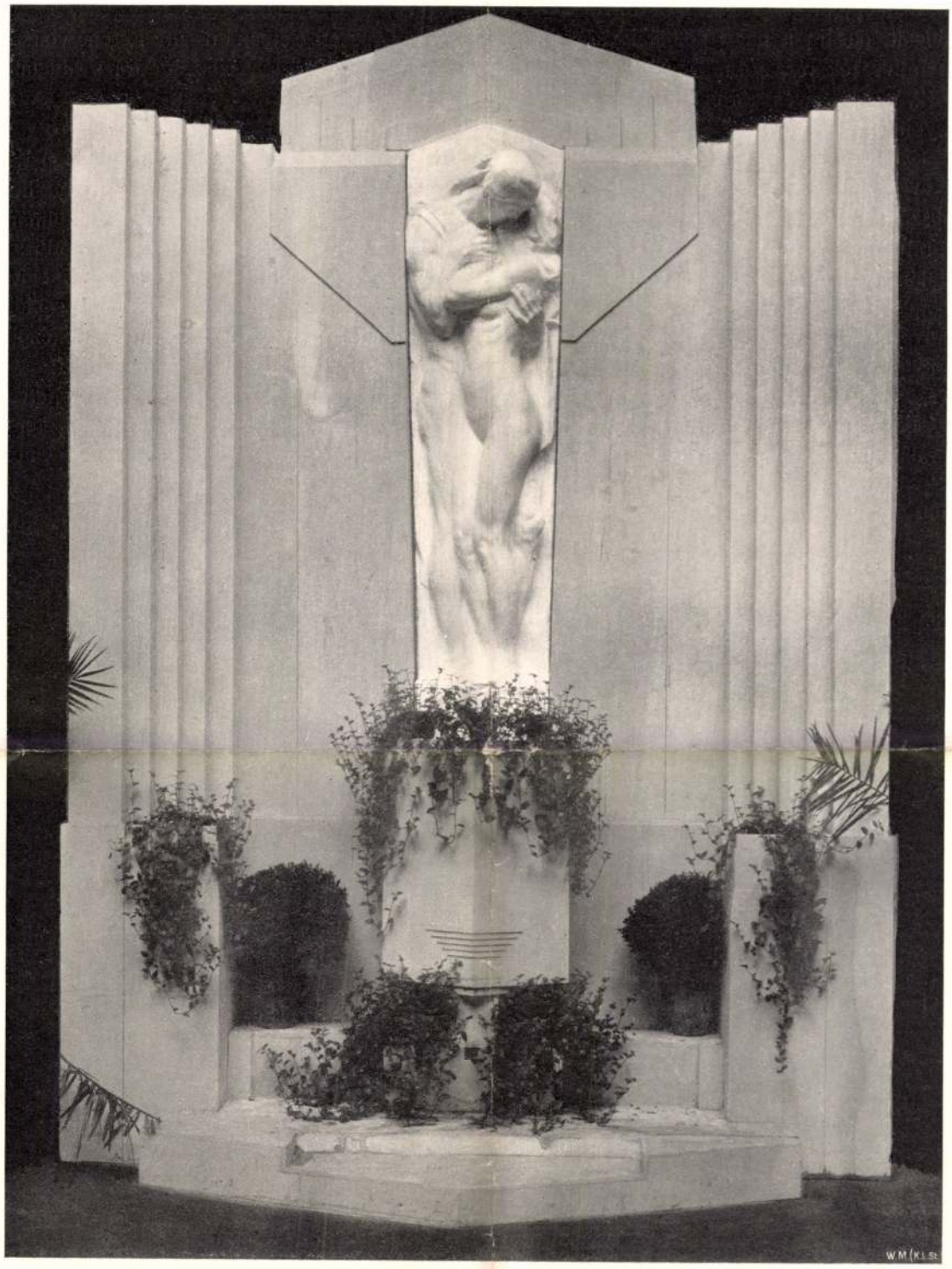

FORRÁS
MOIRET ÖDÖN MŰVE
A RÁTH-DÍJ NYERTESE

művészeti, meglehetősen szűk mederben folydogált, dacára a nagy politikai változásnak s a művészek részéről táplált vérmes reményeknek, vajmi kevés történt, minek maradandó nyoma lett volna.

Szinte eseményszámba ment, ha például Kovács Mihálynak sikerült valamely megye részére rendelt arcképhez a királynak vagy királynénak egyszeri ülését kieszközöltetni, valamely befolyásos politikus révén. A „Pesti Napló" hosszabb tudósítást közölt az ülés lefolyásáról s a felségeknek e művészekről folytatott beszélgetéséről s a derék megye vezérférfiai boldogan várták a nagyértékű vásznat, melyen, habár oly rövid ideig is, uralkodók szeme pihent.

Az új korszak egyik vezéralakja, legkivált a művészeti életben Pulszky Ferenc volt. Mint régész és műtörténész szakférfiú s hivatalánál fogva a Nemzeti Múzeum igazgatója s a Deák-párt egyik vezérpolitikusa nagy befolyása révén a művészeti ügyekben döntő szava volt. Gyönyörű műgyűjteményt hozott haza s ennek megtekintésére és tanulmányozására vendégszerető háza, az érdeklődő szakembereknek mindig nyitva volt. Mint író s előadó lebilincselő közvetlenséggel s előkelő könnyedséggel tudott mindenről értekezni, mi legtávolabbról is érdekelte hallgatóját.

Működésének súlypontja mégis a hetvenes évekre esik, Trefort Ágoston miniszterségе alatt.

KACZIÁNY ÖDÖN

FALURÉSZLET
EDVI ILLÉS ALADÁR OLAJFESTMÉNYE
A MÜNCHENI 1909. NEMZETKÖZI KIÁLLÍTÁS II. ARANYÉRMÉNEK NYERTESE

Művészet
1910. 22. f.

Edvi Illés Aladár

Baja.

— KIÁLLITÁS NYILT a Fényes Adolf-teremben a 85 éves Edvi Illés Aladár festőművész alkotásaiból. A megnyitó ünnepségen Csók István Kossuth-díjas kiváló művész mondott beszédet.

Szabad Nép

1954. okt. 10.

3610 l

3585. ~~tiz~~ ~~kil~~ enc helyett.

Élettrajz
az kiállítás végére

Fényes Adolf teremben.
1954. okt. gyűjt. kiáll.

J 702
35.8.4
118

3 6961

Egged Erna
m. Kiprotiwener
Egyenletesen
Tagja

realizmusával, értékes munkásságával, hallatlan nagy szeretettel forditja le elénk az élet ezernyi szépségét. Hoszzu és boldog életet kivánok e nagyszerü Mesternek.
Tisztelettel rajongója Osváth Miklós
képzőművész növendék

Bár sok mai "nagy mesterben" lenne meg ennyi becsületesség és őszinteség. Őszinte elismeréssel Demjén Attila .

A legszebb képek, amelyeket valaha láttam, nagy élvezet őket nézni
Fehér Dalma

Nagy áémányt jelentett a Mester kiállitása. Megtanitott az egyszerü dolgok iránt való meleg szeretetre.
Gopere Paula rajztanár

Kivánjuk, hogy még nagyon sok Dömsödi képet fessen és nagyon hosszu életet
Gyöngyösi Péterné

Egy életen át csodálója voltam, mint grafikus Hajnal László

A festészet nem lett volna egész, ha Ön nem lett volna. Csodálója vagyok
Szabó Tibor

Felejthetetlen élményt nyujtott ez a szép kiállitás
Fehér Viktor

X.22. Régi tanitványa gyönyörködött e képekben Dersy Etelka

Pazar kiállitás!
Kertész István

Nem egészen fiatal fejjel gyönyörködtem abban, amit kisdiák koromban Édesapámtól tanultam csodálni: a szivvel, lélekkel, szeretettel alkotott akvarelleket. Leányomat ugyanigy akarom a szép csodálatára nevelni és kivánom igaz szeretettel tiszta szivvel, hogy még sok-sok lélek találja meg Edvi Illés Aladár képeiben amit érez, amit lát, de festeni nem tudván viszont láthassa papirra vetve az Alföldet, a magyar tájat, a szivnek oly drága Rodostót és Zágont és még sok-sok emberöltőn keresztül az apró képek nagy Mesterét, Edvi Illés Aladárt

Móra Gábor

Felejthetetlen emlék marad számomra ez a kiállitás. A képek közül legjobban a "Dömsödi ház" és az "Ősz" tetszett. Hálás vagyok a müvésznek azért, hogy ilyen felejthetetlen percekat szerzett nekem Major Lászlóné

Müvet és alkotóját ebyütt megismerni igazi élmény! Ahogy festményei után elképzeltük, olyan Ő magaa is. Tájképeiben a csend és nyugalom uralkodik. A legfőbb érték, hogy amit megörökit, az mindenkinek egyéni élménye is lehet.

Cserkő Dénes

X.27. Mindig élmény számomra, ha volt tanárommal találkozhatom!- Legyen ez a találkozás müvein keresztül, vagy személyesen. Ez a gazdag kiállitás tartalmas lelket tükröz.

~~Schuller~~ Schotsch

Izig-vérig müvészet, amit Edvi Illés Aladár produkál ! Csupa halk tónusu kép, pasztell hatás, csipkefátyol..... Jólesik látni a sok harsogó kép után. Gaál Ferencné

Nagy müvész gyönyörü munkáit ismertem meg itten. Bár sok ilyen nagy tehetség akadna még e hazában, akinek meglátásai és alkotókészsége folytatása lehetne nagy müvészünknek. Malmi Sándor

Egy vasárnap délelött, amit nem hiába töltöttem el. Azt a sok szépet amit itt láthattam, Neked köszönhetem Aladárbácsi. Barnus

Szép emlékek - mélységes tiszta csobogás.- Balatoni emlékeimen keresztül még sok-sok boldog eredményes munkát kiván Hámori Tivadar
Hámori Tivadarné

A magyar lélek - a dolgozó nép örök ifju tolmácsolójának még sok sikert és jó egészséget kiván
Törő József

Drága Aladárbátyám !
Áldom a sorsot, hogy tanitványod lehettem, köszönöm Néked, hogy a "Szép" meglátására Te tanitottál s büszke vagyok, hogy barátodnak fogadtál.
Örökké hálás hived Mészáros Jenő
festőmüvész

Rövid pár óra életem legszebb élményeim közé emeli lelkem. N.N.

Nehéz olyan kiállitástól bucsut venni, melynek minden darabja a Művész bensőséges élményét tükrözi és

EDVI ILLÉS ALADÁR

MDK

Edvi Illés Aladár festő

Szöveg-archiv anyagából

Dávid Katalin: A Művészettörténeti Dokumentációs Központ Adattára Művért 1957.VI.évf.4.sz.322.l.

M.D.K.

EDVI-ILLÉS Aladár festő

Az 1899-i oroszországi osztrák - magyar kiállításon szerepel

Magy. or. iparmv. tk.

Weinerné: Orosz kapcs. 152. l.

Edvi Illés Aladár

Belelő ökrök, ohaj

O.M.K.T. 1925. május. 19 1.

Edvi Illés Aladár
Tbáni részlet, vizf.

Népgondozó akció javára rendezett kiáll. N.Szal.
192o. ápr. 5 l.

Edvi-Illés Aladár

Somogyi táj, olaj
Elhagyott balatoni part,"
Balaton-berényi udvar, "
Balaton-berényi házikó, vizf.

I. Balatoni kiáll. N.Szal. 1922. jan. 2o 1.

Edvi Illés Aladár

Cséplés az apajpusztai állami gazdaságban, olaj
Cséplés a dömösi tszcs-ben, olaj

II. Magyar képzőműv. kiáll. Műcs. 1951. nov.
6 l.

Edvi Illés Aladár

Tehán a patakban, olaj, repr.

Alkotás Müvészház XVI. kiállitása. 1943.

aug. 1, 4 l.

Edvi Illés Aladár

A nyár, vizf.
Borju az istállóban, vizf.
Borju, olaj

Árverési Közlöny, 1936. márc. 2. rendk.sz.
33 l.

Edvi Illés Aladár
festő

M.D.K.

Méltatás.

Berzeviczy Albert: a tájképfestés a XVII. században. 1881.
Bp. 1910.

Edvi-Illés Aladár

. Kertben, vizf.

Magyar Studio avató kiállitás. 192e. 8 l.

Pál/

klasszicizáló homlokzattal, egy to-

~~Esterházy Ferenc~~, átalakitva 1798-1800.

ai torony is. 1806-ban renoválják,

an uj órát, 1910-ben palatetőt kap,

. 1920-ban kivülről ujra vakolják,

~~n Lajos festi ki.~~

én, magánosan, az országut mellett

enyhén kiugró középrész tagolja. Kő-

örben széles keretelésü, szemöldökös,

ablak. A két oldalszárnyat egy-egy

atot az épületen körbefutó, csonka,

lló párkány zárja le.

a kiugró középrész folytatásaként

rös, oropárkányos, orommezők fogják

érintkezési pont felett enyhe kiülésü,

u széles keretben körablak. A felső,

óraivben végződő mezőben széles ke-

ely a torony minden oldalán ismétlő-

dagon tagolt óraives párkány zárja

Edvi Illés Aladár

festő

M.D.K.

Méltatás.

Bersenicy Albert: A tájkép festés a XVII. században 206 l.
Bp. 1910

Edvi Illés Aladár

N.Szal. II/. anke. 8 1.

Edvi Illés Aladár, sz. 187o.
Falurészlet, akv.
Tehénfej, olaj
Bika az istállóban, olaj
Tehenek az istállóban,"
Borju az istállóban, akv.
Tehénfej, akv.
Tehén, "
Tehénistálló, akv.

N. Szal. III. aukc. 1924. 4-5 l.

Edvi Illés Aladár, sz. 187o.

Legelő tehén, olaj

Folyópart, "

N. Szal. III. aukc. 1924. 4- 5 l.

Edvi Illés Aladár

Kalotaszegi fonó asszony, vizf.
Segesvár, rajz
Galambos kapu Székelyudvarhelyen, vizf.
Veresp ataki utca, monochrom
Felsőgyógyi részlet, monochrom
Kőrösfői udvar, olaj

Erdélyi kiállitás. Nemz. Szal. 1922. márc.

5-8 l.

Edvi Illés Aladár
Fekvő bika, vizf.

Őszi Tárlat. Mücs. kiállitása. 1922. nov. 19 1.
1.

Edvi Illés Aladár, sz. 187o

Tehenek az istállóban, olaj

Magyar Nemzeti Reneszánsz Társ. IV. aukciója. Bp. 1923. 4 l.

Edvi-Illés Aladár

Somogyi táj, olaj
Elhagyott balatoni part, olaj
Balaton-berényi udvar, olaj
Balaton-berényi házikó, olaj

Balatoni Társaság I. kiáll. Nemz. Szal. 1922.
jan. 16 l.

Edvi Illés Aladár

Napnyugta,
Napnyugta a Badacsonnyal
Napnyugta a Balatonon
Boglári fürdőkabinok

Balatoni Társaság II. kiáll. Nemz. Szal. 1924.
nov. 10-11 1.

Edvi Illés Aladár

Balatonpart, olaj
Csorda a Balaton mellett, olaj
Tehenek a parton, olaj
Somogyturi táj, olaj
Magányos fürdőkabin a Balatonpartján
Elhagyott Balatonpart, olaj

Balatoni Társaság II. kiáll. Kesz. Szal. 1924. nov. 10-11 l.

Edvi Illés Aladár

Bánffyhunyadi ház, olaj
Kőrösfői részlet, "
Juh kosár, "
Erdős táj Bánffyhunyad környékéről, olaj
Kalotaszegi utcaajtó, akv.
Zsoboki utcaajtó, akv.
Kőrösfő, akv.

Erdélyi kiállitás. Nemz. Szal. 1922. márc.
5-8 l.

Edvi Illés Aladár

Zsoboki utca, olaj
Magyarókereki részlet, olaj
Kalotaszegi tájkép, "
Hó olvadás /Kalotaszeg/ "
Kalotaszegi tornác, "
Oláhnádasdi részlet, "
Bánffyhunyadi udvar, "
Segesvár, "

Erdélyi kiállitás. Nemz. Szal. 1922. márc. 5-8 l.

Edvi Illés Aladár

Oláh nádasi részlet, olaj
Apold, olaj
Szénagyüjtés Kalotaszegen, olaj
Szántás, olaj

Erdélyi kiállitás. Nemz. Szal. 1922. márc.
5-8 l.

Edvi Illés Aladár

Bánffyhunyadi öreg paraszt, vizf.
Mákói házak, vizf.
Bánffyhunyadi leány, vizf.
Kőrösfői leány, vizf.
Legényviselet Kalotaszegen, vizf.
Kalotaszegi leány, vizf.
Az utolsó régi varrottassal diszitett ágy /Nyárszón/, vizf.

Erdélyi kiállitás. Nemz. Szal. 1922. márc. 5-8 l.

Edvi Illés Aladár

Kőrösfő a temetőből nézve, vizf.
Kalotaszegi menyasszony, vizf.
Utcaajtó Damason, vizf.
Aratás Kalotaszegen, vizf.
Kalotaszegi oláh asszony, vizf.
Dombos táj Kalotaszegen, vizf.

Erdélyi kiállitás. Nemz. Szal. 1922. márc.

5-8 l.

Edvi Illés Aladár

Fiatal leány sirja /Kal taszeg/, vizf.
Magyar-Gyerő-Monostori templom tornya, vizf.
Pártás leány, vizf.
Utcaajtók Zsobokon, vizf.
Pártás leány, II. vizf.
Aratás, vizf.
Magyar Valkói templom, vizf.

Erdélyi kiállitás. Nemz. Szal. 1922. márc.

5-8 1.

Edvi Illés Aladár

Kalotaszegi leány, vizf.
Kézicséplés Kalotaszegen, vizf.
A kemence padkáján, vizf.
Utcaajtó kőrösfőn, vizf.
Zentelki csürök, vizf.
Templomozás Kőrösfőn, vizf.
Egyedül, vizf.

Erdélyi kiállitás. Nemz. Szal. 1922. márc.
5-8 l.

Edvi Illés Aladár

Székelyudvarhelyi galambbugos kapu, akv.
Március, olaj
Kalotaszegi menyasszony, olaj
Mályvák alatt, vizf.
Kalotaszegi udvarrészlet, vizf.
Oláh kunyhó, vizf.
Erdélyi kuria kapuja, vizf.

Erdélyi kiállitás. Nemz. Szal. 1922. márc.
5-8 l.

Edvi Illés Aladár

Kőrösfő I½. Vizf.
Kalotaszegi oláh asszony II. vizf.
Munkából hazatérő leány, vizf.
Kőrösfői utcaajtó, II. vizf.
Kalotaszegi leányok, vizf.
Aratás, III. vizf.

Erdélyi kiállitás. Nemz. Szal. 1922. márc.

5-8 l.

Edvi Illés Aladár

Tililó asszonyok, vizf.
Bánffyhunyadi vár, vizf.
A bikali templom mennyezete, vizf.
Bánffyhunyadi leány, vizf.
Magyar Gyerőmonostori utcaajtó, rajz
Kalotaszegi oláh asszony, vizf.

Erdélyi kiállitás. Nemz. Szal. 1922. márc.

5-8 **l.**

Edvi Illés Aladár

LXII. csoportkiáll. 1928. szept. 1 1.

N. Kal.

Edvi Illés Aladár

Jegenyei legény, vizf.
Kalotaszegi leány, vizf.
Leányok az utcaajtóban, vizf.
Magyar Gyerőmonostori utcaajtó, vizf.
Kőrösfői utcaajtó, vizf.
Magyarókereki paraszt, vizf.
Zsoboki utca, vizf.

Erdélyi kiállitás. Nemz. Szal. 1922. márc.

5-8 1.

EDVI-ILLÉS Aladár

N.N: Felszabadult hazánk téjai

Művelt Nép, 1955, 11. ért. 14. n. április 3, 6 old.

MDK

Edvi Illés Aladár

Pécsi Kgpzőműv. és Műbarátok Társ. kiáll. Pécs, 1932, 6 l.

MDK

Edvi Illés Aladár

Holland szélmalom c. műve
repr.

(képtelirat.)
Magyar Ifjúság, Bp. 1957. 54. sz. [8.l.]

Edvi Illés Aladár MDK

"Önarckép" repr. 28.o.
"Falu Erdélyben" repr. 29.o.
"Patakrészlet" repr. 30.o.
"A sárospataki vár" repr. 30.o.

Pogány [illegible] Ö. Gábor: Edvi Illés Aladár életműve. /A Nemzeti Szalonban rendezett kiállitás megnyito beszéde./
Müterem 1958 I. évf. 6. sz. 28-29.o.

MOK

Edvi Illés Aladár

művészetének egy részét mutatja be a Nemzeti Szalon kiállítása. Művei: portrék, csendéletek, állatképek, tanulmányok. (más adat nincs.) A festőről egy fénykép reprodukálva.

A magyar falvak festő-poétája.

Magyar Ifjúság, Bp. 1958. 18. sz. [4. l.]

Edvi Illés Áladár
festőművész MDK

A M. Népköztársaság érdemes művésze cimet kapta.

Müterem 1958 I. évf. 5. sz. 45.o.

M.D.K.

Ivi Illés Aladár
festő

Falurészlet Selmecbánya mellett.

jegyz. II. terem 49 sz. 21 l.

Edvi Illés Aladár
festő

M.D.K.

Segesvári táj.

Aradgyjt. IV. terem 84 oz. 32 l.

MDK

Edvi Illés Aladár festő

Borus táj.

Bényi D.: Az Alföld képben és versben. Békéscsabai kiállítás. Bp. 1952, 6.

MDK

Edvi Illés Aladár

Balás-Piry L: Megjegyzések az Őszi tárlathoz.
Az Ország, 1943. okt. 9.

Edvi Illés Aladár

Gonda Béla:
Szolnok a müvészetben. Bp. 1927. 21 l.

Edvi Illés Aladár

Tájkép, vizf.
Rivellói részlet, vizf.
Portofinoi részlet, vizf.
Az utcaajtóban, vizf.
Kalotaszegi kislány, vizf.
A major bejárata, vizf.
Kalotaszegi utcaajtó, vizf.
Istállósarok, vizf.
Kalotaszegi áratók, vizf.
A tihanyi posta kapuja, vizf.
Székely galambdúcos kapu, vizf.

A magyar művészek és vendégeik egyesülete kiállítása. Nemzeti Szalon, 1940. november 1,9-10 l.

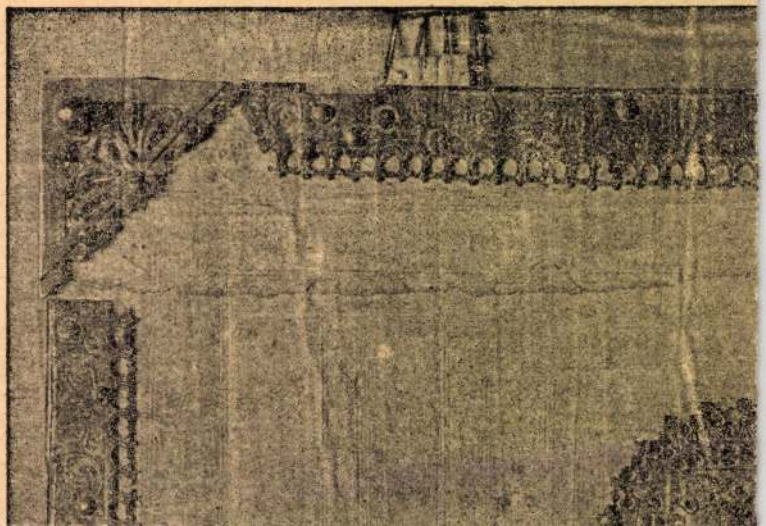

Edvi Illés Aladár
Tehénfej, vizf.

Téli tárlat. Mücsarnok, 1919-2o. 17 1.

Triptichon (29- kép)

Középkép: Háromkirályok imádása, hátoldalán Szent Lőrinc, balszárny Szent Katalin, jobb: Szent Borbála.

Fa, tempera, 75×42, illetve 75×23 cm.

A malompataki r. k. templom Mária-oltárának képeiből utólag összeállítva. 1938. évi vétel.

Divald: Szepes vármegye művészeti emlékei. II. kötet. Bp. 1906., 44. l. (Képe 44. l.) — Genthon RMF, 71. l.

Krisztus születése

(Belső kép.)

Vir dolorum

(Külső kép.)

A malompataki Mária-oltár kétoldalt festett szárnyképe. (1938. évi vétel.)

Divald: Szepesvármegye művészeti emlékei, II. kötet. Bp. 1906., 44. l. (Képe 44. l.). — Genthon RMF, 70. l.

TELKIBÁNYAI FESTŐ, 1480 körül

1. *Pietà.* (30. kép)
2. *Kálvária* (30. kép)

Fa, tempera, egyenkint 37·5×29 cm.

1933-as vétel, állítólag az abaujmegyei Telkibánya templomából.

Edvi Illés Aladár
Virágzó almafa, olaj
Hegyi patak, olaj

A Nemzeti Szalon első bajai kiállitása, 1906. 3 l.

48b lap: EXPLICIT PROLOGUS WILLIRAMI EBERES PERGENSIS ABBATIS SUPER CANTICA.

49a lap: INCIPIT EXPOSITIO WILLIRAMI EBERES PERGENSIS ABBATIS SUPER CANTICA CANTICORUM.

3 iniciálé. O iniciálé (22×25 mm) arany-ezüst betű, belseje zöld. Q iniciálé (37×38 mm) hasonló mint a 29a lapon. U iniciálé (11×12 mm) ezüst-arany betű, belseje zöld.

80b lap: „O beata dei genitrix virgo Maria ..." (Ima XIV. századi írással írva.)

Varjú Elemér: Bernát szpalatói érsek kódexe az esztergomi főegyházmegyei könyvtárban. MKSz 1903. évf. 199—201. l. — Gerevich Tibor: Magyarország románkori emlékei. Budapest, 1928. 234. l. — Lehmann 167. l. — Magyar Művelődéstörténet, szerk. Domanovszky Sándor. I. kt., 411. l. — Berkovits Ilona: A magyar miniaturafestészet kezdetei. Magyarságtudomány, 1942. 507. l. Klny. is.

cursiv!

2. ANTIPHONARIUM.

Latin. Folio. XV. század.

Hártya. 480×350 mm. 228 levél (későbbi XVII. századi lapszámozással 153-mal kezdődik). Csonka, hiányos, rongált. Textura írással 8 szövegsor, 8 ötvonalas hangjegysor alatt. Vörös feliratok. Vörös, kék és fekete kezdőbetűk. *3 lapszéldíszítés, 1 iniciáléba illesztett miniatura, 2 iniciálé. Kötés:* XVI. századi, barna bőr, [illegible]

Edvi Illés Aladár
Mocsaras táj, olaj

Magyar Képzőművészet Segitő Bizottsága. Művészeti kiállitás. 1914. 3 l.

M. D. K

EDUI ILLÉS Aladár Vestő

Csatkai Endre: Steinacher Károly sop-
roni biedermeier Vestő 149.
Művért. 1953. 1-2. sz.

Edvi Illés Aladár
Fekvő borju, vizf.

Téli tárlat. Műcsarnok, 1919-20. 17 l.

7.
79
Fa
1.
ter
2.
a
a
Vi
Be
szá
tá
A
új
pr
A
ter
E

Edvi Illés Aladár

A nyári jászolnál, olaj
Bánffy-Hunyadi udvar, olaj
Erdélyi táj, olaj

Őszi tárlat. Nemzeti Szalon, 1940. október, 7 l.

Edvi Illés Aladár, Munkácsy-díjas festő-grafikus művész (1890–1958).
Komlóssy Mihály: A Fasori Gimnázium. Forum.

Az iskola kiemelkedő tanulói közt találjuk többek között Glatz Oszkárt és Edvi Illés Aladár-t is.

Budapest folyóirat, 1988., 10., 18-ald.

Edvi Illés Aladár

„Tópart" Vízfestmény 20×43 cm
J. l. b. É. Illés A. 1901
kikiáltási ár: 3000 ft.

„Kukoricaföld" Vízfestmény 28×46 cm
J. l. b. É Illés A. kikiáltási ár: 5000 ft.

BÁV 49. Képaukció Budapest, 1979. szeptember

Edvi Illés Aladár

„Fiúk és lányok a parton"
o. v. 50 x 70 cm. J. l. b.: E. Illés A.
kiállási ár: 10000 ft.

BÁV 49. Képaukció Budapest, 1979. szeptember

EDVI ILLÉS ALADÁR

Aukción: Aladar Illes:
Kälbchen im Stall. - Öl auf Karton,
33x44 cm. Sign.

WIEN, DOROTHEUM
450. Kunstauktion, Oktober 1980.
Katalogus 369.sz., 46.old.
Kép: Taf. 22.

Edvi Illés Aladár

„Balatoni táj" o.v. 48x69

s.l.b. E. Illés A

Ár: 8000 Ft

BÁV 41.Képaukció Budapest.1976.december

Edvi Wés Aladár
(1870-1958)

„Borjú" o. Zarton 23X33
J. l. b. E. Wés A.
Z. ár: 4000 ft.

BÁV 41.Képaukció Budapest.1976.december

Edvi Illés Aladár

„Domboldal" Vízfestmény

14 x 23 J. l. p. E. Illés A.

k. ár 3000 ft.

KÁV 41. Képaukció Budapest. 1976. december

Edvi Illés Aladár

Az 1907-ben megjelent A magyar nép művészete c. könyvben rajzai láthatók.

Forrás 1977/1o-86.o.
Keserű Katalin:A gödöllői művészetcsop
és a népművészet

Édvi Illés Aladár, festő

L: Király Jenő

Lázár Imre: Király Jenő, az ábrázoló 86-87

Alföld, Debrecen, 1977. ápr. XXVIII/4.

Edvi Illés Aladár

(1870 - 1958)

„Tehenek a vízparton"

o.v. 60x100 cm S.l.j.: E. Illés A.

Kiáltási ár: 10000 ft.

BÁV 45.Képaukció Budapest,1978.május

Edvi Illés Ili szobrászmüvész

"Györgyné arcképe" cimmel a lap bemutatja a müvész mellszobrát a MÜTEREM kiállitásáról.
Repr.

Délibáb, Bp. 1936. május 3o. X. évf. 23. sz. 14. lap.

Édri Illés Aladár

„Bojú" o. fa. 14x24 cm

J. l. j.: É. Illés A.

Vételár: 4000 ft.

BÁV 45. Képaukció Budapest, 1978. május

Ecsi Illés Aladár

„Tájkép" o. karton 14,5 x 21,5 cm

J. l. 6. : E. Illés A.

kiállítási ár : 4000 Ft

BÁV 45. Képaukció Budapest, 1978. május

Edvi Illés Aladár

„Borjak" o. karton 32x42 cm

J. l. j.: E. Illés A.

Kiáltási ár: 6000 ft.

BÁV 45.Képaukció Budapest,1978.május

Edvi Illés Aladár

(1870-1958)

„Tanya" o. v. 60x110 cm

J. l. j.: E. Illés A.

Kiáltási ár: 10000 ft

BÁV 45.Képaukció Budapest,1978.május

Edvi Illés Aladár

Falusi utca ' o. v. 41 x 59 cm

J. l. j. : E. Illés A

Vételtári ár: 10000 ft.

BÁV 45.Képaukció Budapest,1978.május

Edvi Illés Aladár

„Álló yamás"

o. karton 34,5 x 47,5 cm

J. l. b.: E. Illés A.

Kiállítási ár: 6000 ft

BÁV 45.Képaukció Budapest,1978.május

Edvi Illés Aladár

„Körösfői Spl."

Vízfestmény 29 x 38 cm

J. l. j.: E. Illés A. (Szult)

Ziváltási ár: 5000 ft.

BÁV 45.Képaukció Budapest,1978.május

Edvi Illés Aladár

„Falusi kid" Ceruzarajz
fedőfehérrel 21x30 cm
J. l. b. E. Illés A.
Ujiáltási ár: 3000 ft.

BÁV 45.Képaukció Budapest,1978.május

Edvi Illés Aladár festőművész

Lázár György, a minisztertanács elnöke Szolnok megyébe látogatott, a Szolnoki Galériában megtekintette az ottani műveket: a művész „Zöldmező" c. képe (említve)

TV-Híradó

1977. dec. 20. TV. 19.30 – VGné.

Edvi-Illés Aladár

A művész és társai Szolnokra jártak reális természetű tájképeket, az alföldi parasztság életmódját és szokásait festeni.

Bredyánszky Ilona: Művésztelep a Tisza partján
Nők Lapja, 1978 március 25 - 16. lap.

Edvi Illés Aladár (1870 - 1958)

29. A ravelli S. Giovanni de Toro 1898.
akv. 454 x 355 mm Ltv. 1899-286

30. Japán részlet 1905.
akv. 137 x 228 mm Ltv. 1906-156

31. Rodostii utca 1905.
akv. 145 x 233 mm

XIX. sz. városképek és utcarészlet MNG 1976

Edvi Illés Aladár

32. Vidéni részlet 1905.
akv. 145 x 233 mm

33. Malom Zágonban a Mikes-telken 1905
akv. 137 x 223 mm Ltsz. 1906-164.

34. A drinápolyi csorgó kút 1905.
akv. 145 x 233 mm Ltsz. 1906-164

XIX. sz. városlejtek és utszajzok MNG 1976.

Edvi Illés Aladár

3

35 Drinápolyi utca 1905.
akv. 145 x 233 mm Ltsz. 1906-167

36. Zágoni utca 1905.
akv. 136 x 227 mm Ltsz. 1906-169

37. Amalfi utca 1898.
akv. 362 x 280 mm Ltsz. 1940-3535

XIX. sz. városlépel és utcanyol MNG 1976.

Edvi Ilkés Aladár 4

38. Scutari tus. toll. akv. 216 x 373 mm.

Ltsz. 1943-3711

XIX. sz. városlépet és utirajzok MNG 1976

Edvi Illés Aladár (1870-1958)

„Konyhai jelenet" Vízfestmény 24x36

J. l. j.: E. Illés 17.

Ü. Ziáltási ár: 4000 ft

BÁV 44.Képaukció,Budapest,1977.december

Edvi Illés Aladár (1870-1958)

„Borjú" Vízfestmény 16x23. S l. b. E. Illés A.

Kiáltási ár: 2500 ft.

BÁV 44. Képaukció, Budapest, 1977. december

Edvi Illés Aladár

„Felhős ég" o. fa. 14,5 x 24 cm

J. l. j. E. Illés 47.

Kikiáltási ár: 3000 Ft

BÁV 44. Képaukció Budapest, 1977. december

Edvi Illés Aladár

„Kisvárosi révylet" o. Zanton 20x29 cm

J. l. j.: E. Illés A.

Tiziáltási ár: 4500 ft.

BÁV 44.Képaukció Budapest,1977.december

Edvi Illés Aladár

„Alkonyati táj" o. fa 14,5 x 23,5 cm

J. l. j.: Illés A.

Utcáltási ár: 6000 ft

BÁV 44. Képaukció Budapest, 1977. december

Edvi-Illés Aladár, festőművész

a századvégén már egyre több festő dolgozott különböző ideig Szolnokon: Edvi-Illés Aladár, Hegedűs László és többen.

Egyri Mária: Magyar festők Szolnokon.
Szolnok Megyei Néplap, 1977. jún. 17.

Edvi Illés Aladár. Fertőmüvész

Dömsöd költői óráját Petőfi teremtette, századunkban felfedezte, ezt a tájat a fertőzet is. Ez a felderítés folyamatos, melyhez a művész is hozzájárul.

Lasonci Miklós: Az egyik forrás Dömsöd.
Pest Megyei Hírlap, 1977. júl. 21.

Tolvai Illés Aladár

Vidovszky Béla mestere volt a főiskolán, de nem volt rá nagy hatással, mint Ferenczy Károly és Réti István.

O.J.: Vidovszky Béla; Műgyűjtő, 1971/3. sz. 35.l.

Edvi Illés Aladár (1870-1958)

„Balatonban álló fehérek"

o.v. 55,5 x 76 cm. J.l.j. E. Illés A.

Kiállítási ár: 8000 Ft.

BÁV 48. Művészeti Képaukció Bp. 1979. május

Edvi Illés Aladár

„Vízparti táj" o.v. 74,5 x 100 cm J.l.j. E. Illés A.
kiállítási ár: 10000 Ft

„Vitorlások a folyón" o. fa 13,5 x 22,5 cm
J.l.b.: ~~Edvi~~ Illés A.
kiállítási ár: 6000 Ft.

BÁV 48. Művészeti Képaukció Bp. 1979. május

Edvi Illés Aladár

„Vízparti táj" o. lemez 29,5 x 20 cm
J. l. p.: E. Illés A. Kikiáltási ár: 3500 Ft

„Falurója" Vízfestmény 20 x 14 cm
J. l. p. Deák Ébner Lajos festménye után
festette E. Illés A. Kikiáltási ár: 2500 Ft.

BÁV 48. Művésszeti Képaukció Bp. 1979. május

Edvi Illés Aladár (1870-1958)

„Csónak a parton" o. fa 15x23 cm
J. l. f. E. Illés A. Kiállítási ár: 4000 ft.

„Badacsony" o. karton 14x22 cm
J. l. f. E. Illés A. Kiállítási ár: 4000 ft.

BÁV 49.Képaukció - Budapest,1979.szeptember

Edvi Illés Aladár

„Este a faluban"

o.v. 50 x 70 J.l.j. E. Illés A.

k.ár: 10000 ft.

BÁV 41. Képaukció Budapest. 1976. december

Edvi Illés Aladár

„Istállóban" o. v. 55X70.

J. l. G. E. Illés A.

L. ár: 8000 ft.

BÁV 41. Képaukció Budapest. 1976. december

Edvi Illés Aladár

„Virágzó fal" Vízfestmény 25x35

s.l.j. E. Illés A.

k.ár: 3500 ft

BÁV 41.Képaukció Budapest 1976 december

Edvi Illés Aladár

festő

l.

Szépmüvészet
1942. 205. l.

Oradi Edvi

Illés Jenő

Lásd: Oradi

— Ne csodálkozzatok, de értsétek meg a szavam, hiszen magyarul beszélek. Nem szeretőnek kérem az asszonyodat, Miska, de feleségnek. Elválasztatlak titeket törvényesen. A költségeket természetesen én viselem. Veled meg törvényessen egybekelek, Mari, a pap előtt. Hóttig nagyságos asszony lesz belőled. No, áll a vásár?

A gazda még nem juthatott szóhoz, a mikor már az asszony fölállt és lángba borult arczczal szólt a vendéghez:

— Nagyon köszönjük a jóságát, nagyságos uram, de nem kérünk belőle! Nem tudom, az uram hogy gondolkozik, de én el nem hagyom őt sohasem! Czudar is volnék, nagyságos uram, ha a hites férjemet, az én aranyos kis fiamnak az apját itt hagynám! Nézzen ide, nagyságos úr! (A bölcsőhöz lépett és egy göndörfürtü, pirosképü gyereket vett ki belőle.) Ezt a gyereket hagyjam én el?! Vagy megfoszszam az édes apjától? Nincs a világnak annyi kincse, a miért én azt megtenném! Ugye édes gazdám, nem hagyjuk el egymást sohasem?! . . .

A gazda egyik kezével átölelte az asszony derekát, a másikkal meg a szemét törölte . . .

Az apró fiú pedig csak bámult egy darabig az idegen bácsira, kerekre nyilt, ártatlan szemeivel, aztán édes nevetésbe kezdett . . .

VI.

Egy hét mulva a lapok kimerítő tudósitást hoztak a fényes főrangú esküvőről. A [illegible] tiz koronás aranyat szórtak. A fiatalok nászútjára pedig külön vonat volt rendelve.

És mialatt a megyés püspök áldólag terjesz-

Edvi Illés Aladár: Márczius.

EGY «BŰBÁJOS» BÁTHORY-SARJ.

Irta báró Nyáry Albert

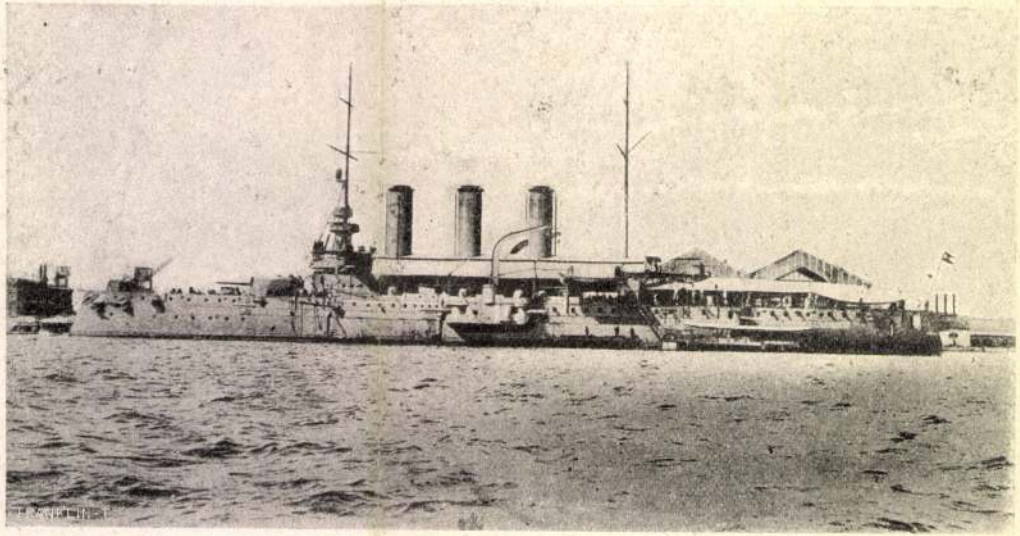

A Szent-György.

féktelenné. Abban az időben a leggazdagabb örökösnők mellett sem voltak idegen országból hozott nevelőnők, de még csak felügyelet alatt sem voltak, ha csak az édes anya nem vigyázta félő gonddal lépteiket. Vén és leányasszonyok, [illegible] voltak a leánygyermekek tár-

nem nézi olyan atyafiságosnak a sógor gyakori látogatását. Ha a vád ez alakban talán nem érhette is igazságosan Báthory Annát, arra talán lehettek volna tanuk, hogy a kereki várban el-el csattant egy-egy csók, melyet nem a várurnak szánt az ő szép asszonya. Nem is so-

tott lett Báthory Anna s ellenségei szabadon szólhattak ellene. Báthory Gábor után az erényes Bethlen Gábor lett a fejedelem, a ki örömest fogott hozzá a szennyes foltok tisztogatásához, melyek elődjének nevével tapadtak össze. A sok szerelmes szép asszony közül Dengeleghyné és Imreffyné lakolt sulyosan valamenynyinek bűneért. Mint boszorkányokkal bántak el velök, a kik a fejedelmet gonosz praktikákkal csalták karjaik közé. Ezek közé a bűbájosok közé vették Báthory Annát is, a ki lelke áráúl szintén a szerelmet kérte a sátántól. Pedig ekkor nem is válogatta már nagyon meg, hogy kikre pazarolja csókjait. Már nem a rangbeliek szaggatták a rózsákat virágos kertjében, hanem az udvari népség járt a tilalmasban. Köztük krajnikfalvi Krajnik Ferencz. Krajnik uram a kerekii várban lakott, mintha Bánffy Dénes után az asszonynyal együtt az is megilletné, s várúrnak képzelte magát. Talán ő volt Báthory Annának egyetlen szerelme, a kihez nemcsak a pillanatok gyönyöre kötötte. Ebédnél, vacsoránál csókkal édesítették a tüzes bort, s nem tudott a két szerelmes egy perczet sem egymás nélkül eltölteni. Mikor Szentlelken kellett megszállniok, a kastély mellékpcsőjének deszkáját ütötték ki, hogy azon keresztül ölelhessék meg egymást. Nyiltan beszélte mindenki, hogy Báthory Anna bölcsőt is ringathatott a kereki várban.

Bethlen Gábor nemes szive mentségeket ke-

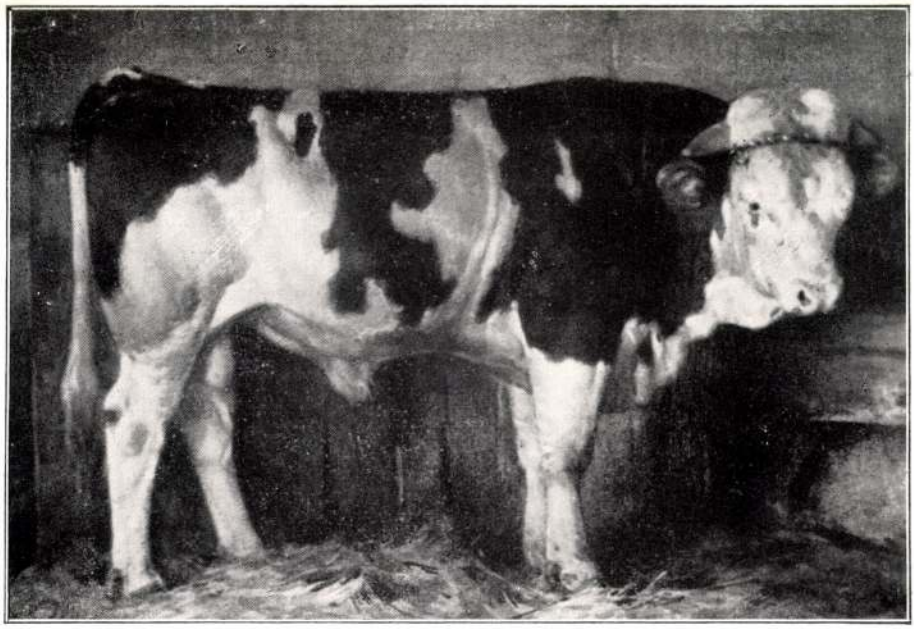

Bika. Edvi Illés Aladár vízfestménye. Iglauer István tulajdona.
Műcsarnok Tavaszi Tárlat.

Haranghúzásig

Írta: Kőváry Margit

1

Hogy megint otthon jártam, abban az egyfutásnyi falufélében, abonnan kiszakadtam, csak összeültünk úgy harangzúgásig elhümmögni a tanítóval erről is, arról is, többnyire öregekről, akik nem tudtak hova lenni, hát éldegéltek, hol ravaszul, hol bölcsen, amúgy magyarosan.

Otthon volt már ő is közöttük, pedig más vidék adta ki magából, silányabb, kicsavart, pestalatti föld. Mondom, otthon volt közöttük, ifjú hajtásaikon keresztül megnyíltak előtte az öreg szívek. Aztán, hogy ő is megtanulta a szemhunyorítást, kormánycséplést, adószidást, elvitáztak vele erről is, arról is, végül csak kifizették az adót, tüzelőt szavaztak az iskolának, tanítónak és ünnepelve elbóbiskoltak a templomban, ahol pap híján szintén a tanító ostorozta őket. Jó módos, de egykés magyarok, akik meghallgatják az okos szót és mennek a maguk nyakas feje után.

— Bizony... bizony — int kedvetlenül a fiatal magyar — sok az öreg, kevés a fiatal, fogy az iskolám. A fiatalja pusztul, vagy meg sem születik, elhullanak a nemakarásban. Ha egyszer megöregszik valamelyik, akkor nem bir meghalni.

— Hát igen... pusztul a magyar...

Egy ideig néztük a holdat, a halálraitélt magyar csillagokat, aztán mosolytól villant a szép sor foga:

Mese

Csitt kicsikém, most már aludni kell,
az angyalok különben nem mesélnek
ezüstciterák bársonyhúrjain,
ha rossz vagy, menten megbotlik az ének
s lesz csúnya zaj és bántó hangzavar,
aludj fiam, Anyuka betakar.

Ugy-e már hintáz a tündérhajó,
csillaglámpással törpék integetnek,
álomországban, mesetengeren,
ugy-e jó lenni kicsi Gullivernek?
Amit az élet egykor elrabol
gyermekszívedtől, most kell megkeresni,
jó kisfiuknak varázskulcslyukon
még be szabad a menyországba lesni . . .
Fehér kápolna még a mosolyod,
benne az öröm halk harangja csenget,
még messze van a könny, a szenvedés
s pillangószárnyak rejtik a szerelmet,
de már rád felhőz a szomorúság,
látom pilládon, pedig álmodol . . .
s kezemben lassan, mig halad az éi,
fehér papiron megindul a toll.
Már nem neked, az életnek mesélek,
hogy felejtse, ha bántani akar,
mert minden dallal és minden mesével,
csitt kicsikém, Anyuka betakar.

N. Ámon Ágnes

Szoba Lussingrandeban 1924. A szombathelyi múzeum tulajdona Edvi Illés Aladár vizfestménye. Műcsarnok Tavaszi Tárlat

Felsőmagyarországi konyha. Edvi Illés Aladár vízfestménye. Szombathely város tulajdona. Műcsarnok Tavaszi Tárlat.

— Örzse néni, mi dolga volt a füstössel?...

Hallgat, mintha nem hallaná.

Megint odaszólok, akkor felel:

— Elhullott baromfit adtam a koszosnak, maj mögvesz a béli utána.

— Elhullott baromfit?!

— Azt, ippeg, hogy azt, az éccaka lefordult az ülésről, ott találtam hajnalban a piszokban, jaj csak tikvész ne gyüjjön a többire, mer ugyan ver az Isten ölöget mér pusztitaná a szögény utolsóját is...

— Örzse néni, aztán igazán elhullott baromfi volt?

— Az, tanétó uram, az, de nem vót ám vészös, olyan piros vót a taraja, akár a csipkebogyó, gondutam, mér dobgyam a fődbe, mikor a cigány úgyis kikapargya, ha mögneszeli.

— Örzse néni... Gönci Örzse néni... maga csempészett dohányt vett a Miskának.

— Follyon ki a két szömöm világa, ha a színit is láttam tanétó uram, dehogy vöttem én dohányt a Miskának, ugyan má, mit is adtam vóna érte, mikoron nincstelen vagyok, akár a kódis.

— Nana, akad még ott búza, liszt, tojás meg eféle, Örzse néni.

— Az köll is magunknak, hogy étlen fő ne fordujjunk.

Alig egy hét múlva, éktelen sivalkodásra nézek a somszédba; hát két finánc, két csendőr tuszkolja ki az ajtón Örzse nénit, az meg visít, mint a rossz gőzsíp. Átszólok, hogy mi történt.

— Örzse néni... emlékszik Gönczi Örzse nénire?...

— Emlékszem... öreg lehet már, ha ugyan él...

— Öreg. Rosszul lát, de él. A jobbszomszédom s úgy látom napról-napra, hogy él.

— Akkor, megint tud valamit mondani...

Egyszeribe nevettek a halálraitélt csillagok is. S a tanító elkezdte.

2

— Dáhliáimat serkentettem a kerítés mellett, mikor látom ám, hogy valami cigányféle után húzza be az ajtót a szüle. A cigány nem lett volna feltűnő, mert csapatostól koldulják a falut, de az, hogy a konyhájába engedte, mikor maga is földhözragadt szegény; nap-nap után krumpligőze csap a pitvarba s csak vasárnap kerül hús az asztalukra, az udvaron szédelgő pár girhes tyúk közül. Azokat is átkergeti a szomszédba enni. Aztán, ha egy járatlan cigány betévedt az udvarába, kiátkozta annak a dédöregapjától a szépunokáig mindennemű ivadékát, hogy rémület volt hallgatni.

Csönd van a konyhában, még motozás sem hallatszik, az idő pedig múlik.

Ejnye — gondoltam — talán én vagyok útban. Ellépek a kerítéstől, hogy nem láthattak és tényleg... rés támad az ajtón, kidugja fejét a szüle és kimenti a batyus cigányt. Utána újra behúzódik, s csak jó idő multán ül ki a küszöbre.

Hagyom egy kicsit, hadd észrevétlenkedjen, de később odaszólok:

Felvidéki parasztudvar. Edvi Illés Aladár vízfestménye.
Az egri villamosművek tulajdona. Műcsarnok Tavaszi Tárlat

— Hát hogy is volt csak, mondja Orzse néni.

Berekesztésül kötényébe fujta az orrát és megszünt könnyezni, csak a hangja sírt:

— Tudja tanétó uram, a faluvégén főnyomtak a kocsira a sok cigány közé, majd a szivem szakadt, oszt együtt ráztak velük a városig. Én édös Atyám, mennyit fohászkodtam, hogy még az uton vögyön magához, de nem vött, mer orgazda löttem . . . A városban egy olyan házba vittek, hogy

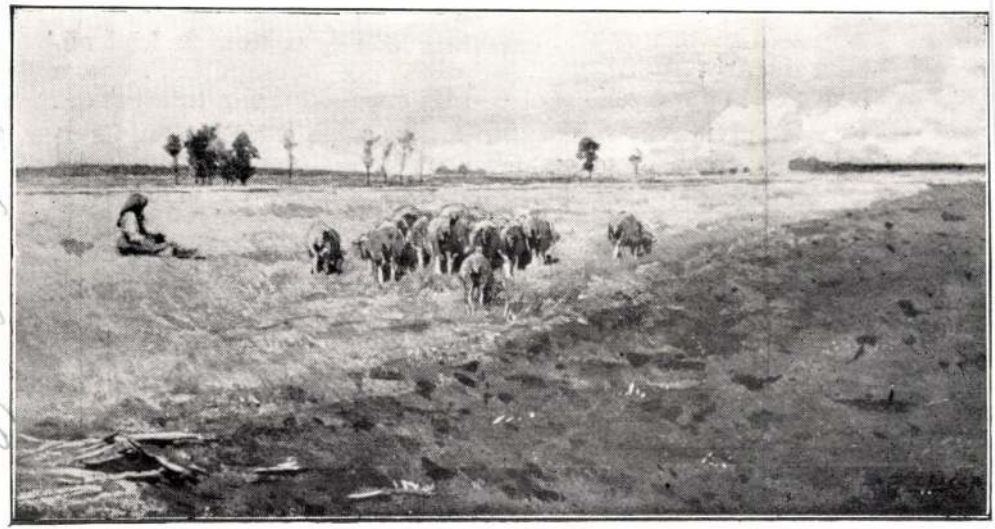

A Tarlón. Edvi Illés Aladár vizfestménye. Dr. Torday Ferenc tulajdona.
Műcsarnok, Tavaszi Tárlat.

izrajenta. Egy igon finom úr ult a magos deszkapalon, osztán egy levélbül kióvasta, hogy: Kolompár János és büntársai. Jaj néköm tanétó uram, aszonta, hogy büntársai, én ... a büntársai ... ha nem a tanétó uramé lönne ez a kut, talánd bele is emésztöttem vóna magam ... csak csufságnak élök ... tudom én.

— Jól van, jól van Örzse néni, azért nem kell úgy elkeseredni — vígasztaltam szegényt, mert tényleg oda volt — látom, hogy megbánta az orgazdaságot, majd csak a falu is elfelejti magának.

— Ugy-e, ugy-e ... mögfizettem érte, nem is köll néköm dohány attul a gyalázatostul, igy becsapott ... oda a becsület, oda a szép első lisztöm, mög husz tojásom ...

Megnyikkant a kiskapu, Miska jött meg. Szájából hosszúszárú pipa lógott a mellire és füstölgött kegyetlenül.

— Aggyisten — lökte hátra a kalapját és befordult a konyhába.

— Aggyisten — köszönök vissza — na Örzse néni, megjött a faluból a Miska.

— Mög a — motyogja.

— Meg bizony és pipázik erősen ...

— Hadd pipázzék, megfizettem a dohányér ...

— De hiszen azt elvitték, Örzse néni.

— El ám ... a szalmazsákbul ...

Ennyit mondott és lenyult a vödörért. Mikor egyen-

XI Esposizione Internazionale d'Arte della Città di Venezia Catalogo illustrato. Venezia 1914, 130 f.

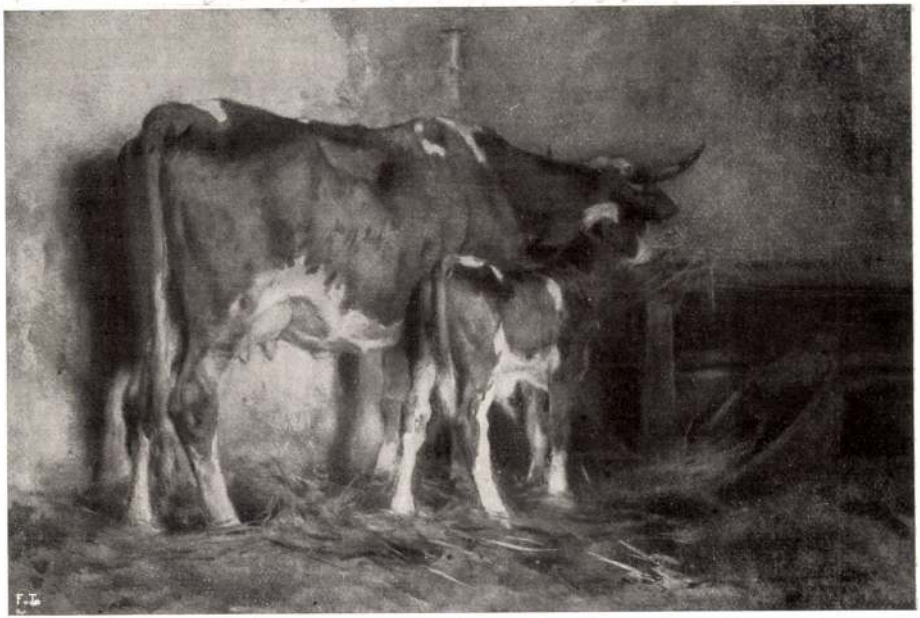

Aladár Edvi Illés. — *Vacca e vitello.*

Edvi Illés Aladár

Konrad Krzyzanowskï. — *Ritratto.*

KÉPZŐMŰVÉSZET

FŐSZERKESZTŐ: GYÖNGYÖSI NÁNDOR DR.

EDVI ILLÉS ALADÁR: ÖNARCKÉP

III. ÉVF. 23. SZ. OKTÓBER

III. ÉVFOLYAM 23. SZÁM 1929. OKTÓBER

KÉPZŐMŰVÉSZET

MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT

Szerkesztőségi fogadóórák d. u. 3–5-ig. Telefon: L. 961-56. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest V., Katona J.-u. 27

Előfizetési ára:

Egész évre 24 pengő, félévre 12 pengő, 1/4 évre (3 szám) 8 pengő. Egyes szám ára: 3 pengő.

Egész éves előfizetés Románia részére: 800 lei.

Egész éves előfizetés Csehszlovákia részére: 160 csehkorona.

Egész éves előfizetés Jugoszlávia részére: 300 dinár.

Megjelenik minden hónap elején, kivéve július és augusztus hónapokat.

TARTALOMJEGYZÉK:

Genf 179
Edvi Illés Aladár 180
Képzőművészeti szeminárium: A fehér és a fekete szín 181
A Műgyüjtő: dr. Neuwirth Alfréd gyüjteménye . 186
Tárlatok: A Nemzeti Szalon és az Ernst-muzeum kiállitásai 188
Látogatás Istókovits Kálmán műtermében . . . 194
Fenyvessy László dr: Az ősmagyarok ábrázolása a magyar képzőművészetben 195
In memoriam 199

A KÉPEK JEGYZÉKE:

Edvi Illés Aladár: Önarckép . . . . . Címoldal
Tina Blau: A Práterben 177
Edvi Illés Aladár: Falusi ucca 178
„ „ „ Alkonyati táj 180
„ „ „ Alföldi táj 181
„ „ „ Fiatal borju 182
„ „ „ Konyha 183
„ „ „ Csűr 184
„ „ „ Interieur a zárai muzeumból . 185
Lotz Károly: Hazafelé 186
Lietzenmayer Sándor: Álom 187
Ferenczy Károly: Pirosruhás gyerek 188
Borsos József: Portrait 189
Markó Károly: Erdőben 190
Franz Stuck: Kalapos hölgy 191
Borsos István József: Virágok 192
Csapó Jenő: Az érchegységből 192
R. Reismann Gizella: Madonna 192
Medveczky Jenő: Félakt 192
Benczur Gyula: Virágesendélet 193
Istókovits Kálmán: Önarckép 194
„ „ Örömvásár 194
„ „ Az aranyborju imádása . . . 195
Mongol tipusok 196
Mendlik Lajos: Ősmagyarok 196
Istókovits Kálmán: Szentendrei külváros . . . 197
„ „ Tájkép 197
A mongol népek általános viselete 198
Bartus Ödön: Tarnay Gyula 199
Biró József: A luganoi templom interieurje . . 200

Tevan nyomda és könyvkiadóvállalat Békéscsaba 29354

Edvi Illés Aladár

Gentleman Istvánné Kőlése

EDVI ILLÉS ALADÁR festő, született 1870 május 25.-én Budapesten. A mintarajziskola elvégzése után külföldön járt. Háromszor nyerte el az Esztérházy-díjat. Több képe a Szépművészeti Muzeumba került. Régimódi genreképeket és figurális képeket fest, semmi kapcsolata nincs a művészet mai trekvéseivel.

con splendida
fioritura durante
un secolo e mezzo
in Ungheria
(~~Calice Sukky~~
reliquiario
del teschio di San

művésztől 10 db mű érkezett. A másodikra két művésztől 2 db mű. A harmadikra ugyanennyi.

A pályabíróság november 1-én döntött és pedig a következőleg:

Az aquarell-festményre kitűzött díjat megnyerte: Edvi Illés Aladár festőművész.

A gobelin-festésre kitűzött díj *nem adatott ki.* Erre újabb pályázat hirdetése jeleztetett.

A terracotta szobrocskára kitűzött díjat megnyerte: Damkó József ujvidéki parasztasszonyt ábrázoló szobrocskával.

Dalmübarátok

MAGYARORSZÁG VÁRAI KÉPEKBEN É REGÉKBEN. (TERV.)

Azon arányban, amint a *Magyar Műkincsek* kötet egymás után megjelentek s több és több összeg ál rendelkezésre, mind sűrűbben foglalkozott a Kör azza mit nyujtson tagjainak további kedvezményül.

Az 1898 január 24-iki választmányi ülésen g Dessewffy Aurélné elnök jelenti is, hogy erre a évre mintegy 3000 frt áll a Kör rendelkezésére, hatá rozza el tehát, mire kívánja azt fordítani?

Gr. Csáky Albinné erre azt indítványozta: adassé ki újabban oly munka, mely *az ország régi*, a Rajna vidék romantikájával méltán vetekedö *várainak és vár romjainak* költői és történeti *leírását*, valamint *képe tartalmazza*. Ez oly szép munka lenne, mely nagyba hozzájárulna hazánk szépségeinek megismeréséhez. A vá lasztmány méltatta a szép tervet, de egyelőre részlete programmot és költségvetést kívánt, miután a Körnel még mindig vannak kötelezettségei.

Az irodalmi-bizottság az indítványt beható tárgyalá alá vette. Részt vettek ebben Berzeviczy Albert dr. Beöthy Zsolt dr., Emich Gusztáv, Neugebauer László, Vámbéry Ármin s a *titkár*. E bizottság egyértelmüleg kimondotta, hogy régen érzett hiány, hogy azok a hadieseményekben bővelkedő történetek s nagy költői értékkel bíró regék, melyek Magyarország több száz régi várához s várromjához fűződnek, az illető emlék képeivel együtt eddigelé összegyűjtve meg nem

Edvi Illés Aladár

megkívántatott, hogy a kompozició eredeti és modern legyen. Csak teljesen kész munka jöhetett számba. Jutalma Lyka Döme adományából 250 frt volt.

3. Egy színezett, mintegy 20 cm magas *terracotta-szobrocskára*, mely a felfogást és kivitelt illetőleg a Tanagra-szobrocskák sajátságait tüntesse fel, de emellett magyaros jellegű legyen. Ennél is teljesen kész és kidolgozott munkák kívántattak viasz s más anyag kizárásával. Jutalma gróf Pálffy Pálné adományából 100 frt volt.

A pályázati feltételek elkészítésére Radisics J., Stróbl A. és Szendrei titkár kérettek fel, de úgy látom, hogy Radisics készítette el. A határidő 1898 okt. 31-re volt kitűzve.

A beérkezett pályaművek az Országos Magyar Iparművészeti Múzeumban állíttattak ki. Az elsőre három

Ifjabb Illés Aladár

Ifjabb Illés Aladár: Szamarasfogat.

A

Keresztény Nemzeti Független ségi Párt

budai választókerületének pártvezére:

Dr. KOZMA JENŐ

Jelöltek:

Zsitvay Tibor dr. almási Balogh Lóránt

tizenötödik századba nyúlnak vissza, hogy e két évszázad művészetének naivságát és érzelmi bensőségét új életre keltsék, hanem hogy annak anyagi és festői pontosságát, vagyis azt használják föl, ami a művészetben a kézműipar jellegével bírt. Szigorúan megkövetelik tehát a kosztüm-hűséget, az individuális mozdulatokat és felette ügyelnek arra, hogy „minél igazabbak valamely műtárgy részletei, annál szebb". Ám mi lett ezekből az elvekből az alkotás terén? Az egyetlen Holman Hunt törekedett csak arra, hogy ezeket az elveket megvalósítsa. Minden másra pompásan illenek Muther találó szavai: „A prerafaeliták nagysága abban rejlik, hogy egy sem maradt meg közülök prerafaelitának." Ámde ezt a mondást még meg kell toldanom azzal, hogy a prerafaeliták nem maradhattak prerafaeliták, mert a jelennek, a kapitalista individualizmusnak voltak gyermekei.

Eközben a szabad verseny uralma alatt fejlődik tovább az angol kapitalizmus. Egyik találmány a másikat kergeti, a gazdasági élet összes tényezői harcban állanak egymással, egymást túl akarják szárnyalni. Valóságos versenyfutás ez, amely minden percben más és más lelkihangulatot ébreszt a résztvevőkben és a nézőkben.

Az egyre növekvő kapitalista hajsza egyúttal egy új momentumot vált ki az emberekből. Azt, amelyet Lamprecht találóan „Reizbarkeit"-nek nevez. A legkülönbözőbb hangulatok ezrei ébrednek föl s ezzel együtt olyan képességek fejlődnek ki, amelyekkel a legfinomabb nüanszokat is meg tudják érezni. A legkülönbözőbb, majd rajongó, majd pedig elfinomult hangulatok ideje ez, melyeknek Rosetti, Millais és a régebbi prerafaeliták kifejezést adnak.

Watts már 1843-ban megmondta ugyan, hogy a művészetből, amely eddig a gyermekek zsoltároskönyvecskéje volt, felnőtteknek való bibliát kell csinálni, de ez a terv még mindig nem valósult meg. Az angol művészet nem volt most egyéb, mint izgató szere azoknak, akiknek a kapitalista gazdasági rendszer megengedte, hogy a legelfinomultabb idegkulturában éljenek. Ugyanígy jártak Morris és társai is. Az egész életet művészileg akarták átalakítani, a gép által megölt művészet helyébe ol n kézimunkát akartak tenni, amely művé- sz t teremt s amely a kézimunkást művészszé av a. Demagogok voltak, akik az egyesek ell , a tömeg javára vonultak harcba, szo- ci ták voltak, akik a kapitalizmus ellen száll- tal síkra az új gazdasági életformákért, de vé redményben mégis csak egy kisebbség sz ára alkottak, a legmagasabb fokú raffi- ne ent izgalmai számára. Nem teremtettek sz iális művészetet, hanem megteremtették a τ ἐξοχὴν kapitalista művészetet.

s még egyre szeretnék rámutatni. Általá- n n azt hiszik, hogy Burne-Jones, a modern v al-nyelv megteremtője, ezt a nyelvet a gó kától tanulta és hogy ezen a vonal-nyel- ve stilizált meg mindent a modern angol élet, vagy ahogy ezt Wilde Oszkár mondta: „a természet, mint egy ügyes kiadó, ezernyi példányban adta ki azt, amit egy festő kieszelt". Igaz, hogy a modern vonalnyelv főalkatrésze a pontos, sovány, fölfelé haladó vonal. De ez a vonal nem a gótika tulajdona, hanem a modern vasszerkezeteké s megfelel annak az elvnek, hogy a legkisebb erélylyel a legnagyobb hatást kell elérni. A modern vonalnyelvnek ezenkívül van még egy második főalkatrésze is. A mozgás. Nem az egyes mozgás, az örökké ismétlődő, egyenletes mozgás, amely legteljesebb kiépítésében a modern vonalnyelv legmagasabb formájához: a kígyóvonalhoz (szerpentin) vezet. Az pedig csak kétségtelen, hogy ez a vonal nem származik a gótikából, hanem föltétlenül a modern gazdasági élet alkotása. Amint a modern konstrukcióban a mozdulatlanság jelenségei a merőleges vonalhoz vezetnek, úgy vezetnek a mozgás jelenségei a guruló vonalhoz. A statika mellé áll a kinematika azzal a rotációs elvvel, melyet Reuleaux így fejezett ki: Minden gurul.

Mindezekkel elértem volna a modern angol művészet utolsó állomásához. Miután ez a művészet a kapitalizmus fejlődésével kapcsolatban, keresztül ment az elpolgárosodás, az eliparosítás, az individualizálás és stilizálás stádiumain, az utolsó húsz évben megakad, sőt a hanyatlás korszakába jut. Az esztéták művészete lesz belőle. Telve van gyengéd, szinte lirai hangulatokkal, színeiben, vonalaiban, anyagában és eszméiben kerül minden

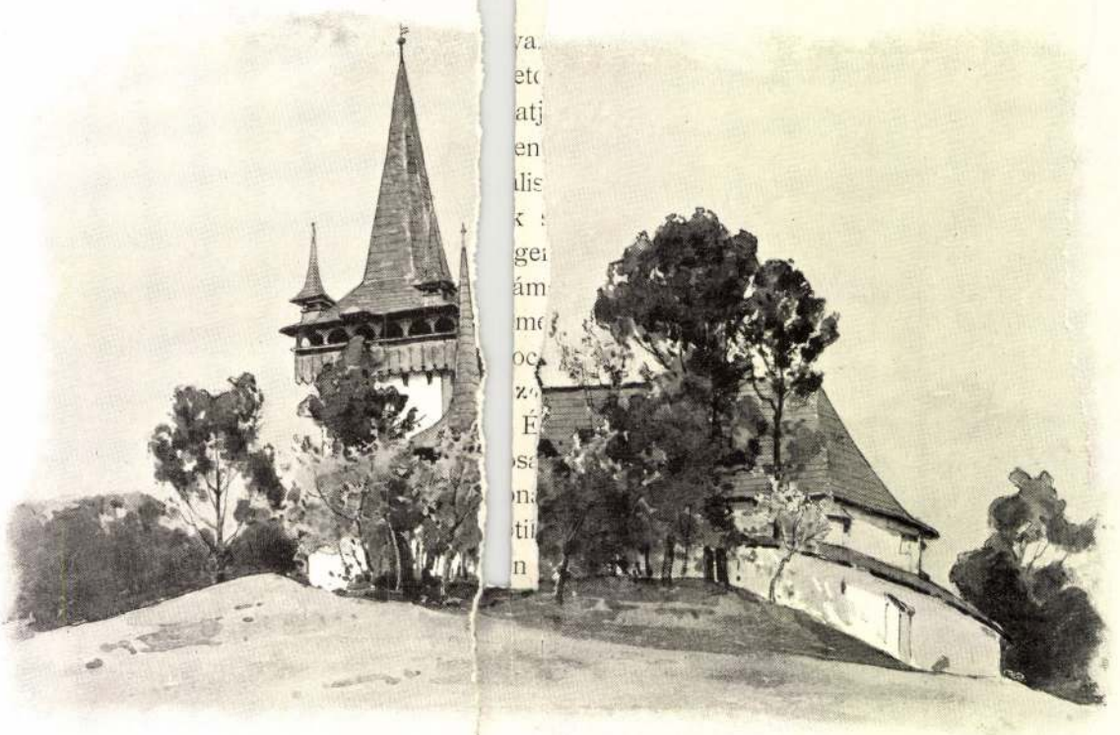

A VALKAI TEMPLOM, KALOTASZEG
EDVI ILLÉS ALADÁR VÍZFESTMÉNYE

szélsőséget. Jól kipécézett utakon jár s változatosságot csak a legfinomabb, legintimebb árnyalatok keresésében ismer. És ugyanilyen jellege van az iparművészetnek is, amely minden komolysága mellett szinte sablonossá válik. Igaz ugyan, hogy 1890 táján a „boys of Glasgow" szinek segélyével, a szintetikus kolorisztikával, újabban pedig a skót iparművészek iparkodtak mozgást vinni a stagnációba, igaz továbbá az is, hogy külső hatások is közreműködtek ebben az irányban. Mindez azonban csak muló jelenség volt. Az angol művészet továbbra is megmarad kényelmes, álmos esztéta hangulatában és teljesen meg van elégedve, ha egy-egy olyan nüansza sikerül, amely csak a legelfinomultabb műértő szemre bír hatással. E jelenséget is könnyű megmagyarázni az utolsó két évtized gazdasági struktúrájának ismeretével. A kapitalista haladás nyugvópontra érkezett Angliában. Ha legújabb stádiumait akarjuk tanulmányozni, a kontinensre kell mennünk, vagy át kell kelnünk a nagy vizen az Egyesült-Államokba. Az angol kapitalizmus stagnál s szinte azt mondanám, hogy eljutott kiegyenlítődéséhez. Anglia az öregek nyugalmával ül tőkéin, miközben, ha nem is tőkéinek mennyisége dolgában, de a kapitalista mozgalom ereje dolgában más államok túlszárnyalták. Angliában nincs nagy munkásmozgalom, az egykori kartisták és a munkanap megkurtításáért küzdők, ma csöndes Tradesunionisták, akik csak nagy néha vezetnek egy-egy jól kiszámított sakkjátékot a bérfelemelés érdekében. De Anglia nem is a találmányok országa ma már, nem tanyája már a vakmerő rablóhadjáratoknak, hanem megelégszik tőkéinek mérsékelt kamatoztatásával. A kapitalista hódítóból rentéket élvező kapitalista lett. Lelkihangulatai is eszerint változtak meg. Nem keresi a nagy emóciókat, hanem órákig lesi, amíg a kivetett horog megmozdul s elmerül a csöndes vízforrásnak bámulásába.

Így végeztem volna az angol művészettel. Föltett kérdésemre, amely a művészet jövőjére vonatkozik, közvetlen választ nem adott. Más országokba kell térnem, ha választ akarok. De, hogy mégis ilyen bő teret adtam fejtegetéseimben az angol művészetnek, annak két oka van.

Először az, hogy sehol sem látszik olyan világosan az oki összefüggés a modern kapitalizmus és a modern művészet fejlődése közt, másodszor pedig az, hogy a modern művészet irányai Angliában találhatók meg legkönnyebben, mert ott mutatkoznak legelőször és legeredetibb formájukban, míg a kontinensen legtöbbnyire torzított formái jelentkeznek.

A SEIGNEUR-MŰVÉSZET ÁTALAKULÁSA FRANCIAORSZÁGBAN

Németország, Hollandia és Anglia szövetséges háborúja (1688—1697-ig), valamint a spanyol örökösödési háború (1701—1714-ig) Franciaország kereskedelmi és ipari tőkésálmainak gyorsan véget vetett a XVII. században. Ha ennélfogva a kormányzat erős gazdasági depresszió nyügében találta is az országot, mégis megmaradt a gazdag pénzemberek és spekulánsoknak egy olyan törzse, amelyből a jövendőbeli fejlődés ha mindjárt nagyon lassan is, de kifejlődhetett. A gazdasági depresszió képét adjuk, ha elgondoljuk, hogy a Turgot alatt keletkezett nagyipar majdnem teljesen elpusztult, hogy a kereskedelem rendkívüli arányokban visszafejlődött, hogy míg a föld átlagára 1660—1675-ig hektáronként 481 frank volt, 1700—1715-ig terjedő időben 265 frankra sülyedt, hogy a népesség száma is mintegy három millióval csökkent.

Az angol főnemességtől eltérően, amely ugyan palotákat építtetett Londonban, de lénye mégis csak földbirtokában gyökerezett, a francia főnemesség vidéki kastélyai dacára, mégis Párisban élt, Párisban volt gyökere, ide szorította a közigazgatás zsarnoksága, csaknem kényszerítve arra, hogy a király környezetébe jusson s hogy urbanizálódjék. A francia és angol financierek és űzérek is lényegesen különböztek az angoloktól, mialatt ugyanis az angol űzérek figyelmüket főleg a külkereskedelemre és a gyarmatspekulációra fordították s csak másodsorban űzték az állami pénzügyi üzleteket, addig Franciaországban a pénzemberek főüzlete az állammal való kereskedés volt s a gyarmatspekuláció szinte szédelgésszámba ment. (Az örökösödési háború után a francia államadósság $3^1/_2$ milliárdot tett ki, míg az angol körülbelül 30 millió fontra rúgott csak.)

A nemesség is, a föld- és állami járadékok tulajdonosai is, a király és a bürokrácia körül forgolódtak. Az egyik azért, hogy földesúri jogait, melyekből járadékai származtak, megvédelmezze. A másik azért, hogy állami jövedelmeiket biztosítsa. Ilyenformán minden járadék Párisba özönlik, élvezői pedig versenyeznek egymással a fényűzésben, hogy ily módon vonják magukra az uralkodó vagy legalább az udvaroncok figyelmét. Az öregebb Mirabeau „Ami des Hommes"-jában pompás jellemzések olvashatók arról, hogy miként válik a vidéki gentry arbiter elegantiarummá és hogy miként özönlik mindenki Párisba, hogy járadékait elköltse és hogy miként keletkezik mindezek folytán a páratlanul gazdag fényűzés.

Így történt aztán az, hogy ámbár igen tekintélyes tőkés-telepek voltak Franciaországban, hogy ámbár a harmadik rend már meglehetősen megerősödött és hogy ámbár a tőkefölhalmozódás már talán nagyobb volt, mint Londonban, mégis ugyanabban az időben, amikor itt már megkezdődött a művészet elpolgárosítása és Hogarth javában festette erős polgári morálprédikációit, Franciaországban a

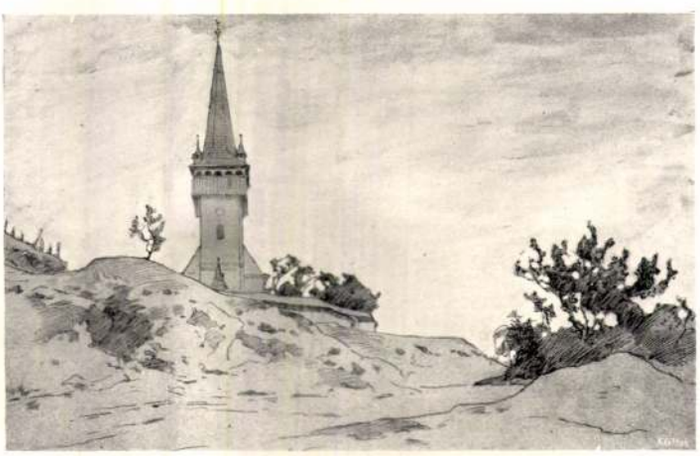

KŐRÖSFŐ, KALOTASZEG
EDVI ILLÉS ALADÁR RAJZA

művészet lényege az enyhe eleganciában, a könnyedségben és szórakoztatásban nyilvánult meg.

A szerelem és elegancia e szédítő áramában, melyet a járadékok élvezői az udvar körül kifejtettek, csak lassan és számtalan akadályok közt fejlődnek ki az ipari kapitalizmus első elemei. Azt a keserves utat, melyet akkor a francia ipar megtett, részletesen ismerteti Germain Martin „Franciaország nagyipara XV. Lajos alatt" című könyvében. A kereskedelem sem járt jobban, úgy, hogy egészen természetesek Voltairenek 1776-ban írt eme szavai: „Egy alkalmat sem mulasztunk el, amelylyel megronthatjuk és megverethetjük magunkat, de egy néhány év multán már nincsenek meg vereségeink nyomai; a nemzet munkája kiegyenlíti a miniszterek összes botlásait".

A földjáradékok élvezőinek és a bürokráciának érdekei csakugyan megnehezítették a kereskedelem és az ipar életét. Szigorúan ragaszkodtak a számtalan belföldi vámhoz, amely az északi provinciáknak, a már Colbert idejében egy vámterületté egyesített „cinq grosses fermes"-nek kivételével mindenütt fönnállottak és akadályokat gördítettek a kereskedelem útjába. És éppen úgy, mint Colbert idején, most is egymásután bocsátották ki a nagyszámú rendeletet (1715—1730-ig 219 ilyen rendelet jelent meg), amely az ipar fejlődését akadályozta.

1760-ban azonban a kereskedelem és ipar már keresztülvágta magát az útjába tornyosuló akadályokon. A kereskedelem, főleg a kiviteli kereskedelem nagyban emelkedett, már sok és nagy ipartelep létesült, amelyben ezer munkásnál több is dolgozott, sőt azt lehet mondani, hogy ama iparnak nagy része is ebben az időben keletkezett, amelyből a XIX. században a francia nagyipar fejlődött. Ezzel aztán sokkal szabadabb kezelést is erőszakolt ki magának az ipar s ámbár nem vonták vissza a régi rendeleteket, de nem is igen alkalmazták őket a gyakorlatban.

Ebben az időszakban, amelyben az ipari kapitalizmus szárnyait bontogatni kezdte, kezdődik az, hogy Diderot elméletben, Greuze és Chardin pedig gyakorlatilag kezdik művelni és életre kelteni a „polgári" művészetet. Semmi sem volna közelebb fekvő dolog, mint az, ha eme időre nézve egybeeső két mozgalmat oki összefüggésbe hoznánk. Ha azonban behatóbban vizsgáljuk meg e viszonyokat, alig mondhatjuk, hogy a gazdasági viszonyok Párisban ugyanazon „polgári lelkihangulatokat" váltották volna ki, mint amelyek három-négy évtizeddel előbb Londonban kiváltódtak. Földjáradékok és állami járadékok élvezői, akiket a legfelsőbb föld- és állami járadék élvezője, a király vezetett, még mindig korlátlanul irányították az országot. Előfordult ugyan, hogy a seigneurök egynémelyike pártfogolta a polgári iparosokat, sőt az is megesett, hogy társas viszonyba lépett vele, ez azonban nem kapitalista haszonvágyból, tehát nem „polgári lelkihangulatból" keletkezett, hanem azért, hogy a seigneur lehetőséget szerezzen arra, hogy a párisi udvarban fényűző életet folytathasson. Páris gazdaságilag és szociális szempontból is teljesen az „anciène règime" keretei közt marad. Párist szinte érintetlenül hagyja az ipari kapitalizmus. Nem alapítanak nagy kézműipar-telepeket, hanem megmaradnak a járadékélvezők szolgálatában álló fényűzési iparágak. A fejlődő ipari kapitalizmus színhelye a vidék, a kiviteli kereskedelem központjai is a vidéken vannak, a kikötővárosokban.

Ha egy olyan középpont, mint aminő a City, ahol a kereskedők és iparosok érdekei találkoztak, könnyen és gyorsan meg tudta változtatni az addig uralkodott lelkihangulatokat, ez természetesen sokkal nehezebb volt a francia iparosok és kereskedők decentralizált érdekei mellett. Nemcsak a francia kapitalista fejlődésnek volt ez jelentékeny akadálya, hanem a polgári társadalom és az ennek megfelelő művészet kialakulásának is. Sőt ha megesett, hogy valamely iparos vagy kereskedő kapitalista állást teremtett magának, a megfelelő szociális állást nem találja meg a magához hasonlók között, hanem a „seigneurök" közt. Hasonlóan a kapitalisztikus fejlődés terén elmaradt országokban ma is divó szokáshoz, a gazdag polgárok arra törekedtek, hogy a nemesség társaskörébe jussanak s amint Turgot mondja, el is érik ezt egyrészt jutalomképen, másrészt buzdításul a jövőre. Nem! A társadalom és művé-

szet elpolgárosodásáról vajmi keveset lehet beszélni Franciaországban 1766 körül. Diderot iratai nem a megváltozott korszellem kifejezői, hanem csupán az angol polgári mozgalmak reflexei, aminthogy a XVI. Lajos korának művészetében jelentkező polgári momentumok is csak ilyen visszfényszerű jelenségek. Alapjában véve nem egyéb az, mint a szerelem és elegáncia rokoko-művészetének egyenes folytatása azzal a különbséggel, hogy a seugneurök elé most maszkirozott polgárokat és polgárlakásokat varázsolnak, maszkirozott parasztok és tájak helyett.

Hogy a polgári hangulat nem belülről eredt, hanem merő külsőség és az Angliában uralkodó osztály lelkihangulatainak visszfénye volt, abból is látszik, hogy a XVIII. század hetvenes éveiben a ruhadivat is à l'anglaise kezdett formálódni. A hölgyek à l'anglaise öltözködtek, az urak à l'anglaise kalapot és ruhát viseltek, az ingeket à l'anglaise vasalták, sőt Lyon mellett nagy gyáripar keletkezett, amely minden férfiruházatot à l'anglaise gyártott s pompásan virágzott. És ugyancsak à la grecque rendezgették a divat különböző apró részleteit is. Már Pompadour asszony szerette haját vagy ruhájának egyes részeit ilyen módon diszíteni.

Ha a francia művészet elpolgárosodása nem lett volna merő külsőség, úgy az már 1789-ben, amikor a polgárság hivatalosan is győzött és hirtelen mindenki citoyenné lett, a modern polgári kerékvágásba jutott volna itt is épp úgy, mint Angliában. Ehelyett azt látjuk, hogy a klasszicisztikus mederbe megy át.

Nem egyszer rajzoltuk meg már, hogy az antikizáló pose, amely a forradalom és a császárság korával jutott a francia művészetbe, teljesen megfelelt az akkor uralkodó lelkihangulatoknak. De hogy ez a lelkihangulat honnan eredt, hogy miként fejlődött ki éppen ez, erre mindeddig nem adtuk meg a kellő választ Hogy ezt a választ megkaphassuk, újból vissza kell térnünk a gazdasági strukturára és meg kell figyelnünk, hogy miként támadtak ebből a nagy forradalom sajátságai és az ezekkel összefüggő lelkihangulatok.

A francia forradalom kezdetben éppenséggel sem volt az iparos polgárság harca a nemesség és az ancien regime bürokraciája ellen. Ha voltak is köztük érdekellentétek és súrlódások, az utolsó évtizedekben elsimultak, főleg, mivel a munkásban és a parasztságban közös kizsákmányolási objektumot találtak. A burzsoázia nyugodtan tűrte továbbra is, hogy a seigneurök földesúri jogaik alapján bezsebelték a föld jövedelmének felét — Angliában $^1/_4$—$^1/_6$ rész illette meg a nemességet — míg Franciaországban már az ötvenes években aránylag nagy költözködési szabadságot adtak a munkásoknak, tíz évvel később pedig az iparszabadság bizonyos fajtáját teremtették meg. Ha ily módon egyrészt gondoskodtak az iparosok munkáskeresletéről, másrészt a gyárosok védelmére megtiltották a munkásoknak a társulást s valóságos rendőri hatalmat adtak a gyárosoknak a munkások felett.

Ha tehát csak arról lett volna szó, hogy a burzsoázia jusson diadalra, úgy azoknak kellene igazat adnunk, akik azt állítják, hogy a forradalomra nem is volt szükség, mert már az ancien règimeben megvoltak a burzsoa-uralom csirái s hogy ez az uralom vérpad nélkül is kifejlődhetett volna. Ámde az egész forradalom kezdetben nem burzsoa, hanem proletár-mozgalom volt, sőt egyenesen az éhség forrongása. A régi seigneurök, akikben a régi rendszer képviselőit támadták első sorban, a régóta megvalósult urbanizálás folytán úgy meggyöngültek, hogy az első támadás alatt már összeroskadtak. A polgárság rögtön fölismerte a helyzetet, elfordult eddigi szövetségeseitől s a maga céljaira használta ki a forradalmat. Azért, hogy nem fejtett ki ellentállást, már 1790 november havában elvette bérét. Eltiltották az összes belföldi vámokat, az út- és folyamvámot, amely ez ideig útját állta a kereskedelemnek s kényszerítették az egyenlőséget ideologus lelkesedéssel hirdető köröket, hogy az iparosok érdekében lévő, de a munkások ellen irányuló rendőri intézkedéseket érvényben tartsák. De még ezzel sem volt a burzsoázia úgy megerősítve, hogy az uralmat rövid úton átvehette volna. Azoknak a kisbirtokosoknak ugyanis, akiket a forradalom megszabadított a feudális terhektől s azoknak a bérlőknek, akik a forradalom folytán tulajdonosokká lettek, nem voltak ugyan-

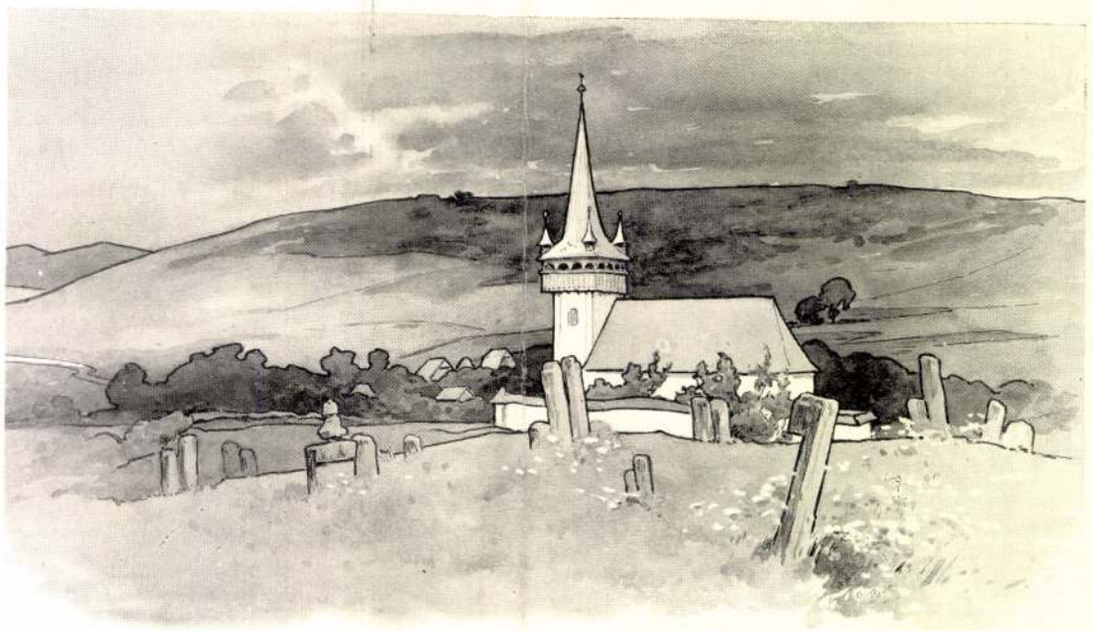

KŐRÖSFŐ, KALOTASZEG
EDVI ILLÉS ALADÁR RAJZA

azon érdekeik, mint a burzsoaziának. Ezért kényszerültek a forradalom férfiai erőszakos cselekedetekre és a rémuralomra. Ezért kellett a klérus és a nemesség birtokait, mint nemzeti vagyont, eladni.

Ezáltal 700,000 kis- és középbirtokost a forradalom barátainak bélyegeztek meg. Ezért hozták be a prohibitiv rendszabályokat az angol behozatal ellen, miáltal számos iparos a forradalom hívévé lett. Nem belső szükségből eredő forradalom ez, amely aztán természetszerűleg vezet ahhoz, hogy az új osztály győz s hogy a benne uralkodó lelkihangulat fölszínre jut, hanem az ideologusok forradalma. Az ideologusok a burzsoázia akarata szerint táncolnak ugyan, de azért sajátos vonást adnak a forradalomnak. Hogy ezekből az emberekből, akik csak azért, hogy gyöngéiket elrejtsék, mindig a heroikusság jelvényeivel és hangzatos frázisokkal jelentek meg, hiányzott az a pontos megfigyelő képesség, amely a pozitiv dolgokra, a jelenségek és viszonyok megfigyelésére irányuló lelkihangulatokból ered s amelyből az elpolgárosodott angol művészet is támadt — csak természetes és nem kevésbbé természetes az is, hogy ezeknek az embereknek legjobban tetszett az a római hangulat, amely csaknem kétezer éves távolság páthoszán át nézve, ugyanazon heroikus jelvényekkel és hangzatos frázisokkal jelent meg.

Mesének kell tehát nyilvánítanunk azt, hogy a nagy forradalommal hirtelen egy új világ, a polgárság világa támadt föl s az ancien règime sírja fölött az egész tizenkilencedik században át vitte a vezérszerepet. Az igazság inkább az, hogy az elpolgárosodás, melynek első jeleit Angliában már 1730-ban lehetett látni, Franciaországban csak két nemzedékkel a forradalom után jutott alkotó erőhöz. Igaz, hogy már a forradalom s még inkább a császárság alatt sarjadtak ki azok a magvak, melyeknek virágát és gyümölcsét azokban az eseményekben látjuk, amelyek majdnem egy évtizeden át alkotják Franciaország pragmatikus, anyagi és szellemi történetét s amelyek aztán a reflexhatások útján a legnagyobb mértékben befolyásolták az egész kontinens szellemi életét.

Mikor a forradalom bábszínházbeli emberei helyére az önkény lép, a külsőségeket leszámítva, nagyon kevéssé változott a helyzet. A császár is kénytelen a polgárság kereskedelmi politikáját űzni s hogy ezt elrejtse s hogy

mindenekfelett tekintélyt és méltóságot szerezzen udvarának, még inkább rá van utalva a heroikus jelvényekre és hangzatos frázisokra, mind forradalmi pacemakerjei. Minthogy ehhez pompás alkalmul szolgáltak a háborúk és győzelmek, egész Franciaország úszott a heroikus színpadi pózokban. Ez azonban csak a hivatalos lelkihangulat volt, amely mellett, vagy jobban mondva, amely mögött még sok mindenféle rejtőzött. Mindenekelőtt az ancien règime. Igaz ugyan, hogy ennek főképviselői kivándoroltak, de azért elég olyan nagybirtokos pénzember maradt Párisban, aki a régi módon költötte pénzét, főleg mert Napoleon szivesen látta, hogy ezáltal udvara fényesebbé vált s mert a korzikai udvarában zsirosabb falatokat lehetett szerezni, mint a Bourbonokéban. Ez az ancien règime átlyukgatja a hivatalos páthosz ősi szerelmét és eleganciáját s az 1900-iki kiállításon, az iskolás fölfogás ellenére, amely a XIX. század első két évtizedét a merev és pedáns klasszicizmus és akadémikusság idejének tartja, David és Gros színpadi heroizmusa mellett látjuk Vigée Lebrun Erzsébet, Gerard Margarethe, Charles Lemonnier, François Leroy, Martin Drolling képeit, melyekben az ancien règime szelleme tükröződik vissza. Sőt Prudhon, Reattu és nem egy David-iskolás munkáiban is világosan meg lehetett érezni, hogy itt nem egy új világról van szó, hanem csak a régi rokoko hangzik ki belőlük. Mialatt azonban egész Páris a páthoszba és rokokohangulatba volt elmerülve, a társadalom mélységeiben már kezdődött az az átalakulás, amely egészen új lelkihangulatokat készült kiváltani.

Amint már elébb említettem, a forradalom újabb híveket szerzett magának abban a 700,000 vevőben, aki az egyháziak és emigránsok vagyonát váltotta meg. A földbirtokviszonyok különben is egészen megváltoztak.

A feudális terhektől megszabaditott mezőgazdaságba az új kapitalisoknak egész tömegét vitték, a régi bérlők egész serege tulajdonossá lett, miáltal munkaerejük megnagyobbodott. Áttérnek a váltógazdaságra, a burgonyatermelés és merinotenyésztés egyre emelkedik, szóval új élet költözik a mezőgazdaságba. Emellett nem szabad figyelmen kívül hagyni a földbirtokok elosztását. Nemcsak a nagyobbára Párisban élő seigneurök javára szolgáló terhek szüntek meg, hanem majdnem az összes latifundiumok. Amit akkor még nagybirtoknak neveztek, 18 millió hektárra, tehát az összes kultivált föld egyharmadára terjedt s 183,000 tulajdonos közt oszlott meg, úgy, hogy egyre-egyre száz hektár esett. Egyharmada az elébb említett 700,000 középbirtokos kezében volt, az utolsó harmad pedig négy millió kisbirtokosé.

Ezzel egyidejűleg alapvető változáson ment át a kereskedelem és ipar is. A nagy tengerentúli kereskedelem az Angolországhoz való viszony és egyéb viszonyok folytán szinte teljesen elpusztult s a kereskedelmi forgalom a kevésbbé használható belföldi utakra terelődött. — Ehelyett nagy virágzásnak indult az ipar, mert az Angolországgal s részben az egész kontinenssel folytatott küzdelmek arra kényszerítették, hogy az eddig behozott termelvényeket otthon állitsák elő. A kormány erélyesen

MAGYAR-GYERŐ-MONOSTOR
EDVI ILLÉS ALADÁR RAJZA

támogatta ezt a mozgalmat, nemcsak azáltal, hogy különböző államokat megnyerjen a francia ipar külföldi piacának, hanem különböző művészi és ipariskolák és gyűjtemények fölállításával, kiállításokkal, melyeknek főtámogatója az ismert és iparoskörökből származó belügyminiszter: Chaptal volt. Dacára annak, hogy a kormány különös figyelemben részesítette a nagy gyárak alapítását, sőt maga is alapított gyárakat, a császárság idejében mégis sokkal inkább fejlődött a kisipar, mint a gyáripar. Mialatt a XVIII. század ipari alapításaiból a mai kor nagy iparközpontjai keletkeztek, a császárság korabeliekből a még mai nap is fönnálló kisiparos centrumok támadtak. És ez természetes is. Az ancien règime nagy pénz- és kereskedelmi kapitalisok alapításaira irányuló különféle kezdeményezéseit szétrombolták a forradalom évei. A nagy nemzetközi kereskedelem és pénzspekuláció azóta le volt verve. Franciaországban tehát hiányzott ama hatalmas finánc- és kereskedelmi arisztokrácia, amelynek védelme alatt az angol ipar már a XVIII. században a nagykapitalista útra fordult. Ha Franciaországban 1789-től 1812-ig az ipari termelés 931-től 1820 millió frankra emelkedett, az oroszlánrész ebből a kis- és háziiparra jutott. Az ipar fejlődésével fejlődött Franciaországban az a tipikus kispolgári osztály, amely még ma is jellemzi a francia vidéki városokat s ekkor fejlődött az a kispolgárok és parasztok űzte háziipar, amelyhez a gyáripar versenye dacára még ma is annyira ragaszkodnak.

Mialatt Napoleon gárdájával együtt azon volt, hogy Európát átgyúrja, Franciaországban is egy mindent átalakító fordulat állott be. A seigneurális Franciaországból alig két évszázad alatt kispolgári ország lett. Hogy miféle lelkihangulatok váltódtak ki ezáltal? Mindenekelőtt az, hogy az enciklopédisták kozmopolitizmusát kicsinyes, egoista, garasos hazafiság váltotta föl. Mindenki formálisan el akarta zárni Franciaországot a külföldtől. A sok ipart űző, mert érezte, hogy az Angliában olyannyira fejlett és a kontinensen egyre terjedő kapitalista iparral nem tud versenyezni, nem kért egyebet, mint védelmi intézkedéseket s ha kapott ilyent, úgy ünnepelte, mint valamely mentő hazafias cselekedetet. És természetesen ugyanezt tette a sok közép- és nagybirtokos is, akiknek felette fontos volt, hogy a búzaárak magasak legyenek. Sőt a tulajdonképeni munkásosztálynak sem volt valami különös kifogása ellene, mert hisz a nagy gyárakban dolgozó bérmunkások kisebbségben voltak, míg a többség, mint önálló kisiparos és háziipart űző, látszólag részese volt a védelmi intézkedések által előidézett hasznoknak.

Innen származik Franciaország túlsúlya a műipar terén is. Míg ugyanis, amint már említettem, az ancien règime utolsó évtizedeiben még Párisban is à l'anglaise formálódott át a divat — a frakk sem francia, hanem angol tradició — addig most Franciaország a divat terén a vezető helyre kerül. A francia ipar sajátszerű fejlődése mellett, amelyet nem a nagy kapitalizmus tartott keresztvíz alá, nem a tömeg győz, mint ahogy ezt Angliában láttuk, hanem az egyes ember ügyessége és egyéni ízlése.

Már az eddig említett lelkihangulatok is elegendők arra, hogy a francia művészet fejlődési irányát megértsük. Mindenekelőtt a hazafiság jut érvényre. Vele egyidejűleg, Napoleon bukásával megjelennek a régi seigneurök, akik az új alakulásokkal szemben régi jogaikat érvényesítik. Ez a harc a legcsúnyább ösztönöket kelti föl. Egész Franciaország olyan harcmezővé válik, amelyen ipari vámok és gabonavámok miatt viaskodnak. Ki csodálná hát, hogy a művészek iszonyodva fordulnak el ettől a harctól és vad haraggal támadnak föl az uralkodó kispolgárság ellen. Külsőleg a klasszicizmus elleni küzdelem köpenyébe burkolózik ez a lelkihangulat, mert a klasszicizmust már ebben az időben s még nagyonnagyon sokáig azonosnak tartották a kispolgársággal. Mi természetesen ma már másként látjuk a dolgokat. Mi már tudjuk, hogy éppen ebből a kispolgárságból származott az egész modern Franciaország s egész modern művészete.

Mialatt az angol nagytőkések túlságosan kimüvelt és vértelen fiai a jelentől való undorodásukban a mult álmaihoz menekültek, azalatt a francia kispolgárok temperamentu-

Edvi Illés Aladár

Kalotaszegi menyasszony
c. képe szinesen
repr.

Erdély 1940

1721

Jäh, von

152

Edvi Illés Aladár

Muvészeti Lexikon

1981-

Sanct-Pölten 4. n. IV. 88.

Edvi Illés Aladár

U. 4272/130

Szerdahelyi György:

Térden alól, hétnyolczad b
barna, szeme kék s arcza s bajusza
tésű könyvön nyugtatja, melynek
a kék tesitővel lebontott aszta
réssel s a mely mellett (kalamaris,
cationis Publicae Totiusque Rei
Provincias eidem adnexas", mely
baljában nagy pecsétes levelet ta
palástja fekete s a nyakába vetett h
tő szt István rend csokorján nyugs
félrevont függöny mögött könyvtár
tetica", a „Poetica Generalis", a
ca", a „Silva Pariz Pap...", a „Ho
czimű műveket találjuk.

Olajfestés, vászonra, méretes

M. Képt. 388.

Vetetett Horovicztól 1880

Keretés 1898. VIII. 5. Ro

Edvi Illés Aladár

Alföldi táj c. képe

repr.

~~Műes. kiáll, tól~~

Pipics 166. l.

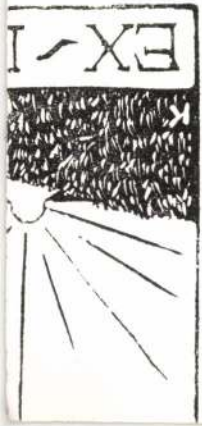

szemlyképet annak a magyar ifjúnak, aki életét haza törhetetlen szeretetében, nemzetének, fajának egbecsülésében és megbecsültetésében, a nemesnek, jónak az ápolásában és a szépnek szolgálatában ajtja leélni.

E célból önmagát fegyelmezi, a tekintélyt tisz-li, a léhaságot megveti, tudását növeli, szívét ne-esíti és karját acélozza. Engedelmes és gerinces, yengéd és bátor, lovagias és megalkuvást nem is-erő egy személyben.

Ez a magyar „Levente", ez legyen az eszmény-épük!

Vitéz Major Jenő vk. ezredes.

Az I. főcsop. 1937. évi nyári gyakorlatáról.

Edvi Illés Madár

Jestő

Műcs. hiá l, 1891 től
Pipics 112, l.

Tichy Ferenc dr., pécsi városi tanácsnok

TV. 128.

Edvi Illés Aladár

festőt tárgyiasság

~~Műcs. kiáll,~~ tól

Pipics 45. l.

Edvi Illés Aladár

Edvi Illés Aladár képzőművészeti főiskolai tanár, XI. Fürj-u. 32.
259-211

Bptávb 1940 szept.

1942. jan.

Edvi Illés Aladár, festő

szül. 1870. V. 25. Budapesten.

Itt és Párisban tanult. 1903 óta a bpesti Képzőmův. főiskola tanára. Aquarell~~jeivel~~ szamos díjat nyert. 1905. Rodostóban ~~rajzokban és aquarellekben~~ ~~[illegible]~~ a Rákóczi-emlékekből szamos rajzot és vízfestmenyt készitett.

Kormány megbízásából

táj, állat, és nep~~viselet~~ viseleti képeivel

197.

s balra fordulva szem közt néz. Jobb ke-
etett paszomántszegésü, nagy csatú s arany
mögé dugja, s baljával kardját fogja,
u a dísz egy állatfej. Haja fekete; szemöl-
sösértatna; szakálla leberetvált. Körül
fekete, zsinóros dolmányán s prémes bekecs.
Jobbra kalpagjának forgója látfik.

tei 85:67 cm.

Ar. Kép v. 196

vegjes

h. 4.

1 Kōt. 4°

Kenner,

Dr. Friedrich

Noricum und Pannonia.

Eine Untersuchung über die Entwickelung, Bedeutung und das System der römischen Vertheidigungsanstalten in den mittleren Donauländern.

Edvi Illés Aladár

U. 1811.

Vas. Ujs.

1912 211. l.

Edvi-Illés A.

EDVI ILLÉS ALADÁR: ALFÖLDI TÁJ

CSÓK ISTVÁN: NŐI ARCKÉP

A Műcsarnok tavaszi tárlatából

EDVI ILLÉS ALADÁR ŐSZI VERŐFÉNY

Ujdok 1906. XII. 14.

A Műcsarnok tavaszi tárlatából

JENDRASSIK JENŐ: GYERMEKARCKÉP

vőlegénye. De úgy érezte, mintha most látná legelőször. Csaknem indulatosan kiáltott rája.

— Mit akar? Mit?

Viktor gyöngéden meg akarta fogni a kezét, de a leány fázósan visszahúzta. A férfi pedig nyugodt, hideg hangon szólott:

— Megbosszultam, Margit. Szenthét lelőttem. A kórházba vitték. Nos? Meg van elégedve? Szeret?...

A leány eltaszította a férfi ölelő kezét és fuldokolva kiáltott rája:

— Utálom! . . .

Szelid kék szemében a gyűlölet tüze gyúlt ki és villámot szórt a férfi felé. Majd két kis kezébe temette az arcát és zokogásra fakadt. Úgy érezte, hogy a lelke elszáll innen, el, a halállal vívódó ágya fölibe, hogy szeme kék csillagainak a fényével, szinével körülsugározza a költő szivét és kiragadja azt a halál kezéből. S hogy emezt meg tudná ölni, amiért a kék csillagok szelid álmodóját megzavarta . . . Indulatosan ismételte a kegyetlen szót:

— Utálom! . . .

Susogó, csaknem rekedt volt a hangja. Olyan, mintha két arany karikagyűrű pattant volna széjjel.

MEGESKETTETETT.

Megeskettetett százszor egy napon,
Hogy egyedül meghalni nem hagyom.
Ha int felé a halál bús keze:
A nagy útra én elmegyek vele,
S én megesküdtem százszor egy napon.

Már nem szeret. Azóta messze jár.
Csillog, cikáz, mint őszi napsugár.
Hol diadalmas, hol meg szomorú,
A könye is, mosolya is: ború.
Nem boldogabb mióta messze jár.

A hír felőle gyakran megrohan:
Hogy vígan él s szép szeretője van.
És hallatára nem fáj a szivem.
Mindegy: elhiszem-é, vagy nem hiszem:
Hogy vígan él s szép szeretője van.

Én várok, míg az őszi nap leszáll.
Én várok, míg kihúny minden sugár.
S ha int felé a halál bús keze:
Amint igértem — elmegyek vele.
... Én várok, míg az őszi nap leszáll.

Erdős Renée

Hadifogoly otthona 1914. Edvi Illés Aladár vízfestménye Műcsarnok Tavaszi Tárlat

lelkük összetartozására! A freskók nézésénél hallani véljük a nagy mártir minden szavát. Szónoklatainak acélos szárnyalását, mély benyomását maga elé idézte Michel Angelo alakjainak megfestésénél s ez vezette ecsetjét. Savonarola egyedüljáró utakon haladt — csak a sas tudta

De!

Éppen ez a kiméletlenség vált áldássá, mert sok szívben szétszóródott a drága kincs és ott szántott, vetett, tanított és az igaz krisztusi hit és a lélek tisztaságának aranymagvait hintette el. Az Arno folyó már csak „Szántás után szánthatott és kalászok helyett csupán fűszálaknak" lehetett szemfedője ...*

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Árván nézte ezt a különös temetést a Ponte Vecchióról egy ifjú és lelkének legszebb virágaival hintette tele a hömpölygő sírhantot ...

Ebben a szomorú magárahagyatottságban határozta el Michel Angelo Girolamo Savonarola emlékének halhatatlan megörökítését!

És!

Él azóta minden alkotásában.

A „Dávid", a „Mózes", a Santa Maria del Fiore és a San Pietro „Pietá"-ja egy egy lépcsőfok a nagy lélek megértéséhez ... Mindenekfölött azonban a Sixtusi kápolna érzékelteti leginkább Savonarola szellemét. Ebben a légkörben meghatva eszmélünk fel a renaissance-kor két meg nem értett lángelméjének lelkük találkozására, —

* *Edouard Fournier.*

MDK

Edvi-Illés Aladár

Falurészlet Selmeczbánya mellett. olaj

Edvi Illés Aladár

1928. Kormányfőtanácsosi címet kapott.

Évkönyve, Képzőművészeti Főiskola 1928-29. 7. l.

Minden illetménykötet nélkülözhetetlen tudnivalók és lélek-nemesítő ismeretek foglalata.

Tájékoztatót örömmel küld a

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYO

Edvi Illés Aladár

Lovak c. képe repr.

Képzőművészet

1933. 101. l.

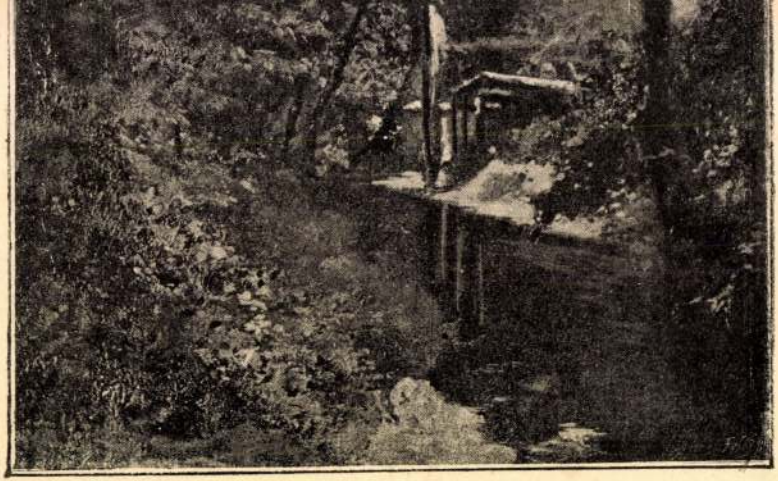

BRODSZKY SÁNDOR. REGGEL AZ ÉR MELLETT.

Edvi Illés Aladár

az ékszemenjes rajz és
csendéletfestés
tanárává nevez-
betett ki.

Mintarajzisk értesi-
tő. 1905-6.
7 l.

./ 4.szám. 30/1947.V.K.M.számu rendelet
/ 11. " 20/1947.V.K.M.sz.rend.az egy
szabályozása tárgyában.
/ 17. " 460/1947.M.E.sz.A magy.köztár
helyreállitásáról.
" " 470/1947.M.E.sz.A magy.köztár
javitási Alapból folyósitand
" " 700/1947.M.E.sz.A magy.köztár
jav.Alapból foly-sitott kölc
reállitások tárgyában.
21. "1.100/947.M.E.sz.A magy.köztárs.
alkalmazottak illetményeinek
22-24.sz. 1.110/947.M.E.sz. a lakás-
" " " 100.293/947.XI.a.P.M.sz.a
szóló rendelet végrehajtása t
39.szám.2.040/947.M.E.sz.az Orsz.Épül
kölcsönök tárgyában.
42. " 3.000/947.É.K.M.sz.A Bp.szfőv
" " 90.000/947.VII.P.M.sz.Bp.szfőv

Edvi Illés hagyaték

Perállag III/3

209, 233, l.

Edvi Illés Aladár

l.

Normál-tanonc

Op. 1915. 7. l.

kozásunk ellenére továbbra is

ugy felhivjuk annak rendel-

10% as

delmi kamatot

l hozzánk juttatni.

Teljes tisztelettel
VASGERENDÁKAT ÁRUSITÓ
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

3

. Budapest.

1307. VÁZA. Kékmázú porcellán, festett virágokkal. Egy pár. . . . . 14.—

1308. POHÁR ALACSONY TALPRA

sel, ezüst fedővel. XIX. század első fele . . . . . 60.—

1281. MACSKA. Porcellán . . . . . 50.—

1282 KORSÓ. Fajánsz, népiesen festve. Városlőd. 2 darab. (Kissé csorbák.) . 9.—

1283. SERLEG FEDŐVEL. Sötétlila üveg, arannyal festett rokokó jelenettel . 50.—

1284. CSÉSZE ALJJAL. Porcellán, festett képecskékkel, dúsan aranyozva. Bécs, 1812. (Javított.) . . . . . 30.—

1285. TÁNYÉR. Porcellán, festett nefelejcsekkel és arany szegélydísszel. Bécs, XVIII. század vége . . . . . 5.—

1286. KORSÓ. Cserép, népiesen festve. Városlőd. (Csorba.) . . . . . 6.—

1287. PIPEREKÉSZLET. Csiszolt üveg, ezüstözött fémfedőkkel. 7 darab . 60.—

1288. BONBONTARTÓ. Porcellán, színes és aranyozott díszítéssel . . . 6.—

1289. SZERELMESPÁR. Színes porcellánszobrocska. Capo di Monte . . . 90.—

1290. TÁL. Feketemázú cserép, népiesen festve . . . . . 9.—

1291. TÁNCOLÓ PÁR. Színes porcellánszobor . . . . . 60.—

1292. GR. BATTHYÁNY AMÁLIA GR. ALMÁSSYNÉ KÉPMÁSA. Porcellánra festett miniatür, keretben. Bécs, 1854. . . . . 48.—

1293. NŐ VIRÁGCSOKORRAL. Színes porcellánszobrocska. (Kissé sérült.) . 30.—

Edvi Illés Aladár

Konyha, vízf.
repr.

Művészeti Szalon
(Kolozsvár) 1927. I. csf.
gy. sz. 11. l.

Edvi Illés Aladár

festő

1892-ben Szepesden

nyaralt.

Margitay Rikárd

Balaton. Tájak –

emberek – Bp. 1943

168. l

Edvi Illés Aladár

l.

Végvári-Szolnok

XXVII tábla.

A III dolgozat írásakor hiányzott.

DM

III. 17.

V.

Az újságolvasás haszna.

Az újságolvasók táborának talán legifjabb tagja vagyok az olvasás szempontjából. Még egy hónapja olvasom a „Szabad Nép"-et.

Edvi Illés Aladár

l.

Magyar Könyvszemle

1941. 36 l.

Edvi Illés Aladár

2 képe repr

Lázár Wolfner
Gyűjt

CII, CIII. t.

erungarn (Szepes, Sáros, Abauj) hat
dauert und volle drei Jahrhunderte
ht spät gelangt, doch war ihr um ein

es Landes, am königlichen Hof, beim
chlichen Zentren, in Eger, Nagyvárad
her als in irgendeinem Lande außer
die Türkenherrschaft ein Ende bereitet,
ürgen, abgedrängt wurde auch dort im
d ihrer ungarischen Gehilfen auftretend.
geistes in Siebenbürgen kann noch vor
gelten, der zwei Jahre in Mailand als
edient hatte und zum Erzieher seines
ngarischen Humanisten, Johann Vitéz,
zog. An die Spitze der Siebenbürger
44 zwei Italiener berufen, den Floren-
Bauten seiner Zeit folgten aber immer
Frühzeit ohne weiteres verständlich ist.
e erreichten Siebenbürgen im zweiten
n in der Lászay'schen Kapelle (1512)
Gestalt, welche von einem unbekannten,
en Architekten und Bildhauer erbaut
rbreitung der Renaissance in Sieben-
er in Esztergom an einer der schönsten
kócz-Kapelle und einigen Grabmählern
Auftrage des ungarischen Mäzens Stefan
abernakel, eine Türe und einen Tauf-
). Von hieraus führte sein Weg nach
seine Werke auszuweisen sind. Die
itektur zuerst an ornamentalen Schnitz-
und Fensterrahmen auf. Die Tore,

Edvi Illés Aladár

l.

Möbius: Deák Ebner
hajos
47. l.
81. l.

I. Ferdinand

Mellig, jobbra, kerek mec
Jobbkezében irást tart, fején ba
aranygyapas rend jelvényét hordj
tó. Körirata:

FERDINANDVS I. D:G: EL: ROM:
REX. INF: HISP: ARCHID: AV
WIR: TC: CO: TIR: ET GOR

Felirata fölül: M.D. LXVI.
a jobb váll felett: Obyt Vienne
Anno 1564
Die 25 July
és a pilléren: DH.
A lap hátán diszes keretben ALTV
Apud Antoniu Gardanu 1568" befeje

Fm., atm. 15.2 : 15.6 cm.

Szn. 99-9
332-900-

Edvi Illés Aladár
sz. Bp. 1870. máj 25.
1889 —

1895 Esterházy díj 1895
1897 gr. Andrássy Dénes öntöndíj (1897)

1899 Műbarátok díj. 1899

1904 Esterházy díj (1904)
1906 Milano aranyérem (1906)
1908 London ~~[illegible]~~ 1000 koronás
1909 Állami vízf. díj (1909)
1909 Állami kis aranyérem (1909)
1909 München: kis aranyérem (1909)
~~1910 London czüstérem (1910)~~
1910 OMKT 4000 koronás (társulati) díja (1910)

1911. Esterházy díj.
1916. állami kis aranyérem

1923 Céhbelick ~~elismerése~~ művészi

1923. állami I. vizf. díj

1924. Céhbelick ~~elismerése~~ művészi

1925. ~~szekesfőv~~ áll. vizf. díj. (~~MAPE~~)

1925. Pállik-díj (?. ~~Tárlatán~~)

1926. MAPE vizf. díj

1926 Wolfner díj

1928. a földmivelésügyi minisztérium díja.

1929. Barcelona aranyérem

1935. Balatoni Társaság emlékplakettje

1938. állami nagyaranyérem

1952. Munkácsy díj II. fokozat Csepléz a dömsödi tsz.-ben

14. SZ. 1910. (57. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. | FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, ÁPRILIS 3.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utcza 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utcza 4.

Egyes szám ára 40 fillér.

Előfizetési feltételek: Egész évre 16 korona. Félévre 8 korona. Negyedévre 4 korona.

A «*Világkroniká*»-val negyedévenként 80 fillérrel több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

Edvi Illés Aladár: Kiskunsági szélmalom.

lyek közül különösen kitűnik «Szélmalmok» című műve, nagy művészi tudással festett borongós hangulatával.

Bruck Lajos, ismert veterán festőnk, üde színekkel festette meg egy németországi «Kastély irattárát», mely alkotása méltán sorakozik kedvelt szalon-festőnk eddigi alkotásai mellé.

Szlányi Lajos, a szolnoki művésztelep kiváló tagja gazdag gyűjteményes sorozatából legnagyobbik alkotását mutatjuk be, a «Balaton»-t, a melyen a művész pompás színekben örökíti meg egy juniusi meleg nap hangulatát, kiválasztván e czélra a magyar tenger legfestőibb részét, a badacsonyi hegy öblét.

Túry Gyula, ez a sokoldalú művészünk, ez alkalommal kisebb képekkel jelenik meg a tárlaton. «Tanyai udvara» intim kis részlet az alföldről, hangulatos és magyaros.

Gergely Imre meglepő keleti tárgyú műveinek legjobbika a «Tuniszi vásár» című, a mely a kelet színgazdag esti hangulatának minden árnyalatát művészi megfigyeléssel adja vissza, gazdagítva mozgalmas csoportokkal.

Udvary Géza, a fiatal gárda egyik legjelesebb tehetsége, «Heine» czimű alkotásával megint nagyot haladt kitűzött czélja felé. Lombok árnyában ül a halhatatlan költő, gondolatokba merülve. Egyöntetű zöldes hangulat uralkodik a képen, mely mintegy álomképpé varázsolja a művész sikerült alkotását.

Murányi Gyula fiatal szobrászunk parasztcsoportjának «Kupaktanács» a czime, plasztikus illusztrációja a falusi történeteknek. A sikerült alkotást Nógrádmegye adja ajándékba a legkiválóbb magyar irónak, Mikszáth Kálmánnak. *P. G.*

VANNAK LEÁNYOK . . .

Vannak leányok, remegő szüzek,
Csókot nem adnak soha senkinek.
Vágyuk fehér, miként az imádságuk,
Őrangyal őrizi az álmuk,
S tavaszszal, ha a hóvirágok nyilnak
S ébred a kert: magukban sirnak.
Ilyenkor szomoruk, halványak
És vőlegényre várnak.

Vannak asszonyok, szomorúk, szüzek,
Csókot nem adnak soha senkinek.
Vágyuk biboros, mint az alkonyég,
Szemükben hideg, szent csillaga ég
Az eltemetett, elfeledett multnak.
Ritkán mosolygnak. Sok titkot tudnak.
A szavuk zengő, mint egy régi óra
Finom ütése. Kedves, szép halottak.

Becsukott kertek . . . alvó paloták . . .
Lelkükben egy szines mesevilág
Csodái múlnak és fakúlnak . . .
Fák, mikről ismeretlen, nagy virágok
Himporos szirmai hullnak . . .
Bennök minden áldás — és minden átok.
Csak nagyon jót és nagyon rosszat láttak,
Korán őszültek, korán elfáradtak,
És bucsut mondtak a világnak . . .

Vannak leányok, remegő szüzek . . .
S asszonyok, a kik semmire se várnak . . .

Erdős Renée.

ANNÁRA GONDOLOK.

A csillagokra gondolok
És Annára, ki elszállt búcsu nélkül,
A boldog néma csillagokra . . .

— Láttad, hogy Konttal beszéltem?

— Láttam. Jött ki belőle valami?

— Jött. Ennek az embernek nagy tervei vannak.

A mameluk sunyin mosolygott.

— Nagyok, tehát meg nem valósíthatók.

A miniszter csak vonogatta a vállát.

— Én is azt tartom, de ha nem sikerül is neki az utópiája, a pártcsinálás sikerülhet neki. És épen itt van a kutya elásva: felrobbanthat bennünket.

A képviselő csavarintott a fején.

— Csak nem fogunk utópiákat kergetni a kedveért, mi, komoly politikusok!

— Te hű vagy, — mondta a miniszterelnök, — de a többiek!

— A többiek meg — vélte a mameluk, — legalább is okosak. Húsz embert sem adok a vitéznek. Különben is — tette hozzá, — mit ért ő kigyelme a modern politikához!

— Többet ért hozzá, — mondta a miniszter, — mintsem hinni lehetne . . . Különben majd kitünik a programmjából . . .

Ezzel széjjel ment a két jóbarát s természetesen széjjelvitte a legújabb politikai szenzácziót is: Kont programmot ád, Kont pártot akar csinálni, Kont népboldogítónak csapott fel, Kont itt, Kont ott, Kont mindenütt.

És csodálatos, a mily nagy volt egyebekben a vitéz nimbusza, a politika terén még csak komolyan sem vette a legőszintébb bámulója sem. 2001-ben annyira elposványosodott immár a közügyek tarlója, hogy szinte presztizsét vesztette, a ki rája lépett. (Szakasztott, mint Amerikában egy évszázad előtt.) Az volt a felfogás, hogy önzetlenül senki sem bolond magát kitenni annak a meghurczoltatásnak, a mi a legtisztább jellemet sem kiméli meg a kölcsönös acsarkodások klasszikus porondján, a politika czirkuszvilágában; arra legfeljebb azok vállalkozhatnak, a kik csak nyerhetnek, mert nincs mit veszteniök: a kétségbe esett ekszisztencziák. Legfeljebb még egy pár rajongó fantaszta, de ezek nem számitanak, mert a fantasztáknak nincs súlyuk.

A képviselői körök közvéleménye, miután a Kont vasjellemében nem tudott kételkedni, önkénytelenül (bár be nem vallottan) ebbe a kategóriába sorozta a vitézt . . .

Kont teljesen tisztában volt azzal, hogy parázsba lépett, a mi az első lépésnél kissé meg fogja égetni a talpát, de azt ist tudta, hogy annál nagyobb lesz a hatás, ha látni fogja az ország, hogy miként a buddhista szentek, a végin mégis épkézláb járja ez a tüzes mezőt . . .

A második lépéshez már erős várakozásokat fűzött Kont. Azt tehát nem volt szabad elhamarkodnia. Annak döntenie kellett további pályája sorsa fölött. Egy kiáltványon dolgozott már

ján számithatott, az is roppant vagyonnak felelt meg. A Gábor gróf húszezer holdas dominiuma csak egy kis hányada volt annak . . .

. . . Kincses uram a Kont hivására azonnal megjelent a várkastélyban s általános vonásokban előterjesztette azt a merész tervezetet, a melyet a peres eljárás előirányzott mozzanatairól és esélyeiről felvett.

— A nagy uram szerencséje, — mondta egyebek között, — hogy preczedens nélkül áll a jogigénye. Csodák törvényhozásnak és jogszolgáltatásnak nem szolgálhatnak alapul. A Kont-eset egyedülálló, törvények, döntvények által el nem határolt, teljesen szabadon álló joganyag, a melynek elbirálása ennek folytán csak analógia alapján kisérelhető meg s ennélfogva tág teret ád a törvénymagyarázatoknak, a birói ösztönök és lelkiismereti benyomások érvényesülési szabadságának. Az ügyvéd feladata ebben az esetben úgyszólván a birák lelkiismeretének befolyásolásában, az ad hoc egyezség szuggerálásában merül ki. Mert hiszen abszolut igazság úgy sincs, következésképen mindig az veendő igazságnak, a mit az ember annak érez. A tétel, a melyből ki fogok indulni, — folytatta a hires ügyvéd: — *élő embernek nem lehetnek örökösei.* Következésképen az utódok kezein található Kont-vagyon nem hagyatéki tömegnek, csupán res derelictának tekinthető. Alperesek ezzel szemben az elévülés jogalapjára fognak helyezkedni, a mi azonban a jelen esetben nem lehet perdöntő körülmény, mert az elévülés megszakitásának vis major állott az útjában. A vélelem józan ész szerint csak az lehet, hogy nagyuram, ha teheti vala, tiltakozott volna a jóhiszeműleg hagyatéknak minősített vagyona átadása ellen, de miután ezt természetszerűleg nem tehette, a mulasztás jogi következményeinek sulyával meg nem terhelhető.

— A tulajdonbiztonság jogbölcseleti elmélete — ismerte be Kincses mester, — természetesen tökéletesen felfordul, ha egy évszázadok óta háborítatlanul birtoklott s többizben bona fide átöröklött vagyon elüttetik a birtoklók kezéről, de ezt az elméletet ugyis czélszerűségi szempontok pattantották ki s növesztették jogi dogmává, következésképen értéküket vesztik, mihelyest a magasabb *czélszerűségi* szempontokkal jutnak összeütközésbe.

— Jogászi okfejtésemen kívül — jelentette ki Kincses, — főképen erre alapozom perünk kedvező esélyeit. Negyven-ötven családnak jóhiszemű birtokaiból való hirtelen kiborítása mindenesetre óriási kavarodásoknak lesz a szülője és látszólag egy jogi infámia benyomását fogja tenni, sőt a jogszolgáltatásba helyezett közbizalom megrendülését vonhatja maga után, de igen nagy kérdés (sőt nem is az, mert én

portékáikat, a szűrszabók nem tulipánokat hímeztek a szűreikre, hanem pelikán madarakat. Szóval a tatár divat és kedvtelések szerint igazodott a tatár emporium, Mezernye, hol még a házaknak is olyan különös formájuk volt, mint a kalmuk vagy cserkesz kunyhóknak. Túl a Gyikon kék fátyolszövet úszkált a levegőben. Ott már a vasút megy s elbujik a hegyek közé. Az a veres torony balra a szétszórt házakkal körüskörül Alsó-Rekettyés, a Tóth Mihály úr birtoka, mögötte az erdőség tele van szarvassal, vaddisznóval, a megyebeli vadászok erről az erdőről álmodoznak.

Mindezeket a kocsis mellett ülő hajdu magyarázta el, midőn következő vasárnap a főispán négy lova röpíté Noszty Ferit Voglány felé az országúton, mely hála Mac Ádámnak és a hajdani viczeispánok szeretőinek, kik mind ezen a vidéken laktak, olyan sima volt és olyan kemény, mint egy billiárd-asztal. A főispán krapetzi kocsisa nem tudta az utat, Feri úr se, mert gyerekkora óta a fővárosban nevekedett, azért hozták magukkal az öreg hajdut, ki egyet-mást megmagyarázott, ha kérdezték.

Különben szűk szavú volt és különös szempontokból fogta fel az anyatermészetet. Egyszer-másszor élénken kiáltott fel:

— De jó volna itt szalonnát sütni.

Rendesen valami liget vagy lombos vadkörtefa volt ilyen helyen. Aztán még szebb helyek következtek, előbukkant a kis Kapornok, egy kis giliszta folyócska, mely a Gyikba siet; hímes pázsit terült el a Kapornok partján, fűzesek, csalitok, az öreg nekilelkesedett, majdnem fölszisszent:

— Ejnye, ezt az Isten is szalonnasütésre teremtette.

Úgy látszik, előtte az egész világ összes viszonylataiban csak úgy jelentkezett, mint szalonnasütésre alkalmas vagy nem alkalmas hely.

Homlódyné szivélyesen fogadta unokaöcscsét, ki hódolatteljesen nyújtott át neki egy kökörcsint, az ősz utolsó virágát, melyet az úton szakíttatott a hajduval, egy pompás, szalonnasütésre alkalmas fenyves alján.

— Ne mondja, hogy üres kézzel jöttem.

— Jó tettért jót várj, — mosolygott Homsott kölyök, a kik minduntalan összeverekedtek az asztalnál. Odakünn is örökké azt tették a parasztgyerekekkel. Szülőik nem tartottak mellettük nevelőt, hanem egy állandó sebészt, Skultényi urat, a ki az asztal végén ült köztük és állandóan kezelte őket. Rendszerint húsz-huszonkét tapasz és kötés volt egyik-egyik úrfin. Igazi tatár vér, — szokta mondani Homlódyné, — nézze meg a fejüket, olyanok, mint a mopszoké vagy a Bismarcké, valóságos kutyafejek. Micsoda katonák lesznek ezekből, ha ugyan meg nem ölik magukat nagykorúságuk elérkeztével, a fölötti versengésben, hogy melyikük az öregebb, melyiket illeti a chánok pecsétje. A szülőknek sok gondot szerzett az erre való gondolat, míg végre rendesen abban nyugodtak meg: «Ejh, hát legroszabb esetben koczkát vetnek rá.»

Ebéd után Homlódy visszavonúlt szundikálni, Laczi, Gyuri kimentek a sebészszel a falubeli kutyákat inzultálni parittyáikból, Máli néni pedig karját nyujtotta Ferinek és bevonúltak a dohányzóba, a hol Máli néni maga is rágyújtott egy csibukra.

— No hát utána jártam a dolgodnak, Fintyi Fantyi, hanem nyomkodd meg csak egy kicsit a taplómat. És most már figyelj ide, megcsinálom neked a diagnózist, azután megadom a receptet.

— Csupa fül vagyok, kedves Máli néni.

— Minden oldalról téjékoztattam magamat és körülbelül mindent tudok, a mire az ostromhoz az első sakkhúzásoknál szükségünk van. Tóth Mihály maga egy becsületes, egyenes, egészséges észjárású plebejus, rettenetes hideg józanságával egy olyan bástya, hogy ezen a réven nincs mit keresnünk. Erős fal, a min könnyen betörik az ember feje. Hanem az asszony egy pozsonyi kékfestő lánya, valami Kohlbrunn Franciska, hiú, rangvágyó, kapaszkodni s eretö asszony. A mellett nagy liba s majomszeretettel csügg az egyetlen leányán. Van benne a parvenu gőgjéből is egy csipetnyi. Egészen a mi terveinkhez való asszony. A szilárd bástya mellett egy papendekli fal. Ezt ott és akkor lehet behorpasztani, a hol és a mikor jól esik az embernek. De nem is kell behorpasztani. Magától nyilik, mindenféle kulcsra. maga sem tudja, honnan szedte fel a benyomásokat, melyekből valóságos dicssugarakat fon imádottja feje körül. Egy herczegnői korona a szeplőket is megszépíti, de egy hajkorona is. A szegénység eltűnik, mint a kámfor, két égő szem tekintetében. Szóval csodák vannak itt. De mit magyarázom én ezt neked, a ki már úgyis mindenféle zsírral meg vagy kenve.

— Higyje meg, sokat tanulok, Máli néni.

— Nos hát Tóth Marinak van egy habókja, Fintyi Fantyi, a miről már az uram is beszélt neked. Minden udvarlójára gyanakszik, hogy a pénzeért dongja körül. Innen a sok kosár osztogatása. Mondják, hogy már nyolcz kérőnek adta ki az utat. Kétségtelen, hogy erre nem hiányzik az ok, mert a hány «végzett» gavallér van a körülfekvő megyékben, az mind szerencsét próbál Tóthéknál. A gazdag lánynak híre van mindenfelé. Jönnek a nyalka uracsok, mint a darazsak a mézre. Tudod, az «utolsó mozdulat». Mikor az emberek a mozduló földet akarják megállítani. Még Sárosmegyéből is próbálkoznak. Mindig tele van a porta. Sajtáryné komaasszonyom beszéli, hogy ott reggeltől estig sütnek-főznek, habot vernek, mákot törnek, az egyik kocsi be, a másik ki. Tóthné asszonyom oda van a nagy boldogságtól, az úr egy kicsit sokalja és néha boszankodik, de a kisasszony maga teljesen megcsömörlött a bókoló lovagoktól s olyan hideg iránt, mint a jégcsap. Sőt most már, a mi nem csoda, beteges mániája, hogy csakis a hozományára vadásznak. Ez volna tehát az ügy állása magánál a leánynál.

— Biz' az nem valami biztató, — mondá Feri úr savanyú hangulatba esve.

(Folytatása következik.)

AZ UTOLSÓ RHÉDEY GRÓFNÉ.

Az egykor nagy szerepet játszott, ideig-óráig fejedelemséget is viselt Rhédey grófi család fiágon már régebben kihalt. Utolsó férfisarja gróf Rhédey Lajos volt, a ki tizennyolcz évvel ezelőtt halt meg. Most utána halt meg özvegye, született kézdiszentléleki *Kozma* Ida is 68 éves korában s ezzel a családnak, melyhez a magyar s főleg az erdélyi történet sok nevezetes emléke fűződik, a neve is eltűnik jelen életünkből. A csa-

Sándor württembergi herczeggel kötött házasságából származott az angol Teck herczegi család, melynek egyik női sarja, *Mary* herczegnő a walesi herczeg neje s így egykor angol királynő lesz; utódainak, a jövendő angol királyoknak ereiben pedig magyar vér is fog csörgedezni.

A most elhunyt Rhédey grófnő Erdélyben, Udvarhelymegyében töltötte élete legnagyobb részét, s jótékonysága, nagy míveltsége révén általános tiszteletben részesült. Gyermekei nem maradtak; halálát egyetlen nővére, gróf Vay Ábrahámné született Kozma Katalin s kiterjedt rokonság gyászolja.

BAMBUAN KATASZTRÓFÁJA.

Elbeszélés.

Irta **Cholnoky Viktor.**

Trivulzio keresztbe vetette az ijesztően hosszú és vékony két póklábát, a jobb könyökére dőlt és az orosz bombákról kezdett velem beszélgetni. Illetve nem beszélgetni, mert engemet tisztán a néha-néha közbe-hömmögés terére szorított, hanem előadást tartani. Egyáltalán Trivulzio a legkellemesebb beszélgetőtárs volt, mert ha egyszer — úgy a harmadik pohár dalmatino után, — megindult a szava árja, felmentette a partnerét a beszédnek nemcsak a kötelessége, hanem a lehetősége alól is. Trivulziot Amanchich Trivulziónak hivták, dalmata volt és a képén, de a teste minden részén ott viselte öt világrésznek és minden oczeánnak a viharverését. A hely pedig, a hol vele találkozni szoktam, a fiumei Ganila egyik osztériája volt. Pompás hely. Egyetlen szobából álló és egyetlen üvegajtótól világított csapszék a konyha mellett, benne egyetlen x-lábú nyersfa asztal, mert több nem is fért volna el. A belépő idegent bizonyára leütötte volna lábáról a konyhában sistergő olaj avas szaga, ha neki nem támaszkodhatott volna a halbűznek. De a vero, a gaz, csalfa dalmatino olyan volt, hogy Trivulzio is, én is csaknem minden nap elmentünk érte. A dalmatinón kivül még három dolgot szeretek nagyon: a hazug embert, aztán nagyokat hallgatni, meg azt, ha ebben a nyomoruságos világban megoszthatom valakivel a falatomat, meg a kortyomat, mert velem soha nem osztotta meg senki.

Trivulzio egy évvel azelőtt még valami exotikus szigeten, a hova hihetetlen kalandok után jutott, császár volt, de annyira brutalizálta az alattvalóit, ezeket a szegény melanéziaiakat, hogy palotaforradalom, helyesebben dorongkunyhó-forradalom tört ki, a mely elől Amanchich elmenekült és még hihetetlenebb kalan-

A sors, a mely korunkergette az egész földgolyón és az eseményekből harlekinruhát varrt rá, czinikussá tette annyira, hogy a végletekig

szörnyet halt! Ez csak nagyobb viczcz, mint holmi moszkvai bomba; nem igaz?

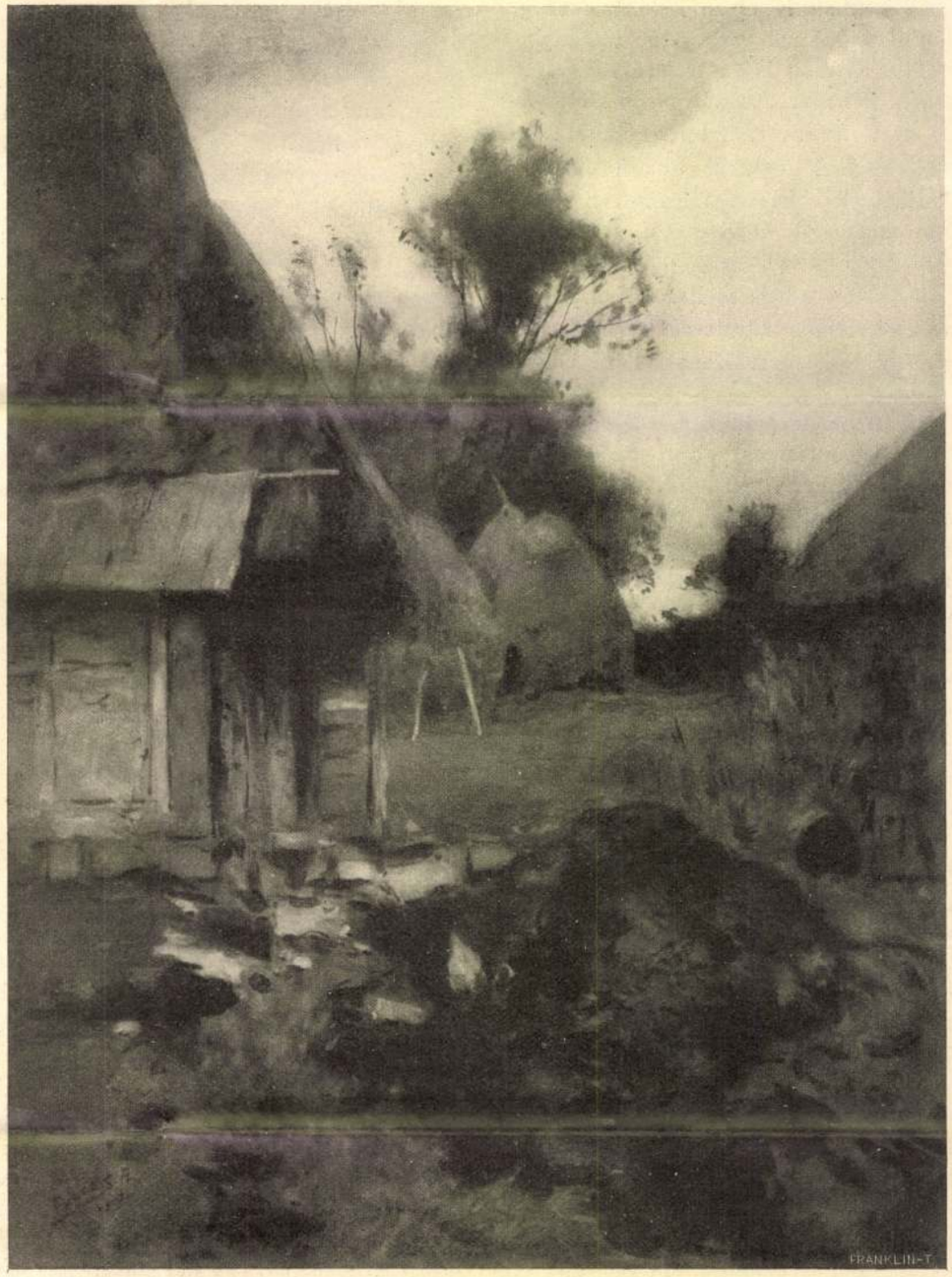

Edvi Illés Aladár: Paraszt-udvar.

MAGYAR FESTŐMŰVÉSZEK VÍZFESTMÉNYEINEK KIÁLLÍTÁSA A KÖNYVES KÁLMÁN SZALONJÁBAN.

Vas. Ujs 1907. 272. l.

Aladár Edvi-Illés: Homeward bound. — Aladár Illés-Edvi: Verso casa. — Edvi-Illés Aladár: Hazafelé.

garian impressionists *Paul Szinnyei-Merse* (1845—1920).

The great architects and shapers of

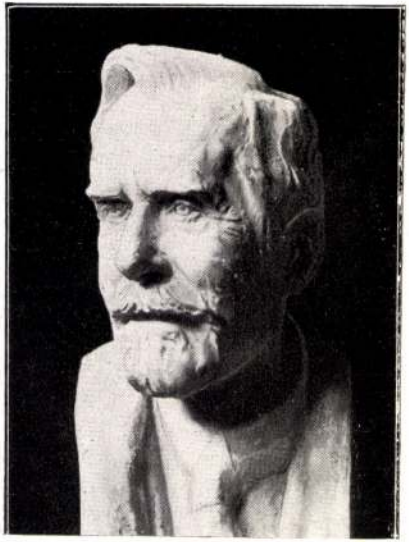

Aloys Strobl: Paul Szinnyei-Merse: — Alajos Strobl: Paolo Szinnyei-Merse. — Strobl Alajos: Szinnyei-Merse Pál.

alle forme dell'iconostasia orientale senza perciò rinunciare alle proprie originalità e lineamenti innati. E'interessante a questo proposito lo stile romanico di duomo a quattro campanili che diviene una specialità ungherese fino dal XI. secolo sebbene gli imitatori del X. secolo non avessero visto altro nel giovine stato che case e costruzioni in legno. La larghezza di vedute e l'ospitalità dei nostri sovrani apre però anche la via ad influenze esterne. Hanno grande parte nella costruzione delle nostre chiese medievali gli architetti lombardi, tedeschi, francesi, anzi più tardi persino normanni. Inventarii della epoca testimoniano la straordinaria ricchezza dei nostri duomi e delle residenze dei sovrani. Un bellissimo ricordo della nostra scultura medievale è la statua di San Giorgio che ora si trova nel cortile dello Hradzin di Praga dovuta a Martino e Giorgio Kolozsvári, che è degna in tutto e per tutto delle

barbizoni benyomásairól sok sikerrel számolt be a külföldi tárlatokon. Már

Bartholomew Karlovszky: Peasant: woman. — Bertalan Karlovszky: Contadina. — Karlovszky Bertalan: Parasztasszony.

országból, a honnan pedig megint tenger nélkül eljutni a magyarok hazájába?

Eszébe jutott, hogy a franczia föld mégis éjszaknak fekszik, majd onnan lehet aztán egyenesen keletnek tartva hazajutni.

Megindult tehát északnak s mindenféle viszontagságok után baj nélkül eljutott a pirénei hegyekig. Ott megbarátkozott valami csempészekkel, a kik maguk közé vették Gyurkát s mindenféle tilos portékával megrakodva, átmentek szörnyű rosz utakon, borzasztó szakadékokon keresztül Franciaországba. A határnál azonban szerencsétlenül jártak. Határőrökkel találkoztak, a kikkel csatába ereszkedtek. A csempészek nagyobbrészt elestek, vagy fogságba kerültek, de Gyurka harmadmagával itt is szerencsésen megmenekedett, csak épen a ruháján ütött lyukat a golyó.

Néhány nap ott lappangott még Gyurka, azután nekiindult Franciaországnak. Nappal most is valami rejtekhelyen aludt, éjszaka pedig a csillag után haladt, mindig keletnek. Nagyobb baj nem érte, ennivaló mindig akadt, vagy szépszerével, vagy amúgy. Egyszer valami puskás csősz, a mint egy gyümölcsfa alatt találta, nagyon kérdezgette tőle, hogy mi járatban van, sőt még meg is akarta fogni, de Gyurka a hátához verte a puskáját, magát meg odakötötte a fához s haladt tovább, útjára.

Edvi Illés Aladár: Novemberben.

még többet ellop, mint a mit megőriz. Elcsapták hát s Gyurka vitézt nyomban a helyébe állitották: hadd legyen annyi viszontagság után

A *Poddubie* melletti csata előestéjén 1812-ben a következő eset adta elő magát. A császárhuszár-ezred csak sötét éjjel ért a hi[illegible]

az ő gyávaságáról, mert a legvitézebb embernek is vannak rosz napjai, melyeken bátortalanúl viseli magát.

A vezér eleste gyakran elegendő, hogy pánik álljon elő. A magyar sereg felbomlása *Várnánál* a király eleste után, ismeretes. *Szigetvár* ostrománál is számoltak ezzel a törökök vezetői és a szultán halálát sokáig titokban tartották, mert ha nem teszik, bizonnyal feloszlik az ostromló sereg, mielőtt a vár elesnék, a mint 1621-ben julius 10-én az *Érsekujvárt* ostromló *Buquoy* császári vezér seregével történt, mely a vezér eleste után — bár ereje még mindig 8—10,000 főből állott — az ostromot nyomban abban hagyta és összes ágyúinak hátrahagyásával a Csallóközbe menekült. Máskor ismét a vezér eleste elkeseredett harczra ösztökéli a csapatokat. Ilyen eset történt 1632-ben a *lützeni* csatában, hol *Gusztáv* Adolf eleste után is a svédek kivivták a diadalt.

A véletlenség okozta szerencsétlenségek szomorú krónikájában nevezetes az, mely a *budai várban*, a keresztények ostroma alkalmával 1686 július 22-én történt. A török védőrség hajnalban, a déli oldalon a palota mellől kirohanván, a szászok néhány ágyúját és egy mozsarát beszegezték; e kirohanás visszaveretvén, a lövegekből és mozsárból a szögeket eltávolí- [illegible] ebből a mozsárból egyet

s ez egyszersmind biztató előjelűl vehető a jövőbeni alakulásokra nézve is.

Messze vezetne, ha részletesen foglalkoznánk azokkal a körülményekkel, a melyek Afrika területének a versengő felek között elvileg történt felosztását megelőzték, de mindenesetre érdekesnek tartjuk, rövid áttekintést vetni azon eredményekre, a melyeket eme versengés folytán az egyes államok már is elértek és a minek folytán oly módosúlt területi felosztás állt elő, melynek végleges befejezése már ez idő szerint küszöbön áll s a most folyó délafrikai háború befejezése siettetni fogja.

Elővigyázattal kell azonban lennünk, a midőn a jelen esetben «befejezés»-ről beszélünk, mert a felosztás még nagy részben csupán a térképen van meg s inkább a «papir-formát», mint a valóságot mutatja. De most, midőn az európai államoknak terjeszkedése Afrikában bizonyos nyugvópontra ért, ez a helyzet és idő épen a legalkalmasabb arra, hogy Afrika jelenlegi területi viszonyait áttekintsük. De még ez az áttekintés is csak megközelítő lehet, a mennyiben Afrika népességéről és területi nagyságáról teljesen megbizható adatok mindeddig nincsenek.

Főképen a népesedés számszerű meghatározására vonatkozó becslések tekintetében az elfogadható tekintélyek és szakemberek véle-

TEHÉN BORJÁVAL
EDVI ILLÉS ALADÁR VÍZFESTMÉNYE
A GRÓF ESZTERHÁZY-FÉLE DÍJ NYERTESE

hogy a kardot csak akkor fogjuk kirántani, amikor a monarchia becsülete vagy létérdeke kívánja meg, de semmi kalandos politikába soha semmi körülmények között magát belerántani nem engedi.

A belpolitika terén az ő vezércsillaga mindig az volt, hogy a harmóniát keresse a nemzettel. Ő megértette azt, hogy a király gyenge, ha nincs mögötte a nemzet, a nemzet csonka, tehetetlen, ha nincs mellette a király. Harmónia alatt nem azt értem, hogy mindig és mindenben ugyanazt a politikát akarja követni a király és a nemzet, hiszen egy szabad nemzetnek megvannak a maga meggyőződései. Azok nem vághatnak mindig mindenben össze az uralkodó akaratával; a harmónia alapja nem ebben rejlik, hanem abban, hogy mindig a kölcsönös szeretet és a kölcsönös bizalom fűzze össze a királyt és a nemzetet. A harmónia abban rejlik, hogy a nemzet tudja a királyról, a király pedig tudja a nemzetről, hogy céljaik azonosak, egyek és ugyanazok, hogy mind a kettő az állam és nemzetnek boldogulását szolgálja. Amíg ez így van, addig semmi momentán nézeteltérés katasztrófához nem vezethet, addig minden hullám elsimul, minden seb, amely ejthető, a félreértések percében meggyógyul. Amint azonban ez a közös bizalom megszünik, akkor a legkisebb ügyekből, a legkisebb komplikációkból válságok fakadnak. Ő Felségében, a királyban mindig megvolt az a bizalom, mindig megvolt a szeretet a nemzet iránt. Talán kevesen vannak inkább hivatva e tekintetben mintegy tanúként szerepelni, mint én, akinek többször volt alkalmam éppen olyankor az ő közelében lehetni, mikor válságok voltak; amikor a nemzet többsége mást akart, mint ő. Ezen percekben sem ingott meg soha az ő bizalma, az ő szeretete a magyarok iránt, amikor pedig körülötte lehetett hallani minduntalan „Rebellen-Volk" a magyar, amikor körülötte mindig félremagyarázták az őszinte hitből keletkezett véleményeket és kívánságokat, ő visszautasította mindezt, mindig tudta, hogy felfogásokban lehetnek eltérések, de a célokban nem. Sohasem kételkedett ő a nemzet hűségében, mindig bizalommal volt a magyar nemzet iránt. Ő ezért mindig, hacsak tehette, hogyha meggyőződése nem tiltotta, hogyha nem tartott attól, hogy Magyarországnak is, az egész monarchiának is árt vele, akkor mindig koncessziós szellemben járt el, mindig kereste a kompromisszumot, mindig tisztelte a nemzet akaratát. Soha törik-szakad politikát, vagy-vagy politikát nem folytatott, mindig a méltányosság szellemében járt el. Ő mindig meg tudta érteni a nemzetnek azon vágyait, azon természetes processzusait is, melyek az ő nézetével ellentétben látszottak lenni, amit bizonyít például, hogy ő volt az, aki a koronázási ajándékot a honvédek számára adta, ő volt az, aki a Rákóczi-törvényjavaslatot szentesítette. Ennek megfelelően a nemzet is, bármely eltérés lehetett adott viszonyok és körülmények között egy kormány és a nemzet többsége között, mindig megértette ezt, tudta mindig, hogy az esetleges vétó abból származik, hogy a nemzetre nézve is károsnak tartja

Művészet 1912. 29. l.

azt, amit tőle kérnek, mindig meg tudta a nemzet a különbséget tenni a kormány és király között, mindig a gyakorlati életben meg tudta tartani azt az alkotmányos elvet, hogy a király nem felel. Ezek után csak röviden kettőre ürítem poharamat. E két dolog az, amit mindannyian, akik itt vannak és a magyarok milliói osztanak: az egyik kívánság az, hogy Ő Felsége, a király erős akarattal, egészséggel sokáig éljen, (Lelkes éljenzés) a másik az, hogy az a szellem, amely őt vezette, az a szellem vezesse utódait is mindörökké. Nem értem ebben a politikát, mert itt a politikának helye nincsen és a politika mindig változik, de a szellem, amely bízik a magyarban, az a szellem, amely a magyart szereti, amely méltányos irányt tart, amely számít a magyar akarattal: ez a szellem éljen örökké. Erre ürítem poharamat.

A frenetikus tapssal fogadott beszéd után, Bachó István vezetésével a honvédzenekar a Himnuszt játszotta, amelyet ugyancsak állva hallgattak végig.

Az elnök után Forster Gyula báró alelnök állott fel, hogy felköszöntse József főherceget, a Társulat védnökét, aki a jubiláris kiállítást a király képviseletében megnyitotta.

FORSTER GYULA BÁRÓ ALELNÖK POHÁRKÖSZÖNTŐJE A KIRÁLY KÉPVISELŐJÉRE: JÓZSEF FŐHERCEGRE:

Azoknak a lelkes szavaknak visszhangja, melyekkel Ő császári és apostoli királyi Felségét, hőn szeretett királyunkat éltettük, mintegy természetszerűen váltja ki szívünkből a hódolatnak, ragaszkodásnak és szeretetnek érzelmeit ama fenséges személy iránt is, ki Felséges Urunk mellett hazai művészetünk felvirágoztatását fenséges családja hagyományainak ápolásával nemcsak lelkes áldozatkészséggel mozdítja elő, hanem dicsőségesen uralkodó királyunk legfelsőbb hozzájárulása mellett társulatunk védnöki tisztét is viseli.

Szívünkben mély hála érzelmeivel fordul tekintetünk ama fenséges férfiú felé, ki feje uralkodóházunk annak az ágának, mely születésében, életében és halálában mindig miénk marad; unokája annak a nagy nádornak, ki országunk fővárosát, hazánk nemzeti és szellemi központját ujjá alkotta és akinek nevéhez és emlékéhez fűződnek az ébredő nemzet művelődési intézményeinek első alapjai; ki fia annak a felejthetetlen emlékű népszerű főhercegnek, kit felséges királyunk a nemzet ujjászületésének hajnalán a magyar honvédség élére állított és aki társulatunknak és az elébe tűzött céloknak mindenkor hatalmas pártfogója volt; ki letéteményese és megszemélyesítője az atya és nagyatya fejedelmi nagy erényeinek és tulajdonainak és megszemélyesítője annak a művészet-szeretetnek és műpártolásnak, mely nemzeti művészetünk felvirágoztatásának egyik döntő tényezője.

Poharamat emelem Ő császári és királyi Fenségére: József főhercegre, társulatunk védnökére. A Mindenható Ő Fenségét, az ő fenséges Hitvesét és Családját hazánk javára, nemzetünk örömére, hazai művészetünk felvirágoztatására, soha nem szünő boldogságban évek hosszú során át éltesse!

Rendkívüli szeretettel, hosszan, sokáig éltették a király képviselőjét, amikor a másik alelnök: Hauszmann Alajos kelt föl helyéről, hogy a kormányt és a kormány jelenlévő képviselőjét: Zichy János gróf vallás- és közoktatásügyi minisztert a Társulat nevében köszöntse.

HAUSZMANN ALAJOS POHÁRKÖSZÖNTŐJE A KORMÁNYRA ÉS ZICHY GRÓF KULTUSZMINISZTERRE:

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat ötven éves fennállásának jubileuma egyszersmind ünnepe a magyar képzőművészetnek is, mert társulatunk fejlődése lépést tartott hazánk művészeti fejlődésével és osztozkodott annak örömében és bajaiban.

Amikor ötven év előtt az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat igen szerény viszonyok között megalakult, akkor a magyar képzőművészet is még gyermekkorát élte, voltak ugyan már akkor is kiváló művészeink és volt nehány mecenás, de hiányzott a műpártoló társadalom és hiányzottak az anyagi eszközök, melyek nélkül művészet nem virágozhatik.

Társulatunk, melynek célja a művészet pártolása megfelelt ezen kötelezettségének erejéhez képest is, nagy sikerekre tekinthet vissza, de mindazokat a követelményeket, amelyek a művészet egészséges és erőteljes fejlődéséhez szükségesek, még sem elégíthette ki.

Ehhez erősebb tényezők kellettek, szükség volt az állam segítségére és egy áldozatkész társadalomra, mely felismerje azt a missziót, melyet a képzőművészet nemzetünk kultúréletében betölteni hivatva van. Idők folyamán az is bekövetkezett; kormányaink mindenkor szeretettel karolták fel a magyar ké zőművészet ügyét és a rendelkezésre álló anyagi eszközökkel támogatták azt; művészi iskolák felállításával, pályadíjak kitűzésével — állami vásárlások és megrendelések útján — nagy mértékben járultak hozzá, hogy a magyar művészet fejlődhetett és elérte azt a magas színvonalat, amelyen ma áll.

Közoktatásügyi kormányunk élén jelenleg is egy kiváló férfiút van szerencsénk tisztelni, aki mint a művészetek legfelsőbb őre, egyszersmind annak egyik lelkes pártfogója is, és így megnyugvással tekinthetünk a jövő elé, mert tudjuk, hogy Önagyméltósága a magyar művészet érdekeit szívén viseli.

A hazai képzőművészek legbensőbb érzelmeit tolmácsolom, amikor a magyar kormány mélyen tisztelt képviselőjére, Zichy János gróf vallás- és közoktatásügyi miniszter úr Önagyméltóságának egészségére emelem poharamat.

A Franklin-Társulat nyomása saját háromszinrendszerű lemezeiről. Edvi Illés Aladár vízfestménye.

VASÁRNAP DÉLUTÁN KÖRÖSFÖN.

A «Vasárnapi Ujság» melléklete. 1907. 13 sz.

Edwin Allen

Lyka K.: A falúcska templome

Ed. [illegible] 4.

(kép)

Továbbítani

A MAROS SZT-IMREI HUNYADI-TEMPLOM
CSÁNYI KÁROLY RAJZA

7

89, 92. l. képek

Műv. 1.

E füzet ellje a komplex 1904 (?) példaytól kicedulázandó.

ban tudtuk csak elmondani a parlamenti palotával.

Az építészek jól tennék, ha egy kiváltságos órában leereszkednének Gárdonyi és Tömörkény falujáig. Mennyivel tartalmasabb az, mint a világ összes Baukundéi! S minő különálló, sehol nem található tárgyat kinál művészi kifejezésre! Szinte többet, mint a mennyi az építész kifejezési körébe esik: de hisz azért művész, hogy kivegye belőle a neki való részt. Szivét-lelkét, sajátszerű erkölcsi életét nem tükrözheti szórul-szóra kőben, téglában, fában. De a formákkal fokozhatja azt az ideát, hogy mit jelent a templom a falucskának.

A magyar embernek van egy szólásformája, ez hogy: „toronyirányban". A magyar ember ezzel a szólásformával már sokat mond az építésznek. A templom nemcsak az ég felé mutatja az utat, hanem a falu felé is. Az alföldi agrár-népet, a mely a messzi táblákon izzad, magához gyűjti estende. A torony ennek az artisztikus kifejezője, következésképen jó igen nagy súlyt helyezni rá. Megérdemli, hogy az építész felruházza a jelentőségét kiemelő formával, díszszel. A tornyot jó a tervrajzon veres plajbászszal aláhúzni: ő a hangsúly viselője. A templom egyéb külseje lehet s talán legyen is egyszerű. Vasárnapi patyolat legyen a templom testén, de vasárnapi bokréta a fején. Nem ám gyárban készült művirág, hanem a mezőről való: ne a városok cifra toronyformái kerüljenek rá sovány és elszegényedett kiadásban, hanem szólaljon meg a genius loci a maga naiv nyelvén

Fontosnak tartjuk mindezt s főkép a naivságot, amelynek kifejezése, beismerjük, nem könnyű, kivált a klasszikus politechnikumok neveltjeinek. Jó tehát az építésznek egy kissé, ha csak egy nyárra is, falura mennie: többet talál ott jó levegőnél. S jó megnéznie, hogy minő díszszel ékesíti a falu magyarja azt, amire súlyt vet. Például a háza bejáróját, az ablakot, a kis oromzatot, sőt a szekerét, a jármot, a szerszámot is. Nem a kópia kedveért, hanem hogy azt a zamatos magyar nyelvet is megismerje s ne csak a budapesti művelt tájszólást beszélje. Semmi sem volna furcsább, mintha valaki subát terítene egy román vagy gót toronyra abban a hitben, hogy az most már megmagyarosodott. De az igazi magyar mód eltalálásához semmi sem ad annyi termékenyítő szeszt, mint a magyar ember eszejárásának s egész művészkedésének tanulmányozása.

Sokszor csodálkoztam, hogy a falucska templomának építésekor a toronynál oly igen nagyon mellőzik a fát. A sovány és jellemtelen bádogé ma is a szó a templomtornyon. Pedig, ha valahol, úgy e témánál is szép mondatokat mondhatna el a fa, ha művésziesen és a magyar ember kezejárása szerint kötik és faragják. Nálunk a torony még mindig cseh bádogmuzsikával szól a magyar emberhez, amiben megvan az a fonákság is, hogy a bádog vékony bőre úgy is favázat takargat. Miért takarják el s miért nem mutatják meg őszintén, hogy miből van a torony? Sőt mért nem szólaltatják meg szép forma-melódiáit tősgyökeres fanyelven? A göcseji házcsúcsok, a székely kapu, a kópjafa elárulja nekünk, hogy a magyar ember kezén engedelmes anyag a fa, sőt a fa, meg a bőr, meg az agyag (minő ősi örökséget képvisel e háromság!) a magyar ember művészkedésének legkedvesebb materiálisa. Itt kellene a templomtervezőnek a témába bele-

KŐRÖSFŐ
EDVI ILLÉS ALADÁR RAJZA

kötnie: ha bő a fantáziája, ha a lelkében van némi poézis és ha tud fa-nyelven gondolkodni, a legszebbet adhatná.

Bizonyos szempontból tekintetbe jöhetne a formált és színes agyag is. Az agyagfaluhoz jól illenék az agyag-torony s ami amabban a mész fehérsége alá rejtett vályog, az megnemesbülhet itt a maga szép színeit mutató majolikává. Tudom, hogy a jól formált és kész sablónban nem kapható majolika drága portéka. De építenek drága falusi templomokat is. A kegyúr pénztárcáját gyakran lelkesítheti megnyílásra az építész pittoreszk terve.

A templom-téma elgondolása más szempontokkal is szolgál. A kis falu temploma több az imaháznál és a falu életének hirdetőjénél. A templom egyúttal a falu látképének fontos formája. Ízt és színt adhat a tájképnek. Messziről jellemezheti a falut, nem is egy átlagos falut, hanem éppen azt, a melynek házai közül kiemelkedik. Címere lehet, manupropriája. Minden jellemvonás összepontosulhat benne, a mi azt a falut csak jellemzi. Mert úgy érzem, hogy más templomformát kell kitalálni annak a falunak, amelynek házai széles kerületben vannak a tájképbe belepötyögtetve s mást olyan helyen, a hol a házikók szinte egymáshoz zsúfolódtak. Más kell a szántóvető, más a gyümölcsös, más a zöldséges, más a pásztorfalunak. Úgy hiszszük tehát, hogy az építész, a ki belekap ebbe a mindenképen szép munkába, táj- és néptanulmánynyal kezdi tervelő munkáját. Hiba volna a templomépítés ügyét levélileg elintézni.

A mit a toronyszerkezet kinálkozó anyagairól mondottunk, azt megismételhetnők a templom belső felszereléséről. Ki a tiroli oltárral, orgonával, szenttel, szószékkel! E kalmárokkal úgy kell bánnia az építésznek, mint a hogy Jézus bánt a kufárokkal az előtornácban. Itt keménynek és hajthatatlannak kell lennie s Ciceróvá kell válnia a kegyúrral szemben a magyar artisztikum érdekében. Templomaink

belső felszerelése általában véve bűnös és megbotránkoztató. Mi vagyunk azok a négerek és hottentották, akiket zsebre lehet vágni egy láda értéktelen üveggyöngygyel. Mi vagyunk az a barbár gyarmat, a melynek a Nyugat odaveti gyári munkájának salakját. Minden magyar ember, aki csak egy fillért is juttat a külföldnek az ilyen portékáért, egy-egy égbekiáltó bűnt követ el ott a szentek szentében, az Úr színe előtt. Az építésznek ennél a pontnál makacs és lelkes hittérítővé kell átalakulnia. Legfőképpen pedig azon kell lennie, hogy kitünő s könnyen megvalósitható tervekkel bizonyitsa a kegyúrnak a maga művészi igazát. S bizonyítsa be a papnak, hogy a magyar embernek más a Krisztusa és Máriája, mint a bálvány, a melyet a herrgottschnitzerek neki vaggonszámra szállítanak. S kösse lelkére, hogy ne dísztelenítse el templomát idegen istenekkel. Ennél a pontnál legyőzhetetlen teológussá kell az építésznek alakulnia, de magyar teológussá.

Az építész, a ki mindezt megérti és főkép megérzi, egyszerre be fogja látni, hogy több a szimpla irodafőnöknél. Hogy szinte apostoli missió jutott neki, nagy feladat, a mely nagy lelket kiván. Felismeri majd a saját értékét és becsülettel tekinthet el a bürokraták feje fölött. Neki tehát különb szerep jutott, mint a mit a mesterségek sematizmusa sejttet. Hirtelenül művésznek, igazi művésznek érezheti magát, azaz embernek, akinek joga van más emberek lelkét a saját képére és hasonlatosságára formálnia. Mily fölénynyel nézhet azokra, a kik milliószámra eszik a téglát, de lelkük nem növekedett meg általa. S mily monumentális cselekedetnek fogja érezni a jó és szép kis falusi templomot!

LYKA KÁROLY

A BÁNKI TEMPLOM KAPUJA
CSÁNYI KÁROLY RAJZA

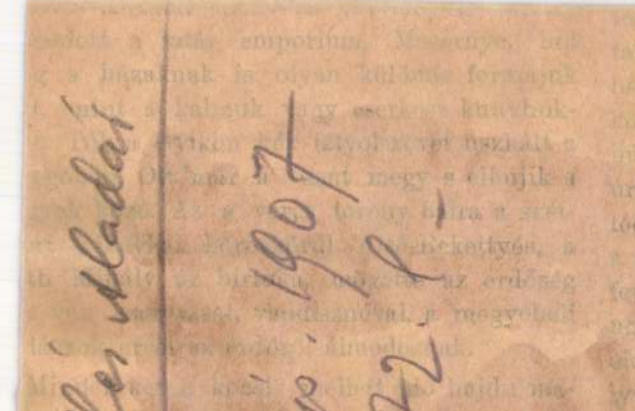

em tarto
llandó s
végén ü
endszeri
gyik-egyi
ani Hon
nok, mi
gos kuty
ekből, h
korúságu
hogy m
ának p
tt az er
ban nyu
esetbe

szund
észszel
ból, Má
és bev
maga

k, Finty

r-másszor élénken kiáltott fel:

— De jó volna itt szalonnát sütni.

Rendesen valami liget vagy lombos vadtefa volt ilyen helyen. Aztán még szebb hek következtek, előbukkant a kis Kapornok, kis giliszta folyócska, mely a Gyíkba siet; nes pázsit terült el a Kapornok partján, esek, csalitok, az öreg nekilelkesedett, majdn fölszisszent:

— Ejnye, ezt az Isten is szalonnasütésre emtette.

Úgy látszik, előtte az egész világ összes zonylataiban csak úgy jelentkezett, mint alonnasütésre alkalmas vagy nem alkalmas ly.

Homlódyné szivélyesen fogadta unokaöcsét, ki hódolatteljesen nyújtott át neki egy körcsint, az ősz utolsó virágát, melyet az on szakittatott a hajduval, egy pompás, szannasütésre alkalmas fenyves alján.

— Ne mondja, hogy üres kézzel jöttem.

— Jó tettért jót várj, — mosolygott Hom-

a taplómat. És most már figyelj ide, megcsinálom neked a diagnózist, azután megadom reczeptet.

— Csupa fül vagyok, kedves Máli néni.

— Minden oldalról téjékoztattam magama és körülbelül mindent tudok, a mire az os romhoz az első sakkhúzásoknál szükségün van. Tóth Mihály maga egy becsületes, egye nes, egészséges észjárású plebejus, rettenete hideg józanságával egy olyan bástya, hog ezen a réven nincs mit keresnünk. Erős fal, min könnyen betörik az ember feje. Hanem a asszony egy pozsonyi kékfestő lánya, valam Kohlbrunn Franciska, hiú, rangvágyó, kapasz kodni s eretö asszony. A mellett nagy liba majomszeretettel csügg az egyetlen leányán Van benne a parvenu gőgjéből is egy csipetny Egészen a mi terveinkhez való asszony. A sz lárd bástya mellett egy papendekli fal. Ezt o és akkor lehet behorpasztani, a hol és a miko jól esik az embernek. De nem is kell behor pasztani. Magától nyilik, mindenféle kulcsra

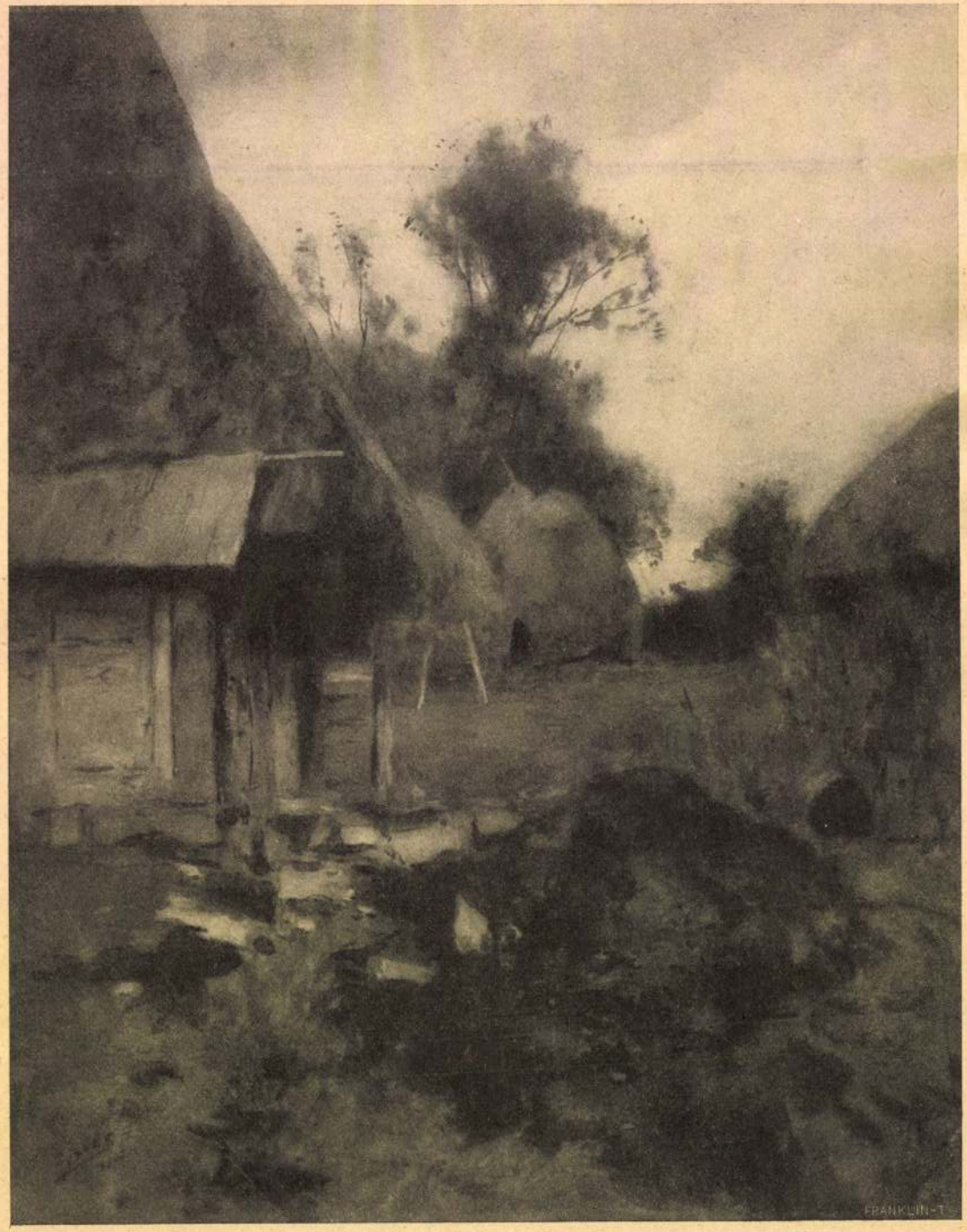

Edvi Illés Aladár: Paraszt-udvar.

MAGYAR FESTŐMŰVÉSZEK VÍZFESTMÉNYEINEK KIÁLLÍTÁSA A KÖNYVES KÁLMÁN SZALONJÁBAN.

Edvi Illés Aladár

EDVI ILLÉS ALADÁR: KISKUNSÁGI TÁJ
TÁRSULATI DÍJ 1910.

Szm KT 50-154.l

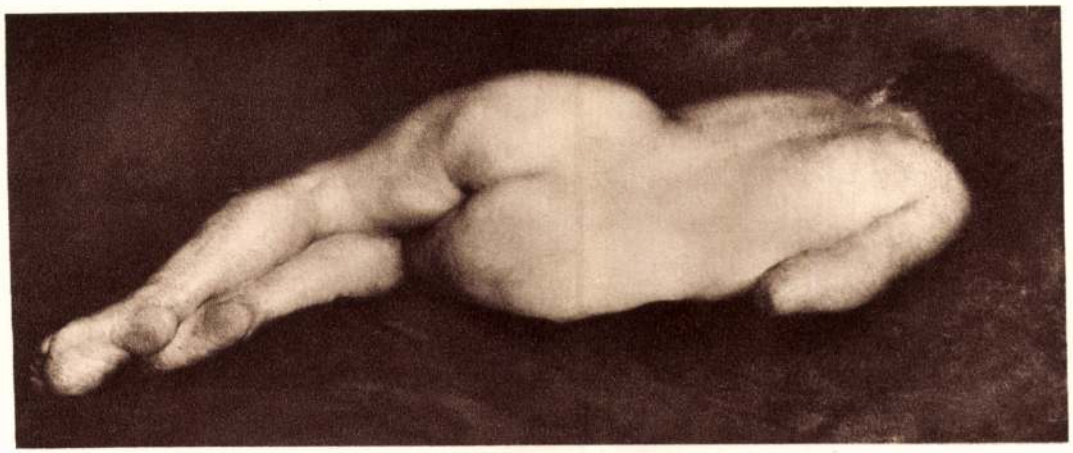

GÁL JÁNOS: NŐI AKT.

NACIONALIZMUS ÉS FAJISÁG A MŰVÉSZETBEN.

Írta: DÓCZY JENŐ.

Fogalomtisztázással kell kezdenem. Manapság sokat beszélnek nacionalista és faji művészetről, de a nacionalizmus és fajiság pontosan körülhatárolható és körülárkolandó fogalmait, illetőleg e fogalmakat kifejező jeleket: magukat a szavakat a legnagyobb összevisszasággal használják. E gagymata fonákság általános jelenség ugyan, de mivel a képzőművészeti irodalomban is megterem, nő és felburjánzik, itt, ezen a termőföldön is irtogatni kell. Mert ez a kifejezésbeli összevisszaság a tisztátalan kútfőkből: a fogalmak zavarából ered, vagy ha nem, ha az író maga tisztában van a fogalmakkal, de stilisztikai henyeségből írásában összezavarja őket, akkor is bajt csinál, konkolyt vet a gondolatok búzatábláiba.

Mit értenek általában nacionalizmus alatt a képzőművészetben? Azt a törekvést, hogy a művész a magyar lélek, vagy amint mondani szokás: a nemzeti lélek kifejezője legyen; a művésznek azt a színben, formában, kompozicióban, egész felfogásában s a kifejezés árnyalataiban megnyilatkozó sajátságát, mely nem annyira egyéni, mint inkább faji jellemvonás nála, s mely tulajdonsága őt más nemzetek művészeitől, mint valami kollektív jegy megkülönbözteti. Az impresszionizmus például közös művészeti irány, de azért más a francia és más a magyar, más a cseh, orosz stb. impresszionizmus. Mi teszi mássá? A nacionalista lélek. A művész nacionalizmusa, eltérő

nemzeti, faji jellege az, ami ugyanazon művészeti irányon belül is arra ösztönzi, hogy élénkebb vagy halványabb színeket keverjen ki palettáján, másképp vezesse a kompozició lágyabb vagy keményebb vonalát. A faktúrának olyan sajátságai ezek, melyek a szakértő előtt rögtön elárulják az illető művész nemzetiségét, faji eredetiségét.

Körülbelül így szoktak beszélni a képzőművészeti kritikában azok, akik súlyt vetnek művészetünk nacionalista, nemzeti vagy faji jellegére. Nacionalista, nemzeti, faji jelleg ! Legtöbbször tisztára véletlen, hogy e kifejezések közül melyiket használják. Mintha mind a három egyet jelentene. Az eredmény? A fogalomjelzők nem fejezik ki a fogalmakat, azok összezavarodnak, különbségeik elkallódnak, a jelentésükben elhomályosult, bizonytalan értelmű szavak csak szavak maradnak, frázis lesz belőlük. A frázis pedig a szellem megölője.

Rostálgassunk hát egy kicsit. Ha rostálásunknak némi foganatja lesz, úgy nem volt hiábavaló, hogy megírtuk és önök elolvasták e cikket.

* * *

Ki a nacionalista? Akit a nemzeti érzés : a nemzeti egységbe tartozás érzelme fűt, hevít, vagy csüggeszt ; akit a nemzeti gondolat, a nemzet sorsán való töprengés sápaszt halványra ; akit a nemzeti akarat hajt, mozgat : «a nemzetet olyan magasra tenni, mint lehet.» Nacionalista az, aki tiszta

EDVI ILLÉS ALADÁR : VÁRAKOZÁS.

VADÁSZ-ÁLLÁSOK KÉT LŐVONAL KERESZTEZÉSÉNÉL.

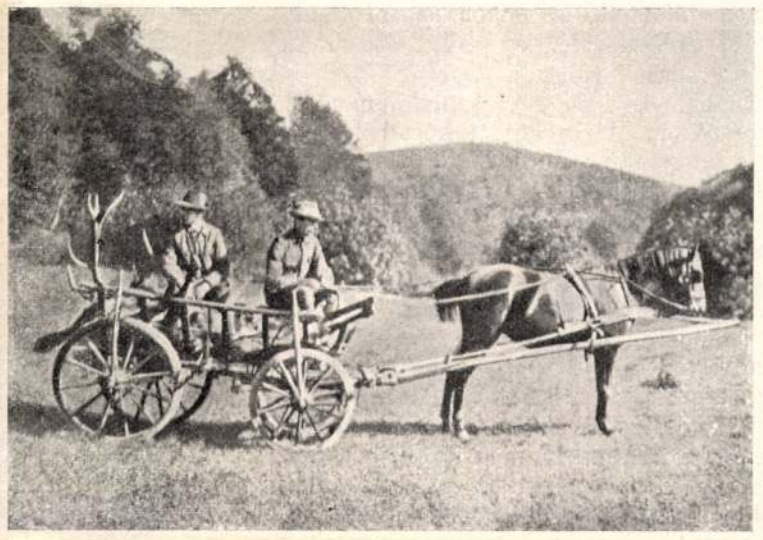

VADAS KOCSI.

ták tenyerüket, tarkójukat vakarták, nevettek s mindenféle grimaszokat vágtak, mert okosat úgyse tudtak volna mondani.

Az okos szó csak jóval később jutott eszébe Kanutnak.

— Uraim, hátha kiegyeznénk velük . . .

Senki se felelt.

Gyimóthy nagyot sóhajtott.

— Rendkívüli időket élünk, — mondta, és lehorgasztotta fejét.

Gábris olyan volt, mint az ázott tyúk . . . már azt se tudta, hol van a parókája, nem törődött vele.

— Egyezzünk ki, — helyeselte a Kanut javaslatát, — ha kevés is, biztos a biztos . . .

Kele nagyot csapott öklével az asztalra.

— Nem hittem eddig, — mondta Gábris felé fordulva, — hogy vannak túlvilági szellemek, de most már hiszem . . . Kontot a Gondviselés küldte, vagy a Nemezis, akárki felsőbb hatalom, de nem anya szülötte, különben nem csinálhatna ilyen felfordulást.

— Egyezzünk ki, — javasolták az urak egyhangúlag . . .

*

A Kont presztizse ezzel kiállotta a legkeményebb próbát is. Sértetlenül került ki az emberi önzés örvényéből, a melybe nem egy apostolt fojtott már bele az anyagi és hatalmi érdekek egyesült erőszaka.

A kaszinó független, minden merész vállalkozással szemben fölényes megvetést tanusító főurai nem merték rásütni a kalandorok bélyegét, bár szivük mélyén az ő kiváltságos pszikhéjükkel érezniök kellett, hogy bőséges okuk lenne rá. Koczkán forgott minden vagyonuk: attól függött, hogy mit tart Kontról a közvélemény, s egy kis megjegyzéssel sem mertek az őt istenitő eszmeáramlattal még maguk között sem szembeszállani . . .

Kont vitéz volt immár az országban a legnagyobb hatalom.

(Folytatása következik.)

JÓZSEF FŐHERCZEG VADÁSZOTTHONA.

Bars vármegyének aranyosmaróti járásához tartozik *Kis-Tapolcsány* is, a mely községről József főherczegnek Bars és Nyitra vármegyében szétterjedő gyönyörű uradalma a nevét kapta volt.

A mi magyar főherczegünk bizonyára mindenütt otthon érzi magát hazánk határai között, de legigazibb otthona, a hol legszivesebben és legtöbbet időzik, a kistapolcsányi főherczegi kastély, vagy talán még inkább az uradalomhoz tartozó gyönyörű erdőségek.

Hisz tudjuk róla, hogy nemcsak szenvedélyes vadász, hanem egyszersmind költői lélek is, a ki odakint, a természet örök szép templomában, a legszebb imádságokat költi, a melyek a nagy Alkotó mesterműveinek a szemlélete közben születnek meg szivében. A mi főherczegünk ott, a kistapolcsányi hegyek között, a némán is oly beszédes erdők magányában, ezer alkalmát találja annak, hogy a saját birtokán szerezze meg mindazt az élvezetet, a mi nemcsak a nagy igényű vadászt, hanem a magába mélyedő természetimádót is kielégítheti. Hogyne szeretné tehát ezt a mindenképen remek és kedves otthont, a melynek sok természeti szépségén kivül még az a különös értéke is megvan, hogy ő maga, József főherczeg tette tulajdonképen azzá, a mi. Nem is lehet másképen, mint hogy hozzá füződjék a ragaszkodásával, s úgy érezze ott magát, a hogy sehol máshol.

Kell-e erre több bizonyíték, mint az, hogy még legörvendetesebb családi eseményeit is oda óhajtja áthelyezni? Hiába van itt, a nagy világváros szivében is tündérpalotája, odaviszi fenséges feleségét és ott várja be vele a boldog családi élet legédesebb jutalmának a megszületését.

Aztán, ha férfiasan és egyben fenkölten óhajt szórakozni, elindul uradalma hegységei közé, gyakran egymaga is, és miközben az erdők koronás urát, a daliás, hatalmas szarvasbikát, az indiánnak is becsületére váló óvatossággal és biztossággal keresi a cserkészetein, meg-megáll néha valamely ősfa előtt és gyönyörködő szemmel nézvén fel rá, eltünődik a századok távlatán, a melyek viharai között is itt maradhatott és erősödhetett az a lombkoronás törzs, mint a hogy az ő magyar hazája is egy évezred minden fergetegét és orkánját szivósan állja, aczélosan tűri.

Itt van itthon József főherczeg, a ki teljesen az édesapja lelki örökségébe léphetett a magyarok szivében. Ezt az ő legigazibb otthonát méltán vágyhatnak ismerni mindazok, a kik magyar lélekkel örvendenek az ő örömének.

*

A wieni nemzetközi vadászati kiállítás alkalmából most részletes és hiteles adatokban gazdag cicerone-füzetet irt a kistapolcsányi főherczegi uradalomról az odavaló főerdész: *Borsiczky* Ottó.

A változatos és hű fényképekkel diszített nagyalakú füzet apróra tájékoztat bennünket arról a vadász-eldorádóról, a mivé a kistapol-

VAD-ETETŐ HUSZÁROVÁN.

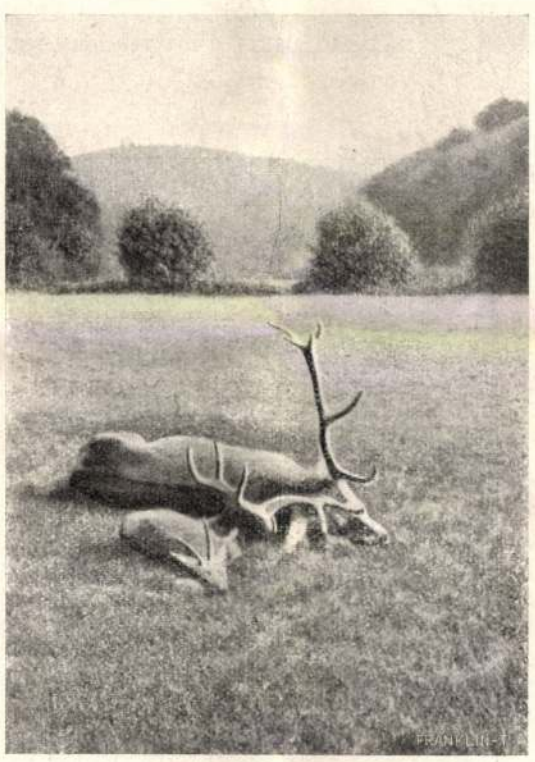

HAJNALI CSERKÉSZET EREDMÉNYE.

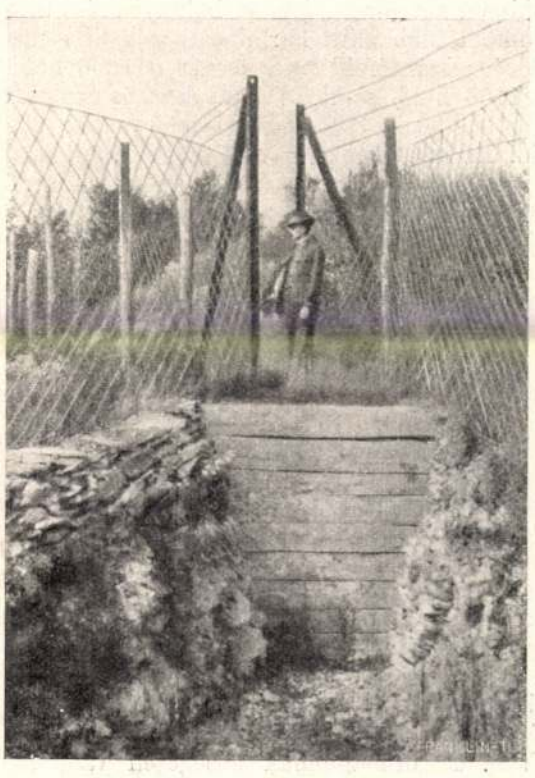

BEUGRÓ.

KÉPEK A KISTAPOLCSÁNYI VADÁSZ-TERÜLETRŐL. — Borsiczky Ottó fényképei.

csányi uradalom erdőségeit József főherczeg áldozatkészsége és elsőrangú szakértelme tette. Talán nem túlozunk, a mikor azt hiszszük, hogy mint vadászterület, és pedig elsősorban mint nagyvadas terület, a legelsők közt is első a kistapolcsányi főherczegi uradalom egész Magyarországon. Már pedig ez körülbelül azt is jelenti, hogy egész Európában. Mert ha talán van is vadban még gazdagabb terület valahol, de a hol egyszersmind a kvalitás is ehhez hasonló volna, olyanról igazán nem tudunk. Már pedig, nagy vadról, nemes vadról lévén szó, ez számít elsősorban.

Ime, a gödöllői hires királyi vadászterület már hanyatlik mindenképen; öreg királyunk alig látogatja; egy pár kedves vendége jelenik meg ott évről-évre, de azok is fogynak, kevesbednek. Pedig valamikor, nem is olyan régen, koronás vadász urak mulattak ott és töltöttek feledhetetlen vadásznapokat. Most, ha egy igazán jó szarvast óhajtanak lövetni valamelyik ilyen legmagasabb vadászvendéggel, Frigyes főherczegnek, vagy gróf Festetich Taszilónak a vendégszeretetén kívül sokkal többre aligha számíthatnának az illetők. Máramaros bérczein bizonyára hozzá lehetne jutni a legnagyobb vadászigény kielégítéséhez is, de mennyi és minő fáradsággal! Ez már egy kissé sok is a jóból, a mi a férfiasan nehéz sportot illeti; viszont a bélyei szarvas, ehhez képest legalább, nélkülözi a nehezen megközelithetőség ingerét. Ám itt vannak a kistapolcsányiak, a melyek nemcsak egyéni remekségökkel, hanem a becserkélendő terep hegyi jellegével és ezzel kapcsolatos szépségeivel, változatosságával, olyan élvezetet kinálnak, hogy mindent egybevéve, a kistapolcsányi vadászatok szinte horsconcours vannak a maguk nemében.

Nem kell túlságosan szakembernek, vadásznak lenni ahhoz, hogy a legnagyobb érdeklődéssel vágyjunk megismerni a mi főherczegünk eme gyönyörű uradalmát, a melynek a leirását a Borsiczky füzetében kaptuk legújabban. Azonkívül, hogy a wieni nemzetközi vadászati kiállitáson (a mely most, május 7-ikén nyilik meg) ez a díszes füzet adja majd meg a tájékoztatást a magyarországi legszebb vadászterületről, még azért is figyelemreméltó munka ez, mert az első minálunk, a mi szakirodalmunkban, a mely egy bizonyos meghatározott területről (az erre legérdemesebbről) szinte számtani pontossággal ad felvilágositást, s bebizonyitja, hogy a mikor vadászatról van szó, nem csupán magát a vadászatban rejlő mulatságot kell érteni, hanem egyúttal mindazt, a mi a sikeres és korrekt vadászatnak nélkülözhetetlen előfeltétele; tehát a minél tökéletesebb vadóvást s vadtenyésztést, a mihez igen sok szaktudás és lelkiismeretes törekvés szükséges, temérdek mindenféle erre a czélra való berendezkedéssel egyetemben.

*

A kistapolcsányi főherczegi uradalom elsősorban mint vadászterület tekintendő, mert a majdnem *harmincznégyezer* holdnyi egész uradalomból több mint harminczezer hold csupa erdőség; szántóföld van összesen 1266 hold, rét 1166 hold, szőlő 67 hold, kert és háztelek 84 hold, legelő 306 hold, út meg patak 263 hold. El lehet képzelni, mit alapozhatott meg itt az olyan vérbeli, áldozatkész vadász, a minő József főherczeg, a ki ezt az uradalmát Károly Lajos főherczegtől vette volt 1897-ben (a ki viszont gróf Keglevich Istvántól szerezte meg, szintén vétel útján, 1890-ben). De ez a régi uradalom csak egy tekintélyes része volt a mainak, a melyet József főherczeg új vásárlásokkal kerekitett ki teljesen összefüggővé.

Az uradalom területét főképen a Nagy-Tátra hegylánczolatához tartozó hegyvidék teszi, közép és alacsony hegységekkel és lankás dombokkal is, tehát a legalkalmasabb terepalakulással arra a czélra, hogy nagyszerű vadtenyésztést honosithassanak meg benne. Legmagasabb pontja a károlyvölgyi «Skala», a mely nyolczszázegy méternyire van a tenger szine fölött, legalacsonyabb pedig az a rész, a hol a kastély van, s ennek a pontnak a tengerszin fölötti magassága kétszáztiz méter.

Vize az uradalomnak bőségesen van, patakjai részint a Zsitvába, részint a Nyitra folyóba szakadnak. Az évi középhőmérséklet 8·5 fok.

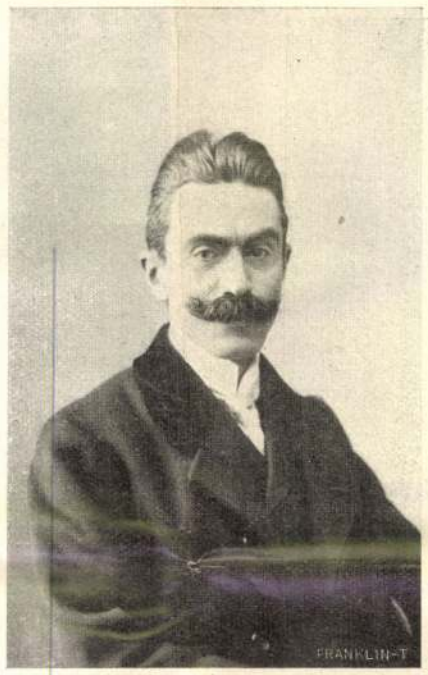

EDVI ILLÉS ALADÁR FESTŐMŰVÉSZ, A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT NAGY DIJÁNAK NYERTESE.

Erdőségének fő faneme a tölgy, tehát a világ legszebb fája, de van benne jóformán minden magyarországi ismertebb fanem, kivált bükk, a mely ép úgy, mint amaz, az erdőségnek négytizedrészét teszi. A többi kéttizedrész vegyes.

Az uradalom területén van *Hrussó* vára, a mely ma már rom. 1253-ban mint erősség szerepelt, s attól fogva sokszor cserélt gazdát; királyok adták ajándékba a hiveiknek, mig végül a Rákócziak után az Erdődyeké, aztán a Zichyeké, a Balassáké és a Keglevicheké lett.

Ettől kezdve már a legújabb kor történelme következik mind a mai napig. A mai nap már mint nagyszerű vadászuradalmat állitja elénk, még pedig a legnemesebb értelemben: mint a nagy vadnak, az erdők koronás urainak az otthonát.

A «nagy vad» alatt Magyarországon elsősorban a szarvas értendő, mint minden vadnemünk legszebbje, legnemesebbje. De nagy vadnak számit általában minden olyan vad, a mely, vadászfelfogás és megállapitás szerint, méltó a *golyóra*; a melynek tehát tulajdonképen egy szem golyó való; a melyet ez illet meg.

«Nagy vadról» szólván, *növényevő* vadat kell értenünk, ellentétben a «nagy ragadozókkal», a melyek szintén méltók ugyan a golyóhalálra, de elpusztitandók akár vasszöggel, vagy ólompitykével is; hisz főczélunk mindig az, hogy megszabaduljunk tőlük bárhogyan.

Nagy vad tehát: a szarvas, a dámvad, sőt az őz is (ámbár gyakran lövik söréttel); aztán még a zerge, meg a vaddisznó. (Az újabban betelepitett nagyvadféléket, a melyek nem igazi magyarországi vadak, itt figyelmen kívül hagyom.)

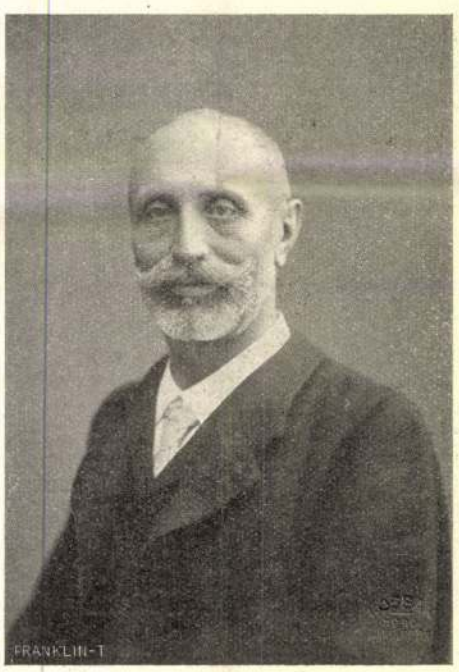

STIPL KÁROLY, AZ ÚJ KORONAÜGYÉSZ-HELYETTES.

A XVII. századig terjedő hiteles hagyományok szerint, őzet és vaddisznót kivéve, nagy vadja nem volt ennek a területnek. Gróf Forgách Károly ghimesi birtokos 1862-ben hat szarvasbikát, tizenhat szarvastehenet és néhány dámvadat bocsátott egy ezerhatszáz holdas vadaskertjébe, a melyet azután 1878-ban már feloszlatott. Akkor tizenhat bikát és negyvenöt sutát eresztettek onnan szabadon. Ez a hatvanegy szarvas tulajdonképen az a törzs, a mely a környékbeli hegylánczolatot ez idő szerint már hét-nyolczezer darabot számláló állománynyal népesiti be. Ugyancsak gróf Forgách hozta be Corsicából és Sardiniából a moufflont is (vadjuh), a mely bár nem «magyar honos», itt mégis tűrhetően elszaporodott. Őz régebben jóval több és szebb volt, mint most; ennek oka a szarvasok elszaporodása.

Érdekes tudni, hogy a mai kistapolcsányi főherczegi vadászterületen az utolsó medvét 1880-ban, az utolsó farkast pedig 1876-ban (tehát ezelőtt harmincznégy esztendővel) lőtték. Ezek is valószinűleg már csak a Kárpátokból letévedt magányosok voltak.

Azóta lassankint sok minden megváltozott; a nagy vad a főherczeg erdeiben úgy elszaporodott, hogy vadkár czimén évről-évre rengeteg összeget kellett fizetnie az uradalomnak. És ekkor a főherczeg azt cselekedte, a mi tulajdonképen az egyetlen tökéletes, bár kétségtelenül jelentősen költséges módja minden érdek biztos védelmének: *bekeríttette* vadas uradalmát, illetve annak a szivét, körülbelül huszonötezer holdat. A kerités anyaga részben vas-, részben faoszlopokra erősitett sodronyháló. Egész hosszsa majdnem *százezer kilométer*. Került pedig kilométerenként ez a kerités négyezer koronába. Van a területen az erdőben huszonkét erdőőr- és vadőr-lakás és számtalan vadetető-pajta. Az uradalom hat erdészeti kerületre oszlik, mindeniknek az élén egy-egy fővadászszal; ezek alatt pedig vannak az erdő- és vadőrök, összesen harmincz-hárman. Valamennyiöket a vadászatok fővezetője, az uradalmi főerdész regulázza.

S mindez a kiterjedt készenlét, ez a nagy terület, ez a rengeteg költség, a mibe még a vadellátás és a területnek vadászati rendbentartása is tartozik, végeredményében a legszebb vadászélvezetet van hivatva biztositani a tulajdonos főherczegnek.

De ezalatt mit kell érteni? Azt, hogy ha minden megtörténik állandóan arra, hogy a vadállomány pontos statisztikai felvétele mellett *ezer* darabból álló szarvasállományt tart fenn az uradalom, abból évenként nyolcz vagy tiz erős bika és negyven vagy ötven gyöngébb lesz lelőhető. Persze a nélkül, hogy akár az állomány mennyisége, akár minősége hanyatlásba jutna.

És most következik az, a mi a kistapolcsányi főherczegi uradalmat vadászszempontból a legmagasabb szinvonalra emeli, a mi csak képzelhető. Tudniillik, hogy azzal a vadászati tervvel, a mit évek hosszú sorára *előre* megállapitott a szakértő főerdész, nemcsak hogy bizonyos marad ennek az eredménynek az állandósága, hanem a nagy vad klasszisa, minősége még jelentékenyen tökéletesedik is. Már pedig, szarvasról lévén szó, ez az első szempont.

Hozzáértőnek gyönyörűség ezt a tervezetet végiglapozni, tanulmányozni. Hisz az van kifejtve benne, hogyan kényszeritheti jük a természetet, hogy minden más befolyás nélkül, mint csupán a vadállománynak az ivarok szerint való helyes arányban tartásával, a legjobbat adja nekünk a tenyészet terén, a mire csak egyáltalában számithatunk.

Mert arról van szó, hogy miután csak akkor várhatunk sok reménynyel biztató erős ivadékot, ha erős apaállatok ütődait kapjuk, tehát ha tiz-tizenöt esztendős vén szarvasbikák fiai és leányai teszik a szaporulatot: úgy kell meghagynunk a suták állományát, hogy a gyönge bikáknak, a melyek után gyöngének indulna az ivadék is, suta már ne, vagy csak elvétve juthasson. Ezt pedig úgy érjük el, ha pontos arányban tartva a különböző életkorú szarvasbikák számát, épen annyi sutát hagyunk meg a területen. A vének, a nagy

Edvi Illés Aladár

Magyarság képes mell.

1934. ápr. 29.

Név és Cím:

Edvi Illés Aladár: Alföldi táj

Egyéb irásbeli közlés esetén Levelezőlap portódiját kell leróni !

KÖNYVRENDELÉS

2 fillér

Lauffer Tivadar

könyvkereskedés

Postafiók 311.

BUDAPEST

IV., Váci ucca 11.

Edvi Illés Aladár

— **Edvi Illés Aladár festőművész új nagy tervekkel foglalkozik.** Vasárnapi 27-i számunknak a *Műcsarnok tárlatát* s benne az *Edvi Illés* Aladár műveiből rendezett gyűjteményt ismertető közlemény pár szava arra volt magyarázható, mintha ez posthumus kiállítás lenne. Tévedés elkerülése végett megemlítjük, hogy Edvi Illés Aladár kitűnő erőben alkot ma is és jelenleg is szép, nagy, új műalkotások terveivel foglalkozik.

Magyar Nemzet

1940. ápr. 24.

826. — A *Rába* Szentgotthárdnál mínusz 18, Ragyogóhídnál mínusz 59. — A *Dráva* Barcsnál mínusz 71, Dráveszabolcsnál 35, Eszéknél 158. — A *Száva* Bródnál 448. — A *Tisza* Tiszaújlakig és Tokaj—Tiszafüred között árad, máshol apad, Záhonyig közepes, Tokajnál magas, lejjebb igen magas vízállású. *A keddi tiszai vízállások:* Faluszlatina 160, Visk 128, Tekeháza 140, Tiszaújlak 134, Vásárosnamény 371, Tokaj 574, Tiszafüred 594, Szolnok 898, Csongrád 730, Szeged 738. —

A Műcsarnok téli tárlatából

Edvi Illés Aladár: Alföldi táj

az én feleségem . . . az én feleségem Pauker-lány . . . A dobrai Paukerekből . . .

Az igazgató kissé irónikusan, de nem minden tisztelet nélkül kérdezte:

— A dobrai Pauker Herman leánya?

Kondor úr zavartan és szégyellősen mosolygott:

— A leánya? . . . No nem . . . De abból a családból való . . . Az apja édes unokatestvére volt dobrai Pauker Hermannak . . . Az én apósom . . .

— Nos és?

Kondor úr nyelt egyet.

— Hát . . . ez az, igazgató úr. Ön tudja, hogy én nem kártyázom, én nem költekezem, én . . . én akár télen-nyáron eljárnék egy ruhában és a feleségem is . . . Méltóztassék elhinni, ő is . . . De végre is ő . . . mégis csak egy Pauker-lány . . . A megboldogult apósom édes unokatestvére volt dobrai Pauker Hermannak . . . És . . . és ha egyszer az a dobrai Pauker Herman idejön, vagy idejön a Kornél vagy a Tibor vagy az Edit, hogy meglátogassa . . . Hát kérem, igazgató úr . . . hiszen méltóztatik érteni, úgy-e? . . . De ha nem is jönnek . . . nekünk mégis csak megvan a kötelességünk, amit az ember, ha szegény is, de teljesít . . .

A Kondor úr hangja mind önérzetesebbre vált:

— Mi, se én, se a feleségem nem kívánunk semmit a Herman bácsitól . . . Abszolute semmit. Nem is fogadnánk el tőle semmit. Nekünk, a mi viszonyaink mellett, inkább teher ez a rokonság, mint haszon, de az életet úgy kell elfogadni, amint van és minden helyzetnek viselni kell a következéseit . . . Azt hiszem, igazgató úr bizonyára megért engem.

Az igazgató úr nem egészen értette meg Kondor urat, de valami meghatározhatatlan, homályos nyomás alatt ezt — nem merte megvallani. Egy kicsit megzavarta, amit Kondor úr mondott neki és némileg tétován kérdezte:

— De miért nem ád magának a dobrai Pauker valami jó állást a vállalataiban?

Kondor úr fölszisszent, mintha kígyó csípte volna meg. A méltatlankodás reszketett a hangjában:

— No de igazgató úr! Ezt bizonyára nem méltóztatott komolyan mondani . . . Hogy én kérjek állást tőle? . . . Hogy ő tartson el? . . . Oh, kérem, igazgató úr . . .

Az igazgató úr, aki különben ugyancsak gőgös ember volt és egy csöppet sem érzelmes lélek, most már határozottan megzavarodott. Volt a Kondor úr szavában valami, aminek nem tudott nevet adni és ami imponált neki. Annyira, hogy majdnem bocsánatot kért a kérdéséért, amelyet egyszerre tapintatlannak és ildomtalannak érzett. Sietett is végét vetni az audienciának. Szokatlanul és a helyzethez egyáltalában nem illő módon, barátságos hangon mondotta:

— Jó, jó. Én csak figyelmeztetni akartam önt. Barátságosan figyelmeztetni. Mert egyáltalában nem szeretném, ha önnek kellemetlenségei lennének . . . És bízom önben, kedves Kondor, hogy nem is lesznek . . . Megmondhatja ő nagyságának, hogy én ismerem a dobrai Pauker Hermant . . . Személyesen ismerem . . . Karlszbadban ismerkedtem meg vele. Talán még fog emlékezni rám. Kézcsókomat ő nagyságának.

II.

Az igazgató úr nem csalódott. Kondor úr csakugyan sohase hagyta a végsőre kerülni a dolgot. Az utolsó pillanatban mindig tudott segíteni magán. A legközelebbi utolsó pillanatig. Az emberek valami egészen különös és rendkívüli gyöngédséggel álltak a segítségére, ha a hullámok már össze akartak csapni a feje fölött.

Meg kellett érezni mindenkinek, hogy Kondor úr — erkölcsi kötelességet teljesít, mikor ötszobás lakásban lakik és pezsgős vacsorákat ád. Ilyen vacsora négyszer volt egy esztendőben. A dobrai Pauker Herman, a Kornél, a Tibor és az Edit születése napján. Ezek a dátumok egy szép, albumformáju könyvbe voltak bejegyezve és a vacsorákon mindig ott állt az asztalon fölvirágzott keretben az ünnepelt arcképe. A néni, dobrai Pauker Hermanné születése napját nem ünnepelték meg, a pletyka szerint azért, mert a bácsi rangján alul, helyesebben: még a rangja előtt nősült. Akkor, mikor még nem voltak legfelsőbb helyen abban a helyzetben, hogy a Pauker Herman közgazdasági érdemeit fölismerhessék és honorálhassák.

Az ünnepeltek maguk sohase jelentek meg ezeken a vacsorákon, amint hogy egyáltalában semmi jel sem mutatta, hogy csak tudomásuk is lenne arról a tisztességről, amely a Kondor Henrik és neje, született Pauker Szeréna rokoni házánál részükül jutott. Még az

Uj Idők 1910-11. XVII-11. szám

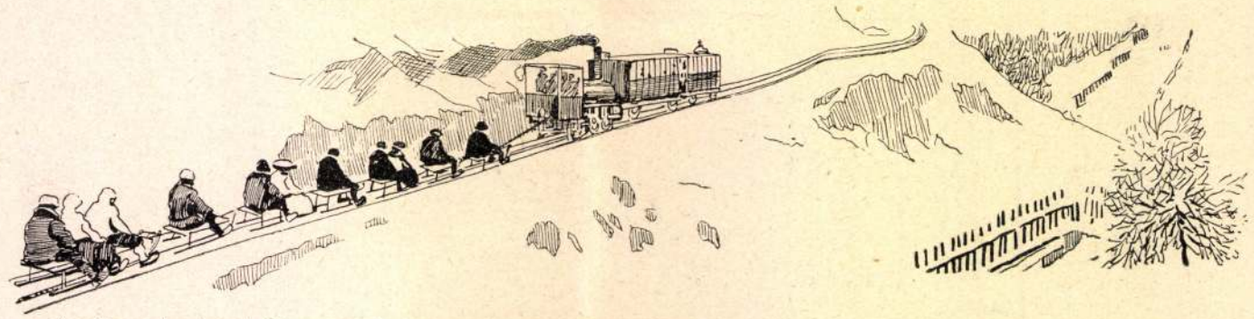

A svábhegyi fogaskerekű téli menetrendje

Mühlbeck Károly rajza

arcképeiket is a fotografusnál szerezte be Szeréna asszony, ki nagyon meg tudta érteni, hogy egy dobrai Pauker Hermannak ezer fontosabb dolga lehet atyafiságos vonatkozások ápolásánál.

Éppen elég az, ha a neve és egyénisége díszét rájuk hinti. És dobrai Pauker Hermannak valóban semmi oka se lehetett volna rá, megvádolni őket, hogy ezt a díszt nem viselik a kellő megbecsüléssel és minden áldozatra kész méltósággal. A Kondorék társadalmi megjelenése együtt nőtt, emelkedett, díszesedett a kis fakereskedőből merész és ügyes vállalkozásokon milliomossá, a gazdasági életben vezető hatalommá lett Pauker Herman vagyonával és tekintélyével. Mire Pauker Herman dobrai Pauker lett és palotát építtetett magának a Városligetben, a Kondor Henrik egyszobás lakása is ötszobássá bővült.

Mert noha a Szeréna asszony édesatyja csak korcsmáros volt Hlivócon és a hozománya ráment a berendezkedésre, azért Kondor Henrik meg tudta érteni, mivel tartozik a familiának. A helyzet tragikus volt, de dicsőségesen tragikus. Kondor Henrik maga is olvasott lovagokról, akik a haláliba mentek egy fehér szalagért, amit egy apró kezecske a vállukra tűzött. Az ő selyemszalagján a dobrai Paukerek címere ragyogott. És ahányszor egy-egy új váltót kellett aláírnia — meg ami ennél még keservesebb volt: aláiratnia — a szalon falára nézett, a Herman bácsi, a Kornél, a Tibor és az Edit arcképeire, hogy új erőt tudjon meríteni a föladatához.

A drága nagy lakás és a drága nagy vacsorák árát ugyan igyekeztek kenyéren és vizen lekoplalni, mikor egyedül voltak: de azért az áradat egyre nőtt, a váltók folyton szaporodtak, úgy, hogy egyszer a Kondor Henrik lelkéből fölszakadt a sóhajtás:

— Csak már legalább báró ne legyen valahogy a bácsi, mert akkor már igazán nem bírom tovább!

III.

Igy állottak a dolgok, amikor egyszer — egy kis hiba történt. Dobrai Pauker Herman, a kitünő számító egyszer megtévedt a számításában és huszonnégy óra alatt ott volt, ahol huszonnégy esztendővel azelőtt. A milliók, mint egy lángbaborult fegyház feltört kapuján a rabok, vad iramban rohantak ki az acélszekrényekből; a hatalmas cég katasztrófája teljes volt és tökéletes.

Az öreg dobrai Pauker Herman, mint a lapok is megírták, nagyszerűen viselte magát a szerencsétlenségben.

— Semmi baj sincs, — mondotta. — A becsületemet nem nyelték el a passzivák. Megint vásárokra fogunk járni a feleségemmel és árulunk teknőt meg lapátot, mint azelőtt. Még bírjuk mindaketten.

Szeréna asszony, mikor a katasztrófa hírét elolvasta, megtántorodott, rettenetesen el is sápadt; de egy perc mulva már fölegyenesedett és valami különös, kongó drámai hangon kissé hadarva mondotta.

— Semmi baj. A cselédeket még ma elbocsátani . . . A lakást azonnal fölmondani . . . A fülbevalóimat magam viszem a zálogházba . . . Semmi baj . . . Úgy fogunk élni, mint azelőtt . . .

Úgy beszélt, mint egy viharban táncoló hajó kapitánya.

— Egy szobában fogunk lakni. Magam fogok mosni . . . A váltókat kifizetni . . . Semmi baj . . . Semmi baj . . .

Kondor úr, aki e pillanatban olyannak látta a feleségét, mint egy trónjavesztett királynét, aki érintetlen méltósággal megy a rabságba, szinte átszellemülten mondta utána a refrént:

— Semmi baj . . . Semmi baj . . . Úgy fogunk élni, mint azelőtt . . . Semmi baj.

. . . Másnap pedig audienciára jelentkezett Halmos igazgató úrnál.

— Igazgató úr, — mondotta ünnepies komolysággal, mint aki fogadalmat tesz, — azt jöttem jelenteni, hogy nekem két év mulva egy garas adósságom se lesz. Több letiltás nem fog érkezni az én fizetésemre.

Az igazgató úr pedig félig lehunyt szemmel, beretvaéles hangon csak ennyit felelt:

— Ha pedig mégis érkezne, tisztelt Kondor úr, akkor ön repülni fog, tisztelt Kondor úr. Ezt meg én jelentem önnek, tisztelt Kondor úr.

Séták a nagyvilágban

Husmezők

Az argentinai és egyéb délamerikai húsréteknek mindig búsás az aratása. Láttam termését virágjában. Az a sok végtelen rónaság, amely csak úgy dönti magából a búzát, tengerit, a pampák fűtengerével határos. Ahol többnyire az Ur Isten takarmányoz és az ő szeme hizlalja kövérre a megszámlálhatatlan marhacsordákat. De nem is jut eszébe az embernek kedvezni a borjuhúsgurmánoknak. Legföljebb napvilágot nem látott, születése előtt kimult borjuhoz juthat. Hagyják szépen marhának fejlődni a többit, aminthogy Isten ellen való vétek fájáért vágni ki a csemetét.

Sosem felejtem el, mikor közöttük röpített el a vonat s néhol a szikes talaj csak aprónak tűrte a füvet, úgy hittem, otthon járok valami szabolcsi tájon, Hortobágy-szélen. Mert hiszen csak olyanformán szól az egyenlítőnek alatta is a gulya kolompja . . .

Más helyen, vagyonosabb marhatenyésztők földjén zöldül a lóhere-féle alfalfa, fönt északra, Paraguay felé haladva a melegebb rónákkal, egyre magasabbra nyúlik a fű és szügyig fedi a legelésző marhát. Általában pedig nem sokat teketóriáznak velük. Szétszórtan hagyják őket, megtalálják maguktól is az alfalfa-táblát, — már ahol van, — a többieket pedig jól tartja az, aki az égi madarakat ellátja.

Évente néhányszor terelik össze őket, hogy ellássák sóval és gyógyítgassák a vampiroktól vágott sebe-

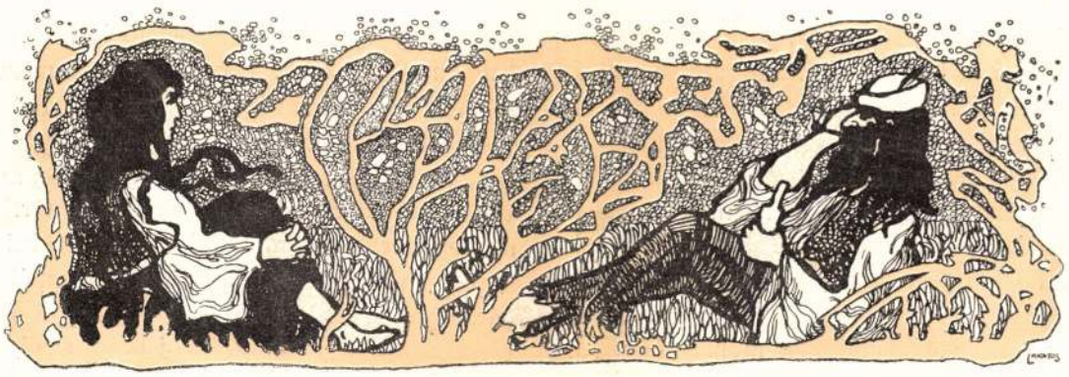

A RÉZKARC

Még ma is sokan hiszik, hogy a művészet drága, hogy csak a gazdagok számára van, s a szegényebb lakások nem kaphatnak belőle. Pedig művészet nélkül nincsen igazi otthon, lehetetlen a benső kontaktus az ember és környezete között; művészet nélkül idegen, élettelen anyagok halmaza az az intérieur, amelyben dolgozunk, gondolkodunk, érzünk és élünk. Sivár magánosságban tengődik az ember művészet nélkül, mert nem szeretheti az otthonát, ha lelkének nincs közössége a környező dolgokkal; még a családi élet bensőséges szépségei is elfonnyadnak és semmivé lesznek igazi otthon nélkül, s a családi élet is kiszorul a kávéházak nagy idegenségébe, ebbe a sivár magánosságba a közömbös emberek között, ha maga a lakás idegen és hiányzik belőle a művészet soha nem lankadó, mindig friss gyönyörűsége. A mi századunkban mindent vonatkozásba igyekezünk hozni a szociális problémákkal s a művészeteket is ilyen problémák szolgálatába próbáljuk hajtani, ami által sok régi tévedés támad fel újra és a félreértett szociális hivatás ürügye alatt ismét irodalmi elemek lopódznak be az evolúció folyamán szerencsésen megtisztult képzőművészetekbe. Megint hallatszanak hangok a művészet tanító hivatásáról, arról a feladatáról, hogy propagandát csináljon a modern szociális eszméknek; megint szóhoz jutnak azok, akik a szavakban kifejezhető gondolaton túl nem ismernek és nem éreznek másféle gondolatot; azért éppen most nagyon hasznos dolog, ha rágondolunk a művészetek egyedül igaz szociális feladatára, ami nem lehet más, mint az otthon megalkotása. A munkára hangoló, az életörömet adó, a szeretett otthon a modern művészet nagyszerű témája és az alapvető szociális eszmének, a család eszméjének épít templomot a modern művész, mikor érzéseivel átlelkesíti a holt anyagokat és benső kontaktust teremt az ember és környezete között.

Az a most is élő babona, hogy a művészet csupán a gazdagok számára van, valóságos szociális veszedelem, ami ellen küzdeni kell. A könyvnyomtatás feltalálása megadta a lehetőséget a tudományok, a szavakban kifejezhető gondolatok demokratizálódására s ugyanaz a szükségérzet, amely az írás sokszorosításának módjára rávezette az embert, ugyanez a vágy rávezette a szavakban ki nem fejezhető gondolatok elterjesztésének módjaira is. A nyomtatott könyvet nem illusztrálhatták többé kézi munkával s a miniáló barátok helyét fametsző mesterek foglalták el, másrészről

pedig a főúri galériákban rejtőző remekműveket is el akarta terjeszteni a szegényebbek között a rézmetszet, amint a kódexekben elraktározott gondolatokat népszerűsítette a könyvnyomtatás. Lassankint rájöttek azonban az emberek, hogy a nagy festmények elsatnyulnak a rézmetsző vésője alatt; fölismerték azt, hogy az ecset munkája nem viszonylik úgy a metszővéső munkájához, mint az írótoll munkája a nyomdagép munkájához; felismerték azt, hogy nem lehet analogiákat felállitani az irodalom és a képzőművészetek között, mert a képzőművészetekben a technika sokkal lényegbevágóbb és döntőbb fontosságú, mint az irodalomban. Az mindegy a műre nézve, hogy tollal, vagy ólombetűvel készült-e, azonban az nem mindegy, hogy ecsettel, vagy vésővel csinálta-e meg a művész. Ha tehát mégis analogiát akarunk keresni, akkor a képzőművészeti technikáknak az irodalmi forma felelhet meg s éppen úgy, ahogy vannak versben és vannak prózában megírható témák, éppen úgy vannak megrajzolható és megfesthető művészérzések. Persze finom, átmeneti árnyalat van e két véglet között, az azonban bizonyos, hogy a képzőművészetben egy új technika felbukkanása mindig egy külön művészet differenciálódásához vezet. Így történt az úgynevezett reprodukáló művészetekkel is s amilyen mértékben haladt ez a differenciálódás, olyan mértékben tűnt el ezeknek a művészeteknek a reprodukáló jellege s olyan mértékben önállósultak egészen különvaló művészetekké. Újabb technikákra is találtak az emberek s a metsző vésőjét kiszorította a karcoló tűje, tehát a kalligrafikus, élesen, mereven meghúzott pozitiv vonalat kiszorította az impresszionista vonal s ez ismét új irányt adott az evolúciónak. Egészen sajátos művészi gondolatok kifejezésére vált alkalmatossá a rézlap és a fölötte szeszélyesen futkosó tű, egész külön művészérzéseket, éppen csak a rézlappal és a tűvel kifejezhető lelki diszpozíciókat sajátított ki magának ez a grafikus

TEMETŐ
EDVI ILLÉS ALADÁR RÉZKARCA

Művészet 1905

Edvi Illés hagyaték

1.

Szépasszonyvégzet

1941. 164. l.

La

Nagy Zoltán: A Pécsi Művészeti Hetek..... 25
Horváth Henrik 1888—1940. 27
Csabai István: Újabb tanulmányok a magyar reneszánszról 27
Ybl Ervin: Ybl Miklós művészete 30
Voit Pál: Építőművészet és paraszti építkezés 33
Csánky Miklós: Közlemények a Nemzeti Múzeumból 37

A MŰVELT MAGYARSÁG LEGHA

MA
KÖ

ÉVI 20 PENGŐS ELŐFIZETÉSÉRT I

Kérjen részletes ismertetést **MAG**
BUDAPE

Edvi Illés Aladár

arckepe Makoldy
Józseftől.
Repr.
Makamint
30. l.

nagyaradi őstelepről. 1/2 nagys.
ből.)

hat fenn s kétségtelennek kell tartanunk azt, hogy Felsőmagyarország őskorú telepeinek tüzetes átkutatása még számos helyen fog napfényre hozni mészbetétes edényeket.[3]

Wosinsky a hazánk területén napfényre került mészbetétes keramikát öt csoportba foglalta össze? Az a kérdés merül fel, hogy e csoportok, illetve tipusok melyikével hozható kapcsolatba a magyaradi mészbetétes keramika.[4] Egybevetés révén megállapíthatjuk azt, hogy a magyaradi mészbetétes edények azzal a tipussal mutatnak

[1] Állatalakot ábrázoló agyagtárgyat lelt az ős-telepen Nyáry Jenő báró. Barsvármegye monográfiája. 279. oldal.

[2] Idézett művének 23. oldalán.

[3] A turóczszentmártoni Tót Múzeumban is van néhány ilyen edény Gyetva környékéről.

[4] U. o. 24. old.

Edvi Illés Aladár

Kalotaszegi fonó-
anzony Vizf.
Repr.

Szépmüvèszet
1942. 286 l. utan

PIVARCS ANNA
papirkereskedése
IPOLYSÁG

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Edvi Illés Aladár

l.

Szépművészet

1943. évf. l.

„EUROPA"
Slov., könyv-, la[illegible]
könyvkiadó r
Bp. V., Rothermere-[illegible] 12.
Telefon: 127-837.

Edvi Illés Aladár

l

Szépmüvészet
1942. 287. l.

BUDAPEST

Edvi Illés Aladár

A graetai temető
bejárata c. Eepe
repr.

Művészet (Kende)
1939. 30. 4
117. l.

U. o. 131. l.

Buránói öltéssel és himzéssel.

szon. Velencei öltésü kenderfonál

elencei kenderfonál öltéssel és
dolgozott két lictor-vesszőnyalábbal.

öltéssel készült nagy cimerével.

Asoloi Szövőde ≠.

zurkék.

l.

n.

Idvi Illés Aladár

irod.
2

Farkas Zoltán:

Budapesti levél
Forum. 1933. 13. l.

Budapest székesfőváros polgármestere

.....szám

194.....

Méltóságos
Nagyságos
Tekintetes

Müemlékek Országos Bizottságának

.....

.....

Hivatalból
Közszolgálati ügyben
Díj átalányozva

Bpest,

IX., Högyes Endre-u. 10.

Központi boríték **11.** sz. mintája 1940 — 221

Edvi Illés Aladár

Irod
2.

Csánki Dezső:
Árpád és az Árpádok
Bp. 1907.

Az u.n. Rádl-malom Óbudán, melyet nemkört álhatott Fejéregyháza és Árpád sírja. vizf. repr.

Az óbudai temető vidéke, ahol Fejéregyháza és Árpád sírja állhatott. vizf. repr.

Budapesti városi nyilvános könyvtár

X. 68

Edvi Illés Aladár

Őszilombok c.
képe repr.

Magyar Sors

1937. 5. 4.

Feladó

Sneider Péter

Ada

Edvi Illés Aladár

Bivalyok c. Elfé
repr.

Magyar Lovas
1937. 2. 7.

Edvi Illés Aladár

festőművész.

a képz. főiskola ideglenes tanára

1903 – 1906.

víz festés, ékítményes és látszattani rajz.

Évkképzfőisk. 1931–32. 7~~6~~7 l.

1155. *Báthori Zsigmo*

Mellig, jobbrafordultar
májú, de egyoldalú érmen
göndör, bajusza hegyesre p
szes vértje felett palástot
perem mentén: »SIGISMVNI

Ezüst, átmérője 3·8 cm. —
— Havas (Hirsch) Emil ajándé
— Átvétetett az 1909 novembe
február 25-iki 656 (351–910)
illetőleg az 1910 január 10-iki
23-iki (519–910) sz. jegyzékek
január 31-én (41–908).

Edvi Illés Aladár

~~Bihari Pándor~~

tovább

14. l.

~~Bosznay Istvánt~~ 17. l

~~Deák Ebner Lajos 10-14. l~~

~~Demeter Róbert 3,~~ 26. l.

~~Dósa Géza 24. l~~

Edvi Illés Aladár 26. l.

Ferenczy Károly 10, 12. l.

Feszty Árpád 23. l.

Fenyes Adolf 15. l.

Hegedüs László 25. l.

Kacziány Ödön 11, 17. l.

irod M. Kiss Pál: A Közmüvelődési Ház képtárának magyar értékei. Târgu-Mures (Marosvásárhely) c. n. ~~c. n.~~ [1940]

rdultan és szembe nézve
. őszbevegyült, szemöldöke
za és szakálla leberetvált.
látszik, körülcsavart nyak-
kabátja fekete.

m. — Lelt. sz. 894. — Vétetett
ntól 60 K-án. — Kifizettetett
ltatott 1900 deczember 31-én
jóváhagyta az 1901 márczius
35–901).
adatok. 1907 : VII. 1. *Isme-*
író.

Edvi Illés Aladár

MAPE dija	1926. vizf. re.
Budapest székesfőv. vizf. ~~[illegible]~~ dija	1925.

226

1905.

14-én.

zképe

lra fordul, de szembe néz. Előre
e, állán kiberetvált szakálla és
nyakkendője és kihajtott elejü ka-
mbja és mellénye fehér. Jelzése a
.

ndéka 1905 május 18-án (426-905)

US

Edvi Illés Aladár

MAPFE tárlatan 1925
Szekesfőv. vízf. díj.

585.

Erhard Johann Cristoph

A Eiut nál. Rk.

K. O. 80

42 m. 99 sz.

Edvi Illés Aladár

MAPFE díjat 1926.
fenti ugyte
vízfestmegye.

— u. ott 1923
állami I. vízf. díj.

Eletrajzhoz
adatok

647

Klein, Adam

Fészer hez kötöü fuvarló.

Rk.

K. L.

123 x 156 mm.

Erdei Illés Aladár

~~Esterházy díj 1915.~~

~~Kisfaludy 1916.~~

Edvi Illés Aladár

szül. Budapesten 1870
május 25. 8 gim.
1888/9 I. I. osztály
1888/9 II. " "

Tetradrachma, macedon V. 193

Edvi Illés Aladár

Buzahordás

Cinpe Cas

Komárom VIII. 144, 145.

Edvi Illés Aladár

vod
z Jblutalsó 49. l

1989. NÉGYSZÖGÜ ASZTAL, diófa. Biderm

1990. ALACSONY KÉTAJTÓS SZEKRÉNY
Nussholz. XVIII. Jh.

1991. NÉGYSZÖGÜ ASZTAL, diófa, bakos lá
XVII. Jh.

1992. ALACSONY ASZTAL, diófa, lantidom
Nussholz, mit lautenförmige Füsse. Ital

1993. KANAPÉ, két karos szék, két szék, c
Stühle. Nussholz. Biedermeier.

1994. KANAPÉ, KÉT KAROSSZÉK, tölgyfa
Kanapee, zwei Armstühle, Eichenholz, g

1995. FIÓKOS ÜVEGSZEKRÉNY, mahagon
Vitrine mit Lade, Mahagoni, mit Bron

1996. PILLÉRSZEKRÉNY, fekete fa, két he
schwarzes Holz mit zwei Hermen und a

1997. NÉGYSZÖGÜ ASZTAL, fekete fa, négy
schwarz. Ungarisch, empire.

1998. KANAPÉ, nagy karosszék, négy szék,
kárpitozással. Louis Philippe. — Kanape
dekor in Weiss und Gold. Louis Phliipp

aissance disszel és maszkokkal. Lépcsős talapzaton. Olasz
, mit Renaissanceschnitzerei. Italienisch, XVII. Jh.

ófa, két szárnyas angyalfejes hermával, oroszlánfejes lábon.
ger Schrank, Nussholz, mit geflügelten Hermen, auf Löwen-

t, himzésü virágos kárpitozással. Magyar, Bidermeyer. —
point Tapezierung. Ungarisch, Biedermeier.

két karosszék és két szék, diófa, berakott disszel. Bider-
pee, zwei Armstühle, zwei Stühle, Nussholz, mit Intarsia.

s, egy fiókkal, mahagoni fa, empire bronzverettel. Bécs,
türig, mit einer Lade, Mahagoni. Wien, Empire.

VIII. — Standuhr, Eiche. Ungarisch, XVIII. Jh.

agott, gobelinszövet kárpitozással. XIX. sz. — Kanapee,
tzt, mit Gobelintapezierung. XIX. Jh.

anapé, két karosszék, két szék, egy asztal, diófa, rokokó-
X. sz. — Salongarnitur, ein Kanapee, zwei Armstühle,
nit Rokokoschnitzerei. XIX. Jh.

K, faragott és aranyozott fa, Louis XVI. disszel, virágos
Louis XVI. stilus. — Kanapee und vier Armstühle, mit

Edvi Illés Aladár

Alföld c. virt.
repr.

Csanky Ungdeal

Edvi Illés Aladár

festő

l.

Breznay Egri Kamíno

122. l. 141. l.

II. előadás.

URÁNIA

Napi tudományos-előadás-

Budapest, 1928 febr.

Előadatott: [illegible]

Kiadott jegyek megnevezése		Egységár vigalmi adóval együtt P	f	Jegy volt	Szabad-jegy
Földszinti páholyülés			–	80	37
Erkélypáholyülések			–	80	4.
Casino páholy	I. sor		–	28	14
» »	II. »		–	24	
» »	III. »		–	24	
» »	IV. »		–	24	

Edvi Illés Aladár

árod

Din Páris

42. l.

Edvi Illés Aladár

Lőrd

Mysk Ernő

75. l.

Tárgy: Az Országos Természetvédelmi Tanács és a vidéki Természetvédelmi Bizottságok szervezeti és ügyviteli rendje.

Melléklet: 2 drb.

zetvédelmi Tanács
jának.

közöljük a Tanácstag Urakkal, hogy
ügyi Miniszter Ur 1944.junius 21.-én
Országos Természetvédelmi Tanács és
ágok jóváhagyott szervezeti és ügyvi-
tvédelmi Tanácsnak megküldötte.
két szervezeti és ügyviteli rendet
nácstag Uraknak, hogy azokat áttanul-
védelmi Tanács közérdekü munkájában
ssel és tevékenyen résztvenni méltóz-

ai háborus nehézségek és kedvezőtlen

Edvi Illés Aladár

festő

kiáll-érem

Közlezrkiáll

1267. P

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Patria" r.-t. Budapest — 435418

Edvi Illés Aladár

irád

Lázár 1899

27-l

Edvi Illés Aladár

Istálló belsejé
c. Eepé repr.

Dévy 1927

128. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Edvi Illés Aladár

Teli este az alföldön c. képe repr.

Dery 1927

121. l

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Edvi Illés Aladár

Mütereculatogatás
fentinél a Rádióban.
A közvetítést vezette
Budinszky Sándor
Budapest I. 1943. Okt. 7.

ILLUSZTRÁCIÓK

Edvi Illés Aladár

Tehenek a vályúnál
és Fiatal bika
c. képei repr.

Gyöngyösy 104. l

III
737 (3409)
819 (60).

1907.

ág) 1873. szeptember 3-án.

szemléthető, a bol,
czán, két jobbra haladó férfi, a
egy szerencsétlenül járt és fej-
rdágyon, melyet siránkozó fele-
jobb mutató-újját szájába dugta és
háttérben deszkaház van, a
asszony áll és néz kiváncsian.
ka vagy kalap, különféle szinű
rna bőrkeztyű és csizma; az asz-
ás kék váll-kendő, vöröscsikos de-
ehér kötény; a kis leányé: kékes-
Jelzése alol balra: Juho Rissa

0:170 cm.
nuár 24-iki 7738 sz. leirat alap-

204

Edvi Illés Aladár

Borus alföldi Táj
c. Eepe repr.

Atilla. 1941 márc. 1.
cím lapján.

Edvi Illés Aladár

A segesvári oratorium
c. képét megvette a
Király.

Vas. Lyc. 1897-339 l

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

31 nap **MÁRCIUS** 13. hét

24 Vasárnap	Húsvét vas. *Húsvét vas.*
25 Hétfő	Húsvét hétfő *Húsvét hétfő*
26 Kedd	Emánuel *Manó*
27 Szerda	Dam. János *Hajnalka*
28 Csütörtök	Kap. János *Gedeon*
29 Péntek	Auguszta *Cirill*
30 Szombat	Kerény *Izidor*

Edvi Illés Aladár

Bomlás c. tájké-
pének repr.

Vas. Ujs

1911. 269. l.

AG

IK ÉVFOLYAM

1

SZTŐ

PÁL

ONOS

Edvi Illés Aladár

Tájkép, aquarell
15 X 23
Kiállító Klein Artur

Horszombathely

77. l.

Edvi Illés Aladár

Művészi Ipar

1897. 220. l.

784.

I

370.

784. Antonio Pereda.

Sz. Valladolidban 1599-ben. † Madridban 1669-ben.

Paduai szt. Antal a gyermek Jézussal.

A korláton innen, jobbra fordultan térdel szent Antal és kezeivel az asztalon álló gyermek Jézust fogja, ki őt simogatja. A kámzsát viselő szerzetes tonsurája nagy; haja, szeme és szemöldöke barna; arcza beretvált. Kezében kendő van, melylyel a göndörhajú Jézust betakarja. A rózsaszinű terítővel leborított asztal körül öt Cherub képez csoportot, kissé odább egy üvegben virágzó liliomszál díszlik és a magasban még két Cherub lebeg. Balról az oszlopra csavarodó függönyt két angyal igazgatja. A szent felett égi fény ragyog. A háttér hegyes vidék.

Vászon, méretei 177 : 205 cm. — Mündler: XIV. 17.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

a) Az Esterházy-Képtárban. 1835: VII. 32. *A. Pereda:* Der heilige Antonius mit dem Jesukinde. — 1844: VII. 29. *A. Pareda:* Der heilige Antonius mit dem Jesukinde. — 1865, 1866, 1867, 1869: XIV. 17. *A. Pareda:* Szent Antal a kis Jézussal.

Edvi Illés Aladár

1.

Művészi Ipar

1894. 100. 1

R 7

HAZAI BANK
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

VATERLÄNDISCHE BANK
ACTIENGESELLSCHAFT

BANQUE DE LA PATRIE
SOCIÉTÉ ANONYME

Sürgönycim : — Telegramm-Adresse :
HAZAIBANK.

Telefon { számok / Nummern
61—01, 61—02, 61—03, 61—04, 61—21, 61—22
Interurban telefon B—41.

Nagyságos úr.

"Kamat és költségm
külön szla"

Tisztelettel értesitjük, ho

600.000.— koronával, f

tárunknál lefizetett összegé

H. B. «Levelezés» 3. sz. 20.000. 1923. VIII. — Hauptmann

Edvi Illés Aladár

Gustó

ivód

2

Krück. I. 256. l.

Rézúst II. 205.

Edvi Illés Aladár

Nagyanyó varrása
c. képeinek szinnyo-
mata
Vas. Ujs. 1907. 13 sz.

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

AUGUSZTUS

31 nap — 33. hét

13 Vasárnap	
14 Hétfő	
15 Kedd	N. B.-Asszony
16 Szerda	
17 Csütörtök	
18 Péntek	
19 Szombat	

Edvi Illés Aladár

Kecskefejés c. virf.
repr.

Vas. Ujs. 1913. 834. l.

Kon. Ver

Ver

Edvi Illés Aladár

Borjuk c. Lépe repr.

Vas. Ujs. 1909. 148. l.

Edvi-Illés Aladár

Gerő Ödön, London Elek

Modern magyar festőművészet. Budapest. é. n.

30. l, 32. l,

Kalotaszegi vasáros asszony c. képe repr.

88. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, épitési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Edvi Illés Aladár

Fiatal bika c. festmé-
nyécsk gróf Esztérházy
Miklós Móric-féle díj.

ígód
2

Pesti Hirlap 1915 dec. 15
(A téli tárlat kitüntetett
művészei.)

U. 2182

a. = 14 cm $\mathcal{G}_k$ = ot = 615'44 cm
s. = 27 " Δt = 1186'92 "
1802'36 cm².

$ot = r \times r \times \pi = 14 \times 14 \times 3'14$.

14×14
56
196 × 3'14
588
196

196 × 3'14
784
196
588
615'44 cm²

ok $\frac{2 \times r \times 3'14 \times m}{2} = 2 \times 14 \times 3'14 \times 27$.

28 × 3'14
112
28
84
87'92

87'92 × 27
61544
17584
23'73'84 : 2 = 1186'92

Edvi Illés Aladár

írod

Dalmácziai

108, 147, 148, 247, 250 l.

REKLÁMLAP

Edvi Illés Aladár

Alföldi táj, repr.

Képzőművészet

1934. 104 l

Itt van Edinburg kereskedelmi központja, a bankok, a tőzsde és a város legszebb temploma, az 1874—79-ig épült Saint Mary's székesegyház. A város északi részében van a nevezetes botanikus kert, hatalmas pálmaházával. A Calton-dombon állították fel a waterlooi harcok emlékére a nemzeti emlékművet és Nelson szobrát. A kastélyban van Szent Margit kápolnája a XI. századból; az 1528-ban épült Holywood-palotában laktak Skócia nemzeti királyai. Mellette a XII. századból eredő templom romjai találhatók. Gyönyörű fekvése és élénk szellemi élete mindenkor vonzóerejű volt a látogatóra, a skót ember Modern Athen-nek nevezi egyeteméről híres és hatalmas könyvtárakban bővelkedő fővárosát. A nemzeti képtárban értékes régi és modern mesterművek vannak.

A város egy Lord Provost (főpolgármester) és a városi tanács vezetése alatt áll. Nevét állítólag *Eadvine*-től, az angol Northumbria királyáról (616—633) kapta; jelentőségre azonban csak a XV. században emelkedett, amikor is a skót nemzeti királyság székhelye lett. SCHWICKER B.

Edinol, az *m-Amido-o-oxybenzylalkohol* sósavas sója. Fényképészeti előhívónak használatos. Az ú. n. rapid előhívók közé tartozik, de lágyan dolgozik. UNGER E.

Edirné, az európai Törökországban levő *Drinápoly* új török helyesírással írott, hivatalos neve.

Edison (ejtsd: *ëdiszən) Thomas Alva*, amerikai elektrotechnikus és feltaláló, szül. 1847 febr. 10-én Milanban (Ohio), megh. 1931 okt. 18-án Westorangeban New York közelében. 15 éves korában már maga kereste a kenyerét, mint vasúti ujságárusító, majd pedig lapot adott ki kis kézinyomdája segítségével a vonatokon utazók számára. 1868-ban, mint a bostoni távíróhivatal vezetője, feltalálta a

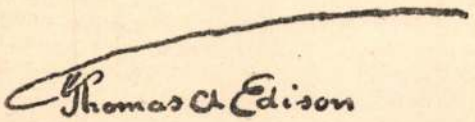

duplextávírót, majd 1870-ben, mint a Gold Indicator Company főintézője, a quadruplex-távírót alkotta meg. 1876-ban megalapította Menlo Parkban, New York közelében, a csakhamar világhírűvé vált laboratóriumát, amelyből ő és munkatársai közel másfélezer találmányt és szabadalmat indítottak el a legszélesebbkörű elterjedés útjára. Ő tökéletesítette Bell találmányát a telefont, feltalálta a szénszálas izzólámpát, a mikrofont, a fonográfot, megafont, kinetoszkopot (a mozgófénykép elődjét), a fonometert, a nikkel-vas akkumulátort stb. NAGY S.

Edison-effektus, elsőízben Edison által kimutatott jelenség. Izzólámpába az izzószállal (*K*) szemben egy fémlemezt (*A*) helyezünk el, melyhez a lámpa üvegébe forrasztott drót vezet. Ha egy áramforrás (*E*) negatív sarkát az izzószállal, pozitív sarkát a fémlemezzel kötjük össze és az izzószálat nem izzítjuk, akkor a (*G*) galvanométer nem jelez áramot, ami természetes is, mivel a szál és a fémlemez nincsenek vezetői összeköttetésben. Mihelyt azonban a szálat izzítjuk, a galvanométer kitérést fog mutatni, noha, mint az előbb, mostan sincsen az izzószál és a fémlemez között vezetői összeköttetés, hanem csupán légüres tér. A jelenség azzal magyarázható, hogy minden izzó test elektronokat bocsát ki magából. Az izzószálból távozó elektronok a szál és a fémlemez közt működő elektromos tér hatására átvándorolnak a fémlemezre és így légüres téren keresztül zárják az áramkört. E jelenség az elektroncsövek működésének alapja. NAGY I.

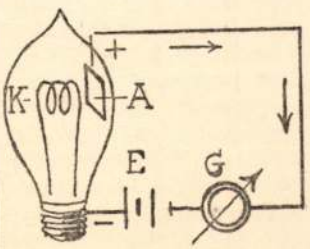

Edison-effektus

Edison-foglalat, az izzólámpáknál és az olvadóbiztosítóknál általánosságban használt csavarmenetes foglalat. Négyfajta nagyságban állítják elő, ezek elnevezése: törpe, mignon, normális és góliát foglalat. NAGY I.

Edison-foglalat izzólámpán

Editio princeps (lat.), valamely írásmű első, a szerző által sajtó alá rendezett kiadása. Gyakran nagy irodalmi és antikvárius értéke van.

Edlitz im Burgenland, *Abdaló*, ausztriai község mai neve.

Edlund (ejtsd: *edlönd) Erik*, svéd származású fizikus, szül. 1819 márc. 14-én Edsbergben (Örebroban), megh. 1888 aug. 19-én Vax-

holmban, Stockholm mellett. 1850 óta a stockholmi egyetem tanára volt. 1858-ban megszervezte a meteorológiai szolgálatot és számos megfigyelő állomást állított fel. HAMPEL L.

Edmonton (ejtsd: *edmöntn)*, 1. város az angliai Middlesex grófságban, a londoni rendőrkerületben, (1921) 66.807 lak.

2. A canadai Alberta tartomány székvárosa, az utóbbi évtizedekben rohamosan fejlődött város, a Saskatchewan É-i ága mellett, É-felé fontos vasúti elágazás, (1921) 58.821 lak (1901-ben még csak 2652 volt), az újabb telepítések középpontja. Földmívelés, szénbányászat, élénk kereskedelem. Elővárosában, South Edmontonban van Alberta egyeteme. KÉZ A.

Edóm, Judea országával határos terület, más néven *Széír*. Hegyes, terméketlen vidék, de mint karavánállomáshely jelentékeny. Eredetileg vöröset jelent és a híres tál lencsére utal, melyért Ézsau elsőszülöttségi jogát Jákobnak eladta. Mindig ellensége volt Izraelnek. A talmud Rómával azonosítja, a középkor a kereszténységet nevezi így. FRIEDMAN D.

Edrei, bibliai város, Ógnak, Básán királyának székhelye, még a XI. században is volt ott zsidó gyülekezet. Mai neve *Derat*. FRIEDMAN D.

Edremid, kisázsiai község, lásd: *Adramiti*.

Edschmid *Kasimir* (polgári nevén *Schmidt Eduard)*, német író, szül. 1890 okt. 5-én Darmstadtban. Tanulmányaiban *(Über den Expressionismus in der Literatur und die neue Dichtung*, 1919; *Bücherdekameron*, 1923) az expresszionista törekvések teoretikus megalapozását, elbeszélő és színpadi munkáiban azok irodalmi megvalósítását akarta bemutatni. Szépirodalmi művei: *Die sechs Mündungen* (elb., 1915); *Timur* (elb., 1916); *Die achatnen Kugeln*, (reg., 1920); *Der Engel mit dem Spleen* (1924). A színpad számára átdolgozta Dumas père *Kean*-jét. ILLÉS E.

Edua *(Aydua)*, előkelő kún leány, IV. László király kedvese, kinek kedvéért a király feleségét a nyúlszigeti (margitszigeti) zárdába csukatta s az ország kormányzását is elhanyagolta. Mikor a királyt 1290 júl. 10-én meggyilkolták, Edua testvére, Miklós is megsebesült, de sebe dacára segítette Mizse nádort a gyilkosok üldözésében, tehát nem valószínű a budai krónika állítása, hogy a gyilkosság a kúnok bosszúja lett volna. Edua regényes története íróinkat és művészeinket többször megihlette. TÖRÖK P.

E-dur, hangsor, a kezdő hangból fölfelé indulva, a következő hangokból áll: e, fisz, gisz, a, h, cisz, disz. Az «isz» szótagos hangok helyét a vonalrendszer kereszttel jelöli.

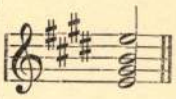

E-dur akkord

Olasz neve: *Mi maggiore*, francia: *Mi majeur*, angol: *E major*. KERESZTY I.

Edve, kisközség Sopron vm. kapuvári j.-ában, (1920) 440 lak. U. p. és u. t. Beled.

Edvi Illés *Aladár*, gépészmérnök és szakíró, szül. 1858-ban, megh. 1927-ben. A kereskedelmi minisztériumban működött, iparpolitikus volt. Irodalmi munkássága: *Budapest műszaki útmutatója* (1896); *A magyar birodalom ipara* (1916); *A magyar korona országainak gyáripara* (1906); *Magyarország gazd. térképekben* (1920); Német nyelven: *Kleingewerbeförderung in Ungarn* (1908). KOVÁCS GY.

Edvi Illés *Aladár*, festő, szül. 1870 máj. 25-én Budapesten. Hazai és külföldi kiállításokon mint kitűnő akvarell-festő tűnt fel, aki számtalan grafikai díjat nyert. Számos víz- és olajfestménye van a magyar állam tulajdonában. Tanára a bpesti Képzőművészeti Főiskolának. SZENTIVÁNYI GY.

Edvi Illés *Károly*, büntetőjogász, szül. 1842 jún. 26-án Somogyszilben, megh. 1919 ápr. 5-én Budapesten. Előbb kir. ügyész volt Pécsett, majd, szemevilágának elvesztése után, évtizedeken át budapesti ügyvéd. A Tud. Akadémia tagja volt. A magyar büntetőtörvénykönyvet és perrendtartást tárgyaló, rendkívüli éleselméjűséggel írott cikkei joggyakorlatunk irányára sokszor döntő befolyást gyakoroltak. *A magyar BTK. magyarázata* c. három nagy kötetre terjedő műve ma is forrásmunkául szolgál. Ugyanennek alapján írta *A magyar BTK. zsebkönyve* c. gyakorlati kézikönyvet. Cikkeinek száma, amelyek a Büntető Jog Tárában és a Jogtudományi Közlönyben, majd a Jogállamban jelentek meg, mely utóbbinak a szerkesztésében is részt vett, több százra tehető. Publicisztikával is foglalkozott s 1902-ben Erdély igazságügyminiszter megbízásából a BTK. novellájának tervezetét készítette el; a Budapesti Hírlapban sok közjogi tanulmánnyal gazdagította a hírlapirodalmat, majd a Curia előtt folyt képviselőválasztási perekben mint választást védő ügyvéd tűnt fel. DOMBOVÁRY G.

Edvi-Illés *Pál*, ev. lelkész, az Akadémia lev. tagja, szül. 1793 jún. 29-én Rétiben (Győr vm.), megh. 1871 jún. 22-én Budapesten. Nagyszámú szépirodalmi és népszerű nevelő-munkáiból említendő: *Ékes házi oltár* (1832, verses imádságok); *Első oktatásra szolgáló kézikönyv* (1837); utóbbiért a Marczibányi-jutalmat kapta. WICZIÁN D.

Edward *(Éduárd)*, több angol herceg és király neve:

Edward, *az idősebb*, Nagy Alfréd fia, megh.

Gutenberg Lex. IX. k.

Edvi Illés Aladár

Ismerkedés (Borju és csirke) c. képe repr.

Művészet 1917. 54. l.

Dubicza.

A középtérben jobbra lát
horvátok ostromolnak, a háttérb
lésénél a török és keresztény l
pedig a parancsnokok egyike elé
vezetnek. Felirata:

Die Stadt und Schlosz Dubicza i
überfallen und abgebra

fölül jobbra: N. IV.
és magyarázó szövegének kezdet
Duwicza és befejezése: F.

Rm., mér. a vk. 13.2: 17.

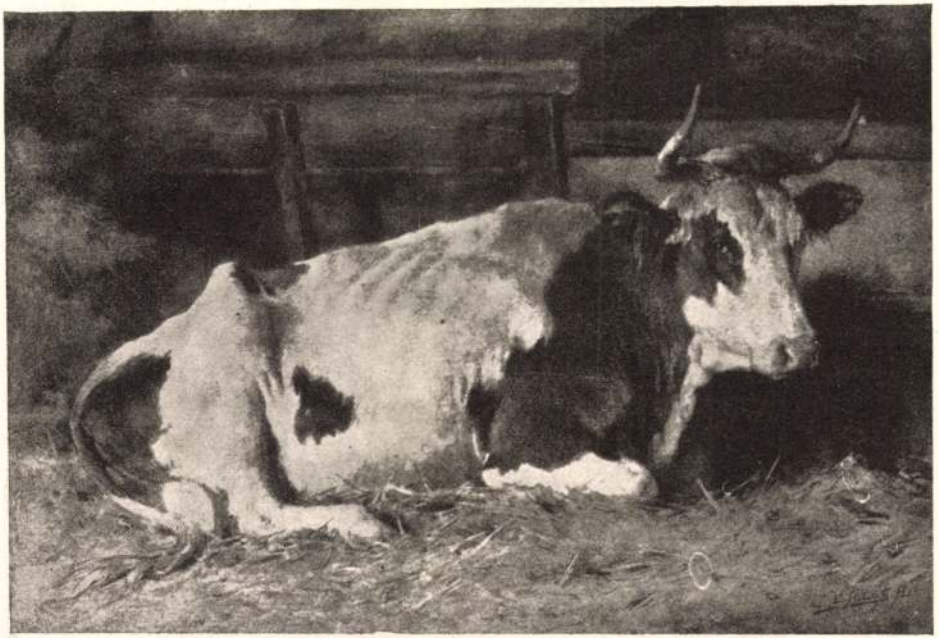

EDVI ILLÉS ALADÁR FEKVŐ TEHÉN

Művészet 19/8. 28. l.

Edvi Illés Aladár

Edvi Illés Aladár

MAGYAR MŰVÉSZET

1925, 169, 284, 583.

1926 176.

1927 ~~0166~~, 618 kép

1928 ~~0210~~, 399 Pacher

1930. 230

1932. ~~84.0~~

T. 3983.

ség piaczán kutak kötik le figyel-
ek látszanak, az előtérben pedig
ak. Felirata a lebegő mondatszalagon,
van:

olvasható.

7.3 : 11.4 cm.

1.

Edvi Illés Aladár

l.

Szm Egerniův

83. l.

Muz. és Kvt. E

Edvi Illés Aladár, festő IV. 123.

Edvi Illés Aladár: Sopronmegyei falurészlet.

K TÉLI KIÁLLÍTÁSÁRÓL.

Ország-Világ
1911. 32 l.

Edvi Illés Aladár

— Nagy sikerünk lesz.

— Önnek igen, de nekem? nekem!

— Hát ennyire bántja az ambició? Művészembernek a balsikerre is el kell készülve lennie.

— Jaj, ne ijesztgessen! Túl nem élem, ha nekem támadnak. A férjem kárörömét el nem viselhetném. Pedig már gúnyosan emlegette: mi hasznom az új szövetségből, melyet önnel kötöttem — az ő bosszúságára?

tükörből, de hevenyén, va
művészet, ez csak szánaln

A lap kihullt a kezemb
magam.

— Borzasztó! Ez a mi
el nem birja Berta! . . . E
fried úr a dolgában.

Nem telt bele egy óra s
Fagyos lemondás dermeszt

Edvi Illés Aladár
festő
Budafok, Arany János
út 86 sz

sehept

MKSz 1947

Edvi Illés Aladár

---

arcképe

Makoldy József:

Amint én láttam.
Riportrajzok.
Bp. 1926. 30 l.

Edvi Illés Aladár

Istállóban c. képe
vlpt.

Vas. Ujs. 1917. 741. l

2902

15. C. Troyon.

(Sz. Sèvresben 1810. augusztus 28-án. † Párisban 1865. márczius 20-án.)

Tehenek.

Az előtérbeli dombról két tehén jön lefelé. Az egyik vörös-barna ~~és fejét lehajtja~~, a másik sárgás, ~~és fejét~~ föntartja; de mind a kettő jobbra néz. Balra az itatóban még két tehén áll és iszik. A középtért a domb tetején dús lombozatú facsoport foglalja el, balról sík területre ~~nyer~~ünk kilátást, hol egyes fák szakítják meg az egyhanguságot. Az égbolt felhőzött. Jelzése alól balra piros betükkel: »*C. Troyon.*«

Vászon, méretei 59 : 75·5 cm. — ~~1895: IV. 15. — 1896: IV. 15. — 1897: IV. 15. — 1898: IV. 15.~~ — Vétetett a belépti dijakból ~~1894-ben.~~ — ~~Ltsza 446.~~

741

Kiállítására vonatkozó adatok a Nemz. Muzeumban.

Edvi Illés Aladár

Reithofer Jenőről beszél Gy.Szabó Béla. Tanárként volt rá nagy hatással a gyulafehérvári rk. gimnáziumban; R.J. valamikor Székely Bertalan és Edvi Illés Aladár tanitványa volt. R.J. minden tehetséget felkarolt, gonddal és szeretettel nevelte őket.

Beke György: Élőknek öröksége... A 400 ewsztendős gyulafehérvári oskola emlékére
Kortárs, 1987. 9.sz. , 79-92. - 83. old.

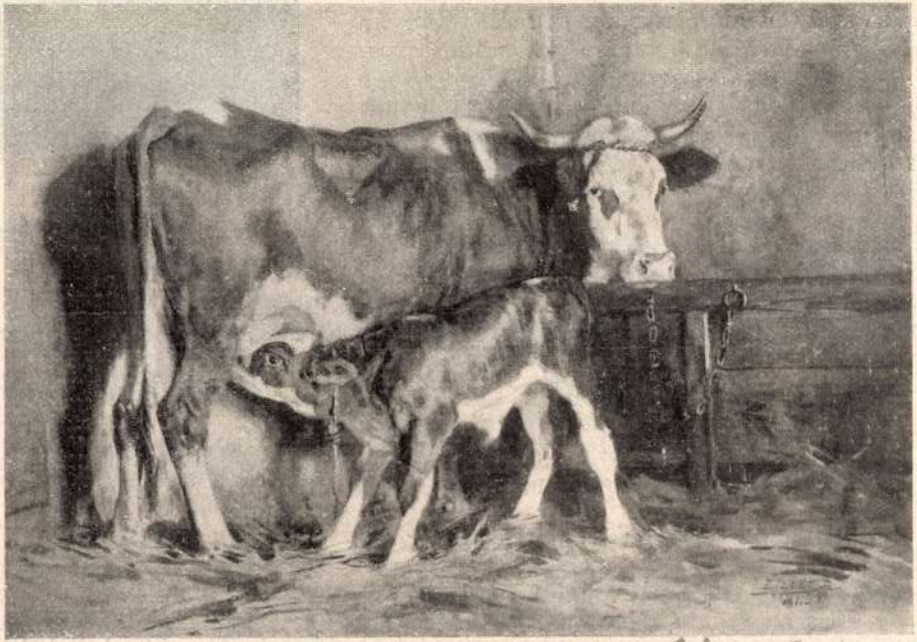

Edvi Illés Aladár: Istállóban.

Vas. Úp. 1912. XIII l.

Edvi Illés Aladár

szólították Uj-Guineába. Már akkor tapasztalt utazó volt, kivált délafrikai kutatásai révén s a jénai egyetem földrajztanára. Új-guineai expediciójának tagjai: *Findeis* főhadnagy, dr. *Kopp* főorvos és *Stollé* bányatanácsos, a hollandus expedició tagjaival együttesen, valóságos ikerexpedició formájában végezték határmegállapító és tudományos munkájukat a Kaiserin Auguszta folyónak és mellékvizeinek vidékén.

Az «Edi», «Java», «Pelikaan», «Pionier» és a «Grenzjager» nevű hollandus hajókon 1910

L. Schulz

FATME.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta **Jansen Börge.** — Fordította **Bittó Auguszta.**

De erre nem volt ideje, mert még ugyanabban a pillanatban Fatme lábaihoz vetette magát s térdét átkarolta, mialatt jajgatott.

— Segítsen rajtam, tábornok úr, mondja meg neki, hogy bocsásson meg nekem! Hiszen én őt oly nagyon szeretem. Én semmi rosszat nem akartam tenni! Én soha többet nem fogok

kig kiürítette s hátratámaszk
szólt:

— De most mondja meg mi
ságos asszonyom, hogy miért
ez ügyben?

Meglepetve nézett reá Fat

— Bocsásson meg, tábor
ön a mi főnökünk!

— Igen, igen, mindeneset
önnek más okának is kell le
retném tudni. Tehát miért jö

— Mert . . . mert ön min
tetreméltó! — hebegé szeml

Edvi Illés Aladár

Vas. Ujs. 1910. 274. l.

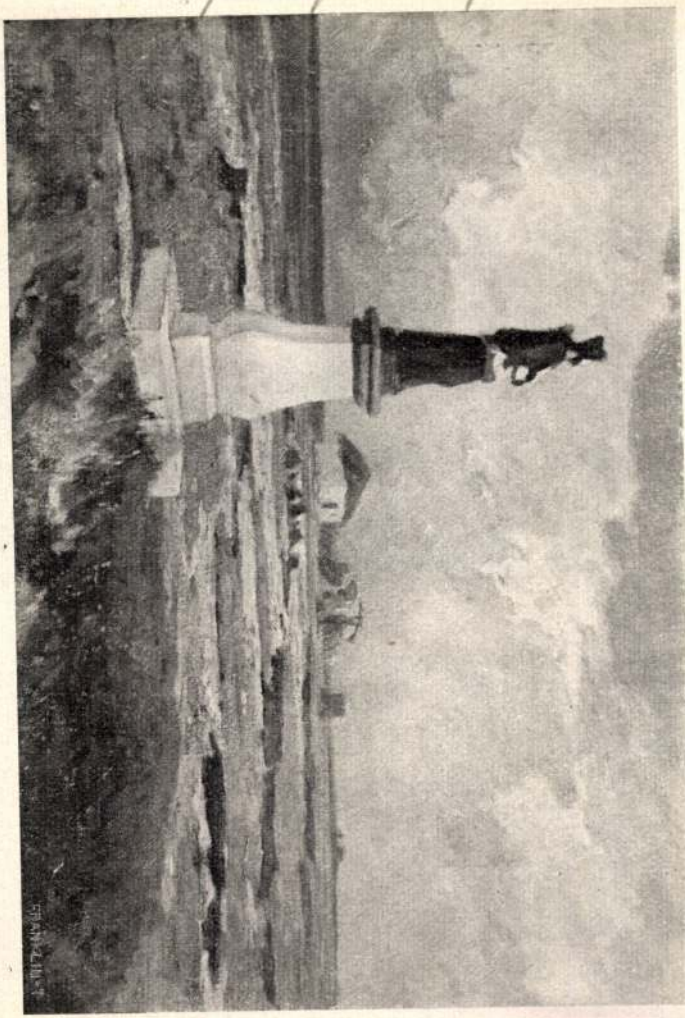

Edvi Illés Aladár: A kőszent.

vszerű tanfolyamból keleti ke-
démiává bővült. Ebben a mi-
nmár 15 éve dr. Kúnos Ig-
ntalistánk vezetése mellett —
ző, vagy a Kelettel való össze-
znosító vállalkozások számára
képzése körül nyomós szolgá-
Jó híre a külföldön is meg-
nak számát. Évről-évre egy
innen ki a világ minden ré-
magyar ipari és kereskedelmi
szövögetni segítsen. Az intéz
r 70-en felül vannak növen-
évfolyamban 22 tanártól tanul-
lelmi tárgyakat és a Keletre
ereteket. Uj és végleges helyi-
űegyetem melléképületében, az
a 1/b. sz. a. van az első és
ten, hol immár hat tanterem,
anári szobák, ifjusági olvasó-
yvtári helyiség, nagy tanács-
rem és három muzeumi helyi-
kezésére. Az utóbbiak érdekes
igazgató s az intézetnek éven-
keleti kirándulásain résztvett
gaték buzgó munkája gyűjtötte

sovább

~~Csók István~~

~~Diny Béla~~

~~Edvi Illés Aladár~~

Ferenczy Károly

Glatz Onkár

Góth Móric

Körösfoi Kriesch A.

vod z

Nieuwe Rotterdamsche Courant. 1921.

máj. 7.

Dery Kult 1921

37 – 39. l.

4905

Gyüjte

A hely neve	A tárgy megnevezése
Ákos, Sólyom vm.	Ev. ref. templom; déli torony II. em., III. em., IV. em., alaprajza, II. em. ablak; északi torony IV. em ablak; tríz a hajók pillér profilja.

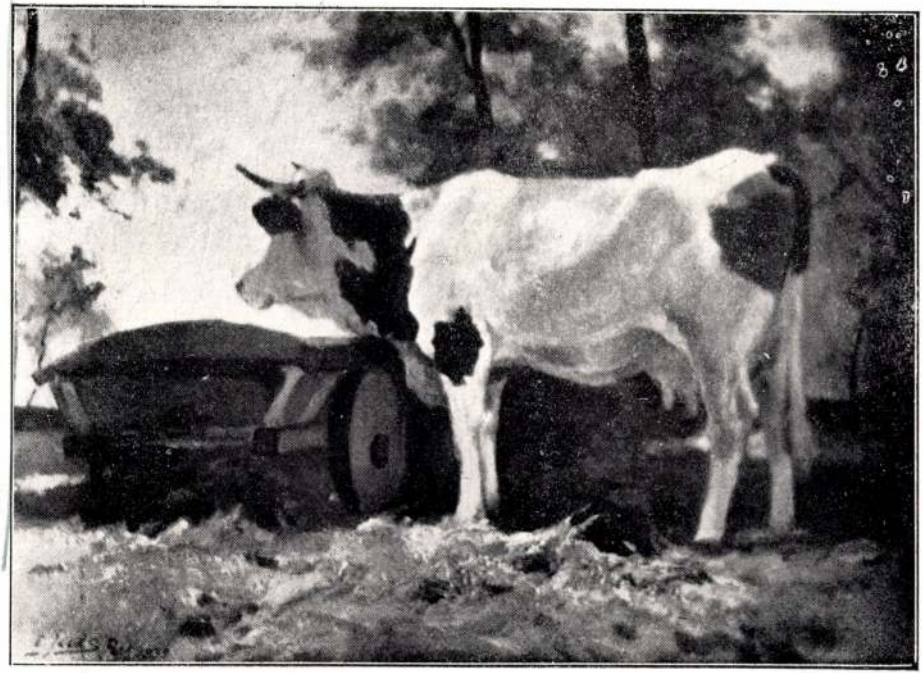

Napsütésben. Ifjú Illés Aladár olajfestménye. Műcsarnok, Téli Tárlat

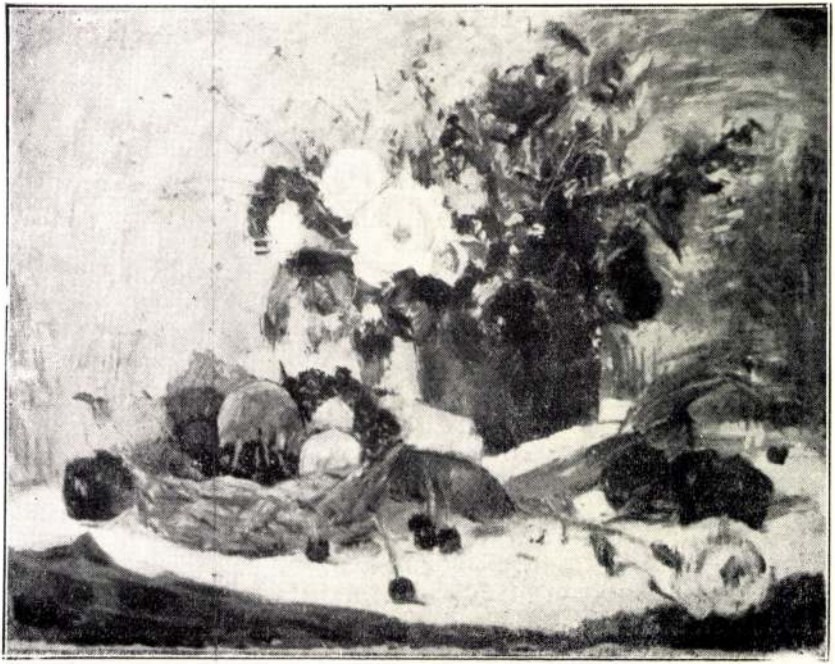

Gyümölcs és virág. Iványi-Grünwald Béla olajfestménye.
Nemzeti Szalon. Szigyei Kiállítás

Edvi Illés Aladár

A képed

Hiányzol nékem?
Kérdezed tőlem.
Talán.
Csöndes estéken,
Amikor szobá n
Falán
Elnézem képed,
Hallgatlak Téged,
Beszélsz.
Ilyenkor érzem,
Hiányzol nékem,
És élsz.
Szívemben mélyen
Ha el is hagytál,
Ma már.
Minden bocsátva
Semmit se bánva,
Úgy vár,
A testem, a lelkem
Mint egyszer régen,
Föltár
Előtted multat,
Jövőt vonultat
Aztán,
Búcsúzom tőled,
Elhagyom képed,
Hogy fátyol takarja
Égő emléked!

Olt Vera.

Kárpáthy Jenő: Budai rakpart.
Mücsarnok Szent István kiállítás.

Kárpáthy Jenő

Művészet, 1938. 4. sz.

Edvi Illés Aladár: Legelőn.
Műcsarnok Szent István-kiállítás.

koretből. T. i. a bankár nem a képet állíttatta

Edvi Illés Aladár

Elhagyott bánya, vízf

Repr.

Nemzeti Szalon

MAPE 14. kiáll. 1928

okt.

KOZMA LAJOS:
Családi ház.

Edvi Illés Aladár

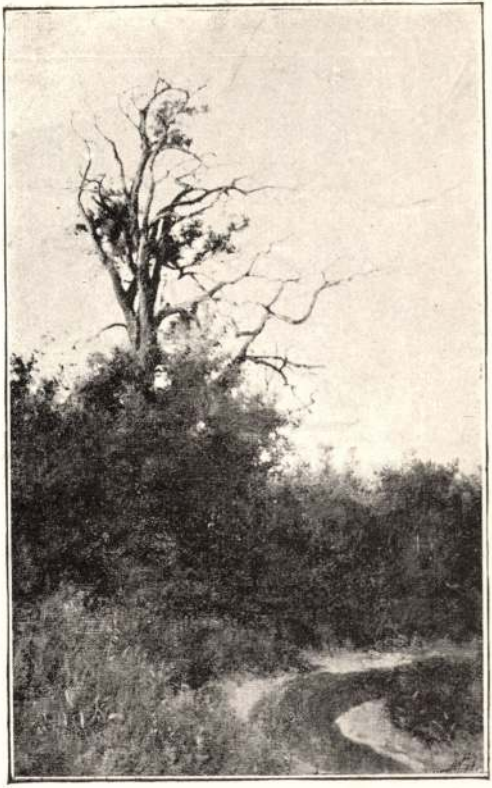

Edvi Illés Aladár. Tölgyfa reggeli hangulatban.

Műcsarnok 1894/95.
sélik.

(4)

Edvi Illés Aladár

l.

Nemzeti Szalon

MAPE ~~11 kiáll. 1905~~
~~[illegible]~~.

NEMZETI SZALON

BUDAPEST, 1930 III. 22.—IV. 22.

MDK

aradi Edvi Illés

Nikelszky: Pécsi képzőművészek képkiáll.
Dunántul, 193o. ápr. 2o. 9 l.

MDK

Edvi Illés Aladár

KUT II. kiáll. N. Szal. 1925. márc. 2 l.

MDK

Edvi Illés Aladár

KUT II. kiáll. N. Szal. 1925. márc. 2 l.

, MDK

Edvi Illés Aladár

Kovács László: A III. M. Képzm. Kiáll. SzN. 1953. jan. 9.

MDK

Edvi-Illés Aladár, sz.Bp. 187o

Segesvári táj, olaj

Arad város nyilv. képtárában elhelyezett festmények és rajzok jegyzéke. 32 l.

MDK

Edvi Illés Aladár

N. Szal. XLIX. csop. kiáll. 1926. jun. 1 1.

MDK

pécsi székesegyház falképei

MDK

Edvi Illés Aladár festőművész

Beszélgetés négy művésszel a képzőművészek válságos helyzetéről. Uj Magyarság 1939. dec. 3.

B. Illés Aladár
Bonlas, festm.

VU. 1911. 58. évf. 14.sz. 269 l.
A Képzőműv. Társ. tavaszi kiáll. Képek.

MDK

Edvi Illés Aladár festő

Mükiállitás Nagybecskereken. Mücsarnok 1899. 156 l.

Kőrösfő Edvi Illés Aladár

Kőrösfő, vizf.
Kalotaszegi utcaajtó, vizf.
Kalotaszegi mellrevalók, I. vizf.
" " II. "
Kalotaszegi utcaajtó, vizf.
Kalotaszegi leány, vizf.

Erdélyi kiállitás. Nemz. Szal. 1922. márc.
5-8 l.

Edvi Illés Aladár
Ablakban, vizf.

Magyar Akvarell és Pasztellfestők egyesülete kiáll.
Nemzeti Szalon, 1942, december, 3, 5 l.

148. kép. *Német festő 1520 körül: Kálvária.*

Edvi Illés Aladár
Zsófi

Tavaszi Tárlat. Műcsarnok, 1932. április.
20 l.

nány szerint Küküllői János kanonok volt
ztergomi főegyháznak. Vitéz János érsek
gazdagon felszerelte latin és görög szerzők
Nagyszombatba menekült, a könyvtárt is
at kimondotta, hogy minden elhalt eszter-
főszékesegyházi könyvtárt illeti. Lippay
581 kötetnyi könyvtárát. Mivel a prímások
létesült, melynek Batthyány József bíbor-
Nagyszombatban a káptalan külön könyv-
elhalt Kőszeghy László kanonok könyv-
alt is szervezett, melyet elsőnek Unger-
8-ban, pozsonyi palotájában, a könyvtárt
rímási levéltárat elkülönítették. A franciák

Edvi Illés Aladár

Szigligeti virágos udvar, vizf.

Várakozás

Tavaszi Tárlat. Műcsarnok, 1932. április 21 l.

gozza fel műemlékeinket és műkincseinket.
keknek szántuk, ebből is megjelent két kötet,
k a közönség és a nép széles rétegeinek szánt
öbb képpel. Elsőrendű feladatunknak tekint-
ismerésére, megértésére és szeretetére.
melynek első kötetét most adjuk közre —
törzskönyve, minden munkánk, kiadványunk
űemlékvédelmi és közigazgatási szempontból
ötetet számos más fogja követni. A sokszáza-
nyi emlékünk, hogy lajstromunk több kötetet
anyaggyűjtés lehetőségei szabják meg. Méltán
ín szülőhelye, az Árpádok korabeli székváros,
nűemlékekben az országban a leggazdagabb.
kötete a Keresztény Múzeumot, a Régészeti
a káptalani könyvtárt öleli fel. A kötet érde-
megemlítjük, hogy a Keresztény Múzeum
i kincstár világviszonylatban is az elsők közé
t tekintve, hazánkban az ötödik, a miniaturás
eum Széchenyi Könyvtára után következik.
eljességre és tudományos hitelre törekszik.
datokat, a mester vagy iskola megjelölését,
méretet pontosan közli. A teljességet a jelen-
tudományos szempontokat nemcsak az adat-
a bibliográfiában egyként érvényesíti. Nem

Edvi Illés Aladár
Orgonás tabáni udvar, olajr.
Tabáni részlet, olajf.
Soproni udvar, olajf.

Magyarország a képzőművészetben. II. kiáll.
Nemzeti Szalon, 1940. január. 6 l.

VÁRMEGYE
ÁCS
ÁROS

Lovassy

városi főjegyző

19—20. szám. LXI. kötet. Budapest, 1927 május 22.

A MAGYAR MÉRNÖK- ÉS ÉPÍTÉSZ-EGYLET KÖZLÖNYE

A BUDAPESTI MÉRNÖKI KAMARA HIVATALOS LAPJA.

Mellékletei: „A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönyének Havifüzetei", a „Technika és Közgazdaság" és az „Ipari Szabványosítás". Hozza a „Magyar Ipari Szabványosító Bizottság" hivatalos közleményeit és szabványtervezeteit.

TARTALOM: Edvi Illés Aladár †. 105. l. — **A vízüveg alkalmazása a francia útépítésben.** *Just Kornél.* 107. l.

SZEMLE: A német birodalmi vasutak gőzturbinás gyorsvonati mozdonya. *Marusák Dezső.* 111. l. — Primärkristályszemcsék a chrom-nickel-acélban, jelentőségük a hibahelyek tekintetében. *Th. A.* 112. l. — A rézzel ötvözött Thomas- és Siemens—Martin-acél ellenállása a rozsdásodással és a korrozióval szemben. *Th. A.* 112. l. — A detroiti városi gőzfűtőüzemek új gőzkazántelepe. *Fináczy.* 112. l.

SZAKIRODALOM: Könyvismertetések, bírálatok. Rovatvezető: *Dr. Lósy-Schmidt Ede.* Modern utak építése. Írta: *Király Kálmán.* Ism.: *Sámy Sándor.* 112. l. — Technikatörténeti gyüjteménytárunk gyarapodása 1927-ben. 113. l.

EGYLETI KÖZLEMÉNYEK: Edvi Illés Aladár ravatalánál. 113. l. — Személyi hírek. 115. l. — Személyi hír. 115. l. — Dr. Weltmann Mór. 115. l. — Tervpályázati eredmény. 116. l.

A BUDAPESTI MÉRNÖKI KAMARA KÖZLEMÉNYEI: A Kamara rendes (VIII.) közgyülése. 116. l. — A Budapesti Mérnöki Kamara választmányának 70. üléséből. 116. l. — Hirdetés tagfelvételről. 116. l. — Elhalálozott tagok. 116. l. — Névhelyesbítés. 116. l. — Gondnoki kirendelés. 116. l. — Jogerőssé vált fegyelmi határozat. 116. l.

EDVI ILLÉS ALADÁR †

Egyesületünk hatvanéves épületének viharverte oromzatáról ritka nemes faragású díszt sodort le a sors forgószele a közelmult napokban. *Edvi Illés Aladár* Egyesületünknek 1886 óta rendes, 1924 óta tiszteletbeli tagja, Közlönyének az 1892—1917-ig tartó negyedszázadon keresztül szerkesztője, Tanácsának több cikluson keresztül ismételten megválasztott tagja s 1925. évben megalakított Közgazdasági Osztályának haláláig elnöke, rövid de kínos szenvedés után folyó évi április hó 24-én elköltözött az élők sorából. A gyilkos kór váratlanul roppantotta össze erejét. Akarata eleinte diadalmasan látszott megküzdeni a fizikumát hatalmába ejtő betegséggel. Alig kéthetes kórházi kezelés után hazavitette magát s családjának odaadó, gondos ápolása mellett csakhamar talpraállott. Alighogy túl volt a lábbadozáson kötelességtudása nem hagyta nyugodni otthonában. Bejárt minisztériumába, bejárt Egyesületünkbe s résztvett a legkülönbözőbb tárgyalásokon. Akarata még bizakodó volt, de szemeiben ott ült a halálos fáradtság révedező tekintete, mígnem beteljesedett rajta a sors. Kidült s vele egy élményekben, tudásban, alkotásokban és érzésekben csodálatosan gazdag élet költözött el közülünk. Egyénisége nemcsak Egyesületünknek s a mérnöktársadalomnak volt értékes alakja, de számot tett a közélet porondján is, nem annyira hangos és kiabáló szereplésével, mint sokoldalú és nagy tudásával, emberséges finom lelkületével s kiapadhatatlan, derűs humorával. Egy hova-tovább ritkuló *típus* tünt el vele, az immáron oly szűkre szabott magyar glóbus horizontjáról, amilyent még az a fejlődésében és forrongásában oly gazdag kor is keveset ismert, amelynek neveltje volt s amely az integer Magyarországot ismerte boldog hazájául. Valóságos polihistor volt a szó igazi értelmében. Szaktanulmányai a gépészmérnöki pályára képesítették, de alapos gépészmérnöki tudása mellett hivatalos pályáján, mint tanár, elsőrendű kohásszá fejlődött. Tudása azonban e téren sem állapodott meg a technológiai ismeretek szűkebben szabott határainál, hanem e tárgykör mélyebb perspektiváinak feltárására vágyott, akkor amikor a vasipar ó- és középkori ismertetéséről, valamint a hazai vasipar egyes ágainak történetéről értékes tanulmányokat közölt. Szépért rajongó lelke a vasipari termelés és alkotások a mindennapi tömegszükségletekkel foglalkozó szárazabb és ridegebb területeinek ismertetése mellett nagy szeretettel fordult a vasműves alkotások felé. A magyar vasművesség műremekeit felkutatva s a külföldi remekművekkel összehasonlítva külön kötetben s a *Mintalapokban* ismertette. Bámulatos rajzoló készsége sokban hozzájárult ezeknek az irodalmi vállalkozásainak sikeréhez. Edvi Illés Aladár otthonosan mozgott a fémkohászat és fémfeldolgozó iparok területén, valamint az épületegészségügyi berendezések szakmájában is, s akkor amikor az Elektrotechnika mint tudomány kibontakozni kezd, ezen a téren is sikerrel próbálkozik s Egyletünk könyvkiadó vállalatának programmja keretében az *Elektrochemiáról* ír értékes könyvet. Meglett férfikorának jól megalapozott tudása és sokoldalú tapasztalatai pályája vége felé mindinkább a legkomolyabb iparstatisztikai és közgazdasági búvárlatok felé terelik, de közbe marad ideje régészeti kutatásokra, Árpád vélt sírjának a hainburgi kurgánban való felderítésére is.

Emellett a könyvbarát kiirthatatlan szenvedélyével gyűjti a sajtótermékeket. Szabad idejének minden pillanata antiquariumokban s dolgozó szobájának könyvhegyei között telik el. Könyvtára, amelyet részben budapesti lakásán, részben a m. kir. áll. felsőipariskolán számára fenntartott dolgozószobájában, túlnyomó részben azonban nógrádverőcei tusculanumában helyezett el, megközelíti a 30,000 kötetet. A bányászat és kohászat legrégibb kiadványait s a legkülönbözőbb monografiákat felölelő gyűjteményei páratlanok a maguk nemében. Értékes gyűjteménye van budapesti tájképmetszetekből s a világsajtó karrikaturáiból. Gyűjtött érmeket s metszett üvegeket is. Lelkének, tudásának

e sokoldalúságából táplálkozott bizonyára derűs, magyaros zamatú, kiapadhatatlan humora is, sőt Edvi Illés Aladár a múzsákkal is szívesen pajtáskodott s különösen a víg múzsának áldozott.

Társas összejövetelekre szerzett utolérhetetlen *alkalmi rigmusai* a maguk pajzánul csengő-bongó rímeikkel, szellemes szójátékaikkal és fordulataikkal hányunknak szereztek könyeket fakasztó, kacagtató örömöket, s mindezt mennyi közvetetlenséggel, mennyi szeretetreméltó bonhómiával tette. Ilyen pazarul a maga szellemi kincseivel csak az bánhatott, kinek az Isten boldog osztályrészeül juttatta azt a tudatot, hogy kincseinek tárháza kiapadhatatlan. Ilyen bőkezű volt családjával s egyetlen kis unokájával szemben is, kit a bálványozásig szeretett és dédelgetett.

Egyletünk történetében Edvi Illés Aladár nevét nem annyira reprezentatív állásokban vitt szereplésével, mint inkább szerkesztői és írói tevékenységével tette emlékezetessé és örök időkre maradandóvá.

A Közlöny szerkesztését Szily Kálmán, Ambrózovics Béla, Lipthay Sándor és Ney Béla nagynevű elődeinek súlyos örökségeként 1892-ben veszi át s az eredetileg nagy nyolcadrét alakban megjelenő folyóiratot mai negyedrét alakjára s terjedelmében és nyelvezetében is számottevővé fejleszti. Munkásságának eredményeiről a Közlöny virágkorát jelentő 1912, 1913 és a csonka 1914. évi kötetei számolnak be a maguk 850 l.-ot meghaladó terjedelmükkel, nagyszerű tipográfiai köntösükkel és pompás illusztrációikkal. A Közlöny szerkesztésétől 1917 végén, 25 évi ernyedetlen munkásság után, csak akkor válik meg, amikor látásának megfogyatkozásával a szerkesztéssel járó munkatömeg végzésére magát már gyengének, fáradtnak érzi. Huszonötéves szerkesztői munkásságának elismeréseül, amelynek legkimagaslóbb érdeme a magyar műszaki nyelv kiformálásán való szorgos, purifikáló munkálkodása volt, a nagyválasztmány határozatából képét székházunk arcképcsarnoka számára megfestették, 1922 márc. 19-én pedig a nagyválasztmány javaslatára a közgyűlés Edvi Illés Aladárnak *Magyarország Közgazdasági Térképekben* című munkájáért, melyet Halász Albert kartársunkkal a trianoni békediktátum igazságtalanságainak és tarthatatlanságának nemzetközi megismertetésére szerzett, külön határozattal a legnagyobb egyleti kitüntetést, az Egyleti aranyérmet ítélte oda.

Ebben a műben, a nyugati végek védelmére telepített besenyők kései unokája, kezében tollal kelt védelmére azoknak az ezeréves határoknak, a melyekért ősei csákánnyal és karddal hadakoztak. A kéz immáron kihűlt, a toll kihullott belőle, de az összes világnyelveken megjelent koszorúzott mű, a maga beszédes térképeivel lebirhatatlan erővel hirdeti időtlen-időkig ezer éves határainkhoz való szent jogunk elvitathatatlanságát. Közlönyünk egy negyedszázad technikai fejlődéséről beszámoló vaskos kötetei pedig, amelyek az ő magyar lelkének áldozatos munkájából a magyar műszaki nyelv ősforrásaivá váltak, a legkomolyabb mementó az eljövendő generációknak arra, hogy a szenthatárokra függesztve tekintetünket a legnagyobb magyar intelméről se feledkezzünk meg, mert: *Nyelvében él a nemzet.*

E befelé és kifelé szóló nagy tanításáért legyen áldott Edvi Illés Aladárnak emlékezete mindörökké közöttünk és az utánunk következők között.

*

Edvi Illés Aladár régi magyar nemesi család sarjaként 1858 jan. 6-án, a sopronmegyei Kapuvárott született. Középiskolai tanulmányait 1873/74-ben a soproni reáliskolában végezte, majd az 1874/75. és 1875/76. tanévben a budapesti kir. József műegyetem egyetemes osztályát látogatta, az 1876/77. évben a 76. sorgyalogezred kötelékében önkéntes szolgálatának tett eleget, 1877 decemberében tartalékos hadnagynak nevezték ki.

Az 1877. évi téli és 1878. évi nyári félévben a müncheni bajor kir. műegyetem gépészmérnöki osztályának volt hallgatója. Az 1880/81. tanévre az *aacheni* kir. rajna—westfáliai technikai főiskola gépészmérnöki osztályába iratkozott be s itt 1881 júliusában oklevelet szerzett. 1881 szeptemberében a Ganz és Társa vasöntő és gépgyár rt. budai gépgyárában alkalmazták, 1882 jan. 25-én a közoktatásügyi miniszter a budapesti áll. középipartanoda igazgatója mellé segéddé, 1884-ben rendkívüli tanárrá, 1885-ben pedig rendes tanárrá nevezi ki. 1898-ban a M. kir. Technológiai Iparmúzeum szakértője lesz.

Az időközben áll. felsőipariskolává átszervezett ipartanoda és Technológiai Iparmúzeum kötelékében bőséges alkalma nyílott az iparfejlesztés és iparoktatás szolgálati ágazatainak legalaposabb megismerésére. A 90-es évekkel kibontakozó erőteljes iparfejlesztő politika erre különösen bőséges alkalmat nyujtott. Sokoldalú és szinte kimeríthetetlen tudásának elmélyülésében jelentős szerepet játszhatott az a körülmény is, hogy pályafutása alatt alig volt Magyarországon, vagy Magyarország részvételével megtartott olyan ipari, avagy az iparral csak némi vonatkozásban álló kiállítás, amelynek rendezésébe több-kevesebb intenzitással bele nem folyt volna. Óriási, enciklopedikusnak mondható ismeretbeli készültsége s többirányú értékes gyűjtőszenvedélye is alighanem e kiállításokból táplálkozott és izmosodott meg arra a mértékre, a mely ismerőit mindenkor tiszteletteljes bámulattal töltötte el.

Edvi Illés Aladár már az 1885. évi budapesti országos általános kiállításnak szakértő bizottságában szerepet játszott. Értékes tevékenységet fejtett ki az 1896. évi ezredéves kiállítás rendezésében, mint az egyik ipari csoport bizottságának tagja, előadója és csoportbiztosa, majd mint az 1900. évi párizsi nemzetközi kiállítás magyar csoportjának egyik rendezője és jurytagja. E tevékenységéért külön királyi elismerésben is volt része. E nagyobbszabású kiállításokon kívül, melyek mindmegannyi kitünő alkalom volt Edvi Illés Aladár sokoldalú szaktudásának és szervezőképességének érvényesülésére a hazai speciális jellegű és vidéki kiállítások egész sorozatának rendezésébe kapcsolják bele.

Így az 1900. évi pozsonyi II. mezőgazdasági kiállításon az V. főcsoport jury-tagjaként szerepelt, részt vesz az 1906. évi vas- és fémipari kiállítás rendezésében s az ezt tanulmányozó *kínai bizottság* fogadásában és kalauzolásában, amiért utóbb a kínai duplasárkány-rend II. osztályával tüntették ki. Az 1906. évi milánói, az 1907. évi orsz. pécsi mezőgazdasági és ipari, az 1907. évi budapesti nemzetközi sütő-, cukrász- és rokonipari, az 1907. évi nemzetközi balesetügyi, iparegészségügyi és munkásjóléti, az 1909. évi bécsi nemzetközi vadászati, az 1911 évi nemzetközi vas- és gépipari ujdonságok és szabadalmak kiállításaival kapcsolatban, hol a rendező-bizottságok, hol a bíráló-bizottságok névsorán ismételten találkozunk nevével.

Különböző nemzetközi kongresszusokon, így a Nemzetközi Anyagvizsgáló Egylet 1909. évi koppenhágai kongresszusán, az 1910. évi budapesti és 1911. évi bécsi hűtőipari kongresszusokon a kormányt képviseli. Több ízben vesz részt hivatalos kiküldetésben külföldi és belföldi tanulmányutakon. Így 1883-ban Amerika és Németország —, 1898-ban a székelyföld vasiparát, 1901-ben szászsebesi hámoripart, 1903-ban az aradi közműhelytelepet és az Ausszigi — kiállítást, 1904-ben Torockó vasiparát, 1905-ben a Saint Luisban rendezett világkiállítást tanulmányozza, 1908 és 1909-ben vámügyi tanulmányokat tesz s ugyancsak 1909-ben megtekinti a szászországi Aue-beli szakiskolát. 1899-ben Steierország kasza- és sarlóiparát, 1909-ben Németország vizierőinek kihasználását és a liègei nemzetközi kiállítást, 1911-ben pedig a drezdai Egészségügyi kiállítást, a müncheni Deutsches Muzeumot és a bécsi Technisches Muzeumot tanulmányozza. Ugyancsak 1911-ben ő vezeti a M. Gy. O. Sz.-nak Marosvásárhelyre rendezett kirándulását.

Nem csoda, ha Edvi Illés Aladárnak ily szélesen megalapozott szaktudása s összefoglaló áttekintése az ipari viszonyok felett sulyát és tekintélyét a leghivatottabb szakkörök előtt egyre növelik. Már 1885-ben az Orsz. Iparegyesület tagjául választja. 1893-ban pedig az Orsz. Gépészegylet tiszteletbeli tagja lesz. (Közbe 1886-ban belép Egyletünkbe, 1889-ben pedig a Term. Tudományi

Társulat tagjává választják.) 1900-ban meghívják a M. Közműhelytelep Rt., Erzsébetfalva igazgatóságába. Igazgatósági helyet foglalt el a Mezőgazdasági Ipar Rt.-ban s egyik alapítója és haláláig igazgatója volt a *Pátria* nyomda és irodalmi vállalat Rt., valamint a Gazda-bank Rt.-nak. Pályájának merészen emelkedő ívelése tulajdonképpen az 1902. évvel kezdődik, amikor a keresk. miniszterium *iparfejlesztési ügyosztályába* rendelik be s ugyanakkor igazgatóvá nevezik ki. 1903-ban e beosztásában már felsőipariskolai igazgatói címet és jelleget kap, 1906-ban pedig felsőipariskolai igazgatóvá nevezik ki. Közbe 1904-ben tagja lesz az árúforgalmi statisztikai állandó értékmegállapító bizottságnak, 1905-ben pedig a vízjogi törvény módosítása tárgyában összehívott értekezletre küldik ki. 1908-ban m. oszt. tanácsosi címet kap, 1910-ben az Országos ipari és keresk. oktatási tanács ip. oktatási szakosztályának, 1913-ban pedig az Orsz. Ipartanács tagja lesz. 1912—1913-ig résztvesz az ipartörvényt előkészítő bizottság működésében. Állandó erős hivatalos elfoglaltsága közepette ő, aki már az 1898. évi ip. termelésstatisztikai felvételek feldolgozása körül elévülhetetlen érdemeket szerzett, 1914-ben megbízást kap az 1906. évi termelésstatisztikai felvételek feldolgozására is s szerkesztésében a *gyáripari monografiák* négy vaskos kötete — köztük a vas- és gépiparról szóló, legközvetlenebb közreműködésével — jelent meg. E megbizatásával egyidejüleg bízták rá a *Technikai Múzeum* létesítéséhez szükséges előmunkálatok elvégzését is.

A háborús gazdasági viszonyok a különleges megbízások egész özönét zúdítják ujból munkabíró vállaira. 1916-ban a *Kilincs biráló-bizottság* elnökévé, 1917-ben a *Kilincs hivatal* elnökévé, 1917-ben a *Vas-bizottság* alelnökévé és *Felosztó-bizottsága* elnökévé nevezik ki. 1918-ban miniszteri megbizott a *Vas-bizottságban*, *Öntöttvastöredék-bizottságban* és *Ócskavas-bizottságban*.

1919-ben, miután előzően a min. tanácsosi címmel ruházták fel, a keresk. miniszterium rövid életű önálló gazdaságstatisztikai osztályának főnökévé nevezik ki.

Páratlan teljesítményeinek elismeréseül a legfelsőbb helyről jövő kitüntetésekből is kivette részét.

Már 1895-ben a király a *koronás arany érdemkereszttel* tünteti ki, 1901-ben a *Ferencz József-rend* lovagkeresztjét, 1916-ban *m. kir. udvari tanácsosi* címet, 1917-ben pedig a *Ferenc József-rend középkeresztjét* kapja meg, 1922 decemberében bekövetkezett nyugdíjaztatásakor pedig a kormányzó a helyettes államtitkári címet adományozta neki.

Edvi Illés Aladár pályafutása alatt számottevő irodalmi működést fejtett ki, bár 25 évig tartó szerkesztősködése meglehetősen elvonta attól, hogy tudásához és írói készségéhez mért nagyobbszabású tudományos műveket alkothatott volna. Első dolgozatai a nyolcvanas évek közepén és végén az *Építési Iparban*, *Technologiai Lapokban* és *Gazdasági Mérnökben* jelennek meg, s ezek jobbadán a vas- és fémipar körébe vágó ismertetések. Közlönyünk hasábjain első dolgozata 1889-ben, majd 1890-ben *A vas történetéről* jelenik meg. Ezeket a cikkeket az 1890. évi kötetben a legnevezetesebb kohászati ujdonságokról beszámoló több komoly szakcikk követte. 1891-ben három, a vas technologiájából merített tárgyú dolgozatáért a Hollán-pályadíjak odaítélésére kiküldött bizottság a dr. Wagner Jenő felajánlotta külön 100 arany frankos díjjal tünteti ki, 1891-ben a Közlönyben már az *Elektrolizis munkájáról* is ír, közbe több népszerű tanulmánya jelenik meg a Term. Tudományi Közlönyben is.

Első irodalmi sikereinek elismeréséül bízza meg, úgy látszik, az egyleti választmány 1892-ben a Közlöny szerkesztésével, sőt 1893-ban a M. Tudományos Akadémia figyelme is felé fordul s beérkezett tervezete alapján 1000 frt-os pályadíj ellenében megbízza a *Vasipar történetének* megírásával. Ennek a megbízásának, tudomásunk szerint, megnövekedett elfoglaltságára való tekintettel már nem tehetett eleget.

1894 óta, teljes évtizeden keresztül, a kereskedelemügyi minisztérium megbízásából, majd a M. Iparművészeti Társulat felhívására tagja a *Mintalapok* szerkesztőbizottságának s a pompás mű fémipari füzeteinek összeállításában tevékeny részt vesz. 1895—96-ban az Ezredéves orsz. kiállítás katalogusának bányászati részéhez ő írja az előszót. Ugyancsak a kiállítás alkalmából ő szerkeszti 1896-ban *Budapest műszaki útmutatóját* 38 íves vaskos kötetben. 1910-ben Méhely Kálmánnal társulva, az Iparosok könyvtára számára megírja *A vasút és az ipar* című kötetet.

Edvi Illés Aladár szorgalmas munkatársa volt a *Pallas*-lexikonnak és *Révai*-nagylexikonnak is, kötetekre rúgnak különböző megbizatásairól és kiküldetéseiről irott jelentései s a legkülönbözőbb szakfolyóiratokban és napilapokban megjelent alkalmi cikkei.

Irodalmi munkásságával csaknem egyenértékű az a tevékenysége, amit mint tanár 45 éves működése alatt tanügyi téren fejtett ki, s amely tevékenysége a végén a műegyetemi rk. tanári székbe segítette.

Nemes magyar szíve, törhetetlen akarata, szorgalmatudása és munkakészsége szolgáljon ragyogó például azoknak a generációknak, amelyek szavát a kathedrá, ról hallgathatták.

A vízüveg alkalmazása a francia útépítésben.

JUST KORNÉL.*

Résumé: Après une éxplication, tenant compte du prombléme routier de la France surtout au point de vue économique, l'auteur donne une description détaillée de l'emploi du silicate de soude dans les empierrements. Il s'occupe en toutes détailles avec les résultats des différents essais, exécutés en France depuis les dernières années, qui ont eu comme but, de déterminer, en quelle façon le silicate de soude pourrait être capable de prolonger la viabilité des empierrements constituées avec de nombreuses sortes de calcaires et il y ajoute même une petite étude comparative au point de vue financiel. En terminant il s'occupe en quelques mots avec le problème routier hongrois, en montrant la voie, dans laquelle on devrait s'engager, si on ne veut pas tomber en exagérations.

Az európai államok között az utolsó évtized alatt Anglia után második helyen Franciaországban mutatkozott a legnagyobb mértékben az automobilizmus szinte hihetetlen arányú fejlődésével kapcsolatban az úthálózat ehhez a megsokszorozott forgalomhoz való alkalmazkodásának nagy problémája. A statisztika szerint ugyanis az automobilok száma Franciaországban 1923-tól 1925-ig, tehát két év alatt, közel megkétszereződött, amennyiben 447.000-ről 855.000-re nőtt és ez a szám ma már bizonyára az egymilliót is elérte. A nehézségek két irányban, úgymint technikai, de leginkább gazdasági irányban mutatkoztak. A francia állam, súlyos bel- és külföldi adósságokkal terhelve, melyek még mindig növekedőben vannak, nem volt és nincs ma sem abban a helyzetben, hogy az Egyesült-Államok mintájára egyszerűen a technikailag legtökéletesebb utat, a beton-utat vegye fejlődése alapjául, az igen nagy építési költségek miatt. Másrészt azonban tennállott az a nagy különbség is, hogy míg Amerikában teljesen új úthálózatot teremtettek, majdnem minden réginek, meglévőnek hiányában, addig itt egy a viszonyokhoz képest és a *„Ponts et Chaussées"* intézményének közel két és fél évszázados rendszeres munkájának eredményeként, jól kiépített állami úthálózat állott rendelkezésre. Az állami utaknak — *Routes Nationales* — semmi más hátrányuk nem volt, minthogy makadamburkolatuk a folyton növekvő automobil-forgalomnak helytállni nem tudott.

Elsősorban tehát ennek a meglévő burkolatnak megjavításáról, portalanításáról és állékonnyá tételéről volt szó és csak másodsorban a nagyon élénk forgalmú szakaszokon lehetett gondolni az úgynevezett *„modern"* burkolatok alkalmazására, mely alatt aszfaltot és betont kívánunk érteni. Természetesen e téren a leg-

* Szerző cikkét Párizsból juttatta szerkesztőségünkbe.

nagyobb szerep az igen sokféle, ma már általánosan ismert és elterjedt felszíni vagy keverő-eljárással alkalmazott kátrányozásnak jutott, amely mellett azonban a gázgyártásból eredő szurok, sőt a különböző bitumenemulzióknak széles alapon való kísérleti alkalmazását nem mellőzték. Minden egyes esetben azonban a gazdaságosság szempontja lényeges szerepet játszott; és pedig most már nemcsak az új létesítés befektetési költségei, hanem a nagyon érzékenyen latbaeső fenntartási költségekre való tekintettel is.

Ez a szempont vezette — a drága vasuti fuvardíj miatt — a svájci határ közelében, a Jura-hegység mészkőben igen gazdag vidékének mérnökeit arra, hogy a költséges és messziről szállított porphyr, vagy egyéb kemény és a nagyobb forgalomnak kitett makadamutakhoz felhasználható zúzott kő helyett, vízüveg[1] hozzáadásával az ottani különben túlságosan puha és nem tartós mészkövet használják fel. Az első kísérleteket[2] a már kínálkozó svájci mintára és ettől indíttatva, 1922 őszén végezték Montbéliard környékén. Az itt alkalmazott eljárási mód a következőkben vázolható.

1. *A régi úttest előkészítése.* Ez alatt az útszéleknek legalább 0·07 *m* mélységre való felcsákányozása — esetleg géperejű *felszántása* — értendő, azzal a célzattal, hogy az új réteg jobb tapadását biztosítsuk. Az esetleg talált sarat előzetesen el kell takarítani és végül az egész felületet meg kell öntözni.

2. *A burkolati anyag előkészítése és kiterítése.* Átlagban 0·04 *m* szemnagyságú zúzott mészkővel 1 m^3-es és ugyancsak mészkőből álló homokot 0·35 m^3-es rakásokban készletben kell tartani. A 0·35 m^3 mészkő-homokhoz legcélszerűbben betonkeverőgépben, 40 liter 35 Beaumé-fokos vízüveget adva, habarcsot készítünk, azután ezt a habarcsot az előzőleg vízzel alaposan megöntözött 1 m^3 zúzott kővel keverjük nagy gonddal össze, annyira, hogy végül minden kődarab habarcsréteggel legyen bevonva. Ezt a keveréket aztán a szükséges profil szerint kiterítjük.

3. *Hengerelés.* A munkát úgy osztjuk be, hogy a hengerelés legalább 40 *m* hosszú és a lehetőség szerint teljes szélességű szakaszokon folyjék. Ez a szabály azért fontos, mert a hengerre ragadó vízüveg a még nem hengerelt szakaszra való átmenetelkor, felszínében szakadásokat idéz elő.

A hengerelés két fázisát különböztetjük meg.

Első fázis. Száraz időben a henger a szélektől a tengely felé haladva tutja be a szakaszt. Ilyenkor minden öntözés fölösleges, mert a keverékben levő víz elegendő az anyagok tömörítéséhez, a hengerek teljesen szárazak maradnak, felszíni felszakítástól nem kell tartanunk.

Nedves időben már előfordulhatnak a hengerekhez tapadó felsőréteg okozta felszakítások. Védekezésül megnedvesítjük a hengereket és ha még ez sem elegendő, könnyen öntözzuk a hengerelt szakaszt.

Második fázis. 20—30-szoros befutás után, ha a felület már eléggé egységes, a hengert félreállítva, az úttestet öntöző-kocsival, kb. 1—1·5 liter vizet számítva m^2-enként, megöntözzük. Most újból kezdjük a hengerlést, melynek a vízzel egyesített hatására, a szilikát a felszínre emelkedik. Itt aztán a hengert követő két seprűsmunkásra van szükség. Ugyanis ez a felszínre emelkedés nagyon egyenlőtlen, kisebb-nagyobb foltok alakjában jelentkezik, amelyeket csak kézi erővel lehet kiegyenlíteni, szétosztva a felszorított folyadékot. A henger és a seprűk ilyen egyesült működését addig folytatjuk, míg az egész útfelszín egységes, könnyen fölismerhető vízüveg-bevonatot nem kap.

Ez a legutolsó fázis nagy gondot igényel, különösen a munkavezető részéről, mert a vízüveg ragadós természete könnyen kisebb-nagyobb felületi felszakításokra vezet. Ezeket, ha kisebbek, seprűvel egyenlítjük ki, ha pedig nagyobbak, meg is öntözzük, amit esetleg menetközben a hengerekkel is megteszünk, ha már nagyon beszennyeződtek.

Az új szakasz kétnapi száradás után átadható a forgalomnak. Amennyiben e közben az utat nagy eső érte volna, úgy tanácsos felszínét vízüveges oldattal megöntözni, ha pedig túlnagy a szárazság, az utat néhány napon át rendszeresen kell öntözni.

Ennél a most leírt eljárásnál 1 vezető és 7 munkásból álló csoport egy 9—12 tonnás henger és egy öntöző kocsival átlag 30 m^3 zúzott követ használt, illetőleg dolgozott fel naponként, föltételezve, hogy teljes útszélességen dolgoztak és a hengerelés után átlagos 0·07 *m* vastag réteget fektettek.

Hogy a kísérletekből kielégítő következtetéseket tudjanak levonni, azonos igénybevételnél, puha, közepes és kemény mészkövet, sőt emellett porphyrt is alkalmaztak és pedig naponkénti kb. 650 járművel megterhelt úton, melyeknek 80%-a automobil volt. Az itt tapasztalt eredmények az alábbi következtetések levonására nyujtottak alkalmat.

A kemény köveknek, tehát pl. porphyrnak vízüveggel való kezelése a burkolat élettartamára semmiféle befolyással nem volt, amivel a vízüveg felhasználhatóságának tere máris élesen szabott határokat kapott, amennyiben ezzel szemben a mészkővel készített makadam vízüvegezése, az első egyenlőtlenség, gödör jelentkezését három és félszeres időköz után engedte csak meg a közönséges eljárással szemben, ami, ha nem is jelent háromszoros élettartamot, mégis igen lényeges haladás. Az alkalmazott különböző keménységű mészköveknél pedig azt látták, hogy míg a puha kővel készült szakaszok minden gödörképződés nélkül, egyenletesen, de gyorsan koptak, addig a kemény anyagúaknál a lassúbb kopás viszont 7 hónap után már egyenetlenségekre, gödrökre vezetett. További kísérletekre várt tehát olyan közepes keménységű mészkőnek megtalálása, mely nem túlgyorsan, de egyenletesen kopik.

Ami a vízüvegnek tulajdonképeni hatását illeti, erre nem tudtak kellően határozott feleletet adni, mert meg-

[1] *A vízüveg* kovasav és alkáliák (szóda, hamuzsír) összeolvasztása által könnyen olvadó, külsőleg a közönséges üveghez hasonló szilikátot nyernek, mely forró vízben oldódik és melyet a levegő nem támad meg. A vízüveg lehet nátron-vízüveg, de lehet kálium-vízüveg vagy ezek keveréke is. Előállítására a homokot és alkálisókat, és pedig szódát, vagy hamuzsírt, csekély faszénpor hozzáadásával lángkemencékben megolvasztják és a nyert üveget, vagy mint ilyent, vagy már feloldva (33 vagy 66%) hozzák forgalomba. Jelenleg a szóda helyett az olcsóbb szulfátot kellő mennyiségű szénnel keverve használják. Vízüveget nedves úton is állíthatunk elő, olymódon, hogy porrá tört tűzkövet vagy sejtkvarcot, azaz infuzóriaföldet legsikeresebben zárt kazánban 6—8 légnyomás alatt marólúggal főznek. Ilymódon közvetlenül vízüvegoldatot nyerhetünk. Színtelenítésére kevés meszet szoktak adagolni. Miután a levegő szénsava kovasav kiválasztásával felbontja, azért zárt edényben kell tartani. Krétával és méginkább dolomitporral, igen kompakt, majdnem márvány keménységű masszát ad; ugyanígy a foszforsavas mésszel vagy magnéziával is. A vízüveg használatának mesterséges kőzetek előállításában, gyúlékony anyagok tűz elleni védelmében, továbbá kövek összeragasztásában van szerepe.

Creuzberg: Anleitung zum Gebrauch des Wasserglases. (München, 1864.) — *Zwick:* Das Wasserglas. (Zürich, 1877.) — *Krätzer:* Wasserglas und Infusorienerde. (Wien, 1886.) — A vízüveget 1818-ban Fuchs J. N. fedezte fel. A vízüveget a szappangyártásban mint pótlóanyagot is alkalmazzák.

[2] *Irodalom: Guelle* Ing. des Ponts et Chaussées. *Annales des Ponts et Chaussées.* 1923. I. 42. old. és 1923. VI. 387. old. 1924. V. 250. old. Revêtement des chaussées. Note sur l'emploi du silicate de sude comme liant. Továbbá u.-ott *Bigot.* — Note sur la mode d'execution des revêtements au silicate de soude 1926. III. 313. old. és Leroux. Les chaussées silicates en Beance Annales d. P. e. Ch. 1926. VI.

L. Geschwind: Étude sur l'emploi du silicate de soude.

Le Gavrian tanár előadásai az útépítéstanból az École Nationale des Ponts et Chaussées-n, azaz az Utak és Hidak Nemzeti Iskoláján.

Király Kálmán: Modern Utak Építése. Budapest, 1927. 69. oldalon: Nátronszilikáttal kezelt mészkőmakadamutak.

Annales de la Voirie Vicinale, Rural et Urbaine 80. évf.

Mines, Carrières, Grand Entreprise. Paris, 4. évfolyam.

Der Strassenbau. Halle a/d. Saale, 1926. évfolyam, 34. oldal.

Bogdánfy Ö.: Természettudományi Közlöny 1923 május—június, 169. oldal: Az utak bevonása vízüveggel.

AZ IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT KÖRÉBŐL

AZ ORSZ. MAGYAR IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT választmánya május hó 27-én tartotta első ülését az ez évi közgyűlés után. *Alpár* Ignác elnök nagyhatású beszédben fejtette ki azokat az irányelveket, amelyek az ujjászervezet társulat munkásságát vezetni fogják. Hangsúlyozta a szellemi és gyakorlati produktiv munka egyesítésének szükségességét, mert csak az lehet alapja az egészséges fejlődésnek. Elismeréssel emlékszik meg arról a munkáról, amelyet az ujjászervezés érdekében az alelnökök és az igazgató végeztek. Kiemeli a szakosztály munkájának nagy fontosságát és úgy ezektől, mint általában a választmány minden egyes tagjától lelkes, odaadó, fáradhatatlan munkát kér. A napirend tárgyalása során a választmány tudomásul vette az elnökségnek a külügyminisztériumi helyiségek berendezése ügyében folytatott tárgyalásai eredményét, amelyek alapján az illetékes szakosztály bevonásával részletes javaslatokat fognak kidolgozni. A folyó ügyekről az igazgató tett jelentést, amelynek meghallgatása és tudomásulvétele után a választmány a társulati alapszabályok 31. §-ában biztosított joga alapján nyolc meghívott taggal egészítette ki magát. Egyhangú választás útján a választmány meghívott tagjai lettek: *Benkhard* Ágoston, *Csajka* István, *Hikisch* Rezső, *Kertészffyné Winkler* Margit, *Mátrai* Lajos, *Nagy* Antal, *Olgyai* Viktor és *Sebestyénné* Stetina Ilona. Az igazgatóság tagjainak megválasztották: *Faragó* Ödönt, *Jungfer* Józsefet, dr. *Majovszky* Pált, *Menyhért* Miklóst, *Seenger* Bélát és *Végh* Gyulát. Ezután megválasztották a bíráló, a kiállítási, a propaganda-, az iparművészeti, oktatási és nevelési és a gazdasági bizottságok tagjait.

AZ ORSZ. MAGYAR IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT SZAKOSZTÁLYAI megalakultak, megválasztották elnökségeiket és intéző bizottságukat és foglalkoztak úgy szorosan vett szakmabeli, mint általános iparművészeti érdekű kérdésekkel. — A szakosztályok működéséről a következőkben számolunk be:

I. FAIPAR ÉS BÚTORMŰVESSÉG.

Elnök: *Kiss* József, társelnök: *Faragó* Ödön (időközben lemondott), jegyző: *Bíró* István. — Intéző bizottság: *Bodon* Károly, *Fischer* Zsigmond, *Szablya* F. Ferenc, *Nagy* Antal.

A szakosztály június hó 15-én tartott ülésén megbeszélték, milyen módon lehetne a külügyminiszterium helyiségeinek berendezésénél a művészi izlés követelményeinek érvényt szerezni és elhatározták, hogy a sz. o. kiküldöttek útján lép közvetlen érintkezésbe a külügyminiszterium illetékes szakreferensével. — Tárgyalták a tervbe vett lakásművészeti kiállítás ügyét, amelynek megoldása megfelelő helyiség megszerzésén fordul meg. — A sz. o. megkereste a Társulat elnökségét, hogy küldöttség útján kérje a szakminiszterek közbenjárását a kiszemelt helyiségek átengedése érdekében. — Végül a Társulat tulajdonában levő bútorterveknek célszerű felhasználásáról tárgyaltak és a tervek kiselejtezésére bizottságot küldtek ki.

II. DÍSZÍTŐ FESTÉS.

Elnök: *Dudits* Andor, társelnök: *Hauswirth* Ödön, jegyző: *Hende* Vince. — Intéző bizottság: *Kölber* Dezső, *Kölber* Jakab, *Pauly* Erik, dr. *Petrovits* Elek, *Reitzer* Jenő, *Vajda* Zsigmond.

A szakosztály május 31-én tartott ülésén foglalkozott az egyházművészetek terén előálló sürgős tennivalókkal és az akkor még alakulóban levő egyházművészeti részvénytársaság kérdésével, kimondván, hogy a tervbe vett vállalkozás művészi sikerének biztosítékát látja abban, ha az ügyek vezetésére a Társulatnak, illetőleg a kebelében alakítandó egyházművészeti bizottságnak megfelelő befolyása lesz.

A szakosztály legutóbbi ülésének határozatairól lapunk más helyén számolunk be.

III. SZOBRÁSZAT ÉS KŐFARAGÁS.

Elnök: *Maróti* Géza, társelnök: *Seenger* Béla, jegyző: *Horváth* Béla. — Intéző bizottság: *Gerenday* Béla, *Mátrai* Lajos, *Herz* Viktor, *Szabó* Rezső, *Telcs* Ede, *Thomas* Antal.

A szakosztály június hó 11-én tartott ülésén részletes munkaprogramm tervezetet tárgyalt és fogadott el, majd foglalkozott az ipartörvényt módosító törvényjavaslatnak a szakmára vonatkozó intézkedéseivel és bizottságot küldött ki, amely a szakosztály állásfoglalását a bekövetkező tárgyalásoknál képviselni fogja. Végül megállapították a Társulat által kiírt síremlék-pályázat feltételeit és megválasztották a jurytagokat.

Szeptember 21-én a Sz. O. intézőbizottsága és utána maga a szakosztály tartott ülést, amelyen állást foglaltak az új ipartörvényjavaslatnak a diszítőszobrászatra vonatkozó intézkedései tekintetében. Eszerint a szakosztály kívánsága az, hogy a saját terv után készült minta és annak bármily anyagban való *nem iparszerű* reprodukálása továbbra is szabadművészet maradjon és mint ilyen képesítéshez ne kötessék. A minta után történő *iparszerű tömegreprodukálás*, mint pl. építkezésekhez szállított munkák kivitele, amely bizonyos építési-műszaki felelősséggel jár, ipari képesítéshez kötessék. A képesítés alapja: vagy szakiskola elvégzése műhelygyakorlattal, vagy a mesterségnek műhelyben való gyakorlati megtanulása szakvizsgával kapcsolatosan.

Kivételnek ez alól a művészeti főiskolák, vagy az iparművészeti iskola végzett növendékei.

A reprodukálás lehetőségeinek megállapítása az érdekelt felek között kötendő megegyezés alapján külön végrehajtási utasításban volna szabályozandó.

IV. FÉMMŰVESSÉG.

Elnök: *Edvi Illés* Aladár, társelnök: *Jungfer* József, jegyző: *Tóth* Gyula. — Intéző bizottság: *Arkay* Aladár, *Brettner* Lipót, *Csányi* Károly, *Kulcsár* Sándor, *Meyer* Antal, *Polgár* Károly.

A szakosztály javaslatára írt ki a Társulat pályázatot fémből előállítható sírkeresztek és síralkatrészek (kerítések, lámpások) terveire. Szeptember hó 15-én tartott ülésén a szakosztály *Csizik* Gyula javaslatára elhatározta, hogy a szakmába vágó témákról, a fémművességben használt anyagokat, eljárásokat, technikákat ismertető előadásokat rendez nemcsak a szakosztályi tagok, hanem az érdeklődő közönség számára is. Ezzel kapcsolatosan *Györgyi* igazgató felvetette azt az eszmét, hogy az ilyen szakbeli előadásokat a többi szakosztályok is rendezzenek és erre a célra mindegyik szakma köréből állitsanak össze egy könnyen hordozható gyűjteményt, amelynek segitségével szemléltetőleg be lehet mutatni és megismertetni az anyagokat, feldolgozásuk módját, a legfontosabb technikákat és munkaeszközöket, valamint a legjellegzetesebb félkész vagy kész ter-

Magyar Iparművészet 1920. 4-7. 47. l. 47

mékeket. Az eszme megvalósításának lehetőségeit a szakosztályok legközelebbi egyetemes ülésén fogják megvitatni.

V. TEXTIL- ÉS DIVATMŰVÉSZET.

Elnök: *Gróh* István, társelnök: *Sebestyénné Stetina* Ilona, jegyző: *Feiszt* Antal György. — Intéző bizottság: *Agotai* Lajos, *Fürst* Sándor, *Kertészffyné Winkler* Margit, *Lakatos* Artúr, *Románné* G. Klára, *Zadubanszky* Irén.

A szakosztály május hó 31-én tartott ülést, megbeszélte a munkaprogrammot, továbbá a genfi kiállításon való részvétel módozatait és megválasztotta képviselőit az egyházművészeti bizottságba.

VI. AGYAG- ÉS ÜVEGMŰVESSÉG.

Elnök: *Vértes* Rezső, jegyző: dr. *Layer* Károly. — Intéző bizottság: *Förstner* Sándor, *Jakó* Géza, *Ligeti* Miklós, dr. *Majovszky* Pál, *Petrik* Lajos, *Vértes* Ágoston.

VII. ÜVEGFESTÉS- ÉS MOZAIKMŰVESSÉG.

Elnök: *Róth* Miksa, társelnök: *Kölber* Dezső, jegyző: *Feigl* Richárd. — Intéző bizottság: *Nagy* Sándor, *Majoros* Károly, dr. *Majovszky* Pál.

A szakosztály május hó 29-én tartott ülésén megállapította az üvegfestészeti pályázat feltételeit, tárgyalták az egyházművészeti akció végrehajtása érdekében teendő intézkedéseket, az alakulóban levő egyházművészeti részvénytársaság céljait és ennek munkásságában való részvétel kérdését. — Az iparművészeti oktatás és nevelés kérdésével is foglalkozott a szakosztály és megbízta *Kölber* Dezső társelnököt erről szóló emlékirat kidolgozásával. — A tárgyalások további folyamán felmerült egy üvegfestészeti szakkiállítás eszméje, amelynek megvalósítása érdekében a szakosztály a Társutat igazgatósága elé részletes javaslatokat fog terjeszteni.

VIII. GRAFIKA ÉS SOKSZOROSÍTÓ IPAR.

Elnök: *Végh* Gyula (időközben lemondott), társelnök: *Jauernik* Nándor, jegyző: *Balázsfy* Rezső. — Intéző bizottság: *Farkas* László, *Helbing* Ferenc, *Jellenz* Béla, *Majovszky* Pál dr., *Olgyay* Viktor, *Szabó* Dezső.

A szakosztály május 25-én tartott ülésén elhatározták, hogy akciót indítanak az egyházi jellegű grafikai munkák és nyomtatványoknak magyar művészek és iparosok útján való beszerzése érdekében. — Ugyancsak a magyar grafikai művészet és ipar foglalkoztatását kéri a szakosztály a Tevél és az Irredenta Szövetség vezetőségeitől is. — A szakoktatásra vonatkozó javaslatait és kívánságait a szakosztály memorandumba foglalja, amelynek megszerkesztésére bizottságot küldött ki.

IX. BŐRMŰVESSÉG ÉS KÖNYVKÖTÉS.

Elnök: *Nádler* Róbert, társelnök: *Jellenz* Béla, jegyző: *Dalmát* Piroska. — Intéző bizottság: *Blaskovics* Irén *Galamb* József, *Lakatos* Artúr, dr. *Szalay* Emil, *Tull* Viktor.

A szakosztály június hó 7-én tartott ülésén elfogadták az intéző bizottság javaslatát egy, a szakmabeli munkákról készült fényképek gyűjteményének összeállítására. — A tanoncnevelés kérdésében a szakosztály egyelőre nem tesz részletes javaslatokat, csupán jelzi, hogy sürgős feladatnak tekinti a kísérleti műhelyekkel kapcsolatos mesteriskoláknak, továbbá állami kezelésben levő tanoncotthonoknak létesítését. — A szakosztály kívánatosnak tartja, hogy a bőrműves és könyvkötő szakmában szükséges, de itthon nem kapható nyersanyagoknak behozatalát és az ezekből készült iparművészeti tárgyak kivitelét a kormány engedje meg. — Felkéri a Társulat igazgatóságát, hogy ez irányban tegye meg a kellő lépéseket.

X. GYERMEKMŰVÉSZET.

Elnök: *Nagy* Sándor, társelnök: *Györgyi* Kálmán, jegyző: *Grabowieczky* Leon. — Intéző bizottság: *Kovács* Erzsébet, *Krén* Margit, *Morlin* Amadé, dr. *Szirtes* Artúr, *Wessely* Vilmos, *Wolfner* József.

A szakosztály július hó 2-án tartott ülésén elhatározták, hogy mielőbb megkezdik egy gyermekművészeti és pedagogiai rajzkiállítás, továbbá egy őszi vagy karácsonyi vásár rendezésének előkészítését. — Egyes játékműhelyek és gyárak tanulmányozására szakosztályi tagokat küldtek ki. — Sajnálattal állapította meg a szakosztály, hogy élelmes vállalkozók mennyire elárasztották a piacot szellemtelen és értéktelen játékokkal, jutalomtárgyakkal és alkalmi ajándéktárgyakkal, amiket a közönség — jobb hiányában — kénytelen vásárolni. — A szakosztály módot kíván keresni arra, hogy mindazok, akik a gyermekművészet körébe vágó termékekhez akarnak jutni, tegyék ezt pályázat útján, a Társulat, illetőleg ennek megfelelő szerve segítségével. Az eredményeket pedig nyilvánosan állítsák ki. Így el lehet érni, hogy a közönség művészi színvonalon álló termékekhez juthat.

ELDŐLT PÁLYÁZAT. Az üvegfestő- és mozaikműves szakosztály javaslatára hirdetett *kabinet-üvegképpályázatról* szeptember hó 3-án tartott ülésén döntött a bíráló-bizottság. A pályázatra 15 pályázó 21 művet küldött be. A bizottság a rendelkezésre álló három, egyenként ezer koronás pályadíj közül csak kettőt adott ki és pedig az egyiket a „Csáktornya" jeligés Zrinyi Miklóst, a költőt ábrázoló üvegképnek, a másikat a „Pozsony" jeligés pályatervnek. Az előbbi munka szerzője: *Unghváry* Sándor és *Majoros* Károly, az utóbbié: *Dobai Székely* Andor. Ezenkívül a bizottság 500 korona tiszteletdíjért megvételre ajánlja a „Veritas" jeligés pályaművet, amelynek szerzője *Irsay* Endre és *Fehér* Pál. A pályadíjon felül a bizottság a „Csáktornya" jeligés pályamunkának az Orsz. M. Iparművészeti Társulat érmét is odaítélte. Több pályaművet az üvegfestészeti szakosztálynak ajánlottak megvalósításra. — Pályázaton kívül a Társulat 500 koronáért megvásárolta *Bokros* Ferencnek Árva várát ábrázoló üveg képtervezetét. — E helyen megemlítjük, hogy az iparművészeti társulat három pályázata (sirok, sírkeresztek és a társulati érem) szeptember hó 30-án lejárt.

SZAKIRODALOM

YBL ERVIN: AZ ANTIK ÉS A MODERN MŰVÉSZET. Budapest, 1920. (Olcsó Könyvtár). Ára 16 korona 80 fillér. E nem nagy terjedelmű, de annál tartalmasabb tanulmány, alapos művészettörténeti ismeretek alapján a dolgok mélyébe néző módon igyekszik a napjaink művészetében, nevezetesen festészetében jelentkező új irányokat megmagyarázni. Helyesen ismeri fel, hogy az európai festészet történetének utolsó nagy jelensége, az impresszionizmus beteljesedése után „ismét óriási erjedés állott be, mely az eddig ismert legnagyobb művészeti átalaku-

Edvi Illés Aladár

lekedés által megkívánt modernizálásával még sem várhatunk már tovább.

Az útpályákat kell ugyanis átépítenünk, hogy azokat az erős gépkocsiforgalom számára alkalmassá tehessük, mert az automobilizmusnak hazánkban való rohamos terjedésével nálunk is kezd előtérbe nyomulni, főként főforgalmú utainkon a pályaburkolatok átalakításának kérdése. Az óriási arányokat öltött automobilizmus főként Nyugateurópában és Amerikában már régen az útpályák átépítésére késztette a szakköröket, valamint arra, hogy a különféle útépítési rendszerekkel, anyagokkal, tudományosan is foglalkozzanak, a próbautakon pedig ezeket gyakorlati szempontból is kipróbálják.

E tekintetben tehát a külföld részünkre már leszűrt eredményeket szolgáltat, valamint az 1909 óta e kérdésekkel foglalkozó közúti kongresszusok is igen értékes útmutatásokat adnak. Nem szükséges bővebben fejtegetnem, mennyire fontos ránk nézve a külföldön már rendszeresen alkalmazott modern útpályákra vonatkozó tapasztalati adatok összegyűjtése, e pályák előállítása módjának, valamint a kísérleti próbautak helyének és készítésének leírása és könyvben való közlése.

Király Kálmán különösen azzal érdemelte ki kartársai elismerését, hogy sok fáradságos irodalmi kutatástól, kérdezősködéstől és költséges kísérletezéstől menti fel őket. Könyvében minden újabb adatot összegyűjt és rendszerbe foglal.

Munkája kilenc fejezetre oszlik. *Az első fejezetben* azokat a szempontokat és útépítési irányelveket fejtegeti, melyek az intenziv gépkocsiközlekedés folytán az utak vonalvezetésénél, keresztszelvénytagozásánál, emelkedéseinek és fordulatainak kiképezésénél tartandók szem előtt.

A második fejezetben a kátrányozás és bitumenezés különféle nemeit tárgyalja. Megismertet a felszíni kezelés, az átitató eljárás és a keverési módszer mikéntjével, előnyeivel és hátrányaival. Bepillantást nyujt a kérdés pénzügyi vonatkozásaiba és szivesen aláírjuk szerzőnek azt a javaslatát, hogy a vízzel kötött régi módszer szerint készült makadam-utakat megfelelő kötőanyag alkalmazásával por és sármentesekké kell tennünk, mely célból a legfigyelemreméltóbb anyagok a *kátrány* és *bitumen*.

A harmadik fejezetben szerző az *aszfalt*-burkolatokkal foglalkozik. Szerinte ez a burkolatfajta közelíti meg legjobban az ideális burkolatot. Hátránya csupán az, hogy nagy emelkedéseknél nem alkalmazható.

A negyedik fejezet a gépkocsiközlekedésre is kiválóan alkalmas, tetszetős külsejű és itthon is gyártott *keramit*-téglákat, ill. e téglákkal kirakott útpályákat tárgyalja.

Az ötödik fejezetben szerző a betonburkolatokkal foglalkozik. Igen értékes tapasztalati adatokat közöl főként az amerikai beton- és vasbetétes-betonutak méreteire, készítése módjaira és gépeire vonatkozóan. Szerző a jövőre való tekintettel, de figyelemmel arra, hogy a betonutak anyagai hazánkban is rendelkezésre állanak, ezt a fejezetet aránylag elég bőre szabta.

A *hatodik* fejezet az újabb útépítő eljárás kipróbálására a külföldön és hazánkban készített próbautakra vonatkozó tudnivalókat közli. Ugyanis sem Amerikában, sem Németországban nem elégszenek meg a próbautaknál csupán a közútiforgalom figyelembevételével, hanem kísérleti útpályákon szakadatlanul különféle súlyú, sebességű és kerékabroncsozású járműveket járatnak, hogy azoknak a különféle útpályákra gyakorolt hatását rövidesen kitapasztalhassák.

A *hetedik* fejezetben a szerző Itáliába visz bennünket. Képben és leírásban ismerteti a már híressé vált és üzleti vállalkozásként létesített milánói autosztrádát, mely nyílegyenes útszakaszokban, nagysugarú ívekben és külön forgalmi berendezésekkel, őrházak, állomások, vámkezelő épületek és sorompók között vezet a bájosfekvésű olasz tavakhoz.

Ez az út a vasútnak valósággal versenytársa s építője a modern útépítés minden furfangját igénybe vette, hogy az olcsó és gyors gépkocsiközlekedést magához vonzza.

A *nyolcadik* fejezet a milánói közútügyi kiállítás beosztásával, a *kilencedik* pedig az ötödik közúti kongresszuson elfogadott határozatokkal ismertet meg bennünket, valamint ismerteti azokat a tanulmányi kirándulásokat is, amelyeken mintegy 2000 kongresszusi tag, köztük maga a szerző is, sok hasznosat tapasztalt.

A könyv értékét szerző a szakirodalom fontosabb termékeinek felsorolásával is emeli, valamint azzal, hogy a használt forrásmunkákat a szövegben is megjelöli. A 120 lapra terjedő, számos szövegábrával és rajzmelléklettel illusztrált könyv a Franklin-Társulat nyomdatechnikai készültségét dicséri. A munka ízléses borítékcímlapját Ambrus rajzolóművésznek sikerült autosztráda képe teszi vonzóvá.

Bár szerettük volna, hogy szerző a közölt különféle útpályák műszaki és gazdasági, valamint pénzügyi szempontból való kritikai összehasonlításával is bővebben foglalkozott volna, mégis mindent összevéve, megállapíthatjuk, hogy szerző tanulmányainak könyvalakban való közreadásával értékes és hasznos munkát végzett. Kívánjuk, hogy fáradozásának meg is legyen az eredménye s könyve, amely 8 pengő áron a szerzőnél VII, Columbus-u. 32. megrendelhető, járuljon hozzá ahhoz, hogy hazánk nagyforgalmú utainak pályái mielőbb modernizáltassanak.

Sámy Sándor.

Technikatörténeti gyüjteménytárunk gyarapodása 1927-ben.

Gyüjti: Dr. LÓSY-SCHMIDT EDE, a technikatört. gyüjteménytár őre.

IV. közlemény. (XI.I.)

A kir. József-műegyetem gépészmérnöki szakosztálya dékánjának 1883-ban kelt két hivatalos bizonyítványa és a műegyetem rektorának 1888 ban kelt bizonyítványa Katona Endre tanársegédi működéséről. *(Ifj. Katona Endre* ajándéka.) 3 db.

Détsi Albert mérnök jegyzetei a zürichi műegyetemen az 1850-es évekből. *I. köt.:* Lehre von den Baumaterialien. 228 l. + 39 sztlan l. ábrákkal); Bahnbau (35 sztl. l.); Zimmerwerkskunst (22 l. + 59 sztl. l.); Dynamik (175 l.); Wasserräder (34 sztl. l.); — *II. köt.:* Brückenbau. (143 l.); Flussbau (78 l.); Strassenbau (52 l.); Eisenbahnbau (129 l.); két kötet félvászonba kötve. (Vajda Ödön úr ajándéka.) 2 db.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet alapító oklevele 1888-ból. Majorossy Géza úr részére. (Majorossy Gyula ajándéka.) 1 db.

Néhai Katona Endre mérnök mozdonyvezetői vizsgabizonyítványa. Kelt Budapesten, 1889. A vizsgálóbizottság tagjai: Bielek Miksa, Nagy Dezső műegyetemi tanárok és Tóth Ede főmérnök. (Ifj. Katona Endre főmérnök ajándéka.) 1 db.

A kereskedelemügyi miniszternek 50 db 10 frankos aranyból álló pályadíjának odaitéléséről szóló okirat, melyet néhai *Katona Endre „A vasúti járóművek elhasználódására, javítására és fenntartására befolyást gyakorló tényezők, valamint a szerkezet és anyag tekintetében ajánlatos átalakítások és tökéletesbítések"* című dolgozatával 1892-ben nyert el. (Ifj. Katona Endre főmérnök tagtársunk ajándéka.) 1 db.

Néhai Katona Endre életrajzi adataira és szakirodalmi munkásságára vonatkozó iratok. 2 db.

Hódmezővásárhely törvényhatósági joggal bíró város belterületének térképe 1888-ból. Rajzolta: *Czégényi Géza* városi mérnök. (Ruzieska Lajos MÁV felügyelő tagtársunk ajándéka.)

Clark Ádámnak, a budapesti Széchényi-Lánchíd építőjének arcképe Barabás Miklóstól 1849-ben, Clark sajátkezű aláírásával. (Orth Ambrus háznagy ajándéka.)

Clark Tierney Vilmos, a budapesti Lánchíd tervezőjének arcképe Barabás Miklóstól 1849-ben. Clark Tierney sajátkezű aláírásával. (Orth Ambrus háznagy ajándéka.)

Rauschmann, Vorberger, Feszt, Wallandt, Reitter, Liedemann és *Lechner* mérnökök arcképe. Rajzolta 1851-ben Barabás Miklós. (Orth Ambrus háznagy ajándéka.)

Egyleti közlemények.

EDVI ILLÉS ALADÁR ravatalánál.

Folyó évi április hó 27-én a mérnöktársadalom színe-javának méreteiben is impozáns s mélységében megrázó részvéte mellett helyezték örök nyugovóra a kerepesi-úti temető gyászpompában úszó ravatalozó csarnokából Egyletünk nagy halottjának, *Edvi-Illés Aladárnak* földi maradványait. A gyászszertartáson részt vett *Herrmann Miksa* kereskedelemügyi miniszter, minisztériuma tisztviselőkarának kíséretében, képviseltette magát a kir. József-Műegyetem, a Magyar Mérnökök és Építészek Nemzeti Szövetsége, a M. kir. áll. Felsőiparisko la stb., stb. Ott láttuk a gyászolók között közéletünk számos kitűnőségét s a megboldogult személyes tisztelőinek végelátha tatlan sorát.

A gyászszertartás külsőségeinek rendezésében Egyletünk — haláláig a boldogult elnöklete alatt működő közgazdasági szakosztályának jegyzője, *dr. Andreich Jenő* fejtett ki buzgó és eredményes tevékenységet. A díszkíséretet a Hungária Magyar Technikusok Egyesületének *Mastaba*-csoportja adta.

Az egyházi funkciót *dr. Raffay Sándor* bányakerületi ág. ev. püspök végezte. Az egyházi szertartás bevégeztével a ravatalnál elsőül a m. kir. kereskedelemügyi minisztérium nevében *Schilling Zoltán* min. tanácsos, kartársunk, majd a három mérnöktestület nevében *Buday Béla* elnökünk, a kir. József-Műegyetem nevében *dr. Heller Farkas* professzor, a közgazdasági kar ezidei dékánja, a *Pátria* irodalmi és nyomdai rt., valamint a Gaea-bank rt. igazgatóságai nevében pedig *dr. Ilosvay Lajos* ny. államtitkár mondottak egy-egy megrázó s a nagy halott sokoldalú érdemeit méltató gyászbeszédet.

A gyászbeszédeket alább teljes szövegben közöljük.

Schilling Zoltán gyászbeszéde.

Mélyen tisztelt gyászoló közönség! Amikor én itten a kereskedelemügyi minisztérium nevében búcsúzom Edvi-Illés Aladártól, végtelen elfogódottság vesz rajtam erőt, mert úgy érzem, hogy a minisztériumnak, ennek a hatalmas nagy testületnek egységesen átérzett mélységes fájdalma és osztatlan gyásza a maga teljességében nehezedik az én lelkemre. És annál nagyobb az én lelkemnek gyásza, mert azok közé a szerencsések közé számíthattam magam, aki több, mint egy fél emberöltőn át küzdhetett az ő magyar fájdalomtól telt eszmei harcában csatlósai között, aki nem egyszer éreztem kézfogásának bátorító melegét... és íme, ez a kéz most örökre hideg marad.

De bármilyen sűrűen omoljanak is könnyeink, bármilyen sötét is legyen a gyászfátyol, amely szemeinket e pillanatban eltakarja, az ő nagysága és érdemei akkorák, hogy még e gyászfátyolon át is fel-felvillannak, mint a sötét éjben a ragyogó csillagok és megrajzolódik az ő képe előttünk, úgy, amint közöttünk élt és közöttünk alkotott. És ha én őt ebben a fénylő, ragyogó kontúrjában nézem, a minisztérium szempontjából kétféle vonatkozásban kell látnom őt. Először is, mint a minisztérium fáradságot nem ismerő, törhetetlen munkását, mint alkotót és azután mint embert, mint társainak jóban, rosszban egyaránt osztozó kollégáját. Mert Edvi-Illés Aladárban mind a kettőt egyformán siratjuk.

Mint a minisztérium fáradhatatlan munkása, hervadhatatlan érdemeket szerzett magának. Bár mint fiatal mérnök pályafutását előbb a magánalkalmaztatás, majd az ipari szakoktatás terén kezdette meg, az ő igen nagy tehetsége és kiválósága nem maradhatott soká rejtve, úgyhogy rövid idő mulva már a minisztérium a maga szolgálati körébe vonta, ahol az ő nagy tudását, végtelen sokoldalúságát, valamint mélyenszántó alaposságát többé nem nélkülözhették, még nyugdíjba vonulása után sem, mind a most bekövetkezett szomorú távozásáig. Ki ne ismerné azt a nagy jelentőségű munkásságát, melyet az iparoktatás terén, vagy később az iparfejlesztés és különösképen hazánk vas- és fémiparának fejlesztése körül kifejtett? Vagy ki ne tudna arról a nagy tevékenységről, amelyet gazdasági téren különféle ipari statisztikák összeállításával, vagy az utóbbi súlyos esztendőkben a vámügyi kérdések és tételek kötetvastagságú anyagának rendezése és személyes feldolgozásával kifejtett? Ki nem tud arról a sok-sok személyes természetű megbízásról, tanulmányról, kormányjelentésről, amelyek mind az ő végtelen nagy személyes tudásához, sokoldalúságához, áttekintő és feldolgozó képességéhez tapadtak? És ki ne ismerné azt a nagy és odaadó tevékenységet, amelyet a békekötés alkalmából egy jobb békekötés reményében, a hazáját lángolóan szerető és féltő hazafi lelkesedésével és féktelen optimizmusával kifejtett? És ez a férfiú, akinek minden, még hivatali alkotó munkája is, minden fanatizmusa és minden szívedobbanása ezé a legárvább és legelhagyatottabb nemzeté, a magyaré volt, nincs többé!...

És mit szóljak róla, mint emberről, mint a legjobb kollégáról? Őt az Ő rendkívül nagy tehetségének és igen-igen sokoldalú és kiváló képességeinek mechanizmusa kényszermozgású pályán magasra emelte. Az Ő pályafutása magasröptű pályafutás volt! Feljutott a legmagasabb helyre, a kormányzat koronájáig, s e koronának is ékköve lett, amely a nap sugaraiban, ezer és ezer fényben csillogott. És milyen volt e csillogás! Aki félve emelte rá a szemeit, alulról fölfelé nézve ezt a drágakövet, az a szívjóság, a bátorítás, a biztatás sugarát látta benne megvillanni. Aki felülről nézte ezt a drágakövet, az igazi belső értéket látta benne megvillanni, amely önkéntelenül is magas régiókba emel és olyan tiszteletet parancsol, amelynél talán csak az a szeretet lehetett nagyobb, amelyet személye körül e végtelen változatú, színpompás fénytörés, vagy talán inkább állandó lelki emanációja kifejtett. De Ő e fényes lelki tulajdonaival sohasem kérkedett. Csak az láthatta meg, aki az Ő közeléhez férkőzött, mint a szomjas a kút vizéhez. Bámulatos dolog! A kút mellett elmehetsz és semmit sem látsz belőle. De ha belepillantasz, mélységén felvillan előtted az égszín kékje!... Csodálatos kép! A testi szomjat oltó kristálytiszta vízben, a lelki szomjat oltó kék ég végtelensége! Ilyen kristálytiszta víz volt az ő lelke, amelyből mindenki meríthetett, és amelyben mindenki megláthatta a mindig derűs, mosolygós, vidám égszín kékjének ezer és ezer törésben visszatükröződő fényét és pompáját.

Oktató, aki kézen vezet, jó barát, aki megért és megvigasztal, aki megosztja bánatodat és örömödet, aki megbocsát és aki fölemel, aki szív és szív és csupa szív!... Ez voltál nekünk Edvi-Illés Aladár!

A Te bölcseséged hiányozni fog a Te miniszterednek. A Te szíved melegségének hiánya megdermeszti tagjainkat. Ám azért alkotásaidban tovább fogsz élni közöttünk, szellemed itt marad mivelünk és vezérünk lesz abban a nagy küzdelemben, amely reánk szakadt, s amelynek vívásában olyan pazarul szórtad lelked kincseit. Edvi-Illés Aladár, utolsó utadon volt munkatársaid imája kísér. Pihenj csendesen! Isten veled!

Buday Béla egyesületi elnökünk gyászbeszéde.

Tisztelt gyászoló gyülekezet! A magyar mérnöki kar három nagy testületének, a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletnek, a Magyar Mérnökök és Építészek Nemzeti Szövetségének és a Budapesti Mérnöki Kamarának a nevében mondok utolsó Istenhozzádot nagy halottunknak, Edvi-Illés Aladárnak, s hozzáfűzöm ehhez a Magyar Statisztikai Társaság megbízásából e tudós Társaság búcsúszózatát. Elköltözött nagy emberünk a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletnek tiszteleti tagja, az Egylet közgazdasági szakosztályának elnöke, s egyleti Közlönyünknek 25 éven át hervadhatatlan érdemű szerkesztője volt. A Magyar Mérnökök és Építészek Nemzeti Szövetségének egyik lángbuzgalmu megalapítója, s az alakulás nehéz és mozgalmas éveiben elnöke. A budapesti mérnöki kamarának oszlopos tagja. A Magyar Statisztikai Társaságnak, mint a közgazdasági statisztika egyik önálló művelője, tekintélyes vezéralakja.

Tisztelt gyászoló gyülekezet! A jó Isten, amikor egy-egy emberi lelket földi vándorútjára elindít, az ő örök lángjából kisebb-nagyobb részt ad neki útravaló szövétnekül; az egyiknek szerény mécsest, amely éppen csak arra elég, hogy rögös életpályáját egy-egy botorkáló lépésnyire kiemelje a sötétségből, a másiknak lobogó fáklyát, amelynek fénye messze és másoknak is világít. A magyarok Istene Edvi-Illés Aladár testének porhüvelyébe lángoszlopot adott lélek gyanánt, amely nemcsak az ő saját élete útját volt képes bevilágítani, hanem amint a világító torony a tengerparton irányt ad a hullámokon hánykódó hajóknak, úgy adott irányt az ő lelke, amely legkülönbözőbb feladatkörben is nagyokat és mindig eredetit alkotott. Példája volt ő az egyetemes tudású magyar mérnöknek. Már ifjan tanítómestere szakmájának, majd mint szerkesztő, megteremtője és éber őre a magyar technikai nyelv tisztaságának. Később az ipar és közgazdaság problémáiban, mint úttörő szervező tehetség tesz nagy szolgálatokat hazájának, s tetézi azokat azzal, hogy az ifjúság lelkében élesztgeti a fogékonyságot a hazánkra oly végtelenül fontos közgazdasági kérdések iránt. Az összeomlás után izzó magyar lelke egész hevével áll a feltámadás szolgálatába, s a Magyar Mérnökök és Építészek Nemzeti Szövetsége megalkotása és megszervezése körül szerez örök érdemeket. Mindezekkel járó ezernyi dolga mellett ráér teljesen töretlen utakon régészeti kutatások végzésére, ráér időnként a komoly és a vidám Múzsákkal való társalgásra, s ráér arra, hogy barátjainak mindig egész szívvel rendelkezésükre álljon. Lelkének lobogó lángjától tanítványai és kartársai lelkében százával, ezrével gyúlnak ki a kisebb-nagyobb új lángok, lángjai a tudásnak, az alkotni vágyásnak és a szeretetnek, a lelkesedésnek. Ámde ő rajta is betelt az emberi végzet: a lélek lángjainak földi hordozója, a gyarló test, íme fáradtan dől pihenőre a hideg sírba. Gyászos pillanat ez, amelyben a kishitűek talán úgy érzik, hogy e sírüreg fagyos fuvalma végleg eloltotta, semmivé tette azt a lángoszlopot, amelynek Edvi-Illés Aladár volt a neve. A kishitűeknek azonban nincs igazuk. Nagy halottunknak isteni eredetű lelke halhatatlan: élni fog az idők végéig a rokonlelkek lángjaiban, amelyeket az ő tüze segített fellobbantani, s amelyek ismét és ismét új tüzeket fognak gyujtani. Amíg magyar mérnök él e világon, Edvi-Illés Aladár neve és dicsősége el nem halványulhat, s maga a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönyének az a huszonöt kötete, amelynek homlokát az ő neve díszíti, érnél maradandóbb örök időkre szóló emléke lesz alkotó munkásságának. Ezért a nagy veszteség fájdalmas pillanatában is mondjunk hálás köszönetet a Gondviselésnek, hogy őt nekünk adta, hogy őt a mi javunkra dolgozni engedte! Neked pedig, jobb hazába költözött nagy emberünk, köszönjük, hogy minket tanítottál, köszönjük, hogy barátilag szerettél, köszönjük nagy és fényes példaadásodat, amelyet követni éltünk végéig hazafiúi kötelességünk marad! Edvi-Illés Aladár, a mérnöki kar nagy halottja, Isten veled!

Dr. Heller Farkas gyászbeszéde.

A *Kir. József-Műegyetem* gyászát hozom e ravatalhoz, melyen olyan férfiú nyugszik, kinek a műegyetemi oktatás körül nagy érdemei vannak.

1916-ban kapcsolódott a műegyetemi oktatásba, mint a bányászati és ipari statisztika magántanára, hogy hosszú közigazgatási pályáján szerzett bő tapasztalatait és széleskörű ismereteit a felnövekvő technikus nemzedéknek hazája javára átadja. Kevés oly alapos ismerője van a magyar iparnak, milyen ő volt, kinek a búvárkodás, a megfigyelés és tapaszta-

latok gyüjtése életszükségletet jelentettek és kinek az élet erre annyi alkalmat is adott. És szeretetreméltó egyénisége, minden ízében magyar felfogása oly közel hozta bő tudását hallgatói szívéhez, hogy előadásait mindenkor a legnagyobb érdeklődéssel hallgatták.

Ha munkát kívánt rábízni a Műegyetem, sohasem kopogtatott hiába Edvi-Illés Aladárnál. Midőn az egyik gazdaságpolitikai tanszék teendőinek ellátására kellett helyettest keresni, készségesen vállalkozott a bányászati és iparpolitika, valamint a vámpolitika előadására. Sokat dolgozott mindkét téren és hallgatóinak közvetlen tapasztalásból tudott tanulmányokat nyujtani. Fáradozásai elismeréseül 1922-ben a műegyetemi rendkívüli tanári címet érdemelte ki.

Hogy tanári kötelességeit mily buzgalommal látta el, annak legmeghatóbb tanujelét akkor adta, midőn már a sír szélén állva, megjelent a Műegyetemen, hogy betegsége által félbeszakított előadásai fonalát fölvegye. Alig sikerült Őt arra rábírni, hogy még kis pihenőt engedjen magának.

Most, hogy az örök pihenés váltotta fel fáradhatatlan tevékenységét, csak a szomorú tünődés maradt nekünk a fölött, hogy ismét elveszítettünk egyet a derék, törhetetlen buzgalmú munkatársainkból, kire mindig és mindenben számíthattunk és kinek helyét igen nehéz lesz pótolni. Szélesköru tudása és szeretetreméltó egyénisége egyaránt hiányozni fognak körünkben. Fájdalommal búcsúzom Edvi-Illés Aladártól, kinek emléke Műegyetemünk történetének lapjain épp úgy meg fog maradni, mint szívünkben.

Dr. Ilosvay Lajos gyászbeszéde.

Gyászoló gyülekezet! Fájdalom tölt el bennünket, hogy megint az örök nyugalom honába költözik egyik, kiváló szellemi adományokban gazdag barátunk. Csaknem félszázadon át teljes lelkesedéssel vett részt azokban a törekvésekben, amelyeknek célja volt a régi, osztatlan Magyarország naggyá fejlesztése. Ez a szent cél lebegett szeme előtt benn a kereskedelemügyi minisztériumban, és akkor, amikor az ipari termelésre vállalkozó ifjúság értelmi és erkölcsi tehetségeinek kifejlesztésében, a nagy ipari vállalatok boldogulásának előmozdításában, a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet különböző ügyeinek szolgálatában szorgoskodott.

Alapos készültség, éleslátás, elfogulatlan ítélet és hajthatatlan igazságszeretet nyilvánult meg minden cselekedetében. Önzetlenül szerette hazáját, amiről nem szavakkal, hanem a hazáért való kitartó munkásságával tett tanubizonyságot.

Erős kötelességérzést vitt bele minden vállalkozásába, melyek közül csak azt a tevékenységét említem meg, amelyet a Pátria irodalmi vállalat és nyomdai részvénytársaság és a Gaea-bank érdekében fejtett ki. Részt vett e részvénytársaságok ügyeinek intézésében alapításuk pillanatától kezdve mindaddig, amíg egészségi állapota megengedte. Jó és balsorsban egyenlő buzgósággal és egyenlő hűséggel állott az igazgatóság rendelkezésére.

A Pátria és Gaea igazgatósága hálával ismeri el a Megdicsőültnek nagy érdemeit, példás szolgálatkészségét és mély fájdalommal teszi le ravatalára az elismerés koszorúját.

Drága Barátom! Tehetetlenül állunk a halállal szemben. Nem áll hatalmunkban az elhúnytak életét visszaadni. Ha tehetnők, örömmel adnók vissza a Tiédet. A szívedhez közelebb állók vígasztalására sem mondhatunk többet, mint azt, hogy élni fogsz műveid eredményében, élni fogsz szeplőtlen emlékedben.

Mindnyájunk szeretete kísérjen abba az ismeretlen világba, ahol nincs szeretet, de gyűlölet sincs. Isten veled!

A gyászoló közönséget könnyekig megható beszédek lepergése után lassan kibontakozott a gyászmenet Edvi Illés Aladár utolsó útjára. A családi sírboltnál az egyházi szertartás utolsó aktusainak elhangzása után *ifj. Gaul* Károly a *M. kir. áll. felsőiparískola* oktató személyzete nevében búcsúztatta nagy halottunkat az alábbi beszéddel.

Ifj. Gaul Károly gyászbeszéde:

A budapesti m. kir. áll. felsőiparískola tanári kara eljött, hogy felejthetetlen kartársának, Edvi Illés Aladárnak koporsójánál lerójja tiszteletét, megmutassa elhúnyt kartársa iránti ragaszkodását és szeretetét, akit az intézet családjához tartozónak tekintett mindezideig és mindig annak is fog tekinteni.

Edvi Illés Aladár egyike volt azoknak az úttörőknek, akik a felsőiparískola alapításakor kezdték meg oktató munkájukat s ezzel egyidejűleg tették le szakmájuk oktatásának alapkövét, akik úgyszólván semmiből teremtették meg a fundamentumot, amelyre mint kősziklára épülhetett az ipari oktatás később hatalmassá fejlődött vára.

Páratlan odaadással és önzetlenséggel telt működést fejtett ki az oktatás terén — éppen legtermőbb korszakában — élete tavaszán és delén, amely révén annyira összekapcsolódott az iskolával, hogy akkor is, midőn felsőbbsége, képességeit ismerve, az intézet kötelékén kívül eső, fontos küldetés betöltésére szólította el körünkből, ezt a bensőséges kapcsolatot nem szakította el, hanem élete végéig, úgyszólván utolsó percéig aktív részt vett az iskola oktató munkájában.

A szorosan értelmezett tanító munkán kívül elévülhetetlen érdeme az is, hogy sokoldalú tudásának kiapadhatatlan tárházából igaz magyar szeretettel bőkezűen szórta kincseit azoknak a fiatal tanártársainak, akiknek az ipari oktatásban őt követniök kellett, akik hivatva voltak az ő szellemi hagyatékának gondozására s tudása gyümölcseinek tovább érlelésére és az ő nemes veretű magyar lelke hagyományainak az ifjúság körében való ápolására.

Ezzel a szent örökséggel, mint kötelességgel, mélységes szomorúsággal eltelve afelett, hogy vidám, derűs szavát, biztatását, buzdítását nem halljuk többé — búcsúzunk el szeretett mintaképünktől, atyai barátunktól, Edvi Illés Aladártól.

E gyászbeszéd után a *Hungária Magyar Technikusok Egyesülete* Mastaba csoportjának nevében *Szathmáry* József gépészmérnök alábbi gyászbeszéde következett:

A királyi József Műegyetem ifjúsága és a Hungária Magyar Technikusok Egyesülete búcsúzik szeretve szeretett mentorától, kedves dominusától!

A kegyelet minden kedves halottat megillet, de mi, akik e sír körül állunk — fiatal hajtása ama nagy, terebélyes fának, melynek Te egyik gyökere voltál —, érezzük, hogy a kegyeletnél többet hoztunk ide. Ide hoztuk fiatal szívünk minden fájdalmát, mert érezzük, hogy a kegyelet nem elég meghálálni a velünk tett jótéteményidet!

Utat mutattál nekünk, előttünk járva, taposva a töretlen magyar ugart; megmutattad a mi helyünket a nemzeti szövetkezésekben.

Példát mutattál nekünk, mikor fárosza voltál a magyar ideáloknak s mi eddig e fárosz égig lobogó lángjainál csak melegedni tudtunk, égni még nem!

Nagy szíved kihűlt, de melege nem veszett el: a mi szívünkbe költözött, hogy annál melegebb legyen minden dobbanása, s annál forróbb legyen hazaszeretetünk, valahányszor Reád gondolunk. Sokszor voltál köztünk fiatalok között, s ha éveid szerint nagyon távol voltál is tőlünk — annál közelebb volt fiatalos szíved a miénkhez! Valahányszor köztünk voltál, mindig a vidámság hangján tanítottál, buzdítottál s a mi mosolygó ajkunk szomjas volt a Te jelenlétedre!

S most — aki annyi vígságot szereztél nekünk: most ilyen nagy szomorúságot kellett okoznod!

Itt állunk karéjban e sír körül s várunk, visszavárunk Téged, — hiába!...

...Mind távolabbról intesz felénk s ködbe vesző alakod könnyeink homályán át mind tovább ballag!...

Vén diák! ballagj! ballagj!

Isten veled Edvi Illés Aladár!

Utolsó búcsúszóul a *Ballag már a véndiák* borongós melódiája zendült fel a hungáristák ajkán, a gyászoló gyülekezetben elvegyült *öreg diákok* pedig lehajtott fővel egy-egy néma könnyecseppet ejtve váltak meg örökre távozó öreg cimborájuktól.

Személyi hirek. A *Magyar Tudományos Akadémia* az 1927. évi tagválasztások során mérnöktársadalmunk következő kiválóságait választotta meg tagjaivá: *Dr. Bláthy Ottót*, a Ganz elektromos gyár igazgatóját, ki a tudományos elektrotechnika terén az egész világon ismert és nagyrabecsült nevet vívott ki magának a III. osztályba *tiszteleti tagnak; Dr. Zemplén Gézát*, a m. kir. József-műegyetemen a szerves kémia nyilv. r. tanárát, a M. T. Akadémia levelező tagját a III. oszt. alosztálya *rendes tagnak; Dr. Kandó Kálmánt*, a világhírű elektromérnököt, a Ganz és Társa Danubius cég vezérigazgatóját a III. osztály A) alosztályába *levelezőtagnak* és végül *Möller Istvánt*, a m. kir. József-műegyetem a középkori építészet és építészeti műtörténet nyilv. r. tanárát, az Orsz. Képzőművészeti Tanács és a Műemlékek Országos Bizottságának r. tagját a III. osztály A) alosztályába *levelező tagnak*.

Személyi hír. A magy. kir. debreceni Tisza István Tudományegyetem tanárai által 1912-ben alapított *Debreceni Tisza István Tudományos Társaság* I. osztálya Egyletünk könyvtárnokát *Dr. Lósy-Schmidt Edét*, a Műemlékek Orsz. Bizottságának r. tagját az 1927. évi tagválasztások során a társaság *rendes tagjává* választotta meg.

Dr. Weltmann Mór, a köszvény-, csúz- és neuralgiás (ischiás) bántalmak szakorvosa, a szt. Lukács-fürdő volt orvosa, Pöstyénben Egyesületünk tagjainak és hozzátartozóinak a gyógykezelésnél 50%-os és a lakásnál is kedvezményt nyujt·

Tervpályázati eredmény. Kiskunhalas r. t. város közkórház tervpályázatára beérkezett 30 pályamű. I-ső díjat nyert „Karikában vöröskereszt" jeligéjű mű. Szerzője *Schoditsch Lajos* építészmérnök Budapest.

II-ik díjat nyert a 7777/1927. kig. szám alatt iktatott „Bessenyei II." jeligéjű terv. Szerzője *Körmendy Nándor* építészmérnök Budapest.

III-ik díjat nyert a „Szent Rókus" jeligéjű pályamű. Szerzői *Kanics Miklós* és *Szellő Kálmán* építészek Budapest.

Megvételre ajánlotta a bizottság a „3777.21" jeligéjű tervet és dícséretre méltónak találta az „Infirmárie" jeligéjű tervet.

Ez utóbbiak jeligés leveleit a polgármester őrizetbe vette s azokat csak az esetben fogják felbontani, ha a v. képviselőtestület a megvételre s a „3777.21" jeligéjű mű szerzője a mű átengedésére hajlandó lesz, valamint ha az „Infirmárie" jeligéjű mű szerzője jeligés levelének felbontására a hirdetmény közzétételétől számított 14 napon belül az engedélyt megadja.

A pályaművek f. hó 16-áig Kiskunhalason lesznek kiállítva, majd a bírálóbizottság óhaja folytán május 16-án a Mérnök- és Építész-Egyletnél lesznek tovább kiállítva, ahol a nem díjazott pályaműveket igazolt tulajdonosaik átvehetik.

Kiskunhalas, 1927. évi május hó 10-én.

Olvashatatlan aláírás, polgármester.

A Budapesti Mérnöki Kamara közleményei.

A Kamara rendes (VIII.) közgyűlése. A Kamara ezévi rendes közgyűlését június hó 10., 11. és 12-én tartja. A közgyűlési meghívót a jelen füzetben külön lapon mellékeljük.

A Budapesti Mérnöki Kamara választmányának 70. üléséből. A választmány 1927 május 13-i ülésében elhatározta, hogy *gróf Bethlen* István miniszterelnökhöz az olaszországi útján elért örvendetes eredmények alkalmával üdvözlő iratot intéz, továbbá, hogy *Söpkéz* Sándor gépészmérnököt országgyűlési képviselővé történt megválasztása alkalmával üdvözli. Megállapította a választmány az 1926. évi működésről szóló kormányjelentés programmját. Megállapította, hogy az egyes foglalkozási körökhöz tartozó kamarai tagok létszámarányához mérten a folyó évi közgyűlésen a választmányba 14 mérnök, 5 építész, 12 gépészmérnök, 2 vegyészmérnök, 2 bányamérnök, 1 vaskohómérnök. 1 fémkohómérnök és 3 erdőmérnököt kell választani. A választmány a közgyűlés napirendjére tűzte a hirdetett határidőig beérkezett önálló indítványokat. Egyebekben a választmány folyó-, tagmozgalmi, fegyelmi és kihágási ügyeket tárgyalt.

Hirdetés tagfelvételről. A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya 1927. évi május hó 13-án tartott ülésében az alább felsorolt kérelmezőket a Kamara tagjai sorába felvette. *Galambos* József, sz. 1896, okl. erdőmérnök, Püspökladány, m. kir. erdészeti kísérleti telep. — *Gerlach* Jenő, sz. 1886, malomtechnikus, 70. §. Budapest, VI, Podmaniczky-u. 61. — *Jancsó* Jenő József, sz. 1879, üzemvezető, 70. §. Budapest, X, Külső Jászberényi-u. 11. — *Jólesz* János, sz. 1881, okl. gépészmérnök, Budapest, VI, Lovag-u. 5. — *Klein* Jenő, sz. 1890, üzemvezető, 70. §. Dorog.

A felvételről szóló értesítés 1927. évi május hó 14-én kifüggesztetett. *Nevezettek felvétele ellen* a Mérnöki Rendtartás 9. §-a értelmében a kifüggesztéstől számított 30 nap alatt, tehát 1927. évi június hó 13-án déli 12 óráig a *Kamara bármely tagja élhet fellebbezéssel a Mérnöki Tanácshoz.* A fellebbezés kellően felbélyegezve a Kamaránál nyujtandó be, annak címére küldendő.

Elhalálozott tagok. A Mérnöki Rendtartás 12. §-a harmadik bekezdésének megfelelően, hivatalos jelentés alapján a Kamara tagjai sorából töröltettek: *Fogassy Gyula* erdőmérnök, tatai lakos, 1927. évi április hó 12-i, *Nagy Elemér* bányamérnök, kisterenyei lakos, 1927. évi március hó 26-i, *Novák Antal* mérnök, váci lakos, 1927. évi március 31-i, *Schöndorfer Gyula* mérnök, szombathelyi lakos, 1927. évi április hó 26-i hatállyal.

Névhelyesbítés. A Budapesti Mérnöki Kamara választmányának 1927. évi május hó 13-án tartott ülésében hozott határozata alapján Vetter Ervin gépészmérnök neve *vitéz Vinári* Ervinre helyesbíttetik.

Gondnoki kirendelés. A Kamara választmánya ezévi május hó 13-án tartott ülésében az *Egri* Sándor építészmérnök irodája számára kirendelt gondnokot, *Jablonszky* Ferenc építészmérnököt, a gondnoki tisztség alól indokolt kérelmére felmentette s helyette *Weimess* Marián építészmérnököt rendelte ki.

Jogerőssé vált fegyelmi határozat.

I. *A fegyelmi bíróság határozata.*

A Budapesti Mérnöki Kamara fegyelmi bírósága.

232/23/1924. sz.

A Budapesti Mérnöki Kamara fegyelmi bírósága N. N. építészmérnök, kamarai tag ellen lefolytatott fegyelmi eljárás keretében a folyó évi január 30-án tartott szóbeli tárgyalás eredményéhez képest következőképen határozott.

Határozat.

A fegyelmi bíróság N. N.-t a Mérnöki Rendtartásról szóló 1923 : XVII. t.-c. 37. §-a 2. pontjába ütköző fegyelmi vétségben vétkesnek találta és őt a 38. § 1. pontja értelmében feddéssel bünteti.

Indokok:

A vizsgálati eljárás és a megtartott szóbeli tárgyalás során a fegyelmi bíróság beigazoltnak találta azt, hogy N. N. építészmérnök az X. Y. által a Gyöngyösi Iparosok és Gazdák Hitelszövetkezetének székházáról készített és engedélyezés céljából benyujtott tervre vonatkozó kritikájában túlment azon a határon, amelyet a szigorú tárgyilagosság megkívánt volna. Eltekintve attól, hogy a polgármester által történt felkérésre a kritikát csakis a polgármester jelenlétében gyakorolhatta volna, kifejezéseiben, különösen azáltal, hogy többek előtt, így a tervező megbízója előtt hangoztatta, hogy miszerint ilyen tervért a szigorló építészt el kellene buktatni, túlment azon a határon, amely etikai és kartársi szempontból megengedhető és ez végeredményben X. Y. ottani közismert mérnök tekintélyének leszállítására alkalmas volt.

Enyhítő körülménynek tudja be a fegyelmi bíróság a terv hiányait, továbbá azt a körülményt, hogy a Kamara tagjai közt az egymás terveinek és munkálatainak elbírálásánál még nem alakultak ki azok a formák, amelyek hasonló alkalmakkor korlátot szabhatnak a kritika számára és a kartársi együttérzés sértetlenségét minden körülmények között biztosítják.

A szóbeli tárgyalás során panaszlott az A. I—II. jelzésű terveket jelölte meg, mint olyanokat, amelyekre véleményt mondott és ezekre a tervekre vonatkozik az egri államépítészeti hivatalnak II. fokon adott véleménye is, vagyis ezek szolgáltak az engedélyezési eljárás alapjául.

A fegyelmi eljárás során költségek nem merültek fel.

Jelen fegyelmi bírósági határozat egy példánya a Mérnöki Kamara ügyészének, egy példánya a budapesti kir. büntető járásbíróság útján N. N. építészmérnök, kamarai tagnak, egy példánya közvetlenül a Budapesti Mérnöki Kamarának küldetik meg.

A fegyelmi határozat elleni fellebbezés a határozat kézbesítésétől számított 15 nap alatt a fegyelmi bíróságnál nyujtható be.

Kelt Budapesten, 1926. évi január hó 30-án.

A Budapesti Mérnöki Kamara fegyelmi bírósága.

Dr. Süköd Béla s. k., jegyző. *Rohringer Sándor* s. k., elnök.

II. *A panaszlott fellebbezése folytán hozott fellebbviteli határozat.*

37/1927. Mérnöki Tanács Budapesten.

Határozat.

A Mérnöki Tanács az X. Y. gyöngyösi lakos, okl. mérnök panaszos részéről a dr. N. N. és dr. N. N. ügyvédek által képviselt N. N. budapesti lakos, okl. építészmérnök panaszlott ellen emelt és a Budapesti Mérnöki Kamarához 232/1924. szám alatt benyujtott panasz tárgyában a Budapesti Mérnöki Kamara Fegyelmi Bírósága által 232/23/1924. szám alatt hozott határozatot a panaszlott 19/1927. szám alatt benyujtott fellebbezése folytán megvizsgálta és az ügyben az 1927. évi március hó 18-án befejezett nyilvános előadás alapján az alulírott napon meghozta a következő

határozatot.

A Mérnöki Tanács a fellebbezésnek helyt nem ad és a fellebbezett határozatot helybenhagyja.

Indokok:

A Mérnöki Tanács a fellebbezett határozatot helybenhagyta azért, mivel a határozat helyesen állapítja meg azt, hogy a panasz tárgyává tett bírálat úgy a mód, mint a mérték tekintetében túlmegy azon a határon, amelyet a köteles tárgyilagosság mérnöknek mérnökkel szemben megenged és amely bírálat a mérnöki állás tekintélyét sérti.

A Mérnöki Tanács e megállapításából folyólag mellőzte annak a kérdésnek megvizsgálását, hogy a panaszlott által bírálat alá vett terv jó, vagy rossz volt-e, mivel e kérdés eldöntése a panasz tárgyának elbírálása szempontjából nem lényeges.

Budapest, 1927 március 18.

Virágh Andor s. k., előadó. *Biró Zoltán* s. k., elnök.

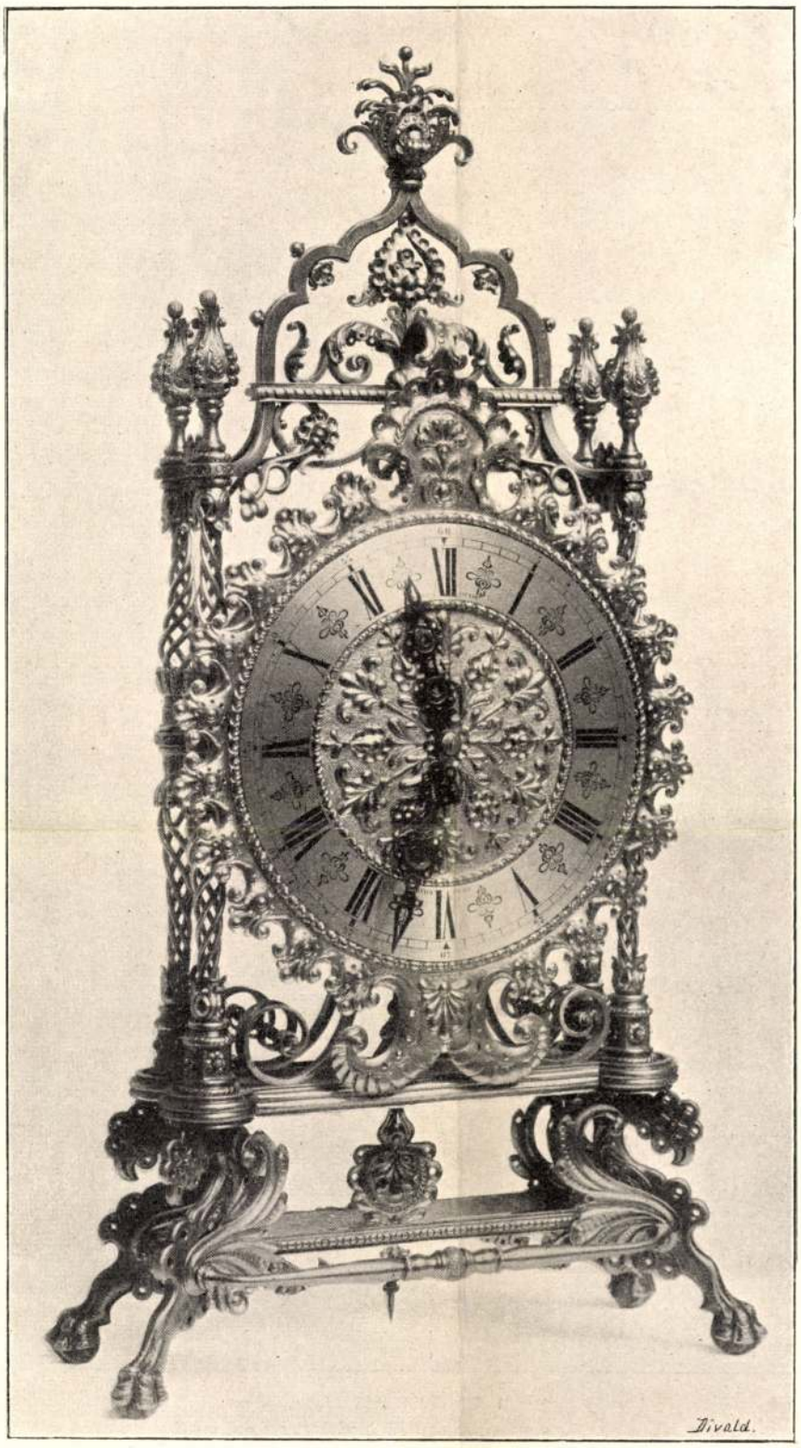

ÓRA. TERVEZTE EDVI ILLÉS ALADÁR TANÁR.

KÉSZÍTETTE AZ ÁLLAMI FELSŐ IPARISKOLA FÉMIPARI MŰHELYE BUDAPESTEN.

Magassága 630 m/m.

A sárkányok szárnya és az összes virágdiszítmények sárgarézből, a számlap ékítményes része szintén ebből a fémből, többi része pedig ezüstből való.

Magyar Iparművészet
1900. 325. l.

∘∘ A MAGYAR PAVILLON. ∘∘
∘∘∘ A Szajna felőli homlokzat. ∘∘∘
TERVEZTE BÁLINT ÉS JÁMBOR.

A Kunst u. Kunsthandwerkből.

Edvi Illés Aladár

Borjú c. képe repr.

Művészet 1916. 55. l.

festő és illusztrátor. A 20-as évek második és a 30-as évek első felében Ponori Thewrewk Józseffel bejárta Magyarországot, lerajzolta az országgyűlési ökvetket, amelyek után Thewrewk litográfiákat készített, s 1837-ben gyüjteményesen is kiadott a bécsi Lithographisches Institutban „Magyar Pantheon" címen. — Bibliográfia: Kazinczy Lev. XX, XXI, XXII. köt. — Művészet, III. 270 l. — Th-B. Kstlex. XXIV. 32—33. l.

Edvi Illés Aládar, iparm. tervező szül. 1858 január 6-án

Kapuvárott, mh. 1927. ápr. 24. Bpesten.

Gépészmérnöki oklevelet 1881. az aacheni műegyetemen szerezte, azutan a Ganz ~~és Tsa~~ gyar mérnöke volt. 1882. a bpesti állami felsőipariskolahoz nevezték ki, hol 1885-tól a fém-vasipari szaktárgyak rendes T ~~tanára volt~~. T Részt vett az 1900. évi párizsi világkiállítás fém és vasipari csoportjának rendezésében, amiért a mtk zsüri a kiállítás nagy aranyérmével tüntette ki. E kiállítás ~~[illegible]~~ tanügyi csoportjában ~~[illegible]~~ egy (mivezzi) tuzi szerzám készlettel ~~[illegible]~~ díszórával szerepelt, melyek E. tervei szerint a bpesti állami felső ipariskola fémipari műhelyében készítettek. 1902. a kereskedelmi minisztérium iparfejlesztési osztályába rendeltég s a felső ipariskolai igazgatói címet kapta.

T majd. oradó. [illegible] 1920 [illegible]

1906. a kereskedelmi minisztérumban szakosztály főnök lett, 1919 mint h. államtitkár vonult nyugalomba. 1894. óta tíz éven keresztül a kereskedelmi minisztérium megbízásából tagja volt a Mintalapok szerkesztő bizottságának, ~~s emi fémipari füzeseinek ennek illetőségben selentekény rest vett~~. A m. vasmüvesség remekmüveit felkutatva s a külföldi remekmüvekkel összehasonlítva a Mintalapokban 1 külön kötetben ismertette. Sokoldalu és gazdag szakirodalmi tevékenységen ~~kívül~~ mellett 25 éven át szerkesztette ~~vett~~ a MMEE Közlönyeitek. megvenötévi ~~Eredmeges~~ tanári működése a műegyetemi rk. tanárári szekbe juttatta.

Edvi Illés Aladár

1916. Esterházy-féle akvarell díj Fiatal bika c. képére Művenet 1916. 42. l

Szózat VIII. 216.

Edvi Illés Aladár

Tehenfej, vurf
Fekvő tehén, vurf

Budapest székes föv. tulajd.

~~Bronzkori lapos baltak VI. 79~~

~~— peremes balták VI. 79, 80~~

~~— balták sarokkal VI. 79, 80~~

~~— szárnyas) (balták szárnyakkal VI. 79, 80.~~

Edvi Illés, Arad

kollektív kiállítás a
Fészekben.

Képzőművészet
1930. 30. 7.

Edvi Illés Aladár

113/

koll. kiállítása akvarelljéből a Műbáratok köre helyiségében.

Vas. Nyj. 1904. 175. l.

~~Nem látta~~

BUDAP
XI

Kvart

(4)

146

Művészetünk klasszikusai közül való volt Madarász Viktor, sőt a mi képiróink sorában bizonyos tekintetben úttörő és kezdeményező. Pályájának fejlődése — ha csak kissé mások lettek volna a hazai viszonyok — rendkívül termékeny lehetett volna, mert volt az ő művészetében valami, ami az akkori magyar művészetből még hiányzott s ezt a becses értéket bőven kamatozóvá lehetett volna tenni, ha a hetvenes, nyolcvanas évek művészeti közvéleményének irányítói s első sorban a kritikusok, csak némileg is megértették volna feladatukat.

Igy Madarász Viktor pályafutása elszikkadt. Nem hatott művészetünkre, ő maga pedig társtalanul érezhette magát idehaza. Madarász Viktor, a nagy tehetség, csak éppen magyar művész marad, de nem egyúttal a magyar művészet fejlődésének egyik faktora. Kívül áll művészettörténetünk szerves keretén, nagybecsű alkotásai nem illeszkednek a magyar galéria sorába, hanem maguk is rokontalanul pompáznak, elkülönítve, mint ama kőtömbök, amelyeket a síkság füvére gördített messzi hegyekről az ár.

temettük el. Pályafutását az alábbiakban igyekszünk — főkép saját adatai alapján — röviden rekonstruálni.

Csetneken, Gömörmegyében született 1830 december 14-én. Gyermekéveit atyja, Madarász András kúriájában töltötte, a gimnázium alsó osztályait is otthon végezte s e tanulmányait Iglón fejezte be.

Közben atyja örökségi részül kapta a csetneki vashámort. Vállalkozó szellemét feltüzelték a Pestről országgá járt gyáralapítási programmok. Ő is nagyobb szabásúvá akarta csetneki hámorát alakítani. Elhatározta, hogy Pécsett vasgyárat alapít, amely az odavaló olcsó kőszénnel a Csetnekről odafuvarozott nyersvasat feldolgozza. Igy lett Madarász András a Csetnek-Pécsi Vasgyár-Társulat akkor jelentékeny tőkével (200.000 frt) megindult részvénytársaságnak egyik fő-alapítójává, igazgatójává. Ez azonban szükségessé tette, hogy a Madarász-család Pécsre költözzék. Igy került Viktor 1845-ben Tuladunára, ami azért érdekel minket, mert itt találkozott az első eleven festővel.

Mielőtt azonban rendszeres oktatásban részesülhetett volna a neki már akkor vonzó

művészeti technikában, atyja kívánságára jogot tanult. Mi is lehetett volna akkortájt nemes ember fia, ha nem jogász. De a jogot is csakhamar félre kellett tenni. Kitört a szabadságharc s a tizennyolcéves ifjú kardot kötött, beállt honvédnek. Előbb a 41-ik, majd pedig 131-ik honvédzászlóaljnál szolgált. Komáromnál elfogták. De sikerült visszakerülnie a honvédekhez. Küzdött a lázadó szerbek ellen, megélte Világost. Nagy üggyelbajjal, kocsisnak öltözve menekült Csetnekre s egy ideig a szénapadláson rejtőzött el, míg végre visszakerülhetett szüleihez Pécsre.

A fiatal jogász egy ideig ott patvaristáskodott az államügyésznél, de egyben tanulgatott egy ott élő festőnél. Ezt a festőt Pósa Gusz-

él, amely az ifjúkori (hagyatékában rank maradt) művén átvillan, későbbi történeti képein is fellángol.

De mennyivel hatalmasabb erővel!

Erejének ezt a szabadabb kibontakozását azonban nem Bécsnek köszöni. Bécs langyos

EDVI ILLÉS ALADÁR — BORULÁS

Művészet 1917

Edvi Illés Aladár

Szül. Bpest 1870. evang.
Gim. érettsz.
1889/90 I. II. ontaly
1889/90 II " —
1890/91 I–II III. " "
1891/92 IV "
1892/93 I. fest. ontaly
1892/93 II " "

Kolták V. 243.

Edvi Illés Aladár

Nyári jászolnál c. Szépe
repr.

Művészet 1940-41.
40-41. sz. 66. l.

Butorpánt, vórnai VI. 162

Edvi Illés Aladár

Eisenhut Ferenc

Ferenczy Károly

Fényes Adolf

Glatz Oszkár

Halmi Artur

Háry Gyula

Iványi Grünwald Béla

Kacziány Ödön

Kárpáty Rezső

Knopp Imre

Koszkol Jenő

Kosztolányi Kamilly

tovább
kiírni

Részt vettek az 1901. évi berlini nk. kiállításon:
Műcsarnok 1901. 197. l.
(Magyar művészet Berlinben.)

get f. évi december hó 4-én 562. sz.
omás és további eljárás végett érte-

december hó 13.

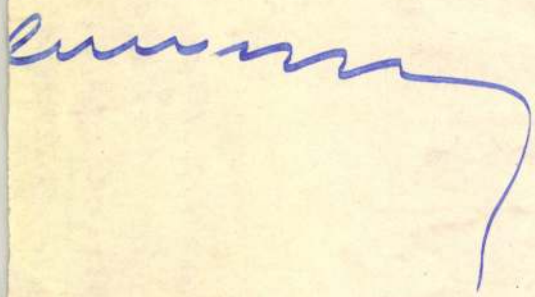

ága Elnökségének,

Budapest.

Edvi Illés Aladár

festő

koll. kiállítása

a Nemzeti Szalonban

1906.

A Nemzeti Szalon IV. graf.

kiáll. katalogusa

1906.

az időközi Nemzeti

Szalon katalogusok

körtkönyvtár ambon.

V

47705 szám.

F. évi április

1-éről kelt 410. sz. becses áti

lettel értesitem, miszerint jele

a budapesti IX. ker. m.kir.

h o g y Sztehlo Otto é

és Szt.Jobbira tett hivatalos

ségei és napidijai fejében ne

lyegelt nyugtájára 309 kor. 80

Miről az érdeke

Budapesten, 1903

(8) Edvi Illés Aladár

MAPE díja vizfestmény-
re 1926.
áll. I. vizf. díj 1923
Békesfův - vizf. díj 1925

Nemzeti Szalon
MAPE 16. kiáll. 1930
dec.

✓

A kiállítást rendezték:

NIKOLAUS POST
sz. k. v. miniszter
és a
„Gesellschaft zur Förderung Österreichischer Kunst im Auslande"
megbízásából

Prof. CHRISTIAN LUDWIG MARTIN

ROBERT KRAMREITER
műépítész

Edvi Illés Aladár

l.

Almásy-Teleki V. 1941

125 – 127. l.

Frankfurter Bank in Frankfurt a. M.; erbau

(Grundriss in de

Edvi Illés Aladár festő

Fürj-utca 32. Műcsarnok

1930. tav. kiáll. 1. V

1934. téli kiáll. 278, 279. V.

1934. nemz. képzőm. kiáll. 26, 30, 38.

V

Geppkö, villanyi IX. 85.

Edvi Illés Aladár

írod

Velence 1922

152. l.

b) Nem művészek.

Andrássy Gyula gróf	III	Kohner Adolf
Apponyi Lajos gróf	III	Lederer Sándor
Bárczy István	III	K. Lippich Elek
Benke Gyula	II	Lipthay Kornél
Berzeviczy Albert dr.	II	Lukács Antal
Dessewffy Arisztid	II	Révai Ödön
Forster Gyula báró	II	Szmrecsányi Miklós dr.
Fraknói Vilmos	II	Szüry Dénes
Hadik Barkóczy Endre gr.	II	Szitányi Géza
Herczeg Ferenc	I	Végh Arthur
Kammerer Ernő	I	Wágner Géza dr.
Károlyi Mihály gróf	III	Wekerle Sándor

A római számok a sorozatot jelölik meg, amelybe a választott tagok tartoznak. Az I. sorozat mandátuma az 1911-ik év, a II. sorozaté 1910-ik év és a III. sorozaté az 1909. évi közgyűlésig tart.

Edvi Illés Aladár

ind

Ernst-Museum
aukciói 38. n.
Bpest 1928.

AZ INYESMESTER SZAKÁCSKÖNYVE

25–30.000 példány

Edvi Illés Aladár

becsi magy-kiáll-

Künst Wien 1937

kar közszeretetben álló társát gyászolja.

Halottunkat a **Kerepesi-ut melletti teme**
órakor fogjuk utolsó utjára kisérni.

Budapest, 1939. augusztus 14.-én.

Felejthetetlen emléke

Községi temetkezési intézet központi irodája: IV. Kígyó

Edvi Illés Aladár

szül. 1870. Bpest.

Havas Tabán, of.

Kat Nürnb 1929

20. l.

közelgő ünnepekre minden elképzelhető

tendőt kivánok.A hölgyeknek kézcsókom

üdvözleteit tolmácsolva,Doktor URat

vözli

őszinte hive

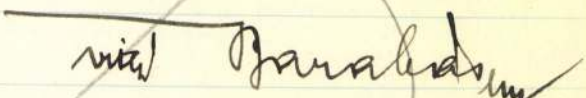

ly.

Edvi Illés Aladár

l. Árv. Csarn. 97. aukció kat.

u. az 103. aukc. kat.

u. az. 104. " "

" " 106 " "

" " 107. " "

" " 110. " "

" " 111. " "

" " 112. " "

sorrend.

és üveg-tárgyak	Textíliák	Vegyesek	Szőnyegek	Hangszerek, látcsövek, fegyverek	Bútorok	Könyvek
31–1380	1872–1890	2490–2510	—	—	2191–2250	—
81–1430	1891–1910	2511–2540	—	—	2251–2300	—
31–1480	1911–1930	2541–2560	—	—	2301–2360	—
81–1530	1931–1950	2561–2590	—	—	2361–2410	—
31–1580	1951–1970	2591–2620	—	—	2411–2475	—
81–1640	1971–2000	2621–2650	2024–2060	—	—	—
41–1700	2001–2023	2651–2680	2061–2090	—	—	—
01–1760	—	2681–2710	2091–2124	—	—	—
61–1820	—	—	—	2125–2184	—	—
21–1871	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	2801–3507

régiség- és
műkereskedő

**Budapest, IV.,
Váci-utca 27-29**

Piarista-palota

Telefon: 1-862-28

Edvi Illés Aladár.

árverési Csarnok Kat.

31. sz. 1926. febr.
32. sz. 1926. ápr.
34. sz. 1926. okt.
35. sz. 1926. dec.
36. sz. 1927. febr.
37. sz. 1927 márc.
38. sz. 1927 máj.
39. sz. 1927. okt.
40. sz. 1927 dec.
41. sz. 1928. febr.

Schweidel József:

Mellig, hétnyolczad
pofaszakála szőke, szeme kék
zöld atillája ezüst zsinóro
átvetett széles szijon orosz
lánca lóg végeivel a paj
diszíti s a bal kerében lév

Olajfestés, vá
Az 1848-dik

Edvi Illés Aladár

Borjú,
Csacsifogat,
repr.

Arv. Csarnok 112. anke
hat

Gerthon-Kolb: Budapesti képeskönyv

Edvi Illés Aladár

szül. 1870

123. Parasztudvar,

olaj. 34×47.

P 150.—

Almásy-Tellaki X. 1942

A Szinyei Merse Pál Társaság évenként „Tavaszi Szalont" rendez. Eképpen nyujt alkalmat arra, hogy az újra, meg újra felbukkanó ifjú tehetségek, akik hiteltetésükért hozzá fordulnak, a művészeti élet nyílvánosságának bemutatkozhassanak. Képességüket és felkészültségüket egymással összemérhessék.

A mai nehéz idők senyvesztő aszályában tavaszi esőnek szánja azt az erkölcsi és szerény anyagi támogatást, amit ilyenkor díjaival és elismeréseivel adni tud, hogy az élet jégveréseinek ellentállni segítsen.

A Szinyei Társaságnak ezt a szerepét nemcsak tagjainak a művész ifjúság iránt táplált együttérzése diktálja, hanem az a meggondolás is, melyet kötelességének vállalt: hogy a

Edvi Illés Aladár

Istállósarok, vízf –
Major bejárata,
vízf.

Müvészeti Hotek Pécs

1941.

VI.

PORCELLÁN- ÉS ÜVEG-TÁRGYAK

Edvi Illés Aladár

KMTÁRS művcsoptok
1931 feb-márc. kiáll.

II - 37, 41, 47 cèhbelich ✓

Cèhbelich Társaságá tag/a

1931. tav. tárl. 6, 17, 231, ~~323~~ 232

1931. őszi tárl. XI. 128 - 139. ✓ MAPE

1931/32. téli kiáll. 274, 275 ✓

1932. febr-márc. kiáll. 118, ✓

1932. tav. tárl. 299. 336, 337 ✓

1932. őszi tárl. VI. 131, 132, 133, 134, 135 MAPE

1932/33. téli kiáll. 734. 735, ✓

1933. nemz. képzőm. kiáll. 136, 137, 138 - ✓

Edvi Illés Aladár

László

Nemzeti Szalon

II. Balatoni kiáll.

1924. nov-dec

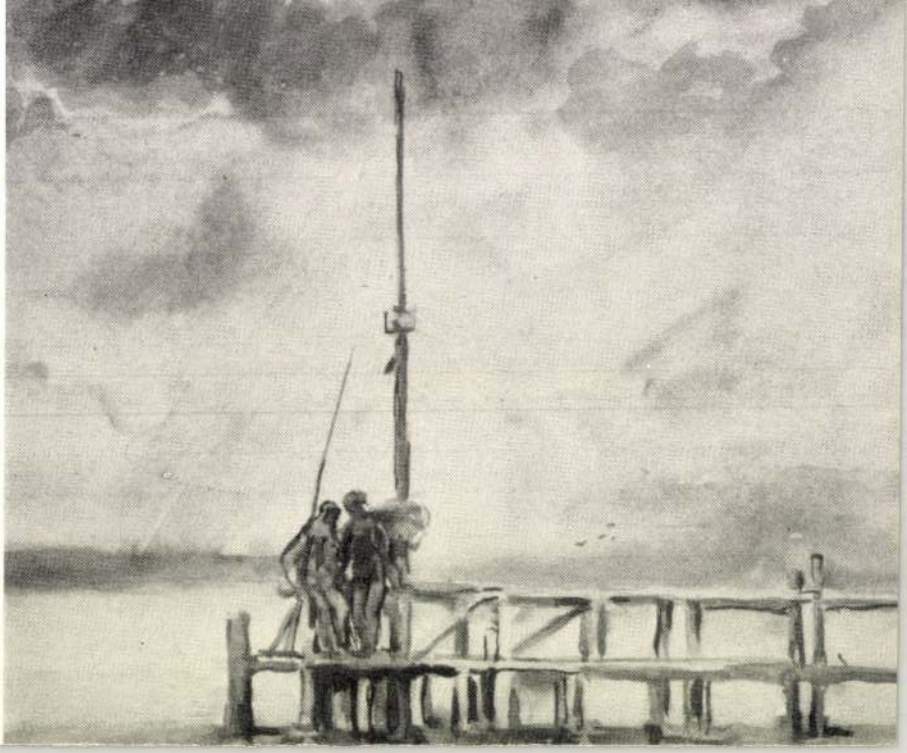

Edvi Illés Aladár

Nemzeti Salon

1900. tav. kiáll.
1–6. sz.

Könyvtárunkban.

U. a. nemzetk. graf.
kiáll. 1900.
58 – 71. sz. 336. sz.
343 – 347. sz.
Könyvtárunkban

G GUSZTÁV
ÖNYVKERESKEDÉSE
ERENCIEK-TERE 2.

*Budapest, 193*9 XII.31

MLA

urnak,
Budapest

tekintésre		Pengő	
templom	2,40	2	16
ndiek	8.-	7	20
ploma	-.80	-	72
sek	2.-	1	80
klós	5.-	4	50
tája	5.-	4	50
ekről	20.-	18	-
egyháza	3,60	3	24
I.kötet	8.-	7	20
	3.-	2	70
	2,80	2	52
éhek tört. I/II.	8.-	7	20

55. EDVI-ILLÉS ALADÁR: Szeptemberi reggel (olajf.) Ára 300 frt.

Nemzeti Szalon
1900. téli kiáll.

Edvi Illés Aladár

Poprádi-tó, olaj.

Nemzeti Szalon 1930.
márc. ápr.

Nemzetközi Alpin
Képkiállitás.

Edvi Illés Aladár

koll. kiáll. -

Nemzeti Szalon

1906. graf. kiáll.

katalógusa.

Könyvárában

Edvi Illés Aladár

Koll. kiáll. –

Nemzeti Szalon

1922. márc. ápr. –

Erdélyi kiáll. tár

Kisalakú időszaki kiállítások

Edvi Illés Aladár

Műcsarnok

1914. tav. kiáll. 44, 141, 145 ✓
1915. tav. kiáll. 211, 225 ✓
1915-16. téli kiáll. 228-230 ✓
1916. tav. kiáll. 296. 297, 298 ✓
1916-17. téli kiáll. 62, 63, 76 ✓
1917. tav. kiáll. 219, 364. 373 ✓
1917-18. téli kiáll. 330, 334, 337 ✓
1918. tav. kiáll. 33, 38, 86 ✓
1919-20. téli kiáll. 314, 315 ✓
1920-21. téli kiáll. 246, 300 ✓
1921. tav. kiáll. 215. ✓
1921. őszi kiáll. 236 ✓
1922. pub. kiáll. 327, 328, 356 ✓
1922. őszi kiáll. 245 ✓
1923. tav. kiáll. 95. ✓
1924 febr.-márc. 1924. tav. kiáll. 34, 326, 355 Céh-belül ✓
1925. tav. kiáll. 270 ✓
1926. angol-magy. kiáll. 303, 304
310 ✓

Szalay Imre VI. 162.

Edvi Illés Aladár

---

4 „Haratérő" biska-
nyáj c. képe
repr.

KUTárs. 80 éves jub.
kiáll. 1941 febr.-ápr.

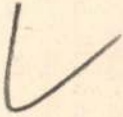

meslelkű műbarátokra, akiknek önzetlen munkássága révén ezt az újabb jubileumot megérhettük.

Különös örömünkre szolgál és jubileumi kiállításunkat ünneppé avatja, hogy azon szeretett kormányzónk, vitéz nagybányai Horthy Miklós bölcs országlása alatt megnagyobbodott hazánknak úgyszólván minden vidéke képviselve van és így az joggal kiérdemli az „országos" jelzőt. Fővárosunk rendes kiállító gárdáján kívül hazafias szívvel üdvözöljük a magyar vidék: Kolozsvár, Nagyvárad, Marosvásárhely, Szatmárnémeti, Nagybánya, Kassa, Ungvár, Szeged, Debrecen, Szolnok, Sopron, Miskolc, Kaposvár, Komárom, Kalocsa és sok más város és helység művészeit Műcsarnokunkban.

Legnagyobb hálával és köszönettel mégis a felé a férfiu felé fordulunk, aki nemzetsége ősi hagyomá-

Edvi Illés Aladár

Műcsarnok

1926. őszi kiáll. 279, 306. Célbelövők

1927. tavaszi kiáll. 495, 496, 497, 499 Célbelövők

1927. magyar táj. 630, 632, 633, 657, 661, 662 V

1927. őszi kiáll. 19. V.

1927/28. téli kiáll. 57, 61, 227 V

1928. tav. kiáll. 61, 63, 104 Célb

1928/29. téli kiáll. 259, 260 V

1929. tavaszi kiáll. 93, 103, 104 Célbel.

~~Próbameister V. 102.~~

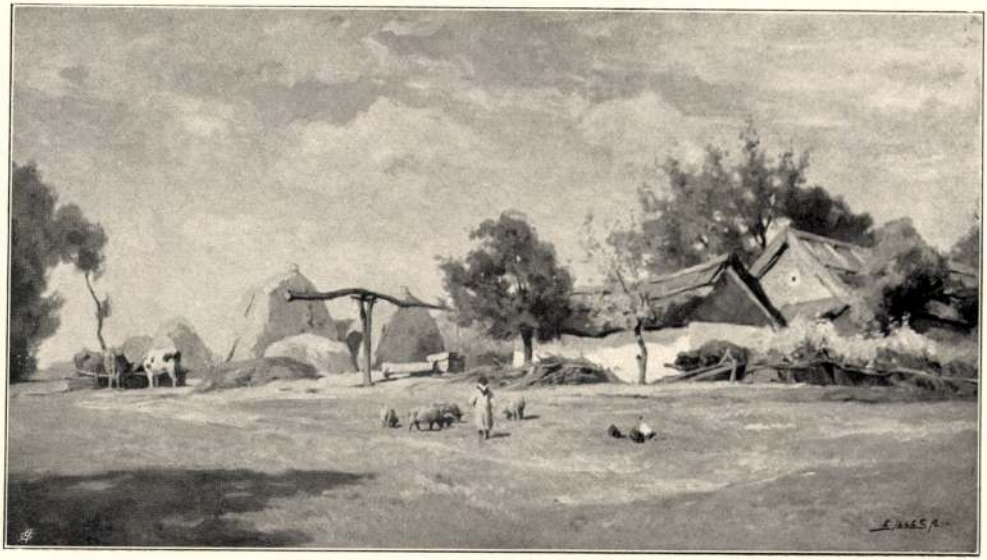

Edvi-Illés Aladár: Alföldi tanya.

Edvi-Illés Aladár

Bosznay István: Alkonyat.

Edvi Illés Aladár

l.

Fitt György

145. l.

Országos Bizottsága
etes Elnökségének
Budapest.

rszágos műemlék, az idők folyamán
, valamint torzyának fedele, okve-

Edvi Illés Aladár

képz. főiskola rendes tanára

1906 —

vízfestés

Évkképzfőisk. 1931-32. 75. l.

Gyula.

A vár és város látképe a
az előtérben balra czimeres l
LAGELSBERG, jobbra pedig Rösn
a draperián:

GYULA

a kép alatt: An eine morsche
Ein Elephant si
So recht behagl
Allein, die mor
Herr Urian fie
So ist auch oft
Schon mancher l
Auf falsche Fre

Rm., mér. a vk.
Szn. 53
112-98-

Turchányi Erzsébet dr

A szentendrei művésztelep tíz éve.

Szentendre, 1939. 8-r, 24 l. Számos képes táblával. (Szentendrei Festők Társasága.) Fűzve.

I. 4. p. h. 3.–

Edvi Illes Aladár

tanár

nem a festő, ha-
nem az ipar-
művész

Fittler K. / György K.

Az világ iparművészete
Párizsban.
Bp. 1900. 147 l.
145.
Keppel

magyar

Edvi Illés Aladár

nem a festő

l.

~~Vig Párís~~

~~66. l.~~

68. l.

Vig A.: M. ipari szakoktatás. Mország a párizsi világkiállitáson. 1900. Bp. 1901.

66. 68. l.

Könyvtári jav

Szegedi egyetem	(146/1940)	12.–
Numizmatikai Közlöny	(142/1940)	10.–
Darvas Pál	(120/1940)	10.–
Pázmány-egyetem	(122/1940.)	8.–
Magyar jenő	(143/1940)	42.–
Árverési csarnok	(135/1940)	148.36
~~Bendetz~~	~~(148/1940)~~	~~21.60~~
~~Ez Bendetz~~		

Edvi Illés Aladár

gépészmérnök, a felső-
ipariskola tanárának
működése:

Jesch 99-100. l.

Figyelemmel
Edvi Illés Aladár
festőművészre

Jesch L.: A budapesti állami felsőipariskola emlékkönyve. Bp. 1939.
99-100. l.

672

...bbra nézve. Előre fésült haja, szemöldöke, baju-
... szakála barna, szeme kék. Ingének lehajtott gal-
...ra kötött, mellénye ki van vágva s kabátja fe-

...a, méretei 62.8:46.5 c/m.
...ereklyemuzeumból. 107/95. № XXIX.

107/95: XXIX.

MDK

Edvi Illés Aladár

Edvi Illés Aladár: A vasművesség a párisi világkiáll.
MMÉKözl. 1900. 19.sz. 460-462 l. Képek.

lány István, *Lázár* Benedek, *Gentos* Olivér, *Petri* Zsigmond és *Bogdánffy* István elnökök fáradhatatlanul közreműködtek.

Megemlítjük még, hogy a szoborra ötven koszorut helyeztek. Egyik szebb a másiknál, s valamennyiről nemzetiszínü szalag csüng alá, melyeket a szoborbizottság a kolozsvári Ereklye-muzeumban fog elhelyezni megőrzés végett.

A Szépművészeti Múzeum.

A Szépművészeti Múzeum építését, az eddigi megállapodások szerint, már az őszszel megkezdik, még pedig — mint hitelt érdemlő forrásból értesülünk — nem annak a tervnek az alapján, amelynek a jury annak idején az első díjat szánta, hanem ama tervek szerint, amelyeknek a közvélemény és a sajtó nagyobb része az elsőséget odaitélte. A tervek készítője, a miniszter kívánságára, némi átalakításokat csinál a terveken, melyek azonban már az őszre készen lesznek, úgy hogy az építkezés megkezdésének mi sem fog az útjában állani.

A Múzeum anyaga már teljesen együtt van és a következő főbb csoportokból fog állani: Az *Országos Képtárból* 1158 mű, 298 újabban vásárolt régi festmény, szobor és dombormű és 633 darab vízfestmény, krétarajz és metszet. Ehhez hozzájön még a *Nemzeti Múzeum képtára* és a *Történelmi arcképcsarnok*, valamint a kormány által a millénium idejében a Szépművészeti Múzeum és a vidéki múzeumok fölszerelésére előirányzott és a törvényhozás által megszavazott 650.000 frtnyi összegből eddig vásárolt következő művek nagyrésze:

Szoborművek:

~~*Bezerédy*~~ Gyula: Tóth Kálmán szobra (1000); A mester (500); *Führer*: Rikhard: Tavasz és nyár (400); *Holló* Barnabás: II. Lajos (1000); *Kiss* György: Faun és gyermeke (2500); Tanulmányfej (300); Judás csókja (600); *Ligeti* Miklós: Éva (2000); Ádám és Éva (2000); *Radnai* Béla: Gyermektanulmány (680); *Róna* József: Utolsó szerelem (2500); *Strobl* Alajos: Anyánk (7700); *Telcs* Ede: Góliát (1700); Enyelgés (1200); *Tóth* István: Emese álma (1800); *Weinberger* Mark: Kain (2000).

Festmények és rajzok:

~~† *Aranyossy* Ákos~~: A kis látogató (500); ~~*Baditz*~~ Ottó: Dülő-út (250); Gyermek álma (4000); ~~*Ballo*~~ Ede: Arcképtanulmány (1000); Lotz Károly arcképe (1000); ~~*Boruth*~~ Andor: Toreador (400); Női tanulmányfej (300); ~~*Bosznai* István~~: Erdőben (650); Őszszel (700); ~~*Boemm* Ritta~~: Whist (300); ~~*Brück* Miksa~~: Somoskeő (400); ~~*Brocky* Károly~~: A szerénység (505); Leánykép (504); Szerelmi dal (200); Borozó lovag (200); Pihenő nő (500); ~~*Bukovác* Vlaho*~~: Dubravka (3600); ~~*Csikos* Béla*~~: Circe (500); ~~*Csák* István~~: Báthory Erzsébet (12,000); Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre (1800); ~~*Ebner* Lajos~~: Álom (2500); Lakodalmi menet (1200); *Edvi Illés* Aladár: A ravelloi St. Giovanni del Toro (100); Részlet egy erdélyi oláh faluból (150); Tanulmány Olaszországból (150); *Eisenhut* Ferenc: Kakasviadal (3800); *Franges* Róbert*: Római férfi (1400); *Ferency* Károly: Madárdal (600); Tájkép (800); *Fényes* Adolf: Özvegy asszony (2000); *Glatz* Oszkár: Est a havason (1400); Arcképtanulmány (600); Fahordók (800); *Györök* Leó: St. Lorenzo fellegvár Raguzában (250); *Grünwald* Béla: Az úr angyala és a pásztorok (1500); Műteremben (500); Holdfölkelte (1200); *Horthy* Béla: Búcsu (1000); *Háry* Gyula: A Monte Maggiore Fiumében (50); *Hegedüs* László: Ellenségek (800); *Ipoly* Sándor: Erkel Ferenc géniusza (2000); *Jendrássik* Jenő: Misére (2500); Lidérc (800); *Kardos* Gyula: Férfi akt (700); *Karlovszky* Bertalan: XIII. Lajos korabeli alak (2000); *Kacziány* Ödön: Vizio (600); *Kaufmann* Izidor: A rabik kapuja (800); *Koszkol* Jenő: Laguna éjjel (200); *Koszta* József: A hazatérők (1200); *Kéméndy* Jenő: Az alkhimista (1000); *Kernstock* Károly: Agitátor egy gyár kantinjában (1500); őszi munka (800); *Kimnach* László: Fürdő libák (500); † *Koroknyai* Ottó: Mátyás Bécs előtt (6000); Hasztalanul (500), Saját arcképe (300); *K. Korács* László: Borulat (200), *Kronfuss* János: Tanulmány (100); *László* Fülöp: Esti harang (600); Hohenlohe herceg arcképe (2000); *Liezen-Mayer* Sándor: Hunyady Mátyás (10.600); *Madarász* Viktor: Zápolya Izabella (3000); *Mannheimer* Gusztáv: Zivatar után (800); Est a campagnában (1000); Pásztor idyll (800); *Margitay* Tihamér: Párbaj után (5000); Stefi bácsi (350); *Márk* Lajos: Láz (2500); Kisértés (3000); *Medovics* M. Celestin*: Négy szerelmi vértanu (3200); *Mihalik* Dániel: Tiszai ártér (1200); Eső után (400); *Munkácsy* Mihály: Kukoricázás (3000); Siralomház (14.378); Vázlat a siralomházhoz (1000); *Mednyánszky* László báró: Virágzó fák (3000); *Mendlik* Oszkár: Bolygó hollandi (1000); *Nádler* Róbert: Konyhakert (300); Parasztház udvara (700); *Nyilassy* Sándor: Réten (300); *Németh* Lajos: Szalmahordás (700); *Olgyai* Viktor: Rézkarc (50); *Pállya* Celestin: Vasárnap délután (600); *Pap* Henrik: 1878-ból (1500); *Pataky* László: Ő Felsége a táborban (3000); Vallatás (2000); *Pátlik* Béla: Tehenek a lápon (3500); *Paczka* Ferenc: Bibliai táj (900); A tenger (30); *Paczka* Ferencné: Leány és fantázia (120); Vita beata (120); Glória és gond (36); Glória és szerelem (36); Fiatal Psyche (60); Éva (60); Fölfelé (45); Olvasónő (21); Női akt (24); A kiméletlen és a halál (120); Saját arcképe (30); Női arckép (30); Női akt (27); Gyermekarckép (27); *Peske* Géza: Nyaralón (900); *Poll* Hugó: Miatyánk . . . (1800); *Révész* Imre: Petőfi a táborban (3000); *Réti* István: Gyötrődés (800); *Rippl-Rónai* József: Egy öreg

francia asszonyság (800); *Skutezky* Döme: Ájtatosság (1000); Nyári lakók (500); *Spányik* Béla: Porto-Ré (3500); Jajca vára (3500); Őszi táj (400); A bodajki Kalvária (600); Déli hangulat (1000); *Spányik* Kornél: Mézeshetek (800); *Szlányi* Lajos: Est (1700); Zagyvaparti fűzfák (400); *Szinyei Merse* Pál: Majális (1800); *Szenes* Fülöp: Vesztett boldogság (450); Gyöngy az élet, komoly a művészet (800); *Szegfy* Erzsi: Gond (200); *Telepy* Károly: Kőpatak (3000); Almádi napnyugtakor (300) ;† *Tóth* László: Szépség, pénz, szellem (2500); *Thorma* János: Szenvedők (4000); Békesség veletek (6000); *Tornai* Gyula: Innocentia (500); *Tölgyessy* Artur: Délibáb a pusztán (3000); Hajnali szürkület (450); Aranysugarak (2000); *Ujházy* Ferenc: Osztozkodás vége (150); *Ujváry* Ignác: Est a révben (500); Falurészlet (300); *Vastagh* György: A kárvallott cigány (1800); *Valentiny* János: Cigányiskola (2500); *Vaszary* János Aranykor (2000); *Veress* Zoltán: Tükör előtt (250); Az örökség (1500); *Zemplényi* Tivadar: Érdekes vendég (1200); Az uj kedvenc (2000); Hazafelé (750); *Ziegler* Károly: Női arckép (1000); *Zichy* Mihály: Kartonok, rajzok, szöveglapok Arany János balladáihoz (12.000).

Ebből a lajstromból kitetszik, hogy a kormány 1896 nyarától 1899 nyaráig *11 szobrászművésztől való 16 művet 27.810 frt értékben; és 84 festőművésztől való 143 művet 215.417 frt* értékben, összesen tehát *95 művésztől való 159 művet 243,217 forint értékben* vásárolt a Szépművészeti Múzeum és a vidéki múzeumok számára.

1896-ban a törvényhozás a Szépművészeti Múzeum és a vidéki múzeumok művészeti anyagának a gyarapítására a millénium évére 200,000, azontul pedig 9 évig évente 50,000, összesen tehát *650,000 forintot* szavazott meg. Az eddig esedékes 350,000 forintból a kormány fölhasznált *243,217 forintot*, rendelkezésére áll tehát még *106,783 forint*.

A parliament új palotája.

Az eddigi megállapodások szerint az országgyűlés két háza 1903-ban fog beköltözni a Duna partján épülő új palotájába, amelynek belsejében szakadatlanul a legmegfeszítettebb munka folyik, hogy a belső berendezés és a diszítés a kitűzött időre elkészüljön.

A P. N. egyik dolgozótársa a napokban megnézte a munkálatokat és benyomásairól az alábbi érdekes sorokban számol be:

A város felé eső főbajárat a lépcsőházba nyilik, mely a kupolacsarnokkal együtt már az 1896-iki kiállítás idejére teljesen elkészült. A kupolacsarnokban ott van még a díszfelvonulás alkalmára emelt ideiglenes tróndiszítés s egyelőre elzárja még az ebédlőhelyiség főbejáratát, mely a kupolacsarnok mögött nyúlik el az első emeleten, a Dunára, nyiló ablakokkal. Az ebédlő mennyezete, melyet intarsiaszerü (berakott fa) festés diszít, teljesen kész. A *Krenner* Viktor három freskójára, az *Aratás*, a *Bőség* és a *Szüret* allegoriájára szánt falmezők azonban még üresek. Az oldalfalakat két méter magasságnyira burkoló lambéria (faburkolat) szintén készen áll. Felső szélén összes megyéink címerei ékesítik szalagszerüen a falat. A terem egymással szemben fekvő keskenyebb oldalfalait *Kriesch* Aladár *Halászat* és *Vadászat* című freskóképei, az ablakokkal szemközti hosszu falat pedig *Spányi* három tájképe (Visegrád, Vajda-Hunyad és Nyitra) fogják diszíteni.

A kupolacsarnokból jobbra-balra a két lobbi (társalgó) vezet az üléstermeket környező folyosókra. A balra nyúló lobbi, mely a képviselőház ülésterme felé esik, teljesen kész. Elkészült már *Vajda* hármas beosztásu mennyezetképe is, mely *Emese álmát*, a *Hadak utját*, a *Csodakardot*, *Buda halálát*, a *Nőrablást* és a *Csodaszarvas regéjét* ábrázolja. A képek alatt középen egymással szemközt *Attila*, *Buda*, *Árpád* és *Álmos* képe van. Az oszlopzatot az egyes iparágakat jelző szines terrakottaszobrok koronázzák. Ezzek az oszlopdiszítő szobrok *Steindl* Imre építész eredeti fölfogására való uj dekoráló motivumok, melyek az erőteljes szinhatásu környezetbe nagyon beillenek. A főrendiházi ülésterem felé eső lobbi szintén kész; de Vajda mennyezetképe, amely a honfoglalást jelképezi, még megfestésre vár.

Az üléstermeket szegélyező kész folyosók, melyekbe a lobbik torkolnak, pazar díszükkel lekötik a szemlélő figyelmét. A bordázat dús aranyozása, a mezőknek szin- és mintaváltozatossága, az oldalfalak gazdag márványozása káprázatos összhangba olvad össze. A fülkeszerü mellékfolyosók mennyezetének eredeti lugasdiszítése (naturalisztikus szőlőlevelek) uj elemet visz bele a góth-renaissance dekoráló stílusába.

Az üléstermekben folyik a legnagyobb munka. A két nagyterem még meglehetősen nyers benyomást tesz. A márványburkolás és a szobrászmunka elkészült már, de a famennyezetet még csak most szinezik. A képviselők külön lépcsőzetének kisebb mennyezet-képeit, az *Igazság* és a *Történet* allegoriáját most festi *Vajda*. A két kép közel áll a befejezéshez. A főrendek lépcsőjének mennyezete még üres.

Az elsőemeleti folyosóról nyiló számtalan mellékhelyiség (elnöki, titkári, bizottsági szobák) mennyezetei és lamberiái mind készen vannak. A faburkolat az egész országházban erős tölgyfa, csak a miniszteri szobák mennyezete és butorzata készül mahagoni- és diófából.

A földszinten az ebédlő alatt a könyvtárszoba nyulik föl egészen a félemeletig, amely a rendes kétemeletnyi magasságnak felel meg. Most a mennyezetén dolgoznak. A falak mentén hatalmas könyvszekrények lesznek s a félemeleten, úgy,

mint az egyetemi könyvtárban, folyosók futnak körül, melyeken kényelmes olvasóasztalok lesznek egymás mellett.

A főlépcsőházból *Lotz* mester szép freskói alatt (a *Törvényhozás* és a *Béke* allegoriája) két oldalt szárnylépcsők vezetnek az első emeletre, a delegátusok gyüléstermébe, melynek élénken szinezett tölgyfamennyezete és márvány falburkolata szintén elkészült már. Két oldalt az ablakok alatt karzatok vannak s ezt a termet fogja ékesíteni *Dudits Andor* freskója, a *Kardvágás*.

Pályázati hirdetések

az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat 1899/1900. évi Téli Kiállítására.

I.

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat közhirré teszi, hogy a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr az 1899/1900. évi téli kiállítás alkalmával két, egyenként 500 frank belértékkel biró állami aranyérmet kiván adományozni, melyek kitűzésével a magyar művészeknek nemes becsvágyát óhajtja kitünő alkotásokra serkenteni, különös tekintettel a magyar művészetnek a párisi nemzetközi kiállításon való képviseltetésére.

A pályázat föltételei a következők:

1. Ezen érmekre hazai művészek bármily faju festészeti, szobrászati vagy metszetmüveikkel pályázhatnak, amelyek az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat kiállításán még nem szerepeltek.

2. A pályázat szempontjából csakis az 1899/1900. évi téli kiállításra szabályszerüen elfogadott s a megnyitástól a bezárásig kiállított művek vehetők figyelembe.

3. Minden a fentebbi feltételeknek megfelelő festészeti, szobrászati vagy metszetmű a pályázatra küldöttnek tekintetik, kivéve, ha a beküldő a kiállítás megnyitásától számított két hét alatt, tehát 1899 december 14-ikéig irásban kijelenti, hogy a pályázatban résztvenni nem kíván. Ezen kijelentés az illető művön »nem versenyez« felirattal fog feltüntettetni.

4. Az állami aranyérmek egy és ugyanazon művésznek egyszernél többször nem adományozhatók.

5. A pályabiróság tagjai e pályázatban részt nem vehetnek.

6. Az érmek kiadására, esetleg ki nem adására vonatkozó javaslat fölött, a Társulat rendes pályabirósága, kiegészítve a vallás- és közoktatasügyi m. kir. minisztérium művészeti ügyeinek szakelőadójával, határoz. Az érmek adományozását a pályabiróság javaslatára a vallás- és közoktatásügyi miniszter dönti el. A pályabiróság azon magyar művészek által választandó, akik

a) a Társulat kiállításain megelőzőleg kitüntetésben részesültek, s akik

b) az 1899/1900 évi téli kiállításon legalább egy művel résztvesznek.

A pályabiróságba a Társulatnak a választmány által már megelőzőleg elfogadott tagjai köréből hat művész és három műpártoló (nem művész) választandó. A javaslat tételéhez legalább kétharmad szótöbbség szükséges.

7. Az érmek a kiállítás megnyitásától számított négy hét alatt itéltetnek oda és adatnak ki.

8. Az érmekkel kitüntetett művek a szerző tulajdonában maradnak.

9. A pályabiróságnak jogában áll a két nagy érem bármelyikének ki nem adását javaslatba hozni; az e javaslat jóváhagyása következtében ki nem adott érem a jövő kiállításon pályázatra többé nem lesz bocsátható.

Kelt Budapesten, az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat választmányának 1899. junius 7-ikén tartott üléséből.

II.

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat néh. *Ipolyi Arnold* nagyváradi püspök és a társulat nagyérdemü volt elnöke végrendeleti alapítványának esedékessé vált kamataiból 1000 frtos *Ipolyi Arnold-dijra* pályázatot hirdet, az alapító által megszabott következő feltételek mellett:

1. E dijra csak magyar állampolgár művész pályázhat.

2. Minden, az 1899/1900. évi téli tárlatra szabályszerüleg elfogadott s a megnyitástól a bezárásig kiállított egyházi szent, vagy nemzeti történelmi kész olajkép, valamint hasonló tárgyu kész szobormű a pályázatra küldöttnek tekintetik, kivéve ha a mű szerzője *bejelentési ívén irásban kijelenti,* hogy a pályázaton részt venni nem kivan.

3. Az alapító rendelkezése szerint »a díjban csak oly művész részesíthető, kinek műve az egyházi szent és hazafiui magyar történeti művészet igényeinek valóban megfelel; kizártak ezért oly művek, melyek a vallást, a jó erkölcsöt, vagy tisztességet sértik botránkoztató nuditásaik, illetlenségeik, vagy a szent egyházi művészetnek és a hazafiui nemzeti eszmének meg nem felelő formájuk vagy tartalmuk által. Ellenben pályázhatnak a magyar

Műcsarnok 1899. 22. f. 341. l.
A tiépe. Neur

nemzeti ősmondákból, hagyományból, a hitregé- és népmese-világból merített művek is.«

4. A pályaművek fölött az országos magyar képzőművészeti társulat választmánya által e célra titkos szavazás útján megválasztott héttagu pályabiróság itélend. E pályabiróság 5 művész és 2 műértő társulati tagból alakítandó. Érvényes határozat hozatalához legalább 5 tagnak jelenléte szükséges.

5. A pályabiróság ülése a téli kiállítás megnyitásától számított négy hét alatt tartandó meg.

6. Ha a pályabiróság a téli tárlaton kiállított művek között e dijra feltétlenül erdemes művét nem talál, a dij ki nem adatik, hanem az alapítvány tőkéjének gyarapítására fordíttatik.

7. A dijazott mű a szerző tulajdona marad.

8. A dij elnyeréséről szóló okmány a pályázat eldöntését követő választmányi ülésen, az arra meghivandó pályanyertes művésznek a pályabiróság jelentése alapján közvetlenül adatik át, illetőleg a mennyiben meg nem jelenhetnék, neki e választmányi ülés után küldetik meg; a dij összege pedig az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat közegei által kézbesíttetik, illetve küldetik meg neki.

Kelt Budapesten, az Orsz. Magyar Képzőművészeti Társulat választmánya, 1899. junius 7-ikén tartott üléséből.

III.

A *Műbarátok köre* pályázatot hirdet egy kilenc egymásután következő évre alapított s ez évben *nyolcadszor* esedékes 1500 frtból álló ösztöndijra oly célból, hogy annak nyertese tanulmányainak folytatása végett külföldre utazhassék, a következő föltételek mellett:

1. A *Műbarátok ösztöndijára* szóló pályázatban csakis oly művészek vehetnek részt, kik magyar állampolgárok, festészeti vagy szobrászati műveikkel, melyeket az utolsó három év alatt fejeztek be, s melyek az Orsz. Magy. Képzőművészeti Társulat Műcsarnokában még kiállítva nem voltak.

2. A pályázat szempontjából csak az 1899/1900. évi téli kiállításra szabályszerüen elfogadott s a megnyitástól a bezárásig kiállított művek vehetők figyelembe.

3. A föntebbi föltételeknek megfelelő festészeti vagy szobrászati mű a pályázatra küldöttnek tekintetik, ha a beküldő a kiállítás megnyitásától számított két hét alatt, tehát 1899 évi december 14-ig egész határozottsággal és *irásban kijelenti*, hogy a pályázatban részt venni kiván s kötelezi magát arra, hogy amennyiben az ösztöndijat elnyerné, tanulmányai folytatása végett a következő egy évi időre a külföldre fog utazni.

4. A dijazott mű a szerző tulajdona marad.

5. A *Műbarátok ösztöndija* fölött kilenc tagból álló pályabiróság dönt, melynek tagjait, és pedig két művészt és egy műbarátot a kör tagjai sorából és hármat az alapítók közül a kör képzőművészeti szakbizottsága az alapítókkal együtt választ; három művész-tagot pedig azok a magyar művészek választanak, akik

a) a társulat kiállításain megelőzőleg kitüntetésben részesültek és akik

b) az 1899/1900. évi téli kiállításon legalább egy művel részt vesznek.

A kör tagjai közül választott három pályabirósági tag egyikének a képzőművészeti szakbizottság előadójának kell lennie. Érvényes határozathoz az összes pályabirósági tagok meghivása, legalább öt tagnak együttes jelenléte és általános szavazattöbbség szükséges. Elnökét és jegyzőjét a pályabiróság a maga kebeléből választja.

6. Az ösztöndij az 1899/1900. évi téli kiállítás megnyitásától számított négy hét alatt föltétlenül odaitélendő és kiadandó.

7. Aki ez ösztöndijban már két izben részesült, többé arra nem pályázhat.

A Műbarátok körének választmánya.

IV.

Az Orsz. Magyar Képzőművészeti Társulat pályázatot hirdet a *Ráth* György úr ő méltósága, kir. itélő táblai tanácselnök és az országos képzőművészeti tanács alelnöke által néhai Ráth Károly örökösei részéről tehetséges hazai művészek buzdítására tett alapítványból 1899. évre esedékes 600 koronából álló dijra.

A feltételek a következők:

1. A dijra csak hazai művészek olajban festett táj-, állat-, vagy csendéletképekkel avagy szoborművekkel pályázhatnak.

2. A pályázat szempontjából csakis az 1899/1900. évi téli kiállításra szabályszerüen elfogadott s a megnyitástól a bezárásáig kiállított művek vehetők figyelembe.

3. A dij csak feltétlen műbecsü képet kiállító művésznek adatik ki s ugyanannak a művésznek három egymásután következő évben egyszernél többször oda nem itélhető.

4. A dijazott mű a szerző tulajdona marad.

5. A dijat az alapító levél értelmében a társulat választmánya által titkos szavazás útján alakítandó kilenc tagu pályabiróság itélendi oda.

6. A dij az 1899/1900. évi téli kiállitás megnyitásától számított négy hét alatt adatik ki.

GENF

A magyar képzőművészetnek osztatlanúl nagy sikere van Genfben. Előttem vannak a svájci lapok, s azokból állapítom meg, hogy a napilapok unisono őszinte, nagy lelkesedéssel írnak a magyar kiállításról. Karlovszkytól Csókig, Zala Györgytől Szentgyörgyiig a magyar művészet egész széles skáláját díszítő jelzőkkel látják el a svájci lapok s különösen azt emelik ki, hogy a kiállítás azt adja, amire kíváncsiak voltak: a magyar művészetet. Vagyis túl a külföldi hatásokon, Münchenen és Párison, a magyar művészek egy jellegzetes, népi-nemzeti művészet teljes képét mutatták be. A Journal de Genève részletesen analizálja a kiállítás magyar nemzeti vonásait.

Siker az egész vonalon, ez a genfi kiállítás jelentősége és ezt a sikert nem lehet olyan ellenvetésekkel kisebbíteni, hogy az diplomáciai siker. A diplomácia sokkal fokozottabban dolgozott a Lengyelországban és Olaszországban rendezett sorozatos kiállítások alkalmából és éppen a *Képzőművészet* közölt annak idején számos idézetet a lengyel és olasz lapokból annak bizonyítására, hogy a kiállítás egyáltalán nem nyerte meg a lengyel és az olasz közvélemény tetszését. A diplomáciai siker vonatkozhatik egy sikerült bankett, egy ünnepies verniszázs megrendezésére, de a közvéleményt diplomáciailag megdolgozni egy kiállítás érdekében még soha nem sikerült.

A genfi sikernek egy titka van: a kiállított anyag qualitásai. A jury ezúttal valóban félretett minden egyéb szempontot s csupán azt mérlegelte, hogy mennyi tehetséget és eredeti egyéniséget revelál a kép, melyet a külföldre kivinni érdemesnek tartanak. Igy került össze egy olyan együttes, melynek szereplői valamennyien a természet szemlélet alapján állanak és egyéniségük kiforrott karaktere a magyar nemzeti sajátosságok részese, nem pedig a legujabb divatok epigon modorossága. A genfi kiállítás résztvevői a legjobb értelemben reprezentálói a magyar művészetnek és a kiállítás általános sikerét csupán ennek az egyetlen, de elég nyomós oknak kell tulajdonítanunk. Nincs is azon semmi csodálatos, hogy a magyar művészek sikert aratnak a külföldön anélkül, hogy másoknak akarnának mutatkozni, mint egyéniségük. Ellenkezőleg. Mindazok a kiállítások, melyeket idáig a modern divatok jegyében rendeztek, sikertelenek maradtak. Részint azért, mert Páris epigon másolatait, legjobb esetben utánérzéseit látta bennük a külföldi közvélemény, részint mert nem azt kapták, amit vártak, a magyar művészetet. Mindezt az olasz, de különösen a lengyel sajtó meg is irta.

A genfi kiállítás összeállítása már teljes egészében mutatja azt a helyes irányvonalat, melyet a kultuszminisztérium a szélsőségek kiküszöbölésével teremtett meg. Amilyen őszinte örömmel tölt el bennünket a kultuszminisztérium genfi sikere, épp annyira óhajtjuk, hogy ne csak künn, de idebenn is legyenek sikerei a minisztériumnak. Idehaza is meg kell csinálni a genfi sikert. Itthon is szükség van egy olyan egészséges művészeti politikára, amelyik a felismert helyes útra terelje a magyar képzőművészet fejlődésének irányát. A világért se értsen félre bennünket senki. Egy újjal sem szabad hozzányúlni a művészet szabadságához. Mindenki tegye azt, amit lelkiismerete ráparancsol és amiért a felelősséget vállalni tudja. Ha valakinek holnap az jut eszébe, hogy a feje tetejére állva fessen, ebben sem szabad megakadályozni senkit. A művészet szabadsága a tehetség szabadsága s a tehetség szabadságát sem a futóbolondok, sem a szélhámosok miatt veszélyeztetni nem szabad.

Ahogyan azonban az állam rájött arra, hogy a magyar termésből — a szellemiekből is — csak a márkázott árúval csinálhat propagandát Csonka-Magyarországnak és ahogyan ma már márkázzák, még a zsírt is, ami az állam presztizsével megy külföldre és ahogyan az állam eljutott ennek az igazságnak felismeréséhez a szellemiek terén is a márkák kiállításával, épp úgy nem lehetne azt sem kárhoztatni, ha az állam a maga rendelkezésére álló eszközeivel a művésznevelést és a művészettámogatást olyan elvek szerint kivánja megszervezni, melyek alátámasztják és erősítik azt a szellemet, melyet bemutatni a külföld előtt kivánatosnak tud, sőt amivel propagandát elérni lehetségesnek tart. Ez logikus. Ha az állam a kiforratlan, szélsőséges művészi törekvéseket nem kivánja a kirakatba tenni, miért tartaná raktáron őket?! Iskoláiban miért protegálná az ultramodern epigonizmust és vásárlásainál miért favorizálná őket, ha nincs velük célja!?

Meg kell tisztítani tehát az iskolai oktatást és át kell szervezni az állami művásárt, ha a minisztérium logikusan akar tovább haladni a helyesnek felismert úton. Vannak jelek, melyek arra mutatnak, hogy a minisztérium valóban el van határozva a konzekvenciák megalkuvás nélkül való levonására. Rajta leszünk, hogy szerény erőnkhöz képest ezeken a hasábokon mi is hozzájáruljunk azoknak az eszközöknek és módoknak feltárásához, melyek leggyorsabban elvezetnek a kivánt célhoz: a magyar tehetségek minél intenzivebb kitermeléséhez a művészeti oktatás megreformálása és az állami műpártolás átszervezése révén.

Őszintén kivánjuk a jószándékú kultuszminisztériumnak a genfi sikert — itthon is.

MAGYAR MESTEREK

EDVI ILLÉS ALADÁR

Az igazságtalanság épp oly örök erő, de talán még hatásosabban érvényesül, mint maga az örök igazság. A művészeti kritikában ez az igazságtalanság szinte mindennapos jelenség. Nincs kor, nincs művészetnek területe, melyen az igazságtalanság jegyében fogant hír ne tapadna oda elválaszthatatlanul a művész nevéhez. Lám, *Edvi Illés* Aladárról is mennyi ellenmondást nem tűrő természetességgel vélik tudni széltében hosszában, hogy ő par excellence állatfestő. Amiben nem több az igazság, mint hogy Edvi Illés Aladár állatképei rendkivül népszerüek voltak és művészi alkotásainak egy korszakában valóban jellegzetesek voltak művészi egyéniségére is ezek a pompás megfigyelésű képek. Azonban ugyanabban az időben, valamint előtte és utána is Edvi Illés Aladár festett tájképeket, konyha-interieuröket, sőt portrékat is, melyek épp annyira jellegzetesek művészetére és mégsem bélyegzik Edvi Illés Aladárt pl. tájképfestővé. Pedig szilárd meggyőzédésem, hogy Edvi Illés Aladár, a tájképfestő messze felülmulja az állatképek népszerű piktorát. Edvi Illés Aladár sokoldalú piktor, aki fest olajjal, akvarellel, guaccsal, karcol még tűvel is és bravúrosan műveli a monokrom műfaját is, érdeklődése sokfelé viszi, de a művész költői magaslatra szerintem tájképein jutott el. Azokon a sötét tónusu, hollandi hagyományokra emlékeztető, szürkeségükben csodálatosan színes alföldi tájak és tabáni uccarészletek lelkét megszólaltató borongós képeken, melyek túl vannak a piktormesteremberek ügyességén és a művészet szférájába ragadnak bennünket. Egész külön hely az a magyar pikturában, mely Edvi Illés Aladárt megilleti tájképei révén. Ő a szürke színek poétája, ezekben a borús, nyomott hangulatú színekben és féltónusokban senki nem tud oly fantázia megindítóan, érzések skáláját érintően hozzánk szólni, a lélek tudattalan mélységeibe kapcsolatokat teremteni.

Edvi Illés Aladár semmitmondó tájainak tématlanságában, félszínek és féltónusok történéstelen csendjében a szintelen hétköznapiság magasztosúl művészetté. Nem állítom azt, hogy balatoni képei, vagy egyéb derűs motivumai pikturájának, nem állanak a művészi tökéletességnek ugyanazon a fokán, de legbelül érzem, hogy a tabáni havas ucca, az Alföld alkonyati tája, egy árva palánk az ucca során, a csűr rembradteszk interieurje egy pantheista feloldódásban, hogyan válnak épp oly fontossá, jelentőségteljessé, mint az ember, aki mögöttük és benne lakik. Ezeken a képeken az ember lelke csodálatos és nagy, tagadhatatlan rokonságba kerül a dolgokkal, melyek a való életben élettelenül veszik körül. A művész ért hozzá, hogy feloldja lelkünket azokba a hangulatokba, melyek testvériesen forrasztják össze az embert a világmindenséggel. Ez a kulcsa annak a rejtélynek, hogy az Edvi Illés Aladár tématlan semmijei, miért állanak művészete élén. Tudjuk, hogy milyen elsőrangú mestere az akvarell műfajának és tökéletesen érti mindannak mesterségét, amihez hozzányúl, mégis számunkra ott legnagyobb ez a kitünő művész, ahol alázatos lélekkel szállva a természet hétköznapi szürkeségének méltatlan tárgyaira, szétárasztja ezeken a lélektelen, szegény holmikon poéta lelkének aranyos barna sugarait.

Akár a Nap, a művész is képes kopár sziklákra életet varázsolni. *(gy)*

EDVI ILLÉS ALADÁR: ALKONYATI TÁJ

EDVI ILLÉS ALADÁR: ALFÖLDI TÁJ

KÉPZŐMŰVÉSZETI SZEMINÁRIUM

VIII.

A FEHÉR ÉS A FEKETE SZÍN

Fizikai értelemben a fehér szín a spektrum sugarainak összessége. A napvilág színtelen vagy fehér, míg a fekete éppen mindenféle világosság hiányából születik. A színtelen napvilág sárga színűnek látszik számunkra, mert mint Goethe mondja, egy ködös anyagon keresztül látjuk, viszont az éjszaka legmélyebb árnyai is mindig valami kékes vagy biborsötét árnyalatban csillognak föl. Az optikai színek közé tehát sem a fekete sem a fehér nem tartozik. A tudósok veszekednek azon, hogy a fekete egyáltalán szín-e. *Helmholtz* ellene van, Hering mellette. A fekete természeti jelenségek épp úgy mint a fehérek a legkülönbözőbb színű tónusokat öltik magukra a távolság és a megvilágítás módja szerint. A fehér hóhegyek például, miután árnyék esett rájuk, mélykék vagy lila színűek és a napmegvilágította helyek, finom sárga lazurt kapnak. Borus napon az első pillanatokban talán fehérnek látszanak, de csak egy szelet fehér papirt kell szemünk elé tartanunk és rögtön rájövünk, hogy egy könnyű zöldes tónusban lebegnek. A havas tájképeknél ugyanez az eset. Bár fehérnek látszanak, mégis egyetlen piktornak sem sikerülne a tubusból kinyomott tiszta fehérrel visszaadni a fehér hó impresszióját. Igénybe kell vennie az összes optikai színeket, színes árnyékokat és levegőtónusokat és segítségül kell hívnia palettájának összes színeit, hogy csak valamiképpen is élénk varázsolja a fehér hó csillogó villogását. Ugyanígy a fehér virágú fáknál vagy a fehér ruháknál. Tanúságosak a színes fotografiák is, melyek a tiszta fehéret vörös, kék és sárga pigmentumokból keverik. Ez a felvételeken gyakran észrevehető, de kézzelfoghatóan is meggyőződhetünk róla, ha a lemezt kézbe vesszük. Ez tulajdonképpen nem is más, mint a pointillisták receptje, akik a világító fehéret ugyanezen a módon állítják elő. A különbség a természetben előforduló fehér és a festékanyag fehérje között körülbelül ugyanaz, mint a kezünkben tartott darab fehér kréta és a tengerpartján szemünk előtt messze elterülő fehér krétasziklák között, melyek a távolságban elvesznek és amelyeken az árnyékok és színes sugarak játékát megfigyelhetjük. Ugyanezt figyelhetjük meg a fekete színnél is. A legfeketébb sötétség sem olyan fekete, mint a kezünkben tartott fekete papirszelet, mert a legsötétebb éjszakában is van a tárgyaknak valami színes csillámuk, kék vagy bibor. Egy fekete porfirszikla kék világítással és vöröses árnyékokkal csillan fel, a fekete hajnak is van mindig valami csillogó világossága és lila féltónusa. Általában a természetben alig találunk tiszta feketét, legalább is a tájakban nem, mindig valami mesterségesen előállított tárgy az, amely fekete árnyalatú. Már most ami a feketét mint színt illeti, a legtöbb festő épp

úgy mint a fehéret, különböző színekből keveri össze, még pedig kék, piros és barnából, ami meg is felel a természet optikai jelenségeinek.

A tiszta fehér épp úgy mint a tiszta fekete erős kompoziciós színtényezők, különösen az úgynevezett lokáltónusokban. Hogy egész az elején kezdjük, elvégre minden festési alap fehér, legyen az vászon vagy friss mészfal. Aki tehát barnával vagy szürkével nem csinál alapot, annak számolni kell a fehérrel mint alapszínnel. A legkorábbi görög pikturában is fehér alapokra bukkanunk, a befestett sírkövekre, melyeken a fehér márványlapok piros rajzzal diszitettek, később még több színnel, az alap azonban mindig fehér. Ott ahol bizonyos foku dekorativ hatást akartak elérni, a fehér figurának fekete hajat csináltak, piros kendőt adtak rája, vagy egyéb piros rajzzal diszitetdacára a fehér fejkendőknek és fehér öltözeteknek. *Tiepolo* később az első, aki a fehéret festői összeállitásban érvényesiti a sárgával, majd *Tizián* tanulmányozza a hústónusok szintitkait fehér alapon. Tökéletes szépségü a fehér kereveten heverő Danae a nápolyi muzeumban. Az akt, mely fehér alapon nyugszik, a festőművészet legfinomabb darabjai közé tartozik. Ezt a hatást még senki ennyi tökéllyel nem tudta visszaadni. Ezt a problémát Tizián örök időkre megoldotta.

Nagy szerepet jatszik a fehér szín a hollandusok és németmesterek képein is, különösen a portrékon, minthogy akkoriban divat volt a fekete öltözet fehér gallérral vagy főkötővel. Ez az éppoly egyszerü mint dekorativ viselet az akkori idők portréfestői számára igen hatásos sujet volt. Ezeken a képeken a fehér gallérok és főkötők a fekete

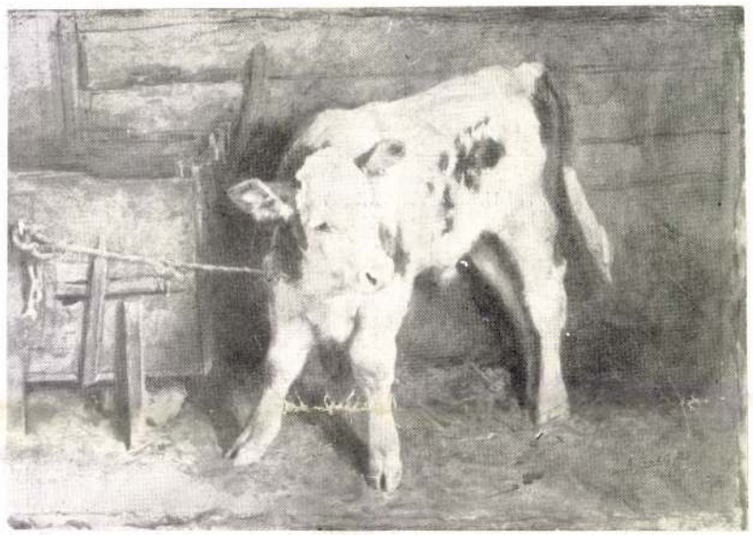

EDVI ILLÉS ALADÁR: FIATAL BORJU

Az állami kis aranyéremmel dijazva

ték. Egy asszir befolyást mutató szobrocska (a Louvreban látható) piros fejkendőt visel, mellén piros rajzu ékszereket, a haja fekete és a fején piros korsó van. Egyébként teljesen fehér, tehát dekorativ hatás kedvéért színesitették meg. A campániai falfestészet igen sűrűn alkalmazta a fehér alapot a zöld és a piros mellett. Csupán az Aldobrandini esküvőre kell hivatkoznunk. A kép Vénuszt ábrázolja, aki a fiatal nőhöz szól, miközben a vőlegény tétován közeledik. Az alakok fehér alapon matt színekben tartottak. Az egész freskófestészet ebben az időben a fehér mészre alapozott. A Santa Maria Novella ívei Firenzében Dante Isteni Komédiájának egész ciklusát illusztrálják Paolo *Ucello* előadásában, aki a vörös és zöldes alakokat fehér alapra festette. Fra *Angelico* pikturája is a San Marco kolostorban legtöbbnyire fehér alapon állitja elénk gyengéd színeit.

A renaissance idejében, mikor táblára festettek, már ritka a fehér alap. De nemcsak a fehér alapok ritkák, hanem maga a fehér szín is csak igen kis szerepet játszik köpenyek és ruhák ellentétében a fehérnek valóban színes szerepet juttattak és erőteljesen befolyásolták a kompoziciót. Csak gondoljunk *Holbein* Madonnájára, mely a drezdai múzeumban látható. A festő Mária kiemelkedő színes alakja köré a térdelők csoportja fehér főkötőinek egész sorát helyezi szembe és ez a vonal határozza meg a kompoziciót. Mathias *Grünewald* Isenheimi oltára főszárnyán is a fehérnek egy rendkivül érdekes hatását láthatjuk. Mária fehér köpenye a keresztrefeszitést ábrázoló kép középpontjában áll. A köpeny az összeroskadó alak fölött messze száll, eltakarja a sötétfekete ég és János piros öltözetének egy részét és a haldokló Krisztus sápadt alakját fakó fehérségével vonja be. A fehérnek hasonló hatását láthatjuk Lucas *Cranach* Albrecht kardinális portréján a müncheni Pinakothékában. A hollandi kleinmeisterek szintén sokszor és szivesen fordulnak a fehér színhez, például Pieter de *Hooch* felülről világított interieurjében a matt fények felfogására egy fehér fejkendőt, vagy fehér köténvt alkalmaz, amihez járul még a falak

tónusos fehérje fekete képrámákkal és mint kontraszt a piros kabát, székek és cipők. Vagy említsük *Terborchot* a fehér bársony gyönyörű előadásával, amelyet gyakran egy téglavörössel állít szembe, vagy egy háttérben álló fehér főkötős asszony a tónusosan fehér fal előtt, mig az előtérben matt piros kabátban ülő hölgy zongorázik fehér bársonyruhában, vagy egy hárfán játszó nő fehér bársonyruhában bronzszínű, fehér hermelinnel szegélyezett kabátban. Másik példa Vermeer van *Delft* képe egy fiatal gyöngysoros hölgyről, aki egy világos sárga kabátban fehér fal előtt áll.

A fehérnek a bőr színére gyakorolt kedvező hatása mindig arra sarkalta a festőket, hogy a női portrékat fehérben készitsék el. Igy *Van Dyck* feleségét és számos angol arisztokrata hölgyet festett fehérbe. Ezt a hagyományt az angol festők a XVIII. században folytatták. *Reynolds* portréja, Mrs. Hoars és gyermeke említendő elsősorban. A hölgy fehér, sárgán megvilágitott ruhában ül, kékeszöld fának támaszkodva, fehérbe öltözött kislánya a karján. Mindkettőn ugyanaz a gyöngéd kolorit, amelyet a fehér még jobban felfokoz. Ennek a színtelen századnak végeztével az impresszionisták ismét felfedezik a szint és a fehér hatása ismét kedvenc problémája lesz a festőknek. Tizián óta *Manet* fest először az Olimpián meztelen női testet fehér alapon. Egész egyszerüen és szélesen a legkülönbözőbb szinű fehéret rakja fel a test mellett, csak a legszükségesebb különbségeket jelezve, az árnyékok ugyanabban a zöldben, a test világossága meleg vörösbe és a kerevet hideg zöldbe átmenő árnyalattal. A kontrasztot még jobban kiélezi a sötétzöld függönnyel, melytől a háttérben álló néger nő rózsaszinű ruhája élesen elválik, mint színes kontraszt a csokor piros virágai és a kezében tartott kendő piros foltjai érvényesülnek. Rendkivül erős itt a szin kompoziciós ereje. Ugyancsak nagy feltünést keltett a nyolcvanas években *Herkomernek* egy portréja: Hölgy fehérben. Az egyetlen színes folt az arc és a sárga bőrkeztyűk. *Klimtnek* is van egy rendkivül finom női alakja, egy fehérbe feloldott portré. A hölgy fehér ruháján lila stráfok még levegősebbé teszik a subtilis rajz és a matt arctónus hatását. *Slevogt* egy temperamentumos előadású férfiportréját ismerjük fehérben.

Fontos szerepet játszik a fehér szin a tájképen is, különösen a havas tájképeken. A legrégibb ismert téli tájkép az öregebb *Breughelnek* a bécsi Hofmuseumban lévő műve, amely szinben és érzésben egyaránt kitünő munka. A zöld árnyalatú ködös ég, a fekete faágak és a fehér hó oly hangulatosan összekomponáltak, hogy valósággal érezni a hideget és az előtérben a vadászok és kutyák hóbasülyedését, az egész képen a téli nap zajtalan csendje uralkodik.

EDVI ILLÉS ALADÁR: KONYHA

Modern havas tájképeket, különösen az orosz piktoroktól látni, akik hazájukban a fehér hó minden problémáját bőségesen kitapasztalhatják. Ahogyan a nap végigcsillog a kék világitású és lila árnyékú havon, vagy ahogy messze elhúzódik lágyan és fehéren a borús sötétzöld téli ég alatt. A régi freskótechnikát annak fehér alapjával *Hodler* ujitotta fel ismét. Igy hires képén, A jénai diákok kivonulásán a színes alakok erőteljesen válnak el a fehér alaptól. Általában ujabban a festők szivesen nyúlnak vissza a fehér alap kinálta hatásokhoz és az egyes színfoltok között szivesen hagyják üresen a fehér alapot. Például, a pointillisták képeik világosságát ily módon fokozzák. A fehér színnek jellemző sajátsága, hogy a színek keménységét feloldja. Ennek a tulajdonságának köszönhette gyakori alkalmazását a mór ornamentikában, ahol az egyes színeket fehér vonalkák szakitják meg és igy a szomszédos színfoltok egy uj, lágy keveréktónust kapnak.

Miképpen a fehér a többi szint feloldja, a fekete épp ellenkezőleg megerősiti. Ezt a tételt is a mór ornamentikával

példázhatjuk. Ugyanazt az ornamenst egyszer fehérsárgás, máskor fekete alapon találjuk. Az első esetben egy lágy szétfolyó színhatást ér el vele a piktor, a második esetben kemény, erőteljes hatást. Ha a feketének mint színnek alkalmazását vizsgáljuk, úgy a legelső nyomokat a görög művészet fekete amphoráin találjuk az ismert fehér és vörös díszítésekkel. A falfestésnél is használtak fekete alapot. Pompéiben találtak fekete házfalakat, melyekről a színes ornámensek és képek már erősen lemállottak. Kis díszes frizeket közvetlenül fekete alapra festettek. Későbbi időkben a fekete színnel mint alappal többé nem találkozunk. A feketének színes hatásával a renaissance idejében találkozunk ismét, amikor a spanyol divat a fekete öltözéket favorizálta. A renaissancefestők előkelő portréikon frakkba öltözött előkelő alaknak egy arany díszítésű fehér interieur szolgál háttérül.

Sokkal intenzivebb viszonyban van a többi színekhez a fekete a kinai és a japán művészetben. Alig van fametszet vagy festmény, amelyiken a színes hatást ne támasztaná alá egy tiszta fekete szín. A kinai, de különösen a japán fametszetek a feketének vörössel és kevés zölddel kihozott színkulturáját dokumentálják. Még gyakrabban érnek el színes hatást művészeink a fekete és fehér színek kontrasztjának kihasználásával. Nemcsak a régi mesterek portréinál tapasztalhatjuk a fekete öltözék és a fehér gallér ellentétének színes hatásait, de a modern művészek is szívesen használják ki ennek a kontrasztnak festőiségét. Így utalunk *Manetnak* Don Pedro agyonlövetése c. képére. A katonák

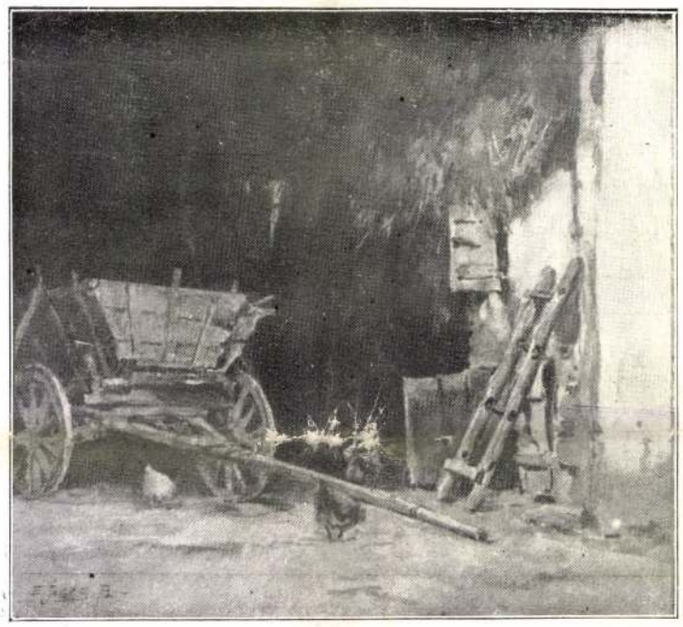

EDVI ILLÉS ALADÁR: CSŰRINTERIEUR

fejedelmi személyeik méltóságának kiemelésére szívesen alkalmazták a fekete alaptónust. *Rubens* az ő tudósait majdnem mindig fekete ruhában festette. *Tizian, Velasquez, Van Dyck, Rembrandt,* Franz *Hals* szintén festettek ilyen portrékat. Csak gondoljunk Van Dyck előkelő portréjára, melyet fekete ruhában zöld alapon a pfalzi Rupprecht hercegről készített. Vagy Tizian V. Károlyára, Velasquez Borro kapitányára, akinek vastag fekete hatalmas figurája oly élesen válik ki a sárga oszlopok közül, Rembrandt „Stalmeester"-jére, amely rendkívül hatásos tömegportré. Az erősen karakterizált fejek markánsan válnak ki a fekete, barna és vörös színakkordokból. Feketék a ruhák, barna a levegőtónus és vörös az asztalterítő, amelyre a világosság esik. A modern portrék közül *Slevogt* hamburgi polgármesterét emeljük ki. A karcsú férfi fekete bársony ornátusban áll, sárga világosságban ragyogó ünnepi terem közepén. Hasonlóan ünnepies megjelenésű portré a svéd Anders *Zorn* V. Gusztáv királya. A fekete fehér öve és kardhüvelye a fekete öltözéken valami félelmetes és hátborzongató hatást kelt, aminthogy az egész kép hangulatának, ennek a szürkét szürkére rakó kép hangulatának ez az érzés felel meg. Fekete alakok fehér falon mindig markáns hatást váltanak ki. *Hodler* Éjszaka c. képére emlékezzünk. Az alvók félig vagy részben fekete kendőkkel betakarva fekszenek szürkésfehér padozaton. A kép hatása vigasztalan szomorúságával rendkívül megkapó.

A fekete-fehérnek még egy művészeti területe van, amelyet nem hagyhatunk említés nélkül és ez a rajz: fekete vonalak vagy fekete foltok fehér papiron. Minden időben akadunk egy-két kiváló rajzművészre, akik a fekete-fehér hatását valósággal képpé tudták fokozni, de ebből a szempontból a legmagasabb tökélyre Aubrey *Beardsly,* a kiváló angol rajzoló vitte, aki nagy hatással volt az egész modern művészetre. Valósággal felfedezte a kultúrvilág számára a fehér papir szépségeit. Csodálatosan értette a

EDVI ILLÉS ALADÁR: FALUSI UCCA

Münchenben (1909) aranyéremmel díjazva

Képzőművészet
1929. 23. 17.

TINA BLAU: A PRATERBEN

Dr. Neuvirth Alfréd úr gyüjteményéből

ja; 1896: A m. gépgyártás és műszerész-ipar tört.; A Bánki és Csonka-féle gőzkalapács), *P. Lloyd* (1896), *M. Iparműv.* (1899: Középkorból való morsz. vasalások); 1900: A vasművesség a párizsi világkiállításon), *B. Napló* (1900), *Bány. és Koh. Lpk* (1912), *B. Hírl.* (1912) Ráth: *Az iparművészet kv. e* (Bp., 1912. III. A fémek szerepe az iparművészetben), *Pallas* és *Révai n. lex.*, stb. — Ú. m: 3. *Csirpiász.* Bp., 1893. (Kézirat gyan. 21 névvel ellátott példányban Bille Máté álnéven). — 4. *Bp. műsz. útmutatója.* Bp., 1896. (Többekkel. Franciául is: *Guide technique de Bp.* c. Uo., 1896). — 5. *A középkor vasművessége.* (Iparosok Olvasótára. II: 2., 7.) Uo., 1896. (Új cím. kiad. Uo., 1898). — 6. *A reneszánsz korszakának vasművessége.* (Uo., III: 8). Uo., 1897. — 7. *A 17/19. sz. vasművessége.* (Uo., IV: 2/3.) Uo., 1898. — 8. *Az ős- és ókor vasművessége.* Uo., 1898. — 9. *A vas- és fémipar az 1896. é. ezredéves orsz. kiállításon.* Klny. Matlekovits Sándor: Morsz. közgazd. és közműv. állapota VII. köt.-éből. Uo., 1898. — 10. *Elektrochemia.* 1. (egyetl. füz.?) (Elektrotechnika. VII. r.) Uo., 1899. — 11. *A m. vaskőbányászat és vaskohászat ismertetése,* kül. tek. az 1900. párizsi nemzetközi kiállításon résztvevő vállalatokra. Uo., 1900. (Franciául is: *L'industrie des mines de fer et hauts-fourneaux de Hongrie* c. Uo., 1900). — 12. *A m. kor. országainak gyáripara az 1906. évben.* Szerk. Uo., 1907. — 13. *A vasút és az ipar.* (Közlekedési Szakkvtár. 27.) Uo., 1910. (Méhely Kálmánnal). — 14. *A m. birodalom bányászatának és iparának ezeréves fejlődése.* Uo., 1915. — 15. *A m. birodalom gyáripara.* Uo., 1918. — 16. *Morsz. gazd. térképekben.* Uo., 1920. (Halász Alberttel. Elnyerte a M. Mérn.- és Ép.-Egyl. nagy aranyérmét. Angol, francia és ném. szöveggel is, uo. 1920.; 6. átd. kiad. 1921.; Új kiad. *Morsz. a háború előtt és után gazd. statisztikai térképekben* c. Uo., [1926] Gr. Teleki Pál előszavával ang. és ném. is [1926]). — 17. *Útépítéstan.* Uo., é. n. — 18. *Vasszerkezetek.* Uo., é. n. — 19. *Vastechnológia.* Uo., é. n. — 20. *Vízépítéstan.* Uo., é. n. (A 17/20. sz. könyom.) — 1900. I. 11: bemut. a bpi Uránia Tud. Szính. *A vas* c. Brezina Arisztid nyomán írt darabját. — 1891–1916: szerk. a *Mérn.- és Ép.-Egyl. Közl.*-ét és a *Mintalapok* vasipari részét. — Álneve és betűjegyei: Bille Máté (a 3. sz. műnél); I.; I-s; -s (Mérn.- és Ép.-Egyl. Közl.).

MTC. Bp., 1918-ig. — *Pallas.* IX., XVII. Uo., 1895., 1900. (s. v. Illés). — *EPhK.* 1900/1. (Hellebrant). — *P. Hírl.* 1900. I. 12. (Szính.). — *Petrik.* 1886–1910. Bp., 1908, 17. — *Révai.* VI., XX., XXI. Uo., 1912/35. — *Krücken-Parlagi.* I. Wien–Lpz., [1918]. — *Tolnai.* VIII. Bp., 1919. Arck. — *Tolnai Új.* IV., XIX. Uo., 1926, 33. Arck. — *Új Nemzed.* 1927. IV. 26. — *Techn. lex.* I. Bp., 1928. — *Gutenberg.* IX. Uo., 1931. (Kováts Gy.) — *Új lex.* Uo., (1936). — *Új Idők lex.* VIII. Uo., (1937). — *Közocsa.* Uo., 1939. — Szinnyei Ferenc közl. (a 3. sz.-ra vonatk.) — Gulyás gyűjt.

Edvi-Illés *Aladár* (Bp., 1870. máj. 25. —): főisk. tanár. — Szülők: Gyula, Búss Emília. Festészeti tanulmányait Bpen és Párizsban elvégezvén, 1895-Bpen telepedett meg. 1903/35: a Képzőművészeti Főisk.-án az akvarell festészetet tanította, 1906. I. 20.-ától mint r. tanár. 1928: kapta meg a m. k. kormányfőtan. címet. 1891-től állított ki a bpi Műcsarnokban. 1895. és 1904: Esterházy-, 1925: Pállik- és 1926: Wodianer-díjat,

EDVI-ILLÉS Aladár festő
GULYÁS P.: Magyar írók ... Us.
VII. Bp., 1990.

1916: kis áll. aranyérmet kapott. — Cikke: *Rajzoktatás* (1908: 9. k. A színről. Clausen nyomán).

MTC. Bp., 1935-ig. — *EPhK.* 1909. (Hellebrant). — *Révai.* VI., XX., XXI. Bp., 1912/35. — *Szendrey-Szentiványi.* I. Uo., 1915. — *Krücken-Parlagi.* I. Wien-Lpz., [1918]. — *Tolnai.* VIII. Bp., 1919. — *Tolnai új.* IV., XIX. Uo., 1926, 33. — *Bp. that. vál. névj.* 9: 13. l. Uo., 1930. — *Kerkápoly.* Uo., 1930. Arck. — *Gutenberg.* IX. Uo., 1931. (Szentiványi G.) — *M. társ. lex.* Uo., 1932. — *Strazimír.* Uo., 1933. — *Éber-Gombosi.* I. Uo., 1935. — *Ki kicsoda?* (Uo.), [1936]. — *Új Idők lex.* VIII. Uo., (1937). — *Ker. m. közél. alm.* I. Uo., 1940. — *Révai* (Juhász) I. (Uo., 1947). — Gulyás-gyüjt.

Edvi-Illés *Anna* (Bp., 1907. —): leánygimn. rajztanár. — R. k. Szülők: Balázs ny. bankig., Neszmélyi Janka. Művészeti tanulmányait 1915/21: a bpi Képzőműv. Főiskolán végezte, ahol 1919: középisk. rajztanári okl. nyervén, 1920. V: a szfőv. szolgálatába lépett s előbb p. leányisk., majd leánygimn. rajz- és kézimunka tanár. 1942: a II. ker. közs. leánygimn. tanított. — Több iparműv. cikket írt s akvarelljeivel tárlatokon is szerepelt.

Bp. that. vál. névj. 106: 10. l. Bp., 1930. — *Az Orsz. M. Képzőműv. Főisk. ért.* Uo., 1930. — *Az V. ker. közs. leánygimn. ért.* Uo., 1938. — *Jámbor.* Uo., 1942. — *Bp. közokt. címta.* Uo., 1942. — Gulyás-gyüjt.

Edvi-Illés *Gyula*, dr. phil. (Bp., 1896. jan. 20. —): kv. tárnok. — R. k. Szülők: dr. E. Zoltán ny. min. tan., Heuberger Elvira. 1925/6: és 1930/32: áll. ösztöndíjjal műtört. tanult Olaszorsz.-ban s 1929/32: a római Coll. Hung. kv. tárosa is volt. 1933: került a műegy. kv. tárába, ahol 1942: alkv. tárnok volt. — M: *Az esztergomi főszékesegyház.* Bp., 1928. (és bőv. kiad. Uo., 1929).

Külf. m. int. működ. Bp., 1927, 32, 33. — *Corvina* 1928/9. — *Bp. that. vál. névj.* 30: 9. l. Bp., 1930. — *MTC.* Uo., 1942. — Bpi Tud. egy. bölcs. kar szigorl. jkve.

Edvi-Illés *István* (Tolmács, Nógrádvm, 1872. —): szabadalmi ügyvivő. — Ev. Szülők: Ödön, farádi Veres Etelka. 1895: Bpen mérnöki okl. szerezvén, uo. élt mint magánmérnök, majd szabadalmi ügyvivő. — Cikke: *B. Hírl.* (1900: 76. sz. A szabadalmi törv. revíziója). — 1898. X. 30. - 1899. IX. 30: szerk. a *M. K. Szabadalmi Hivatalban Közzétett Találmányok Kivonatos Leírásá*-t.

M. Kvszle 1899. Mell. (A hazai hírlapirod.) — *MTC.* Bp., 1908/18. — *Kempelen* V. Uo., 1913. — *Bp. cím- és lakásj.* Uo., 1922. — *Műegy.* Névj. Uo., 1929. — OSzK Hírl. kat. — Gulyás-gyüjt.

Edvi-Illés *István*, dr. jur. (Bp., 1902. febr. 18. —): OTI fogalmazó, m.tisztviselő. — Ev. Szülők: István szabadalmi ügyvivő, Dóczy Vilma. A bpi Toldy F. reálisk.-ban végzett, majd kieg. érettségit tett az érs. főgimn., azután elvégezte Bpen a jogot. Mint s. fogalmazó, majd fogalmazó 1928/40: az OTI szolgálatában állott; legutóbb a balaseti kártalanítási o.-on. Nyugdíjaztatása után az Első M. Ált. Bizt. Rt. tisztviselője lett. — Cikkei: *Nép- és Családvédelem* (1941/2). — M: 1. *A szavatossági biztosítás jogterülete.* Bp., 1942. (Klny. a M. Biztosítástud. Szléből Muraközy Károly előszavával). — 2. *Kishaszonbérletek létesítése az igénybevett zsidóbirtokokon.* Klny. a Nép- és Családvédelemből. Kassa, 1942. (Az id. nem. kormány 530/945. M. E. sz. rendelete alapján megsemmisíttetett).

Kempelen. V. Uo., 1929/40. — *Fasiszta sajtóte* 1946. — Önéletr. 3.). — Gulyás-gyü

Edvi-Illés *Jáno ter* (Sz. XIV: 1331

Edvi-Illés *Jenő* 1886. dec. 19. isk. tanár, szakfel László, Szalkay tanulm. 1906/13 Képzőműv. Főis szolgálatába lépet k. 32. gy. ezr.-be 1917: részt vett a a Kukul-hegyi ha állított ki a bp linoleum-metszete táj- és városkép Cikkei: *Orsz. P. Közl.* (1929. 37). Tirpák Sándor: *a fiú kézimunkata* (Bp., 1933) és *a női kézimunkata* (Uo., 1933) c. mü

Tolnai új. IV. *that. vál. névj.* 1 — *Képzőműv. Fő* — *Éber-Gombos Révai.* XXI. Uo., VIII. Uo., (193 Uo., [1940]. — *Révai* (Juhász) Gulyás-gyüjt.

Edvi-Illés *Káro* – Bp., 1919. ápr ügyvéd. az MTA 1203. h.). — Ev választotta l. tag jogi és pol. cikke (1889–1916), *A és Vid.* (1892: 1 belőlem kommen *Lpja* (1893/6, 9 *Jog* (1894/6, 98) 99/901, 07/8, 10

Még és már

Tudom, hogy elcsépelt téma az öregedés szomorusága. De hiába, vannak dolgok, amik örökké időszerüek s az emberek *nagy részét* állandóan foglalkoztatják. Talán furcsán hangzik, ha azt mondom, hogy sokkal többen vannak, akiket az öregedés gondolata foglalkoztat — mint nem. Mert nézzük csak: nem mondok sokat azzal, ha állitom: huszéves koráig eszébe su jut senkinek, hogy ő is öregedhet egyszer. Ez az idő tehát nem számit, mert ebben a boldog, gyermeki, öntudatlan állapotban senki semmiről nem ad magának számot.

Mármost: negyven évvel kezdődik a nőknél erősen, férfiaknál gyengébben az öregedéssel való kacérkodás. Egy-egy kis borzongás, megrebbenések, ijedt pillanatok. Persze ez egyénileg változik és egyénileg fokozódik. Tehát az átlagos mai életkort hetven évben állapitva meg, — 40-től 70-ig, vagyis 30 évig gondol és foglalkozik az ember az öregedéssel, majd az öregséggel. 20-tól 30-ig az életkorával egész megelégedetten él a nő. Majd 40-ig még türhetően, vagyis csak 10-20 éven át. A férfi, igaz, — valamivel később kezdi, de viszont öntudatlan fiatalsága is tovább tart a huszadik életévnél s igy ő is megelégedett, tudatos fiatalsággal csak 20 évig él; a másik: öregedő állapot 30-ával szemben.

De nem akartam komoly statisztikai fejtegetésekbe bocsátkozni, amikor a *még* és *már* viszonylattal jutott eszembe ez a szomoru téma. Láttam ugyanis asszonyokat, akik *még* tenniszeznek, *még* táncolnak. Akik csodálatos módon *még* nem őszülnek. De gyülölik ezt a *még* szót és százszor jobban szeretik ezt a rájuk vonatkozó megállapitást — ha már mellőzhetetlen — legalább ilyenformán alkalmazni: Csak nem őszül *már*? S hogy lehet, hogy *már* nem táncol! *Már* nem tenniszezik? Ugyanaz a nő evvel a *már*-ral diszitve fiatalabbnak érzi magát, mint a *még*-gel!

De forgathatnám ezt végkimerülésig! *Még* jól áll valakinek a fekete ruha! Vagy *már* nem hordhatja! *Már* véniti! Viszont ha azt mondom, hogy *még* felvehet fehér ruhát és *már* nem vehet, akkor jobb a *még* és rosszabb a *már!* Azonban mégis a *még*-et kell lesujtóbbnak itélnem. Eszembe jut például, amit Herczeg Ferenc mondott, ha jól emlékszem, a 60-ik születésnapja alkalmából.

— Huszonöt éves koromban nem mondták nekem, hogy *még* milyen fiatal vagyok és mégis, mennyivel fiatalabb voltam!...

Multkor egy kedves barátném mondott féligmeddig akaratlanul nagyon jót ezzel az öregedési fölismeréssel kapcsolatban. Egy régi kalapját alakittatta. A kalapfrissités, mondhatnám arra is, hogy fiatalitás, nem nagyon jól sikerült. Mikor felpróbálta, nézte, nézegette magát benne, aztán kitört:

— Hát ezt igy nem hordhatom! Ez a kalap vénit! Ezzel a kalappal olyan öreg vagyok — s itt nagyot akart mondani, majd nevetve tette hozzá —, olyan öreg, mint amilyen *már* vagyok!

Ugy-e, ehhez nem kell kommentár, ezt mindenki megérti, hogy az ember manapság csak nem látszhatik *még* annyi idősnek, mint amennyi *már!*

Hát persze, hogy rossz az ilyen felismerés, ráébredés! Egészen köznapi, közönséges hasonlattal fogom ezt illusztrálni. Sokszor jut eszembe ez a hétköznapi esetem, ha öregedésről beszélnek! A fürdőszobámban volt egy kancsó, ott állt régóta. Megszoktam, hogy ott van, nem vettem rajta észre, hogy kopik, öregszik. Aztán egyszer, hosszabb utazásról hazaérkezve, a fürdőszobába mentem, hogy lemossam magamról az utiport. Tekintetem ráesett az öreg kancsóra! Szent Isten, milyen kopott *már* ez! Nem lehet tovább itthagyni. Hogy is nem vettem ezt *még* eddig észre! Ehhez hasonló az a mese, amit valahol valamikor olvastam. Talán legenda volt. Arról szólt, hogy öreg házaspár ült együtt a házuk előtt a lócán. Békés, megelégedett volt a férj, elhervadt, megcsunyult feleségén a folytonos együttlét alatt nem vette észre a változást. Egy másik férfi arramenőben kigunyolta, vénasszonynak, boszorkánynak csufolta azt, akivel még mindig szerelmesen ült együtt a párja. S az öreg embernek ettől a beszédtől kinyilt a szeme. Attól fogva ő is öregnek nézte *már* azt, akiben addig *még* a régi szerelmét, a régi szépséget látta. Megölte a csufolkodót, aki kinyitotta a szemét, elrabolta az illusióját.

Persze, hogy ez csak legenda lehet! Mert hol van ma már ilyen szerencsés vaksággal megáldott férj! Több az olyan, amilyenről az ismert budapesti anekdóta szól. Két férj találkozik az utcán. Egy fiatal s egy öreg. „Hova sietsz annyira?" kérdi az öreg a fiataltól. „Siętek orvoshoz, elhivom, mert pár napja nem tetszik nekem a feleségem!" „Azért sietsz igy?" felelt az öreg férj. „Nekem *már* évek óta nem tetszik a feleségem s nézd, milyen lassan megyek haza!"

Végeredményben, azt hiszem, ugy áll a dolog a *még*-gel és *már*-ral: akárhogy is forgatom, sehogyse jó egyik se. Akár *még* nem öreg, akár *már* nem fiatal az ember — baj mind a kettő.

Mouche.

Apró esetek

Idegenvezető

— A mult héten Párizsban jártam. Sajnos, nem sokat láttam belőle, mert az idegenvezetőm egy csinos párizsi nő volt.

— ?

— Az orromnál fogva vezetett.

Ami jól megy

Egyik amerikai expresszen mozgófényképszinházat rendeztek be az utasok szórakoztatására.

— És jó üzletnek bizonyult?

— Hogyne. Hiszen állandóan „megy".

DYMI.

NAPI HIREK

Tandij-biztositás

A biztositási szakmával gimnazista koromban ismerkedtem meg, egy osztálytársam jóvoltából. Eszes, élelmes kamasz volt, örökké fortélyos dolgokon járt az esze. A neve is rávallott, Fuchsnak hivták. Ez a fiu csinálta meg velünk, többiekkel, a következő biztositási ügyletet.

Tegyük fel, latin óra következett. Rettenetesen féltünk a latin-tanárunktól. Szigoru szemü, szakállas ember volt, igen sokat követelt. Hozzá még csunya, öreg, házsártos felesége is volt s amit otthon el kellett szenvednie, rajtunk töltötte ki érte a bosszuját.

Egyszóval vártuk a latin-tanárt. Szörnyü szurkolás közt estünk neki Horáciusnak, hogy még az utolsó pereekben beszedjünk annyi tudományt, amennyit lehet. Percről-percre fokozódott a feszültség. Most, most, jön Jupiter Tonans, vége a világnak, potyognak a szekundák.

Az izgalom tetőfokán fölugrott Fuchs és elkiáltotta magát:

— Aki ne makar felelni, fizessen tiz fillért.

Egyszerre pattant fel a félosztály, gondolkodás nélkül fizettek vagy harmincan. Mire Fuchs bezsebelte a tizfilléreseket, már bent is volt a tanár és elkezdte a feleltetést. Akit az „üzletfelek" közül kihivott, annak Fuchs becsülettel visszaadta a betétet. (Szekundáért még duplán is fizetett). A többi nem kérte, boldog volt, hogy meguszta a nehéz órát. Lépre mentünk Fuchsnak, nem is egyszer.

Ügyes ötlet volt, meg kell adni, de azért csak messziről emlékeztet arra, amit most Amerikában rendszeresitett egy nagy vállalat. Biztositási üzleteket köt tandijra. Év elején a leckepénz tiz százalékát kell befizetni a társaságnak. Ennek fejében a diák, ha elbukik az évvégi vizsgán, visszakapja a teljes összeget. Nem rossz. Korszerü megvalósitása annak a gunyos tanácsnak, amivel a rossz tanulókat szokták traktálni, hogy azt mondja:

— Fiam, te nem tudsz semmit, kérd vissza a tandijat.

Az iskolától hiába kérné az ember, de ime, a biztositó társaság védelmet kinál az anyagi kockázat ellen. Hiába, odaát az Ujvilágban még az ősjogászoknak, az egyetemi hallgatóknak, a Bukovay Absentiusoknak is gyöngyebb életük van, mint erre mifelénk.

Lictor.

— **A pápa nyaralása.** Mint Castel Gandolfóból jelentik, *XI. Pius* pápa napjai, amióta odaérkezett, ugyanugy telnek, mint a Vatikánban. Reggel misét mond, azután kihallgatások következnek, este pedig dolgozik. A délutánt szokásos sétája tölti ki, amelyet minden időben elvégez.

— **Sárközy Pál bakonybéli bencés apát beiktatása.** A bencés rend tagjai által bakonybéli apáttá megválasztott és *Kelemen Krizosztom* titkos tanácsos, pannonhalmi főapát által május 1-én benedikált dr. *Sárközy Pál* vasárnap foglalta el ünnepélyes keretek között apáti székét. A beiktatási ünnepség az ősi bakonybéli kolostor apátsági templomában folyt le és azon Veszprém vármegye részéről *Mesterházy Ferenc* főispán, *Berky Kálmán* alispán és *Rencz* zirci főbiró; a miniszterelnökség részéről *Szép László* miniszteri tanácsos; a ciszterci rend és annak zirci anyamonostora képviseletében *Kiss Albin* perjel, *Magyarász Ferenc* bakonykoppányi plébánossal, a pannonhalmi főmonostor képviseletében *Nagy Vencel* gazdasági főtanácsos, dr. *Mihályi Ernő* főiskolai tanár és *Horváth Ányos* jószágkormányzó vettek részt.

— **Telekkönyvvezetők kinevezése és áthelyezése.** Az igazságügyminiszter *Szabó Mihály* hódmezővásárhelyi járásbirósági kezelőt a kapuvári és *Kerényi Tivadar* debreceni kir. törvényszéki kezelőt a nyirbátori kir. járásbirósághoz a X. fizetési osztályba sorozott telekkönyvvezetőkké nevezte ki; *Kristófi János* lengyeltóti járásbirósági telekkönyvvezetőt a pécsi, *Erdős István* sziráki járásbirósági telekkönyvvezetőt a nagykátai és *Ormódi Károly* hatvani járásbirósági telekkönyvvezetőt az orosházi járásbirósághoz helyezte át.

— **Bolgár postások Budapesten.** A bolgár postások 114 főből álló csoportja látogatott el Budapestre, az itteni posta, távirda és távbeszélő berendezések tanulmányozása céljából. A bolgárok *Parwan P. Nanoff*, a szófiai távbeszélő központ főnökének, egyben a szófiai helyi postás szövetség elnökének vezetésével keresték fel fővárosunkat. A bolgárokat megérkezésükkor dr. *Meskó Oszkár* postafőigazgató, mint a postás kari egyesületek elnöke és dr. *Pázmány Ödön* ügyvezető igazgató üdvözölte. A vendégeket *Augusztinyi Ákos* felügyelő és *Kovács Gyula* ellenőr kalauzolta.

— **Yolland Artur előadása.** A Society Of The Hungarian Quarterly előadássorozatának utolsó előadását tartja *Yolland Artur* egyetemi tanár, a Kereskedelmi és Iparkamara dísztermében május 17-én, kedden délután háromnegyed 6 órai kezdettel. *Yolland Artur* a magyar-angol politikai és szellemi érintkezés alapvető kérdéseiről beszél. Előadásának cime: *„Nyugat és Kelet mesgyéjén"* (Where West Meets East). Az érdekes angolnyelvü előadásra meghivók és jegyek a *Society Of The Hungarian Quarterly* titkárságánál (Vilmos császár-ut 3.) kaphatók.

— **A német árkormánybiztos Budapesten.** *Wagner József* német birodalmi *árkormánybiztos* kedden Budapestre érkezett. *Wagnert* a kormány megbizásából a *Statisztikai Társaság* hivta meg. A kormánybiztos szerdán délután 5 órakor a Műegyetem dísztermében előadást tart. Itt tartózkodása alatt kihallgatáson jelenik meg *Horthy Miklós* kormányzónál és fogadja őt *Darányi Kálmán* miniszterelnök is.

— **Meghalt Danzinger Antal hegedüművész.** A Firenzéből hazatért operaházi művészek kellemesen visszaemlékező hangulatára árnyat vet egy váratlan gyászhir. Velük volt, velük működött, velük csinálta végig a fáradságos és diadalmas napokat a zenekar érdemes tagja, Danzinger Antal hegedüművész, nyugalmazott hangversenymester. Kedden este kitünő hangulatban, látszólag makkegészségesen, a társulattal együtt szállt ki a különvonatból. Hazament, lefeküdt és nem kelt föl többé. Reggel hiába ébreszgették, halva volt. Szivszélhüdés ölte meg a hatvanöt esztendős művészt. Danzinger Antal Marosvásárhelyen született. Zenei tanulmányait Bécsben, majd Budapesten végezte, Hubay Jenőtől kapta a legfelső kiképzést. Mint kiváló hegedüs, 1896. óta játszott a filharmónikus és opera-zenekarban. Gyorsan jutott előre a primhegedü első pultjához s hosszu éveken át Baré Emil mellett a hangversenymesteri tisztet töltötte be. Régebben a kamarazenét művelte, a Grünfeld—Burger-kvartett tagja volt. Kartársai nagyrebecsülték. Szeretetreméltó emberi tulajdonságaival igen sok barátot szerzett. Néhány éve vonult nyugalomba, de tanári állását a Nemzeti Zenedében megtartotta és tovább is állandóan kisegitett a zenekarban. Felesége és két fogadott gyermeke gyászolja.

— **A Pázmány-egyetem ünnepélyes közgyülése.** A budapesti kir. magyar Pázmány Péter Tudományegyetem alapitásának 303. és ujjáalapitásának 158. évfordulója alkalmából pénteken délelőtt 10 órakor ünnepélyes szentmisét mondat az egyetemi templomban, ezt követően pedig ¼12 órakor az egyetem dísztermében ünnepélyes közgyülést tart, amelyen dr. *Kenéz Béla* Rector Magnificus mond megnyitó beszédet „A kisebbségi kérdés"-ről. A rektori megnyitó után kiosztják az ifjuság között a pályázati és szorgalmi dijakat.

— **Az IGE közgyülése.** Az Irók Gazdasági Egyesülete vasárnap délelőtt fél 12 órakor az Erzsébetvárosi Kör (Dohány-utca 76.) nagytermében tartja közgyülését. Tárgysorozat: az évi beszámolók.

— **Papp-Váry Elemérné emléke.** Az Országos Papp-Váry Elemérné Emlékbizottság választmányi ülést tartott, amelyen dr. *Demiány Gyuláné* ügyvezető elnök bejelentette, hogy a legközelebbi napokban a székesfőváros területén megkezdik a gyüjtést a *Papp-Váry Elemérné*-emléktábla és szoboralap javára. Az Emlékbizottságban *Anna* kir. hercegasszony, dr. *Hóman Bálintné* és dr. *Széll Józsefné* védnöki tisztséget fogadtak el. Ezután dr. vitéz *Horváth Béla* főjegyző tartott előadást: „Magyar nő szerepe a revizios mozgalomban" cimmel, majd dr. *Gergelyffy Gábor* iró, a Turáni Társaság igazgatója emlékezett meg Papp-Váry Elemérnéről, *Vághy Panni* pedig Papp-Váryné költeményeiből szavalt. A választmány elhatározta, hogy művészeket, előadókat tömörit a Hiszekegy költőnőjének irodalmi szellemében. Az ülés dr. *Demiány Gyuláné* zárószavaival ért véget, aki beszédében hangsulyozta, hogy a trianoni magyarság legnagyobb sorskérdése a revizió, amelynek elérhetéséért minden áldozatot meg kell hozni.

— **A Petőfi Társaság felolvasóülése.** Május 15-én délelőtt fél 11 órakor tartja felolvasóülését a Petőfi Társaság, a Tudományos Akadémia termében. *Császár Elemér* mond elnöki megnyitót, *Havas István* alelnök-főtitkár a főtitkári jelentést terjeszti elő, *Sik Sándor* megemlékezik *Szávay Gyuláról*, majd székfoglalójaként költeményeket olvas fel, *Harsányi Zsolt* egy elbeszélését mutatja be, *Bán Aladár* pedig finn versforditásokkal szerepel. A felolvasóülés után a tiszteleti és rendes tagok zárt ülést tartanak.

— **Előadás Trianonról Londonban.** A New Commonwealth londoni központja májusi nyilvános előadóestjén, amelyen dr. *Póka-Pivny Béla*, a Magyar Csoport alelnöke, elnökölt és *Schuylen Foster* amerikai egyetemi tanár adott elő „A brit közvélemény és a nemzetközi rend" cimen, *Blore Trevor*, a British United Press szerkesztője *szóba hozta és fejtegette a trianoni békeszerződés igazságtalanságait és reviziója szükségességét.* Az előadást a hallgatóság figyelemmel és ellentmondás nélkül vette tudomásul.

— **Lux Terka temetése.** *Lux Terka* halálának hire mindenütt nagy részvétet keltett. A kiváló irónő temetése szerdán, *május 11-én, délután 4 órakor, lesz a kerepesi-uti temető halottasházából* a róm. kat. anyaszentegyház szertartása szerint. Az engesztelő szent miseáldozatot pénteken, május 13-án, délelőtt 9 órakor mutatják be a belvárosi főplébániatemplomban.

— **Szociális tanfolyam a szegedi egyetemen.** Szegedről jelentik: A Ferenc József-Tudományegyetem Tanácsának határozata szerint a nagyközönség és az egyetemi hallgatók számára minden év május havában, *igy már e hónapban is, Szociális Tanfolyamot* fognak tartani. A szervezés munkájával dr. *Várkonyi Hildebrand* egyetemi tanárt, bölcsészetkari dékánt bizták meg, akinek helyettese dr. *Rusznyák István* orvosprofesszor. Az idei tanfolyam *május tizenegyedikén* kezdődik és *május huszonnegyedikéig* tart.

— **Rendelet a vidéki fodrászipari üzletek vasárnapi nyitvatartásáról.** Az iparügyi miniszter elrendelte, hogy azokban a városokban és községekben, amelyekben a fodrászipari munkáknak vasárnaponként nem kell az egész napon át szünetelniök, a fodrászipari üzletek vasárnapokon az évnek május 1-től szeptember 30-áig terjedő szakában reggel hat órától déli tizenkét óráig, az év többi részében pedig reggel hét órától déli tizenkét óráig tarthatók nyitva.

— **Ujabb Zöldkeresztes egészségvédelmi körzet.** Vasvárról jelentik: A Zöldkeresztes egészségvédelmi körzetet most nyitották meg dr. *Hutiray Andor*, Vas vármegye tiszti főorvosának jelenlétében. Dr. *Tulok József* járási főszolgabiró köszönetet mondott a belügyminisztérium közegészségügyi ügyosztályának az intézmény létesitéséért, dr. *Csejtey Lajos* járási tisztiorvos és *Worbesz Magda* egészségügyi védőnő pedig az egészségügyi szolgálatot ismertette.

— **A Magyar Fogorvosok Országos Egyesülete** *Morelli Gusztáv* egészségügyi főtanácsos elnöklésével közgyülést tartott. Az elnök megnyitójában kegyeletes szavakkal megemlékezett az elhunyt *Szabó József* tanárról. Az egyesület tiszteleti tagjaivá választották *Ordódy Sándor* tábornokot és *Földes József* főorvost. Az egyik alelnöki tisztségre dr. *Fried Samut* választották meg, majd letárgyalták a vidéki fiókok jelentéseit. A jutalmak kiosztása után dr. *Halász Henrik* előterjesztése alapján a fogtechnikus-kérdéssel foglalkoztak.

— **A debreceni ifjuság falumentő mozgalma.** Debrecenből jelentik: Alig két hete, hogy a dunántuli református magyarság fogyásán bánkódó kollégiumi ifjuság mozgalmat inditott a dunántuli elnéptelenedő református falvaknak tiszántuli sokgyermekes földtelen családokkal való betelepitésére. A bentlakó egyetemi hallgatók eddig ezerötszáz pengőt ajánlottak fel a mozgalom céljaira. Csatlakoztak hozzájuk a kintlakó teológusok, a debreceni gimnázium tanári kara és a középiskolai ifjuság. Eddig *mintegy négyezer pengő biztositva van a mozgalom céljaira.* A debreceni Kollégium ezévben ünnepli fennállásának négyszázadik fordulóját és az ifjuság reméli, hogy a jubileumi ünnepségek idejére, október elejére az első telepes családok már házhoz és földhöz juthatnak.

— **Vita az angol alsóházban a külföldi háztartási alkalmazottak foglalkoztatásáról.** Londonból jelentik: Az alsóházban kedden nagy vita folyt a külföldi háztartási alkalmazottak angliai foglalkoztatásának kérdéséről. Az ellenzék hangoztatta, hogy a *Németországból és Ausztriából menekülő zsidó nők munkavállalási engedélyét szigorubban birálják el,* mint egyéb külföldi háztartási alkalmazottak engedélyét. Sir *Samuel Hoare* belügyminiszter kijelentette, hogy *ilyen megkülönböztetést nem tesznek.* Minden angol munkaadó, aki külföldi háztartási alkalmazottat óhajt foglalkoztatni, köteles a munkaügyi minisztériumból munkavállalási engedélyt kérni s a kérvényben pontosan feltüntetni minden személyi adatot, csupán *a felekezeti, illetve faji hovatartozást nem kell szerepeltetni.* Felolvasták a munkaügyi minisztérium statisztikai kimutatását is, amely szerint az utolsó tizenöt hónapban, március 31-ikéig 7007 osztrák, 2210 svájci és 1267 német háztartási alkalmazott kapott Angliában munkavállalási engedélyt.

— **A magyar képzőművészet nagy sikere az északi államokban.** Az a nagysikerü kiállitássorozat, amelyet a magyar művészek az északi államokban rendeztek, *Riga, Helsinki* és *Tallin* után *Kaunasban*, Litvánia fővárosában fejeződött be, ahol *Mironas* miniszterelnök nyitotta meg a magyar képzőművészet kiállitását, majd *Török Béla* magyar követ mondott köszönetet *Smetona* köztársasági elnöknek azért az érdeklődésért, amelyet ő és kormánya a magyar képzőművészet iránt tanusitottak. Dr. *Ybl Ervin* miniszteri tanácsos, a kiállitás magyar kormánybiztosa ismertette a legutóbbi évszázad magyar képzőművészetét, a budapesti *Palestrina-kórus* pedig a litván állami operában előadta *Beethoven* Missa Solemnisét. A legutóbbi évszázad elhunyt nagy magyar mesterei mellett a mai magyar képzőművészetet elsősorban a következő festők képviselték: *Aba-Novák Vilmos, Aldor János, Burghardt Rezső, Csák István, Edvi Illés Aladár, Glatz Oszkár, Iványi-Grünwald Béla, Márton Ferenc, Kóbor Henrik, Rudnay Gyula, Szüle Péter, H. Mattioni Eszter, Müller Agosta,* a szobrászok közül pedig *Kisfaludi-Strobl Zsigmond, Sidló Ferenc, Pásztor János, Telcs Ede* és *Ligeti Miklós* műveit mutatta be a kiállitás.

— **A Magyar Hirlapirók Országos Nyugdijintézetének** igazgatósága kedden délután *Zimmer Ferenc* ügyvezető alelnök elnöklésével ülést tartott. Az elnök elparentálta *Bán Ferenc* hirlapirót, aki fiatalon rokkant meg az ujságiról pályán és hamarosan elköltözött az élők sorából. Ezután melegen üdvözölte dr. *Tóth László*t, a Magyar Ujságirók Egyesületének ujonnan megválasztott elnökét, aki ezentul hivatalból tagja az igazgatóságnak. Dr. *Szarvas Zoltán* titkár beszámolt a folyó ügyekről és előterjesztette a pénztárforgalmi kimutatást.

— **Frontharcos világkongresszus Londonban.** Május 18., 19. és 20-án frontharcos világkongresszust tartanak Londonban. A világszövetség magyar nemzeti bizottságának tagjai, vitéz gróf *Takách-Tolvay József* titkos tanácsos elnöklésével értekezletet tartottak, amelyen kijelölték a Londonba utazó küldöttség tagjait. A magyar frontharcosokat gróf *Takách-Tolvay József* vezetésével vitéz *Árvátfalvi Nagy István*, a HONSz elnöke, *De Sgardelli Caesar* szövetségi sajtófőnök és *Sedeni Ambrózy György* szolgálatonkivüli százados fogja Londonban képviselni.

— **Uj közlekedési rendeletek.** A budapesti főkapitányság a következő rendeleteket adta ki: A Serfőző-utcában csak a Polgár-tér, a Cserepes-utcában csak az Árpád fejedelem-utja, a Tél-utcában és a Nagyszombat-utcában csak a Lajos-utca irányában szabad közlekedni; A Szépvölgyi-utnak a Bécsi-ut és Lajos-utca közti szakaszán a teherjárműközlekedés tilos. A Szépvölgyi-ut e részére csak azok a teherjárművek hajthatnak be, amelyek onnan vagy oda szállitanak. A Kavics-, Harcsa-, Lukács-, Sajka-, Evező-, Dereglye-, Galagonya-utcáknak és a Szépvölgyi-utnak a Lajos-utca és az Árpád fejedelem-utja közti szakaszán az átvonuló járműforgalom tilos. Ide is csak azok a járművek hajthatnak be, amelyek onnan, vagy oda szállitanak. — Pestszentlőrincen a Bartók Lajos-utcának az Üllői-ut és Rákóczi-ut közti szakaszán egyirányu forgalmat rendeltek el, még pedig a következőképen: a Bartók Lajos-utcának az Üllői-ut és Rákóczi-ut közti részén csak a Rákóczi-ut irányába szabad közlekedni. Az Üllői-ut felé közlekedni tilos.

— **Fagykárok Baranya megyében.** Pécsi tudósitónk jelenti: Baranya vármegye közigazgatási bizottsága kedden ülést tartott dr. *Blaskovich Iván* főispán elnöklésével. Vitéz *Horváth János* gazdasági felügyelő bejelentette, hogy az őszi kalászosok fejlődését a fagyos időjárás megakadályozta. A tavaszi fagyok kisebb kárt okoztak a répában, borsóban, lencsében, bükkönyben, lucernában és lóherében. *A korai értékesitésre szánt burgonya a legtöbb helyen elfagyott. A gyümölcsösökben 30 százalékos kárt okozott a fagy.* A gazdasági helyzetet sulyosbitja, hogy külkereskedelmi okok miatt az állatárak nagyobb mértékben estek és esnek. *A hizott szarvasmarha jóformán eladhatatlan,* a kereskedők már a lekötött árut sem veszik át. A bajokat fokozza a vármegye közelében fellépett ragadós száj- és körömfájás behurcolásának veszélye. A takarmányhiány károsan hatott a tejtermelésre. Dr. *Gallovich Ödön* tisztifőorvos jelentette, hogy a megyében nagy mértékben lépett fel a szövődményes tüdőgyulladás, malária és a kanyaró.

Gyérebb eső, csekély hőváltozás

A dél felől nagy sebességgel előnyomuló igen enyhe légtömegek melegitő hatásukat a korai csapadékképződés miatt nem birták kifejteni. Csak a tiszántuli részeken ért el a hőmérséklet az eső ellenére is 20 fokot. Egyébként a bő országos jellegü lecsapódás halmozódása a Kaposvár—Keszthely—Mátrahegység területsávon ment végbe.

Európában Skandináviának és az Alpok—Kárpátok láncától délre eső területeknek van zavart időjárása. Az előbbi vidékeken sok a vihar és hó, az utóbbin az eső.

A Magyarországon fekvő időválasztó vonal átmenetileg még érezteti hatását, mert csapadék szempontjából bizonytalanul tartja az időt, de a lecsapódás szakadozottabbá, helyibb jellegüvé válik. A Dunántul a nappali hőmérséklet kissé emelkedik, az éjjeli csökken, a Tiszántul általában kevéssé változik, de az éjjeli lehülés ott is fokozódni fog. Az időhelyzet szilárdsága csekély.

Hivatalos időjelentés

A Meteorológiai Intézet jelenti május 10-én este: Nyugat-Európában száraz és csendes az idő és a hőmérséklet emelkedett.

Hazánkban ma reggel rendkivül kiadós esőzés kezdődött és a nap folyamán majdnem mindenütt 10 milliméteren felüli, Egerben 20, Keszthelyen 28, a Kékestetőn pedig 45 milliméter eső hullott. A hőmérséklet nyugaton süllyedt és csak 12—13 fokot ért el a nappali fölmelegedés, keleten azonban még 20 fokot is mértek.

Budapesten este 9 órakor a hőmérséklet 12 fok Celsius volt, a tengerszintre átszámitott légnyomás 758 milliméter, gyengén emelkedő irányzatu.

Várható időjárás a következő 24 órára: Élénkebb északi szél, változó felhőzet, sok helyen még eső. A hőmérséklet nyugaton már nem csökken tovább, keleten kissé süllyed.

—

Vizállás. Duna: Regensburgnál és Komárom—Gombos közt apad, másutt árad, Mohácsig alacsony, lejebb közepes vizállásu. Bécs —26, Pozsony 143, Komárom 276, Budapest 217, Paks 125, Baja 218, Mohács 250. **Dráva:** Barcs —50, Drávaszabolcs 54. **Száva:** Bród 380. **Tisza:** Tiszafüred—Csongrád közt apad, másutt árad, Tokajig közepes, lejebb magas vizállásu. Tiszaujlak 208, Vásárosnamény 494, Tokaj 410, Tiszafüred 412, Szolnok 506, Csongrád 520, Szeged 554. **Szamos:** Csenger 310. **Körös:** Körösszakáll 218, Békés 570, Gyoma 510. **Maros:** Makó 330. **Balaton:** Siófok 87. **Velencei tó:** Agárd 48.

Türelem

Ez a tavasz alaposan megtanit bennünket a türelemre. Annyira, hogy amire igazán május lesz végre, már nem is tudunk annyira örülni neki, — fáradtabbak vagyunk a várakozástól, semhogy nagyon örülni tudnánk ... A Dunaparton, zuhogó esőben jutott ez eszembe és kissé eltünődtem rajta, mi is az a türelem. Hányan vagyunk, ó de mennyien, akiket az élet, szinte iskolamesteri következetességgel, a türelemre nevel, mindig csak a türelemre. És azok, akik tudják, mit jelent ez, együttéreznek velem, ha azt mondom: a türelem az élet egyik megpróbáltatása. Bizonyára igy érezte az a bölcs ember is, aki valamikor régen először mondta ki ezt az elcsépelt aranyigazságot: türelem rózsát terem. Nem hiszem, hogy ő maga hitt volna benne, vagy ha hitt, sohasem intették, kényszeritették türelemre. Mert ha igaz, hogy a türelem rózsát terem, ez a rózsa már csak hervadó rózsa, amelynek szirmain nem tündökölnek a friss öröm édes harmatcseppjei. Amit a várakozás üres, esős, szürke óráival, napjaival, vagy éveivel, a türelem bilincseibe verten kell kiérdemelnünk, kikényszeritenünk a sorstól: öröm, siker, egy viszontlátás, pár boldog óra, az sohasem lehet olyan szép és olyan jó, hogy felérjen a várakozás szenvedéseivel, a türelem bilincseinek sajgó sebhelyeivel lelkünkön. Amire eljön, amit vártunk, amire a türelem bilincsei lehullanak rólunk, már annyira fáradtak, fásultak vagyunk, annyi keserüség gyülemlett fel bennünk, hogy a beteljesülés öröme már csak ugy éri szivünket, mint ahogy a lábadozó beteget simogatja a napfény. Mosolygunk csöndesen és azt mondjuk: köszönöm, ... de hol van mindez attól az ujjongó, friss örömtől, amely igazán olyan lángoló és harmatos, mint a hajnalra kinyilt rózsa? Miért van ez igy? Ezt is megmondom. Azért, mert az élet oly rövid, oly bizonytalan, — minden napjáért kár, amely üres várakozásban telt el és minden nap ugy érezzük: ha rózsát is terem türelmünk, ki tudja, nekünk nyilk-e már ez a rózsa? ... (—thy)

— **A Nemzeti Gyermekhét.** A főváros szegény gyermekeinek örömhetét kedden megzavarta a rossz időjárás. Huszonhét fővárosi játszótéren készültek fel arra, hogy kedden délelőtt és délután szórakoztassák a gyermekhadat, utra készen álltak a sok-sokezer uzsonnával is felpakolt elemózsiás kocsik, a tartós eső azonban a szép tervet meghiusitotta. A gyermekhadat azért a *Nemzeti Gyermekhét* rendezősége nem hagyta magára. *A játszóterekhez legközelebb eső iskolák tornatermeiben folyt tovább a játék, sőt dolgozott a „meseszinház" is. Érdekes volt, hogy egyes gyermekek maguk találták meg azt a formát, amellyel náluknál mostohább viszonyok között élő gyermekeknek örömet okozhattak. A középiskolás diákok például segitették, megajándékozták, szórakoztatták a főváros legszegényebb elemi iskolás tanulóit.* Kedden délután több fővárosi iskolában szülői értekezlet volt, amelyen többezer szülő vett részt. A szabadegyetemen pedig már jóval fél 7 óra előtt zsufolásig megtelt a nagyterem, hogy a Nemzeti Gyermekhét közönsége meghallgathassa dr. *Bognár Cecilnek „A hit lélektana"*, majd pedig dr. *Ravasz László* református püspöknek *„A gyermek hitélete és a korszellem"* cimü rendkivül érdekes előadását. Az előadásokat csütörtökön folytatják. Csütörtök délután dr. *Széll Józsefné*, a belügyminiszter felesége *„A gyermek és a hit"*, majd ezt követőleg dr. *Marczell Mihály „Az ifjuság és a hit"* cimen tart előadást. Nagyszabásu gyermekünnepséget készit elő a IX. kerületi Népmüvelési Bizottság is *Battlay Imre* kerületi előljáró és *Makay Rezsőné* vezetésével. A gyermekünnepélyt május 12-én délután 4 órai kezdettel a Ferenc-téren bonyolitják le. A program szerint 600 szegénysorsu gyermek kap az ünnepségen izletes uzsonnát, majd fuvószenekar zenéje mellett fognak a gyerekek játszani és táncolni.

— **A Presbiteri Szövetség konferenciája.** A *Budapesti Egyházmegye Presbiteri Szövetsége* május 13-án, 14-én és 15-én tartja háromnapos konferenciáját. Május 13-án, a Pannonia-szállóban többszáz teritékes diszvacsorát rendeznek, melynek *Mikecz Ödön* igazságügyminiszter lesz a szónoka. Nagy érdeklődés előzi meg a *Presbiteri Szövetség VI-ik Református Nagygyülést*, amelyet május 15-én, délután 6 órakor a Vigadó nagytermében tartanak meg. A nagygyülésen dr. *Tasnádi-Nagy András* egyházmegyei gondnok mond elnöki megnyitót, majd dr. *Kelemen Kornél* országgyülési képviselő, az OTT elnöke előadást tart *Magyar sorskérdések* cimen. A nagygyülés harmadik szónoka *Muraközi Gyula* budapesti református lelkipásztor lesz, aki *A jövendő utjai és az egyház reménységei* cimen szólal fel. A nagygyülést, amelyen *Árokháty Béla* karnagy vezetésével közremüködik a gyülekezeti énekkar is, *Szabó Imre* református esperes zárja be.

— **Hirek a Labdarugó Szövetségből.** Usetty Béla, a Magyar Labdarugók Szövetsége elnöke kedden este az alszövetségek elnökeivel megbeszélést folytatott. A megbeszélésen a szükségesnek mutatkozó átalakulás keresztülvitelére az az álláspont alakult ki, hogy ugy az országos szövetségnél, mint az alszövetségekben a labdarugó sport érdekeit a legnagyobb mértékben figyelembe véve az átalakulást, a legkisebb sérelem nélkül a választó közgyülések megtartásával keresztülviszi. A közgyüléseket szeptember helyett már julius havában megtartják. Az MLSz kedd esti elnöki ülésén különben elhatározták, hogy a franciaországi világbajnoki versenyeken résztvevő magyar csapatot *Usetty Béla* orsz. elnök vezeti, az utimarsalli teendőket *Minder Frigyes* háznagy látja el és a csapattal utazik *Dietz Károly* szövetségi kapitány is. A világbajnoki versenyekre készülő magyar válogatott csapatot május 23-tól 30-ig együtt tartják *Schaffer* edző felügyelete alatt.

Edvi Illés Aladár

A Céhbeliek 1923. évi művészi elismerésének (Mention) tulajdonosa. A Céhbeliek 1924. évi művészi elismerésének (Mention) tulajdonosa.

*44	Istálló, olajf.	10000
45	Vihar előtt, olajf.	20000
46	Lusini kikötő, olajf.	10000
47	Nádas, olajf.	10000
48	Patak mentén, olajf.	10000
49	Varró leány, olajf.	10000

Tsi

V Céhbeliek VI. kiáll

Nemzeti Szalon

1926.

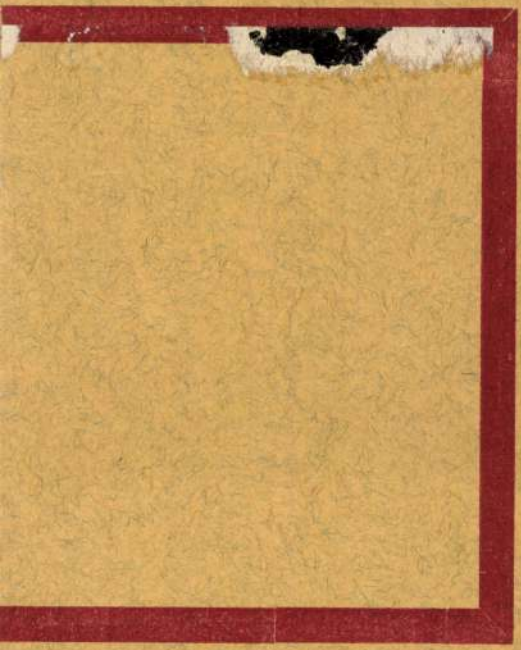

mán: Utolsó napsugár

Edvi Illés Aladár

Cékbelick VI. kiáll
1926.

Nemzeti Szalon

V

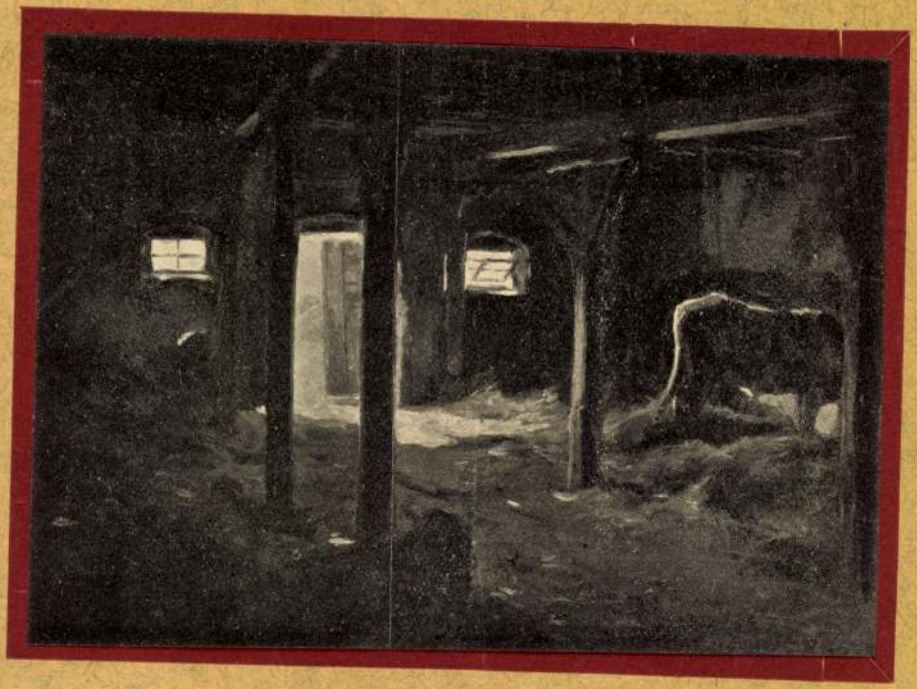

44. Edvi Illés Aladár: Istálló

EDVI ILLÉS ALADÁR

33 Madarak vizf. 500.

Nemzeti Szalon

Csendélet kiáll. 1932 febr-márc

dar:

és imádkozzatok."

olja, midőn a bucsusok egész éjjelt imádkoz-
k a más napi bucsura.

virágokkal felékesitett és fehér ken-
u két gyerágatartó val ép-
csőjén ek innenső részén egy idősebb férfi helyezkedett el, ki,
tvokódik
nadkozik: két asszony ül, jobb oldalán
zorus leány támaszkodik egymáshoz; előtte
sé odább a meglettebb korú elő madkozó áll, a kik
könyvből
a olvassák az ima szövegét. Középütt a
t látjuk a keresztes vivő felkoszorúzott le-
ett
ok serege sorakozik élén a vezető férfiak-
közülök egy öreg asszony válik ki zarán-
nedig egy leány alszik atyjának vállára
emplényi Tivadar."

255: 375 cm.
. 3-án kelt 99318 sz. ex 900 sz.
/901.) Elszámoltatott 1901: VII. 19-én

ogadta az 1901: IX. 23-i 64907 sz. ren-

1. EDVI ILLÉS ALADÁR: Vöröspataki részlet (vizf.) Ára 200 kor.
2. „ „ „ Őszszel (vizf.) Ára 200 kor.
3. „ „ „ Juliusban (vizf.) Ára 300 kor.
4. „ „ „ Zsilip (vizf.) Ára 200 kor.
5. „ „ „ Vöröspataki utca (vizf.) Ára 200 kor.
6. „ „ „ Füzfák (vizf.) Ára 300 kor.

80. Segesvári táj, olaff. 1000 K.

Edvi Illés Aladár

Nemzeti Szalon
1900. tav. kiáll.

EDVI ILLÉS ALADÁR

28. Orgonás tabáni udvar, olajf.
29. Tabáni részlet, olajff.
30. Soproni udvar, olajf.

Nemzeti Szalon

Magyar városok
1940 jan.

Eccles 5, 36-39

Gal 2 45, 73

EDVI ILLÉS ALADÁR

27. Napsugarak a Balatonon, olajf.
28. Balatoni hangulatok, olajf.

Nemzeti Szalon

Magyar Lajos
1939. dec.

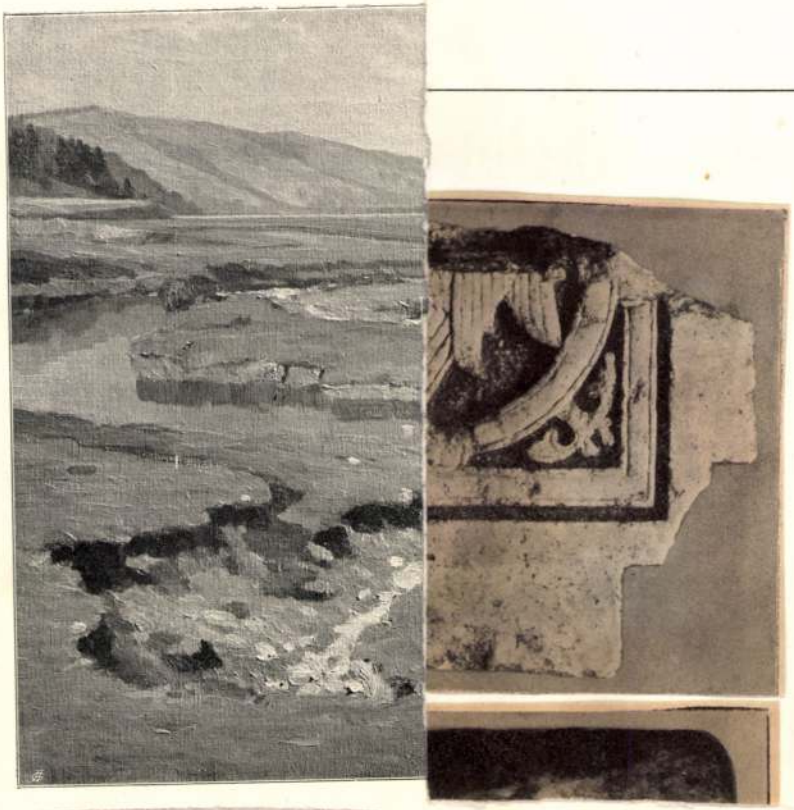

Bosznay István: Alkonyat.

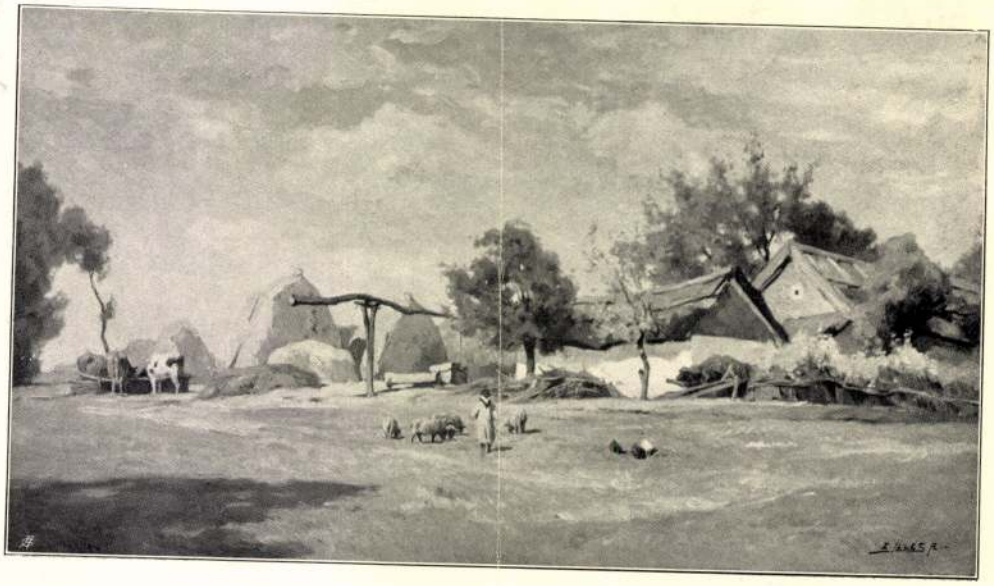

EDVI-ILLÉS ALADÁR: Alföldi tanya.

Népszabadság 1958. július 2. szerda

EDVI ILLÉS ALADÁR

1870–1958

Túl az óbudai hegyekre kapaszkodó autóbusz végállomásán, az éles kanyar öblében megbúvó tisztáson, még késő novemberi délelőttökön is ott láthattuk a mestert, kezében ecsettel, derűs, mindent megértő és megbocsátó, szelíd mosollyal. Igaz, már nem gyalog járta az erdőt és hegyeket; tavaly, 87. születésnapjára összeállítható üvegfülkét fabrikált számára a fia, s ezt is az autójára tette, mikor apját az őszi hegyek közé fuvarozta. Ha az öreg művész szíve fiatalosan dobbant a természet hívó szavára, felállította a fülkét, s a mester annak védelmében, a szabadban dolgozhatott az erős fagy beálltáig.

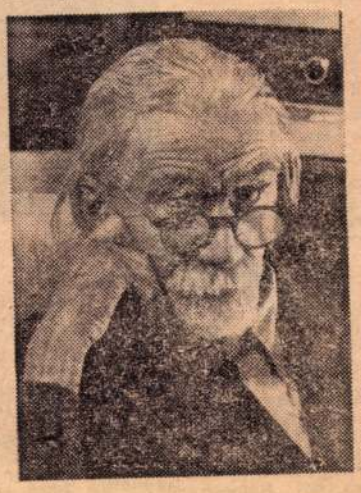

Ezen a tavaszon már egyszer sem rakták össze a fülkét. Pedig hogyan készült új munkára a mester, s mennyire bízott a maga erejében! Tavaly csaknem harminc új képet festett a dömsödi nyárban s a Hármashatárhegy sárguló lombjai között, ez idei munkatervében — két külföldi úton s gyűjteményes kiállításán kívül — félszáz új mű életrehívása szerepelt. Ugy érezte, rengeteg a mondanivalója az új világnak, ha a saját egyszerű nyelvén is, melyet egyre gyarapított, fejlesztett, fordulatosabbá tett, mióta Székely Bertalan kezéből átvette a rajztanári oklevelet. A művészi forrongás korszakában indult, de az örök szépséget a hagyományhűség útján kereste. Tanulmányozta az egymással ellentétes irányzatokat, de egyéniségének kifejezésére a hazai táj tündérvilága inspirálta. Még külföldön festett képeinek is magyar az égboltja, levegője. A Nemzeti Szalonban egybegyűjtött életművének csaknem valamennyi darabja tanúja, mennyire megbabonázta az Alföld pusztavilága s miként futtatta aranyszálakkal a borongó szürkéket Kalotaszeg napsütése. Szépnek látta az életet, kedvét lelte a mindennapok apró örömeiben, s a maga fölényesen biztos ecsetvonásaival határozott formában kívánta hirdetni azt a meggyőződését, hogy a művész akkor teljesíti hivatását, ha mentől több ember életét teszi alkotásaival szebbé, boldogabbá.

A belső harmónia teljessége néz ránk megbékélt derűvel Edvi Illés Aladár utolsó, nem sokkal halála előtt alkotott önarcképéről, mely erejének teljében mutatja művészetét.

Kiemelkedő alkotásait már gyűjteményes kiállításán klasszikus művekként értékeltük. Mind legutóbbi, mind korábban készült képei tanúsítják, hogy tökéletesen magáévá tette a nagy tehetségek által elsajátítható fölényes technika kifejezésmódját, de a technikát mindig alárendelte a mondanivaló költői igényének. Aminthogy tanítványai előtt, a Képzőművészeti Főiskolán, áll dóan hangsúlyozta is, hogy művész előtt kitárulkozó ter szetnek nincs technikája, szépsége, igazsága; vonala, s varázsa, sejtelme; földszagú, teljes valósága".

Nyolcvannyolcadik életé is tervezett, reménykedett. örök derűt sugárzó szempá csese most mégis kialudt. bizakodott, hogy ősszel új kapaszkodik az autó vele kéjével az óbudai hegyekr Illés Aladár halott. De m szelid színezésű olajfestm a megejtő hangulatú ak melyekkel saját megá szerint, legjobban tudta önmagát, immár megke lön életüket.

Lengyel

EDVI-ILLÉS Aladár

Edvi Illés Aladár

Nemzeti Újság

1939. dec. 3.

Edvi Illés Aladár nyerte az 1938. évi nagy állami aranyérmet

Edvi Illés Aladár, festő; szül. 1870 máj. 25-én Budapesten. 1888—1892-ig az országos mintarajziskola és rajztanárképzőben Greguss János és Székely Bertalan vezetése alatt tanult s megszerezvén a rajztanári oklevelet, 1893-ban állami ösztöndíjjal Párisba ment, hol 1895-ig a Julien akadémia növendéke volt. 1891-ben állított ki először s ez időtől kezdve a budapesti tárlatoknak egyik legszorgalmasabb kiállítója. 1896-ban a párisi Salonban egy aquarell tájképpel szerepelt s azután is gyakran részt vett a külföldi tárlatokon. Londonban a Royal Institute of painters in Water colours kiállítására egy aquarell tájképét küldötte el s több ízben kiállított Münchenben, Drezdában, Velenczében és Rómában. Képeit a külföldön több ezüstéremmel tüntették ki. Tanulmányozás czéljából ismételten felkereste Rómát és Londont. 1895-ben itthon, a Műcsarnokban Ladmócz a Bodrog mellett cz. vízfestményével megnyerte az Esterházy-féle díjat, 1897-ben pedig megkapta a 4200 koronás gróf Andrássy Dénesféle művészeti ösztöndíjat. 1899-ben egy aquarell tájképével megnyerte a Műbarátok Körének 400 koronás jutalomdíját, 1903-ban pedig ugyancsak egy tájképét a Nemzeti Szalon grafikai kiállításán a 600 koronás vízfestmény díjjal jutalmazták. 1903-ban egyébként az országos mintarajziskola és rajztanárképzőhöz nevezték ki a csendélet rajz és festés, valamint az ékítményes rajz tanárává. 1904-ben a Műcsarnokban Kalotaszegi varró asszony-ára újból megkapta a 600 koronás Esterházy-féle vízfestmény díjat, s ugyancsak ebben az esztendőben a Műbarátok Köre kollektiv kiállítást rendezett műveiből. Ez évben a Bernben tartott II-ik nemzetközi rajztanári kongresszuson mint a budapesti mintarajziskola és rajztanárképző képviselője vett részt. A következő évben a kormány megbízásából Rodostóban rajzokban és aquarellekben megörökítette a Rákóczi emlékeket. E képeit a Nemzeti Szalon 1906. évi grafikai tárlatán állította ki, ahol velök a 300 koronás második vízfestmény díjat nyerte. A képek színes reprodukcziókban Mikes Kelemen: Törökországi levelei-nek 1906. évi emlékkiadásában jelentek meg, az eredeti rajzok és aquarellek pedig az állam tulajdonába jutottak. 1906-ban hosszabb időt töltött Hollandiában. A Képzőművészeti Társulat 1909.

S1 S2

413-16. l.

évi grafikai kiállításán Borjak cz. művével megnyerte az 1000 koronás állami aquarelldíjat, s ugyanez évben a müncheni nemzetközi műkiállításon Falurészlet cz. olajfestményét második aranyéremmel tüntették ki. Kunsági táj-át 1910-ben a 4000 koronás társulati díjjal jutalmazták, 1911-ben pedig Tehén borjával cz. képével harmadszor nyerte meg az Esterházy-díjat. E. sikereit főleg az aquarellfestés terén aratta, azonban olajfestményei is nagy méltánylásban részesültek. Olajfestményei közül Tájkép Bodrogkeresztúrnál (1896), Naplemente előtt (1900), Búzahordás (1905), Márczius (1905) és a Tájkép (1909) vannak az állam birtokában, s ugyancsak a Szépművészeti Múzeumba kerültek Napnyugta (1899), Kalotaszegi varró asszony, Kalotaszegi menyasszony (1904),

A Magyar Képzőművészek és **Iparművészek Szövetsége** és a **Magyar Népköztársaság Képzőművészeti Alapja** mély fájdalommal tudatja, hogy

Edvi Illés Aladár

Munkácsy-díjas festőművész, a Magyar Népköztársaság Érdemes művésze

1958. július 1-én, életének 88. esztendejében elhunyt.

Felejthetetlen halottunk temetése folyó hó 5-én, szombat délben ½12 órakor lesz a **farkasréti temetőben.**

Kiváló művésztársunk életműve, töretlen alkotói munkássága örökké példa lesz számunkra.

Magyar Népköztársaság
Képzőművészeti Alapja

Magyar Képzőművészek
és Iparművészek Szövetsége

Petőfi nyomda telepe — Bp. IX., Számuely u. 50.

MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZEK
ÉS IPARMŰVÉSZEK SZÖVETSÉGE
BUDAPEST, VII., KERTÉSZ-U. 36. I. EM.
TELEFON: 426-145.

EXPRESS

1940. maj. 12.

Az uj Romeo és Julia

A táviratokban bömbölnek a nyugati légelhárító ütegek, mikor mi beülünk a Nemzeti Színház nézőterére, hogy meghallgassuk a szerelem és az ifjúság nagy dalát. Minden erőnkkel biztatni szeretnők az új és fiatal szereplőket, hogy zavartalanul és kitárt karokkal adják át magukat ennek a véres veronai ódának. Tehetségükkel és tüzükkel nyomják el az ágyúk torkát. Szárnyalják túl a háború hangját, hiszen Shakespeare a segitségük, odakint lomboszodó május van s a fiataloknak odafönt a színpadon bizonyára életbevágóan fontos, hogy a hallgatóságot ne a külső, hanem a színpadi események kerítsék hatalmukba. Az előadás alatt a nyugtalan nézőtér sűrűn köhécselt. „Romeo és Julia" felujítása a figyelem és a művészi munka szempontjából nagyon rossz időbe esett. Az új színészeknek meg kellett birkózniok a jelentős állomás lenyügöző lámpalázával s kivülről a színházba nyomuló nyomasztó légkörrel is. Tulajdonitsuk annak a két ellenséges áramlatnak, hogy a Szeleczky—Szabó kettős nem aratott üde sikert. Szász Károly fordításán is vastagodik az avar, bár még mindig használható és van benne költői erő. Amit Oláh Gusztávtól kapunk díszletekben, az többször meglepően arányos, s ahogy a csarnoki árkádsorból pillanatok alatt palotát varázsol elő, az ügyes bűvészkedés. Színes és nagyvonalú veronai képei élénk és hű keretet adnak a történetnek s képzelete csak a klastrom udvarának megteremtésénél hervad le, mikor az oszlopsorokat szürkés-rózsaszines távlatba homályositja. Meleg és édes Farkas Ferenc kisérő és közzenéje, de majdnem felesleges. A rendezésben pedig ismét azzal a dicséretes törekvéssel találkozunk, amelyet örömmel üdvözöltünk már a Hamlet felujításakor is és most is kiemelünk. Nevezetesen azt látjuk, hogy Németh Antal, mint rendező, bekapcsolja a kor reális hangját és alkalmazza az idők egyszerű és természetes felfogását a shakespearei öserdőben. Eseménye van a Romeo és Juliának, van lényeg, magva és szilárd alapja: a rendező ezt hangsúlyozza és erre épiti rá azt a zengő zuhatagot, amit itt Shakespeare szavakban, képekben, gondolatokban és villanó fantáziában elénk zúdit. Ezzel a módszerrel kiküszöböli a tirádákat, kizárja a szavalást, leszállitja a minduntalan felfelé röpdöső hangot és az érdeklődést arra a végzetes szerelemre összpontositja, amely itt a két halálos ellenség családja közt született meg.

A rendezésnek ez az erélyes szolidsága, mely mellőz minden gyönyörű mellékest, megduplázza a főszereplők felelősségét és művészi terhét. Főképpen pedig Julia és Romeo vállaira hárit olyan óriási feladatokat, amelyeknek súlya alatt gyakorlott nagy színészek is meginognának, nem hogy ez a két ifjú ember meg tudna vele birkózni, mikor gyönge hangjukat és gyönge vállukat először nyomja le ragyogó ballasztjával a hőn áhitott nagy szerep. Ők ketten fontosak csak, a többiek mind csak asszisztálnak nekik és hogy kettejük közül ki volt nagyobb, azt nem igen lehet igy eldönteni, mert egyik se volt nagy. Szabó Sándor arca zord a szerephez, ő inkább Othelló lehetne, hangszálai nem tudnak átforrósodni s mikor Lőrinc barát előtt kétségbeesésében mindenről megfeledkezve a földre veti magát és zokog: itt emelkedik fel a legmagasabbra, a rendezés stilusának elemeihez mérve. Erkélyjelenete passziv és mesterkélt. Lángoló elragadtatásról szó sincs. Egyébként férfias és fiatal, de maga se káprázott el attól a fenséges szesztől, amit ebbe a szerepbe Shakespeare örök időkre belezárt. Szépséges Juliája, Szeleczky Zita az elázott galamb bátortalan szárnycsapdosásával keringett az örvény fölött, sajnos, halk szavait elfujta a legtapintatosabb nézőtéri orrfuvás is. Van egy húrja, amelyen öthat mondatot rebeg el, sietve és monoton hangon. A lovagkori sugárzóan szép női eszményképet életre kelti ugyan, azonban két percenkint elfárad, mintha nehéz lenne neki a shakespearei világ. Szivünkhöz csak akkor fér hozzá és csak akkor önti el fény karcsú alakját, mikor normális hangon intézi mondanivalóját lelkes partneréhez. A híres szerep drámai jelentősége igen nagyot esik nála. Vidéki kisleány egy világszerepben. No talán majd ha huszadszor játssza, akkor ráeszmél, hogy mi a liliomok tüze, amelynek itt a költő halhatatlan alakot adott.

A kettejük köré sereglő szép együttesből örömmel emeljük ki Jávor Pál nevét, aki a nyugodt fölény világosságával oszlatja szét időnkint a szerelem ködét s igyekszik felvilágositani őket a való életről. Ugyanezt az értelmes munkát végzi Gobbi Hilda a dajka szerepében. Abonyi Géza szavai már nemcsak zengnek, hanem csengnek is. Táray Ferenc találóan természetes a felgerjedt apa megszólaltatásában. Szerény és ügyes a Várkonyi Zoltán szolgája, Nagy Adorján fejedelme (vörös nyaksálja és turbánja kissé maskarás!). Ungváry László Páris grófja, Ujlaky László, Rajczy Lajos, Matány, Forgách, Balázs Samu alakitása. A darabot egy szünettel játsszák, ez az összefüggésre való törekvés használ a hatásnak és szerencsésebb körülmények mellett a felujitás talán érdemlegesebb színházi esemény lehetett volna.

Papp Jenő

Mindenki megtalálja az enyhülést. A lábak kinzó fájdalma megszünik, a duzzadások, felpüffedések, felpállások elmulnak, a tyúkszemek, bőrkeményedések megpuhulnak, körömmel eltávolithatók. A kellemetlen lábizzadás nem kinozza többé. Mindez elérhető egy jó melcg

Szent Rókus lábfürdő

által.

Egész fürdő a testet felüdíti és megfiatalitja. Ara: 28, 80, 140 és 220 f. Mindenütt kapható.

Ötven év óta állit ki a Műcsarnokban a jubiláló Edvi Illés Aladár

A Műcsarnok tavaszi tárlata most ünnepli a hetvenéves *Edvi Illés* Aladár festőművészt. Május 25-én lép a mindenkitől tisztelt művész életének nyolcadik évtizedébe.

Edvi Illés Aladár az akvarellfestés egyik legkimagaslóbb magyar képviselője és a nehéz vízfestési tehnika legkiválóbb ismerői közé tartozik. A Műcsarnok két termében is vízfestményeit helyezte el a művész, mert ő elsősorban akvarellistának tartja magát, ámbár finom kis olajképei ugyanolyan hangulatosan adják vissza a tájak lelkét, a természet arcának változásait, saját kedves gyümölcsfáinak virágzását, mint vízfestményei. A képzőművészeti főiskolán is az akvarellfestést tanította, soha nem fáradó ügyszeretettel, türelemmel és biztos ítélettel.

Edvi Illés Aladár, mint tanár, s mint ember zárkózott, kevéssszavú és mégis intelmeivel, találó észrevételeivel oly megértő vezetője és útbaigazitója volt mindig növendékeinek, hogy rövid időn belül mindenki önmagán és kollégáin tapasztalhatta a fejlődést — talán a zárkózottság mögül kisugárzó jóindulatú biztatás hatására.

Edvi Illés Aladár pályáját a többi művészekhez hasonlóan az „Országos Mintarajziskolában" kezdte (ahogy annakidején a Képzőművészeti Főiskolát nevezték), elvégezte a tanárképzőt Greguss János és Székely Bertalan vezetése mellett. Bár az alaprajzban is kitünt, mégis legjobban szerette az akkor az iparművészeti órákon tanított akvarellfestést, Nádler Róbertnél. Oly sikeresen haladt a vízfestésben, hogy már harmadéves korában egy növendékversenyen első díjat nyert.

A fiatal festőművész sok tájat és kultúrát látott, beutazta csaknem egész Európát, elsősorban azokat a helyeket, ahol a festő témát talál és gazdagithatja impresszióit, fejlesztheti látókörét és ízlését.

A tanári oklevél megszerzése után 1893-ban állami ösztöndíjjal Párisba utazott és egy aktrajzát nemzetközi versenyen díjjal tüntették ki.

Angliában háromszor járt a híres angol vízfestés tanulmányozása céljából, ahol az angol kikötők életét és az angol tájakat festette. Harmadik utazása alkalmából már mint európai hírű tekintély, megismerkedett a londoni akvarellfestőegyesület elnökével, Russel Flinttel, s az ugyancsak kint tartózkodó Komjáthyval meglátogatják műtermében, s azóta is levelezés útján értesitik egymást a művészet problémáiról.

Különös örömmel tartózkodott Edvi Illés Aladár Hollandiában is, ahol 1906-ban öt hónapot töltött. Barátjával, a kiváló akvarellista Jan van Essennel együtt járták Hágát, Scheveningent, Lochemet, Scherpenzeelt, ahol a holland tengeri tájakat s festői falvakat örökitették meg. Jan van Essen sok mesterségbeli fogásra tanitotta meg fiatal barátját s a szigorúban rajzolt magyar-angol iskolától eltérően, a festői lágy, elmosó tehnika titkaiba vezette be. A művész természetesen Olaszországban is járt, először az Andrássy Dénes gróf-féle ösztöndíjjal Délolaszország festői tájain, majd Mendlik Oszkárral, a tengerek szerelmesével Rómában és környékén festett.

Edvi Illés Aladárt a sok külföldi szépség nem csábította el a magyar témáktól, a magyar nép, táj és állatok meleg szeretetétől. Kalotaszeg falvaiban a színes erdélyi népviseletet, az egzotikus pirostollú madarak köntösére emlékeztető megjelenésű asszonyokat, leányokat festi, virágindás faragott székelykapukat, soktornyú templomokat, s együtt jár a fiatalsággal a fonóba. Éveken át szinte hozzánő festészete a kalotaszegi néplélekhez, s a magyar népművészet első nagy összefoglaló ismertetése a Malonyay-féle könyvsorozat, az ő finom székely figuráival, tájképeivel, interiőrjeivel illusztrálja Erdélyország művészetét. 1904-ben, Rákóczi hamvainak hazahozatala idején állami megbizásból kiutazik Thallóczyval Rodostóba, hogy a nagy fejedelem és a bujdosók időmarta tanyáját megfesse. De a művész lelke a megbizatás elvégzése után sem nyugszik, Mikes Kelemen iránt való rajongása fűti és egy évvel később saját költségén újra visszatér Rodostóba, s bejárja mindazokat a helyeket, ahonnan Mikes leveleit keltezte. Elzarándokolt Zágonba is és Mikes leveleinek diszes kiadása a művész illusztrációsorozatával az ő elgondolásának megvalósulása.

Ha beszélgetünk Edvi Illés Aladárral, a lényét körüllebegő szelid és csendes humorát látjuk, megérthetjük, miért éppen Mikes Kelemen állt oly közel lelkéhez. A hetvenéves művész ma is oly eleven és oly természetes magától értetődéssel alkot, hogy szinte fölöslegesnek tartanánk az évszámot hangoztatni, hacsak azért nem, mert mint a Műcsarnok ötven év óta kiállító művésze, jubileuma alkalmából bemutatja festményeinek sorozatát. A két kiállítóterem előtt fiának, Edvi Illés Györgynek atyjáról készitett portrészobra fogadja a látogatót és érdekes összehasonlitást tenni a művész huszonöt- és ötvenéves korában készitett élőtekintélyű önarcképeivel. A hangulatos gyüjtemény egy mélyen érző művész lelkének és művészi meggyőződésének kivetítődése. Lirai, lehelletes finomságokra megrezdülő pupillájú festő, ha az Alföld, a Baalton, a tengerpart egét, vizét, az alkonyatot, a borongó őszi erdőt, a széltől üzött felhőket festi, de kemény lábon álló, konstruktiv előadó, mikor a pompás borjúkat, ezerizmú súlyos bikákat, nehéz téglából épült, régi városokat ábrázolja. Magyar melankólia borong interiőrjein, Munkácsyval együtt szereti a kormos, barna árnyékokkal settenkedő parasztkonyhákat, elhagyott sarkokat, finomra kopott olajfestésű bútorokat. Nemcsak a művész témái változatosak, de feldolgozásuk és művészi felfogásuk is.

Ő maga magyarázza:

— Itt erős kontrasztra törekedtem, ott az összeolvasztásra. Ez a bika-kép többszöri átfestéssel készült és szinte az olajfestés célkitűzéseit közeliti meg, az ott pedig friss és átlátszó.

Tényleg, a „Péter bikát" már anatómiailag tökéletesebben, gazdagabb részletformákkal nem is lehetne megfesteni a félhomályos istállóban egy olajfestményen sem, míg a „Tragikus költő szobája Pompejiben" vidám piros tónusaiban nélkülöz minden árnyékos mélységet és igy modern, franciás hatású.

Ha Edvi Illés Aladár végigtekint művészi pályafutásán, megelégedetten pillanthat vissza a megjárt útra, mert a belső fejlődés és az alkotás örömén kívül sok külső elismerés is osztályrészéül jutott. Hazai és külföldi versenyeken, kiállításokon tekintélyes díjakat nyert, többek közt háromszor kapta meg az Esterházy-féle vízfestménydíjat, s Münchenben, Londonban, Barcelonában aranyéremmel tüntették ki. Mégis a sok hivatalos elismerés után a művésznek legjobban esett az az elismerés, hogy Kassán a mult évben rendezett nemzeti képzőművészeti kiállításon a nagy állami aranyéremmel tisztelték meg, a legmagasabb művészi kitüntetéssel egész eddigi munkásságáért.

R. Szörédi Ilona

* **Szendy Károly polgármester nyitotta meg az iparrajziskola kiállítását.** A fővárosi iparrajziskola az idén is megrendezte szokásos kiállítását a Nemzeti Szalonban. A szombati ünnepélyes megnyitáson megjelent Szendy Károly polgármester, Horony-Pálfi Aurél tanácsnok, valamint a művészeti élet sok kiválósága. A polgármestert Zombory-Moldován Béla igazgató üdvözölte s egyben köszönetet mondott a fővárosnak, hogy az iskolát áldozatkészségéből fentartotta. Szendy Károly válaszában hangoztatta, hogy az intézetnek nagy fontosságot tulajdonit és súlyt helyez továbbfejlesztésére is. A polgármesten végül megnyitotta a kiállitást és kiséretével végigjárta a kiállitás helyiségeit.

Zsiros pattanásos archoz

púder helyett

SULFAMYL KÉNPUDER

szaküzletekben kapható.

* **A „Hulló csillagok" sikere.** *Louis Jouvet, Victor Francen és Michel Simon filmjének bemutatása művészi eseménynek számitott, s a Forum-filmszinház kasszaraportjai két hét óta azt igazolják, hogy az irodalmi izlés és igényesség tekintetében kényes pesti közönség teljes mértékben igazolta ennek a filmnek sikeréhez fűzött v[illegible]akozásokat. Erthetővé válik ezekután, hogy a velencei nemzetközi filmverseny itélőbizottsága a Mussolini serleggel tüntette ki és a „világ legszebb filmjének" deklarálta ezt a minden izében művészi francia filmalkotást.*

* **D. Trozonyi Kató új dalai.** Az országos Gárdonyi-társaság szépen sikerült felolvasó ülést tartott a Pátria-klub nagytermében. Az est műsorán *Dobákné Trozonyi* Kató, az ismert dalszerző-hangversenyénekesnő bemutatta néhány új szerzeményét. Melegfényű, kellemes hangjában, kedves, közvetlen előadásmódjában őszinte örömünk tellett. A finom izlésről, formaérzékről tanuskodó és friss leleménnyel szerkesztett dalai minden bizonnyal rövidesen népszerűek lesznek. A termet szépen megtöltő közönség, a rokonszenves művésznőt meleg ünneplésben részesitette. A zongorakiséretet *Váradi* Aladár látta el.

Brilliáns bűnügyi vígjáték, telve izgalommal, rejtélyekkel, humorral és ötlettel. (Metro-Goldwyn-Mayer-film)

PREMIER KEDDEN

CORSO

EZT HALLANI

lépten-nyomon **Kerekes és Vajna**

ruhái olcsók és jók! Divatöltöny mérték után 140.— P-től, fizetési feltételekre is, Erzsébet-körút 22, I. em. Telefon: 220—298. A. B. C. kötelékében

A budai dalárda belgrádi vendégszereplése

Belgrád, május 11.

A *budai dalárda* hatvantagú énekkara pénteken este 10 órakor *Belgrádba* érkezett, ahol a pályaudvaron a Sztankovics- és Mokranjac-énekkar tagjai várták a magyar énekeseket. Szombaton délelőtt a budai dalárda küldöttsége megkoszorúzta Sztankovics szerb zeneszerző sírját, majd tisztelgő látogatást tett *Maximovics* kultuszminiszternél, *Gyuricsics* polgármesternél és a magyar követségen. A magyar énekesek este fél 9 órakor *hangversenyt adtak a belgrádi nemzeti színházban,* vasárnap délután pedig a rádióban hangversenyeznek. A belgrádi lapok képekben és tudósításokban számolnak be a magyar dalárda vendégszereplésérő1.

A „Koncert" rendezései:

Ambrózy Béla zongoraest 15-én.

Eyssen (szoprán), **Basilides** (alt) **duett-est 16-án.** Zeneak. ½9.

Liszt-Hubay est 17-én

vez.: **Matácic. Hangv. Zenekar.** Közr.: **Anday Piroska, Károlyi Gyula, Szentgyörgyi László.**

Troyanoff balettakadémia bemutatója **26-án. Fővárosi Operettszínház** d. e. 11 óra. Jegyek **Koncertnél és a színház pénztáránál.**

Szentpál-évzáró

gazdag mozgásművészeti műsorral, az iskola összes csoportjainak közreműködésével **2-án d. e. a Magyar Színházban.** (Koncert.)

*

Liszt Ferenc-terem (IX. Vendel-utca 3/b). Albert vonósnégyes (Dohnányi-quintett. Közr.: Szegedy és Banda. 13. ½8. 40 fill.-től 3 P-ig.

* **A budapesti kamarakórus** május 22-én tartja idei hangversenyét olaszországi hangversenyútja előtt. A kitünő művészegyüttes Bach, Scarlatti, Dowland, Lassus, Marenzio, Scandellus, Bartók, Kodály, Molnár Antal, Nádasdy és Veress-capella műveit adja elő Paulovics Géza dr. vezényletével. A hangversenyen közreműködik Weixelgärtner Egon dr. zongoraművész.

PÜNKÖSDKOR
a legszebb látnivaló
a
virágkiállítás
STEFÁNIA-ÚT

Férfiszerelem

A Belvárosi Színház ujdonsága

Ismerjük el: meglepetés mindenki számára *Keresztessy* Mária vígjátéka. Színésznő írta, a színpadoknak egy olyan kedves tagja, akinek színjátszó képességeit mindig elismertük, mert *Keresztessy* Mária a jó színésznők közé tartozik. Irodalmi tudására azonban csak most figyelhetünk fel, hiszen eddig — apróbb novelláinál — inkább a jószándékot láttuk, mint a tehetséget. Pedig Keresztessy Mária, ez a tépelődő, mindig új utakat kereső asszony, íme: *nagyon jó, sőt tehetséges író!* Színpadi bemutatkozását jóindulattal vártuk, a kollégák éppen úgy, mint mi, akik ismerjük őt, *de legkevésbé gondoltunk arra, hogy új tehetség bukkan fel a Belvárosi színpadán, aki írónak éppen olyan jó, mint színésznőnek.*

Keresztessy Mária vígjátéka tulajdonképpen „szakmai" színdarab: szól egy házaspárról, akinek életébe belelép a színésznő, a férfi multjának romantikus, színes és kedves emléke. Valamikor, esztendőkkel ezelőtt Győry István mérnök a halálos tavasz lázával rajongott Veráért, a színésznőért, de a színpad világa elnyelte előle ezt az érdekes nőt és a férfi magára maradt, összetörve, összehullva, hogy később, az Adriai tenger partján, megtalálja azt a másik nőt, aki ugyanúgy, mint ő, lelkének fájdalmára keresett orvosságot a kékszínű hullámok és a ragyogó napfény mellett. Multak az évek, nyugalom, béke, meghittség és csend költözött a férfi otthonába az asszonnyal, de egy szép napon felbukkan a színésznő és a férfi (mi egyebet tehet?) a régi emlékek hatása alatt ellenállhatatlan vágyat érez, hogy viszontlássa. Ebből azután kitör a botrány, a feleség szakítani akar és ezt a tragikus helyzetet még súlyosabbá teszi az, hogy kis jövevényt várnak a házastársak. Ennyi tulajdonképpen, tömören összefogva a mese, amely éppen azért megkapó, mert egyszerű, mint amilyen egyszerűek szoktak lenni a hétköznapi történetei. *És mert egyszerű, közel kerül mindenkihez, szívhez férkőzik, lélekhez szól és a mosolygó arcokra könnyeket varázsol.* Az emberien egyszerű cselekmény mellett *Keresztessy* Mária a párbeszédekkel remekel. Az első felvonásban még tétova, feleslegesen szerteágazó és elnyújtott a darab színpadi nyelvezete, de a másodikban szárnyakat kap, tömörré és kifejezővé válik minden mondata és minden szónak megvan a létjogosultsága, minden mozdulatnak a törvényszerűsége. Különösen ez a második felvonás az, amely annyira egységes, kiforrott és szép, hogy igazi színpadi szerzővé avatja Keresztessy Máriát. A férj és a színésznő találkozik itt össze, a mult házának tégláit bontogatják, színes cserepeket szednek elő és a megfakult virágokat igyekeznek felfrissíteni, hogy azután mindketten rájöjjenek arra: a mult már csak emlék és semmi köze a jelenhez. Ezt a felvonást a színésznő, szerző úgy oldotta meg, hogy az úgynevezett öreg színpadi rókák is csodálkozással és elismeréssel szólhatnak róla.

Az előadásra büszke lehet a Belvárosi Színház. Mezey Mária pompás egyszerűséggel, minden póz nélkül, lefokozott tehnikával, őszintén és közvetlenül játssza, szerepét. Legjobb alakításai közé tartozik ez a szerep, ahol színes egyénisége végre máshol is érvényesülhet, mint a démonalakításokban. Két meglepetése is van az előadásnak: *Kubányi* György, a férfi főszereplő és *Sikhegyi* Ilona, egy epizódista. *Kubányi* rokonszenves egyéniség, méltó a főszerepre, *Sikhegyi* Ilona pedig az az új kómika, akinek felbukkanását már régen vártuk. *Keresztessy* Mária a feleséget alakítja és ismerjük el: színésznőnek legalább olyan jó, mint szerzőnek! Kedves a Fedák Sárira emlékeztető *Szende* Mária, kifogástalan *Boray* Lajos és *Ladányi* Ferenc, nagyon jó *Kiszely* Ilona és *Simon* Marcsa, továbbá *Egyed* Lenke, *Hoykó* Ferenc és *Lengyel* Irén.

A színdarabot, amelyet érthetetlenül „vígjátéknak" minősit a színlap, *Danis* Jenő rendezte, becsületesen és nagy körültekintéssel.

Dékány András

Legszebb szórakozás a Szent Gellért Hullámfürdő!
Olcsó árak délután 4 óra után.
Egy jeggyel használhatja a Hullám- és Pezsgőfürdőt, valamint a park 37°-os meleg thermálmedencéjét. Kivánatra torna- és box-oktatás

Tartós hullámosítás, hajfestés, szépségápolás Kránitz, IV., Párisi-u. 5. (Molnár és Moser mellett) Tel.: 189-040.

* **A Simplon-filmpalota** e heti műsorán az idei évad egyik legjobb magyar filmvígjátéka szerepel. „Jöjjön elsején" cimü magyar filmben a legjobb művészek fogtak össze, hogy szórakoztassák a közönséget. Fényes kísérő műsor egészíti ki a programot.

* **Albert vonósnégyes,** közr. **Szegedy Ernő. Liszt Ferenc-terem** (IX. Vendel-utca 3/b). **Haydn:** Lerchen, **Mozart:** D-dur kvartettek, **Dohnányi:** Zongoraötös, hétfőn fél 8-kor. 0.40—3 P-ig.

* **A lillafüredi filmhét előkészületei.** A tavaly rendezett első lillafüredi filmhét váratlanul nagy sikert hozott, jelentékeny része volt az akkoriban megakadt filmgyártás fellendítésében és a magyar film sorsa szempontjából számos döntő fontosságú kérdés megoldásában. Az idén a június 22-től július 1-ig tartó filmhetet a filmkamara felügyelete alatt Szalontay-Kiss Miklós és Ujhelyi József rendezik, akik az előkészítés munkáját nagyrészben már befejezték. A filmhéten nemcsak a magyar gyártók vonulnak fel még be nem mutatott új filmjeikkel, hanem külföldi filmgyártók is nagy számban képviseltetik magukat.

TANGÓHARMONIKA
a divat! Legnagyobb választék olcsón
REMÉNYI Király-utca **58**

* **A „Floridai kaland"** nap-nap után zsúfolt házak előtt kerül előadásra a Scala-filmszínházban. A közönség honorálja azt a sok vidámságot és derüs optimizmust, amit ez a tipikusan amerikai filmvígjáték nyujt. Merle Oberon és Gary Cooper, a film két főszereplője túltesz egymáson az ötletes komédiázásban és másfél órán át önfeledt, tökéletes szórakozást nyujt a közönségnek.

* **Az új Napoleon-film sajtóbemutatója.** Szombaton délelőtt forgatták le a sajtó képviselői előtt az új Napoleon-filmet, amely „Napoleon házassága" cimen a Radiusban kerül a közönség elé. Az angolnyelvü film Napoleont nem mint hadvezért és uralkodót, hanem mint embert mutatja be, kissé túlerős világitásban. Emberi gyöngeségei közelebb hozzák a császárt a nézőhöz és semmit sem vesznek el az alakja köré font glóriából, sőt talán még jobban megértjük erőfeszítéseit és pózait, ha tudjuk, hogy mindez egy boldogtalan szerelem igézetében született. Külön eseménye a filmnek a francia Pierre Blancher monumentális Napoleon-alakitása.

Ezt jegyezze fel már egyszer:
Legszebben **fest, tisztit Hexner** Báthory-utca 5. Telefon 114-979

ŐSZTŐL-ŐSZIG

REGÉNY

IRTA: DÖVÉNYI NAGY LAJOS

46

Nagy zajjal fogadták; a polgármester, meg a főügyész, akik erős ivók hirében állottak, lenyomták maguk közé egy székre, nehéz vörösborral töltött poharat erőszakoltak a kezébe, koccintottak vele s ő egy hajtásra nyelte le a kesernyés, sűrű italt. Mindenki fecsegett már. Össze-vissza beszéltek, nagyokat kacagtak, borsos anekdoták járták, az öregek ifjúkori gáláns kalandjaikat idézték a mult és a bor ködén keresztül, a hadonászó kezek félig telt poharakat döntöttek ki a terítőre: mámorszagú, duhaj ivássá kezdett fajulni a szelid mulatság.

Az asszonyok, mint az estét érző kotlósok, nyugtalanul topogtak ide-oda; olykor-olykor megjelentek a férfiak asztalánál és könyörögve invitálták őket haza, de most a legjámborabb papucsok se hajlottak a szóra, egycsomóban, a kollektiv férfierő védelmében kurta elutasító szavakat mondtak.

— Lemegyünk a pincébe! — adta ki a jelszót Soós Sándor, s mindenki kászolódni kezdett.

A nők sápitoztak, mert tudták, hogy ha beveszik magukat a nagy hordók közé, a kongó pinceboltba, az vár lesz számukra, ahonnan hajnal előtt senkit elvinni nem lehet.

Egyedül az állomásfőnökné ragadta ki diadallal az urát a többi közül, de kárpótlásul, vagy zálognak ott maradt az öreg helyett a hadnagy fiú. Legelőször a cigányok ereszkedtek alá a meredek lépcsőkön hangszereikkel, aztán az urak is követték őket. A cimbalmot üres hordóra állitották a pinceág végében, a vastagnyakú, kopasz cigány pedig stilusosan egy felfordított kis tonnára telepedett. melléje. A karbidlámpa sziszegő fehér lángja éles világosságot szórt a sarokban csirázó krumpli-halomra, ócska, rozsdás szerszámokra, pókhálós zugokra, amelyekben szétesett dézsák korhadtak, de azért rendkivül otthonos és barátságos volt a pince. A legbátortalanabb hang is öblössé, férfiassá vált benne, telten szóltak a húrok a bőgőn és a cimbalmon, ahogy a banda hangolni kezdett s a vincellér hasas, nagy üvegekbe szorgalmasan eregette a lopóból a bort. A téglákkal felpolcolt ászokfára deszkát fektettek, az volt az asztal, poharakkal, nagy rántottcsirke halmokkal, szalonnával, sajttal megrakva s azt ülték körül.

Az öreg Csertő reszketős hangján mindjárt énekelni kezdett. Maga mellé intette a primást, az meg alázatos kutyaszemekkel pillantott rá és kisérte kanyargósan a régi nótát:

Ugat a kutyám, a Betyár,
Az udvaron valaki jáááár.
Erigy ki csak jáááányom, Sááára,
Be van-e a kapu zárva...

Dünnyögve, fütyülve többen is csatlakoztak; a fiatal hadnagy tercelt, Soós Sándor bojtárja meg, aki odafenn rendkívül tisztelelteljes volt még és igen csendesen viselkedett, az ismétlésnél nagyot rikkantott és poharát a pince mészkőfalához vágta.

István idegenül és józanon nézte a kicsit erőszakolt és korai duhajkodást. Azon tünődött: hogy szökhetne meg, de mintha érezték volna szándékát, körülfogták; a polgármester megölelte, atyáskodón beszélt hozzá, egymásután többször koccintottak vele s észrevétlenül magukkal sodorták abba a könnyű hangulatba, amelytől csak egy kurta lépés a mámor.

Egy törvényszéki gyakornokra, meg az apja bojtárjára osztották ki a töltögetést, s azok sűrűn locsolták is a bort a poharakba, a poharak mellé, a deszkára, a cigányoknak, akik mohón hajtogatták az italt és nemsokára függetlenitették magukat a primástól. Össze-vissza húzták, mindegyik primet játszott, még a bőgős is, míg Ősz Mihály közéjük nem vágott egy üres üveget. Arra meg nagy jajgatás tört ki, haza akartak menni, féltették a szerszámaikat, de lehurrogták őket. A primásnak fellábra kellett állni és úgy húzni a „Sajó kutyám, jaj de mélyen aluszol" kezdetű nótát, aztán a főorvos maga elé intette a klarinétost, aki cimbalomkíséretével kuruc kesergőket játszott. Az urak búsongtak. Lekönyököltek a borpocsolyás asztalra, homlokukat öklükre támasztották és szinte sírtak azon, hogy a nagymajtényi síkon letörött a zászló, meg hogy Bercsényi Miklósnak elfogyott minden katonája. A honfiúi bánat setét szárnya verdesett a pince fölött. Az a naiv és őszinte szomorúság lepett el mindenkit, amely a mult tragédiáit tudja csak igazán mélynek érezni, iskolai tanulmányai és érzelmes olvasmányai alapján, de isteni derüvel jár a fekete napokban, mert azokról még nem állapitották meg országosan elismert tekintélyek, hogy tán zordabbak a mult homályából rendszerint bormámorban felbukkanó régieknél.

A főügyész, a nyugalmazott iskolaigazgató, a polgármester, a tisztiorvos és a többiek: ügyvédek, birák és a kisváros egyéb előkelőségei gyakran hónapokig nem gondolnak a hazára, mert idejüket rendkívül igénybe veszi az expenz-nóta, a helybeli irodalmi társaság megalakításának ötlete, a csíkoskáposzta, vagy az apró városházi intrika, de mulasztásukat helyre szokták hozni ilyen társadalmi összejövetelek alkalmával, mint a szüreti mulatság, névnap, keresztelői lakoma, amikor a jajgató húrokból felszálló melódiák és megható versek szárnyára bizzák honfiúi érzésüket. Igazán nem az ő hibájuk, ha arról nem költenek nótát, hogy a tüdővész hány életet pusztít el esztendőnként, s az a néhány millió koldus, aki az országban él, legalább olyan mostoha sors ostora alatt nyög, mint a bujdosó kuruc. Ha volna ilyen nóta, bizonyára azt is homlokba hullott hajjal, kétökölre támasztott állal és nagyon szivből énekelnék, ha pedig elegendő bort ittak már, — könnyeznének is.

Ilyenféléket gondolt István, miközben maga is zümmögte az öreg dallamokat, s ha fel kellett venni a poharat, koccintott velük, együtt itta az exet az apjára, a polgármesterre, s egyáltalán sorban mindenkire. Az arcok kifényesedtek, zsirosan ragyogtak a karbidlámpa éles világában, a mozdulatok bizonytalanokká váltak, a nyelveken egymásba botlottak a szavak, egyre több lett a csárdás és a cigányok már fényes ötpengősöket kaptak egy-egy nótáért. Olykor rövid pihenőt tartottak az ivásban és kézbefogva rántottcsirkét ettek, a csontokkal pedig, akár a St. Gallen alatt kalandozó ősök, dévajul hajingálták a bandát.

(Folytatjuk)

1698 — Jókai-nyomda

BÉKE ÉS SZABADSÁG

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
Budapest, VII., Lenin-körút 9—11.
TELEFON: 227—651, 221—285

atok a strázsán!

Farkas Aladár: Egy áldozat

Fényképek, dokumentumok, megrázó képzőművészeti alkotások, mint Farkas Aladáré, Kassitzky Ilonáé s a többieké szorítatják görcsös ökölbe a kezet és gurguláztatnak feliszonyodott jajt a torokkal.

Emlék csupán? E kiállítás több annál. Figyelmeztetés azok számára, akik könnyen felejtenek, akik túlságosan megértőek, akik a békülékenység szellemét szeretnék életre kelteni a fordalmi keménységgel szemben. Intő kiáltás is az őrizőkhöz: „Őrzök, vigyázzatok a strázsán"!

MEGGYÓGYUL

(...ak folytatása a 2. oldalról)

gít, elintézik egy gesztussal: Itt már ez, vagy amaz a hírneves gyógyszer sem segített. Akkor pedig, mondják, elértünk az emberi tudás határára. És a beteg elpusztul, vége — pedig meg lehetett volna menteni! Csak meg kellett volna találni azt a pontot, ami a betegnél megmagyarázza, hogy miért nem segít az orvosnak, miért nem harcol az életéért, miért nem akar élni. Egyszer egy idős embert már a haldokló szobába vittek, az egész kórház tele volt a hírével, hogy vérmérgezést kapott, négyszer is operálták, de nem tudták az elgennyedett testet rendbe tenni. Tizenegy napja feküdt a haldokló szobában, nem evett, a sebe nyitva, várta a halált — és az ember nem halt meg. Derűs szemmel feküdt az ágyon és erős hi[illegible]

Élet és IRODALOM

Edvi Illés Aladár

...NATFELVÉTEL ...LÉS ALADÁRRÓL

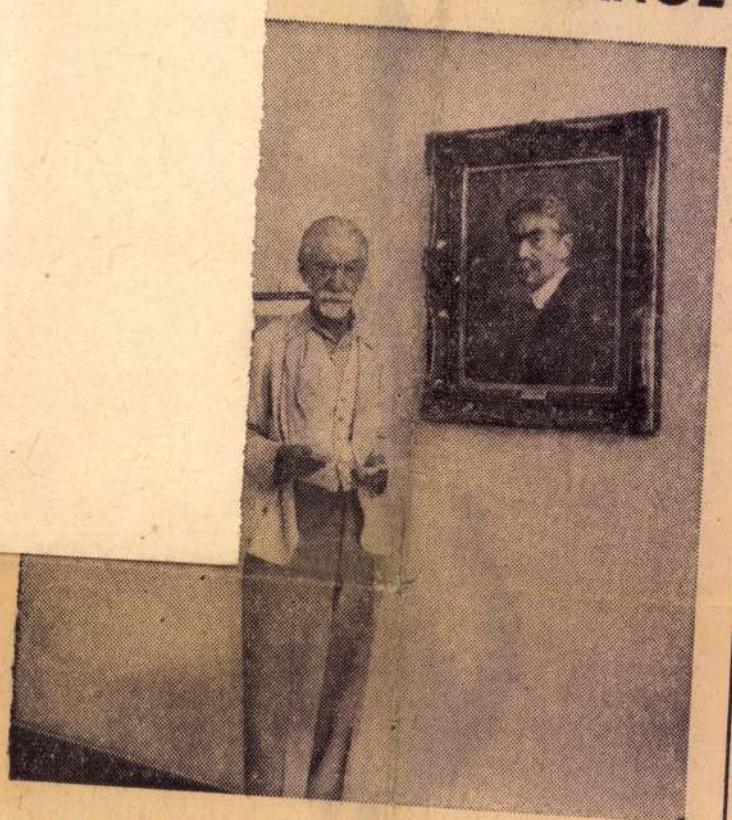

A közel 87 éves, de ma is friss látással és töretlen munkakedvvel dolgozó Edvi Illés Aladár festőművész táskák és bőröndök között fogad.

— Ma délután, a kairói repülőjárat gépén Hollandiába utazom, ezért ez a nagy felfordulás körülöttem — mondja mosolyogva. Feleségem és fiam kísér el. A Holland Művészeti Egyesület elnöke és a Haarlemi Művészeti Egyesület külön-külön hívott meg, önálló kiállítás rendezésére.

— Nagy öröm számomra ez az út. Régen volt, amikor Hollandiában jártam, még fiatal festő koromban, 1906-ban. Akkor hónapokig dolgoztam ott együtt Jan von Essen müncheni aranyéremmel kitüntetett kiváló hollandó festővel.

— Kétszáz képet viszek magammal, olajfestményt és akvarellt. Sok új képet, azok közül is, amit ezen a télen festettem itt. Az Alföld, Kiskunság, Kalotaszeg, Körösfő, Balaton, 1949 után ismét a Kiskunság, most pedig Óbuda a működési terepem. A fiam egy hordozható kis üvegházikót csináltatott nekem s így egész télen kint a szabadban festhettem. Egészségesen! Nem úgy, mint tavaly nyáron, amikor azzal fogadtalak, amit Puskin mond az Anyegin-ben: „palü zsivoj" — félig-élő vagyok. — Így aztán az óbudai kiállítás anyaga remekül kiegészült. De ezenkívül nagy kedvvel dolgozom önéletrajzszerű visszaemlékezéseimen is. Nem hiába ösztönöztél! Csakhogy nem könnyű dolog, egy hosszú, mindig friss munkában telt élet sok-sok emléke közül válogatni.

— Ez az út bizonyára új élményekkel gazdagít majd. Mendlik Oszkár festőművész villájának vendégei leszünk. A kiállítást — a hollandok figyelméből — éppen 87. születésnapomon nyitják meg Haarlemben.

★

Ez a fénykép utolsó kiállításán, kitűnően karakterizált, finoman megmunkált, 1920-ban készült önarcképe mellett mutatja be a nagy magyar festőművészt.

Rolla Margit

A FŐVÁROSI MOZIK MŰSORA ÁPRILIS 25-TŐL MÁJUS 1-JÉIG

A szövegben a gyártó országot csak kezdőbetűvel vagy rövidítve jelöljük. Egyéb rövidítések mb.: magyarul beszélő, *14 éven alul nem ajánlott; **Csak 16 éven felülieknek; ***18 éven felülieknek; K: kísérőfilm; H: híradót is játszanak. A budapesti mozikban jegyváltás az előadás kezdete előtt egy órával, aznapra és egy napra előre. Csak délután működő mozikban jegyváltás az előadás kezdete előtt másfél órával, aznapra és három napra előre.

A HÉT FILMBEMUTATÓI

ANGYALOK: VÉGÁLLOMÁS (Loin (Terminus des anges) Színes, feliratos francia film* **Corvin Filmpalota, Toldi** EGÉRÚT Színes magyar film* **Művész** MEGSZÓLÍT AZ ÉJSZAKA (The Mothman Prophecies) Színes, feliratos amerikai film** **Mammut Mozi, Campona Ster Century, Cinema City Csepel, Hollywood Multiplex Duna Plaza, Lurdy Ház, Pólus, UCI Palace, Westend Ster Century** A SKORPIÓKIRÁLY (The Scorpion King) Színes, magyarul beszélő amerikai film* **Mammut Mozi, Campona Ster Century, Cinema City Csepel, Új Udvar, Corvin Filmpalota, Hollywood Multiplex Duna Plaza, Lurdy Ház, Óbuda, Pólus, Kossuth, Uci Palace, Westend Ster Century**

BUDAPEST FILM
SZEMÉLYES FILMINFORMÁCIÓS SZOLGÁLAT
telefonszáma: 459-5055.
Személyes filminformáció,
Felvilágosítás filmekről, moziműsorról.

MAMMUT MOZI [II., Lövőház u. 2-6. Tel.: 345-8160 (személyes), 345-8140 (automata), 06-30-350-1100 (SMS)] A SKORPIÓKIRÁLY (mb. am.)* 10, f11, f12, 12, f1, f2, 2, f3, f4, 4, f5, f6, 6, f7, f8, f9, f10, éjjel 10, f11, 25-29-ig és 1-jén este 8 is. MEGSZÓLÍT AZ ÉJSZAKA (am.)** n12, f2, h4, 6, n9, éjjel f11. **Showtime – Végtelen & képtelen** (am.)* 11, 1, 3, 5, 7, 9, éjjel 11. **Mulholland Drive – A sötétség útja** (am.)*** f11, n2, 4, h7, f10. **Hídember** (magyar) 10, h1, f4, n7, 9. **Fújd szárazra, édes!** (német-angol-am.)* f2, 6, éjjel f11. **Hart háborúja** (am.)** 4, h9. **Kutyabajnok (Snow Dogs)** (English version, eredeti nyelven, magyar felirattal) 4. **A vér kötelez** (am.)** 12, éjjel n11. **Az ígéret megszállottja** (am.)* f4, 8. **Az ember, aki ott se volt** (ff. am.)*, kísérőfilm: **Akvárium** (Kollár L.) f7. **Már megint egy dilis amcsi film** (am.)* 1, 3. h2, este h10. **Egy csodálatos elme** (am.)* 11, n5, 7. **Más világ** (am.)** este n9. **Britney Spears: Álmok útján** (am.)* de. f12. **Szembesítés** (mb. angol-német-fr.)** 2, 6. **E. T. – A földönkívüli** (mb. am.) de. 10. **Pán Péter – Visszatérés Sohaországba** (mb. am. rajzfilm) de. f12, f4. **A nagyon nagy Ő** (mb. am.) de. h11. **Amélie csodálatos élete** (mb. fr.)* n6, 8, éjjel f11. **Valami Amerika** (magyar)* f6; h8, éjjel 10. **Ének a csodaszarvasról** (magyar animációs) 26-29-ig és 1-jén de. f11. **Szörny Rt.** (mb. am. animációs) f2. **A gyűrűk ura – A gyűrű szövetsége** (mb. am.-új-zélandi)* f1.

CAMPONA STER CENTURY MEGAPLEX (XXII., Nagytétényi út 37-45. Tel.: 424-3333) A SKORPIÓKIRÁLY (mb. am.)* h2, 4, n7, f9, éjjel h11, 27-28-án és 1-jén de. f12 is. MEGSZÓLÍT AZ ÉJSZAKA (am.)** 3, f6, 8, éjjel f11, 27-28-án és 1-jén f1 is. **Showtime – Végtelen & képtelen** (am.)* f2, h4, h6, 8, éjjel n11, 27-28-án és 1-jén de. n12 is. **Valami Amerika** (magyar)* 2, f5, 7, f10. **Hídember** (magyar) f3, f6, f9, 27-28-án és 1-jén de. f12 is. **A nagyon nagy Ő** (mb. am.) 3, n6, f8, éjjel 10, 27-28-án és 1-jén h1 is. **Kutyabajnok** (mb. am.) f3, h5, n8, 27-28-án és 1-jén n1 is. **Rollerball – Könyörtelen játék** (am.)** este f10. **A gyűrűk ura – A gyűrű szövetsége** (mb. am.- új-zélandi)* 27-28-án és 1-jén 1. **Egy csodálatos elme** (am.)* n8, éjjel 10, 27-28-án és 1-jén f5 is. **Ének a csodaszarvasról** (magyar animációs) 30-án n5. **Már megint egy dilis amcsi film** (am.)* h4, h6, h10. **A vér kötelez** (am.)** h8. **E. T. – A földönkívüli** (mb. am.) 27-28-án és 1-jén n2. **Ocean's Eleven – Tripla vagy semmi** (am.)* este 9. **Más világ** (am.)** h7. **Pán Péter – Visszatérés Sohaországba** (mb. am. rajzfilm) n4, 5, 27-28-án és 1-jén de. h12, f2 is. **Szörny Rt.** (mb. am. animációs) h3, 27-28-án és 1-jén h1 is. **Banditák** (mb. am.)* h5, f8, éjjel n11.

CINEMA CITY CSEPEL PLAZA (XXI., Rákóczi F. út 154-170. Tel.: 425-8111) A SKORPIÓKIRÁLY (mb. am.)* 3, f6, 8, 26-27-én éjjel f11 is, 27-28-án és 1-jén f1 is. MEGSZÓLÍT AZ ÉJSZAKA (am.)** 2, 4, 6, 8, 26-27-én éjjel 10 is, 27-28-án és 1-jén de. 12 is. **Szörny Rt.** (mb. am. animációs) f4, 27-28-án és 1- [...] (am.)* h8, 26-27-én éjjel n11 is. **Harry Potter és a bölcsek köve** (mb. am.) h3, 27-28-án és 1-jén de. h12 is. **Valami Amerika** (magyar)* h6, 8. 26-27-én éjjel n11 is.

CINEMA CITY ÚJ UDVAR (III. Bécsi út 38-44. Tel.: 437-8383) **E. T. – A földönkívüli** (mb. am.) n4. **Amélie csodálatos élete** (mb. fr.)* f6, 8, 26-27-én éjjel f11 is. **Hídember** (magyar) 5, h8, 26-27-én éjjel f11 is, 27-28-án n3 is. A SKORPIÓKIRÁLY (mb. am.)* 3, f6, 8, 26-27-én éjjel f11 is, 27-28-án f1 is. **A Sólyom végveszélyben** (am.)** 3. **Az ember, aki ott se volt** (ff. am.)*, kísérőfilm: **Akvárium** (Kollár L.) f6, h8, 26-27-én éjjel f11 is. **Az ígéret megszállottja** (am.)* 3, f6, 8, 26-27-én éjjel f11 is. **Kikötői hírek** (am.)* 3, f6. **Egy csodálatos elme** (am.)* h8, 26-27-én éjjel f11 is.

CORVIN BUDAPEST FILMPALOTA [VIII., Corvin köz 1. Tel.: 459-5050 (személyes), 459-5055 (automata), 06-30-350-1000 (SMS)] A SKORPIÓKIRÁLY (mb. am.)* 10, 12, 2, 4, 6, 8, éjjel 10, 26-27-én 7, 9, éjjel 11 is. **Showtime – Végtelen & képtelen** (am.)* f12, f2, f4, f6, f8, f10. **Hídember** (magyar) 10, h1, f4, 25-én este f10 is, 28-1-jéig n7, 9 is. **Mulholland Drive – A sötétség útja** (am.)*** f2, n5, 7, h10. **Valami Amerika** (magyar)* n3, n8, f10. **Egy csodálatos elme** (am.)* f5, 25-én és 28-1-jéig este f8, 10 is. **Már megint egy dilis amcsi film** (am.)* de. f11, 28-1-jéig f6 is. **Kutyabajnok** (mb. am.) n1, 25-én és 28-1-jéig f4 is. **A vér kötelez** (am.)** 25-26-án és 28-1-jéig f2. **A gyűrűk ura – A gyűrű szövetsége** (mb. am.- új-zélandi)* de. n11. **Pán Péter – Visszatérés Sohaországba** (mb. am. rajzfilm) de. h12, 27-28-án de. 10 is. FRANCIA FILMNAPOK: **8 nő (8 Femmes)** (F. Ozon) 26-án h5; ANGYALOK: VÉGÁLLOMÁS (Loin) (A. Téchiné) 26-án 7; **Kikötői hírek** (La Pianiste) (M. Haneke) 26-án este f10; **Ez a szerelem (Cet Amour-lá)** (J. Dayan) 27-én 3; **A pokoli torony balekjai (La Tour Montparnasse Infernale)** (C. Nemes) 27-én 5; **Vidocq (Vidocq)** (Pitof) 27-én 7; **Wasabi (Wasabi)** (G. Krawczyk) 27-én 9.

HOLLYWOOD MULTIPLEX DUNA PLAZA [XIII., Váci út 178. Tel.: 453-4300 (személyes), 06-20-453-4300 (SMS)] A SKORPIÓKIRÁLY (mb. am.)* 10, 11, 12, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, éjjel 10, 26-27-én és 30-án éjjel 11 is. **Showtime – Végtelen & képtelen** (am.)* f11, f1, f3, f5, f7, f9, éjjel f11. MEGSZÓLÍT AZ ÉJSZAKA (am.)** n11, h1, n4, h6, éjjel h11, 25-29-ig és 1-jén este n9 is. **Ocean's Eleven – Tripla vagy semmi** (am.)* de. n11, f4. **A gyűrűk ura – A gyűrű szövetsége** (mb. am.-új-zélandi)* n1, f6. **Valami Amerika** (magyar)* n11, h3, h9, 26-27-én és 30-án éjjel 11 is, 25-29-ig és 1-jén 5 is. **Kutyabajnok** (mb. am.) h11, h1, h3, h5. **Hídember** (magyar) h7, 25-én és 28-1-jéig este h10 is. PÁNIKSZOBA (am.)** Premier előtt! 26-27-én este h10. **A nagyon nagy Ő** (mb. am.) 10, n1, n3, h5, 7. **Banditák** (mb. am.)* este n10. **Már megint egy dilis amcsi film** (am.)* 10, h12, h2, h4, h6, f8. **A vér kötelez** (am.)** este f10, 26-27-én és 30-án éjjel f12 is. **Szörny Rt.** (mb. am. animációs) n12, f5. **A gyűrűk ura – A gyűrű szövetsége** (English version, eredeti nyelven, magyar felirattal)* n2. **Hart háborúja** (am.)** n7, h9, 26-27-én és 30-án éjjel n12 is. **Pán Péter – Visszatérés Sohaországba** (mb. am. rajzfilm) f12, h4. **Harry Potter és a bölcsek köve** (mb. am.) 1. **Egy csodálatos elme** (am.)* n6. **Már megint egy dilis amcsi film** (am.)** h8, éjjel n11. **E. T. – A földönkívüli** (mb. am.) f1. **Amélie csodálatos élete** (mb. fr.)* 25-29-ig és 1-jén n8. **Szembesítés (Taking Sides)** (English version, angol nyelven, magyar felirattal)** 25-29-ig és 1-jén este f10. **Rollerball – Könyörtelen játék** (am.)** 26-27-én és 30-án éjjel **f12.**

HOLLYWOOD MULTIPLEX LURDY HÁZ [IX., Mester utca és Könyves Kálmán körút sarok. Tel.: 453-4300 (személyes), 06-20-453-4300 (SMS)] A SKORPIÓKIRÁLY (mb. am.)* 1, n3, 3, n5, 5, n7, 7, n9, 9, éjjel n11, 25-29-ig és 1-jén n1 is, 27-28-án és 1-jén de. n11, 11 is, 26-27-én éjjel 11, n1 is. **Showtime – Végtelen & képtelen** (am.)* h2, h4, h6, h8, h10, 27-28-án és 1-jén de. h12 is, 26-27-én éjjel h12 is. **Szörny Rt.** (mb. am. animációs) 27-28-án és 1-jén de. 11, 1. MEGSZÓLÍT AZ ÉJSZAKA (am.)** 3, f6, 8, éjjel f11, 25-26-án és 29-30-án f1 is. **E. T. – A földönkívüli** (mb. am.) 27-28-án és 1-jén de. n11. **Kutyabajnok** (mb. am.) f1, f3, f5, f7. **Valami Amerika** (magyar)* f9, éjjel h11. **Pán Péter – Visszatérés Sohaországba** (mb. am. rajzfilm) 27-28-án és 1-jén de. 10, h12, f2, n4. **Hart háborúja** (am.)** 5, f8, éjjel 10, 25-26-án és 29-30-án de. 12, f3 is. **Harry Potter és a bölcsek köve** (mb. am.) 27-28-án és 1-jén de. 10. **Hídember** (magyar) 1, 4, 7. **Már megint egy dilis amcsi film** (am.)** éjjel 10. **Banditák** (mb. am.)* n2, 27-28-án és 1-jén de. h11 is. **Már megint egy dilis amcsi film** (am.)* h4, h6, 25-én és 28-1-jéig éjjel h11 is. PÁNIKSZOBA [...]

HOLLYWOOD MULTIPLEX ÓBUDA (III., Bécsi út 154. Tel.: 453-4300) A SKORPIÓKIRÁLY (mb. am.)* 2, 4, 6, 8, éjjel 10, 27-28-án és 1-jén de. 10, 12 is, 26-27-én éjjel h12 is. **Showtime – Végtelen & képtelen** (am.)* f5, f7, f9, éjjel f11, 25-én és 27-1-jéig f3 is, 27-28-án és 1-jén de. f11, f1 is. **Kutyabajnok** (mb. am.) h5, 7, 25-én és 27-1-jéig h2 is, 27-28-án és 1-jén de. f12 is. **Valami Amerika** (magyar)* n8, 25-26-án és 29-1-jéig n5 is, 25-én és 28-1-jéig éjjel n11 is. PÁNIKSZOBA (am.)** Premier előtt! 26-27-én éjjel n11. **A gyűrűk ura – A gyűrű szövetsége** (mb. am.-új-zélandi)* 25-26-án és 29-1-jéig h7, 27-28-án és 1-jén de. n11 is. **Pán Péter – Visszatérés Sohaországba** (mb. am. rajzfilm) 1, 3, 27-28-án és 1-jén de. 11 is. **A nagyon nagy Ő** (mb. am.) f2, h4, n7, n10, 26-27-én éjjel f12 is. **E. T. – A földönkívüli** (mb. am.) n3, h5, 27-28-án és 1-jén de. h12 is. **Már megint egy dilis amcsi film** (am.)** este h10. **Szörny Rt.** (mb. am. animációs) 27-28-án és 1-jén de. n12. **Rollerball – Könyörtelen játék** (am.)** n2. **Fújd szárazra, édes!** (német-angol-am.)* n4, h8, h10. **Egy csodálatos elme** (am.)* n6. **Banditák** (mb. am.)* este h9, 26-27-én éjjel n12 is.

KOSSUTH 4 MOZI (XIII., Váci út 14. Tel.: 349-3771) A SKORPIÓKIRÁLY (mb. am.)* 10, 12, 2, 4, 6, 7, 8, 9, éjjel 10. **Az ígéret megszállottja** (am.)* este 9. **Egy csodálatos elme** (am.)* h12, n3, f5, h7. **Fújd szárazra, édes!** (német-angol-am.)* 12, h2, f4, n6, éjjel h11. **Ének a csodaszarvasról** (magyar animációs) de. n11. **Valami Amerika** (magyar)* n11, f1, h3, 5, n8, f10. **Shrek** (mb. am. animációs) de. 10.

PÓLUS MOZI (XV., Szentmihályi út 131.Tel.: 419-4224, 419-4225) **A nagyon nagy Ő** (mb. am.) h2, n5, 27-28-án de. n12 is. **Banditák** (mb. am.)* f7. **Már megint egy dilis amcsi film** (am.)* h3, h9, 26-27-én éjjel 11 is. A SKORPIÓKIRÁLY (mb. am.)* 12, 2, 4, 6, 8, éjjel 10, 27-28-án de. 10 is. **Pán Péter – Visszatérés Sohaországba** (mb. am. rajzfilm) n1, n3, 27-28-án de. f11 is. MEGSZÓLÍT AZ ÉJSZAKA (am.)** 4, n7, f9, 26-27-én éjjel h11 is. **Showtime – Végtelen & képtelen** (am.)* f2, f4, f6, f8, f10, 27-28-án de. f12 is. **Kutyabajnok** (mb. am.) 1, n4, n6, 27-28-án de. 11 is. **Egy csodálatos elme** (am.)* h8. **Más világ** (am.)** 26-27-én éjjel f11. **E. T. – A földönkívüli** (mb. am.) f1, 27-28-án de. n11 is. **Valami Amerika** (magyar)* h5, 7, n10.

UCI PALACE MOM PARK (XII., Alkotás u. 53. Tel.:487-5670) A SKORPIÓKIRÁLY (mb. am.)* f3, f5, f7, f9, éjjel f11, 27-28-án de. n11 is. **Szörny Rt.** (mb. am. animációs) 27-28-án n1. **Hídember** (magyar) f5, f8, éjjel f11, 27-28-án de. f11, f2 is. **Showtime – Végtelen & képtelen** (am.)* h3, 5, 7, n10, 27-28-án de. n11, f1 is. **Hart háborúja** (am.)** 2, h5, f8, éjjel 10, 27-28-án de. 11 is. **Kutyabajnok** (mb. am.) n5, h9, 27-28-án de. 10 is. **Már megint egy dilis amcsi film** (am.)* n3, f7, éjjel h11, 27-28-án de. 12 is. MEGSZÓLÍT AZ ÉJSZAKA (am.)** h3, n6, h8, éjjel n11, 27-28-án de. n12 is. **Banditák** (mb. am.)* n4, h6, n9. **Más világ** (am.)** éjjel h11, 27-28-án de. h11, 1 is. **Az ígéret megszállottja** (am.)* 4, h7, f10, 27-28-án de. f11, n2 is. **Egy csodálatos elme** (am.)* n7. **E. T. – A földönkívüli** (mb. am.) f4, 27-28-án de. 10, h1 is. **A gyűrűk ura – A gyűrű szövetsége** (mb. am.-új-zélandi)* este 9.

URÁNIA NEMZETI FILMSZÍNHÁZ (VIII., Rákóczi út 21. Tel.: 486-3400) **Díszterem: A Hídember** (magyar) 11, 2, 5, 8. **Csortos-terem: Porrajmos (Cigány holokauszt)** (Varga Á.) 25-28-ig és 30-1-jén 6, 29-én 8. **Fekete lista (Cigány munkaszolgálatosok 1944-ben)** (Varga Á.) 25-28-ig és 30-1-jén 8. Díszbemutató: 29-én 6. Fábri Terem: **E. T. – A földönkívüli** (mb. am.) 27-28-án 29-én 6. 3. Gyarmathy Líviát köszöntjük: Minden szerdán 25-én f4; 29-én 8; **Álljon meg a menet** 25-én f6, 29-én és 1-jén f4; **Ismeri a Szandi-mandit?** 25-én f8; **Koportos** 26-án f4, 27-én és 1-jén f6; **Egy kicsit én egy kicsit te** 26-án és 28-án f8; **A csalás gyönyöre** 27-én f8, 28-án 6; **Recsk** 30-án 2; **Szökés** 30-án f6; **Vakvilágban** 30-án f8; **A mi gólyánk, A lépcső** 26-án f6; 1-jén f8.

WESTEND STER CENTURY MEGAPLEX (VI., Váci út 1-3. Tel.: 238-7222) A SKORPIÓKIRÁLY (mb. am.)* 10, 11, 12, 1, 2, 3, 4, f6, 6, f8, 8, f10, éjjel 10, 26-27-én éjjel f12, 12 is. MEGSZÓLÍT AZ ÉJSZAKA (am.)** n11, h1, n4, h6, n9, éjjel h11. **Showtime – Végtelen & képtelen** (am.)* h11, 1, n4, f6, h8, éjjel 10. **Hart háborúja** (am.)** f12, n3, 5, h8, éjjel f11. **Fújd szárazra, édes!** (német-angol-am.)* f11, f1, f3, f5, f7, f9, éjjel f11. **Valami Amerika** (magyar)* 8, éjjel h11. **Szörny Rt.** (mb. am. animációs) 11, n2, f4, h6. **Mulholland Drive – A sötétség útja** (am.)*** h11, n5, h10. **Kiképzés** (am.)** h2, n8. **A vér kötelez** (am.)** 10, f3, 7, 26-27-én éjjel h12 is. **Banditák** (mb. am.)* 12, f5, n10. Hídember [...]

ARTMOZI-HÁLÓZAT

BEM (II., Margit krt. 5/B. Tel.: 316-8708) **Roncsfilm** (magyar) 25-én f5. **Csodás álmok jönnek** (am.) 25-én n7. **A cigányok ideje** (E. Kusturica)* 25-én n9. **Billy Elliot** (angol)* 26-án f5. **Maléna** (olasz)** 26-án 7. **A nagy Lebowski** (J. Coen)** 26-án 9. **Stuart Little kisegér** (mb. am.) 27-én f2. **Kék madár** (mb. szovjet-am.) 27-én 3. **Lovagregény** (am.) 27-én h5. **Csokoládé** (am.) 27-én 7. **Szeress, ha tudsz!** (am.)* 27-én 9. **Ludas Matyi** (magyar rajzfilm) 28-án f2. **Ének a csodaszarvasról** (magyar animációs) 28-án 3. **Borsmenta** (magyar-görög) 28-án f5. **Moulin Rouge** (am.)** 28-án n7. **Corelli kapitány mandolinja** (olasz)* 28-án f9. **Lautrec** (fr.)* 29-én f5. **Kundun** (am.) 29-én h7. **Ég velünk!** (am.)* 29-én h9. **Liam** (angol)* 30-án f5. **Táncos a sötétben** (L. von Trier)** 30-án n7. **A sziget foglya** (fr.)* 30-án f9. **A Kelet az Kelet** (angol)* 1-jén f5. **Az élet szép** (olasz)* 1-jén n7. **Káma-Szútra** (am.-indiai)** 1-jén n9.

CIRKO-GEJZÍR (V., Balassi B. u. 15-17. Tel.: 269-0904) **Cirko-terem:** „Filmklub diákoknak", előadó: Vigh Emőke 26-án f4. **Aranyhere** (sp., B. Luna)*** 25-28-ig f6. **Mell és a Hold** (sp., B. Luna)**, kísérőfilm: **Önmarcangolás** (Németh P.) 29-1-jéig f6. **Kiss Kiss (Bang Bang)** (angol, S. Sugg)** 7, 9. Gejzír Terem: **Jónás és Lilla** (fr.)* 25-én 5. **Vérvörös** (mexikói-sp.-fr.)*** 26-án 5. **2000, ahogy én látom... Az élet könyve** (H. Hartley)* 27-én f6. **Gabbeh** (iráni)* 28-án f6. **Gadjo Dilo** (T. Gatlif)* 29-én f6. **Édes2kettes** (hongkongi)** 30-án f6. **Az ezredes úrnak nincs, aki írjon** (mexikói-sp.-fr., A. Ripstein) 1-jén 5. **Lábad között** (sp., M. G. Pereira)*** 25-28-ig 7. **Második bőr** (spanyol, G. Vera)*** 29-30-án 7. **Mortal Transfer – Végzetes hipnózis** (fr., J.-J. Beineix)*** 1-jén 7. **Hálószobák és előszobák** (angol, R. Troche)** 25-29-ig 9. **Tangó** (sp., C. Saura)* 30-án 9. **Kikujiro nyara** (japán)* 1-jén 9. Cirko galéria: Szász Zsuzsi kiállítása.

EURÓPA (VII., Rákóczi út 82. Tel.: 322-5419) **Ének a csodaszarvasról** (magyar animációs) 25-én és 28-29-én 3, 26-án 5. **Sacra Corona** (magyar) (10 éven aluliak csak szülői kísérettel látogathatják) 26-án 3, 27-én h3. **Ideglelés – The Blair Witch Project** (ff. am.)** 26-án és 30-án 3. **Lottózsonglőrök** (angol) 25-én és 1-jén 3. **Pizzás** (magyar)* 25-én és 29-30-án h5. **Szerelem utolsó vérig** (magyar)* 27-28-án h5, 29-30-án 3. **Csocsó** (magyar) 25-26-án és 1-jén f5. **A nagyon nagy Ő** (mb. am.) 25-26-án f7, 27-én h9, 1-jén 3. **Moulin Rouge** (am.)** 27-28-án f7, 1-jén n7. **Csokoládé** (am.) 25-26-án és 28-án f9, 29-én f7. **Amerikai szépség** (am.)** 25-én f9, 28-án h9, 29-én f7. **Idióták** (dán)*** 26-án f7, 29-én h9, 30-án f5. **Sade márki játékai – Quills** (am.)*** 29-én f5, 30-án h9. **Más világ** (am.)** 1-jén f9. **Pán Péter – Visszatérés Sohaországba** (mb. am. rajzfilm) 27-28-án h3. **Bridget Jones naplója** (mb. angol-am.)* 27-én h5, 1-jén h7. **Hamvadó cigarettavég** (magyar) 28-án n5. **Üvegtigris** (Rudolf P., Kapitány I.)* 25-én és 27-28-án f7, 1-jén 5. **Ocean's Eleven – Tripla vagy semmi** (am.)* 26-27-én és 1-jén f9, 29-30-án f7. **Angyali szemek** (am.)* 29-én f9. **Farkasok szövetsége** (fr.)** 30-án f9.

HUNNIA (VII., Erzsébet krt. 26. Tel.: 322-3471) **Lány a hídon** (ff. fr.)* 25-én 4. **A boldogságtól ordítani** (am., T. Solondz)** 26-án 4. **Harry Potter és a bölcsek köve** (mb. am.) 27-én n4. **Shrek** (mb. am. animációs) 28-án n4. **Mindent anyámról** (sp.)*** 25-én 8, 29-én 4. **A lé meg a Lola** (német)** 29-én 6, 30-án f5. **102 kiskutya** (mb. am.) 1-jén 4. **Születésnap** (dán)** 25-én 6. **Tangó** (spanyol)* 26-án 6. **Tigris és Sárkány** (kínai-tajvani-amerikai)* 27-én 6. **Gladiátor** (am.)** 28-án f6. **Eleven hús** (spanyol)** 30-án 6. **Hálószobák és előszobák** (angol, R. Troche)** 1-jén 6. **Vorosilov mesterlövésze** (orosz)** 26-án 8. **Moulin Rouge** (am.)** 27-én 8. **Blöff** (angol)***, kísérőfilm: **A mesterlövész** 28-án n9. **Solaris I-II.** (A. Tarkovszkij) 29-én f8. **Sue** (am.)** 30-án 8. **Harry csak jót akar** (fr.)* 1-jén 8. **Vesszőfutás** (svéd)*** 26-án éjjel 10. **Bridget Jones naplója** (angol-am. eredeti nyelven, magyar felirattal)* 27-én éjjel 10.

MŰVÉSZ (VI., Teréz krt. 30. Tel.: 332-6726) **Mulholland Drive – A sötétség útja** (am. D. Lynch)*** 25-én f6, 7, f10, 26-29-ig és 1-jén 4, f7, n10. **Amélie csodálatos élete** (mb. fr.)* 25-27-ig és 1-jén h5, 7, 28-án 7, 30-án f5, h7, 9. „ÚJ HULLÁMOK" Francia filmnapok: **A Varázslónők szobája** 28-án 5; **A Gravet fivérek** 29-én 5; **Szép dolgok emlékei** 29-én 7; **Tengerparti kávézó** 30-án 5; **Időbeosztás 30-án** h7. EGÉRÚT (magyar, Sára J.)* Nyilvá- [...] M.) 30-án h5, 1-jén n9. **Helyzetek és gyakorlatok** (am., T. Solondz)** h5, n10. **Senkiföldje** (bosnyák-fr.-angol)** f7, 28-án n9 is. **Mielőtt leszáll az éj** (am., J. Schnabel)** 25-én n9. **Kiss Kiss (Bang Bang)** (angol, S. Sugg)** 26-án n9. **Fűbenjáró bűn** (angol)* 26-án este h10. **Kísértések** (magyar, Kamondi Z.)** 27-én n9. A **Kelet az Kelet** (angol)* 27-én este h10. **Werckmeister harmóniák** (Tarr B.)* 29-én n9. Ízlés dolga (fr.)* 25-én 5.

ÖRÖKMOZGÓ (VII., Erzsébet krt. 39. Tel.: 342-2167) **Szépséges Párizs** (fr., P. Prévent), **Párizs 1900** (fr., N. Vedres) 25-én f5. **Egy bűneset története** (mexikói, L. Bunuel) 25-én f7. Mexikói filmhét: **A fal** (mexikói rajzfilm), **Asszonyvarázs** (mexikói, C. Carrera) 25-én 8, 28-án 6. **Támasz nélkül** (mexikói animációs), **A Halley-üstökös Mexikó felett** (mexikói, M. Sistach) 26-án f9, 27-én f7. **Az utolsó rituálé Mexikóban** (mexikói, O. U. Lazo) 27-én f9. **Az ég tükrében** (rövidfilm), **A halál édes illata** (G. Retes) 28-án f9. **Szivárgó vér** (E. Neumaier) 29-én 6. **Házioltár a sütőben** (A. Springall) 29-én 8.30-án f9. **Sistole-Diastole** (mexikói rövidfilm), **Házioltár a sütőben** (A. Springall) 30-án 6. **Az arénában** (mexikói, C. Velo) 26-án f5. **Libido** (japán, S. Kaneto) 26-án f7. **Párizs levegője** (fr., M. Carné) 27-én f5. **Marcus Antonius és Kleopátra magánélete** (mexikói, R. Gavaldón) 28-án f5. **Café de Paris** (fr., Y. Mirande) 29-én f5. **Jágók** (magyar, V. Zoltán), **Házioltár a sütőben** c. film kísérőfilmje 29-én 8. **Öldöklő angyal** (mexikói, L. Bunuel) 30-án f5. **A mozi története** (angol rajzfilm), **Házioltár a sütőben** c. film kísérőfilmje 30-án f9. **Macskafogó** (magyar-német rajzfilm) 1-jén f5. **Tükör által homályosan** (I. Bergman) 1-jén f7. **Jules és Jim** (F. Truffaut) 1-jén f9.

PUSKIN [V., Kossuth L. u. 18. Tel.: 429-6080 (személyes), 429-6091/92 (automata), 06-30-350-1200 (SMS-jegyrendelés a zárójelben lévő kód alapján)] **Hídember** (magyar) f12, 1, h4, h6, h9 (11317). **Amélie csodálatos élete** (mb. fr.)* n12, f2, f4, f7, f9 (80584). **Szembesítés** (mb. angol-német-fr., Szabó I.)** 11, 5, 7, 9 (84135). **Egy csodálatos elme** (am.)* 26-29-ig és 1-jén f3 (90968). Café Cinema: Várkonyi György grafikusművész fényrajzai láthatóak Hegedűsgyulahatvannyolc címmel.

SZINDBÁD (XIII., Szent István krt. 16. Tel.: 349-2773). **Ének a csodaszarvasról** (magyar animációs, Jankovics M.) 27-28-án h4. **Más világ** (am.)** n6. **Helyzetek és gyakorlatok** (am., T. Solondz)** 7, f9. **Bridget Jones naplója** (mb. angol-am.)* 25-én, 27-én és 1-jén f5. **Tea Mussolinivel** (olasz) 26-án f5. **Szomorú vasárnap** (német-magyar)* 28-án n5. **Billy Elliot** (angol)* 29-én n5. **Csokoládé** (am.) 30-án f5. **Az ember, aki ott se volt** (ff. am., J. Coen)*, kísérőfilm: **Akvárium** (Kollár L.) n9, 25-én, 27-29-ig és 1-jén n7 is. **Kvartett** (Vecsernyés J. with English subtitles)* (video) 26-án és 30-án f7. Galéria: A fény szerelmese – Lakó Péter fotókiállítása.

TABÁN (I., Krisztina krt. 87-89. Tel.: 356-8162) **Budapest retro** (magyar) (videó) 25-én 7. **Lolita** (am.)*** 25-én f9. Diákoknak és médiaszakosoknak Csodák és csodavárók sorozat: **Amelie csodálatos élete** (mb. fr.)*, előadó: Kárpáti Ildikó 26-án f4. **Buena Vista Social Club** (W. Wenders) 26-án f7, 1-jén n6. **Lost Highway – Útvesztőben** (am., D. Lynch)** 26-27-én és 30-án n9. **Hahó, a tenger!** (magyar) 27-én h4. **Égigérő fű** (magyar) 27-én 5. **Fűbenjáró bűn** (angol)* 27-én f7. **Hugó, a víziló** (magyar-fr. rajzfilm) 28-án n5. **Straight Story** (am.)** 28-án 6. **Egy csodálatos elme** (am.)* 28-án 8. **Iván gyermekkora** (A. Tarkovszkij) 29-én h7. **Van élet a halál előtt?** (magyar) (video) 29-én f9. **Angyali üdvözlet** (Jeles A.)* 30-án 6. **Hagyaték** - Emlékezés József Attilára (magyar) (videó) 30-án n8. **Az idő urai** (magyar-fr. rajzfilm) 1-jén 4. **Umca, umca macska-zaj** (E. Kusturica)* 1-jén 7. **Memento** (am.)** 1-jén f9.

TOLDI (V., Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. Tel.: 472-0397) ANGYALOK: VÉGÁLLOMÁS (fr.)* 27-1-jéig h5, h7, 9. **Szembesítés** (mb. angol-német-fr., Szabó I.)** 25-27-ig és 30-1-jén 5. **Kikötői hírek** (am.)* 25-27-ig 7. **Blöff** (angol)*** 25-én 9. A CSEND NAPJA - Buster Keaton-filmek 26-án 5. Előadás a némafilmekről: előadó Horváth György 26-án 6. A csönd metafizikája előadó: Végh Attila 26-án h7. **Hüvelyk Matyi titkos kalandjai** (mb. angol) 26-án 8. **Hukkle** (magyar) 26-án 9. **Tuvalu az álomsziget** (német) 26-án este n10. **Törökfejes kopja** (magyar) 28-án 3. **A kör** (iráni)* 25-én és 30-1-jén 7, 28-29-én f5. **Lost Highway – Útvesztőben** (am.)** 28-29-én n7. **Az utolsó hárem** (fr.-olasz-török)** 25-én h5. **Szerelemre hangolva** (hongkongi)* 25-én h9. **Moulin Rouge** (am.)** 27-én 9. **A legkisebb film a legnagyobb magyarról, avagy ha nincs kéz,**

Edvi Illés Aladár

Forrásmunka a millennium fővárosáról

Hetvenöt éve hunyt el Edvi Illés Aladár, a Technológia tanára, a Műszaki Útmutató szerkesztője

A hetvenedik évében járt Edvi Illés Aladár gépészmérnök, amikor – éppen háromnegyed évszázaddal ezelőtt – elhunyt. Gazdag életút állt mögötte, jó néhány tevékeny évtized. Budapest történetének ismerői elsősorban mégis úgy emlékeznek rá, mint a millennium évében kiadott roppant alkotás, a ma is keresett kézikönyvnek számító Budapest Műszaki Útmutatója szerkesztőjére.

A kapuvári születésű fiatalember az 1870-es évek második felében Budapesten, Münchenben és Aachenben végzett műegyetemi tanulmányokat. Egy darabig a Ganz Gépgyárban dolgozott, majd a Budapesti Állami Ipariskola tanára lett. Az 1879-ben megalakult intézmény – akkor még Állami Középipartanoda – az iparostársadalom szakmai képzését tűzte ki célul. A fiatal férfiak kezdetben az építészeti, a gépészeti és a vegyészeti tagozat közül választhattak. Az új oktatási forma népszerűségét mi sem bizonyítja jobban, mint hogy az intézmény hamarosan kinőtte első épületét. Az 1889–1890-es tanévet már a József körút és a Népszínház utca sarkán felépült új, a korábbinál jóval nagyobb székházban kezdték. A klinkertéglás homlokzatú, a Népszínház utca felé hosszan elnyúló házat Hauszmann Alajos tervezte.

A növekedés természetesen szervezeti változtatásokkal is együtt járt. 1891-től Budapesti Állami Ipariskola néven, 1898-tól pedig Állami Felsőipariskolaként működött az intézmény – igaz, a pesti nép konzekvensen csak Technológiaként emlegette. A polgári iskolát végzett, általában a családi üzem vagy műhely átvételére kiszemelt iparoscsemeték három évig tanultak itt, és bár érettségit nem szereztek, a műszaki ismeretek mellett némileg az általános tárgyakban is elmélyülhettek.

Az intézmény korszerűsítésében és a képzés színvonalának emelésében komoly szerepe volt Edvi Illés Aladárnak, aki jó néhány évig a Technológia tanára, majd igazgatója volt. Emellett – 1892-től – a Magyar Mérnök és Építész Egylet Közlönyét is szerkesztette. Így nem véletlen, hogy rá, a sokoldalúan tapasztalt mérnökre esett a választás, amikor az

A Technológiai Iparmúzeum és a vele egybeépült Technológia az 1890-es években FORRÁS: BUDAPEST MŰSZAKI ÚTMUTATÓJA, 1896

kalmából piacra dobott reklámfüzetkére tessenek gondolni. Annak ellenére, hogy a Magyar Mérnök és Építész Egylet csak 1895. február 23-án határozott a könyv elkészítéséről, a résztvevők már az első ülésen megszabták, hogy a mű 35 ív terjedelmű legyen. (Nem csoda, hogy a kiadás költségeit csak a kereskedelemügyi minisztérium és a székesfőváros bőkezű támogatása révén tudták fedezni.) Célkitűzésük nem kevesebb volt, mint hogy alkotásuk „a millennium évében tartandó első magyar országos technikus kongresszuson résztvevő és a külföldről idejövő kartársaknak a szóbanforgó technikai alkotások tanulmányozását megkönnyítse s egyben a sában kiadott Budapest Műszaki Útmutatója szerzői 606 oldalon, hét nagyobb fejezetben, temérdek ábrával és számos fényképpel mutattak be tulajdonképpen mindent, amit a XIX. század végének hihetetlen ütemben fejlődő, a kortársak szeme láttára modern metropolissá váló Budapestjéről tudni lehetett. Az Általános tudnivalók részben földtani és meteorológiai adatokat közöltek, a második fejezetben maga a szerkesztő, Edvi Illés Aladár írt összefoglalót a város történetéről, topográfiájáról és lakosságáról. A harmadik rész az építkezésekkel és a vízszabályozással foglalkozott, a negyedik a középületeket, a palotákat és a jelentősebb lakóházakat, a bankokat, klubokat, mindent meg lehet tudni a millennium kori közlekedésről. Az utolsó rész a város iparával foglalkozik igen behatóan.

Ez a felsorolás persze nagyon keveset mond el arról, milyen nagyszerű könyv a Budapest Műszaki Útmutatója. A város története iránt érdeklődő utókor egyszerűen mindenre választ kaphat belőle: hogy hol működött Hutter József gyertya- és szappangyára (IX. kerület, Gyep utca 5.), hány ipartelep volt a fővárosban a millennium idején (mintegy kétezer), vagy hogy melyek voltak a közúti vaspályatársaság küszöbönálló beruházásai (például a Farkasvölgyi új temetőbe vivő járat kiépítése). Az ábrákon megfigyelhető a házak mára alaposan átalakított.

Nézzük meg például, mit tudhatunk meg ebből az alapműből Edvi Illés Aladár munkahelyéről, a Technológiáról. Az intézményről a Szakiskolák fejezetben, rögtön az iparművészeti iskola után esik szó. Az ugyanitt található fotón kétemeletes, hosszú ház látható, a Népszínház utcai oldalon néhány – láthatóan a fényképész kedvéért egybesereglett – ember áll, az úttesten villamossínek. A mai Józsefváros forgalmát is ismerő, kései olvasó nem állhatja meg mosolygás nélkül, amikor a következő passzushoz ér: „Helye nincs szerencsésen megválasztva, a mennyiben főközlekedő, tehát zajt okozó utcán fekszik, rajztermei pedig kizárólag csak *déli* világosságot kapnak."

A másik fotó az ipariskola udvarát, műhelyépületeit és gépházát ábrázolja, a háttérben ott magasodik a Népszínház (a Blaha Lujza téri Nemzeti Színház) víztornya. A mellékelt rajz további részletekkel is szolgál: megtudhatjuk, hol volt száz évvel ezelőtt a kapus fülkéje, merre a könyvtár és az olvasóterem, hol tanultak a faipari, a fémipari, illetve a vegyészeti szakosztály tanulói. Látszik a lokomobilfészer, a gépészeti és a kovácsműhely helye. A Technológiával egy épülettömbben működő, de a József körúti fronton elhelyezett Technológiai Iparmúzeum leírását már értelemszerűen a múzeumok között helyezte el a szerkesztő. „Szép arányokban pompás hatású, kedves épület" – dicsérte Hauszmann művét a fejezet írója; a lépcsőházat mutató fénykép alapján igazat is kell adnunk neki.

Edvi Illés Aladár igazán szép karriert futott be. 1902-től ő volt az iparfejlesztő műszaki osztály vezetője a kereskedelemügyi minisztériumban. Rendkívüli tanárként rendszeresen adott elő a Műegyetemen Magyarország iparáról. 1896 és 1898 között megírta a vasművesség történetét három részben. 1906-ban összefoglalást adott közre a magyar korona országainak gyáriparáról. Talán mégsem csodálkozhatunk azon, hogy hat évvel ezelőtt, a millecentenárium évében, amikor a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár felhívására a Szabadalmi Hivatal vezetői is örökbe fogadtak egy

EDVI ILLÉS ALADÁR
(1870–1958)

A magyar festőművészek legidősebb nemzedékének tagja Edvi Illés Aladár. A 85 éves művész szép ívű pályája töretlen egységben áll előttünk, s ha e kis kiállítás keretében nem is törekedhettünk teljességre, megkíséreltünk olyan keresztmetszetet nyújtani, amelyről leolvasható ennek a művelt, nagyszívű, a természethez, a magyar földhöz eltéphetetlen szálakkal fűzött művésznek minden jelentősebb fejlődési szakasza. A kiállítás legfőbb szempontja az, hogy régebbi munkái mellé felsorakoztatva bemutassuk, milyen frissen és érzékenyen fordult az idős művész a felszabadulás utáni új feladatok felé. Kezdettől fogva kiváló tájképfestő volt, de a természet szeretete nem csupán festői elragadtatásából fakadt, hanem nagy része volt abban a tudatos hazaszeretetnek. S ahogy fiatalon végigjárta a bujdosó kurucok nyomait Törökországban és Bulgáriában, és megfestette Mikes Kelemen leveleinek színhelyeit — Zágon, Viddin, Gallipoli, Rodosto —, s ahogy megfestette a Nagyalföld utolsó szélmalmait, olyan és még nagyobb szeretettel fordult a megújult magyar föld felé, és lelkesen festi az Alföld öntözőcsatornáit, a gépesített aratást, tehát mindazt, ami könnyebbé és eredményesebbé teszi az emberi munkát, a termelést. S hogy mit jelent a művész számára a melankolikus szélmalmok után megjelent okos gép, az tisztán és világosan mutatkozik az új képek derűjén, selymes egén, aranyos csillogásán.

Tanulmányait a Mintarajziskolában, Székely Bertalan vezetésével kezdte, s a nagy mester a kiváló mesterségbeli tudással együtt a haza mindhalálig való szeretetét is beleplántálta a fiatalokba. Ez a múlhatatlan ragaszkodás hozta vissza mindig Edvi Illés Aladárt számtalan s igen sikeres külföldi útjáról, vagy éppen indította útnak, mint a törökországi út esetében.

A Mintarajziskola után Párizsba utazott, ahol a Julianban tanult R. T. Fleury, Bouguereau és más jeles mestereknél. Ekkor meglátogatta Munkácsyt is, aki éppen a *Sztrájk*on dolgozott, s a fiatal művészben már fáradt, depressziós ember benyomását keltette. Megnézte a bemutatott képeket, s azt mondta: „Tájkép, az is valami? Tájképet könnyű festeni!" Az ifjút nem kedvetlenítette el a bírálat, tudta, hogy Munkácsy művészetének is jelentékeny részét teszik az egyáltalán nem könnyen festett, remekművű tájképek.

Edvi Illésnek kezdettől fogva kedvelt műfaja volt az akvarell, s már egészen fiatalon szerepelt vízfestményeivel a Műcsarnok kiállításain. 1897-ben római

Oelenhelen Anna
A vonatkozó szöveghelyek nyomában
Gy. Kosztka 1975

ösztöndíjat kapott, s gondosan tanulmányozta az olasz reneszánsz nagy klaszszikusait és a modern művészeket. Mély benyomást tett rá F. Palizzi híres állatfestő munkássága. Fáradhatatlanul festette a római, nápolyi, levantei partokat, s emellett elkezdett állatábrázolással foglalkozni. Mendlik Oszkár, a Hollandiában élt híres tenger-festő volt a legjobb barátja, akinek társaságában 1900-ban visszatért Rómába, majd 1902-ben, ugyancsak együtt, Dalmáciában festettek számos, szebbnél szebb akvarell-tájképet.

A Mintarajziskolában, ahová 1903-ban meghívták tanárnak, a fiatal művész nagy örömmel tett eleget a megtisztelő megbízatásnak, és csaknem harminc esztendőn át nevelte a művészgenerációk sokaságát a művészet és az akvarell-eljárás szeretetére.

A már említett 1904—1905-ös törökországi utazás után, 1906-ban Hollandiába ment Mendlikhez, ahol azonban nagyon jelentős élményre talált. Megismerkedett Jan van Essen festőművésszel, akivel hónapokon át együtt dolgozott, s akitől — saját bevallása szerint — a legtöbbet tanulta. Ami nemes hagyomány csak fellelhető a holland festészetben, a mesterség titkainak apáról fiúra, mesterről tanítványra szálló ismerete, Jan van Essen műhelyében hozzáférhető lett a lelkes magyar művész számára. Azonkívül másolta a nagy és kis mestereket, s ezáltal mélyen behatolt a holland művészet művességébe és szellemébe. Mindez hozzájárult, hogy oly gazdag és sokoldalú lett művészete.

Már ez időben, 1900-tól kezdve hét éven át télen-nyáron sok időt töltött Erdélyben, s Malonyai Dezső *A magyar nép művészete* című könyvéhez gyűjtött anyagot. Bejárta az egész Kalotaszeget, és számlálhatatlan rajzot és akvarellt készített, tájképet, figurálist és interieurt egyaránt. A Malonyai-könyv szépsége és használhatósága nagyrészt Edvi Illés Aladár szép illusztrációinak köszönhető.

Pihenéstelen munka az egész élete, s így hihetetlenül termékeny is volt mindig, de munkásságának mennyiségi jelentősége soha nem ment a minőség rovására.

Házassága által — alföldi lányt, egy tanítványát vette feleségül 1909-ben — érdeklődésével az Alföld felé fordul, s néhány éven át a nyarat a Jászságban töltik. Elvarázsolja a Nagykunság, s a tengereket és hegyeket megjárt művész lenyűgözve áll az alacsony horizontú, végtelen puszta előtt. Monumentálisabb ez számára minden eddigi tájélménynél, s úgy érzi, a Petőfi megfogalmazta pusztával találkozott. A költészet egyébként is legnagyobb szenvedélye, és hét nyelven olvassa kedvenc költőit, eredetiben Puskint és Shakespeare-t, Goethét és Dantét, Hugót és másokat. Oroszul például 1914-ben tanult meg — nem volt katona —, hogy Csehovot, Tolsztojt, Gorkijt csorbítatlan szépségében és nagyságában ismerje meg.

Alföldi festészete ismét egy hétesztendős periódus, majd a Balaton vonzza magához. Már 22 éves korában Szigligeten próbálkozott a Balatonnal, de a falu mérhetetlen elmaradottsága, nyomora a kastély tövében olyan riasztóan hatott rá, hogy szinte elmenekült onnan. A táj szépsége nem feledtette az embe-

rek, a dolgozók életének csúfságát, örömtelenségét. Majd egy emberöltő kellett hozzá, hogy újra felkeresse a Balatont, amelyet ekkor nagyon felkaptak és látogattak. Keszthely, Gyórök, Szepezd, Tihany, Kenese minden zugát felverték a festők, és Aggházy, Csók, Edvi Illés, Nádler és Vaszary versenyt festették az időben, 1917 és 25 között, az örök és mindig más nagy tavat felhős egével, csipkés partjaival.

Művészete egyre fejlődik, változik, s keresi a korszerű, de mindig kifejezőerővel bíró eszközöket. A természet iránti vonzalma is egyre mélyül, olyanformán, mint ahogy az ifjú heves és változékony érzelmei a férfikorban tartóssá, következetessé, megbízhatóvá válnak. A magyar föld mind az ezer arca kedves a művésznek, s a legkisebb, rebbenő szépségtől az elemek félelmetes erejéig minden élményszerű és képbe kívánkozik. A korai, rodostói és hollandiai akvarellek részletező gondosságát már a kalotaszegi képeken s még inkább az alföldi tájképeknél szélesebb kezelés váltja fel. Festői nyelve összefogottabb, nagyvonalúbb lesz, ugyanakkor érdeklődése, témaválasztása még bensőségesebb. Egy ízben, mikor szép kis kertes háza volt a budai hegyekben, tavaszsorozatot festett virágzó ágakból, és csaknem húsz elragadó kép született a mandulavirágtól az orgonáig.

A felszabadulás után pár évig Budafokon lakott, de nem inspirálta a környezet, mert úgy érezte, nincs a falunak semmi magyaros vonása, de azért csak dolgozott, mert — saját szavai szerint —, ha egy festőt egy négyzetkilométernyi pusztára zárnak, akkor is talál témát. A puszta az ő számára mindenképpen a legnagyobb ösztönző élmény, s úgy érzi, most, öreg korára találta meg az igazit. A három nagy periódus, Kalotaszeg, Jászság és a Balaton után új szakasz kezdődik művészetében. Kiköltöztek Dömsödre, a Kiskunság kapujába, ott kezdődik az Alföld. Szorgalmasan kijár a hét kilométerre fekvő apaji állami gazdaságba, ahol a szikes föld termővételén munkálkodnak, s ez annyira lelkesíti, hogy tervbe vette egy triptichon (hármas kép) megfestését, amelynek témája: a puszta tegnap, ma és holnap.

Ezt a nagyszerű művészt teljesen átjárja az újnak a szeretete, és különös örömmel készül a felszabadulás 10. évfordulójára, s állami megbízásból festi ünnepi képét: *Aratás géppel*. Sokszor mondjuk, hogy a szocializmus fiatalít, s ha megvizsgáljuk Edvi Illés Aladár nagyszerű életművét, láthatjuk, hogy teremtő ereje az utóbbi tíz évben nemhogy csökkent volna, de kivirágzott, új élményekkel, új mondanivalókkal gazdagodott. A 85 éves művész fiatalon, fáradhatatlanul dolgozik ma is, mindennap, és képei egyre inkább forró vallomások a nagyon szeretett szülőföld, a haza egyetlenségéről.

Hosszú élete, gazdag munkássága során számtalan hazai és külföldi kitüntetésben volt része. Ordók, pénzek, utazások emelték hírét-nevét, de új életünk szépségét, heves művészi élményeit, az új rend adta kitüntetését, a Munkácsy-díjat nem cserélné el a régiért. Tanítani jó volt, festeni szép — mondja —, s öregkoromra találtam meg igazán a valóság szépségét és igazságát.

A kiállítás mindenben igazolja a művészt, bebizonyítja nemes és lelkes törekvéseit, bemutatja a megvalósítás magas művészi színvonalát. Mindenkor a valóság talaján állva, de ma új tartalommal gazdagon festi finom művű képeit. Ha igaz az, hogy az öregség ismérve nem az, ami már mögöttünk van, hanem ami előttünk, úgy Edvi Illés Aladár nagyon fiatal, mert — invencióját, munkabírását, termékenységét tekintve — több van még előtte, mint amit maga mögött hagyott. S az előtte álló szép, nagy feladatoknak minden bizonnyal eleget fog tenni.

(Katalógus, Budapest, 1954)

Nemzeti Kiállítás Kassán

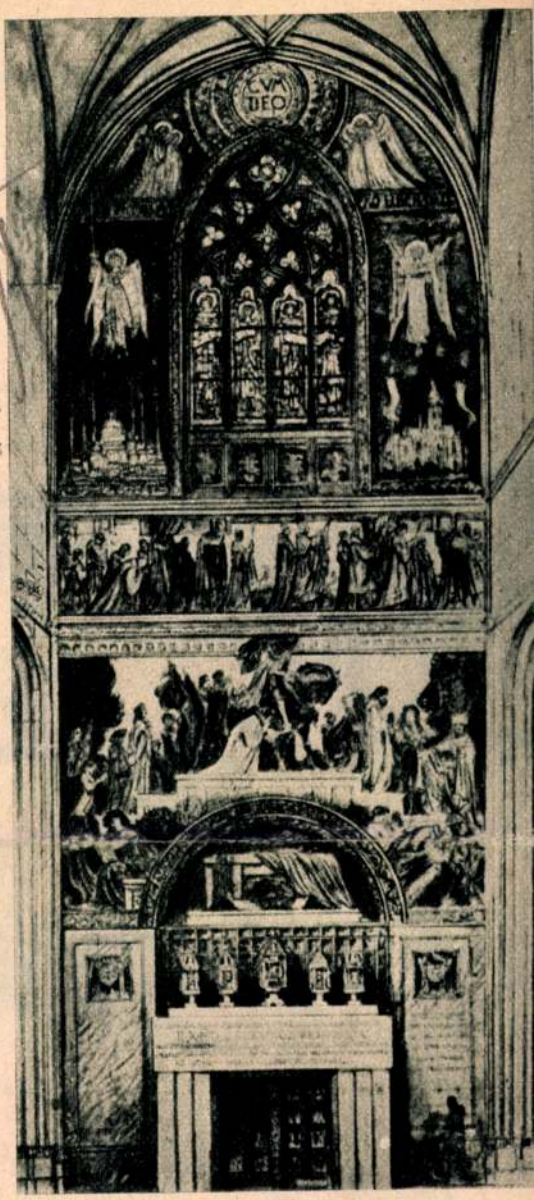

Dudits Andor: A kassai dómban levő Rákóczi-freskó továbbképzése

Az elmúlt héten másodszor hódította vissza és ölelte keblére a Felvidéket a magyarság. Ezúttal a magyar képzőművészet tartotta diadalmas bevonulását Kassára, hogy testvérkezet fogjon ott a felső vidéken élő és dolgozó magyar művészekkel, akiknek alkotásait együtt mutatják most be az anyaország művészetével. Hűszévi elszakítottság után kölcsönös ez a bemutatkozás s alkalmas arra, hogy azokat a szálakat, amelyek a Felvidék nagytehetségű művészeit évszázadok óta a magyar főváros művészeihez kapcsolják, ismét szorosra fűzzék.

Ez a cél vezette Hóman Bálint kultuszminisztert, mikor az 1933 óta évenkint felújított Nemzeti Képzőművészeti Kiállítást ebben az évben Kassán nyitotta meg s a kiállítással kapcsolatban művészi heteket is rendeztetett, amelyen a magyar irodalom és zene és előadóművészet mutatkozik be a Felvidék közönségének. A Nemzeti Képzőművészeti Kiállításokon a legkülönbözőbb irányok együtt vannak képviselve. A bírálók feladata csak az, hogy minden iránynak a legjavát válogassák ki. A Kassai V. Nemzeti Képzőművészeti Kiállítás ebből a szempontból kitűnő. A kiállított anyag, akármilyen festői vagy szobrászati iránynak hódol, egyformán magas színvonalú. Meggazdagodott a kiállítás a Felvidék művészeivel, akik igazán sok új színt, friss levegőt, eredeti szellemet visznek be a fővárosi képek körébe.

Nemcsak gazdag azonban, hanem igen bőséges is a kiállítás anyaga. A több mint félezernyi műtárgy a kassai Máv-palotának 48 termét foglalja el. Ne gondoljon azonban senki nagy termekre. Negyvennyolc szerény méretű helyiségről van szó, ne lepjen meg tehát senkit a kiállítási helyiségek szokatlanul nagy száma. Ilyen kisebb helyiségekben nem igen szokás kiállítást rendezni. Ezeknek a helyiségeknek világítása sem a legeszményibb, úgy, hogy egy-két kép kissé mindig mostoha viszonyok közt kap elhelyezést. Igaz ugyan, hogy a legcélszerűbben épített kiállítási termek-

ben is mindig vannak rossz helyek és rendesen nem egy festő jogosan panaszkodik arról, hogy rosszul akasztották. Már tudniillik a képeit. Viszont a kis helyiségeknek megvan az az előnyük, hogy egyegy gondosan összeválogatott képcsoportot pontosan elhatárolnak s így az össze nem illő alkotások nem rontják egymás hatását. Itt csaknem az a helyzet, hogy úgyszólván minden művésznek jut egyegy külön terem, vagy legalábbis egyegy külön fal, ami előnyös abból a szempontból, hogy hatása jobban kibontakozhat. Csánky Dénes, a Szép-

tottak a magyar Felvidék multjával vagy jelenével. A kiállítás egyik legjelentősebb darabja például Aba-Novák Vilmos monumentális freskóterve: A felvidéki bevonulás. Szimbolikus, hatalmas apotheozis ez óriási tömegeivel, szín- és fényhatásaival valóságos himnikus költemény, Dex Ferenc Párkányi bevonulása egyszerűbb, de szintén monumentális erejű alkotás, hátterében az esztergomi székesegyház nemes szilhuettjével. Megkapó szépségű Dudits Andor freskókartonja: a kassai dóm Rákóczi freskójának továbbképzése. Lengyel Rheinfusz Ede

V. Aba Novák Vilmos: A felvidéki bevonulás freskóterve

művészeti Múzeum főigazgatója igyekezett is a rendezésnél ezt az előnyt kihasználni. Legtöbb művésztől egész kis gyüjteményt adott s ezzel elérte azt, hogy a hatalmas kiállítás rendkívül áttekinthető s egyben teret ad minden művész egyéniségének teljesebb kitárulásához.

Az ötödik Nemzeti Képzőművészeti Kiállításnak vannak természetesen felvidéki vonatkozásai. A fővárosi művészek alkotásainak összeválogatásánál is figyelemmel voltak erre, előnyben részesitették azokat a képeket és szobrokat, amelyek akár tárgyuknál, akár hangulatuknál fogva kapcsolatot tar-

a kassai kuruc világból vett képpel szerepel. Edvi Illés Aladár rodostói akvarelljeit állitotta ki. Juszkó Béla a fülleki bevonulást festette meg. Benkhardt Ágost kárpátaljai tájképeket mutat be. Érdekes Hincz Gyula Felvidéki bevonulás című temperája.

Feltűnést keltenek a kiállításon a felvidéki festők termei. Mintha hirtelen élesebb levegő csapna meg itt. Milyen erősek, frissek, egyéniek ezek a festők. Legnagyobbrészt modernek, de nem szakadtak el a természettől, csak más lelken, más vérmérsékleten szűrik keresztül akár a felvidéki táj élénkebb vagy komorabb zöldjét, a felső

Képes Krónika 1939. 46 sz.

Edvi Illés Aladár

Cékbelick művezi
elismérése 1923.
Dettó 1924.

1934 **JÚLIUS** 31 NAP

NYÁRHÓ

31. HÉT

VASÁRNAP

Ősi címere nyomán évszázadok gazdag tapasztalatait gyümölcsöztetve

HÉTFŐ

nyujtja ma is a legszebb könyveket a magyarságnak a Királyi Magyar Egyetemi Nyomda.

KEDD

Nyaralás, pihenés közben a legönzetlenebb barátunk: a könyv. A „Magyar Könyvbarátok" maradandó értékű könyvei a pihenés óráiban a legjobb társaság, a leghívebb barát.

Edvi Illés Aladár

Kunsági táj c. Egie, mely a Társulati díjat nyerte, repr.

Művészet 1910. 213. l.

Edvi Illés Aladár.

lemondott a Magyar
Akvarellista Pastellfestők
Egyesülete elnökségéről

Nemzeti Ujság
1943. jan. 6.

Vedres Márk János, Ferry Oszkár-út 55. 45, 292.
Vild Tibor sz., Budafok, Beniczky-utca 18. 453.
izbégi Villám Rózsa sz., Angyal-utca 36. 249—298.
Vidéki Brigitta, X., Bérc-utca 6. 146.
Visky János f., Horthy-körtér 1. 130.
Vidovszky Béla f., VI., Munkácsy-utca 27. 1—40.
Visnyovszky Lajos sz., Százados-út 3. 254—257.
Vörös Géza f., Ujpesti-rakpart 6. 258—643.
D. Wolf Irma, Áldás-utca 4. 519—564.
Vrusich Lajos, V., Lövölde-tér 4. 384.
aszódi Weil Erszébet f., Liszt Ferenc-tér 4. 543—544—551.
Werba Imre sz., Strobl Alajos-utca 22. 251.
Zádor István, VI., Nagymező-utca 8. 2—13.
Zámonyi Géza, Szent László-út 26. 31.
K. Záborszky Elly sz., Váci-út 34. 279.
Zárai Luci f., Ujpesti-rakpart 11. 337.
Zemplényi Magda, Rákóczi-út 90. 112—333.
Zichy Istvánné f., Stefánia-út 71. 137.
Zölley Gyula sz., IX., Illatos-út 23. 230.
Zórád Géza f., Olasz-fasor 45. 349.

Edvi Illés Aladár

2100 frtos ösztöndíjat kapott a vall. és közokt. minusztertől.

Vas. Ujs. 1897. 157. l.

(Ösztöndíj festőknek.)

szeres erővel érzi a bizonytalanságot, a védelem teljes hiányát. A jövendő belpolitikai változások gyötrő kérdőjelként lebegnek élete felett: rendi állam következik-e, megszüntetik-e pártját, feloszlatják-e egyesületeit? El fogják-e önálló és kollektív érdekcsoportnak ismerni, saját érdekvédelmi, kulturális és gazdasági szerkezettel vagy pesszimista jósok elégtételére tényleg odáig jut-e, hogy cserkészei a Hlinka-gárda egyenruháját fogják viselni és szervei csak idegen egységek alosztályai lesznek?

A jövő útjait konkrét valóságukban még nem lehet áttekinteni. Egy azonban bizonyos: a szlovákiai és kárpátaljai magyarság fennmaradása és virulása, élete és kultúrája, hídszerepének két záloga csak akkor fog szilárd alapra felépülni, ha két kapcsolat szilárdul meg termékeny, harmonikus erővé: saját viszonya az anyaországi magyarsághoz, a magyar államhoz és a szlovákság viszonya a magyarsághoz. Önmagára hagyatva nem élhet meg. Minden hősies erőfeszítése hiábavaló azon óriási feladatokkal szemben, melyeket őrszerepe megkíván. Akármilyen jogi módon magyarázzuk a bécsi jegyzőkönyvet, a jogtól függetlenül él a tényleges helyzet viszonossága: az itt maradt magyarság sorsa az anyaállam és a szlovákság, az anyaállam és a magyarországi szlovákság jóviszonyával áll egyenes arányban.

A szivélyes magyar-szlovák viszony teremtheti meg a kedvező légkört. De még ez sem teremtheti meg a szlovákiai és kárpátalji magyarság belső

Edvi Illés Aladár

1915. Esterházy - féle
600 k díj
Fiatal bika

1916. állami
kis arany ném
Borjak
vert

Patachich Ádám, nagyvárádi
püspök V. 291.

Betét ad. 336/909

bartfai múzeumnak f.e

Népszabadság, 1957. június 22, szombat

Edvi Illés Aladár nagysikerű kiállítása Hollandiában

A hollandiai Haarlemben, a Spaarne folyó partján, festői környezetben épült „de Waag" képzőművészeti szalonban rendezték meg május végén a kiváló magyar festőművész, Edvi Illés Aladár műveinek kiállítását.

Haarlem művésztársadalma és a kiállítást rendező képzőművészeti egyesület (K. Z. O. D.) meleg fogadtatásban részesítette az ősz mestert. (Edvi Illés Aladár egyébként félévszázaddal ezelőtt, 1906-ban, hosszabb hollandiai tanulmányútja idején már egyízben bemutatkozott a holland közönségnek.) Kiállítása igen népszerű volt, bár az ottani szokás szerint csak délutánonként, három órára nyitották meg. A megnyitón *dr. J. Baart de la Faille*, a nemzetközileg ismert művészettörténész és esztétikus mutatta be Edvi Illés Aladár életművét. Művészetét olyan neves holland festőkkel állította egy sorba, mint Marissen és Mauve. Elragadtatással emlékeztek meg a magyar mester falusi házakat, paraszti szobabelsőket, alföldi tájakat megörökítő aquarelljeiről és arról a finom árnyalatú, bensőséges festésmódról, amely alkotóművészetének sajátja. Osztatlan tetszést arattak a Segesvár környéki részletek, a kalotaszegi, a felvidéki, a tiszaparti és tabáni tájakat bemutató képeinek reprodukciói is, amelyeket egy albumban gyűjtöttek ősszé.

A holland lapok hosszú cikkekben méltatták az idős magyar művész alkotásait: a „csodálatos aquarelleket és rézkarcait". A *Het Vrije Volk* című lap művészeti rovatvezetője, Freek van den Berg szerint *„Edvi Illés Aladár kiváló természeti megfigyelő és rajzoló, akinek az ábrázolandó anyag megfestése semmiféle nehézséget nem okoz. Természetábrázolása könnyed és tökéletes. Témáit magyar földön keresi s képein ott látszik a magyar táj végtelen horizontja és az égbolt felhőinek megkapó harmóniája... Egy magyar parasztgyerekről készült aquarellje briliáns mű, amely a maga egyszerűségével, tökéletes élethűségével és technikai kifejezőképességével a művész nagy mesterségbeli tudásáról tanúskodik."*

A Hollandiából tegnapelőtt hazatért 87 éves Edvi Illés Aladár rövid pihenő után, újra hozzákezd az alkotó munkához. Elmondotta, hogy találkozott régi barátjával és művésztársával, a Hollandiába szakadt Mendlik Oszkárral, akinek példáján felbuzdulva, portrékat is fog festeni. Élményeiről szólva, beszélt az amszterdami Rijksmúzeum és más holland képtárak csodálatos gyűjteményeiről, a bergeni művésztelep életéről, és arról, hogy külföldi tartózkodása idején is fáradhatatlanul dolgozott. (Alkalmunk volt látni Hollandiában készült képeit: valamennyit festőiség, üde színek pompája jellemzi. S bár tárgyai idegen földről valók, festésmódban, művészi felfogásban és hangulatilag éppen olyan magyarok, mint a mester szívéhez közelálló, Jászkunságot ábrázoló képei.)

Beszélt a mester a holland festők modernista törekvéseiről, de hozzátette, hogy az úgynevezett modernek minden újszerűségük mellett sem adnak újat és az ő felfogásától teljesen idegenek. Megemlítette, hogy tapasztalata szerint a holland közönség is inkább a „konzervatív" irányzatok híve.

A beszélgetés során Edvi Illés Aladár visszaemlékezett régi külföldi útjaira, a Münchenben, Barcelónában, Velencében, Drezdában és Milánóban rendezett világkiállításokon szerzett dicsőségről, majd arról beszélt: a sok élmény után is milyen nagy boldogság volt most öt hét után ismét magyar földre lépni — hazatérni.

Ujabb hollandi sikere alkalmából köszöntjük Edvi Illés Aladárt és kívánjuk, hogy még sok évig dolgozzék erőben, egészségben. Reméljük, hogy tervei valóra válnak és még az ősszel hazai kiállításon gyönyörködhetünk az ősz mester alkotásaiban.

K. S.

Értsünk szót a dol

Most különösen fontos a párt politikai felvilágosító munkája, hiszen az a legfontosabb, hogy ismét szót értsünk a tömegekkel, meggyőzzük őket igazunkról, s eloszlassuk az ellenforradalom és szekértolói, a revizionisták által terjesztett hazugságokat és téves nézeteket.

Bizonyos — s ez a mi járásunkban is szembetűnő —, hogy az utóbbi hónapokban gyorsan fejlődött pártunk politikai és cselekvési egysége. Ez szorosan összefügg a párt és a kormány határozatokkal, továbbá Kádár elvtárs és a párt más vezetőinek hivatalos megnyilatkozásaival. De a politikai tömegmunkának vannak szervezeti, módszerbeli feltételei is. S ezekről az utóbbi időben — legalább is a párt nyilvánossága előtt — egyáltalán nem, vagy alig beszéltünk. Ezzel szemben agitációs módszereinket és munkánkat „alapos kritika" alá vetette az ellenforradalom és a revizionizmus. Hogy voltak hibák, az bizonyos, ezt senki nem tagadja. A politikai bajokon kívül sok bürokratikus vonás, sablonosság, kampányszerűség stb. akadályozta a jó politikai tömegmunkát.

Jelenleg a jó politikai tömegmunka egyik akadálya a kommunisták elzárkózottsága. Ennek egyik, s jórészt indokolt oka kétségkívül az volt, hogy a kommunisták el voltak foglalva a párt sorainak rendezésével, az MDP-tagok átigazolásával, a legfontosabb politikai kérdések megvitatásával stb.

Az elzárkózottságnak más okai is vannak, nemcsak a belső pártügyek. Az is, hogy sok kommunista elszokott a politikai tömegmunkától, de még inkább az, s bármilyen furcsán hangzik is, ki kell mondani: *sok kommunista kicsit haragban van a tömegekkel.* Ez pedig tarthatatlan helyzet. Nem egy üzemünkben vagy községünkben, amikor a politikai felvilágosító munkáról, annak szükségességéről beszélünk, azt válaszolják: „ezekkel a sztrájkolókkal, hőbörgőkkel stb. foglalkozzunk, hiszen 10—12 évig fog-

és szövetségünk alapja a munkásosztály vezetésének, a szocialista társadalom építésének, a proletár nemzetköziségnek az elfogadása. S az ellenforradalmárokkal nem barátkozunk és nem kötünk velük szövetséget, ellenük harcolunk, s ha bűnt követtek el, ha rendünket zavarják, vagy csak készülnek is rá, a törvény teljes szigorával sújtunk le rájuk.

A kommunisták azért is húzódoznak a tömegek közötti munkától, mert nem elég világos előttük: hogyan értékeljék régebbi munkájukat. Hiszen sokan 10—12 évig végeztek népnevelő munkát. S tudni akarják: vajon ez alatt az idő alatt mit csináltak, becsapták-e, félrevezették-e dolgozótársaikat, vagy helyes irányban befolyásolták őket? Vajon újra és újra — mint az utóbbi 2—3 évben annyiszor — önkritikával kell-e a dolgozók közé menniök? Nagyon fontos kérdés ez és a kommunisták egyértelmű választ várnak. Véleményünk szerint a kommunisták s köztük a népnevelők a felszabadulás óta nemes ügyért, a szocializmusért harcoltak, *a szocialista építő munkára szervezték* munkás és dolgozó paraszt társaikat. Ujra és újra le kell ezt szögezni, mert a pártszervezetekben folyó vitákon az ilyen álláspont képviselőit gyakran olyan menthetetlen szektásoknak tartják, akik mindenáron a régi hibákat és vezetőket akarják visszahozni. Holott ez eszük ágában sincs. Egész másra gondolnak. Ki akarják egyenesíteni a kommunisták gerincét. Nem kell eltakarni az arcotokat — mondják —, ha a múlt kerül szóba. Nem jelenti ez azt, hogy nem kell kijavítani a hibákat, de azt jelenti: itt van az ideje, hogy inkább a gyakorlatban tegyük ezt, mint szavakban. S főleg ne tegyük felelőssé az egyszerű kommunista harcost, a népnevelőt a vezetésben elkövetett hibákért.

Mindent el lehet és el kell követni, hogy megakadályozzuk a helytelen, bürokratikus és adminisztratív módszerek visszatérését s újra elterjedését, csak azt nem — mert igaztalanok lennénk — hogy megtörjük a kom-

45. Edvi Illés Aladár: Delelő bivalycsorda.

486. Maris, Willem: Legelön.

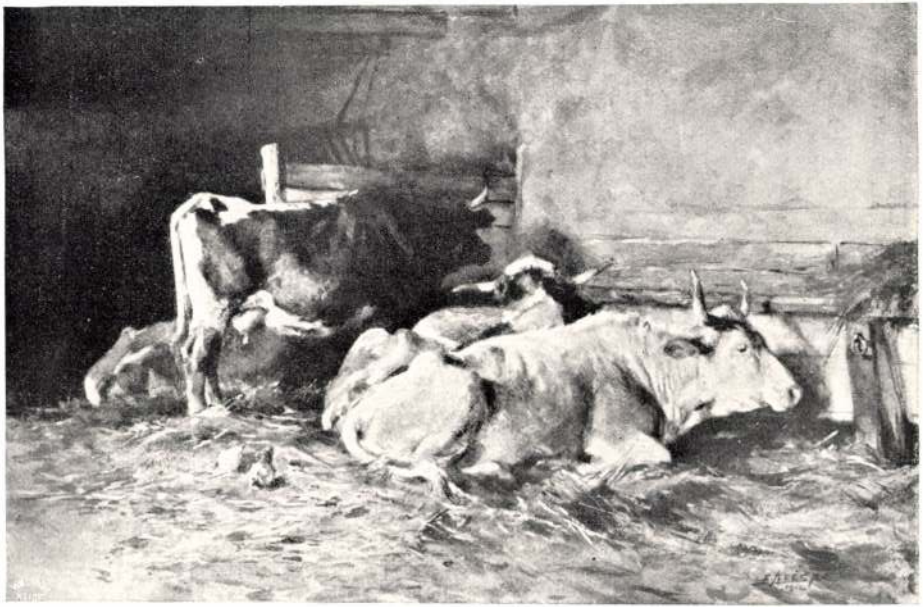

148 Edvi-Illés Aladár: Tehenek az istállóban.

780 Bednár János: Lenke.

Edvi Illés Aladár

Őszutó, olaff

Tm. Bp. 1932.

Ricci Félice.

3053

49. J. B. Reiter.

(Sz. Linzben 1813-ban. Főtevékenységét Bécsben 1834—1870 közt fejtette ki.)

Munkásnő.

Az előtérben mezitlábos munkásnő közeledik talicskát vonva maga után, melyben ásó van előálló nyéllel. Ezüst széles karimájú szalmakalapot hord, melyet tollakkal és különböző színű pántlikákkal diszített. Haja, szemöldöke és szeme barna, fülbevalói aranyból készültek, keblére rózsacsokrot tűzött, rojtos vállkendője piros, ~~szélén csíkokkal~~ kék ruhaderekát kivágott, ujjai rövidek, köténye rózsaszínű, fehér bélésű szürke szoknyáját feltűzött hordja, alsója pedig lila. Jobbról az elkerített helyen látható lugast, mely előtt a póznán tábla van »3«-mal, két keresztbe tett fekete-piros-sárga lobogó diszíti. A középtérben hárman telepedtek a földre, de olykép, hogy a két férfi közt (a nő) ül. A háttér sik terület, hol jelzőpózna tünik szemünkbe. Az égbolt felhős. Jelzése alól jobbra: »*J. Reiter. Wien, 848.*«

Vászon méretei 39·5 : 28·5 cm.

314

Edvi Illés Aladár

Füzj n. 32.

Műcsarnok MAPE

1929. őszi Kiáll. 201–216. V

1930. dec. 1 V

1930/31. jub. Kiáll. 8, 44, 399 V

ÁGOS BIZOTTSÁGÁTÓL
RÉNA ÚT 41. SZÁM.

igyminisztériumnak

Budapest.

I. Vár. Szentháromság-tér.

Edvi Illés Aladár

Tehén istálló c. Egyé
repr.

Kultúra 1910. tav. Erdő

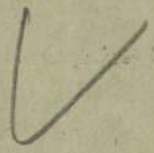

Hangje

Deák György

Budapest székesfőváros tanácsának 25.215/1906.—

III. IV., V.

Belső tartalom 8 lap.

294. Édvi Illés Aladár: Búzahordás.

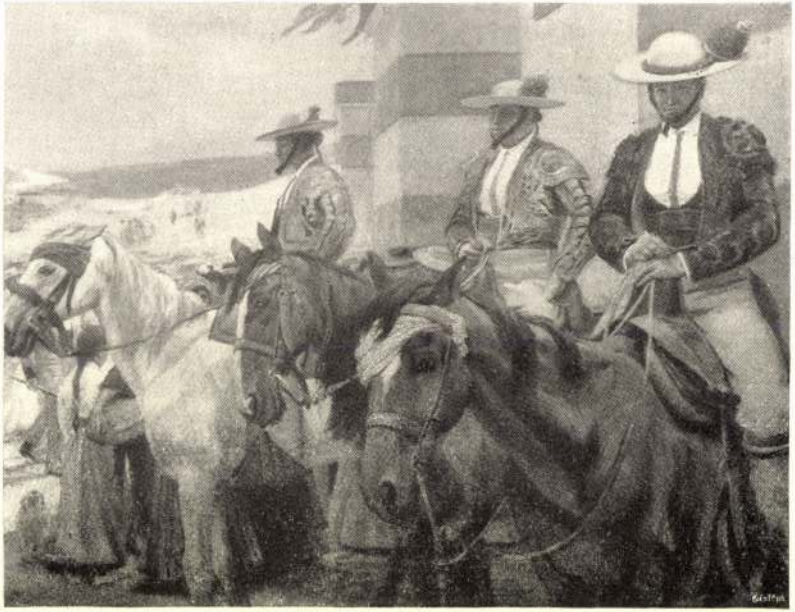

26. Zo, Henri: Várakozó picadorok.

Edvi Illés Aladár

Nemzeti halon

1900. évi Kiáll-
Szeptemberi reggel, of.

26.

ágos Bizottsága.

ány { száma: — 192
kelte: I/6. 1926.
beérkezése: I/15 1926.

ek száma: 1 drb.

elintézett szám:

áma:

áma:

6. { II/8.

I.

Méltóságos Wälder Gyula úrnak

Edvi Illés Aladár

1906. graf.

kiáll. Nemzeti Szalonban

kollekció rodostói
vízfestményeiből

Láncz vasból V. 17

Edvi Illés Aladár

1922. erdélyi

kiáll. Nemzeti Szalonban

kollektív kiáll.

Lelet, szeremlei VI. 15.

70. id. Dörre Tivadar: Zebegényi sziklakápolna. Vizfestmény.

Nemzeti Szalon

MAPE 13. kiáll. 1927 máj.-jún.

75. Edvi Illés Aladár: Konyha. Vizfestmény.

Edvi Illés Aladár

és felesége Karádi

Etel

Mütterenkiállitása.

1928. ápr.

Jézus Jákob kútjánál.

689. Nicolas Poussin.

Edvi Illés Aladár

kolt. kiáll. Pécsett
1932. ben

Emlékül:
Pécsi Képzőm. Társ
1933. nyár

CO

RIVISTA DI SCIENZE, LETTERE ED

MATT

Direzione e amministrazione

(presso il

89. *Edvi Illés Aladár:* Kalotaszegi utcarészlet.

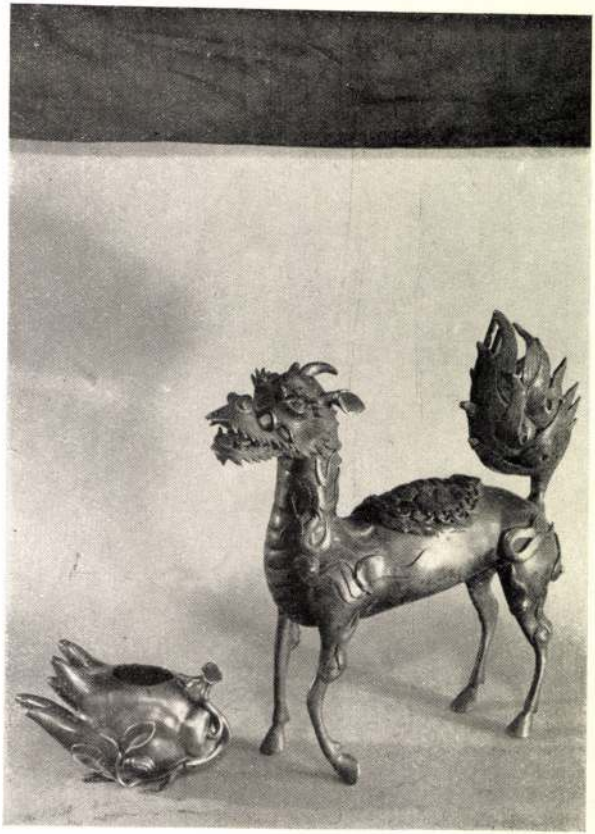

743. 748.

Edvi Illés László

Domboldal, olaj.
Istállósarok olaj.

Művészeti Hotek Komárom

1941

1y

Lzy

Hhyth

Edvi Illés Aladár

Istállósarok, vízf.

A major bejárata, vízf.

Müvészeti Hetek Ungvár

1941

Szárszor
blöfordult

Edvi Illés Aladár

A gaetai temető bejárata c. képének repr.

V. Nemzeti Képröm. kiáll. kat. 1939. Kassa.

V

KÉPEK.

Edvi Illés Aladár

Művészet 1909. 134. l.

HAZAI KRÓNIKA

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT AKVARELL-, PASZTELL ÉS GRAFIKAI KIÁLLÍTÁSÁN a kitűzött pályadíjakat Edvi Illés Aladár, Glatz Oszkár, Mendlik Oszkár, Olgyai Viktor és Poll Hugó nyerték el.

Edvi Illés Aladár Budapesten született, 1870 május 25-ikén. 1888—1893 közt itt folytatta tanulmányait a Mintarajziskolában. S már akkor feltűnt a vízfestészetre való különös hajlama és tehetsége, amelyet azóta külföldi tanulmányútjain, Olaszországban, Párisban és Londonban nevelt. Nem, mintha ez a technika vált volna kizárólagos kifejező-eszközévé: szorgalmasan kikerültek a műhelyéből az olajfestmények is. De talán mégis akvarelljei szerezték neki a nagyobbik népszerűséget. Már 1895-ben megkapta „Ladmóc a Bodrog mellett" c. vízfestménye a Műcsarnokban az Eszterházy-díjat. S ugyanazt a díjat ugyanott még egyszer juttatták neki 1904-ben „Kalotaszegi varróasszony" című vízfestményére. S ezzel talán Edvi Illés Aladárnak legtipikusabb művét jutalmazták. Mert ő is a magyar mesterek ama kis csoportjából való, akik hő szeretettel kutatták át a Kalotaszeg népies művészetét. Mi több, Edvi Illés szorgalmas részt vett Malonyay „A magyar nép művészete" című nagy művének illusztrálásában, pompás akvarelljei e műnek csakugyan díszére válnak. Olajfestményei közül a „Március" és a „Búzahordás" kerültek a Szépművészeti Múzeumba.

A nagy közönség végre is mindig annál többet tapsol, minél kevesebbet ért.

Jules Breton

*

A közönség mindig örül, ha szert tett valami jelszóra, mely fölmenti őt a megértés további kényelmetlenségeitől. Hevesi Lajos

*

Sehol nincs a jelszavaknak olyan ijesztő hatásuk, mint a művészet dolgaiban. Valaki jó hangosan és tolakodóan kiadja, hogy a derék nyáj tisztán meghallja; s egy nap, egyetlen óra lepergése alatt az ítéletnélküliek közkincsévé lesz. Ez csaknem olyan, mintha valaki a bárányhimlőjét vagy a szamárhurutját bevinné a gyermekek közé.

Ruttkai-Rothauser Miksa

*

Amint a tömeg megszűnt érteni, elkezd nevetni.

Emile Zola

*

Aki képtelen arra, hogy a közönséget szükség esetén ignorálja, azt végre is a közönség fogja ignorálni. E. J. Hähnel

*

Bizonyos dolgokat rá kell erőszakolni a tömegre, bármennyire kapálódzik is ellene.

Friedrich Preller der Ältere

*

Hamis engedékenység az a tömeggel szemben, ha olyan érzelmeket keltünk benne, aminőket akar s nem olyanokat, aminőket kellene, hogy akarjon.

Goethe

*

Aki annak a kutyának, amely Clemens Brentano keserű mondása szerint a Közönség névre hallgat, eleget akar tenni, az előbb-utóbb ott végzi, hogy senkit sem elégít ki.

Alfred Freiherr von Wolzogen

*

Szegény állat az, aki a közönségnek szolgál; elgyötri magát és nincs köszönet benne.

Goethe

*

Az, aki mint az evangeliomi magvető nem képes arra, hogy elvesse a magot anélkül, hogy megkérdezze, mi lesz belőle és hol fog kikelni, egyáltaljában ne foglalkozzék a közönséggel.

Goethe

*

Az egyetlen viszonylat, amelyben az ember, anélkül, hogy megbánná, a közönséggel állhat: a háború.

Schiller

*

A közönség, a közönség! Vajjon milyen rengeteg tökfilkónak kell együttlennie, hogy létrejőjjön a közönség? Nicolas Chamfort

Edvi Illi Aladár

1935-ben a Balatoni Társaság kiállításán a Társaság emlékplakettjét nyerte Balatonpart c. vízfestménjére.

Pesti Napló 1935. dec. 15.

Taddeo di Bartoli.

8 A Katalom.

A Koronás
kerében jógart és
garra mondat
befejezésü szövegg
~~[illegible]~~ fogja össze és s
ratot követő ne
zepén négyszögl
Fresco, me
Ltfra 12

1897: VII
tetett el. (480 97

Edvi Illés Aladár

Borjak c. képe, mely az állami 1000 koronás díjat nyerte, repr.

Művészet 1909. 189. l.

Közös ügyle

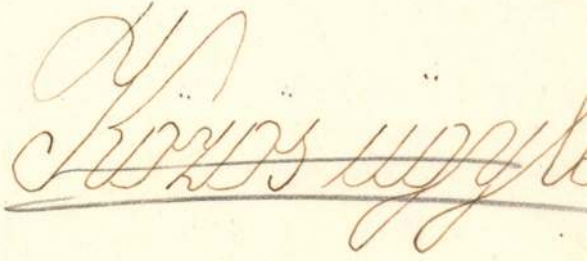

Edvi Illés Aladár

wód

Kőszegi László

Revizió a művészet körül. Bpest, 1934.

5, l.

nagy élő írófejedelem nemzetmentő és
t, hogy minden tisztelője és hódolója a
ünk Herczeg Ferenc, készséggel bocsátjuk

és munkásságáról szóló
k k i a d v á n y t
llátott színes arcképével együtt,

minden kötelezettség nélkül, költségmen-
levelezőlapon kéri.

Hazafias üdvözlettel

HERCZEG FERENC
JUBILEUMI BIZOTTSÁG

Edvi Illés Aladár

1916–17. állami kis arany
ajem Borju c. vizfest-
menjére
Művészet 1917. 48

Komáromi múzeum épitk. segéke

IX. 187

Egy vadvirágos telek Leányhegyen

A *leányhegyi* telken — ahol ünnepnapjainkat töltjük — szomorú szenzáció van. Egy szívtelen sas garázdálkodik. Elrabolja a csirkéket, a fiatalabb tyúkokat, a kis kakasokat. Naponta pontosan délután három órakor kezd körözni a kéklő magasságban, méltóságosan és az elérhetetlenség gőgjének tudatában. Egy perccel sem később. Mintha órája volna. Soká kering a hegyek felett, királyi büszkeséggel, nyilván gyönyörködik a tájban, amelynél szebb valóban kevés akad Magyarországon.

Ez a Leányhegy Szentendre és Leányfalu között «terül el», nem tudom milyen szélességi és hosszúsági fok alatt, annyit tudok csupán, hogy csodálatos hely, ahonnét tisztán látni *Vác* tornyait, a pesti házrengeteget is, amelyből egeknek fordítja ormát a Bazilika kupolája és büszkén karcsúsodik a Gellérthegyre épített *Stróbl*-alkotás. Ívelt és enyhén fehér szegély a *Citadella* s a mélyben tovafutó, ragyogóan kék selyemszalag a vén Duna. A kép tanu. *Endre, Mátyás* és *Nagy* Lajos lelkének tanui. Ők tudták, hogy ez a táj, *Visegrádtól Szentendréig* a lélek pihentetője, a szem szemlélődésének gyönyörré-válása és a gondolatok bársonya. Nem csoda, ha a Magyarországot járó idegeneket végighajóztatják ezen a völgyön és felvezetik őket a csúcsokra, mert emléket vésnek a szépséget szerető szem emlékezetébe és elragadtatott szavakat varázsolnak a szájra. Régi építő nagyjaink vidéke ez, hegyekkel, völgyekkel, kettéváló folyamóriással, szigetekkel, erdőkkel és levegővel, amely tiszta, mély, gyógyító, vigasztaló, lebegő kék nektár. A hegyoldalakon vadrózsabokrok ezrei. A most selymesedő árvalányhaj selyemmezőket fehérít beléjök. Vadvirágok, zsályák, elszórt pipacsok, útmenti százszorszépek milliói virítanak, köztük Isten patikájának legalázatosabb szolgája, a sebet gyógyító útilapu... Az erdőaljára húzódott kis akácrezulákban már érik a szamóca. Pirosodva hívja a szegény embert: jöjj, én vagyok a te világod epre, édes vagyok, szakíts le, forró boldogsággal ömlök el inyeden, hogy örömet szerezzek és oltsam szomjadat... Madarak csattogó kórusa. Ezernyi csalogány-család. Az őzek és nyulak felopakodnak az erdőből a leányhegyi szelíd lankásra és — nem igen félnek az embertől. (Igaz, hogy az emberek leginkább csak egymást szeretik bántani...)

ÉG ÉS FÖLD KÖZÖTT

Azt kérdezte tőlem egyik ismerősöm:

— Hol töltöd a vasárnapot?

— A család telkén. Leányhegyen. A templomok édes városkája, Szentendre mellett.

— No és mi van a telken? Ház? Kunyhó? Vikendházacska?

— Még egyik sincs. De talán sikerül majd felépíteni valami szerény kis hajlékot.

— No hallod — mondotta ismerősöm —, ne haragudj, őrültség egy csupasz telken ünnepelni. Talán még bekerítve sincs?

— Nincs.

Éreztem, kissé lenéz. Legyintett. És hozzátette modern Pilátusként mosva kezét a jólét zománcozott lavorjában — hát csak menjetek...

És mentünk.

A telek felső szegélye a hegyecske ormán szalad végig. Vonalán túl már Leányfaluhoz tartozik közigazgatásilag. De a vonalon innét mi, szentendreiek vagyunk. Az ormon apró, sűrűlombú tölgyek és bükkök állnak őrt és leterítik a fűre árnyékszőttesüket. A telken valóban nincs más, mint vadvirág, sűrű fű, itt-ott szürke arculattal eget kémlelő kövek, vadrózsa és akácbokrok s egy félig megásott kút... A kövek alatt hangyabolyok. A fű alatt veteményre, kishajlékra, apró utakra, szőlőtövekre, gyümölcsfákra váró meleg, áldott embereltartó föld. A föld fölött villogón kék, nyitott, nagy nyári ég... És ég és föld között a testet üdítő levegő, a városban megfáradt, lépcsőktől lihegő, füsttől feketedő tüdő friss és tápláló kenyere. És a törpe tölgyek árnyékában, a gonddal megfoltozott, öreg takarókon mi.

Ülünk és nézzük az üres telket. 500 négyszögöl, valóságos birodalom. De a völgyben már áll egy kőház, jobbról, a vikendházas telken gyümölcsfák százai nevetnek. Lassan-lassan megérik ágaikon az őszibarack és a keserűmandula. Balról lakik piroscserepes, üdearculatú kis házacskában a vidék tudós kertésze, Timpauer bácsi! Az ő csepp[illegible]dalma már valóságos kis majorság. Büszke, acéltollú kakasa kukorékolja a veszélyt... Mert mostanság nagy veszély rémíti a kotlósokat, a csipogó csirkehadat, a tyúkokat és kacsákat, de még a viháncoló gidáiban gyönyörködő kecskepárt is, — ide jár rabolni egy sas... Valahonnét a visegrádi hegyek sziklás oromfészkeiből. Pontosan délután három órakor jelenik meg a Timpauer-majorság felett, magasan, szinte a láthatatlan csillagok között, aztán lecsap. Lehull, lezuhan, mint a kő. És hol egy tyúkot, hol egy csirkét, sőt ugrándozó kis gidákat is rabol.

A JÖVENDŐ CSALÁD

Igen, ülünk az üres telken, tekintetünk a még fel nem húzott házfalak magasát mérecsgéli, gondolatban, mosolygós gondolatban padot ácsolunk a tornácra, muskátlikat pirosítunk az ablakokba és oly csendesek vagyunk, mint a susogva imádkozók. Egyszerre aztán megszólal Tanti és határozottan mondja:

— Oda, a Visegrád felé néző falba is akarok egy ablakot. Ráccsal...

— Igen. Nagyon szép lesz.

Én önkéntelenül kiegyenesedek, mert gondolatban rőzsét aprítok és fáj már a derekam. Mondom is:

— Magasabb tőke kell.

— Miféle tőke?

— Folyton a pénzen jár az eszed! — kiáltja Ella, az ügyvéd.

Magyarázom, hogy nem olyan „tőkére" gondolok, hanem egy fatönkre. Alacsonyabbra..

Egy kotlós felugrik a levegőbe és veszetten kotkodácsol. Aztán rohanni kezd a majorság felé. A csirkék után. A bakkecske veszettül ugrál, rángatja a láncát. A gidák az anyjuk alá húzódnak. Megélénkül a táj. A madarak elhallgattak. Timpauer, a fák és gyökértitkok tudója baltával rohan ki és kémleli az eget...

Ott kering a méltóságos rabló a magasban.

Timpauerné is kiszalad, piros kendőt lobogtat, mint valami riasztózászlót. És kiabál.

— Nyesse le az isten a szárnyadat! Ide ne gyere! Átkozott égi verebb, te!

Égi véreb... Ez érdekes és újszerű...

És a sas nem mer lecsapni... Fordul és eltűnik a börzsönyi hegyek ködlésében.

Megint nyugalom van. Virágját szedjük a teleknek. Színes, szagos, édesarcú vadvirágait. Egyszerre egy gyereknyul „ugrik" fel. A kis Lina üldözni kezdi. Két gyerek. Persze a nyulgyerek gyorsabb...

És amikor visszatelepszünk a fák lombja alá, sorsot húzunk, hogy ki menjen le a völgybe, a forráshoz vízért.

Jön a víz, üdít és elbékéltet, s aztán megint álmodunk...

— Szamarat kellene venni — mondja Tanti —, aki majd vizet hord.

Aki... Mert hozzánk fog tartozni... A családhoz..:

Szentendréről ideszáll a harangszó. Beveti a földet békével.

Üres telek...

Hát üres ez a telek?

Babay József

MAGYAR LEVENTÉK A NÉMET POKOLBAN

XII.

Az újév első napjai menetelés és a fegyelmezések jegyében teltek el. Kivonulás, menetgyakorlatok, terepismeret és egyéb katonai mozdulatok gyakorlása. Mindez fegyver nélkül, mert az egész tábor területén a német őrökön és Zöldi pribékjein kívül senkinél sem láttam fegyvert, hála a Gondviselésnek. Az emberek mindjobban özönlöttek a táborba és egy ágyon már ketten aludtunk. Következtek az álmatlan éjtszakák és az éhezések. Az óriási kiképzőtáborban, amely közel tizenötezer négyzetméter területű volt, magyar leventék ezreit lehetett látni, amint palaszürke német egyenruhájukban, kétségbeesetten csellengtek a konyhák körül, — hátha leesik valami.

Egyszer azon kaptam magam, hogy a tisztiétkezde előtti hordóban tolongok többedmagammal, ahol a kidobált, vízbenfőtt krumplihéjakról még le lehetett egyet s mást rágcsálni... Itt említem meg, hogy az élelmezésünk nagyon gyatra volt és nagyszerű nap volt, amikor valami gyanús szószféléhez négy-öt szem hajában főtt krumplit kaptunk. Azon is több volt a fogunk alatt ropogó föld, mint maga a táplálék. A hideg élelem naponta húsz deka kenyérből, hét deka vajból, marmaládból vagy műmézből, esténként öt deka felvágottféléből állott. Mindezek természetesen nem elégítették ki a fejlődésben levő fiúkat. A nemdohányosok előnyben voltak, mert a napi négy darab cigarettáért cserélhettek egy kis hideg élelmet.

...És beköszöntött a hurcolkodás időszaka. Újabb és újabb fegyvernemek alakultak, amelyek igénybe vettek egy-egy épületet. A század, ahová osztálytársaim és vagóntársaim tartoztak, többek között volt már utász, tüzér, páncélos és légelhárító alakulat. Azonban egyik sem tetszett és amikor láttuk, hogy a kiképzés komolyabb formát kezd már ölteni, odább álltunk. Ugyanis meg volt eleinte az a lehetőség, hogy válogatni lehetett a fegyvernemek között. Így állandóan hurcolkodtunk, a legkülönbözőbb természetű tisztek keze alá kerültünk és sohasem tudtuk, hogy holnap vajjon melyik épületben fogunk aludni.

Avagy összevisszaság felvázolásában egészen elfeledkeztem beszámolni arról az apró kis «élményről», amelyet szilveszterezésem jelentett. Már nem tudom, miképpen kerültem be egy kantinba, ahol a kantinoson kívül egy német repülőstiszt és egy segédszolgálatos nő tartózkodott. Közéjük csöppentem. A pult alól almabor került elő, amelyből én is kaptam, prositot mondottunk egymásnak; koccant a pohár, miközben a rádióban a Führer azt dörögte, hogy megnyerjük a háborút, mert egy hallatlan erős offenzívát indítottak a nyugati arcvonalon. Beszámolt az angolok és amerikaiak hatalmas veszteségéről és hangsúlyozta, hogy «Dünkirchenezni fogjuk a német földre betolakodókat». Utána Göbbels is megerősítette [illegible] és kijelentette, hogy még ebben az esztendőben meg kell nyerniök a háborút. Hangja azonban nem volt olyan «meggyőző» mint egykoron, mert mindhárom német közönbösen pislogott.

Utána a rádióhoz ugrottam, hátha meghallhatom Budapest hangját. A hullámhossz azonban süket volt és én naivul azt hittem, hogy a készülékkel van valami baj. Azt nem is gondoltam — hiszen honnan tudtam volna —, hogy Budapest utcáin már harc folyik.

... Szilveszter éjtszaka. Lezárni a régit — jöhet az új. Igen, az Újesztendő. Mit hozol nekünk, akik összezsúfoltan gubbasztunk és izzadtságszagú szobában és konfettiről, kislányokról, otthonról elmélkedtünk. Kissé önzően, mert magunk álmaiban elmerülve megfeledkezünk azokról, akik szerte Európában óvóhelyen, rom otthonokban fogadják a jövevényt...

Kund Géza

(Folytatjuk)

A kövér nők is vásárolhatnak kész ruhát

Sok női sóhajt és panaszt hallottunk arról, hogy a divatlapok és ruhaüzletek nem törődnek a kövér nőkkel. Valóban, a divatkreátoroknak érthetetlen és megrögzött szokásuk volt, hogy a legszebb ruhákat sovány nők számára tervezték és nem vettek tudomást a kövérekről — holott ők vannak többségben. A régi vérszegény, agyonfogyókúrázott, áttetszően vékony nőtípus már nem divat. Az ideális nő ma legalábbis «teltkarcsú» s mert legalább annyit dolgozik, mint a férfi, igazán nem lehet azt kívánni tőle, hogy hétszámba éhezzék csak azért, mert a divat szigorú törvényei és a ruhák vonalai úgy kívánják. Miért ne alkalmazkodhatna a ruha a nők alakjához és nem fordítva? A kövér nők életének legkeserűbb pillanatai azok, amikor a várvavárt új ruháról kiderül a tükör előtt, hogy előnytelen, kövérít és cseppet sem hasonlít ahhoz, ami a divatlapon volt. Miért ne lehetne olyan ruhákat tervezni és készíteni, amelyek eltüntetik, vagy legalábbis nem hangsúlyozzák ki a felesleges kilókat, de amellett divatosak és szépek?

KONFEKCIÓ — KÖVÉREK SZÁMÁRA

Az *Állami Áruházak* vezetősége most külön osztályt létesített, ahol kövér nők számára árusítanak ruhákat, kabátokat, kosztümöket és mindent, ami a női ruházkodáshoz szükséges.

Bár alig néhány napja, hogy a „kövér-osztály" megalakult, máris híre ment és hogy mennyire szükség volt rá, azt bizonyítja a nagy forgalom.

— Általában azt hiszik — meséli az elárusító kisasszony —, ha valaki kövér, akkor biztosan öreg is. Ennek megfelelően készítették eddig a ruhákat, csupa öreges, szürke meg feketemintás holmit. Pedig ha körülnéz, láthatja, hogy a vevők között mennyi a fiatal, kövér nő. Természetes, hogy ezek is fiatalos és szép ruhát akarnak vásárolni.

Kérésünkre széthúzza az egyik szekrény üvegajtaját, ahonnan egymásután kerülnek elő a kövérek számára készült divatos ruhák. Csak annyiban különböznek a többi ruhától, hogy nagyobb, illetve szélesebb méretekre vannak szabva. Fazonjuk valamivel egyszerűbb a többinél és az anyagokban mellőzték a kifejezetten kövérítő mintákat, a túlnagy pettyeket, a nagy virágokat és a széles csíkokat. Almazöld és fehér vásznat is látunk a ruhák között, amelyek egyszerűen, angolosan vannak megvarrva — ezek úgylátszik a merészebb kövérek számára készültek.

Dundi ifjú hölgy próbál a tükör előtt és aggódva szemléli halvány rózsaszín-fehér csíkos strandruháját, melyet pár perccel ezelőtt vásárolt. A ruha szabása nagyon jó, a rózsaszín hatás ellenére sem «kövérít».

A MOLETT NŐK KEDVENCE

— Sokan vannak — mondja a kisasszony —, akiknek bizony nincs elég önkritikájuk és olyat akarnak vásárolni, amiben kétszer olyan kövérnek látszanak, mint amilyenek valójában. De azért vagyunk itt mi elárusítók, hogy tanácsot adjunk és ha valami rosszul áll, megmondjuk őszintén.

Sötétkék szoknyában, piros-szegélyű, vállnélküli, fodros fehér blúzban egy boldog vevő siet el mellettünk. Kis csomagot lóbál a kezében — régi ruhája van benne.

Egy másik szekrényhez lépünk. Sötétkék, homokszínű és rozsdabarna vászonkosztümök lógnak szép sorjában egymás mellett.

— Ebből nagyon sokat adunk el — világosít fel az elárusítónő — a dolgozó nőnek majdnem nélkülözhetetlen ruhadarabja a vászonkosztüm. Kirándulásra, utazáshoz, hűvösebb időben a legelegánsabb viselet. De különben a kosztüm mindig kedvence volt a molett nőknek.

Pettyes, elől végig gombolt kis kartonruhák otthonra, vidámszínű, mintás hosszú pongyolák, selyemből készült, komolyszabású délutáni ruhák kerülnek még elő a szekrényekből.

Közben jönnek-mennek a vásárló nők, kicsik, nagyok, molették, kövérek és még kövérebbek. Aggódó arccal jönnek és boldogan, megelégedve — sokan az új ruhában — ragyogó szemmel távoznak.

Gábriel Ilona

Városházi hírek

120.000 virágpalántát ültetnek ki Budapest parkjaiban, a fővárosi kertészei és ezzel is szolgálják a virágos Budapest gondolatát.

★

Rendeletben intézkedett a polgármester az alkalmazottak szabadságolásának fokozottabb ellenőrzéséről. Az alkalmazottak az előre megállapított időrendben vehetik ki szabadságukat és ettől csak a legindokoltabb esetben szabad eltérni.

Puskin nagykövetet a Szovjetúnió külügyminisztériumába helyezték át

Tiskov A. V. a Szovjetúnió magyarországi új nagykövete

Puskin G. M., a Szovjetúnió magyarországi nagykövete június 10-én felkereste *Berei* Andort, a külügyminisztérium politikai államtitkárát s közölte vele a Szovjetúnió kormányának azt az elhatározását, hogy őt magyarországi nagyköveti tisztéből visszahívja, minthogy a Szovjetúnió külügyminisztériumába helyezték át. Ugyanakkor Puskin G. M., a Szovjetúnió kormánya nevében előzetes hozzájárulást kért a Szovjetúnió új magyarországi nagykövete *Tiskov* Arszenij Vasziljevics számára.

Berei Andor államtitkár közölte a magyar kormány nevében Puskin nagykövettel, hogy a magyar kormány hozzájárulását adja Tiskov A. V.-nek a Szovjetúnió magyarországi nagykövetévé való kinevezéséhez.

★

Tiskov Arszenij Vasziljevics, az új nagykövet 1909-ben született, 1934-ben fejezte be tanulmányait a moszkvai jogi főiskolán. A főiskola elvégzése után igazságügyi szerveknél dolgozott 1941-ig. A nagy honvédő háború kezdetétől végéig a hadseregben szolgált. 1945-től a Szovjetúnió külügyminisztériumában dolgozik. 1946. novembere óta tartózkodik Magyarországon. Kezdetben mint a Szövetséges Ellenőrző Bizottság mellett működő szovjet küldöttség tanácsosa, majd 1948. májusától mint a Szovjetúnió nagykövetségének tanácsosa.

Vadnai Zs.:

Beszélgetés a 79 éves Edvi Illés Aladárral

A kicsiny házat gyümölcsfák veszik körül, a bejárathoz szőlővel befuttatott allée vezet. A háttérben felhők gomolyognak, az egész olyan, mint egy Edvi Illés-kép. A festő otthonának képeit idézi. Igaz, s meg kell mondanunk, hogy ez a kétségkívül regényes házacska egy óra járásnyira van a legközelebbi közlekedési eszköztől. A távolság és a rossz út még fiatalember számára is nehezen járható, hát még a hófehérszakállú 79 éves lakástulajdonosnak, Edvi Illés Aladárnak.

De ő mindezzel nem látszik törődni s a piciny szobában, képei és festékei között megható lelkesedéssel beszél a művészetről és az irodalomról, a színről és a betűről, az életét kitöltő két ideálról. Régre emlékezik vissza, a kilencvenes évekig s könnyek jelennek meg szemében, amikor két mesterét, *Lotzot* és *Székely* Bertalant említi. Aztán *Párizsról* beszél, amikor — mint a *Julien-Akadémia* fiatal növendéke — felkereste *Munkácsyt*, a már világhírű művészt. Szívszorongva sietett képeivel a nagy mesterhez, aki szívesen fogadta és sokáig nézegette festményeit. A kritika azonban késett. Végül feltekintett Munkácsy és csak ennyit mondott:

— Tájképet nem nehéz festeni...

Az ősz festő — szaval

— A kilencvenes évekből származik életem egyik legkedvesebb és igen érdekes története — folytatja emlékezéseit az ősz mester — A Garda-tónál voltam. A kedves szálloda kertjében — ahol laktam — mindig ott lábatlankodott a tulajdonos ötéves kislánya. Véletlenül sem engedelmeskedett szüleinek. Egyik délután az apja megsokalta rosszaikodását és alaposan elverte a kislányt. A feketeszemű, feketehajú olasz csöppség sokáig sírdogált. Egyszerre, szinte megoldva látta a rejtélyt, felkiáltott: „Difficile essere buono!" — Nehéz jónak lenni! A kislány mondatát sohasem fogom elfelejteni, ötéves fejjel az élet egyik alapvető igazságát látta meg.

Edvi Illés Aladár emlékezései az 1906-os évhez érkeznek, amikor Hollandiába utazott tanulmányútra. Jan van Essenről beszél, a kitűnő holland festőről szól, aki mestere és barátja volt. Aztán tovább sietve az időben 1914-hez érkezünk. Elfogódottan, szinte szégyenlősen vallja be Edvi Illés, hogy mennyire közeláll a betűhöz, különösen a költészethez.

— Igen, megmondom őszintén, megtanultam oroszul, csak azért, hogy *Puskint* eredetiben olvashassam. — Kicsiny könyvet vesz elő, ezeknél a szavaknál, az *Anyegin* egyik orosznyelvű kiadását. A szavak fölött mindenütt a magyar megfelelő. Aztán megfeledkezve térről és időről szavalni kezdi a versszakokat.

A multból szinte észrevétlenül térünk vissza a jelenbe. A szellemileg és fizikailag tökéletesen friss festő abbahagyja emlékezéseit és a ma munkájáról beszélünk. Mert most is dolgozik minden nap lankadatlan szorgalommal. És már állítja is fel a festőállványt.

Kevés a vásárló

— Könnyű dolog ez — mondja — csak kinézek az ablakon és már megtalálom a témát. Néhány lépést teszek a ház körül és tökéletes szépség fogad, csak megfelelő szem kell hozzá.

Az utolsó esztendő munkái: tárja elénk, budafoki tájképek, őszies, télies megvilágításban, a jellegzetes szürkés Edvi Illés-színekben. Aztán a dunaszekcsői képek, ahol a mester néhány hetet töltött. Nagy szénaboglyák, árnyékkal borított utak, istállóban pihenő tehenek, kanyargó patakok.

— Oh ezek csak olyan pillanatfelvételek — hárítja el a dicséretet —, én nem is ezeket a kis olajképeket szeretem igazán — mondja és már veszi elő az aquarelleket, kedves darabjait, amelyek legjobban tükrözik mesteri színkezelését. Azután rajzokat mutat, egy fát, egy bokrot, egy kis tájat, kettőt, hármat, tízet, huszat, ötvenet...

— Csak egy baj van — csendesedik el végül a lelkesedő hang. — Bizony nagyon messze lakom. Lakásom elpusztult, s nem kaptam mást. Vevő nem igen jön ide és a négyszáz egynéhány forintos főiskolai tanári nyugdíj kevés. A panasz azonban néhány másodpercig tart csak és amikor kikísér a forró nyári napsütésben, már csak a zöldelő bokrokat, fákat, az élénk-színű virágokat látja a festő szemének, a szép kedvelőjének örök gyönyörűségeit...

Vadnai Zsuzsa

Megkezdődött a rozs aratása

A dús májusi csapadék kedvező hatással volt a gabonafélékre. A gabonaneműek szépen fejlődtek és a napsütéses meleg idő elősegítette a gabonaszemek érését.

A Szeged melletti szatymazitanyavilágban már megkezdték a rozs aratását.

Pénztárgépet

veszünk készpénzért, „Lehetőleg motoros 2536" jeligére a főkiadóba.

Egészséges-e a balatoni nyaralás?

Nem mindegy, ki hová menjen nyaralni. Miután az üdüléssel kapcsolatosan elsősorban fürdő és klímakúra jön számításba, ennek helyes megválasztásánál tanácsos az orvos véleményét is kikérni. Egyébként tudjuk, hogy már az ősember kezdte a napozást, amikor hosszas betegség után kimászott barlangjából és kifeküdt a napra. Egészen biztos, hogy a Balaton partjára is. *Herodotos* szerint a vizek partjai igen alkalmasak a napozásra. A régi görögök lapos házakat építettek, ezeknek a tetején rendszeres napfürdőt vettek. A középkor sötétségében évszázadokra eltűnt az emberek életéből a napfény szeretete, amíg a mult század végén ismét elfoglalta az emberiség életében oly fontos helyét a napfény.

Mi hát az, ami évről-évre oly sok embert vonz a Balaton mellé? Elsősorban a testi és lelki kimerültség, vérszegénység, étvágytalanság helyrehozása. A modern, rohanó ember örökös utitársai. S nézd, mint cserélődik ki néhány nap alatt a városi ember a Balaton partján! Egyszercsak kevesli az ételt, amit kap, aztán kitelik az arca, szemeibe élet költözik s jön egy nap, amikor szinte szeretne valakit földhöz vágni. Mire visszatér munkahelyére, megint bírja a következő nyárig a munkát.

• A Balaton költészete

A gyerekekhez, a Balatont megszemélyesítve, így szól a költő:

Gyerekek, gyerekek, magyar gyerekek,
Pirosra pirulni, hozzám jöjjetek!

A balatoni napozásnál is érvényben van az a mondás, hogy a jóból is megárt a sok. Fokozatosan tegyük ki testünket a nap hatásának. Ne felejtsük el, hogy az árnyékban is éppen úgy lesülhet az ember, mint a tűző napon. Ne versenyezzünk egymással, hogy kinek barnább a bőre. Ne irigyeljük a minden fürdőhelyen fellelhető szerencséseket, akik sokszor nagy árat fizetnek bőrük természetellenes barnaságáért.

Ábrányi a mult század végén hullámzó keblű tündérhez hasonlította a Balatont, *Berzsenyi* a part virányain érzeleg, *Illyés* Gyula óriási, izzó tündérkalamnak látja a Balatont. *Váth* János, a Balaton örök szerelmese, egész kötetre való verset gyűjtött össze, amelyek mind a Balalont dicsőítik. Csodálatosképpen a költemények hangja alig különbözik egymástól. Mintha egy és ugyanaz a hangulat fogta volna meg azokat az írókat és költőket, akik partjaira vetődtek. Az új költőknél talán több a szín, a kifejező erő, de az igazi rajongás a régi költők verseiben szólal meg.

Gyógyfürdők

Meg kell vallani, hogy a legtöbb ember, amikor a Balatonra gondol, napfényben úszó partokat, selymes vizet, lágyan susogó nádast lát és nem gondol a Balaton gyógytényezőire. Pedig éppen Balatonfüreden hatalmas gyógytényező várja az arra rászorulókat, nevezetesen világhírű, természetes szénsavas fürdője. A természetes szénsavas fürdők elsősorban a szívre hatnak azzal, hogy a vérkeringés megjavul, miáltal a szív megerősödik.

Sok megfejthetetlen titok van még, amivel a gyógyfürdő más megbetegedés esetén is áldásos halását kifejti. Így — hogy többet ne említsünk — a csökkent anyagcsere következtében beállott hízás, vagy éppen a nő változásának időszaka. Tudományos magyarázatok helyett a tények beszélnek, a felzaklatott idegű, érelmeszesedés felé hajló, kifáradt szívű emberek csodálatosan felüdülnek és megfiatalodnak a parti fekete nyírfák alatt.

Szinte elsorolhatatlan, kik járlak ide a régiek közül. *Széchenyi* István, *Deák* Ferenc, *Kisfaludy* Sándor, *Jászai* Mari, *Hegedüs* Gyula, *Jókai* Mór. De itt járt Rabindranath *Tagore*, a hindu költő is, akit *Bécsből* maga *Wenkebach* professzor küldött Füredre. És milyen sok ember gyógyul meg évente Hévizen.

• És a borok

Ezerkétszáz esztendeje *Probus* császár ültette el itt az első tőkéket. Azóta a Badacsony-hegyén több mint félezer szőlőfajtát tartanak számon. És bizony mértékkel orvosságnak is mondhatók ezek a borok.

Bizay mesterről, a füredi szüretek rendezőjéről mesélik, hogy amikor az alkohol megtámadta látását, így panaszkodott:

— Homályosodnak fejem ablakai.

S amikor orvosai eltiltották az ivástól, azt válaszolta:

— Inkább az ablakok menjenek tönkre, mintsem az egész ház összedőljön.

Kóstolgatják is a balatoni nyaralók a környék borát. A Kisfaludy-ház felé egész nyáron zarándokolnak az emberek. Csendben baktatnak fel a hegyre s olyan vidáman jönnek lefelé, mintha odafent tudták volna meg, hogy megnyerték sorsjegyükkel a főnyereményt.

És megmarad elmúlhatatlanul mindenki lelkében a balatoni üdülés emléke. Ha lehunyod a szemed munkahelyeden, látod most is az opálszínű vizet, hallod a madarak hajnali énekét, érzed bőrödön a víz simogatását. S mindenekelőtt a végtelent érzékeled, amivel a világnak ezen a kicsi helyén is találkoztál. S keményebben fogod meg szerszámodat, hogy jövőre ismét visszatérhess hozzá, mint egy hű szerelmeshez.

Dr. Marék Antal

Virágének

I.

Mezei virág lengett a réten
Két esztéta nézte,
Analizálták szenvedéllyel:
Csúnya-e? Szép-e?!

II.

Nem elég fennkölt — szólt az egyik
Olcsó a színhatása...
Olyan mint egy szentimentális
Sajtospogácsa.

III

S a másik szólt — túlontúl tarka
És mikroszkópot vett elő...
Bár lenne kissé unalmasabb
De művészibb! Mert ez a fű!

IV.

Végül a vilát egy kisleány
Így döntötte el önfeledten:
Ez a virág van olyan szép
«Mint amilyen rondák Önök ketten.»

G. Dénes György

Válóok, ha a férj völegény lesz

Egy válóperben a bíróság előtt kiderült, hogy a férj mindig együtt mutatkozott özvegyasszony unokahugával, ismerősök előtt úgy mutatkoztak, mintha jegyesek lennének, sőt a férj többek előtt mutogatta, hogy ujján az unokahugától kapott jegygyűrűt viseli. A budabesti ítélőtábla dr. *Kun* Ferenc tanácsa a férjnek ezt a völegénységét *válóoknak mondotta* ki.

Az ítéletben a bíróság kifejtette, hogy *«a házasság fennállása alatt idegen nőnek komoly formában tett házassági ajánlat a törvény értelmében szándékos és súlyos házastársi kötelességszegés.* Még súlyosabb a házastársnak az a cselekedete, ha törvényes házassága fennállása alatt mással jegyet vált.

A tábla még azt is megállapította, hogy a férj másasága alatt a házassági életviszony a házastársak között annyira fel van dúlva, hogy *az asszony számára a további életközösség elviselhetetlenné vált*, annál is inkább, mert a férj együtt lakik édesanyjával, aki viszont lakásába, mint családtagot befogadta az unokahugát. Az ítélőtábla figyelembe vette a házastársak egyéniségét, életkörülményeit s különösképpen azt, hogy a házasságból gyermek nem származott és ezért a házasságot *a férj hibájából felbontotta.*

◆◆◆◆ PAPUCS ◆◆◆◆

Színhely: a nagy OTI Fiumei úti épületében az egyik főorvosi rendelő várószobája. A sok epe, vese, szív, gyomor, tüdő és anyagcsere-vizsgálat lezajlása után itt várja vagy negyven szurkoló beteg a főorvos végső szavát, hogy tulajdonképpen mi baja hát és mi reá a gyógymód. Egy gyönyörű liliombőrű fiatalasszonyt ketten is vigasztalnak, hogy ne féljen. Jobbról Józsi, a pöttömnyi kis férje, akire a szép nagytestű és liliombőrű asszony néha rá-ráborul. A kis emberke ilyenkor eltűnik a szinte fehérség alatt s csak hangja tör fel a mélyből, hogy «ne félj egyetlenem, meggyógyítanak, biztosan meggyógyítanak!» A másik oldalról a húga udvarol neki, hogy «van már műszív is. Arankám, ne félj, megveszi neked Józsi azt is.» Józsi a felszabadulás örömével szól át a másik oldalról, hogy «a Szabadsághegyről naponta hozom le neked a friss levegőt, csak nyugodj meg drágám!» De a kövér és jóltáplált liliombőrű menyecske csak nyög és csak zsémbeskedik tovább is. Ahány nyiszlett férfi izzad a szobában, az mind ezt a kis nyamvadt Józsit irigyli, hogy ennek ilyen hollóhajú, porcellánarcú szép testes nő jutott osztályrészéül. A nagybeteg asszony hol a szívét, hol a gyomrát tapogatja. És ilyenkor felveti azt a két feketebársony szemét a plafonra.

A főorvos elé két testőre kíséretében lép. Hatalmas fehér keblei pihegnek. A főorvos összeszedi a leleteket és borítékban mosolyogva átnyujtja a férjnek.

— Ezeket a negatív leleteket tessék eltenni otthon emlékül. Nincs önnek, asszonyom, ezen az égvilágon semmi baja. Menjen szépen haza és fogyjon le. Legyen olyan sovány, mint az igen tisztelt férje. Csak az a baja, hogy sokat eszik és egy kissé hát, hogy is mondjam: túl erős ön.

A leleplezett beteget ki kell támogatni a szobából. Csak kint érkezik meg a hangja. Tombol.

— Na ugye mondtam nektek. Hogy nekem nincs semmi bajom!... Hallod ezt te, Józsi?... És te ezt tűröd? Neked ehhez egy szavad sincs? Ne simogass! Ne csitíts! Én igenis beteg vagyok! Kinek hiszel te: a főorvosnak, ezeknek a rongypapiros leleteknek, vagy nekem?...

— Neked, lelkem! Hát persze hogy neked! ..

— Akkor hol a taxi! Látod, hogy nem bírok már járni.

— Hozom, hozom szívem!

És szegény Józsi, fején a láthatatlan papuccsal, és az utolsó garasokat kapargatva zsebében, rohant taxiért az ő «nagybeteg»-jének, aki nem földönjáró, hanem csakis taxinjáró drága szép angyal.

MARGITSZIGETRE f. hó 10-én éjfélkor kimenő

szürke taxiban felejtettem

tárcám iratokkal. Kérem a becsületes megtalálót, hogy számára nézve értéktelen iratokat küldje be Leopold Cornél hirdetőirodába Teréz-körút három megfelelő jutalom ellenében.

Téli-nyári üdülésre rendezik be az újjáépített Parádfürdőt

Parád, június hó

Vidám kopácsolás zaját hozza a Kékes ezerméteres hegygerincéről idehancurozó nyári szél, a vadvirágos, ezerillatú, tarka mezőkön át. Kíváncsian figyelnek föl rá még a folyton munkálkodó harkályok is. Szorgos munkáskezek tatarozzák, csinosítják, formázzák a megtépázott fürdőépületeket és az újjáépítési terveknek megfelelően, igyekezetük nyomán lassan-lassan ismét régi megkapó szépségében tűnik elő a 200 esztendős multra visszatekintő világhírű gyógyhely, nagyszüleink kedvelt üdülője: *Parád.*

Megnyilt a strand

Tavaly november óta folyik a tetemes költséget jelentő helyreállítás, amelyet *Károlyi* Mihály kezdeményezett, miután visszakapta Parádot is, amely bizony eléggé siralmas állapotban volt, magán viselvén a többéves elhagyatottság minden szomorú jelét és pusztulását.

Az újjáépítés azonban olyan lendületesen folyt, hogy a maga neméhen páratlan fekvésű, bércekkoszorúzta fennsíkon nyujtózkodó hegyi strandfürdő, melv ma megnyilt. Míg a fürdőépületekben lévő zárthelyiségű kádfürdő legkésőbben *július végére szintén üzembe kerül.*

Parádfürdő 1944. végéig 400 vendégággyal rendelkezett, tehát több volt a férőhelye, mint *Lillafürednek.* Július végére 200 vendégágyat magábanfoglaló két épületet fog átadni a közönség részére a fürdőigazgatóság, mégpedig a régi *Erzsébet-* és a modern *Gyógyszállót* az összes üzemekkel együtt. Vagyis ugyanekkor megnyílik majd a vendéglő, a cukrászda, a kaszinó és velük együtt a villanyfejlesztőtelep, a kristály-jéggyár és a beszerelésének utolsó stádiumában lévő központi fűtőberendezés is.

Központi fűtés

A régi Parádfürdővel szemben ugyanis az újjáépítettben *téli-nyári üdülőélet* lesz és ennek megfelelően korszerűen átépítették az épületeket, elsősorban a Gyógyszállót. Minthogy a fürdő 340 méter magasságban van a tengerszint fölött és igen gyakoriak a hűvös napok, szükség esetén nyáron is működésbe lép majd a *központi-fűtés,* amelynek forróvizeskazánját kizárólag a környező őserdőből kitermelt fával fogják fűteni, mert a szénben lévő kéngázok megrontanák a rendkívül kedvező klimatikus környezet oxigéndús levegőjét. A teljesen subalpin jellegű táj fölött ugyanis néha oly alacsonyan szállnak tova a felhők, hogy a füst csak nehezen talál utat magának fölfelé. Az erősen kéntartalmú magyar szenekből alácsapódó kénvegyületek, tehát igen kellemetlen következményeket okoznának és ezért választották illetékesek a drágább fatüzelést.

A Gyógyszállóban filléres áron ismét kapható lesz majd a parádi víz, a híres Csevicze-forrás gyöngyöző, jéghideg, kénhidrogénes, szénsavas terméke; a fürdőkádakban és süllyesztett márványmedencékben pedig ismét megjelenik a rozsdaszínű, arzénes-vasas-tímsós, csodálatos gyógyhatású, folyékony orvosság, a Föld méhének eme megváltó ajándéka, amely Parádot világhírűvé és az összes női betegségek szenvedőinek Mekkájává avatta.

A telepített lucfenyő-erdő

A fürdőtelep helyreállítási munkálatait személyesen irányítja *Karczos* Béla fürdőigazgató, aki műszaki képesítésű ember és korábban tíz évig Eger városának idegenforgalmi hivatalát vezette. Minden egyes szakmunkára külön vállalkozó kapott versenytárgyalási úton megbízást. Az Országos Tervhivatalt külön elismerés illeti, mert lehetővé teszi a dolgozók olcsó üdülését úgy tömeg-, mint egyéni alapon.

Károlyi Mihály a pünkösdi ünnepek előtti szombaton váratlanul megjelent autójával Parádon és nagyon meg volt elégedve a látottakkal. Felment a fürdőtelep fölötti Fehérkőhegyre is, megtekintvén azt a *lucfenyő-telepítvényt,* amelvet 55 esztendővel ezelőtt az ő kívánságára létesítettek. A lucfenyő-telepítvény azóta hatalmas, vastagtörzsű szálfákká fejlődött, eleven cáfolatául annak a véleménynek, hogy a lucfenyő csakis 600 méteren felüli magasságban marad meg. Íme, Parádon 400 méter magasságban is gyönyörű erdővé fejlődött, amelynek nyögve hajladozó, örökzöld fái között *Széchenyi* István parádi nászútjáról, *Kossuth* Lajos honfibánatáról és nagyanyáink tovaröppent, hol boldog, hol boldogtalan életéről mesél a zokogó, sírú, menekülő és simogató mátrai szél...

Igali Béla

Felavatták a budapesti házmegbízottak székházát

Szombaton délután avatták fel a Báthory-utcában a budapesti házmegbízottak új székházát. A székházavatáson *Róna* Andor elnök mondott ünnepi beszédet, majd *Dabronaki* Gyula üdvözölte a budapesti házmegbízottakat, akik, mint mondotta, jó munkát végeztek.

Az úrnapi záróra

Az úrnapi záróra a záróra-kódex rendelkezése szerint az ország egész területén a reggeli nyitástól 12 óráig terjed. A nyitás azonban nem kötelező. A cukorkaüzleteket reggel 9-től este 10 óráig lehet nyitva tartani. A kiskereskedelmi alkalmazottak foglalkoztatása esetén az órabér 200 százalékát kell pótlék fejében fizetni.

Hatszázötven holdon termelünk az idén nemesített gyapotot

A gyapotot a szakemberek a «nap gyermekének» nevezik. A gyapotnövénynek napsugár kell, több mint amennyi Magyarországon a földre árad. A gyapot viszont az emberiség legfontosabb fonó és szövő rostja, ruházkodásunknak és házi berendezésünknek egyik legfontosabb nyersanyaga, amelyből az országnak évenként 300.000 métermázsára van szüksége. Ezt a hatalmas mennyiséget ma behozatallal fedezzük, tehát a gyapottermesztés hazai meghonosítása nemzetgazdaságunk egyik lényeges problémája.

Ma gyapottermesztés kisebb-nagyobb mértékben mindenütt folyik, ahol az éghajlati viszonyok a gyapotnak megfelelnek. A «Nap gyermeke» ugyanis csak olyan helyen terem meg, ahol a talajhőmérséklet legalább 15 fok, a levegőhőmérséklet pedig 17—18 fok akkor, amikor a mag csirázik, fejlődéséhez pedig 20—30 fokos átlagos hőmérséklet kell. A tenyésztési idő 8 hónap, amely idő alatt állandóan erre a hőmérsékletre van szüksége. Ilyen hosszú tenyésztési időről azonban Magyarországon szó sem lehet. A gyapottermesztés északi határa Amerikában jelenleg a 40. szélességi fok, Európában pedig a Krim-félszigeten és Del-Bulgáriában a 46. északi szélességi fok. Magyarország viszont nagyjában az északi szélesség 46. és 48. fokai között fekszik, tehát a gyapottermesztésre eddig alkalmatlan volt. A gyapotnövény meghonosítását nálunk már 1783-ban megkísérelték, de sem akkor, sem azóta komoly eredményt a kísérletek nem értek el.

Kevesebb napfénnyel terem nálunk a „nap gyermeke"

Nagyobbarányú és több eredménnyel kecsegtető kísérleteket mult évben végzett a *szegedi Növénytermesztési Kísérleti Állomás,* amely *Békés* és *Jászkunszolnok* megyében 38 holdon vetett gyapotot.

Ezeket a kísérleteket már olyan gyapot-vetőmagvakkal folytatták, amelyeket a *Szovjetúnióban* folytatott *micsurini* kísérletek során megnemesítettek. Ezeknek a vetőmagvaknak *30—40%-kal csekélyebb fénymennyiség is elegendő* és a tenyésztési időt 130 napra, tehát 4½ hónapra sikerült csökkenteni. Az április 15. és október 15. közé eső hathónapos tenyésztési idő alatt Észak-Amerikában a melegmennyiség 4700 fok körül van, a középázsiai gyapotvidéken 4300 körül, míg Szegeden, tehát a gyapottermesztésre alkalmas legdélibb országrészen e hat hónap alatt az összes melegmennyiség — a napi középhőmérsékletek összege — mindössze 3345 fok. Ez a melegmennyiség a régebbi gyapotfajták számára nem volt elegendő, viszont a Szovjetúnióban és Dél-Bulgáriában kinemesített gyapot-vetőmagok már e melegmennyiség mellett is megfelelő termést hoznak.

A földmívelésügyi minisztérium termelési osztálya az idei évben már az elmúlt évnél sokkal nagyobb arányokban tesz kíséretet a gyapottermelés meghonosítására. A minisztérium elsősorban meghúzta a magyar «gyapotöv» határát oda, ahol a vegetációs idő hőmennyisége elér a 3400 C-fokot és ahol kilátás van 160—170 fagymentes napra. Ezeknek az adottságoknak az országnak az a része felel meg, amely körülbelül *Szekszárd, Kiskunhalas, Szentes, Bánkúttól* délre, valamint a *Nagykanizsa, Keszthely, Lepsény, Pécel, Tiszafüred, Hajdúszoboszló* vonaltól délre esik.

E területeken kísérleti állomásokat, mintatelepeket is felállítottak, amelyek a termelőkörnyék dolgozó parasztjai részére oktatást is nyujtanak. Az idei évben a Szovjetunióból, Bulgáriából, Texasból, Braziliából, Marokkóból és más országokból beszerzett vetőmagokkal 650 holdon folyik a gyapottermelés.

A jövő tervei

Lázár Vilmos miniszteri tanácsos, a termelési osztály főnöke, becslést állított fel a termelés előreláthaló eredményéről. E becslés szerint 1 kataszirális hold várható gyapottermése 2.8 métermázsa lesz minden rossz esetőség számbavételével, ami annyit jelent, hogy holdanként 0.80 métermázsa fonható gyapotot kapunk, miután a többi vetőmagnak marad meg. Ez tehát azt jelenti, hogy az idei évben 464 métermázsa gyapotot tudunk Magyarországon termelni.

Ez még nem jelentős mennyiség, azonban a rendelkezésre álló, a magyarországi éghajlati viszonyoknak megfelelő minőségű vetőmag segítségével 1950-ben már 2400 holdon, 1951-ben majdnem 10.000 holdon, 1952-ben 44.000 holdon és *az ötéves terv utolsó évében közel 200.000 holdon tudunk gyapotot termelni.*

Ennek az óriási területnek a terméseis rendkívül jelentékeny mennyiség lesz. Miután a becslés során tekintetbe vették, hogy a hazai viszonyoknak teljesen megfelelő gyapotmagot sikerül kinemesíteni, előreláthatólag az első évben elért 2.80 métermázsás magvas gyapottermés a 3—5. évben 3.30 métermázsás átlagig emelkedik. Ebben az esetben az ötödik tervév végén 660.000 métermázsa magvasgyapottal fog rendelkezni az ország, ami annyit jelent, hogy ennek 30% fonható gyapotpehely. *tehát 198.000 métermázsa áll majd a hazai ipar rendelkezésére, ami a teljes szükséglet 66%-a.*

Radó István

Az ingatlanközvetítői tevékenység szabályozása

A kormány a hivatalos lap szombati számában rendeletet közölt, amely az ingatlanközvetítői tevékenységet *iparengedélyhez köti.* Mező- és erdőgazdasági ingatlan, valamint beltelep adás-vételének és haszonbérletének közvetítéséhez az iparengedélyen kívül *a földmívelésügyi miniszter engedélye is szükséges.* Az adás-vételi megállapodások megkötéséhez az iparhatóság által előzetesen hitelesített, sorszámozott űrlapokat kell használni és a közvetítőknek nyilvántartó könyvet kell vezetni. Az eddig engedélyek 30 napon belül hatályukat vesztik és új iparengedélyt 30 napon belül kell kérni.

Megnyílt a József Attila-múzeum

József Attila Múzeumot rendezett be a kultuszminisztérium a *Petőfi-házban.* A múzeumot most nyitotta meg *Horváth* Márton, a Szabad Nép felelős szerkesztője. Beszéde során vázolta József Attila jelentőségét. A maga korában költészete — mondotta a többi között — útmutatás volt a szocializmus felé. Akad olyan hang, amely azt mondja, hogy költészete nem a költői képek sorozatából áll, hanem az egyszerű, mindennapi élet munkájából. Nem igaz azonban, hogy a hidak és gyárak helyettesíthetik a költészetet; a munka lelkesedése a költészet páthoszát. A dolgozó tömeg igénye ellentmond ennek. Hangsúlyozta ezután Horváth Márton, hogy Magyarországnak a Szovjetúnió kultúrája felé kell fordulni. A beszéd után a jelenlévők megtekintették a múzeumot.

Hangversenyek

Koncert rendezései:

Chopin-verseny győztesei hangv. 15-én Zeneak. 8.

MALECKY BIANCA EMLÉKEST 19-én, vasárnap 8 Zeneak. **Svéd Sándor, Báthy, Orosz Júlia, Tiszay** Magda, **Csüdör** Irén, **Palló, Kálmán, Ország, Váry** Egon stb. felléptével.

GINETTE NEVEU 30-ÁN szólóest nagyszerű műsorral. —

Szőv. Zenekar hírlelei: GINETTE NEVUE 28-ÁN

Városi 8. Beethoven, Brahms versenyek. Mesterbérlet XI. **Mozart-est Klempererrel 29. —**

ÁLLATKERTI SZÍNPAD

Megnyitó díszelőadás:

18-ÁN: FAUST

Svéd Sándor, Nagypál László, Fodor János, Neményi, Raffay, Birkás, Várhelyi. Vez.: Komor.

19-ÉN: JAZZ-REVÜ

Honthy, Sárdy, Gyurkovics, Joe Turner, Hollós Ilona, Vadas Zsuzsa, Pogány László, Vécsey, Vigh Tomi, Hurrikan, Apor-Bágya, Budapest jazz-zenekar.

22-ÉN: BOHÉMÉLET

Orosz Júlia, Szilvássy Margit, Nagypál, Mindszenti, Reményi, Bencze. Vez.: Pless.

24-én és 25-én, **Schubert:**

HÁROM A KISLÁNY

Svéd Sándor, Honthy Hanna, Sárdy János, Szörényi Éva, Solthy György főszereplésével. Operai zenekart vez.: Kerekes. Előadások kezdete ½9. Jegyek 3 Ft-tól **Muzsánál,** Somogyi Béla-út 10, **Városiban,** Állatkertiben, **Ibusznál.** —

KIÁLLÍTOTT MŰVEK JEGYZÉKE

OLAJFESTMÉNYEK

Fülöpszállási táj	1905.	19×27
Lovak az istállóban	1908.	37×61
Tarnaörsi híd	1931.	24×34
Lovak a nyári jászolnál	1941.	39×55
Tehenek a nyári jászolnál	1942.	17×29
Tehenek a vásárban	1942.	17,5×26
Halászhálók a Duna partján	1947.	29×44
Boci	1951.	21×31
Cséplés Dömsödön	1951.	20×25,5
Cséplés az Apajpusztai Állami Gazdaságban	1951.	18×31
Pusztai táj	1951.	34×49
Békési füstös konyha	1952.	23,5×33,5
Budafoki részlet	1952.	32×44
Nyárfák	1953.	28×19
Önarckép	1953.	24,5×22
Dömsödi táj	1953.	20×29
Aratás aratógéppel	1954.	21×32
Faluvége télen	1954.	18,5×30

RAJZOK ÉS AQUARELLEK

Részlet Amalfiból	1898.	aquarell	35×27
Kalocsai táj	1900.	aquarell	27×42
Vízhordás a Tiszáról	1900.	ceruza	21×31,4
Mezítlábas fiú	1900.	aquarell	25,4×14
Kalotaszegi fonóasszony	1902.	aquarell	29×38
Rodostói részlet	1904.	aquarell	13,5×21,5
Drinápolyi utca	1904.	aquarell	13,5×21,5
Részlet Skuttariból	1905.	aquarell	21,5×37
Rodostói kút	1905.	aquarell	13,5×21,5
Viddini utca	1905.	aquarell	13,5×21,5
Rodostói részlet	1905.	aquarell	13,5×21,5
Rodostói részlet	1905.	aquarell	13,5×21,5
Malom a Mikestelken Zágonban	1905.	aquarell	13,5×21,5
Budafoki Dunapart	1947.	ceruza	16×24,9
Dunai részlet Mohácsnál	1947.	rajz és ecset	30,2×45
Budafoki présház ajtaja	1949.	aquarell	21×55
Kordélyos lovak		ceruza és aquarell monochrom	21,5×13
Segesvári torony (befejezetlen)	1951.	ecsetrajz	17,5×27
Széles út a pusztán	1951.	monochrom	16,9×26,3
Pusztai részlet	1951.	monochrom	17,6×27
Tócsa a pusztán	1951.	aquarell	28,6×36,5
Cséplőgép	1951.	monochrom	18×27,6
Házak a tó partján	1952.	aquarell	20,8×30,5
Öreg házak Sárospatakon			
Sárospataki részlet (Bodrog part)	1952.	fek. kréta, szépia	43×33
Sárospataki vár és kastély	1952.	fek. kréta, szépia	38×51
Sárospataki részlet	1952.	aquarell	26,5×30,5
Részlet Sárospatakról	1952.	monochrom	27,6×42
A Rákóczi Múzeumban (Sárospatak)	1952.	monochrom	29,7×39
Tócsák a pusztán	1952.	fek. kréta, ecset	28×43
Koratavasz Budafokon	1953.	aquarell	34×47
Régi ház tornáca	1953.	fek. kréta, szépia	43,1×30,9
Rajztanulmányok „Kubikusok" c. képhez	1953.	fek. kréta, szépia	29×39,8
Őszi táj (Dömsöd)	1953.	aquarell	25,5×21,5
Falusi udvar	1955.	aquarell	21×18
Ősz	1953.	aquarell	26,6×18,6
Részlet a holt Dunánál	1953.	szépia	29,7×39,5
Koratavasz	1954.	aquarell	18,7×27,5
Edvi Illés Aladárné: Edvi Illés Aladár portréja		ceruza	23×17,5

Felelős kiadó: Szurdi Márta

Állami Nyomda, Bp. 1954. — 6774/05. — Fel. vez.: Koltai Ferenc.
Készült 400 példány.

Edvi Illés Aladár

FÉNYES ADOLF TEREM. RÁKÓCZI-ÚT 30

MŰCSARNOK KIÁLLÍTÁSAI

EDVI ILLÉS ALADÁR

GYŰJTEMÉNYES

KIÁLLÍTÁSA

BUDAPEST, 1954. OKTÓBER HÓ

EDVI ILLÉS ALADÁR
(1870)

A magyar festőművészek legidősebb nemzedékének tagja Edvi Illés Aladár. A 85 éves művész szép ívű pályája töretlen egységben áll előttünk s ha e kis kiállítás keretében nem is törekedhettünk teljességre, megkíséreltünk olyan keresztmetszetet nyújtani, amelyről leolvasható ennek a művelt, nagyszívű, a természethez, a magyar földhöz eltéphetetlen szálakkal fűzött művésznek minden jelentősebb fejlődési szakasza. A kiállítás legfőbb szempontja az, hogy régebbi munkái mellé felsorakoztatva bemutassuk, milyen frissen és érzékenyen fordult az idős művész a felszabadulás utáni új feladatok felé. Kezdettől fogva kiváló tájképfestő volt, de a természet szeretete nem csupán festői elragadtatásából fakadt, hanem nagy része volt abban a tudatos hazaszeretetnek. S ahogy fiatalon végigjárta a bújdosó kurucok nyomait Törökországban és Bulgáriában és megfestette Mikes Kelemen leveleinek színhelyeit — Zágon, Viddin, Gallipoli, Rodostó, — s ahogy megfestette a Nagyalföld utolsó szélmalmait, olyan és még nagyobb szeretettel fordult a megújult magyar föld felé és lelkesen festi az Alföld öntözőcsatornáit, a gépesített aratást, tehát mindazt, ami könnyebbé és eredményesebbé teszi az emberi munkát, a termelést. S hogy mit jelent a művész számára a melankólikus szélmalmok után megjelent okos gép, az tisztán és világosan mutatkozik az új képek derűjén, selymes egén, aranyos csillogásán.

Tanulmányait a Mintarajziskolában, Székely Bertalan vezetésével kezdte s a nagy mester a kiváló mesterségbeli tudással együtt a haza mindhalálig való szeretetét is beleplántálta a fiatalokba. Ez a múlhatatlan ragaszkodás hozta vissza mindig Edvi Illés Aladárt számtalan s igen sikeres külföldi útjáról, vagy éppen indította útnak, mint a törökországi út esetében.

A Mintarajziskola után Párizsba utazott, ahol a Julian-ban tanult R. T. Fleury, Bouguereau és más jeles mestereknél. Ekkor meglátogatta Munkácsyt is, aki éppen a Sztrájkon dolgozott s a fiatal művészben már fáradt, depressziós ember benyomását keltette. Megnézte a bemutatott képeket s azt mondta: „Tájkép, az is valami? Tájképet könnyű festeni!" Az ifjút nem kedvetlenítette el a bírálat, tudta, hogy Munkácsy művészetének is jelentékeny részét teszik az egyáltalán nem könnyen festett, remekművű tájképek.

Edvi Illésnek kezdettől fogva kedvelt műfaja volt az akvarell s már egészen fiatalon szerepelt vízfestményeivel a Műcsarnok kiállításain. 1897-ben római ösztöndíjat kapott s gondosan tanulmányozta az olasz reneszánsz nagy klasszikusait és a modern művészeket. Mély benyomást tett rá F. Palizzi híres állatfestő munkássága. Fáradhatatlanul festette a római, nápolyi, levantei partokat s emellett elkezdett állatábrázolással foglalkozni. Mendlik Oszkár, a Hollandiában élt híres tenger-festő volt legjobb barátja, akinek társaságában 1900-ban visszatért Rómába, majd 1902-ben, ugyancsak együtt Dalmáciában festettek számos, szebbnél szebb akvarell tájképet.

A Mintarajziskolában, ahová 1903-ban meghívták tanárnak, a fiatal művész nagy örömmel tett eleget a megtisztelő megbízatásnak és csaknem harminc esztendőn át nevelte a művészgenerációk sokaságát a művészet és az akvarell-eljárás szeretetére.

A már említett 1904—5-ös törökországi utazás után, 1906-ban Hollandiába ment Mendlikhez, ahol azonban nagyon jelentős élményre talált. Megismerkedett Jan van Essen festőművésszel, akivel hónapokon át együtt dolgozott s akitől — saját bevallása szerint — a legtöbbet tanulta. Ami nemes hagyomány csak fellelhető a holland festészetben, a mesterség titkainak apáról fiúra, mesterről tanítványra szálló ismerete, Jan van Essen műhelyében hozzáférhetővé lett a lelkes magyar művész számára. Azonkívül másolta a nagy és kismestereket s ezáltal mélyen behatolt a holland művészet művességébe és szellemébe. Mindez hozzájárult, hogy oly gazdag és sokoldalú lett művészete.

Már ezidőben, 1900-tól kezdve hét éven át, télenyáron sok időt töltött Erdélyben s Malonyai Dezső: „A magyar nép művészete" c. könyvéhez gyűjtött anyagot. Bejárta az egész Kalotaszeget és számlálhatatlan rajzot és akvarellt készített, tájképet, figurálist és enteriőrt egyaránt. A Malonyai-könyv szépsége és használhatósága nagyrészt Edvi Illés Aladár szép illusztrációinak köszönhető.

Pihenéstelen munka az egész élete s így hihetetlenül termékeny is volt mindig, de munkásságának mennyiségi jelentősége soha nem ment a minőség rovására.

Házassága által — alföldi lányt, egy tanítványát vette feleségül 1909-ben — érdeklődésével az Alföld felé fordul s néhány éven át a nyarat a Jászságban töltik. Elvarázsolja a Nagykunság s a tengereket és hegyeket megjárt művész lenyügözve áll az alacsony horizontú, végtelen puszta előtt. Monumentálisabb ez számára minden eddigi tájélménynél s úgy érzi, a Petőfi megfogalmazta pusztával találkozott. A költészet egyébként is legnagyobb szenvedélye és hét nyelven olvassa kedvenc költőit, eredetiben Puskint és Shakespearet, Goethet és Dantet, Hugot és másokat. Oroszul például 1914-ben tanult meg — nem volt katona —, hogy Csehovot, Tolsztojt, Gorkijt csorbítatlan szépségében és nagyságában ismerje meg.

Az alföldi festészete ismét egy hétesztendős periódus, majd a Balaton vonzza magához. Már 22 éves korában Szigligeten próbálkozott a Balatonnal, de a falu mérhetetlen elmaradottsága, nyomora a kastély tövében olyan riasztóan hatott rá, hogy szinte menekült onnan. A táj szépsége nem feledtette az emberek, a dolgozók életének csúfságát, örömtelenségét. Majd egy emberöltő kellett hozzá, hogy újra felkeresse a Balatont, amelyet ekkor nagyon felkaptak és látogattak. Keszthely, Györök, Szepezd, Tihany, Kenese minden zugát felverték a festők és Aggházy, Csók, Edvi Illés, Nádler és Vaszary versenyt festették azidőben, 1917 és 25 között az örök és mindig más nagy tavat felhős egével, csipkés partjaival.

Művészete egyre fejlődik, változik s keresi a korszerű, de mindig kifejező erővel bíró eszközöket. A természet iránti vonzalma is egyre mélyül, olyan formán, mint ahogy az ifjú heves és változékony érzelmei a férfikorban tartóssá, következetessé, megbízhatóvá válnak. A magyar föld mind az ezer arca kedves a művésznek s a legkisebb, rebbenő szépségtől az elemek félelmetes erejéig minden élményszerű és képbe kívánkozik. A korai, rodostói és hollandiai akvarellek részletező gondosságát már a kalotaszegi képeken s még inkább az alföldi tájképeknél szélesebb kezelés váltja fel. Festői nyelve összefogottabb, nagyvonalúbb lesz, ugyanakkor érdeklődése, témaválasztása még bensőségesebb. Egy ízben, mikor szép kis kertes háza volt a budai hegyekben, tavasz-sorozatot festett virágzó ágakból és csaknem húsz elragadó kép született a mandulavirágtól az orgonáig.

A felszabadulás után pár évig Budafokon lakott, de nem inspirálta a környezet, mert úgy érezte, nincs a falunak semmi magyaros vonása, de azért csak dolgozott mert — saját szavai szerint — ha egy festőt egy négyzetkilométernyi pusztára zárnak, akkor is talál témát. A puszta, számára mindenképpen a legnagyobb ösztönző élmény s úgy érzi, most, öreg korára találta meg az igazit. A három nagy periódus, Kalotaszeg, Jászság és a Balaton után új szakasz kezdődik művészetében. Kiköltöztek Dömsödre, a Kiskunság kapujába, ott kezdődik az Alföld. Szorgalmasan kijár a hét kilométerre fekvő apaji állami gazdaságba, ahol a szikes föld termővé tételén munkálkodnak, s ez annyira lelkesíti, hogy tervbe vette egy triptichon (hármas kép) megfestését, amelynek témája: a puszta tegnap, ma és holnap.

Ezt a nagyszerű művészt teljesen átjárja az újnak szeretete és különös örömmel készül a felszabadulás tizedik évfordulójára s állami megbízásból festi ünnepi képét: „Aratás géppel". Sokszor mondjuk, hogy a szocializmus fiatalít s ha megvizsgáljuk Edvi Illés Aladár nagyszerű életművét, láthatjuk, hogy teremtő ereje az utóbbi tíz évben nemhogy csökkent volna, de kivirágzott, új élményekkel, új mondanivalókkal gazdagodott. A nyolcvanöt éves művész fiatalon, fáradhatatlanul dolgozik ma is, minden nap és képei egyre inkább forró vallomások a nagyon szeretett szülőföld, a haza egyetlenségéről.

Hosszú élete, gazdag munkássága során számtalan hazai és külföldi kitüntetésben volt része. Ordók, pénzek, utazások emelték hírét-nevét, de új életünk szépségét, heves művészi élményeit, az új rend adta kitüntetését, a Munkácsy-díjat nem cserélné el a régiért. Tanítani jó volt, festeni szép — mondja, — s öreg koromra találtam meg igazán a valóság szépségét és igazságát.

A kiállítás mindenben igazolja a művészt, bebizonyítja nemes és lelkes törekvéseit, bemutatja a megvalósítás magas művészi színvonalát. Mindenkor a valóság talaján állva, de ma új tartalommal gazdagon festi finommüvű képeit. Ha igaz az, hogy az öregség ismérve nem az, ami már mögöttünk van, hanem ami előttünk, úgy Edvi Illés Aladár nagyon fiatal, mert — invencióját, munkabírását, termékenységét tekintve — több van még előtte, mint amit maga mögött hagyott. S az előtte álló szép, nagy feladatoknak minden bizonnyal eleget fog tenni.

Oelmacher Anna

Edvi Illés Aladár

e.a.

Ujság 1928. ápr. 29.

**** Edvi Illés Aladárék műteremkiállitása.** Virágzó gyümölcsfás kertek között visz az ut Edvi Illés Aladárék fürjutcai müterme felé és a mandula-, a barack-, az almavirág édes illata kiséri el odáig az embert. Ebben a meghitt művészetnek teremtett környezetben mutatja be gazdag munkásságának termését Edvi Illés Aladár és hitvese, Karádi Etelka. Mind a kettőjük nevét és művészetét jól ismeri a közönség kiállitásainkról, amelyeknek régi és szorgalmas szereplői. Edvi Illés Aladár legkiválóbb akvarellistáink egyike, valóságos virtuóza ennek a festői eljárásnak. Tájat, emberi és állati alakot egyforma könynyedséggel és költészettel tud vele fölidézni. Mesteri képei között azonban több az olajfestmény. Nagy a tárgyi változatosságuk, mert Edvi Illés Aladár nem egyhelyben élő festő, hanem vándor természet, ki egész Európát bejárta és a méh szorgalmával mindenből hazahozott valamit, ami érdeklődését megragadta. Apró motivumuk szomszédságában különösen egy hollandus szinharmóniáju magyar szélmalmos tája és egy barna-szürke harmóniáju kavargó felhős tája ragadt meg emlékezetünkben. Edvi Illés Aladárné Karádi Etel főként az arcképfestést miveli nagy szorgalommal és igen fejlett jellemző tehetséggel. *(e. a.)*

a ta
künk
a se
avag
zetői
tósá
rapí
szívé
irán
hogy
telje
több
rítás
galn
szak
benn
visz
az egyetemi epítkezéseknek a megindulását. Éppen olyan hálával fogadjuk Sopron városának, és különösen annak a nyáron nyugalomba vonult nagynevű polgármesterének mozgalmát,

...ességet meggatorjak. Erős remennyel tolt el
...éren a kormány megértése, amely még a háborús
...zött is lehetővé tette — ha szerény keretben is —

A rector Úr Őmagnificentiájának segítő jóindulata, a társdékán Urak Őméltóságaik igaz kartársi együttérzése, de különösen karunk minden tanárának támogató együtt működése mellett bízom abban, hogy az Úristen áldása rajta lesz ez évi munkánkon is.

Mélyen Tisztelt Ünneplő Közönség!

Méltóztassék megengedni, hogy az előrebocsátottak után rátérjek székfoglalóm tulajdonképpeni tárgyára.

A jelen kort a természettudományok és velük kapcsolatban a technika erős lendületű fejlődése jellemzi. Mindennapi életünk telve van műszaki vonatkozásokkal; a technika vívmányai az egyes ember, valamint a társadalom életét áthatják és átalakítják. A mérnök tevékenységét nem tudja nélkülözni az őstermelés, a mezőgazdságban műszaki beavatkozást jelentenek a talajművelő, termésbetakarító gépek, a talajerő fenntartására irányuló műtrágyázás, az öntözés, a belvízrendezés, s végül a termékek és javak mozgatása; az erdőgazdaságban az erdei termékeknek a tőtől való elválasztása, kialakítása, az erdőnek szállítóberendezésekkel való feltárása; a bányászatban a fejtésre, szállításra, szellőztetésre, vízmentesítésre, ércelőkészí-

Edvi Illés Aladár

MŰTEREMKIÁLLITÁS

Edvi Illés Aladár, a neves festőművész és felesége, az ismert kitűnő portréfestő együttes műteremkiállítást rendeztek Fürj-utcai villájukban. A természet igazi szeretetével, nagy elmélyedéssel megfestett tájképek, virágzó gyümölcsfák, meleg tónusú, kedves témájú állatképek szerepelnek Edvi Illés Aladár részéről. Felesége színes virág-csendéletcket, finom tónusú karakteres portrékat készitett. Kitűnően sikerültek gyermekarcképei, a legnehezebb műfaj. Edvi Illés György, a művészházaspár fia nemcsak mint festő szerepelt a családi együttesben, hanem néhány elsőrangú plakettjét is bemutatta. A nivós kiállitás e hó 22-ig látható Fürj-utca 32. szám alatt délelőtt 11-től 1-ig és délután 3 és ½7 között.

Uj Magyarság

1936. dec. 20.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
IV. ker., Egyetem-utca 4. sz.

FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA

VÁGJA KI ezt a megrendelőlapot, írja rá pontos címét és helyezze be egy borítékba és küldje el a VIGILIA kiadóhivatalának címére.

MEGRENDELŐLAP

Ezennel megrendelem a VIGILIÁT egy évre 6 P-ért (külföldre 7 P). A pénzt csekklapon beküldöttem, kérek csekkbefizetési-lapot. (Nem kívánt törlendő)

Név: .....

Foglalkozás: .....

Cím: .....

BOLDOG EMBEREK KÖZÖTT

RALPH PARKER RIPORTSOROZATA EGY MOSZKVAI CSALÁD MINDENNAPI ÉLETÉRŐL

22.

Búcsúvacsorán Kuznyecovéknál

És most, hogy elbúcsúzunk Kuznyecovéktól, az, aki bemutatta őket, az olvasóra bízza, hogy átgondolja derűs, biztonságos, kiegyensúlyozott és boldog életüket, amelyet a szocializmus teremtett nekik. „Egy átlagos moszkvai család" életkörülményeiről szólt az a riportsorozat, nem szépített és nem torzított el semmit, igyekezett nemcsak szinte, hanem tárgyilagos is lenni. Így láttam őket élni, így közölték velem gondolataikat, így alakul körülöttük a világ. Amit tapasztaltam, megírtam. Nemcsak azért, hogy az angolnyelvű világban a Szovjetunióról, a szovjet életformáról keringő számtalan jóhiszemű tévedést és rosszindulatú rágalmat megpróbáljam eloszlatni és tényekkel megcáfolni, hanem azért is, mert emberi lelkiismeretem így parancsolta. Hadd idézzem szószerint Vladimir Kuznyecov szavait, amelyeket akkor felelt nekem, amikor nemrégiben, egy este, elmondtam neki, hogyan élnek az én hazámban, Angliában a munkások. Nagyon komolyan és nagyon mélyről így szólt hozzám:

— Nem hiszem, hogy Anglia vagy Amerika népei tisztában vannak azzal, milyen közel állnak ők a mi orosz szívünkhöz.

Húszévi munka eredménye

Bucsuzóra válasszunk ki egy olyan estét a Kuznyecov-család életéből, amikor lakásukon vendégeket látnak, hiszen egy időn át mi is vendégeik voltunk tulajdonképpen: olvasóim, meg én.

Most szombaton volt húsz éve, hogy Vladimir belépett a gyárba, ahol most is dolgozik. E naptól kezdve 20 százalékos alapórabéremelést kap. Örömükhöz vendégeket hívtak.

Natasa annyi hideg hússal, hallal és salátával tömött tálat rakott az asztalra, hogy az abrosz ki sem látszott alóluk. Volt egy kancsó vodka is egy sereg rigai sör, palackban. A sarokban ezüst kosár, tele szalagokkal feldíszített krizantémcsokrokkal. Ezt Vladimir munkástársaitól kapta olyan meghatott és ünnepélyes formák között, amilyenekkel olyan szívesen élnek az oroszok.

Az első vendég a körzeti orvos, az a litván nő, akiről már megírtam egyszer futólag, hogy nem tud Moszkvától elszakadni, mert „mindig közbejön egy érdekes orvosi eset", s így elutazását már hosszú évek óta folyton halogatja. Most is csak egy pillanatra ér rá, odalent várja a kocsija.

— Ó, mennyi érdekes eset! — mondja s épp csak annyi ideje van, hogy átadja Vladimirnak az ajándékát, díszkötésben kedvenc könyvét, Azsájev „Távol Moszkvától" című művét. Úgy emlékszem, erről is írtam már egyszer.

A két következő vendég úgy érkezett, hogy a hangjuk előbb jött be az előszobába, mint ők maguk. Úgy tűnt, veszekednek. De aztán kiderült, hogy csak a Dinamo—Spartak labdarúgómérkőzést tárgyalták meg, amely ma délután 5:4 arányban a Dinamo győzelmével végződött. A «drukkerek» orosz kifejezésének szószerinti fordítása «szenvedőt» jelent, s Kuznyecov két barátja közül az egyik a Dinamóért, a másik a Spartakért «szenvedett».

Közvetlenül utánuk Agripina Grigorjevna érkezett, a Gorkij-kolhozból. Őt is ismerjük már. Hajón és autobuszon jött Moszkvába, hozott magával egy vajjal, hagymával és hosszúszárú szárított gombával degeszre tömött tarisznyát. Jött aztán egy körzeti tanácsos, akit, mint «a mi képviselőnk»-et mutattak be, s akit mindenki ismer ebben a házban, mert kéthetenként idelátogat kérdésekre válaszolni és meghallgatni a panaszokat. Ott volt aztán a kommunista párt üzemi szervezetének a titkára, Vladimir régi barátja. A Kuznyecov-házaspár egyike sem párttag, de ez nem választja el őket azoktól a barátjaiktól, akiket politikai hitvallásuk, magas munkateljesítményük és példás magatartásuk a párt tagjaivá tett. Vele érkezett egy technikus is, egy tudományos kör tagja, aki a gyárban új acéledző eljárást dolgozott ki. Érdekes volt megfigyelni, milyen tisztelettel bántak a háziak és vendégeik ezzel a tudóssal.

(Vége következik.)

Félmillió olcsó húskonzerv kerül piacra

Pénteken reggel örömhírt hirdető táblák fogadták a KÖZÉRT üzletekbe betérő vásárlóközönséget. A feliratok hirdették, hogy életbelépett a húskonzervek 30 százalékos árleszállítása és az új, olcsó árakon korlátlan mennyiségben vásárolható kilós és félkilós plédobozokban a legváltozatosabb formában, a legízletesebben készített marhahús, gulyás, lecsós marhahús, füstölt marhaszegy babbal, füstölt sertéskaraj vagy oldalas, székelygulyás, töltött paprika és más finom kész étel. De leszállították közben ugyanilyen arányban a csirkepaprikás és pástétomkonzervek árait is.

A magyar fogyasztóközönség a multban idegenkedett a konzervektől, árukat sem tudta megfizetni. A felszabadulás óta a magyar konzervipar annyira fejlődött, hogy gyártmányai minden kívánalmat kielégítenek és a fokozódó termelés mellett az árakat is sikerült egyre mélyebbre nyomni.

— Mi tette lehetővé ezt a nagyarányú árleszállítást? — kérdeztük Fáy Árpádot, a KÖZÉRT vezérigazgatóját.

— Népi demokráciánk tervszerű gazdálkodása nyomán jelentkező élelmiszerbőség mellett az élelmiszerárak is folyton csökkennek — felelte Fáy vezérigazgató kérdésünkre. A régi kapitalista rendszer és a mai szocialista tervgazdálkodás között az a különbség, hogy amíg a multban az időközi árlemorzsolódást a tőkések külön profitként vágták zsebre és a legkevésbbé gondoltak arra, hogy az olcsóbbodás előnyeiből a fogyasztóknak is juttassanak valamit, addig a szocialista gazdálkodás a kész áruk árait is az időközben bekövetkezett olcsóbbodáshoz igazítja és egyetlen szempont vezérli, hogy a fogyasztó közönség minél jobb minőségű áruhoz minél olcsóbban jusson hozzá. Előmozdította a húskonzervek olcsóbbodását az a körülmény is, hogy a kormányzat lényegesen csökkentette e cikkekkel kapcsolatban a forgalmi adókat.

— Több mint 12 vagon húskonzervet bocsát rendelkezésünkre a magyar konzervipar, ez mintegy félmillió dobozt jelent, tehát mindenki tetszésszerinti mennyiségben vásárolhatja az olcsó, kitűnő ételeket.

G. J.

John Foster Dulles megbízást kapott az amerikai külügyminisztériumtól a Japánnal kötendő különbéke-szerződés előkészítésére.

SZÍNHÁZ · ÉS · MŰVÉSZET

Dzsingiz kán utóda

Egy távoli nép földjére, felszabadulásának korszakába vezet el ez a film: Mongóliában történik, az intervenciós háborúk idején. Sátrakban laknak még a mongol föld lakói, kincsre éhes láma darálja imádságát a beteg mellett, a nagyobb fizetségért verekedő pap nyakából kiesett amuletet babonásan teszi a fia nyakába az öregasszony. Vad lovakon vágtatva viszik a városba prémjeiket a vadászok, de a város piacán kegyetlen új „civilizált" hatalom szedi el tőlük fillérekért a család egész évi ellátásának értékét jelentő rikka szőrmeket. Az angol prémkereskedők cinikus rablásához az intervenciós csapatok szolgáltatják a hátvédet, s aki nem hajlandó tűrni az aljasság uralmát, annak menekülnie kell. A fiatal vadász, aki már megmutatta erejét az elnyomóknak s akit halálra üldöznek, a hegyek felé veszi útját, a szovjet partizánokat keresi meg, csatlakozik hozzájuk, velük harcol az elnyomók ellen, amíg csak fogságba nem esik s el nem hangzik az unott parancs: „agyonlőni!" De gyilkos golyóktól sebzett testére, amely már legurult a dombról, újra szükség lesz, üzleti érdek lesz, hogy megmentsék az életnek: holmijai között megtalálják az amulettet, amelynek régi szövege szerint az amulett viselője Dzsingisz kán leszármazottja. S a parancs megfordul: életben tartani mindenáron, mert a nép körében legendás név hatalmas üzleti lehetőséget jelent, báburalkodót, könnyű eszközt a népelnyomó idegen uralom fedezésére és biztosítására. S megindul a „civilizált" és „civilizáló" folyamat, minden cinikus embertelenségével: az operációs kések és fűk nem az életnek hozzák vissza az embert, hanem az üzletnek, az európai öltözet, amelyet a merev emberre ráadnak, nem emberség, hanem gúny az estély amelyet „tiszteletére" adnak, nem megbecsülést jelent, hanem a könnyű leigázás kárörömét. Eggyel azonban nem számolnak az embertelen elnyomók: a pillanattal, amikor az életbe visszakerült ember öntudatra ébred. S ez a pillanat akkor következik be, amikor egy másik partizánon készül megismétlődni ugyanaz, ami őt érte a dombok mögött, amikor az estély termeibe egy másik halálraitélt rohan be üldözői elől. Akkor felébred benne élete, emlékei, emberi öntudata, ereje s szétcsapva a sikoltozó vendégek között, úgy indul meg új útján, mint az elemi erők, játékként söpörve el mindent és mindenkit, aki útjába kerül, hogy azzá válhassék, aminek lényegét ott ismerte meg a hegyekben a szovjet partizánok között: egy nép szabadságharcának katonájává, akinek az elszenvedett igazságtalanságtól óriásra nőtt ereje milliókat vezet el a győzelemig.

Pudovkin világszerte megbecsült nagy neve, nemzetközi szakmai tekintélye fémjelzi ezt a rendkívüli filmet, amelynek hangos változatát húsz esztendő választja el az első néma változattól, ez a húsz esztendő azonban inkább elmélyítette, mint megfakította. Mi bizonyult ennyire időtállónak, sőt, nemcsak időtállónak, de olyannak, ami még nyert az időkkel? Az esztmei tartalom igazságának ereje és a szocialista realizmus módszerének eszközei, tehát a helyesen látott valóság és ennek a valóságnak zseniálisan visszaadott képei. A pártos művészet itt még nem a mai, nyílt hangján beszél, még nem az eredményekből tekint vissza a kezdetre, de az első lüzdelmes esztendők hatalmas lendületéből; abból a lenyűgöző erőből, amely a szabadságáért harcoló nép élére állt fiatal mongolból árad, érzi meg a néző a szabadságharc diadala utáni munkás esztendők igazi, emberi kultúrájának győzelmét a mongol földön s ennek a győzelemnek titkát: a szabadságban alkotó munkára kibontakozó emberi erőfeszítést. S a népet az idegen elnyomóknak kiszolgáltató vén lámák pergamen-arcát figyelve, a szörnyű elmaradottságot lükrözö álarcos-maszkos vallási szertartások monoton dobjait hallgatva, a mai nézőben a jelen ismerete formálja át értelmi élménnyé az idegekét, egy lezárult történelmi korszakká a hajdani drámu cselekményét, amelynek színhelyén ma már emberré lett az ember a szabadságban.

B. L.

Edvi Illés Aladár gyüjteményes kiállítása

A Fővárosi Képtár Fényes Adolf terme (Rákóczi-út 30.) kiállítást rendezett a magyar akvarell-festészet egyik legkitűnőbb művelőjének Edvi Illés Aladár festőművésznek műveiből, nyolcvanadik születésnapja alkalmából.

A mintegy negyven olaj- és vízfestményt, rajzokat magában foglaló anyag szép képet ad Edvi Illés Aladár közel 60 esztendős festői tevékenységéről. Az örökifjú mester művészetét a természeti valóság és a tájképi hangulatokban rejlő költőiség kifejezése foglalkoztatta egész életpályájának során. Művészete éppen ezért intim bensőséges hangulatokban gazdag, amely sajátságát nem műveinek viszonylag kis mérete idézi elő, hanem szemlélődő, kutató, a pontos megfigyelésre beállított művészi tevékenységéből fakad. Elszakíthatatlan szálak fűzik őt a természethez s ezért sohasem állt a formai problémákkal foglalkozó, különböző izmusokat megvalósítani akaró mesterek táborába. Egyfajta félénkség jellemzi, a modern kapitalista nagyvárosok élete s azoknak számos emberi és művészi problémái előtt riadtan torpant meg, falura húzódott vissza. Életének legjava részeit a parasztok között, folyópartokon, az állatok életének szeretetteljes tanulmányozásával töltötte el. Az őszi bokrok között kéklő pára, a derült, fehér bárányfelhőkkel tarkított ég, a messzi alföldi távlatok jelentik számára a világot. Valóban ha valaki elmélyültebben tanulmányozza apró hangulati finomságokban gazdag művészetét, a messzi sejtelmes távlatok keresésében egyfajta romantikus szabadságvágyat fedezhet fel. Szabadságvágyából folyik humanizmusa, mely elsősorban Tolsztoj és a nagy orosz realista írók hatására alakult ki benne. Nem harcos humanizmus ez, nem az elnyomottak felszabadításáért küzdő, hanem rezignációval, aggódással és szánakozással telített együttérzés. Ennek ellenére művészete mégis derűs, optimista, a világ iránti szeretetből fakadó.

Emberi és művészi szemlélete következtében ezért festményeiben, rajzaiban mindig megtalálhatjuk az időnkívüliség jegyeit, annak ellenére, hogy látszólag minden alkotása egy-egy pillanatnyi benyomás, impresszió rögzítése. A pillanatnyi benyomás kifejezésére való törekvés fejlesztette ki benne a szándékainak legjobban megfelelő technikát, az akvarell, a vízfestés módszerét. Technikailag sokféle megoldást láthattunk ezekből, a lemosódó módszerrel készült «Önarckép»-től kezdve egészen a nemrégiben «alla prima» technikával készült őszi tájképekig. Dekorativabb jellegű technikával festette a század elején a kalotaszegi vízfestményeket, melynek segítségével a kalotaszegi nép virágpompára emlékeztető ünnepi öltözetét ragadta meg találóan.

Olajképeit a vízfestésre emlékeztető könnyed, friss eljárással készítette. Különösen a kései olajfestményeknél találhatjuk meg erőteljes formában a vízfestés befolyását. Olajképei között, melyek az akvarellekhez hasonlóan intim tájképi részleteket, pihenő állatokat és nagyritkán emberi alakot is ábrázolnak, találhatunk néhány monumentális hatásút. A legkiemelkedőbb ezek közül «Alföldi szélmalmok» című olajfestménye, amely fanyar színeivel, előadásmódjával, a szélmalmok formájának különleges megragadásával az alföldi szegényparaszt festők komorabb művészetére emlékeztet.

Ha Edvi Illés Aladár nem is tartozik a magyar festészet nagy forradalmárai közé, művészete becsületes festői szándékai, meleg, humánus tartalmánál fogva képzőművészetünk megbecsülendő értéke. Évtizedeken keresztül nevelte, mint főiskolai tanár az akvarell-művészetre a fiatal generációt s ez a mostani kiállítása is tanulságos, hasznos lehet képzőművészeink számára, mert hiszen a képzőművészeti ábrázolás technikai biztonságát, a természet szeretetét, a pontos megfigyelés szükségességét tanulhatják meg tőle.

Végvári Lajos

Művészeti főiskoláink megnyíltak a tehetséges fiatalok előtt

Művészeti főiskoláink kapui most már nyitva állnak az egész magyar nép tehetséges fiataljai előtt. A főiskolákon a legjobb magyar művészek tanítanak, a növendékek pedig a legjobb magyar haladó hagyományok és az élenjáró szovjet művészet útmutatása alapján végzik tanulmányaikat. Az Iparművészeti Főiskolán bútortervezést, színházi díszletek és jelmezek, ruhaanyagok, bútorszövetek és szőnyegek tervezését tanítják az ötéves tanulmányi idő alatt. Külön tanszak foglalkozik szaktanár képzéssel. A Képzőművészeti Főiskolán festő, grafikus, szobrász és mozaik tanszak van, de itt is képeznek rajztanárokat. A tanulmányi idő ezen a főiskolán is öt esztendő. Az ötéves terv során a növendékekre különösen szép feladat vár: művészileg kiképezni a budapesti új földalatti vasút állomásait.

Zenével felfrissítve játssza a Madách Színház a Liliomfit

A Madách Színház június 4-én mutatja be Szigligeti Ede «Liliomfi» című vígjátékát, amelyet 1849-ben játszott először a Nemzeti Színház. Az immár klasszikusnak számító magyar vígjátékot Mészöly Dezső dramaturg frissítette fel, Sárközi István pedig zenét szerzett hozzá, úgyhogy a művet a Madách Színház zenés vígjáték formájában játssza. Horvai István és Pártos Géza rendezi, címszerepét pedig Ladányi Ferenc alakítja. A híres Szellemfi szerepét Pécsi Sándor, a női főszerepet, Mariskát Tolnay Klári játssza. Szerepel a darabban Dayka Margit, Lehotay Árpád, Kemény László, Darvas Iván és egy főiskolai hallgató: Gyurkovics Zsuzsa is.

Mozart Figaro-ját

átgondoltan, nem egyszer egyéni elképzeléssel vezényelte Vaszy Viktor az Operaházban. Élénk tempóvétel —, ami nagyon helyes — olykor kissé túlzásba csapott át és talán éppen ezért nem érezteteit igazi frissességet. Kamaraszerűen alkalmazott zenekara egyébként is a kelleténél tompább színeket jálszotta. A kitűnő muzsikus finom részletekben nyilatkozott meg, többek közt azzal a megérzésével, ahogyan Cherubin Cancone-ját lassúbb ütemben vette. Ezzel Sándor Juditnak is jó lehetőséget adott, hogy az áriát poétikusan, érzelmesen, hangulatosan énekelje el, andante con moto. A pergő, zavartalan menetű előadást biztoskezű és gyakorlott színházi karmester vezette végig. Figaro-együttesünkből újra ki kell emelni Osváthot, Losonczyt, Neményit és Jámbort, aki feltűnő fejlődést mutatott Mozart énekeseként. A Bartolót először megszemélyesítő Domahidy László reménykeltő figurával jelentkezett, de a stílust nem ismeri sem énekben, sem játékban.

szi.

Ilja Ehrenburg nem beszélhet Svájcban

Berni jelentés szerint a svájci hatóságok beszédtilalmat rendeltek el Ilja Ehrenburggal, a világhírű szovjet íróval szemben. A szovjet írónak azzal a feltétellel adták meg a beutazási vizumot Svájcba, hogy sem gyűléseken nem vesz részt, sem pedig fel nem szólal. A svájci hatóságok eljárása mély felháborodást keltett az ország közvéleményében. A «Gazette de Lausanne» és a «Tribune de Geneve» a szovjet íróval szemben tanusított bánásmódot a svájci kormány rendőri önkényének nevezi.

Döntőbizottsági határozat az adókivetésről

Új és érdekes döntőbizottsági ítéletek arra kötelezik az adófelszólamlási bizottságokat, hogy az általános jövedelemadóra vonatkozó határozataikban részletesen indokolják meg, ha a kivetést az adózó bevallásától eltérő módon eszközlik. A részletes indokolásban meg kell jelölni az adóhatóságoknak a jövedelem kiszámításának a módját és közölni kell mindazokat az adatokat, amelyek a kiszámítás alapjául szolgáltak. Az adófelszólamlási bizottságok némelyike ezt elmulasztotta és ezért panasz folytán a Döntőbizottság új határozat meghozatalára utasította őket. Erre az új határozatra és a részletes indokolásra azért van szükség, mert az adózó különben nem tudja megállapítani, hogy milyen alapon tértek el a kivetésnél a bevallásától.

B.

Balesetelhárítási kiállítás nyílik

A Közlársasági Magyar Automobil Club rendezésében e hó 20-án «Balesetelhárítási kiállítás» nyílik meg. Az előkészületek már serényen folynak a Club Sztálin-út 105. alatti székházában. Díszítik a termeket és ízlésesen csoportosítják a kiállítás anyagát.

— Mit várnak a kiállítástól? — kérdezzük a munkavezetőtől, aki egyben rendező is.

— Komoly közönségsikerre számítunk és reméljük, hogy a gyalogjárók megtanulnak helyesen közlekedni.

— Van ennek a kiállításnak egy érdekessége is — szól közbe Tóth János, aki éppen egy villanyrendőr felszerelésén szorgoskodik. — Egy közrendészetileg szabálytalan útmutatást fogunk elhelyezni; akik a hibát észreveszik, sorsolás útján jutalmat kapnak.

— No és mik lesznek a jutalmak?

— Egy 125-ös Csepel-motor, egy Csepel-kerékpár és egy gyermek sportkocsi. A Bajcsy-Zsilinszky-úti Csepel-lerakat kirakatában egyébként láthatók.

— A kiállítást, amely két hétig lesz majd nyitva, mindenkinek meg kell néznie. Mindnyájunknak meg kell tanulnunk helyesen közlekedni, mert ezzel megkönnyítjük dolgozó embertársaink munkáját s nem utolsó sorban óvjuk saját testi épségünket is.

H.

Az első gyermekvonatok, amelyeket a népjóléti minisztérium indít, május 26-án indulnak a legszebb üdülőhelyekre. A gyermekek üdülésük alatt állandó orvosi felügyelet alatt lesznek s minden száz gyermekre egy-egy ápolónő is vigyáz.

A chicagói csehszlovák konzulátust bezárták.

ARANY ÉS PLATINA
vásárlásra kizárólag
ÓRA-ÉKSZER KERESZTÉNYI NY.
jogosult.
Arany zálogjegy, Óra, Ezüst } vétel
Budapesti és vidéki fiókjainkban.
KÖZPONT:
Bp., VII., Somogyi Béla-út 13.

Hatévi fegyházra ítéltek egy kötelességmulasztó tűzoltót

Kovács József gyári hivatásos tűzoltó elmulasztotta az idejében való riasztást, annak ellenére, hogy a nyersanyagraktárban érezte a gyapothálából származó jellegzetes égési szagot, és hogy közvetlenül rendelkezésére állt a tűzjelző riasztó készülék. Csak hosszabb idő eltelte után adta le a riasztást a tűzjelző csengőn, amikor már a bálaraktár lángbaborult, úgyhogy kötelességszegése következtében az államot jelentős kár érte. Nevezett ezután tettének elpalástolása céljából hamis adatot írt be a járőrnaplóba.

A budapesti munkásbíróság a tervgazdálkodást veszélyeztető hivatali bűntett miatt Kovács Józsefet hatévi fegyházra ítélte.

Az athén-belgrádi tengely fenyegeti Görögország területi épségét

Micosz Parcalidesz, a Görög Kommunista Párt politikai bizottságának tagja, a Szabad Görög Rádió hírszolgálati irodájának adott nyilatkozatában kijelentette:

— Görögország népe világosan láthatja, hogy az athén—belgrádi tengely létrehozása fenyegetés Görögország területi épségére, nemcsupán azért, mert Tito Szalonikira és az Akiosz folyó völgyére, valamint Macedóniára pályázik, hanem azért is, mert a görög népet tolja oda annak az ágyúnak a torka elé, amely a Szovjetúnió és a népi demokráciák ellen irányul.

Dunai hajójáratok. A MESZHART közli, hogy Budapest—Paks—Budapest viszonylatban vasárnaponként közlekedő kiránduló személyhajójárata elsőízben május 21-én 7.30 órakor indul Pestről. Ellenjáratban Paksról ugyancsak 21-én 13.40 órakor indul és 22.30-kor érkezik Budapestre. Ugyancsak május 21-én közlekedik első ízben a Budapestről vasárnap és munkaszünetes ünnepnapokon reggel 7 órakor induló, a váci Dunaágon át Esztergomig közlekedő kirándulóhajó is. Ez a járat Esztergomból 16.30 kor indul vissza és 20.40-kor érkezik Budapestre. A fenti járatok a közbeneső állomásokat a már kiadott menetrend szerint érintik. A szentendrei Dunaágban közlekedő személyhajó 21-étől Esztergomból 17.10 órakor, illetve Dömösről hétköznap 18.05 órakor indul és Budapestre 21.20-kor érkezik.

Az Osztálysorsjáték húzása

Az Osztálysorsjáték mai húzásán a következő nagyobb nyereményeket húzták ki:

40.000 forintot nyert: 33.268.
10.000 forintot nyert: 19.291.
2.000 forintot nyert: 13.608.
500 forintot nyert: 42.385.
400 forintot nyertek: 31.087, 34.367.
300 forintot nyertek: 19.744, 22.140, 42.729, 49.212.

Kihúztak még 200 és 150 forintos nyereményeket.
(Minden felelősség nélkül.)

Eső, hősüllyedés

A Meteorológiai Intézet jelenti: Budapesten pénteken 21 órakor a hőmérséklet 20 fok, a tengerszintre átszámított légnyomás 762 milliméter, erősen emelkedő irányzatú.

Várható időjárás szombat estig: Mérsékelt déli, délnyugati, később nyugati-északnyugati szél. Változó felhőzet. Többfelé záporeső, zivatar. A hőmérséklet nyugat felől süllyed.

A Budapesti Postaigazgatóság május 19-én, pénteken a Verseny-utca 12-ből Szabadsajtó-útja 2/4 alá költözött. Az új székház másik bejárata Váci-utca 34 szám alatt van. A budapesti igazgatóság új telefonszámai 187—900 és 184—840.

Színházak és mozik műsora

Operaház: Szombat este: Borisz Godunov (Rékai—Doppler) (7). Vas.: Diótörő (11). Bánk bán (Nikisch—Barré) (7)

Nemzeti Színház: Szo.: Jövedelmező állás (7). Vas. d. u.: Nyári zápor (½3), este Macbeth (7) Bérletek: Szo.: Ódry—Jászai, Vas. d. u.: Szacsvay.

Magyar Színház: Szo.: Bányászok (7), Vas.: Idegen árnyék (7). Bérletek: Szo.: Lábass, Vas.: Szirmai—Latabár.

Madách Színház: Egész héten: Villa a mellékutcában (7) Bérletek: Szo.: Máhler.

Belvárosi Színház: Egész héten: Mélyszántás (7)

Ifjúsági (volt Vig) Színház: Egész héten: Legény a talpán (7

Vidám (volt Pesti) Színház: Egész héten: Vadnyugat (½8)

Úttörő (volt Művész) Színház: Egész héten: Becsület (½8. vas. ½5)

Fővárosi Operettszínház: Egész héten: Szabad szél (7) Bérletek: Szo.: Kántorné—Jókai

Városi: Szo.: Nincs előadás.

Fővárosi Varieté: Egész héten: Májusfa (8. vas. ½4 is)

Kamara Varieté: Egész héten: Értekezletünk tárgya (8)

A rádió színházi műsora:

Szo.: Hétköznapok hősei (Petőfi 19.20) Vas.: Májusi fény (Petőfi 19.30).

Mozik műsora

DZSINGIZ KÁN UTÓDA (történelmi film) **Szikra** (Teréz-krt 60.) 5, ¼8, ¼10. **DÓZSA** (Róbert K.-krt. 61.) ½6, 8, vas. 3. **MÁJUS 1.** (Mártirok-útja 55.) 6, ½9, szo., vas. ½4. **BRIGÁD** (Plörinc) ½6, ½8. v. ½4. **FELSZABADULÁS** (Flórián-tér 3.) 6, ½9, szo., vas. ½4 **KORZÓ** (Ujpest) 6, ½9, szo. vas. ½4. **MUNKÁS** (Kápolna-u. 3/b.) 6, ½9, vas. ¼4. **ROYAL** (Kispest) 6, 8, v. 4. **TÁNCSICS** (Csepel) ½6, ½8, vas. ¼4. **TÁTRA** (Pesterzs.) 6, ½9, vas. 4.

VIDÁM VÁSÁR (szines, zenés filmvígjáték) **Vörös Csillag** (Erzsébet-krt. 45.) ½5, 7, ½10, **BÉKE** (Rákospalota) ½6, ½8, vas. ½4. **SZABADSÁG** (Ujpest) 6, ½9, vas. 4.

TENGERÉSZBECSÜLET DUNA (Fürst Sándor-u. 7.) 5, 7, 9. **FORUM** (Kossuth Lajos-u. 18.) ½5, ½7, ½9.

CSÓKOS HUSZÁROK (színes operett) **PEST** (Váci-u. 9.) 4, 6, 8. **RÁKÓCZI** (Kölcsey-u. 2.) 6, ½9, szo., vas. ½4.

FARKASVÉR (Jack London regénye nyomán) **ÜTTÖRŐ** (Bajcsy Zs.-út 38.) 4, 6, vas. ½10, 2, 4, 6.

A JÖVŐ MUZSIKUSAI (zenés dokumentfilm) **FÁKLYA** (Teréz-krt. 28.) ½5-től este 11-ig, vas. d. u. 3-tól este 11-ig folytatólag.

Becsületbíróság (magyarul beszélő szovjet film) **BÁSTYA** (Erzsébet-krt. 8.) 11, ½2, 4, ½7, 9. **SAVOY** (Üllői-út 4.) ½5, ½7, ½9.

Sztálingrádi csata II. rész (történelmi film) **OTTHON** (Beniczky-utca 3.) 4, 6, 8.

Bicikligtolvajok (társadalmi dráma) **ADY** (Somogyi Béla-út 3.) 4, 6, 8. **KOSSUTH** (Váci-út 14.) ½5, ¾7, 9, **SZABADSÁG** (Bartók Béla-út 64.) ½5, ½7, ½9, vas. ½3. **TINÓDI** (Nagymező-u. 8.) 5, 7, 9.

Szerelmem (zenés vígjáték) **KAMARA** (Dohány-u. 42.) 6, ½9, szo., vas. ½4. **PÁTRIA** (Népszínház-utca 13.) 4, 6, 8.

Gazdag menyasszony (zenés vígjáték) **ADMIRÁL** (Mártirok útja 5.) ½5, ½7, ½9. **ALKOTÁS** (Alkotás-u. 11.) ½5, ½7, ½9, vas. ½3.

Uri muri (Móricz Zsigmond regénye) **ELIT** (Szt. István-krt. 16.) 6, ½9, szo., vas. ½4. **UGOCSA** (Ugocsa-u. 10.) 4, ¼7, ½9.

Aranykulacsocska (zenés bábfilm) **KRISZTINA** (Krisztina-körút 155.) 4, 6, 8.

Az új tűz PETŐFI (Rottenbiller-utca 37.) ½5, ½7, ½9.

Világ ifjúsága (magyarul beszélő színesfilm) **HUNNIA** (Bartók Béla-út 130.) 4, 6, 8.

Szárnynélküli emberek (ellenállási film) **KULTUR** (Kinizsi-utca 28.) 4, 6, 8.

Cigányok **PHÖNIX** (Rákóczi-út 68.) 11, 1, 3, 5, 7, 9.

Táncosnő (baletfilm) **NAP** (Bartók Béla-út 39.) 4, 6, 8. **GLÓRIA** (Thököly-út 56.) ½5, ½7, ½9.

Csók a stadionban (vígjáték) **STUDIÓ** (Akácfa-utca 4.) 4, 6, 8.

Hiradó mozi (Erzsébet-körút 13.) 1. Magyar filmhiradó, 2. Róka Miska pórul jár (színes cseh rajzfilm-repriz), 3. Csehszlovák parasztküldöttség Moszkvában (szovjet dokumentfilm), 4. Szovjet sporthiradó, 5. Életmentők (művészi magyar dokumentfilm) 9—23-ig folyt.

A közszolgálati és egyéb ellátást élvezők (nyugdíjasok, járadékosok) OTI-igényjogosultsági igazolványának érvényét a népjóléti miniszter további intézkedésig meghosszabbította, így tehát a betegségi biztosítás szolgáltatásaira való igényjogosultságukat, május hó 31-e után is az eddig érvényben volt igényjogosultsági igazolványokkal és a legutolsó ellátási díj kifizetését tanusító csekkszelvény egyidejű felmutatásával igazolják.

A panamai kormány betiltotta a Kommunista Pártot és ennek fejében rövidesen megkapja az USA-tól a régebben kért dollárkölcsönt.

Halálozás. Falus Elek iparművész, a Szinyei Társaság alapító tagja, május 17-én meghalt. Temetése május 22-én, hétfőn déli ½1 órakor lesz a rákoskeresztúri temetőben a főváros által adományozott sírhelyen.

Magyar Nemzet
Főszerkesztő: Mihályfi Ernő
Felelős szerkesztő: Parragi György
Felelős kiadó: Hegedüs Gyula
Szerkesztőség és kiadóhivatal: V., Bajcsy-Zsilinszky-út 34. Telefon: 125-340
Előfizetési osztály: VI., Sztálin-út 25. Telefon: 427—190.
Postatak. csekksz.: 61.030. Előfizetési díj: 1 hóra 12 Ft., negyedévre 36 Ft.
Hungária Hirlapoyomda Rt., V., Bajcsy-Zsilinszky-út 34. Felelős: Daka István
A szöveg közötti hirdetések — jellel vannak ellátva

Kis- és apróhirdetések

Hirdetések felvétele

főkiadóhivatalunkban: V., Bajcsy-Zsilinszky-út 34., fiókkiadóhivatalainkban: V., Bajcsy-Zsilinszky-út 78., József-körút 14. Kossuth Lajos-utca 4. Szervita-tér 10. Bartók Béla út 32. Endresz György-tér 2., Krisztina-körút 135. és a hirdetőirodákban. Vidékiek a hirdetési díjat a 936 510. számú csekkbefizetési lapon, vagy postautalvány felhasználásával küldhetik be.

DIJSZABÁS:

HÉTKÖZNAP:

Apróhirdetés szavanként —.60. Keretes apró szavanként 1.—. Kishirdetés mm-soronként 1.20. A legkisebb hirdetés 10 szó.

VASÁRNAP:

Apróhirdetés csak a pesti, vagy csak a vidéki kiadásban szavanként 1.40. összes példányban szavanként 1.80. Keretes apróhirdetés csak a pesti vagy csak a vidéki kiadásban szavanként 2.20. összes példányokban 2.50. Kishirdetés csak a pesti vagy csak a vidéki kiadásban mm-soronként 2.60. Összes példányokban 3.—. Szombaton a vasárnapra feladott kis- és apróhirdetések után 25% felárat számítunk fel.

Házasság, levelezés

hirdetés hetenként egyszer csütörtökön jelenik meg. Apróhirdetés szavanként 1.— keretes apró szavanként 1.60, kishirdetés m/m-ként 2.— Ft.

BERENDEZÉS

Bútor

Gyermekkocsi, gyermekágy összecsukós ágy legolcsóbban Prohászkától. Zichy Jenő-utca negyvenhat. Javítást vállal.

Bútorok, hálók, kombinált szobák, úriszobák, egyes bútorok jó minőségben fizetési kedvezménnyel is kaphatók. Akácfa-utca hét, szuterén Gersti.

Bútorért szőnyegért felosztott háztartásért LEGMAGASABB ÁRAT fizet. Telefon: 110—886. **FUCHS** Szent István-krt 27, üzlet

Bútorszövetet jutányosan termelőnél vásároljon. Szövőüzem, Légrády Károly-utca 12.

MAGAS ÁRON VESZEK BÚTORT, RUHÁT és teljesinlott háztartást **BLAU** Dobozi-utca 23. T.: 343—605.

Veszek használt kombinált szobát, hálót, egyes bútordarabokat. Hívásra házhoz jövök. Brunner. Teleki-tér 144. Tel.: 143—957.

VESZEK MAGAS ÁRON hálót kombináltat, irodabútort, egész háztartást. **Hívásra azonnal jövök. T.: 142-278 FUCHS**

Komplet keményfa hálószoba bútor jó állapotban eladó. Cím a kiadóban.

Eladó kárpitozott szék, sublód. Kmetty-utca 18 földszint 1.

Háromajtós szekrény, 4 fotel, rekamié, biedermeier cseresznyefa műbútor, alig használt, csak privátnak. Délelőtt 10—1 óráig. Thököly-út 148.

Uriszoba műbútor eladó. Felsőerdősor 12. fszt 8. Tel.: 221—289.

Gyönyörű Lingel-ebédlő és fotelok, alig használt, eladó. XI. Plósz Lajos-u. 14.

Szőnyeg

Mindenfajta szőnyeget magas áron veszek. Sztálin-út 55. I. 3. Telefon: 421—815. Családi. nyolc.

Alkalmi vételek perzsaszőnyegekben Brandlnénál Podmaniczky tizenhét. I.

Szőnyegjavítás Burgerné ismert műhelyében, Ó-utca harminchét. Telefon: 311—576.

Néhány darab perzsaszőnyeg sürgősen, olcsón eladó. Rózsa Ferenc-utca 64. II. 2.

Perzsaszőnyegek, kisebbek, nagyobbak eladók. IV., Királyi Pál-u. 13/a. III. 1.

Egyéb berend.

Csillárt Vozel csillárüzemtől. Részlet javítás, felülvizsgálás. Alkalmi vételek. Mária Terézia-tér egy.

PORSZÍVÓK, parkettkefe, alkatrészek, részletre is. **Vétel, csere. SZENCZER,** Vörösmarty-u. 31. Telefon: **228—486.**

Üzleti polcokat, pultokat, galériát egészséges deszkát veszek. Telefon: 335—535

Asztalosok! Üzletberendezés, polcok eladók. Illatszertár. Thököly-út 89.

Jégszekrény, kétajtós, eladó, csaknem új. Sztálin-út 6. II. 4. Délelőtt.

Háztartási jégszekrény, könyvállvány, karnis, rolós iratszekrényke eladók. **314-064.**

HANGSZER

Zongorát vagy pianinót vennék. Értesítést Arathóhoz. Erzsébet-körút 14 Tel.: 423—330.

Zongorát vagy pianinót vennék! Tel. 223—027. Dohány-utca hatvanhat. érkezdében. Csoldos.

Zongorát vagy pianinót privattól sürgősen készpénzért vennék. Telefon: 221—396.

Vennék zongorát vagy pianinót sürgősen privattól Tel.: 110—823. Pozsonyi-út egy. Virágüzlet

Tangóharmonikát. Honner gyárimányt, privát tól sürgősen vennék Blockner, Városház-utca liz.

Vennék zongorát, pianinót magas áron. Erzsébet-körút huszonhat Fenyőné. Tel.: 223—489.

Harmóniumot szolidan. **Hörlnél,** II. Török-utca (Margit-hídnál.)

Különféle márkás zongorák, pianinók 2800-tól iótállással, fizetési kedvezménnyel. Fenyőné, Erzsébet-körút huszonhat.

Gyönyörű hangú hangversenyzongorámat kombinált bútorért cserélem. Zichy Jenő-u. 15. Vörösné. 8754

RÁDIÓ GRAMOFON

Rádiókészüléket, hanglemezeket magas áron veszek. Érte megyek. Tel.: 221—746

MÁRKÁS RÁDIÓT magas áron vesz **EXPRESSJAVÍTÓ.** Teréz-körút 32. Telefon: 122—355.

Világvevő lemezjátszóhatlámpás rádió eladó. Nagy, Szent László-u. huszonkettő.

RUHÁZAT

Figyelem! Férfiruhákért, felsőkabátokért valóban legtöbbet fizet Endrődi, 143—731. Kisfaludy-köz egy. (József-krt nyolcvanhatnál.)

Férfiruhákat legjobban Szabónénak adhatja el. Dob-utca harminchét Telefon: 220—356. Hívásra jövök.

Kulikabátok, rókagallérok, divatos átszabások Somogyi szőcsnél. Kossuth Lajos utca öt. — Nyári megőrzés biztosítással!

CSODÁLATOS árakat fizetek használt **férfiruhákért.** **Fischbein,** Dob-utca 25. Telefon: **421—049.** Hívásra jövök.

Férfiruhákért, télikabát, bőrkabátért legtöbbet fizet Grünwald. Kazár-utca egy. T.: 227—110. Hívásra jövök.

Hozza be férfiruháját, zálogtárgyait, bőrkabátját, télikabátját, szőnyegét megveszem. Népszínház-utca 20. Ruhaüzlet 137—625

Használt férfiruháért, szövetért bárkinél magasabb összeget fizet Tóth a Belvárosban Most Be., V., Cukor-u. 1. Ferenciek-teréről nyílik Tel.: 184—422

Vennék magasabb termetre félfiókönyt, börberit vagy ballonkabátot. Tel.: 222—546.

Menyasszonyi, koszorúslányi ruhákat, fátylakat, szmokingokat veszek, kölcsönzök vidékre. Tavaszmező-utca 1. Csapanda.

JÁRMŰ

Topolino, BMW, DKW, Olympia, Steyr és más kiskocsik, cserével is. Patakinál. VI. Hajós-utca 15. 111—919.

Gyermekkerékpárok olcsón! Kerékpár, varrógép javítás! Wesselényi-utca hetvenegy.

Opel Olympia jó karban, jó gumikkal eladó. Tel.: 421—163.

DKW luxus cabriolet 9500 Ft-ért eladó. Rózsa-utca tizenhárom. Mecseki.

1100-as Fiat családi jó állapotban sürgősen eladó. Megtekinthető: VIII. Szilágyi-u. Garázs.

Opel P 4. Kadet DKW Tátra 4000 forinttól üzemképes állapotban. Simótól. Rózsa-u. 10.

DKW Meisier egyrugós prima háromötvenes DKW különlegesség. Pozsonyi-út 12.

Budapest legszebb DKW Meisterklasse-ja, mint a gyári új, új gumikkal eladó. Prima újtípusú Kadet több más kiskocsi eladó. Személygépkocsijját jól, gyorsan értékesítem, cserélem. Fordulion hozzám bizalommal. **Zimányi,** Vígszínház-u. 5. Pannónia-utca sarok. Tel.: 314—390.

Keresek NSU 500 kupét vagy alkatrészét. Rádav-utca négy.

Pezsó 1300 cm³ motor hűtő, seb.-váltó, prima állapotban eladó. Pataki. Hajós-utca 15.

GÉP, SZERSZÁM

ÍRÓGÉPET, SZÁMOLÓGÉPET vennék **privattól.** Telefon: 121—359.

Táskairógép, szorzógép eladó. Kiss József-utca (Visegrádi) 4 III 24

Burgonyatisztító gép eladó Neumannál. XIII. Szekszárdi-utca 16/a.

Asztali fúrógép és 0.5 HP köszörűgép eladó. Tel.: 129—361.

INGATLAN

Ujpesten nem családi ház, azonnal beköltözhető 3 vagy 2 és egy szobás lakással eladó. Tel.: 492—181.

Kelen pályaudvarra néző sarok bérpalota egynyolcadrésze mindenáron eladó örököstől. «100.000 jövedelemmel» főkiadóba.

Bérház vennék Budapest belterületén, sérülésmenteset, magas bérjövedelemmel, privättól, 70—100.000-ig. Ajánlatokat „Készpénz 9999" jel. főkiadóba kérek.

Rákosszentmihály belterületén háromszoba hallos összkomfortos villa négyszáz négyszögöl parkban eladó. Telefon: 421—913.

Nagyon szép villa eladó, háromszobás, erkélyes, összkomfortos lakással Erzsébet királyné-úti busz., villamosmegállónál. Tulajdonos telefonja: 228—258.

Eladnám sashalmi házamat kettőszobás komfortos beköltözhető lakással. Tel.: 290—465.

Kispesten, Árpád-utca elején háromszor kettő szobás komfortos lakásos házam eladó. Teréz-körút 17. első ném.

Azonnal beköltözhető négyszobás öröklakás Margithíd közelében Budán eladó. Bővebbet: Malinovszki fasor 10. I. 12/B

Veresésen Erzsébet-utca tizenöt, kettő elkeríthető száraz tégla öröklakás eladó.

Egyszobás komfortos beköltözhető lakáshivatalmentes, első emeleten, örökáron tizennyolcezer forint. Erzsébet királyné-út 90. II. 15

Csillebércen autóbusznál 250-es erdőstelek négyezerért. Grünfeld, Katona József-utca 25. Ottani vendéglőnél megmutatják.

Csepeli Duna-strandnál 241 négyszögöles bekerített saroktelkem kúttal, harminckettő termő gyümölcsfákkal hatezerötszázért eladó. Bpest, Calvin-tér 5. I. 13

EPÍTÉSI ANYAG

Eladó bontásból kikerült kurrens méretű 3 drb modern lemezelt mázolt ajtó, egy darab üvegbeton ablak. II., Torockó-utca tíz. Házfelügyelőnél.

Vennék használt, de jó állapotban lévő 10—20 köbméter gerendát, szarufát, deszkát, tetőlécet. „Immortella" Sárkeresztur.

ÜZLET ÜZEM

Jótorgalmú étkezde és kávézó eladó. Thököly-út 40. Hirdetőben.

RÉGI KÖNYVEK

Könyvet, könyvtárakat állandóan vesz Szalay, Dob-utca hetvenegy. Tel.: 223—427

Könyvtárat vásárolnék privát embertől. «Tanár 26642» jeligére válaszoljon főkiadóba.

Mielőtt bármely könyvei értékesít, okvetlen előbb hívjon telefonon: 120—942

TECHNIKAI, KÉMIAI, TEXTIL ÉS EGYÉB szakkönyveket JÓ ÁRON VESZÜNK. **KISS** könyvkereskedés József Attila-u. 26 Telefon: 181—743.

Vágja ki, ha eladó könyvei vannak, ezt a hirdetést: Ullmann Enziklopédiáért 2500. Lunge—Berl: Kémiáért 1000. Zechmeister: Organikusért 150. Sauvageot szótárért 400. Klemen—Thieneman szótárért 200. Neufert: Bauentwuntslehreért 200. Webster nagy szótárért 300 forintot fizetek. Rendkívül magas áron vásárolok: **technikai, kémiai, fizikai, matematikai, textilipari és más szakkönyveket. Kőnyves könyvkereskedés, Múzeum-körút 13. Tel.: 182—174.**

Idegennyelvű KÖNYVEKET, könyvtárakat magas áron veszek. **ELEK könyvkereskedő, (Új címe) V., VÁCI-U. 25.** Telefon: **187—486.**

Könyveket — könyvtárakat — legjobban vesz Gál könyvesbolt, VII., Alsóerdősor 6. Magyar Divatcsarnoknál.

40 F-t FIZETEK 76. sz. MÄRKLIN 105. gépépítő **MINTAKÖNYVért.** Minden Märklin-gyártmányú játékot és könyvet **veszek. MŰSZAKI BOLT.** Klauzál-utca 3.

Eladó huszonegykötetes Révai lexikon százkötetes **Jókai,** negyvenegykötetes Gárdonyi. Dénes, Teréz-körút harmincegy. II. huszonegy 312—210.

Szenzációs árakat fizetek Sauwageot, Thienemann szótárakért. Patentyusért. Hüttéért Müllerért, Ullmann Enciklopédiáért. Zechmeisterért. Karrerért. Ory: Textilért Központi fűtésért, Réti: Központi fűtésért, tizennyolcköbtetes Bréhmért. Dénes. Teréz-körút harmincegy II. huszonegy. 312-210

Magyar és id. gennyelvű szépirodalmi, műszaki, művészeti könyveket **magas áron vásárolok,** Weinberg, Teleki Pál utca 22.

Szépirodalmi, műszaki művészeti könyveket magas áron vásárol Weinberg Teleki Pál-utca huszonkettő.

EGYÉB AD., VÉTEL

Plócát állandóan mindenmennyiségben vesz HYRUDO Sárkeresztur.

Bútorok, ágynemúek, ruhaneműek, prima rádió eladók. Megtekinthető egész nap. Zichy Jenő-utca 30. I. em. 3.

Desszert tányérok tálal, halaskészlet, vattapaplan, gázrezsó, nagy csipketerítő eladók. Száztizenhárom — százhetvenhárom.

Jókarban levő tipusbódét sürgősen vennék. Hauer József, Lajos-utca 155.

LAKÁS

Lakáscsere

Eleserélném kétszoba konyha, kamra, kertes lakásomat Heves, borsodmegyei családiházzal, vasut mentén. Karomy Márius, Nagymaros.

Jövedelmező házmesterség átadó lakáscserével. Alsóerdősor-utca 10. Házmester.

Szabadrendelkezésű rózsadombi 1 szoba konyhás lakásomat elcserélném 1 szoba garszonra Budán, villamos közelében. II. Törökvész-út 18/a. fszt 2.

Operánál nagyméretű egyszoba főbérletemet elcserélném bárhova, bármilyenért családi okokból. „Bére 33" jel. Boros hirdetőbe. Sztálin-út 4.

Lakást kinál

Várban, egy-kétszobás hallos, szabadrendelkezésű lakások, azonnalra átadók. Telefon: 121—338

Egyszoba hallos szabadrendelkezésű úi lakás Budán, Mária-téren kiadó. Tulaidonos 161-517.

Lakás!!! Háromszoba hallos, hypermodern, szabadrendelkezésű, lelakással, átadó — 459—672.

Lakáshivatalmentes, újonnan épült, Dunára néző, nagyméretű, kétszobás összkomfortos hallos, melegvizes, luxus, egyszázhúsz lelakható bérrel. Szent István-körút kettő, negyedik emelet tizenkilenc.

Lakásnak, irodának, rendelőnek alkalmas oktogoni társbérleti szobámat átadnám. „Magános férfinak 40894" e.

Lövölde-térnél egy-kétszobás, hallos, újjáépített lakások, öröklakásként is, átadók. Garay-utca tizenhat. Építési iroda 225—813.

Szoba konyhás félkomfortos szabadlakás (6000). Kétszobás összkomfortos (11.000). Komfortos udvari (9000) kiadók. Építőiroda. Király-utca 75.

Bútorozott különbejáratú szoba kiadó. Megbeszélés: Erzsébet-körút 42. III. 15.

Rákosszentmihályon nagy gyümölcsösben különbejáratú szoba konyhahasználattal nyaralónak kiadó. 6000 kölcsön ellenében ingyen adok nyaralást. „Egy évre" jel. Lendvaihoz, Teréz-körút 22.

Magános fiatalember **kicsi** féregmentes bútorozott szobát keres jún. elsejére. Válaszokat **„Rendes családnál** 40460" jel. főkiad. kér.

Egészséges idősebb nő részére keresek teljes ellátással családi otthont, szobát. Pestkörnyéken vagy tiszta, jólevegőjű vidéken, háromszázötven forintig. Ráday-utca 45. I. 4. Dr. Duday.

Uj-Lipótvárosban szépen berendezett úri szoba hallal, irodának napnyalra kiadó. Telefon: 310—078.

Kiadó ragyogó tiszta utcai bútorozott szoba olcsón, intelligens fiatal leánynak. Körútnál. „Megbízható 15272" főkiadóba.

Nyar., üdülés

Hüvösvölgy fölött magaslati villában, teraszos szoba kiadó. Telefon: 113—748. Reggel tízig.

HELYISÉG

Üzlethelyiséget keresek esőkabát részére Rákóczi-úton. Esőkabátüzlet. Rákóczi-út 54. Tel.: 222—534.

ÁLLÁS VÁLLALK.

Férfi állás

Megbízásokat, magánügyeit elintézem. Nagykáta, Budapest, Balaton előnyben. „Nyolc óra alatt 83993" jel. főkiadóba.

Vedéglőbe elszámolásra szakképzett házaspár ajánlkozik. árufedezettel. Esetleg pincérnek. Lehet vidékre is. „Becsületes" jeligére vagy telefon: 204—345.

Női állás

Megbízható bejárónő hosszú bizonyítványnyal ajánlkozik. Levélcím: Illés-utca 1. fszt 7/a.

Fiatal leány üzlet takarításért, mosásért teljes ellátást kaphat, manikürözni meglanulhat. Cserhát-u. 3. Fodrász.

Hosszú bizonyítványú középkorú mindenes felvételtik. Kempelen, Farkas-utca 8.

Mindenest azonnalra keresek. csecsemőgondozásban iártasat. Ankerköz 2. II. 5. Jelentkezés háromtól.

Jól főző nő állást vállalna azonnalra. Arany János 9. fszt 2.

Beesületes főzőmindenes bejárónak ajánlkozik. Kisfuvaros-u. 10. a. 9.

Főzőmindenest keres orvosnő elsefére. Múzeum-körút huszonegy 182—366. Tizenegytől.

Mindenest, megbízhatót felveszek. Három gyermek van. Garay-u. 29. III. 4.

Főzéshez értő mindenest 1-ére felveszek. Kakos. XIII. Szent László út 7.

Megbízható, perfekt, gyermekszerető főzőmindenest jó bizonyítvánnyal három személyhez azonnal felveszek. Jelentkezés 11—2-ig: Váci-utca 25. Könyvüzlet. Vasárnap Képíró-utca 11. IV. 3.

Sándor-tér környékén keresek hivatalmentes lakást. „Privát 15 ezerig" főkiadóba.

Főbérleti lakást keresek 3000-ig. Cím: XI., Sz. Imre-hrg 76. Házfelügyelő.

Keresek: húszezerig lakáshivatalmentes egyszobásat, kétszobásat. Beköltözés nem sürgős. Leírást átveszi Hirdetőiroda. 187—782. Bajcsy Zsilinszky-út 12.

Szoba, ellátás

Fölépesőházból pazar szoba fürdőbenyilóval, elkülönítve, vidékinek is. azonnalra. Villámban is olcsón. Bővebbet: V. Teleki Pál-utca tizennégy, I. 1.

Vidékieknek elegáns napiszoba. Kádár-utca öt. I nyolc (Nyugati nál).

Bútorozott szobáját díjtalanul kiadom. Szobák házaspárnak kaphatók. 110—309. Teréz-krt 22.

Azonnal kaphatók szobák bárhol Expressnél. Erzsébet-körút tizenhat. Tel.: 422—156.

Ragyogó szoba teljesen szeparálva vidékinek azonnalra. Felvilágosítás 381—538.

Szobák magánosoknak, házaspárnak kaphatók. Szobáját, nyári lakását díjtalanul kiadjuk. T.: 427—809 Somogyi Béla-út 5. Iroda

Főlépesőházi átutazószoba napokra és havi bérbe. T.: 182—372.

Két értelmiségi férfinak bútorozott nagy szobámat fürdőszoba használattal kiadom. „Bazilikánál 40887" főkiad.

Keresek lehetőleg bútorozatlan szobát kis szobával azonnalra két személynek. belterületen, jobb környezetben. Cím Szervita-téri fiók.

Bazilikánál különbejáratú, központi fűtésű, melegvizes, fürdőbenyiló, telefonos utcai azonnalra férfinak. Wekerle Sándor-utca 10. IV. 8. Lift.

Keresünk közületek részére! 1-2-3-4 szobás lakásokat CSERELAKÁS ÁTÍRÁSÁT CSAK MI INTÉZZÜK. NAGY-BUDAPEST TERÜLETÉN KIZÁRÓLAGOS JOGGAL MI BONYOLÍTJUK LE. FŐVÁROSI INGATLANKÖZVETÍTŐ K. V. P. I. K., Budapest, V., Wekerle Sándor-u. 22 Telefon: 113—089, 113—871

Oktatás

Állásképesre, gyakorlattal, számlakerekben, vállalati, Evolut, üzemi, anyagkönyvelésre képzi aktív főkönyvelő. Tanácsadás, állástalanoknak kedvezmény. 256—218. XI. Bocskay 7. III. 1. Körtérnél.

Pénzügyi jogból szakvizsgára felelősséggel előkészít megbízható szakember. T.: 186—796.

Különleges iparművészeti tárgyak készítésére megtanítom egyéni módszerrel. „Rövid idő alatt" jel. főkiad.

Egyéb vállalk.

Fáj a tvúkszeme? Anticora tyúkszemirtót használjon, biztosan elmusztja. 1 adag Ft 3.80. Nagy Drogéria, Budapest, VIII., József-krt 19.

TÁRS, PÉNZ

Jövedelmező lakások, kifizés átvételéhez főzéshez értő pénzes társat keresek. György, Rákóczi-út 17. I. 1/a.

VEGYES HIRD.

Töltőtollát harmincéves szakműhelyemben megjavítom, becserélem vagy tisztességes árban megveszem, hibásan is. Erzsébet-körút húsz. Gergely

Élete végéig eltartanék nőt, férfit 10—15.000-el, bútorral rendelkezőt. „Elsőrendű ellátás" jel. Lendvaihoz. Teréz-körút 22.

Hirdetményi Pótvelencei üdülőtelep útjain lévő cseresznyefák termésére tekintetjaidonosok 8 napon belül jelentsék igényeiket ügyvezetőnek, ellen esetben másnak adjuk el. Gárdonyiüredi Üdülőhelyi Bizottság. Gárdony.

Örökbe adnám egyéves fiúgyermekemet jobb családhoz. Cím: Vernyik Andrásné, Gyöngyös, Óralló-u. 29.

Felkérem mindazokat, akik f. hó 13-án este negyed 11-kor a Margitszigetre bevezető úton történt autóbaleset szemtanui voltak, szíveskedjenek címüket közölni. Wünsch Ferenc. Bp., II. Vöröshadsereg-útja hatvankettő.

Kérem azt a férfit, ki május 5-én nálam üzleti ügyben tárgyalt, hogy a tévedésből magával vitt pénztárkönyvemet sürgősen küldje vissza. Petrass, Kigyó-utca 2.

Plasztikusan szép műmellek (vízhatnok), derékrögzítő fűzők, sérvkötők, haskötők, lúdtalpbetétek. Elsőrangú szakszerű kiszolgálás. Idb Petrass László. V. Kigyó-utca 2. Tel.: 180—182

Malom: Pestvidéki hétjáratú vámőrlő, jó forgalmú, június 1-től bérbe vehető. Felvilágosítás: I. Vérmező-út 6. Házgondnoknál.

IV. évfolyam, 127. szám

Ára: 60 fillér

SOPRONI UJSÁG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
SOPRON, MÜLLER P.-UTCA 1.
Telefon: 479.

1948. évi junius hó 6. vasárnap.

Postatakarékpénztári csekkszámla: 4003
Előfizetési díj: 1 hóra 15 forint

Békességet az iskolák körül!

A Kisgazda Párt vezető-politikusai tudvalévően Gyöngyösi János főtitkárral az élen felkeresték a katolikus egyház érsekeit és püspökeit, köztük Mindszenthy biboros-primást is, hogy kötetlen és közvetlen tárgyalások során beszéljék meg az Egyház és a demokrácia között felmerült kérdéseket. Ez a nagyjelentőségü megbeszélés őszinte megnyugtatással szolgálhat minden vallásosan érző és demokratikusan gondolkodó magyarnak. Az állam és az egyház ugyanis sohasem állt egymással szemben a demokratikus Magyarországon és csak a bajkeverők, a nyugtalankodók, az izgékonyak suttogó propagandája élezte ki a helyzetet és kavarta fel a magyar lelkek nyugalmát. Akár szándékkal tették, akár csak ügyefogyott ostobaságból, ennél nagyobb kárt nem okozhattak volna sem a demokráciának, sem a felekezeteknek, amelyeknek az ügye pedig — állítólag — kedves előttük.

A magyar nép igazi magatartását, szive leghőbb vágyát Dobi István fejezte ki tömören, amikor az állam és az egyház viszonyát ezekben a rövid szavakban foglalta össze: „Békességet keresünk és keresünk ma is." Ezerszer hangoztatta a magyar nép és hangoztatták a választott vezetői, hogy nem akarnak kulturharcot, mert csak a lelkek békéjében virulhat az állam, virulhat az egyház és folyhat az a nagyaranyu ujjáépitő munka, amelyre hazánknak oly nagy szüksége van. Ilyen szellemben kíván békességet a Kisgazda Párt is, amelynek vezetőpolitikusai nemcsak a legutóbbi időben, hanem müködésük egész ideje alatt következetesen azon fáradoztak, hogy az állam és az egyház viszonyát vallásbeli lelkiismeretükkel megegyező módon rendezzék.

Ilyen elgondolások alapján és a kisgazdapárti politikusok közvetitő megbeszélései következtében immár megnyugodott a magyar társadalom és többé nem ül fel annak az ország egyes helyein megfigyelhető felelőtlen izgatásnak, amelynek az a célja, hogy vallási jelszavak hangoztatásával nyugtalanságot keltsen a magyar földön. A magyar társadalom immár belátta, hogy a kormány iskolapolitikája helyes, mert a nagy célt szolgálja, hogy jó és hatékony iskolát adjon az ország, minden lakosának, minden falujának. A kormány iskolapolitikáját a köz érdekében végre kell hajtani, de az iskolák államosítása nem jelent semmilyen hátrányt a felekezeteknek és ezekben az állami iskolákban — még fokozottabb mértékben, mint eddig — jó magyarokat és vallásukhoz hűséges kereszténveket fognak nevelni.

Az állam és az egyház kérdéséről sokat beszéltek az utóbbi időben, de ma már bátran reméljük, hogy ez a kérdés immár végleg nyugvópontra jut. A lelkek aggodalma elcsitult és minden magyar ember beláthatja, hogy a demokratikus magyar állam minden tette nem az egyházak kárát, hanem hasznát és előmenetelét szolgálja. Együtt dolgozni az egyházakkal az igazi kereszténység szellemében — ez volt mindenkor a Kisgazda Párt álláspontja és ez marad a jövőben is!

Hallatlan, vêres verekedéssel párosult provokáció a demokrácia ellen

Ortutay erélyes levele a hercegprimáshoz

Lapzárta: Az egyik magyar községben félrevezetett csoport verekedést provokált az egyházi iskolák államosítása elleni állásfoglalásával. Több súlyos sérültje van a verekedésnek. A község papja megszökött. A vizsgálat folyik.

Az esettel kapcsolatban dr. Ortutay Gyula levelet intézett Mindszenthy József hercegprimáshoz, melyben felkérte, hogy a magyar püspöki kar — hasonló esetek elkerülése érdekében — azonnal szüntesse be a demokrácia elleni izgatást és provokációkat. Amennyiben ez nem történik meg — irja a miniszter — minden felelősséget a hercegprimásra és a püspöki karra hárit. Ebben az esetben a demokrácia ellen uszitók és állástfoglalók, a demokrácia erejével és törvényeivel találják magukat szemben.

A közvetitő tárgyalások folytatására kapott utasitást az USA moszkvai nagykövete

A Reuter washingtoni jelentése szerint a szovjet-amerikai viszony helyzetében ujabb változás, illetve a változásra vonatkozólag hamarosan ujabb lépések történnek. A jelentések szerint az USA kormánya korlátozott tárgykörü megbeszélések folytatását tervezi a Szovjetunióval.

A Reuter szerint, Bedell Smith a Moszkvába visszaérkezett USA nagykövet utasitást kapott kormányától, hogy a közvetitő tárgyalásokat folytassa. Az utasitás szerint a nagykövet először a harmadrangu, majd a másodrangu kérdéseket veti fel és igyekszik azokban megállapodást létre hozni.

Az utolsó 24 órában ujra fellángoltak

a harcok Palesztinában

Washingtoni jelentés szerint az arabok elfoglalták Tel-Avivot

Palesztinában az utolsó 24 órában ujra nagymértékben fellángoltak a harcok. Tel-Aviv magasságában a zsidó tengeri egységek repülőgépek támogatásával visszaverték az egyiptomi hajóraj támadását.

Jeruzsálem uj városában szintén hatalmas méretü csatákról érkeznek jelentések. A Via Dolorosa két világhirü temploma sulyosan megsérült.

Meg nem erősitett washingtoni jelentések szerint Tel-Avivot elfoglalták az arab csapatok. Tel-Avivból érkező jelentések viszont nem jelentik a város elestét és csak nagy harcokat jelentenek.

Itéletidő Törökországban

Bukaresti jelentés szerint Törökország déli részén tegnap itéletidő volt. Hatalmas vihar és óriási zivatar tombolt az országnak ezen a részén. A villámcsapások következtében 30 ember vesztette életét.

Egy éve vezeti Dobi István a Kisgazda Pártot

A Független Kisgazda Párt országos vezetősége tegnap üdvözölte Dobi Istvánt abból az alkalomból, hogy most egy éve vette át a Kisgazda Párt vezetését. Neki köszönhető, hogy a Kisgazda Pártnak megnövekedett a politikai hitele a koalición belül és társadalmilag is a legszélesebb rétegek támogatását élvezi.

A Párt országos vezetősége hűségéről és ragaszkodásáról biztositotta Dobi Istvántt, hogy a helyesnek talált uton, a népi demokrácia utján töretlenül halad az ország jobb jövője érdekében.

Budapestről érkezett bizottság folytat vizsgálatokat a forgalmi adóval kapcsolatban

Budapestről, a pénzügyminisztériumtól bizottság érkezett Sopronba, hogy a forgalmi adó behajtásával kapcsolatos kérdésekről tárgyaljon, továbbá, hogy a behajtást szorgalmazza. A kapott felvilágositások szerint a bizottság elsősorban hivatali felülvizsgálatot tart, tehát a szokásos vizsgálatot. Jóváhagyja a már megkötött adóközösségi szerződéseket. A továbbiakban több kereskedőnél és forgalmi adó fizetésére kötelezettnél vizsgálatot tartanak, hogy a forgalmi adó lerovása megfelelő módon történik-e.

100.000 forint kiutalás érkezett a vizcsőhálózat ujjáépitésére

A Tervhivatal látta Sopronban, hogy milyen sulyos, nehéz állapotok vannak a vizvezeték-hálózatunk körül. Feltétlenül ujjá kell épiteni, hangzott el a jelszó és ennek a tervnek megvalósitására 400.000 forintot igértek. Akkoriban erről be is számoltunk.

Eddig azonban mindössze 130.000 forint érkezett és hivatalos szervek aggódva tették fel a kérdést, hogy a további összegeket megkapjuk-e. Ezzel kapcsolatban megnyugtató az a hir, hogy a 400.000 forintos keretre tegnap ujabb 100.000 forint érkezett, ugy hogy a 400.000 forintból már 230 ezer forint meg is érkezett.

Anyakönyvi hirek

1948 május 30-tól 1948 junius 6-ig. *Születések:* Bakó István gyári munkás és Szántó Erzsébet fiu, Bella Kálmán vegyeskereskedő és Kertész Rozália leány, Zellner Mátyás bányacsatlós és Hauer Herta leány, Aradi Nándor gyári munkás és Posternák Kornélia fiu, Jakab Nándor postaalt.szt és Lichtl Erzsébet leány, Dávidovics Lajos üvegesmester és Rosenberger Piroska fiu, Parán István vasuti üzemi altiszt és Kovács Anna leány, Vörös József testnevelő tanár és Holper Rozália fiu, Sift Károly volt próbaszolgálatos zászlós és Tatai Aranka leány, Markó Ferenc kőműves és Mészáros Margit leány, Kóczán Lajos asztalossegéd és Papp Lujza leány, Mandics Bertalan autófuvarozó és Somogyvári Rozália fiu. — *Házasság:* Szendrői Dezső rendőrnyomozó hadnagy és Gáspár Margit, Thier Ottó vm. számellenőr és Erdősi Terézia, Papp Ferenc gyári munkás és Herczeg Margit. — *Halálozás:* Kóczán Zsuzsanna 1 napos.

A Bástya-tér ügyében a jövő héten folytatódnak tárgyalások Budapesten

A Bástya-tér ügye az utóbbi napokban ismét napirendre került. Részben a belváros romtalanitásával kapcsolatban, továbbá a Nemzeti Bizottság állásfoglalása alapján. Ez természetes is, mert végre ezt a kérdést egyszer mégis csak meg kell oldani és a felszabadulás utár három évvel ez a romhalmaz nem maradhat a város közepén.

Értesülésünk szerint az ügy most már megérett a döntésre. A Bástya-tér kialakitásával kapcsolatban a jövő héten folytatnak Budapesten megbeszéléseket és az eredmény már nem kétséges, tekintettel, hogy a pártok a Nemzeti Bizottság és egyéb szervek határozott állást foglaltak.

Edvi Illés Aladár ajándéka a soproni Muzeumnak

Edvi Illés Aladár, a világhirü vizfestő sok szállal kapcsolódik Sopronhoz. Maga is nagyon sokszor tartózkodott városunkban, sok részletét festette, söt felesége, aki jónevü arcképfestő, szintén Sopron mellett, Somfalván működött, mint tanitónő. De igen sok tanitványa is elhozta Sopronba a mester utitörő irányát és nem utolsó sorban Edvi Illés Aladáré az érdem, ha Sopron vizfestőiről nevezetes. A muzeum grafikai tárában látjuk Horváth József nagyszerü müveit, Ágoston, Csikés, Bielitz Margit, Tolcsvai Nagy Géza és mások is az ő nyomdokain indultak el. Most a mester jóvoltából tőle is lesz alkotás muzeumunkban. A kiváló művész a napokban két nagyszerü müvét adományozta oda a muzeumnak, még pedig Fertőrákoson festett kis olajfestményét és egy ujabb szépiaképet, amely igénytelen padlásfeljárót ábrázol nagy művészettel. Azóta az Edvi Illés tanitványok szeretettel zarándokolnak el a muzeumba, élvezni tanitójuk kedves üdvözletét.

A képeket mihamarabb a nagyközönség is élvezheti majd, mihelyt az 1848-as emlékkiállitás bezárulásával, junius 13-án, több átrendezés lesz.

M. O. Sz. K.
soproni kirendeltségének
Mezőgazdasági szaküzlete
MÁTYÁS KIRÁLY U. ÉS DEÁK-TÉR SAROK.
ÁLLANDÓ RAKTÁR:
mezőgazdasági gépek,
férfi és női kerékpárok,
mérlegek és sulyok,
textiláru és gabonazsákokban

A költségvetéssel foglalkozott az együttes bizottság tegnapi ülésén

Megirtuk, hogy Sopron város elkészitette az 1947/48. évi költségvetés pótköltségvetését, továbbá az öt hónapra, augusztus—decemberre vonatkozó kiegészitő költségvetést, melyet lapunkban már több izben részleteiben ismertettünk.

Az együttes bizottság tegnapi ülésén részleteiben foglalkozott a költségvetéssel és megtette egyes kérdésekre vonatkozóan észrevételeit. Érdekes volt az a bejelentés, mely szerint az igazságügyi minisztérium a jegyző hivatal és a lakáshivatal által a Törvényházban használt helyiségekért csak hozzájárulási dijat kér. Ezzel a kérdéssel különben lapunk más helyén foglalkozunk. A város vásárol munkaidőellenőrző órákat, még pedig kettőt 3500 forintos áron. Ha ezeket az órákat sikerül beszerezni, utána minden városi alkalmazott, — a gyárakhoz hasonlóan, — köteles lesz munkaidő előtt és után lepecsételtetni a munkaigazolványát. A város a pótköltségvetés keretében gondoskodik a repülő-egyesület megsegélyezéséről is. Erre a célra 2000 forintot állitottak be. Az árvaházak segélyezésére 6000 forintot forditanak.

A pótköltségvetés és a kiegészitő költségvetés fedezésére szolgáló összegeket is sikerült előteremteni, ugy hogy a költségvetés deficitmentes.

A polgármester a továbbiakban feltárta az egyesületek segélyezésével tény, hogy rengeteg egyesület vár támogatást a várostól, pedig a belügyminiszter leiratában felszólitotta a várost a segélyek csökkentésére. Ezen a téren feltétlenül komoly intézkedéseket kell életbe léptetni.

Ismételten rámutattak arra, hogy a mezei létesitményeket szándékosan egyesek ne tegyék tönkre. (Igy pl. a mezei kutakat.) Éppen ennek meggátlása érdekében átiratot intéznek az UFOSz-hoz, továbbá a FÉKOSz-hoz és egyéb szervekhez. Kérik, hogy a gazdákat figyelmeztessék: Fokozott mértékben vigyázzanak a létesitményekre.

Szóba került a Zeneiskola elhelyezése is. A mai állapot tarthatatlan és minden körülmények között meg kell oldani a kérdést. A Lábas-ház ujjáépitése lassan halad és az több 100.000 forintot emészt majd fel. Itt egyelőre a zeneiskolát elhelyezni nem lehet, tehát valamilyen szükségmegoldásról gondoskodni kell. Erről a kérdésről majd tárgyalások folynak.

Uj demokratikus állampolgársági törvény készül

Megkönnyitik az állampolgársági bizonyitvány megszerzését

Ma még az 1879-ben készült állampolgársági törvény van érvényben, amelyet azóta rengeteg módositó törvénnyel és rendelettel egészitettek ki. A módositásokkal teljesen áthatolhatatlan paragrafustömeggé lett ez a közel hét évtizedes törvény és a paragrafusdzsungelben még a jogászok sem ismerik ki magukat. Még kevésbbé ismerhető meg az állampolgársági törvény az „állampolgár" számára és a kisember hiába fáradozott, szaladgált, szedte össze az okmányait, különösen a fasiszta években, mert állampolgárságát aligha tudta úgy igazolni, ahogyan azt a hatóságok megkövetelték tőle. Általában három-négy generációra kell igazolni a ma érvényben lévő törvény szerint az állampolgárság fennállását, iratokat beszerezni 1875-ig, vagy ha a felmenő ős abban az időben nem adózott, vagy az adózást nem tudja igazolni, akkor bizony 1851-ig kellett a magyarországi származást hiteltérdemlő iratokkal bizonyitani.

Rengeteg antidemokratikus és korszerütlen rendelkezése van az állampolgársági törvénynek, amely a mai időkben semmiesetre sem állhatja meg a helyét. A régi származást igazoló összeirások, anyakönyvi feljegyzések az ostrom során nagyrészben elpusztultak, elégtek és ugyanigy elpusztultak a régi adóivek is, amelyekből még külön az adózást kellett igazolni. A kisembereknek lehetetlen volt megszerezni ezeket az iratokat és a trianoni törvények idején a kormányok nem is nagyon igyekeztek segiteni az állampolgárság vitás helyzetén.

A régi hibákat most teljesen ki akarják küszöbölni és az állampolgárság megszerzésénél is a demokratikus szellemet érvényesiteni. Rajk László belügyminiszter rendelkezése szerint az uj állampogársági törvénynek olyannak kell lennie, hogy a dolgozó kisember könnyen, kevés igazolással és kevés utánjárással is megszerezhesse a Magyar Köztársaság állampolgárságát igazoló iratot. A tervezetek már készülnek és rövidesen végleges formába öntik ezeket, hogy az uj törvényjavaslat mielőbb az országgyülés elé kerülhessen.

Hétfőn reggel megnyilik uj helyiségében a Jegyosztó Hivatal

Megirtuk, hogy a Jegyosztó Hivatal költözködik. A városháza II. emeletéről, ahol egy helyiségben volt összezsufolva, elköltözik a Lackner Kristóf utcai Törvényházba, ahol a földszinten három nagyon alkalmas helyiséget kaptak. Ugyanitt helyezik el a Lakáshivatalt is, ugy hogy végre mindennemü sorbanállás megszünik a Jegyosztó Hivatal előtt is, továbbá a Lakáshivatalnak hivatali jellege lesz.

A Jegyosztó Hivatalnak a tervek szerint péntektől kezdve bizonytalan ideig nem nyit ki. Eddig azonban nem érkeztek meg az uj jegyek. Pénteken és szombaton lebonyolitották a költözködést, hétfőn reggel ismét a nagyközönség rendelkezésére állanak. Egészen addig, mig az uj jegyek nem érkeznek meg, tart a félfogadás, majd egy-két hétre azt beszüntetik.

Az árellenőrök erélyes intézkedéseket tesznek a lakosság burgonyával való ellátásának biztositására

A tavalyi burgonya teljesen eltünt a piacról. Az árellenőröknek biztos tudomásuk van arról, hogy a városban nagyobb mennyiségü burgonya van elrejtve, amelyet a kereskedők és piaci árusok spekuláció céljából tartanak vissza. Már e héten is több esetben találtak elrejtett burgonyát és tulajdonosát kényszeritették a piacon hatósági áron való elárusitásra.

Jövő héten még erélyesebb intézkedéseket foganatositanak és gondoskodnak arról, hogy a visszatartott készletek a fogyasztóközönség rendelkezésére legyenek mindaddig, mig az uj burgonya megfelelő áron beszerezhető lesz.

Egyébként tegnap az árellenőrök feljelentették Pálfi János sopronkövesdi lakost, ki burgonyáját a hatósági áron felül akarta értékesiteni. Pálfi ellen árdrágitás miatt megindul az eljárás.

Hirdessen
a Soproni Ujságban

ALUDJON
BUDAPESTEN A
Continental szállodában
Hungária gőz- és kádfürdő
Étterem — Mozi — Büfé
a házban: Dohány-u. 42-44

A Bremen pilótái Bennett sirjánál

Washington, április 28.

(A Nemzeti Ujság tudósitójának távirati jelentése.) A *Bremen* pilótái tegnap megérkeztek *Courtisfieldbe*, de a viharos és esős idő miatt nem repülhettek tovább. Délután Newyorkban vonatra szálltak és Washingtonba utaztak.

A tragikusan elhunyt *Bennet* pilóta temetése az esti órákban történt meg az erhingtoni temetőben óriási részvét mellett. Az oceánrepülők azonban már későn érkeztek és nem tudtak részt venni a gyászszertartáson.

A németeket Washingtonban óriási embertömeg várta. Ők azonban kitértek az ünneplés elől és kijelentették, hogy szivük paranesának tesznek eleget, amikor a *Peary* mellé temetett *Bennet* sirjánál kegyeletüket akarják leróni.

Köhl kapitány, *Kühnefeld* báró és *Fitzmaurice* őrnagy sokáig imádkoztak a halott bajtárs sirja mellett, amelyet leboritottak azzal a német és ir zászlóval, amelyet a *Bremenen* hoztak magukkal az amerikai nép üdvözlésére.

A három pilóta ezután Arlingtonból visszatért Washingtonba, ahonnan a mai nap folyamán a Pannsylvania-expresszel, amelyhez számukra külön kocsit kapcsoltak, visszatértek Newyorkba, ahol ünnepélyes fogadtatás várta őket.

A magyar népmüvészet motivumait bele kell vinni a női divatba

Előadás a magyar nemzeti női viseletről

(A Nemzeti Ujság tudósitójától.) A magyar népmüvészet kimerithetetlen gazdagságáról éppen a napokban volt szó a *Néprajzi Társaságban*, ahol *Czakó* Elemér államtitkár a magyar népmüvészet problémáiról beszélt. A feltámadni kezdő magyar öntudat megnyilvánulása, hogy ezt az előadást követően, az *Urániában* a magyar nemzeti női viseletről volt szó s a megjelent nagyszámu és előkelő közönség a legteljesebb megértéssel fogadta az előadó *Jadubánszky* Irén nőiipariskolai igazgató érdekes és kitünő előadását.

Jadubánszky Irén azt fejtegette, hogy a magyar népmüvészetnek olyan óriási motivumgazdagsága van, amely vetekszik India motivumgazdagságának határtalanságával. Ezt a roppant kincset nem szabad parlagon hevertetni, ennek a kincsnek a felhasználását nem szabad halogatni, hanem bele kell vinni az életbe, elsősorban pedig az intézeti, iskolai és testületi ruhák stilusába. El kell csak képzelnünk, milyen gyönyörüséges szép lenne ennek a magyar stilusnak a bevonulása ünnepélyek, felvonulások, bálok parádéiba.

Az előadás közben egymásután igen szép dekorativ élőképek és revüszerü számok szinesedtek fel a szinpadon. A Sziget-utcai női ipariskola bájos növendékei osztályonként és csoportonként mutatkoztak be a szebbnél-szebb ruhákban. A nézők nem győztek egyik ámulatból a másikba esni, amikor a szinpadon felpiroslottak a mai divat szerint módositott magyaros mentécskék, kabátkák, az egyszerübb és pompázóbb öltözetek, a népies és a történelmi ruhákba öltözött leányesoportok tablói s egyes képek után szünni nem akaró taps fejezte ki az elragadtatást.

Az *Uránia* sötétjében a nézők szeme előtt szinte egy divatforradalom képe bontakozott ki, amikor arra gondoltak, hogy valamikor majd a Tut-Ank-Amen mintázatok helyett a magyar népmüvészet remek motivumai vonulnak be a világpiac termelésébe és a párisi Madelaine *Louvre* és Primtemps áruházak kirakataiban ezek a szines ornamentikáju ruhák fognak pompázni.

Előadás után alkalmunk volt néhány szót váltani *Jadubánszky* Irénnel, aki igen nagy sikert vár ettől az akciótól.

— A *Vöröskereszt*-formaruháknak — mondotta *Jadubánszky* Irén, — amiket nálunk terveztek és be is mutattam, olyan nagy sikerük volt a külföldi vöröskeresztesek körében, hogy valószinüleg ezt az egyenruhát fogadják el a nemzetközi használatban is. Magyarországnak törekedni kell arra, hogy itthon elterjessze, külföldre pedig exportálja ezeket a ruhákat és népmüvészeti remekeket, de ne ugy, hogy — mint ez jelenleg történik — *a matyó-himzéseket marokkói himzéseknek kiáltsák ki a franciák fővárosában.*

Jadubánszky Irén *akciója megérdemelné, hogy komoly és hathatós támogatásban részesüljön.* ugy a kormány részéről, mint a magyar ipari és *kereskedelmi élet részéről is.*

Őskeresztény leletek Magyarországon

Balogh Albin előadása a Régészeti Társulatban

(A Nemzeti Ujság tudósitójától.) Az Országos Magyar Régészeti Társulat szombaton este a *Magyar Nemzeti Muzeum* tanácstermében felolvasó ülést tartott. *Láng* Margit dr. a Nemzeti Muzeum antik vázafestményeiről értekezett. Legnevezetesebb vázája egy fekete alapos váza, melynek alakja és festményének vésett belső rajza a fémtechnikára utal. A vörös alakos stilust csak néhány jelentéktelen darab képviseli. Ezek közül legszebb egy campaniai anphora festménye. *Balogh* Albin dr. az ujabb őskeresztény leletekről tartott előadást. Rámutatott arra, hogy Pannoniának a római koran is szembeszökő gazdasági, politikai és katonai pontosságához képest nagy volt a kulturális és *vallásügyekben való jelentősége* is. Az őskeresztény történetben játszó szerepe az egyetemes egyház szempontjából sem kicsinyelhető. Erre mutat a folyton gyarapodó emlék-anyag is. *Megemlékezett a pécsi és esztergomi ásatások eredményeiről. Bemutatott egy Mogyorós-bányai bronz veretet és és egy sárisápi sirkápolnát.* A kápolna félkörives. apsissal ellátott kétfülkés épület, amelynek apsisában festett sarkofág van a föld alatt elhelyezve. A sirkápolna jelentősége abban áll, hogy tekintélyes adatokkal erősiti meg azt a megállapitást, hogy Pannonia kulturtörténeti fontossággal birt.

LEÁNYSZOBÁK PARADICSOMA
a TAVASZI VÁSÁRON
TÓTH JÓZSEF
asztalosmester saját készitményei,
VII., Hernád-utca 48. sz.

EGYHÁZI ÉLET

Májusi ájtatosságok a fővárosi templomokban

A budavári koronázó főtemplomban a májusi ájtatosságok mindennap délután 6 órakor szentbeszéddel kezdődnek. Szónokok: április 30-án *Nemes* Antal dr. c. püspök; május 1-én és 2-án *Hauser* Ignác dr. s. lelkész; 3-án P. *Hász* Brokád karmelita tartományfőnök; 4-én Saly László dr. pápai kamarás; 5-én *Wlassics* Géza tábori püspöki titkár; 6-án *Korének* József dr. s. lelkész; 7-én *Hévey* István plébános; 8-án *Knebel* Miklós dr. érsekhelynökségi titkár; 9-én *Török* Zoltán dr. s. lelkész; 10-én *Uxa* József udvari káplán. — *Az Angolkisasszonyok Váci-utcai templomában* április 30-tól kezdve naponta délután 6 órakor. A konferencia-beszédeket *Koudela* Géza dr. egyetemi egyházzenei igazgató mondja. — *A budapest—terézvárosi plébániatemplomban* április 30-tól május 31-ig este fél 7 órakor. A szentbeszédeket *Pápay* Ferenc prépost-plébános és *Ortvai* Rezső segédlelkész mondja. — *Nagyasszonyunk Sziklatemplomában mindennap* este 6 órakor. A szentbeszédet Wolkenberg Alajos dr., Artner Edgár dr., Hauzer Ignác dr., Fischer Lajos dr., Lippay Lajos dr., Hóka Imre dr., Lacza István dr. és Nyisztor Zoltán dr. mondják. — *A Szociális Missziótársulat* központi székházának kerti kápolnájában minden este háromnegyed 7 órakor. Bejárat I., Krisztinakörut 127. szám alatt. Mindenkit szivesen látnak.

Lányi József dr. tinini püspök, április 29-én, vasárnap 10½ órakor fogja a X. ker. Apaffy-utca és Óhegy-utca sarkán épülő lengyel templom tornyának alapkövét megszentelni.

A rákospalotai plébániatemplomban szombaton este kezdődött a missziómegujitás, amely alkalommal P. *Bangha* Béla S. J. tartott szentbeszédet. A szentbeszédeket a jövő hét folyamán minden este fél 7 órakor tartják.

Egyházi zene. A szervita-atyák templomában vasárnap délelőtt a 10 órai nagymisén az énekkar *Ad. Rihovsky Missa jubilali solemnis-ét* adja elő. A változó részeket a vatikáni *Graduale*-ból énekli a kórus. Orgonál: *Ferencsik* János. Vezényel: *Kertész* Gyula karnagy. — *A városmajori plébániatemplom vasárnapi* ½11 órai miséjén Feice *Anerio* (1560—1610) a cappella „Missa brevis"-ét énekli a Cecilia-kórus. A részben gregorián, részben „reeto tono" énekelt változó részeken kivül, offertórium után G. O. *Pitoni* (1657—1743) 150. zsoltára is előadásra kerül.

SZINHÁZ, MŰVÉSZET

Plein-air előadásokra készülnek a taorminai helyreállitott amphytheatrumban

Ettore Romagnoli vezeti az előkészületeket — Szinház, amelyben 350 szereplő játszik 6000 néző előtt

A latin országokban, ahol a régi római kultura hatalmas amphytheatrumokat hagyott, mindenfelé kisérletet tesznek, hogy a régi klasszikus előadásokat szabad szinpadokon felelevenitsék. A szük szinházakba s a még szükebb szinpadokra szorult szinjátszás ezekben a szabad ég alatt levő szinházakban, régi tradicióihoz hiven, mint monumentális tömegmüvészet jelentkezik. A szinpadokon, amelyeknek dekorációit legnagyobb részben maga a klasszikusszépségü természet adja, hatalmas tömegek mozognak s az előadások még hatalmasabb nézőközönség előtt folynak, tehát monumentális szinpadi méretek hatnak monumentális tömegekre ez a klasszikus szinjátszás és tulajdonképen minden igazi szinház lényege.

Ezeken a szabad szinpadokon részben a régi klasszikus darabokat, a görög tragédiákat és latin komédiákat elevenitik föl, részben mai szerzőknek szabad szinpadra készült darabjait adják elő. A

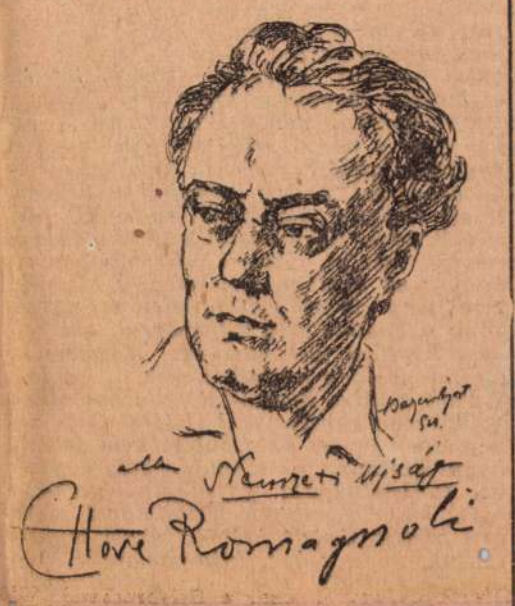

mult évben Siracusában rendeztek ilyen klasszikus előadásokat. Az idén pedig Sicilia legfestőibb pontján, a vadregényes Taorminában készülnek klasszikus plein-air előadásokra. Két hét óta lázas készülődés folyik a taorminai antik szinházban, amelyet még a görögök épitettek s később a rómaiak átalakitottak. Az idén ezt az antik szinházat teljesen megtartva régi amphytheatrális karakterét, pár hét alatt szinte a csodával határos gyorsasággal átépitették ugy, hogy a hatalmas szabad szinházban, most 6000 néző számára van hely.

A próbák szorgalmasan folynak naponta kétszer is Ettore *Romagnolinak*, a nagynevü irónak és a klasszikus irodalom és szinház legtudósabb ismerőjének vezetésével. Qualtiero *Tumiati*, Olaszország egyik legjobb szinészének 45 tagu elsőrangu müvészi erőkből álló társulata s vagy 300 statiszta sürög-forog a szinpadon. Az esti próbák, a reflektorokkal világitott szinházban, Isten szabad ege alatt, háttérben a kék tengerrel és az Etna havas ormával valóban soha el nem enyésző impressziót jelentenek. A müvészek tudásuk legjavával iparkodnak méltók lenni a nagy időkhöz, amelyben szerepelni fognak s a Duce monumentális concepcióihoz, melyek életre hivják a kétezeréves nagy multat. A páratlan lelkesedéstől fütött *Romagnoli* pedig fáradhatatlanul dolgozik azon, hogy felejthetetlen emlék legyen a klasszikus világ e legméltóbb környezetben történő ujjászületése.

Két darab előadásának előkészületei folynak. Az egyik Corradini szenátor 5 felvonásos, 6 képből álló *Julius Caezar* cimü tragédiája, a másik *Plautus* comoeldiája, a „*Miles gloriosus*", amely Romagnoli forditásában kerül szinre. Nagyszerü tömeghatás és teljes stilushüség az, amire a rendezőség törekszik s az öreg taorminai „contadinik" csakugyan olyan méltóságteljesen viselik a tógát s mindent annyira át hat az antik levegő, hogy itt a több mint kétezeréves monumentumok tövében csakugyan az az ember benyomása, mintha Caesar most lépte volna át a Rubicont.

A plein-air előadások iránt máris óriási az érdeklődés s az idegenek tömegesen keresik fel Sciciliának ezt a festői városát, hogy a szabad szinpadi előadások páratlanul felemelő látványában gyönyörködjenek.

A Szinpadművészeti Studio Shakespeare-estje

Éjjeli előadás a Zeneművészeti Főiskolán

A *Studio* uj szinpadművészeti formakeresők boszorkánykonyhája. Kisérleti szinpad, amelynek megteremtői irók és rendezők, a szinpadművészet áhitatos rajongói. Céljuk nem uj a modern szinpadi reformáció történetében, a mayerholdi és tayroffi reformátoroknak eszközeiben talán más, de végeredményében kifejezésében alig különböző utórezgése. Nem jelent revelációt a Szinpadművészeti Studió kisérlete — inkább egy érdekes rendezői gondolat ma még erőtlen megoldása *Rékay* András (a Studio rendezője) szinpadi elképzelése. *Rékay* teljesen leegyszerüsitett szinpadán a szinészi alakitás hang- és térhatásainak dinamikus fokozásával, illetőleg csökkentésével variálja a szinpadi képet s a szinpadi élet középpontjává a müvészt teszi meg. Ez nem uj. Diszletei redőkbe hulló drapériák, rivaldája a szinpadnak nincs, ami a szinpadot intim közelségbe hozza a nézőhöz. Fény- és árnyhatások dominálnak a szinpadon, ahol Rékay szinészének exterriőrjét csak akkor engedi feltünni, ha mondanivalójának sulyát még fokozni akarja a szinész megjelenésének hatásával. A szinész azonban eltünik a szinpadról, mihelyt csak a hang hatásával akarja elérni célját, illetőleg ennek eléréséhez deklamációja is elégséges. Rékay ezzel a szinészt akarja a szinpadi történések középpontjába állitani, a diszletek teljes elhagyása épp ezért fontos nála, mivel az esetleges dekoráció elvonná a néző figyelmét a szinésztől. A szinész megjelenitésével és eltünitésével jelenetezi az egyes jeleneteket is és ahelyett, hogy a kompozició kiépitésére törekedne, a részletek kidolgozásával bibelődik. A jelenetek megszaggatásával a tempót elnyujtja, kizökkent a drámai hangulatból, vontatottá teszi az előadást, amely ismét az érdeklődést csak ujabb ötletekkel tudná megtartani. Ötlete pedig elég kevés van, tehát a tisztán ötletekre épült rendezői elgondolás nem ad igazat elképzelőjének. Ha a piscatori szinpadra gondolunk, látjuk sokkal eredetibb formában ezt a törekvést. Ez a szinpad ötletgazdag és stilusban is egységes és kiforrtabb. Itt is uj formakeresést látunk a dráma számára. Piscator is ötletekkel dolgozik, de ötleteit tudja variálni.

Zavarólag hat Rékaynál sokszor az is, hogy a szinész beszéd közben egyszerüen elsétál a függöny mögé és ott folytatja mondanivalóját. Ez különösen az egyik Hamlet-monologná tünt ki — hátrányosan. Viszont ötletes a Julius Caesar csatajelenet megoldása, ahol a két ellenséges tábor eltünik a szinpadról és csak a távolból egymás felé hulló szavak muzsikáját halljuk. Ez azonban csak ötlet, igy egész estét betöltő Shakespeare-darabokat nem lehet előadni, amit legjobban bizonyit, hogy a bemutatott jelenetek még stilusban sem voltak egységesek. Ez a stiluszavar még bizonytalanabbá teszi ennek a szinpadi kisérletnek cizellált formai kialakulását s igy az uj szinpadművészeti reformkisérlet meddő.

A Szinpadművészeti Studió első estje tehát nem járt azzal az eredménnyel, amit vártak talán egyesek. Ez nem is fontos. Ez *studió* — tehát műhely, itt még nem olyan baj, ha nem kész kiforrt a munka, a műhelyben még lehet javitani. Csak okosan és céltudatosan kell.

Ami az első est szereplőit illeti, a szinészek, *Balassa* János kivételével, nem tudtak megfelelni feladatuknak.

Kolba Gyula

— **Operaház — Istenek alkonya.** Parádés, szép és egyuttal nevezetes előadása volt szombat este az Operaháznak: uj betanulásban, ezuttal elsőizben csupa magyar szereplőkkel — valamennyi a legjavából — került szinre a Niebelung tetralogia utolsó darabja, az *Istenek alkonya*. Az uj alakitók közül a legkiválóbb *Németh*y Ella volt, aki *Brünnhilde* nagy és nehéz szerepének minden részletét komoly müvészi gonddal szinte a tökéletességig kidolgozta. Bűbájos énekének a legszélesebb kereteket betöltő határai között egyformán lebilincselő volt ugy a szerelmi áriák meleg érzéki tónusaiban, mint a drámai tételeknek a legmagasabb regiszterig ivelő feltöréseiben. Vele osztozott a sikerben *Siegfried* nemes alakjának méltó személyesitője, *Závodszky* Zoltán, aki nemes csengésü hangjának minden helyesen alkalmazott eszközével kisérte állandó tetszés mellett lendületes játékát. *Waltraute* érdekes szerepében *Budanovits* Mária kedvelt szép mezzoszopránja érvényesült igen hatásosan, *Palló* Imre méltósággal énekelte *Gunthert*, mig *Hagen* erőseu drámai alakitásában *Szende* Ferenc hatalmas organumának és játékának ereje jutott hatásosan érvényre. *Gutrune* szerepében *Relle* Gabriella, a többiekben *Pogány*, *Halász* Gitta, *Szabó* Lujza, *Bársony* Dóra, *Sándor* Mária, *Bodó* Erzsi, *Palotai* és többiek arattak sikert. A zenekar kivételesen nehéz feladatait *Rékai* karnagy vezénylése juttatta dicséretes megoldáshoz, a titáni mü süritett zenei energiáinak dinamikai hullámzásait a leggondosabb elosztásban vezette mindvégig. A sikerült rendezés *Márkus* László munkáját dicséri. A főszereplőket az est válogatott közönsége nagyon sokszor

A lithium és bórsavas natrium tartalmu vasmentes
SALVATOR FORRÁS
A VESE- ÉS HÓLYAGBETEGSÉGEK KÜLÖNLEGES ÁSVÁNYVIZE!
RHEUMÁS FÁJDALMAKAT MEGSZÜNTETI!
Kellemes üditő ital.

JARDIN DE PARIS
Erzsébet királyné-út 1. Telefon: József 386—31.
MÁJUS ELSEJÉN UJJÁÉPITVE MEGNYILIK
A legelőkelőbb VACSORÁZÓHELY!!
Világvárosi kabaré- és tánemüsor.
A kert este 7 órától nyitva.

megtapsolta, az előadás végeztével Némethy Ellát külön is a lámpák elé hivták.

— **Grillparzer Medeá-jának felujitása a Nemzeti Szinházban.** A *Nemzeti Szinház* klasszikus műsorát gyarapitja *Grillparzer* Médeája, amely teljesen uj betanulásban és uj szereposztással kerül szinre jövő pénteken este. A cimszerepet *Hettyey* Aranka játssza, a többi főszerepet pedig *S. Fáy* Szeréna, *Mátray* Erzsi, *Bakó* László, *Lehotay* Árpád, *Bartos* Gyula és *Pataki* József. *A kéz kezet mos*, a Nemzeti Szinház uj nagy sikere, vasárnap, hétfőn, csütörtökön, jövő vasárnap és kedden este van műsoron. Ezenkivül kedden Bánk bán, szerdán és szombaton Szibéria, vasárnap délután a Vén gazember, hétfőn pedig a Medea van műsoron.

— **Reubal Vilmos operai karigazgató jubileuma.** Az Operaházban müvészi müködésének harmincadik évfordulóját ünnepelte szombaton délelőtt *Roubal* Vilmos karigazgató, akit a kormányzó ez alkalommal legfelsőbb elismerésével tüntetett ki. A kultuszminiszter nevében *Fülei-Szánthó* Endre miniszteri titkár intézett beszédet az ünnepelthez, akit *Radnai* Miklós igazgató üdvözlőszavai után a magánénekesek nevében *Székelyhidy* Ferenc dr., a zenekarból *Dömötör* Vilmos, az énekkarból *Gerendai* Vilmos, a müszaki személyzet részéről *Tolnai* Pál, a tánckar nevében pedig *Józsa* Hóza köszöntött még fel.

Májusi műsorban ?

Moulin-Rouge

— **Edvi Illés Aladár és felesége müterem kiállitása.** Edvi Illés Aladár, a kitünő akvarellista és festőmüvész és felesége, a tehetséges portretista változatos képanyagban gazdag kiállitást rendeztek Fürj-utcai (32. sz.) mütermükben. Edvi Illés Aladár régebbi és legujabb alkotásaiból állitotta össze kollekcióját, a melyben ezuttal tulnyomó a piktura, bár finom, nedves szinekkel festett üde akvarelljeiből is van néhány igen szép darab mutatóban. Ott van a minden kiállitáson nagydijjal jutalmazott alföldi szélmalmos képe s néhány nagyobb balatoni tájkép, mind csupa elsőrangu tónusszinfónia. Ujabb képei déltiroli és balkáni utjának eredményei. Szines, hangulatos impressziók, keleti hangulatu városrészek, festői völgyek, intim hangulatu interieurök, kis kunyhók, amelyeknek meleg szineit, borongós tónusait nagyon szereti a müvész. De legtöbb odaadással mégis a hazai tájakat festi. Balatongyörök néhány kedves utcarészlete s főleg a balatoni napkelték különös hideg világitása foglalkoztatják az ecsetjét. Számos pasztel és finom rajz egésziti ki a kollekciót. Edvi Illés Aladárné főleg portrékat és figurális tanulmányokat fest. Eleven szinek, a karakter tiszta kifejezése, sokszor a genreszerü portrék derüs frissesége jellemzik képeit. Benczur Bélának egy kitünő portréja, Sacy von Blondel gonddal megfestett portréja s egy üde mosolyu kis tiroli lány ragadják meg a figyelmet legjobban. Több mint száz igen jól összeválogatott kép van a kettős kiállitáson, amely április 29-ikétől május 13-ikáig délelőtti 10 órától este 7-ig nyitva áll az érdeklődők számára. *(K.)*

— **A Szinmüvészeti Akadémia vizsgaelőadása.** Az *Országos Szinmüvészeti Akadémia* május 2-án, szerdán este 7 órai kezdettel, az Uránia szinházban a teljes *Pillangócsatá*-ból vizsgaelőadást tart.

— **A magyar ifjuság Ady Endre-ünnepsége.** Ezer csonkamagyarországi, erdélyi és felvidéki magyar egyetemi hallgató májusban nagyszabásu ifjusági ünnepséget rendez Ady Endre emlékezetére. Május 19-én a régi országházban nyilik meg az érdekes kongresszus, mely az uj nemzedék problémáival foglalkozik. Május 20-án, vasárnap délelőtt a különféle városok magyar diáksága nevében koszorukat helyeznek el a fiatalok Ady Endre sirjára a kerepesi temetőben. Este a Zeneakadémia nagytermében Ady Endre emlékének müvészi estén hódol az ifjuság. Az est müsora a népi gyökerekből táplálkozó uj magyar zene jegyében jelentős kultureseményt lesz. Az ünnepség védnökei között *Ady* Lajos, *Bartók* Béla, *Kodály* Zoltán és *Rudnay* Gyula is szerepelnek. Megható eseménye lesz az ifjuság Ady-manifesztációjának, hogy az ünnepélyre Ady Endre szülei föllátogatnak Budapestre. Az ünnepség iránt Budapesten és a vidéki egyetemi városok ifjusági köreiben általános az érdeklődés.

— **A PEN klub kongresszusa Oslóban.** A norvég P. E. N. klub a világ P. E. N. klubjait nemzetközi kongresszusra hivta meg Oslóba. junius közepére. A kongresszust három külföldi tiszteletbeli elnök mellett Arne *Kildal* és Johan *Bojer* fogja vezetni. A kongresszus tárgya az irók nemzetközi együttmüködése lesz. Az idegen irók tiszteletére az egyetem és a város ünnepélyeket és kirándulásokat fog rendezni. Egyelőre *Galsworthy*, Jules *Romains*, Gerhard *Hauptmann*, Thomas *Mann*, Heinrich *Mann*, Stefan *Zweig* és sok más kiváló iró jelentette be részvételét. A magyar P. E. N. klub vezetőségében az a gondolat merült fel, hogy jövő évre Budapestre hivják meg a világ negyven P. E. N. klubjának legkiválóbb képviselőit.

Elég volt Moissiból!

Mi is történt? Moissi német szinész egy német szintársulattal Sopronban vendégszerepelt és ott nemcsak gyülölködő szidalmakat hangoztatott a magyar nemzet és a magyar államiság ellen, de megsértette olasz vendégeinket is. Moissi ur olasz földön született, de mert természeténél fogva nem érez közösséget szülőföldjével, nem tud illemet az országgal szemben sem, amely vendégül látta. Moissi ur, aki dollárfelléptidijért szinházat jött játszani Magyarországra, ezen a szerződéses megállapodáson felül szükségesnek érezte, hogy alakváltó tehetségét mellőzve, a maga igaz képében is bemutatkozzék és mint a III. Internacionálé agitátora próbáljon a magyar állameszme ellen támadni és izgatni nemzeti érzésünk, legjobb hitünk és legjobb magyarságunk ellen.

Moissi urral nem azonositanák magukat azok a német szinészek sem, akikkel együtt játszott Sopronban és azzal a felháborodással, amely bárdolatlan kijelentéseit fogadta, gyakorlatilag el is intéződött ügye. Elintéződött annak módja és rendje szerint, Moissi ur sebtiben elhagyta az országot, s mi ugy hisszük: ezzel meg is szakadt minden érintkezésünk a kommunista agitátorral, aki szinész képében jött hozzánk. Elismerjük: Moissi ur igen kitünő szinész, — a legjobbak egyike. Budapesti fellépése alkalmából nem egyszer volt tetszésben és ünneplésben része. Ez azonban nem jelenti, hogy Moissi urnak ezekután még egyszer az életben módja és alkalma lehetne arra, hogy a magyar közönséggel szemben találja magát. Moissi urról mindig tudtuk, hogy a III. Internacionálé hive, mindig tudtuk, hogy nemzetközi érzelmeit nem rejti véka alá, de azt hittük, hogy amikor pénzért játszik az országban, akkor leküzdi modortalanságát, illetlenségét, tapintatlanságát és politikai gyülölködését. Ha ezt Moissi ur nem tudta megcselekedni és ha Moissi urnak fontosabb volt politikai kinyilatkoztatása, mint szinészete, akkor a jövőben nem lehet magyar szinpad, amelynek deszkájára léphet, nem lehet magyar közönség, amely megtekinti fellépését és nem lehet magyar hatóság, amely beutazási engedélyt ad számára. Elég volt Moissiból! Aki nem ismeri a vendég illemének kötelezettségét, aki neveletlenül és szemtelenül, gyülölködve és izzó haraggal jön közénk, annak kivül tágasabb!

Moissi urból elég volt! És a Moissiesetből le kell vonnunk még más tanulságot is. Ez a tanulság pedig az, hogy azok a külföldi müvészek és irók, akik sohasem átalják, hogy a magyarságot támadják, nem méltók arra, hogy a magyar közönség előadásaikat megnézze, könyveiket olvassa, vagy müvészetüket értékelje. Tiszteljük és becsüljük a müvészetet, rajongunk érte, de ha a müvész vagy az iró müvészetét csak arra használja fel, hogy az politikai agitációjának hajtóereje legyen és ha a mi becsülésünket, vagy érdeklődésünket azzal fizeti vissza, hogy itthon, vagy a külföldön ellenségeink érdekeit szolgálja és haragot szitson ellenünk, akkor ezek előtt a külföldi müvészek és irók előtt nekünk le kell eresztenünk a szellemi sorompót. Ha a világ legnagyobb müvésze pestis-bacillust hordozna magában, akkor nem volna ország, amely beengedné őt kapuján. Ha a müvész ajkán a gyülölködés pestis-bacillusai virágoznak ki, akkor nem a müvészetet tartjuk távol magunktól, hanem a mételyt és a gyilkos kórt.

— **Magyar müvész képei a Studióban.** A magyar müvészet ujabb örvendetes külföldi sikeréről számolhatunk be. A londoni *Studio*, ez a világszerte ismert kitünő müvészeti folyóirat legutóbbi számában több oldalon közölte *Reitzer* Elemér festőmüvész magyar stilusu iparmüvészeti munkáit. Ezek a komoly müvészi értékü festmények annyira a magyar néplélekből erednek, hogy a külföld kénytelen volt felfigyelni erre az ott alig ismert, egészen uj irányu és minden izében magyarságot kifejező stilusra. A szines mümellékletből az a szinpompa tükröződik vissza, mely a magyar népmüvészetre oly jellemző, de Reitzer Elemér egészen uj stilusában és technikájával, amelyben az eddigi iránytól eltérően, a szinek lágyan olvadnak össze. *Reitzer* Elemér különben már több izben feltünt a tárlatokon portraitjaival, most azonban uj oldaláról mutatkozott be éppen időszerüen, mert müvészete valósággal propagandája a magyar kulturának.

— **Diszelőadás az Operában az olasz vendégek tiszteletére.** Az Operaházban vasárnap, április 29-én, a Manonban *Raicseff* Péter fog vendégszerepelni, hétfőn, április 30-án, Magyarország olasz vendégei tiszteletére bérletszünetben az ujonnan rendezett Hunyadi László fog szinrekerülni, az előadást megelőzően az Operaház zenekara, továbbá az Egyetemi Énekkarok a Marcia Realét, a Giovinezzát és Mascagni „Canto del Lavoro" cimü dalát fogják előadni. Kedden, május 1-én, a Négy házsártos van kitüzve, szerdán nincs előadás, a csütörtöki Bohéméletet először vezényli *Berg* Ottó. Pénteken a Hoffmann meséi, szombaton pedig a bolgár földrengés áldozatai javára bérletszünetben diszelőadásként a Bajazzók és a Diótörő fog szinrekerülni. A Bajazzókban ismét *Raicseff* Péter lép fel, Silviot pedig először énekli *Svéd* Sándor. Vasárnap, május 6-án, a Cigánybáró van kitüzve, hétfőn, május 7-én, nincs előadás, kedden, május 8-án a Négy házsártos szerepel az Operaház müsorán.

— **A Kisfaludy Társaság felolvasó ülése.** A Kisfaludy Társaság szerdán, május 2-án délután 5 órakor a Magyar Tudományos Akadémia kis üléstermében felolvasóülést tart a következő tárgysorozattal: 1. A félbemaradt tánc cimü szinmüből részletet olvas fel *Pekár* Gyula rendes tag, 2. Hajnal a gleccseren, rapszódia, irta és felolvassa *Hegedüs* Lóránt rendes tag, 3. Költemények, irta és felolvassa *Sik* Sándor rendes tag, 4. Fazekas István szive, elbeszélés, irta *Bartóky* József rendes tag, felolvassa *Szász* Károly rendes tag. Az ülésre külön meghivókat nem adnak ki. A bemenet mindenkinek szabad.

— **Matiné a Vigszinházban,** május 6-án délelőtt 11 órakor az erdélyi ifjuság felsegélyezésére. A müsort *Góth* Sándor és *Hosszu* Kálmán rendezésével *Bethlen* Margit grófnő, *Bajor* Gizi, *Budanovics* Mária, *G. Kertész* Ella, *Pécsi* Blanka, *Csathó* Kálmán, *Zilahy* Lajos, *Gál* Gyula, *Palló* Imre, *Farkas* Imre nevei teszik változatossá. Külön megemlitést érdemel *Szeghő* Sándor vezetésével a Budai dalárda és Zsolt Nándor dirigálásával a Zenemüvészeti Főiskola száztagu zenekarának szereplése. Jegyek válthatók és előjegyezhetők a titkárságnál. (V., Alkotmány-utca 12.. III. lépcső I., 8.)

— **A magyar irodalmi és müvészeti kongresszus mübarát szakosztálya** pénteken délután a „Fészek"-ben *Ernst* Lajos elnöklése mellett értekezletet tartott, amelyen megvitatták azokat a terveket, amelyeket tárgyalás céljából a juniusi kongresszus elé terjesztenek. Az értekezlet elhatározta, hogy az elnökség megválasztását a május 4-én tartandó szakosztályi ülésre halasztja, amelyre nemcsak a fővárosi kulturális testületek képviselőit, hanem a vidéki kulturtényezőket is meghivják.

— **Dijkiosztás a kalocsai egyházmüvészeti kiállitáson.** A „Szövetség" magyar festők, szobrászok, épitészek és iparmüvészek társasága által rendezett kalocsai egyházmüvészeti kiállitáson kitüzött dijak vasárnap délután kerültek kiosztásra. A biráló bizottság, amelynek tagjai voltak többek között *Horváth* Győző dr. püspök és *Szőnyi* Ottó dr. pápai kamarás, a Müemlékek Országos Bizottságának előadója, a dijakat a következőknek itélte oda: *Zichy* Gyula gróf érsek festészeti diját *Éder* Gyula kapta „Krisztus és a bünös asszony" cimü képéért, az érsek szobrászati diját *Orbán* Antal stáció dombormüveiért kapta, *Mosonyi* Dénes dr. pápai prelátus diját *Rakssányi* Dezső nyerte a buda-ujlaki templom mennyezetkartonjaival, végül Kalocsa város diját *Kampis* János „Mater Dolorosa" cimü képének itélték oda. A kiállitás a társaságnak igen értékes erkölcsi sikert jelent.

— **Hekler Antal külföldi előadásai.** *Hekler* Antal, a kiváló magyar mütörténész legközelebb két előadást is tart külföldön. Május 5-én a *Verein der Museumfreunde* megbizásából Bécsben „Müvészet és világnézet" cimen tart előadást, 8-án pedig a Deutsches Archeologisches Institut meghivására Berlinben ad elő „Budapesti antik szobrászati emlékek" cimen. Az előadások iránt igen nagy az érdeklődés.

Ma este 8 órakor rendes, délután 3 órakor

mérsékelt helyárakkal

DYBUK

VI., Révay-utca 18.

Kedden, május 1-én, pénteken, május 4-én és vasárnap, május 6-án délután 3 órakor

CSORTOS GYULA felléptével

„A SZŐRÖS MAJOM"

UJ SZINHÁZ

Telefon: T. 214-22

5 Wallace Regény

3 pengős havi részletre

Müvészies diszitésü, finom egész angol-vászonkötésben, dús aranyozással

külön tokban 39 pengő

„Edgar Wallace könyvei mellett elhalványodik minden más irás! Ha este hozzáfogsz bármelyik Wallace-kötet olvasásához, nem birod letenni, mig csak a végszóig nem érsz, — még hogyha rád virrad is a reggel."

Tessék itt levágni és a PALLADIS RT. könyvosztályának Budapest, V., Alkotmány-u. 4.) boritékban beküldeni.

MEGRENDELŐ-LAP

Ezennel megrendelem a Palladis Rt.-nál (Budapest V., Alkotmány-u. 4.) az itt felsorolt 5 Wallace-kötet pompás, aranyozott egész vászon-kötésben, 39 pengő vételáráért. Fizetendő 3 pengő az átvétel alkalmával utánvéttel mig a fenmaradó összeget 12 egyforma havi részletben külön csekklapon tartozom beküldeni. A portóköltség is az átvételkor fizetendő. Az eladó fenntartja magának ezen rendelés elfogadását és a szállitott könyvek tulajdonjogát is, a vételár kifizetéséig.

A rendelő neve: _____

Foglalkozása: _____

Lakása (pontos cim): _____

Utolsó posta: _____

Olvasható irást kérünk!

GENF

A magyar képzőművészetnek osztatlanúl nagy sikere van Genfben. Előttem vannak a svájci lapok, s azokból állapitom meg, hogy a napilapok unisono őszinte, nagy lelkesedéssel írnak a magyar kiállításról. Karlovszkytól Csókig, Zala Györgytől Szentgyörgyiig a magyar művészet egész széles skáláját diszítő jelzőkkel látják el a svájci lapok s különösen azt emelik ki, hogy a kiállítás azt adja, amire kiváncsiak voltak: a magyar művészetet. Vagyis túl a külföldi hatásokon, Münchenen és Párison, a magyar művészek egy jellegzetes, népi-nemzeti művészet teljes képét mutatták be. A Journal de Genève részletesen analizálja a kiállítás magyar nemzeti vonásait.

Siker az egész vonalon, ez a genfi kiállítás jelentősége és ezt a sikert nem lehet olyan ellenvetésekkel kisebbíteni, hogy az diplomáciai siker. A diplomácia sokkal fokozottabban dolgozott a Lengyelországban és Olaszországban rendezett sorozatos kiállítások alkalmából és éppen a *Képzőművészet* közölt annak idején számos idézetet a lengyel és olasz lapokból annak bizonyítására, hogy a kiállítás egyáltalán nem nyerte meg a lengyel és az olasz közvélemény tetszését. A diplomáciai siker vonatkozhatik egy sikerült bankett, egy ünnepies verniszázs megrendezésére, de a közvéleményt diplomáciailag megdolgozni egy kiállítás érdekében még soha nem sikerült.

A genfi sikernek egy titka van: a kiállított anyag qualitásai. A jury ezúttal valóban félretett minden egyéb szempontot s csupán azt mérlegelte, hogy mennyi tehetséget és eredeti egyéniséget revelál a kép, melyet a külföldre kivinni érdemesnek tartanak. Igy került össze egy olyan együttes, melynek szereplői valamennyien a természet szemlélet alapján állanak és egyéniségük kiforrott karaktere a magyar nemzeti sajátosságok részese, nem pedig a legujabb divatok epigon modorossága. A genfi kiállítás résztvevői a legjobb értelemben reprezentálói a magyar művészetnek és a kiállítás általános sikerét csupán ennek az egyetlen, de elég nyomós oknak kell tulajdonitanunk. Nincs is azon semmi csodálatos, hogy a magyar művészek sikert aratnak a külföldön anélkül, hogy másoknak akarnának mutatkozni, mint egyéniségük. Ellenkezőleg. Mindazok a kiállitások, melyeket idáig a modern divatok jegyében rendeztek, sikertelenek maradtak. Részint azért, mert Páris epigon másolatait, legjobb esetben utánérzéseit látta bennük a külföldi közvélemény, részint mert nem azt kapták, amit vártak, a magyar művészetet. Mindezt az olasz, de különösen a lengyel sajtó meg is irta.

A genfi kiállítás összeállítása már teljes egészében mutatja azt a helyes irányvonalat, melyet a kultuszminisztérium a szélsőségek kiküszöbölésével teremtett meg. Amilyen őszinte örömmel tölt el bennünket a kultuszminisztérium genfi sikere, épp annyira óhajtjuk, hogy ne csak künn, de idebenn is legyenek sikerei a minisztériumnak. Idehaza is meg kell csinálni a genfi sikert. Itthon is szükség van egy olyan egészséges művészeti politikára, amelyik a felismert helyes útra terelje a magyar képzőművészet fejlődésének irányát. A világért se értsen félre bennünket senki. Egy újjal sem szabad hozzányúlni a művészet szabadságához. Mindenki tegye azt, amit lelkiismerete ráparancsol és amiért a felelősséget vállalni tudja. Ha valakinek holnap az jut eszébe, hogy a feje tetejére állva fessen, ebben sem szabad megakadályozni senkit. A művészet szabadsága a tehetség szabadsága s a tehetség szabadságát sem a futóbolondok, sem a szélhámosok miatt veszélyeztetni nem szabad.

Ahogyan azonban az állam rájött arra, hogy a magyar termésből — a szellemiekből is — csak a márkázott árúval csinálhat propagandát Csonka-Magyarországnak és ahogyan ma már márkázzák, még a zsirt is, ami az állam presztizsével megy külföldre és ahogyan az állam eljutott ennek az igazságnak felismeréséhez a szellemiek terén is a márkák kiállításával, épp úgy nem lehetne azt sem kárhoztatni, ha az állam a maga rendelkezésére álló eszközeivel a művésznevelést és a művészettámogatást olyan elvek szerint kivánja megszervezni, melyek alátámasztják és erősitik azt a szellemet, melyet bemutatni a külföld előtt kivánatosnak tud, sőt amivel propagandát elérni lehetségesnek tart. Ez logikus. Ha az állam a kiforratlan, szélsőséges művészi törekvéseket nem kivánja a kirakatba tenni, miért tartaná raktáron őket?! Iskoláiban miért protegálná az ultramodern epigonizmust és vásárlásainál miért favorizálná őket, ha nincs velük célja!?

Meg kell tisztítani tehát az iskolai oktatást és át kell szervezni az állami művásárt, ha a minisztérium logikusan akar tovább haladni a helyesnek felismert úton. Vannak jelek, melyek arra mutatnak, hogy a minisztérium valóban el van határozva a konzekvenciák megalkuvás nélkül való levonására. Rajta leszünk, hogy szerény erőnkhöz képest ezeken a hasábokon mi is hozzájáruljunk azoknak az eszközöknek és módoknak feltárásához, melyek leggyorsabban elvezetnek a kivánt célhoz: a magyar tehetségek minél intenzivebb kitermeléséhez a művészeti oktatás megreformálása és az állami műpártolás átszervezése révén.

Őszintén kivánjuk a jószándékú kultuszminisztériumnak a genfi sikert — itthon is.

Reprint: 122,120
1929. 23. k. 181-85
Kassal

MAGYAR MESTEREK

EDVI ILLÉS ALADÁR

Az igazságtalanság épp oly örök erő, de talán még hatásosabban érvényesül, mint maga az örök igazság. A művészeti kritikában ez az igazságtalanság szinte mindennapos jelenség. Nincs kor, nincs művészetnek területe, melyen az igazságtalanság jegyében fogant hír ne tapadna oda elválaszthatatlanul a művész nevéhez. Lám, *Edvi Illés* Aladárról is mennyi ellenmondást nem tűrő természetességgel vélik tudni széltében hosszában, hogy ő par excellence állatfestő. Amiben nem több az igazság, mint hogy Edvi Illés Aladár állatképei rendkivül népszerüek voltak és művészi alkotásainak egy korszakában valóban jellegzetesek voltak művészi egyéniségére is ezek a pompás megfigyelésű képek. Azonban ugyanabban az időben, valamint előtte és utána is Edvi Illés Aladár festett tájképeket, konyha-interieuröket, sőt portrékat is, melyek épp annyira jellegzetesek művészetére és mégsem bélyegzik Edvi Illés Aladárt pl. tájképfestővé. Pedig szilárd meggyőzödésem, hogy Edvi Illés Aladár, a tájképfestő messze felülmulja az állatképek népszerű piktorát. Edvi Illés Aladár sokoldalú piktor, aki fest olajjal, akvarellel, guaccsal, karcol még tűvel is és bravúrosan müveli a monokrom műfaját is, érdeklődése sokfelé viszi, de a művész költői magaslatra szerintem tájképein jutott el. Azokon a sötét tónusu, hollandi hagyományokra emlékeztető, szürkeségükben csodálatosan színes alföldi tájak és tabáni uccarészletek lelkét megszólaltató borongós képeken, melyek túl vannak a piktormesteremberek ügyességén és a művészet szférájába ragadnak bennünket. Egész külön hely az a magyar pikturában, mely Edvi Illés Aladárt megilleti tájképei révén. Ő a szürke színek poétája, ezekben a borús, nyomott hangulatú színekben és féltónusokban senki nem tud oly fantázia megindítóan, érzések skáláját érintően hozzánk szólni, a lélek tudattalan mélységeibe kapcsolatokat teremteni.

Edvi Illés Aladár semmitmondó tájainak tématlanságában, félszínek és féltónusok történéstelen csendjében a szintelen hétköznapiság magasztosúl művészetté. Nem állítom azt, hogy balatoni képei, vagy egyéb derűs motivumai pikturájának, nem állanak a művészi tökéletességnek ugyanazon a fokán, de legbelül érzem, hogy a tabáni havas ucca, az Alföld alkonyati tája, egy árva palánk az ucca során, a csűr rembrandteszk interieurje egy pantheista feloldódásban, hogyan válnak épp oly fontossá, jelentőségteljessé, mint az ember, aki mögöttük és benne lakik. Ezeken a képeken az ember lelke csodálatos és nagy, tagadhatatlan rokonságba kerül a dolgokkal, melyek a való életben élettelenül veszik körül. A művész ért hozzá, hogy feloldja lelkünket azokba a hangulatokba, melyek testvériesen forrasztják össze az embert a világmindenséggel. Ez a kulcsa annak a rejtélynek, hogy az Edvi Illés Aladár tématlan semmijei, miért állanak művészete élén. Tudjuk, hogy milyen elsőrangú mestere az akvarell műfajának és tökéletesen érti mindannak mesterségét, amihez hozzányúl, mégis számunkra ott legnagyobb ez a kitünő művész, ahol alázatos lélekkel szállva a természet hétköznapi szürkeségének méltatlan tárgyaira, szétárasztja ezeken a lélektelen, szegény holmikon poéta lelkének aranyos barna sugarait.

Akár a Nap, a művész is képes kopár sziklákra életet varázsolni.

(gy)

EDVI ILLÉS ALADÁR: ALKONYATI TÁJ

Megélénkült nyugaton a harci tevékenység

Berlin, december 30.

A véderő főparancsnoksága szombaton délelőtt a következő hivatalos jelentést adta ki:

Mint már külön jelentésekben hirül adták, egy német tengeralattjáró Skóciától nyugatra megtorpedózta a Queen Elisabeth-osztályhoz tartozó egyik angol csatahajót.

A nyugati harctéren teljes a nyugalom. A légihaderő egysége, bár az időjárás kedvezőtlen, tovább folytatta felderítő munkáját Anglia és Franciaország felett.

A *német távirati iroda* a hadijelentéshez ezeket fűzte hozzá:

A légihaderő tevékenysége a pénteki nap folyamán a köd miatt csekély volt. Az Eifel és a Mosel között csak kevés francia repülőgép mutatkozott. *A Mosel és a Rajna között határőrszolgálatot teljesítő német vadászgépek seholsem kerültek érintkezésbe az ellenséggel.* Az Anglia és Franciaország területe felett távfelderítő repüléseket végző német gépek *seholsem tapasztaltak ellenséges légvédelmet.*

A Vogézekben az egyik német járőr ellenséges kelepcébe került. A járőr két embere eltünt.

A német tengeralattjáró flotta, amelynek elpusztítását az ellenséges propaganda újból és újból állítja, az egyik legnagyobb csatahajó megtorpedózása és egy felfegyverzett angol kereskedelmi gőzös elsülyesztése által ismét bizonyítékát szolgáltatta a német tengeri hadviselés erejének.

Páris, december 30.

A szombaton délelőtt közzétett francia hadijelentés így szólott:

A Saar és a Mosel között a nagyfoku hideg ellenére is járőrtevékenység folyik. A pénteken jelzett légitevékenység során légiütközetre nem került sor.

A *Havas-iroda* kiegészítő közleménye szerint a harctérnek a Rajnától a Moselig terjedő szakaszán rendkívül hideg van, de a havazás megszünt és a köd is kezd felszakadni. *A derűs időjárás következtében a repülőgépek is újra megkezdték tevékenységüket.* Ugyancsak sokkal erőteljesebb lett a járőrtevékenység is, jóllehet mínusz 15 fok hideg van. *Többnapos tétlenség után mind a francia, mind pedig a német felderítő és vadászgépek ismét nagyszámban szálltak fel.* A francia repülők igen sok felvételt készítettek a német állások felett. A szárazföldön a Mosel folyásától közvetlenül keletre, ahol szinte állandóvá vált a felderítők mozgolódása, járőrtevékenység folyt. A Vogézek erdőségében *egy francia csapat átcsúszott a német vonalakon* és a behavazott szakadékokon és fenyőerdőkön keresztül *behatolt német területre.* A járőrcsapat hirtelen meglepett egy német felderítő különítményt. A franciák a német különítmény két tagját elfogták és francit állásokba vitték.

London, december 30.

A légügyi minisztérium a következőket közli: Megerősítik, hogy *angol partvédő repülőgépek az Északi-tenger felett megtámadtak és lelőttek egy Lornier-típusú német vizirepülőgépet.* A gép négyfőnyi legénysége közül hármat egy svéd hajó megmentett és a norvégiai Kopervik-kikötőbe szállított.

NIVEA-CREME ára dobozban és tubusban: 30 fillértől 2 pengőig

Tekintettel barátaim óriási számára, ezuton kivánok mindenkinek boldog uj évet. Amint az elmult esztendőben, ugy 1940-ben is teljesíteni fogom kötelességemet, ápolni és edzeni fogom a bőrét. Igyunk tehát az Ön egészségére és szép bőrére.

Hitler kiáltványa a hadsereghez:

Büszke bizalommal tekintek és tekint az egész nemzet rátok, mert ilyen katonákkal Németországnak győznie kell!

Berlin, december 30.

Hitler vezér, a véderő főparancsnoka, az újév alkalmával az alábbi kiáltványt intézte a hadsereghez:

Katonák!

Az 1939. év a hatalmas német hadsereg számára a dicsőség éve volt. A német nép által rátok bizott fegyvereket a ránk kényszerített harcban diadalra vittétek. Rövid 18 nap alatt sikerült mindannyiunk összefogásával a német birodalom biztonságát keleten helyreállítani és a versaillesi igazságtalanságot eltörölni.

Ennek a történelmi évnek alkonyán hálával emlékezünk meg azokról a bajtársakról, akik a nép és a birodalom iránti hűségüket vérükkel pecsételték meg. A jövő évre arra kérjük a Mindenhatót, aki a multban annyira nyilvánvalóan oltalmába vett bennünket, hogy adja ránk újból áldását és erősítsen meg minket feladatunk teljesítésére. Mert előttünk áll a legsulyosabb harc, amely a német nép létéért vagy nemlétéért folyik.

Büszke bizalommal tekintek én és tekint az egész nemzet rátok, mert ilyen katonákkal Németországnak győznie kell!

Hitler Adolf

A nemzeti szocialista Németország sorra levetette a rabszolga-kötelékeket

A Führer az évforduló alkalmából kiáltványt intézett a nemzeti szocialista párthoz is. Ez a kiáltvány így szól:

Amikor hét évvel ezelőtt a nemzeti szocializmust, a német nép lelkéért folytatott példa nélkül álló küzdelem után, végre a birodalom vezetésére szólították, Németország abban az állapotban volt, amelyet *Clemenceau* egykor ezzel a rövid mondattal jellemzett: *„A kelleténél húszmillióval több német van a világon".* Az e kívánság megvalósítására népünkre kényszerített versaillesi parancsban nem csalódtak szerzői. A hétmillió munkanélküli hozzátartozóival együtt kereken 24 millió embert tett ki, aki minden megélhetési alap nélkül állott. *A demokrata Németország 15 évig vinnyogott és könyörgött a legkeserűbb igazságtalanság revíziójáért,* amelyet egy néppel szemben valaha is elkövettek. *A plutokrata világdemokráciák ezzel szemben csak fagyos elutasítással, vagy gúnyos szólamokkal válaszoltak. A nemzeti szocializmus azonban, programjának megfelelően, el volt tökélve arra, hogy a népünket érintő feladatokat a külvilág beleegyezésével, vagy anélkül megoldja.*

Miután az évekig tartó kísérlet, hogy jóakaratú megegyezésre jussunk a plutokrata hatalmakkal, minden tekintetben hajótörést szenvedett, *az új birodalom most már saját maga szerezte meg jogait.* Az a bűnös és nevetséges szándék, hogy egy 80 milliós nemzetet tartósan meg akarnak fosztani politikai jogaitól és gazdaságilag ki akarják zárni a világ javaiban való részesedésből, nem lehet erkölcsileg vagy jogilag kötelező törvény a szerencsétlenül sujtott nép számára. *Én a hatalom átvételének első napjától fogva állandóan azon voltam, hogy a szükséges revíziókat mind Németország politikai helyzete, mind pedig gazdasági életfeltételei tekintetében elérjem.* Az összes kísérletek, hogy ezt a többi hatalommal egyetértésben vigyem keresztül, *hajótörést szenvedtek a nyugati hatalmak és államférfiak hajthatatlan önzésén vagy tudatosan elutasító rosszakaratán.* Ilyen körülmények között a német nép megszabadításának azzal a jogerővel kellett megtörténnie, amely mindenkor, ha a nép nagy bajban volt, mint önsegély szent volt. A belső széttagoltság legyőzése után *a nemzeti szocialista Németország sorjában levetette a rabszolga-kötelékeket és végül a német népnek a nagynémet birodalomban való összefogásával megkoronázta a történelemben egyedül álló küzdelmet és az ezeréves vágyódást.*

A zsidó-nemzetközi kapitalizmusnak sikerült a demokráciák világát Németország ellen uszitani

Ezek az intézkedések nem vettek el semmit a külvilágtól és semmiben sem ártottak neki. Csupán azt adták meg a német népnek, ami valamennyi más népnek már régóta megvan. *A zsidó-nemzetközi kapitalizmusnak a szociálreakciós rétegekkel karöltve a nyugati államokban mégis sikerült a demokráciák világát Németország ellen uszitani.* Ma a német-lengyel viszály előzményeit magukban foglaló okmányok közzétételével beigazolódott, hogy *a felelős háborús uszitók Angliában nemcsak hogy nem akarták a német-lengyel problémák békés megoldását, hanem ezzel szemben megtettek mindent, hogy Lengyelországon át egyengessék az utat akár a birodalom megalázására, akár az ellene szóló hadüzenetre.* Minthogy a megaláztatás nem sikerült, csak a másik lehetőség maradt meg: Lengyelország engedte, hogy a nemzetközi háborús uszitók rábirják arra, hogy a jogtalanságot erőszakkal vigye keresztül. Tizennyolc nap alatt a fegyverek meghozták a döntést. A versaillesi szerződés Lengyelországa megszünt.

Az 1939-es évet a hatalmas események egész sora jellemzi népünk történetében:

1. Középeurópa lecsendesítése és a német élettér biztosítása végett mint védnökség *bekebeleztük a nagynémet birodalom keretébe Csehországot és Morvaországot, a német birodalom ősrégi alkatrészeit.* A németek és csehek mint az elmult századokban, a jövőben is újra békésen fognak egymás mellett élni és együtt dolgozni.

2. *A Memel-vidék visszatért a birodalomba.*

3. *Az eddigi lengyel állam megsemmisítésével helyreállitottuk a régi német birodalmi határokat.*

E három esetben *a versaillesi szerződés életképtelen konstrukcióit távolitottuk el.*

Ennek az esztendőnek negyedik ismertetőjele *a Szovjetoroszországgal megkötött támadást kizáró és tanácskozási szerződés.* Ezzel csirájában megfojtottuk a nyugati hatalmak plutokrata államférfiainak azt a kísérletét, hogy Németország és Oroszország újra egymás ellen ontsa vérét minden harmadik állam javára, ezenkívül pedig megakadályoztuk Németország bekerítését.

Azt, hogy ez a politikai fejlődés ilyen eredményesen sikerült, kizárólag a német népnek a nemzeti szocializmus által történt belső újjáalakításának köszönhetjük.

A német történelem legdöntőbb esztendeje következik

A zsidó-kapitalista világ nem fogja tulélni a huszadik századot

Belül egységesen megszervezve, gazdaságilag előkészitve és katonailag legjobban felfegyverezve lépünk a német történelem legdöntőbb esztendejébe. Azzal ugyanis mindnyájan tisztában vagyunk, hogy *a velünk szembeszálló zsidó-kapitalista világellenség csak egy célt ismer: Németországot, a német népet megsemmisiteni.* Bárhogyan igyekeznek is ezt a célt szólamokkal körülírni, ez nem változtat a végleges szándékon. Először kijelentették, hogy Lengyelországon akarnak segíteni. Pedig *milyen könnyen segíthettek volna Lengyelországon, csupán nem kellett volna lelkiismeretlenül háborúra uszítani.* Amint azonban a lengyel állam lépésének következményeit, hála véderőnk ütőerejének, tapasztalták, *már nem Lengyelország helyreállítása volt a háborús cél, hanem most már az én személyem eltávolítása, vagyis a nemzeti szocializmus kiirtása.* Alig jöttek rá, hogy a német nép az 1918. év tapasztalatai után egyáltalában már nem is reagál erre az ostoba csalásra, ekkor végre hajlandók voltak megmondani az igazságot, azt tudniillik, hogy *céljuk a német népnek, mint olyannak kiirtása, a birodalom feloszlatása és elpusztítása.* Abban a reményben, hogy ennek a feladatnak elvégzésére másokat nyerjenek meg segítőtársnak, *sem úgynevezett „semlegesek" felhasználásától, sem fizetett gyilkosok felbérlésétől nem riadnak vissza.* A német nép nem akarta ezt a harcot. Én *az utolsó percig próbáltam Angliának a német barátságot felajánlani,* ezen tulmenőleg pedig Lengyelország elintézése után is javaslatokat tettem Európának hosszú időre való megbékélésére. Ebben *mindenekelőtt a fasiszta Olaszország Duceja támogatott engem, aki barátságunk értelmében és szellemében megtett mindent, hogy feltartóztassa azt a fejlődést, amely egész Európára csak szerencsétlenséget hozhat. A kapitalista demokráciák zsidó és reakcionárius háborús uszítói azonban évek óta vártak erre az órára, felkészültek és nem voltak hajlandók, hogy feladják Németország megsemmisítését célzó terveiket. Ezek a háborúban érdekelt urak akarják a háborút, meg fogják tehát kapni.*

Már az ellenségeskedések első szakasza két dolgot mutatott: először azt, hogy *még a német nyugati védőövet sem merték megtámadni,* másodszor pedig, hogy *mindenütt, ahol német katonák mérkőztek ellenfeleikkel, újra beigazolódott a német katonaság dicsősége,* valamint fegyvereink hírneve. *Hadd hozza meg az 1940. esztendő a döntést! Ez, bármi történjék is, a mi győzelmünk lesz!* Minden, amit ebben az időben az egyesektől követelünk, nem áll arányban az egész német nemzet erőfeszítésével, azzal a sorssal, amely fenyegetné, ha Versailles hazug bűnösei mégegyszer hatalomra jutnának.

Nekünk tehát világos háborús célunk van: Németországot és ezen túlmenőleg Európát meg kell szabadítani attól az erőszakosságtól és tartós fenyegetéstől, amely az azelőtti és mai Angliából indul ki. A

Hangszereit és rádióit legelőzékenyebben bemutatja

Mogyoróssy
Hangszergyár Budapest, Rákóczi-út 71
Csere — részlet. Árjegyzék ingyen

Szakszerüen bemutatja
Hoffmann rádió
V. Szent István-körút 19. — Telefon: 120-531.

BEMUTATJA: KERESZTÉNY SZAKÜZLET
MARNITZ
JÓZSEF-KÖRÚT 37 TELEFON: 13-40-23

SI. KORCSOLYA

SPORTCIPŐ, RUHA, STB.

VI., Vilmos cs.-út 33
IV., Váci-utca 40

SKABA és PLÖKL

SPORTÜZLETEIBEN.

háborús uszítók és hadüzenők kezéből ezuttal véglegesen ki kell ütni a fegyvert. Nemcsak a versaillesi jogtalanság ellen harcolunk, hanem egy még nagyobb igazságtalanság megakadályozására, amelyet annak helyébe akarnak léptetni. *Pozitiv értelemben pedig egy új Európa felépitéséért harcolunk.* Mi ugyanis Chamberlain úrral ellentétben meg vagyunk győződve, hogy ezt az új Európát nem alakíthatják egy pusztulófélben levő világ megöregedett erői, sem pedig azok az úgynevezett államférfiak, akik saját országukban sem képesek a legegyszerűbb kérdéseket sem megoldani, hanem *Európa újjáépítésére csak azok a népek és erők vannak hivatva, amelyek magatartásukra és eddigi teljesítményeikre való tekintettel fiataloknak és termelőknek mondhatók. Ezeké a fiatal nemzeteké és rendszereké a jövő. A zsidókapitalistavilág nem fogja túlélni a huszadik századot.*

Kényelem, tisztaság, olcsóság: gázfogyasztás

A mindennapi életnek alig van területe, ahol hőre, melegvízre, — még hozzá a lehető legrövidebb időn belül, legkényelmesebben hozzájutva és a legolcsóbban előállítva, — ne lenne szükség. Gondoljunk reggeli fürdőnkre, a háztartás tüzére, lakásunk egyforma hőmérsékletére, mindenütt ott találjuk a legmegbízhatóbb és legolcsóbb hőforrás szerény képviselőjét abban a gázcsapban, ahonnan tökéletes kényelemmel, abszolút tisztasággal és minden más energiaforrásnál olcsóbban elégíthetjük ki igényeinket.

A modern ember élete ma már el sem képzelhető a konyha dísze: a gáztüzhely nélkül. Amint elképzelhetetlen az is, hogy egy kis csap elfordításával ne teljen meg fürdőkádunk kellemes, meleg fürdővízzel. A gázberendezés ügyes kis gázórája záloga annak, hogy a Gázművek nagy gyakorlattal bíró specialistái, mérnökei, fogyasztási szaktanácsadói mindig ott állanak mögöttünk óriási tapasztalataikkal és megtanítanak bennünket gazdaságos háztartás költségcsökkentő fortélyaira. De nemcsak tanácsokkal állanak rendelkezésünkre, hanem feltalálják a fogyasztó számára a 40 százalékos takarékgáz korszerű ötletét is. Talán az egész kontinensen a Budapesti Gázművek hozták be először — akár vízmelegítésre, akár fűtésre vagy hűtésre használjuk fel a gázt — a takarékgáz fogalmát. A töfogyasztás után elhasznált gázmennyiség már csak valamivel kerül többe, mint az alapár fele.

Jóleső érzés a Gázművek — e láthatatlan segítőtárs — jelenléte akkor is, ha főzök, fürdővizem forr, vagy vasalok. Mindig csak könnyít a háziasszony gondjain, mindig segít takarékoskodni. Akkor is, amikor méltányos részletekben állapítja meg a havonta törleszthető gáztakaréktüzhelynek az árát. De ott áll mögöttünk több tökéletes „Háztartási szolgálat"-ával is és megtanít arra, hogy hogyan lehet még kevesebb pénzért, még jobban és még jobbat főzni.

Nincs közüzem, amely nagyobb gondossággal sietne fogyasztói érdekeinek megsegitésére, mint a Gázművek. A Termokoksz-kályhák üzembentartását ellenőrökkel figyelteti, hogy ha valamilyen okból panasz van a fogyasztásra, azonnal orvosolhassa. A kokszfűtés a legtisztább és a legkényelmesebb fűtési mód és a Gázművek legfontosabb feladatának tartja, hogy még a legolcsóbb is legyen.

Dióhegyi M.

Rákóczi ebédlőházáról, rodostói emlékeiről beszél Edvi-Illés Aladár

Az egész országban mindenütt örömmel olvasták *Hóman* Bálint kultuszminiszter válaszát az *Uj Magyarságban Oláh* György karácsonyi cikkére. Hóman Bálint kijelentette, hogy szeretné, *ha már a jövő év folyamán a Rákóczi-ebédlőház, amelynek Rodostóból hazaszállított darabjai ládákba csomagolva hevernek, a kassai Hóhérbástyán kijelölt helyen hirdetné a nagy fejedelem emlékét.*

A kassai ebédlőház felállításánál érdekes szerepe lesz azoknak az akvarell-festményeknek és rajzoknak, amelyeket 1904-ben és 1905-ben Edvi-Illés Aladár, a kiváló festőművész készített Rodostóban. Ebből az alkalomból felkerestük Edvi-Illés Aladárt.

Fürj-utcai műtermében éppen az asztalon van a kassai múzeum igazgatójának. *Mihalik* Sándornak a levele, amelyben az igazgató a többi között ezeket írja Edvi-Illés Aladárnak:

„Különösen a Rákóczi-pipatóriumra vonatkozó rajz fontos nagyon, mert annak jobboldali megoldását, egyéb adatok hiján, nem tudtuk volna megcsinálni, ellenben most, a rajz után, a legvilágosabban látjuk, hogy milyen polcocskák voltak ottan."

Edvi-Illés ugyanis Rodostóban megfordult Rákóczi házában s *az ebédlőben ott talált pipatóriumot*, ahol a fejedelem őrizte pipáit, lerajzolta s ennek az alapján *konstruálják meg most Kassán az ebédlőnek ezt a részét.*

— Én Thaly Kálmánék után — mondja Edvi-Illés — *Thallóczy* Lajossal együtt mentem le Rodostóba, hogy az ásatásoknál rajzokat csináljak. Ez 1904-ben történt. Thallóczy aztán engem otthagyott, egyedül maradtam. *Életem legszomorúbb karácsonya volt, amit 1904-ben ott töltöttem. Olyan kétségbeejtő, sivár hangulatot sehol nem éreztem, mint ott.* A mintegy 19.000 lakosú városkában, amelynek lakói törökök, örmények és spanyol zsidók voltak, állandóan szeles, zord időjárás uralkodott, ami még fokozta azt a sivárságot, amelyben ott éltem. *Egy lélek sem lakott Rákóczi házában, amely olyan szánalmas állapotban volt, hogy életveszélyes volt benne járni. A hó éppen beesett Rákóczi ebédlőjébe,* ahol már nem találtam mást, csak a pipatóriumot, meg a színes üvegablakokat. Amikor rajzoltam, akkor is beesett a hó. Egyébként is állandóan kabátban, pokrócokba bugyolálva dolgoztam. Amikor például a *Magyarok-utcája* című képemet festettem, egy kapualjban bújtam meg a csikorgó hidegben a szörnyű szél elől s egy jámbor török asszony öntötte belém állandóan a feketét, hogy meg ne gémberedjek.

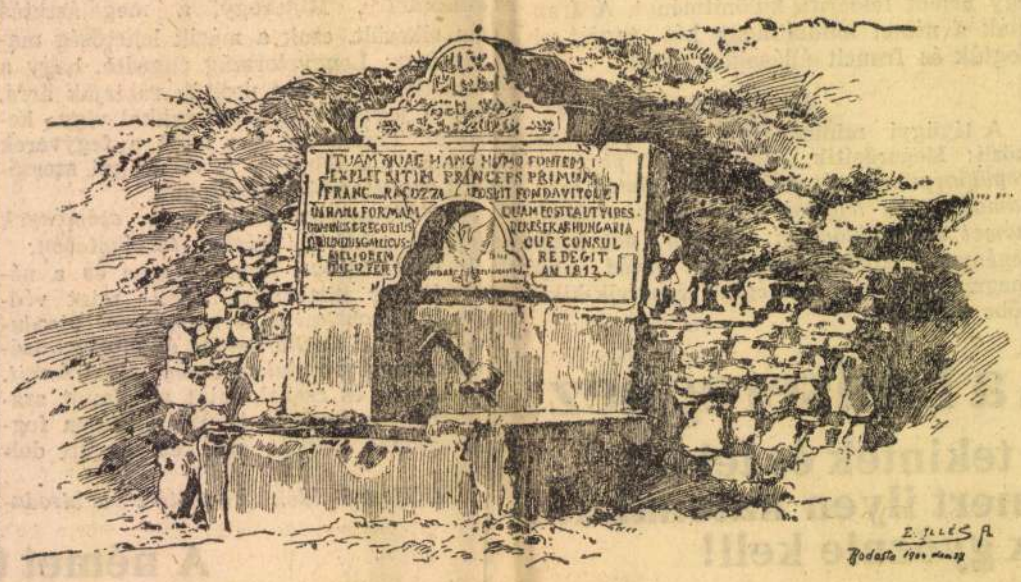

A magyarok kútja Rodostóban

Élénken folytatja:

— *A legnagyobb meglepetésem volt, hogy az öreg törökök állandóan beszéltek Rákócziról, az egyik nemzedék átadta a másiknak az emlékét, tudtak róla, s alakja legendásan élt fantáziájukban.*

— Másodszor miért ment el Rodostóba, professzor úr?

— Ez arra vezethető vissza, hogy Mikes sírját sehol nem találtuk meg. Erre felvetődött a gondolat, hogy *ha már nem tudjuk a hamvait hazaszállítani, akkor adjuk ki legalább a leveleit, még pedig olyan képekkel és rajzokkal, amelyek azokon a helyeken készültek, ahol Mikes megfordult.* Ezért mentem le tehát másodszor, hogy felkeressem Mikes Kelemen egykori tartózkodási helyét. Igy jártam nemcsak Rodostóban, hanem *Galipoliban, Skutaribán. Vidinben, az Aldunán* is, sőt megfordultam Erdélyben, Zágonban is, ahol Mikes született.

Mosolyogva szól:

— Olyan elhagyatottságban dolgoztam egyedül Rodostóban, hogy *már-már azt képzeltem, hogy én vagyok az utolsó bujdosó magyar.*

Egy zöldes színben játszó tányért rak elém.

— Ezt egy öreg török asszony adta nekem ajándékba. *Azt mondta, hogy a fejedelem ebédlőházából való. Kegyelettel őrzöm.*

— A Rodostóban készült rajzokat és akvarelleket hol őrzik most?

— Én ezekből a képekből törökországi utam után kiállítást rendeztem. A magyar állam huszonkilenc képemet vásárolta meg s a kassai múzeumnak adta ajándékba. Én nagyon féltem, hogy a csehek hozzányúlnak, pedig el akartam még menni, hogy megnézzem csak úgy magamnak az életben. Hála Istennek, a csehek nem nyúltak hozzá. Most, hogy Rákóczi ebédlőházát felállítják, derül ki, hogy milyen gyakorlati haszna is volt az én akkori munkámnak.

Végül ezt mondja:

— Jövőre leszek hetven esztendős, akkor lesz ötvenedik évfordulója annak, hogy a festő-pályára indultam. Jubiláris kiállítást rendezek Budapesten, s *ezen bemutatjuk ismét a rodostói képeket és rajzokat is.*

Vidáman szólt.

— 1870-ben születtem, hetven éves leszek és hetven képet állítok ki a jubiláris kiállításon . . .

(dió)

Utókurazóknak

pihenésre szorulóknak, lábadozóknak,

gyengélkedőknek,

idegbeli kimerültségben szenvedőknek,

a pelsőci gyógyintézet

modern és higienikus kórtermei rendelkezésre állanak.

Prospektussal szívesen szolgál az igazgatóság:
Budapest, VII., Károly király-út 1. II. 6.
Telefon: 135—433.

A közüzemi fogyasztók február 1-én kapják meg a januári fizetéskülönbözetet

A Magyar Távirati Iroda jelenti:

A Budapesti Közlöny 1939 december 22-én megjelent száma közölte a kormány 12.000/1939. M. E. számú rendeletét, amely *a közszolgálati alkalmazottak második és harmadik fizetéscsökkentéséről szóló rendeleteknek a fizetéscsökkentésekre vonatkozó részét hatályon kívül helyezte,* a nyugdíjasok részére pedig a csökkentésekből újra 2 százalékot adott vissza. Ez a kormányrendelet 1940 január elsején lép ugyan hatályba, a magasabb összegek tehát ettől a naptól kezdődően járnak, de illetékes helyről nyert értesülésünk szerint *a január hóra szóló különbözetek is a február elsején esedékes illetményekkel, illetve ellátási díjakkal együtt kerülnek kifizetésre.*

A BAROSS SZÖVETSÉG TAGJAI

Belvárosi kézimunka **Cipő** *fémnélküli nyőgybetétek* **GERESCHER** IV. Múzeum-krt 33

ING mérték szerint is **harisnya, nyakkendő, alsóruházat** Bazsó *Baross-u 66. TELEFON*

VARSÁNYI LAJOS szűcsmester, IV., Múzeum-körút 7. **BUNDAK** nagy választékban!

SCHERZINGER IX, Ráday-u. 11 *Uri és női divat, selyem, szövet, vászon*

TÉRKÉPEK KÓKAI LAJOS-cégnél, Budapest, IV., Kamermayer K.-utca 3. (Központi Városház épületében.) Tel.: 189—464 és 189—444. **Térképárjegyzék ingyen**

„King" cipő Leulwyler Horthy Miklós-út 25

Szőnyeg Magyar perzsa, torontáli takarók stb. **KURUCZ F. KÁROLY** IV. Semmelweis-u. 4 Telefon: 181-324

Csery Gyula szűcsmester főhercegi udv. szállító. Ezüstrókák, bundák, szőrmedivatujdonságok I., Vár, Bástya-sétány 2. szám

RETIKÜL bőrönd pénztárca **MITNYIK és AUGUSZTnél** Kossuth Lajos-u. 1. (az udvarban)

kedves vevőinek **b.u.é.k.** **fábián** divatszaküzlet IV, Váci-utca 19

Függönyanyag, bútorszövet, bútorkreton, csipkék, fátyolok **Hoepfnerné ÉS TÁRSA** Bpest, Haris-köz 2. Telefon: 187-308.

PERZSA- ÉS PÉZSMABUNDÁK **Ezüst rókák** elsőrendű kivitelben **Somogyi szűcsmesternél** IV., Egyetem-utca 3. Telefon: 186-395.

MODERN- ÉS STIL-MŰBÚTOROK GYÖRFFY IMRE kárpitosmester lakásberendező **IV, Irányi-utca 15. sz.** (Belvárosi mozgónál) — Telefon: 184-369

Márkás porcellánok KOSSUCH JÁNOS IX. Vámház-körút 5

Fáth Harisnya, kesztyű Ferenciek-tere 2.

Bundák ezüst és kék **róka** **Kaizer Árpád** SZŰCS VI. Nagymező u. 23

Nagy Ferencnél Muzeum-körut 2. Erzsébet-körut 27.

Női, leány-, gyermek- és intézeti egyenruhák **SCHICK** intézetek és zárdák szállítója IV., Kamermayer K.-u. 3. Telefon: 3-891-41.

Princes fűzők, mellvédők alkalmi ruhákhoz, mérték után **CSALAYNÉ** IV, Reáltanoda-u. 14, II. emelet — Telefon

BUDÁN CIPŐT Gally-nál vegyen I. KRISZTINA KRT. 24 Volt Karácsonyi palotánál.

Szemüvegek Fotokészülékek barométerek, hőmérők **Calderoni és Társa** Budapest, Vörösmarty-tér 1.

FÉRFI KALAP DR. KOPPÁNY BÉLA szaküzletében VII., Erzsébet-krt. 9/11 (Newyork-palota) Telefon: 345—110

Edvi Illés Aladár

l.

Képm. akv. Evk

VIII. 174. l.

BUDAPEST
18 VIII 6-7

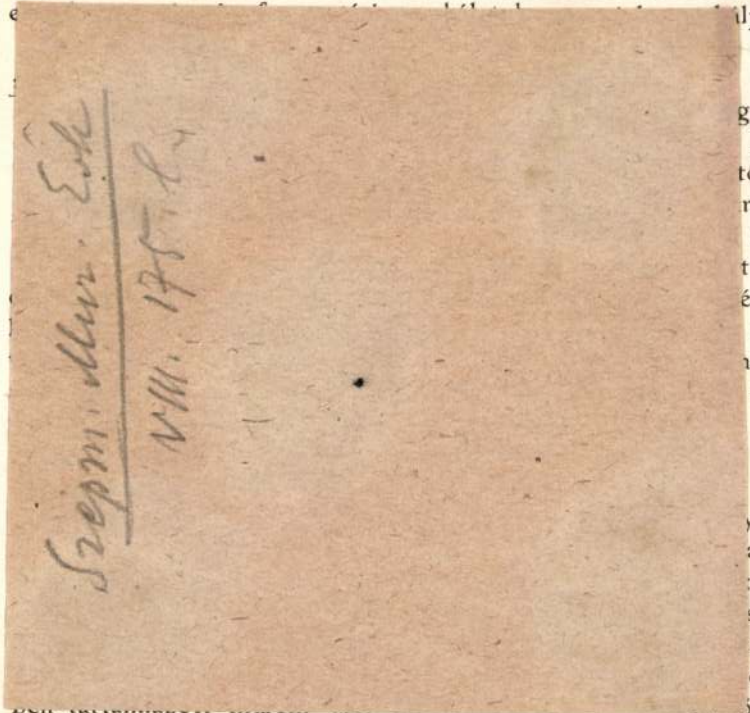

lyzat rendelkezéseinek aláv

11. czikkely.

gyelőség a kérelmet vi
kitünik, hogy a folyam
tő és módosíthatja a
rásra vonatkozó propositi
esetben az engedély a fe
t időtartamra és egyetlen
észítésére szól. Ha a m
az öntő munkájával nem
ntési jogát. A felügyelő
adhat, ha a késedelem

12. czikkely.

yelőség vagy az illető int
a másolandó dolognak
előtti állapotáról részl
séről gondoskodik. E je
szítő is aláírja.
ény készítése körüli fel
személyes felelőssége m

t volna.

yelő javaslata fölött a közoktatás-
sztérium dönt. Amidőn más állami
a bizott dolgokról van szó, a mi-
közli velük az elfogadott és a
ég felügyelete alatt végrehajtandó

sürgősség esetében a hivatalok,
a dolgok bizva vannak, egyenesen
tnek, de csakis a közvetlen veszé-
árítása végett, haladéktalanul beje-
esetet a közoktatásügyi miniszté-
lasonlóképen, amidőn a közoktatás-
ztériumra bizott dolgokról van szó,
kben a felügyelő egyenesen intéz-
s aztán a minisztériumnak jelentést
nni.

3. czikkely.

ni hivatalok, amidőn a reájuk bizott
lolgokon átalakítási vagy hasonló
kat szándékoznak végeztetni, ezek-
oktatásügyi minisztériumot értesí-

előterjesztésére, a «műemlékek és a régészeti tárgyak fenntartására alakított vidékek szerinti bizottságok»-nak [1] és a «régiségek és szépművészetek felső tanácsá»-nak[2] meghallgatása után a közoktatásügyi minisztérium kijelöli azt az állami intézetet, amelynek átadandók az állam tulajdonát képező oly ingók, amelyeket az illető hivatalok nem tudnak vagy nem akarnak gondozni.

2. §. *Az állami gyüjteményekről.*

5. czikkely.

Az állami múzeumokban és képtárakban őrzött dolgokról, a számvevőségre és az állam vagyonának kezelésére vonatkozó általános szabályzat, nemkülönben a többi e tárgyban hozott általános intézkedések által megállapított formák szerint, rendes leltárak vezetendők.

Amennyiben az anyagi körülmények megengedik és az arra vonatkozó adatok megbizhatók, minden képen, szobron vagy más

Edvi Illés Aladár

38

Grafikár

EDVI ILLÉS, Aladár

45. *Verlassener Steinbruch*
46. *Dorf in Siebenbürgen*
47. *Heusammeln*
48. *Vorstadt*
49. *Stallecke*
50. *Herbst*
51. *Alte Häuser in Ofen*
52. *Aus der ungarischen Tiefebene*
53—58. *Rodostó I—VI.* (Privatbesitz)
59. *Brücke* (Privatbesitz)
60. *Scutari*

D.)

Csinkyungmalerei

der Gegenwart. 38. l.

Katalog der Ausstellungen in Berlin, Dresden, Breslau, Graz, Wien 1942-43

3

ornak öltözve. — 2. ASTOLFO DE MARIA: Signora Baggio
RGIO DE CHIRICO: Barátnők.

EDVI ILLÉS I. *Aladár*, festő. * Budapest 1870 máj. 25. Szülővárosában és Párizsban végezte tanulmányait 1895-ig, azóta Budapesten működik s 1891 óta állítja ki a Műcsarnokban képeit, amelyek túlnyomórészt igen gondosan kidolgozott vízfestmények és itthon az összes akvarelldíjakat, európaszerte pedig nagy elismerést szereztek szerzőjüknek. Ily munkáinak, amelyek tájrészleteket, háziállatokat, népviseletet mutatnak, igen nagy a száma. Ezt a technikát tanítja a Képzőművészeti Főiskolán is 1903 óta. Számos műve van a Szépm. Múzeum és a székesfőváros tulajdonában.

E. G. I. 2691

T. 6111.

és köröndökkel megerősitett
ó út mentén bekeritett buzaföldek
gyek tetején erőd látszik. Féli-

FA.

cm.

Edvi Illés Aladár

festő

„FIGYELŐ"
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 296—534

Lap: Hirlap

Megjelent: 1949 MAJ 27.

93

Az ujjáépülő Lánchidat festette olajba a 79 éves Edvi Illés Aladár

Legutóbb a magyar vízfestészet fejlődését bemutató kiállításon láttuk *Edvi Illés Aladár* egyik hangulatos kis képét. Korábban egyik legnépszerűbb akvarellistánk volt. táj- és népéleti vízfestményeivel tünt fel, amint *külföldi tanulmányútjáról hazatérve, a magyar vidék felé fordult érdeklődése.* A felszabadulás után már kevesen emlékeztek az öreg mesterre, pedig *a festészetében éppen úgy a magyar népművészet kutatója volt, mint a zenében Bartók és Kodály.* Két ilyen népművészeti tárgyú vízfestményével Eszterházy-díjat nyert. Emlékezetes, hogy *Mikes Kelemen levelei alapján Rodostóban ő festette le a Rákóczi-emlékeket. Buzahordás* és *Március* című olajfestményei a Szépművészeti Múzeumba kerültek.

Kevesen tudják, hogy május *25-én töltötte be Edvi Illés Aladár 79. évét.* Most *Budafokon* él. Ám magas életkora *nem gátolja meg a munkában, legutóbb olajfestményben rögzítette meg az ujjáépülő Lánchidat* és több akvarellt festett a romos főváros megújhodásáról, valamint egész sor tájképet Dunaszekcsőről és Budafokról. Hetvenkilencedik születésenapja ecsettel a kezében találta.

-is megbízni

Budapest 1903. dec. 30.-án

Miért nem hivatkozott Bevin arra a szakaszra is, amely szerint „Németország megszállása idején egységes gazdasági egésznek tekintendő".

Akárhogy nézzük, — folytatta beszédét *Visinszkij*, — a három szembenálló fél minisztere tegnapi felszólalásának alapjává *a potsdami egyezményben foglalt elvek kötelező jellegének elismerését tette.* Elsiklottak azonban az egyezménynek olyan fontos elvei mellett, mint a gazdasági és politikai egység elve. Mi több, kijelentették, hogy a német egység megterem-

EDVI ILLÉS ALADÁR: ALFÖLDI TÁJ

KÉPZŐMŰVÉSZETI SZEMINÁRIUM

VIII.

A FEHÉR ÉS A FEKETE SZÍN

Fizikai értelemben a fehér szín a spektrum sugarainak összessége. A napvilág színtelen vagy fehér, míg a fekete éppen mindenféle világosság hiányából születik. A színtelen napvilág sárga színűnek látszik számunkra, mert mint Goethe mondja, egy ködös anyagon keresztül látjuk, viszont az éjszaka legmélyebb árnyai is mindig valami kékes vagy biborsötét árnyalatban csillognak föl. Az optikai színek közé tehát sem a fekete sem a fehér nem tartozik. A tudósok veszekednek azon, hogy a fekete egyáltalán szín-e. *Helmholtz* ellene van, Hering mellette. A fekete természeti jelenségek épp úgy mint a fehérek a legkülönbözőbb színű tónusokat öltik magukra a távolság és a megvilágítás módja szerint. A fehér hóhegyek például, miután árnyék esett rájuk, mélykék vagy lila színűek és a napmegvilágította helyek, finom sárga lazurt kapnak. Borus napon az első pillanatokban talán fehérnek látszanak, de csak egy szelet fehér papirt kell szemünk elé tartanunk és rögtön rájövünk, hogy egy könnyű zöldes tónusban lebegnek. A havas tájképeknél ugyanez az eset. Bár fehérnek látszanak, mégis egyetlen piktornak sem sikerülne a tubusból kinyomott tiszta fehérrel visszaadni a fehér hó impresszióját. Igénybe kell vennie az összes optikai színeket, színes árnyékokat és levegőtónusokat és segítségül kell hívnia palettájának összes színeit, hogy csak valamiképpen is élénk varázsolja a fehér hó csillogó villogását. Ugyanígy a fehér virágú fáknál vagy a fehér ruháknál. Tanúságosak a színes fotografiák is, melyek a tiszta fehéret vörös, kék és sárga pigmentumokból keverik. Ez a felvételeken gyakran észrevehető, de kézzelfoghatóan is meggyőződhetünk róla, ha a lemezt kézbe vesszük. Ez tulajdonképpen nem is más, mint a pointillisták receptje, akik a világító fehéret ugyanezen a módon állítják elő. A különbség a természetben előforduló fehér és a festékanyag fehérje között körülbelül ugyanaz, mint a kezünkben tartott darab fehér kréta és a tengerpartján szemünk előtt messze elterülő fehér krétasziklák között, melyek a távolságban elvesznek és amelyeken az árnyékok és színes sugarak játékát megfigyelhetjük. Ugyanezt figyelhetjük meg a fekete színnél is. A legfeketébb sötétség sem olyan fekete, mint a kezünkben tartott fekete papirszelet, mert a legsötétebb éjszakában is van a tárgyaknak valami színes csillámuk, kék vagy bibor. Egy fekete porfirszikla kék világítással és vöröses árnyékokkal csillan fel, a fekete hajnak is van mindig valami csillogó világossága és lila féltónusa. Általában a természetben alig találunk tiszta feketét, legalább is a tájakban nem, mindig valami mesterségesen előállított tárgy az, amely fekete árnyalatú. Már most ami a feketét mint színt illeti, a legtöbb festő épp

úgy mint a fehéret, különböző színekből keveri össze, még pedig kék, piros és barnából, ami meg is felel a természet optikai jelenségeinek.

A tiszta fehér épp úgy mint a tiszta fekete erős kompoziciós színtényezők, különösen az úgynevezett lokáltónusokban. Hogy egész az elején kezdjük, elvégre minden festési alap fehér, legyen az vászon vagy friss mészfal. Aki tehát barnával vagy szürkével nem csinál alapot, annak számolni kell a fehérrel mint alapszínnel. A legkorábbi görög pikturában is fehér alapokra bukkanunk, a befestett sírkövekre, melyeken a fehér márványlapok piros rajzzal diszitettek, később még több színnel, az alap azonban mindig fehér. Ott ahol bizonyos foku dekorativ hatást akartak elérni, a fehér figurának fekete hajat csináltak, piros kendőt adtak rája, vagy egyéb piros rajzzal diszitetdacára a fehér fejkendőknek és fehér öltözeteknek. *Tiepolo* később az első, aki a fehéret festői összeállításban érvényesiti a sárgával, majd *Tizián* tanulmányozza a hústónusok szintitkait fehér alapon. Tökéletes szépségü a fehér kereveten heverő Danae a nápolyi muzeumban. Az akt, mely fehér alapon nyugszik, a festőművészet legfinomabb darabjai közé tartozik. Ezt a hatást még senki ennyi tökéllyel nem tudta visszaadni. Ezt a problémát Tizián örök időkre megoldotta.

Nagy szerepet jatszik a fehér szín a hollandusok és ónémet mesterek képein is, különösen a portrékon, minthogy akkoriban divat volt a fekete öltözet fehér gallérral vagy főkötővel. Ez az éppoly egyszerü mint dekorativ viselet az akkori idők portréfestői számára igen hatásos sujet volt. Ezeken a képeken a fehér gallérok és főkötők a fekete

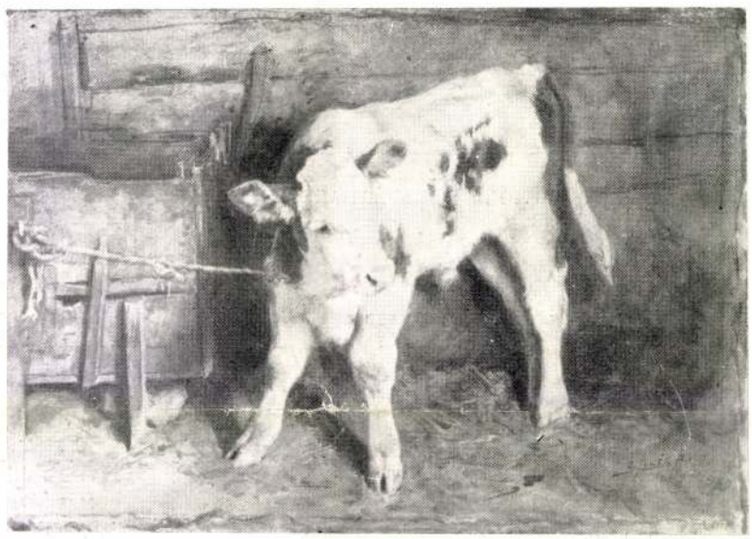

EDVI ILLÉS ALADÁR: FIATAL BORJU

Az állami kis aranyéremmel dijazva

ték. Egy asszir befolyást mutató szobrocska (a Louvreban látható) piros fejkendőt visel, mellén piros rajzu ékszereket, a haja fekete és a fején piros korsó van. Egyébként teljesen fehér, tehát dekorativ hatás kedvéért színesitették meg. A campániai falfestészet igen sűrűn alkalmazta a fehér alapot a zöld és a piros mellett. Csupán az Aldobrandini esküvőre kell hivatkoznunk. A kép Vénuszt ábrázolja, aki a fiatal nőhöz szól, miközben a vőlegény tétován közeledik. Az alakok fehér alapon matt színekben tartottak. Az egész freskófestészet ebben az időben a fehér mészre alapozott. A Santa Maria Novella ivei Firenzében Dante Isteni Komédiájának egész ciklusát illusztrálják Paolo *Ucello* előadásában, aki a vörös és zöldes alakokat fehér alapra festette. Fra *Angelico* pikturája is a San Marco kolostorban legtöbbnyire fehér alapon állitja elénk gyengéd színeit.

A renaissance idejében, mikor táblára festettek, már ritka a fehér alap. De nemcsak a fehér alapok ritkák, hanem maga a fehér szín is csak igen kis szerepet játszik

köpenyek és ruhák ellentétében a fehérnek valóban színes szerepet juttattak és erőteljesen befolyásolták a kompoziciót. Csak gondoljunk *Holbein* Madonnájára, mely a drezdai múzeumban látható. A festő Mária kiemelkedő színes alakja köré a térdelők csoportja fehér főkötőinek egész sorát helyezi szembe és ez a vonal határozza meg a kompoziciót. Mathias *Grünewald* Isenheimi oltára főszárnyán is a fehérnek egy rendkivül érdekes hatását láthatjuk. Mária fehér köpenye a keresztrefeszitést ábrázoló kép középpontjában áll. A köpeny az összeroskadó alak fölött messze száll, eltakarja a sötétfekete ég és János piros öltözetének egy részét és a haldokló Krisztus sápadt alakját fakó fehérségével vonja be. A fehérnek hasonló hatását láthatjuk Lucas *Cranach* Albrecht kardinális portréján a müncheni Pinakothékában. A hollandi kleinmeisterek szintén sokszor és szivesen fordulnak a fehér színhez, például Pieter de *Hooch* felülről világított interieurjében a matt fények felfogására egy fehér fejkendőt, vagy fehér kötényt alkalmaz, amihez járul még a falak

tónusos fehérje fekete képrámákkal és mint kontraszt a piros kabát, székek és cipők. Vagy említsük *Terborchot* a fehér bársony gyönyörű előadásával, amelyet gyakran egy téglavörössel állít szembe, vagy egy háttérben álló fehér főkötős asszony a tónusosan fehér fal előtt, míg az előtérben matt piros kabátban ülő hölgy zongorázik fehér bársonyruhában, vagy egy hárfán játszó nő fehér bársonyruhában bronzszínű, fehér hermelinnel szegélyezett kabátban. Másik példa Vermeer van *Delft* képe egy fiatal gyöngysoros hölgyről, aki egy világos sárga kabátban fehér fal előtt áll.

A fehérnek a bőr színére gyakorolt kedvező hatása mindig arra sarkalta a festőket, hogy a női portrékat fehérben készítsék el. Így *Van Dyck* feleségét és számos angol arisztokrata hölgyet festett fehérbe. Ezt a hagyományt az angol festők a XVIII. században folytatták. *Reynolds* portréja, Mrs. Hoars és gyermeke említendő elsősorban. A hölgy fehér, sárgán megvilágított ruhában ül, kékeszöld fának támaszkodva, fehérbe öltözött kislánya a karján. Mindkettőn ugyanaz a gyöngéd kolorit, amelyet a fehér még jobban felfokoz. Ennek a színtelen századnak végeztével az impresszionisták ismét felfedezik a színt és a fehér hatása ismét kedvenc problémája lesz a festőknek. Tizián óta *Manet* fest először az Olimpián meztelen női testet fehér alapon. Egész egyszerüen és szélesen a legkülönbözőbb színű fehéret rakja fel a test mellett, csak a legszükségesebb különbségeket jelezve, az árnyékok ugyanabban a zöldben, a test világossága meleg vörösbe és a kerevet hideg zöldbe átmenő árnyalattal. A kontrasztot még jobban kiélezi a sötétzöld függönnyel, melytől a háttérben álló néger nő rózsaszínű ruhája élesen elválik, mint színes kontraszt a csokor piros virágai és a kezében tartott kendő piros foltjai érvényesülnek. Rendkivül erős itt a szín kompoziciós ereje. Ugyancsak nagy feltünést keltett a nyolcvanas években *Herkomernek* egy portréja: Hölgy fehérben. Az egyetlen színes folt az arc és a sárga bőrkeztyük. *Klimtnek* is van egy rendkivül finom női alakja, egy fehérbe feloldott portré. A hölgy fehér ruháján lila stráfok még levegősebbé teszik a subtilis rajz és a matt arctónus hatását. *Slevogt* egy temperamentumos előadású férfiportréját ismerjük fehérben.

Fontos szerepet játszik a fehér szín a tájképen is, különösen a havas tájképeken. A legrégibb ismert téli tájkép az öregebb *Breughelnek* a bécsi Hofmuseumban lévő műve, amely színben és érzésben egyaránt kitünő munka. A zöld árnyalatú ködös ég, a fekete faágak és a fehér hó oly hangulatosan összekomponáltak, hogy valósággal érezni a hideget és az előtérben a vadászok és kutyák hóbasülyedését, az egész képen a téli nap zajtalan csendje uralkodik.

EDVI ILLÉS ALADÁR: KONYHA

Modern havas tájképeket, különösen az orosz piktoroktól látni, akik hazájukban a fehér hó minden problémáját bőségesen kitapasztalhatják. Ahogyan a nap végigcsillog a kék világitású és lila árnyékú havon, vagy ahogy messze elhúzódik lágyan és fehéren a borús sötétzöld téli ég alatt. A régi freskótechnikát annak fehér alapjával *Hodler* ujitotta fel ismét. Így hires képén, A jénai diákok kivonulásán a színes alakok erőteljesen válnak el a fehér alaptól. Általában ujabban a festők szívesen nyúlnak vissza a fehér alap kinálta hatásokhoz és az egyes színfoltok között szivesen hagyják üresen a fehér alapot. Például, a pointillisták képeik világosságát ily módon fokozzák. A fehér színnek jellemző sajátsága, hogy a színek keménységét feloldja. Ennek a tulajdonságának köszönhette gyakori alkalmazását a mór ornamentikában, ahol az egyes színeket fehér vonalkák szakítják meg és így a szomszédos színfoltok egy uj, lágy keveréktónust kapnak.

Miképpen a fehér a többi színt feloldja, a fekete épp ellenkezőleg megerősíti. Ezt a tételt is a mór ornamentikával

példázhatjuk. Ugyanazt az ornamenst egyszer fehérsárgás, máskor fekete alapon találjuk. Az első esetben egy lágy szétfolyó színhatást ér el vele a piktor, a második esetben kemény, erőteljes hatást. Ha a feketének mint színnek alkalmazását vizsgáljuk, úgy a legelső nyomokat a görög művészet fekete amphoráin találjuk az ismert fehér és vörös díszítésekkel. A falfestésnél is használtak fekete alapot. Pompéiben találtak fekete házfalakat, melyekről a színes ornámensek és képek már erősen lemállottak. Kis díszes frizeket közvetlenül fekete alapra festettek. Későbbi időkben a fekete színnel mint alappal többé nem találkozunk. A feketének színes hatásával a renaissance idejében találkozunk ismét, amikor a spanyol divat a fekete öltözéket favorizálta. A renaissancefestők előkelő portréikon frakkba öltözött előkelő alaknak egy arany díszítésű fehér interieur szolgál háttérül.

Sokkal intenzivebb viszonyban van a többi színekhez a fekete a kinai és a japán művészetben. Alig van fametszet vagy festmény, amelyiken a színes hatást ne támasztaná alá egy tiszta fekete szín. A kinai, de különösen a japán fametszetek a feketének vörössel és kevés zölddel kihozott színkulturáját dokumentálják. Még gyakrabban érnek el színes hatást művészeink a fekete és fehér színek kontrasztjának kihasználásával. Nemcsak a régi mesterek portréinál tapasztalhatjuk a fekete öltözék és a fehér gallér ellentétének színes hatásait, de a modern művészek is szívesen használják ki ennek a kontrasztnak festőiségét. Így utalunk *Manetnak* Don Pedro agyonlövetése c. képére. A katonák

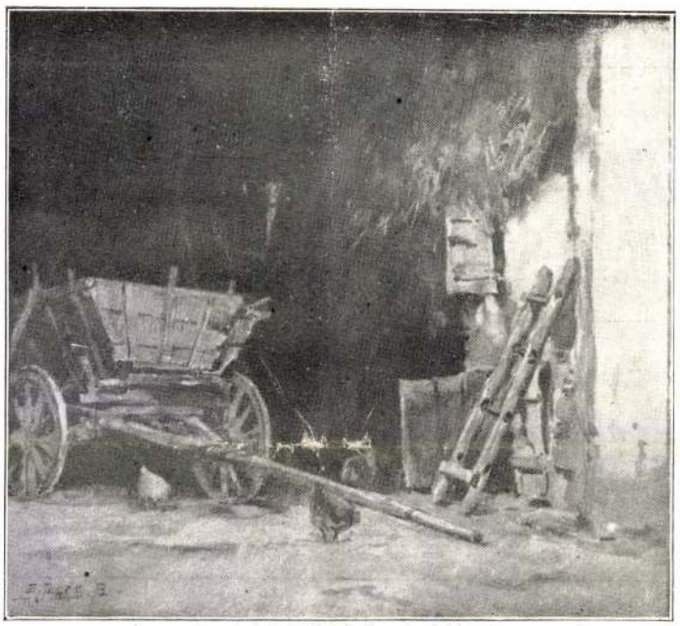

EDVI ILLÉS ALADÁR: CSŰRINTERIEUR

fejedelmi személyeik méltóságának kiemelésére szívesen alkalmazták a fekete alaptónust. *Rubens* az ő tudósait majdnem mindig fekete ruhában festette. *Tizian, Velasquez, Van Dyck, Rembrandt,* Franz *Hals* szintén festettek ilyen portrékat. Csak gondoljunk Van Dyck előkelő portréjára, melyet fekete ruhában zöld alapon a pfalzi Rupprecht hercegről készített. Vagy Tizian V. Károlyára, Velasquez Borro kapitányára, akinek vastag fekete hatalmas figurája oly élesen válik ki a sárga oszlopok közül, Rembrandt „Stalmeester"-jére, amely rendkívül hatásos tömegportré. Az erősen karakterizált fejek markánsan válnak ki a fekete, barna és vörös színakkordokból. Feketék a ruhák, barna a levegőtónus és vörös az asztalterítő, amelyre a világosság esik. A modern portrék közül *Slevogt* hamburgi polgármesterét emeljük ki. A karcsu férfi fekete bársony ornátusban áll, sárga világosságban ragyogó ünnepi terem közepén. Hasonlóan ünnepies megjelenésű portré a svéd Anders *Zorn* V. Gusztáv királya. A fekete fehér öve és kardhüvelye a fekete öltözéken valami félelmetes és hátborzongató hatást kelt, aminthogy az egész kép hangulatának, ennek a szürkét szürkére rakó kép hangulatának ez az érzés felel meg. Fekete alakok fehér falon mindig markáns hatást váltanak ki. *Hodler* Éjszaka c. képére emlékezzünk. Az alvók félig vagy részben fekete kendőkkel betakarva fekszenek szürkésfehér padozaton. A kép hatása vigasztalan szomorúságával rendkívül megkapó.

A fekete-fehérnek még egy művészeti területe van, amelyet nem hagyhatunk említés nélkül és ez a rajz: fekete vonalak vagy fekete foltok fehér papiron. Minden időben akadunk egy-két kiváló rajzművészre, akik a fekete-fehér hatását valósággal képpé tudták fokozni, de ebből a szempontból a legmagasabb tökélyre Aubrey *Beardsly,* a kiváló angol rajzoló vitte, aki nagy hatással volt az egész modern művészetre. Valósággal felfedezte a kultúrvilág számára a fehér papir szépségeit. Csodálatosan értette a

fehér tér kihasználását, melyre az ő subtilis vonalkompozicióit felépítette.

A fekete és fehér szín elemzésével végére értünk cikksorozatunknak, melyben a színek esztétikáját foglaltuk össze oly módon, hogy az egyes színek pontos értelmezését adtuk és a festőművészet alkalmazásában értéküket lemértük. Fontos szolgálatot tettünk ezzel azoknak a képélvezőknek, akik öntudatosan akarják a műélvezet motívumait felismerni. Következő közleményeinkben már nem az egyes színekről lesz szó, hanem a színnek általában a vonalhoz és a síkhoz, valamint a térhez való viszonyáról.

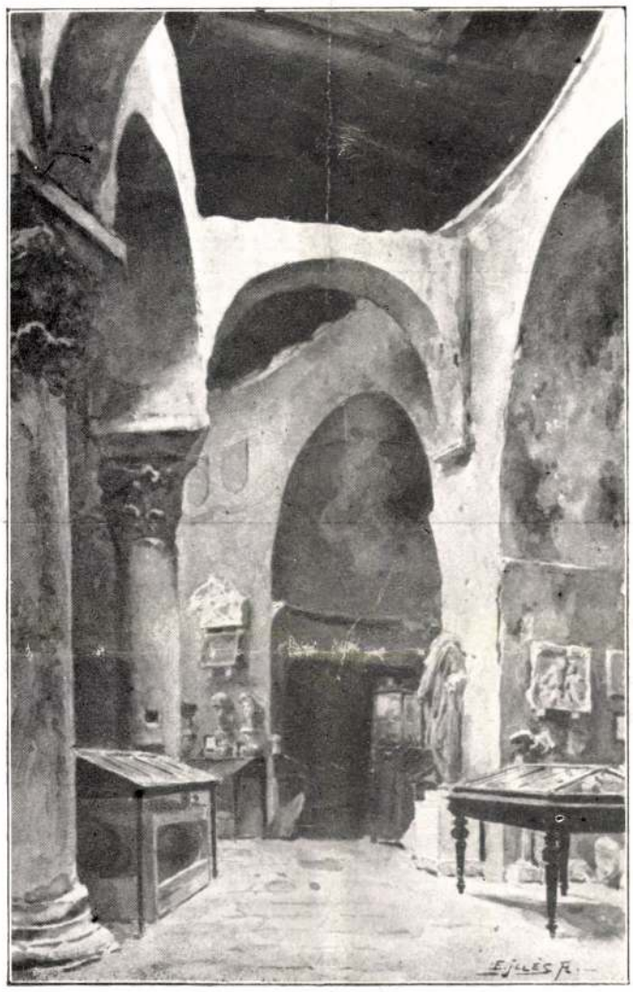

EDVI ILLÉS ALADÁR: INTERIEUR A ZÁRAI MÚZEUMBÓL

A KATONA JÓZSEF-SÍREMLÉK PÁLYÁZAT EREDMÉNYE. Kecskemét város tanácsa Katona József-síremlék elkészítésére tervpályázatot írt ki, melyre 35 pályaterv érkezett be. A biráló bizottság *Fáy* István főispán elnöklete alatt *Kisfaludi-Stróbl* Zsigmond, *Zala* György szobrászművészek és *Révész* Imre, a Képzőművészeti Főiskola kecskeméti művésztelepének igazgatója voltak. A bizottság úgy határozott, hogy az első díj nyerteseinek *Siklódy* Lőrinc szobrászművésznek és *Márton* Ferenc festőművésznek együttes tervük átdolgozására egy havi határidőt ad. E határidő leteltével adja ki a bizottság a kiviteli megbízást, amennyiben a pályaterv a változtatások után teljesen megfelelő. A pályamű hatalmas kőszarkofág előtt ülő Tibore alakját ábrázolja. — A 800 pengős második díjat *Farkas* Bélának, az 500 pengős harmadik díjat *Halmágyi* István szobrásznak ítélték oda. Mindkét mű a szarkofág előtt ülő helyzetben ábrázol egy-egy markáns vonású alakot, Bánk, Petur alakját. Ezeken kívül megvételre ajánlott a zsüri 6 pályamunkát; névszerint *Kalotay* Ottó, *Markup* Béla, *Kaszab* Károly, *Vass* Viktor és *Spalt* János, *Homonnay* Jenő és *Kotály* Henrik, végül *Horvay* János egyik munkáját, mely a kőoszlop előtt álló Tiborcot a juhokkal ábrázolja.

LOTZ KÁROLY: HAZAFELÉ

Dr. Neuwirth Alfréd úr gyüjteményéből

A MŰGYÜJTŐ

DR. NEUWIRTH ALFRÉD GYÜJTEMÉNYE

A műgyüjtők változatos sorában ezúttal egy rendkivül szimpatikus zsánert mutatunk be. Vannak gyüjtők, akik egy hadvezér keménységével és zsenialitásával alakitják ki gyüjteményüket, mások, akik szinte művészi fantáziával dolgoznak és ismét mások, akik a raritáskeresés szenvedélyének rabjai és igy tovább hosszú-hosszú sorban. Mindannyian valami nagy gondolat, teremtő szenvedély tiszteletreméltó egyéniségei, akik megérdemlik a nekik méltán kijáró tiszteletet. Van azután egy más tipus, amelyik viszont kiérdemli minden szimpátiánkat: ez az élvező műgyüjtő. Akinek nincsenek nagy tervei és monumentális elgondolásai. Céljában mindvégig megmarad a gyüjtés primér inditékánál: a műtárgy élvezésénél. Dr. *Neuwirth* Alfréd úr, akinek értékes gyüjteményét ebben a számunkban bemutatjuk, ilyen l'art pour l'art gyüjtő. Nincsenek messzemenő tervei és nagy céljai, nincsenek rendszerező szempontjai, nem akar kompletirozni és nem állit magának korlátokat semmiféle cél nevében. Azt vette, amit izlése megkivánt, amibe gyönyörűsége tellett, amikor vette és akkor húzza ki a szöget, amikor kiábrándúltan megúnta az egykor kedvelt képet. Ezért ennek a gyüjteménynek nincs is összefoglaló karaktere, egységes hangulata, csak egyes darabjai, melyek a gyüjtő jó izlését és judiciumát dicsérik.

Néhány külföldi képtől eltekintve, mint *Bakhuysen*, *Schäffer*, Franz *Stuck* egy lendületesen rajzolt női feje és Tina *Blaunak* egy a legjobb Bastien-Lepage-okkal egyenértékű — pompás tájképe, — a gyüjtemény magyar művészek munkáiból áll. *Markó* Károlynak egy szép tájképe, *Mészöly* üde hangulatú falusi uccája, *Mednyánszky* nagyobb méretű romantikus tája, *Réti* István tenyérnyi méretű finom hangulatú impresszionizmusa, *Iványi-Grünwald* alföldi látomása, *Magyar-Mannheimer* virtuóz poézise és *Rudnay* Gyula megkapó tájképeinek egyéni művészetéig szinte végigkiséri a magyar tájkép fejlődésének egymásra következő étappjait.

A figuralisták sorát *Lotz* ismert, hires képének, a „Hazatérés"-nek emlitésével kell megnyitnunk. Ez a gyüjtemény legnagyobb méretű képe. *Perlmuttert* is egy nagyméretű szinpompás interieur képviseli. Viszont itt vannak *Deák-*

TINA BLAU: A PRATERBEN

Dr. Neuvirth Alfréd úr gyűjteményéből

Képzőművészet

1929. 23. szám.

EDVI ILLÉS ALADÁR: FALUSI UCCA

Münchenben (1909) aranyéremmel díjazva

Edvi Illés Aladárt (sz. 1870) néhány szin- és tónustanulmánya itt meglepő oldaláról mutatja be. Nem a részletlátásu, biztosrajzu művészi felfogásában, hanem a táj és figurák egységét kutató és tónusértékeket kereső utján követhetjük. Juhnyája ugy bele van állitva a levegős tájba, három lova a vándorszinész kordélya előtt oly biztos folthatásában s néhány alföldi tájvázlata a naplemente szinjátékában, mind intim viaskodásai közben mutatják be a művészt.

Lázár Wolfner Győző.
99. l.
102, 103. t.

Edvi Illés Aladár

DEKORATIV TÁJKÉP.

EDVI ILLÉS ALADÁRTÓL.

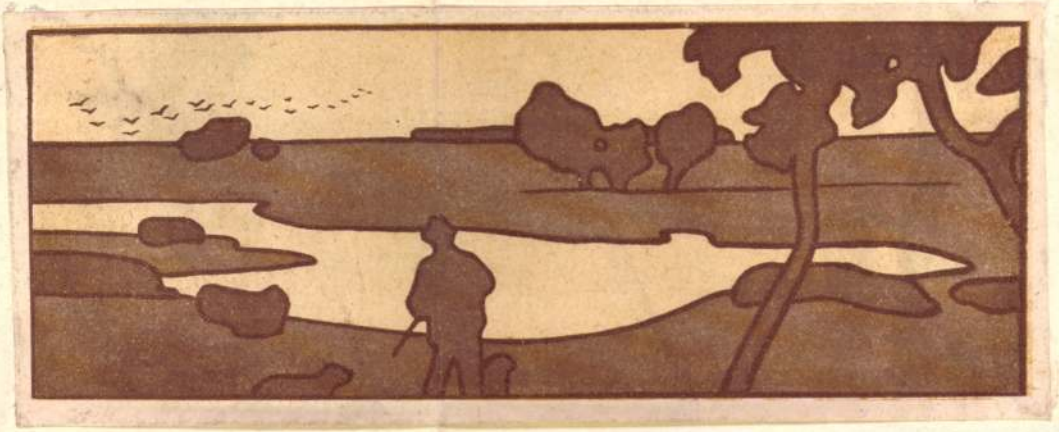

Magyar Iparművészet

1900. 50. l. 57. l. lép és
52. lépmell

* Paulus, a kiváló esztétikus így magyarázza a 11 festményt, amelyekben az óra győzedelmes hatalmát mutatja:

I. „A legmagasztosabbat a legalantosabb fogja megsemmisíteni.“ A dicsőség véget ér. A brutális, meztelen erő a királylyal együtt megsemmisíti a kultur- és állambölcsészetet.

II. A legmagasabb megérinti a leggyengébbet.“ A legtisztább asszony magához emeli a leggyöngébbet és talán nem tisztát.

III. és. IV. „A szerelemnek szenvednie kell.“ Ezt a témát a művész két képben dolgozta fel: A felsőn a „Ueu guerismus umbram“ felíratu napóra adja meg a megértéshez a kulcsot. Az erős férfiu karjaiban tartja a megtört asszonyt, aki már szerelmében szenvedi át első, mély fájdalmát. Tágabb értelemben itt a művész valószínüleg a szellemi és érzéki szerelem küzdelmét érti. A második képen az anyának gyermeke iránt érzett szeretete végtelen odaadásában nyilatkozik meg; nem is sejti a veszedelmet, amelyet az Óra halálosan reáhárít.

V. „A kétségbeesés vakká tesz.“ Egy szerencsétlen némber térdepel a kárhozat mélysége előtt, nem tudva, hogy mit cselekszik. Utolsó pillanatban látja a tátongó űrt és borzongva fordul vissza: csak a hiányzó alkalom menti meg gyakran az embert.

VI. „A hit teremtsen reményt.“ A hit el van terjedve és kell is, hogy terjedjen. Az embernek erőt ád, hogy a legkülönbözőbb csábításoknak ellenálljon. A világon a hitnek legtermészetesebb, legtisztább képviselője a pásztor.

DEKORATIV TÁJKÉP.

EDVI ILLÉS ALADÁRTÓL.

A két fegyveres alak jobbról és balról az Órától a pajzs közepén az ő végrehajtói.

A kapu alatt agg férfiu húzza a harangkötelet; a harangok, megszólalnak és új életet hívnak, amely éppen olyan gyámoltalan és ők dicsőségét, nagy szégyenét hirdetik, — az agg férfiú ekkor összerogy. Az örökös változásban a régi elmúlik, hogy az újnak adjon helyet és csak egy áll diadallal: „az Óra“.

Edvi Illés Aladár

Az Edvi Illés-család kiállítása

Művészcsalád kiállítása nyílt meg vasárnap délelőtt. *Edvi Illés* Aladár, *Edvi Illés* Aladárné és *Edvi Illés* György gyűjteményes tárlaton mutatják be utolsó éveik munkásságát.

A művészcsalád — mely tökéletes harmóniában dolgozik egymással, egymás mellett és egymás modelljeként — különböző technikával a különböző stílusban keresi a szépet. A legkitűnőbb közülük feltétlenül a 77 éves Edvi Illés Aladár, aki egy húszéves ember lelkesedésével és ambíciójával dolgozik ma is. Edvi Illés Aladárné képei közül messze kiemelkedik férjéről festett portréja. Edvi Illés György plakettjein kívül elsősorban plakáttervei tetszettek, amelyek tehetségesen és művészien is szolgálják a kitűzött célt.

Magyar Nemzet 1947. jan. 5.

Edvi Illés Aladár

Magyarság képes rmk
1925. máj. 21.

KÉPEK A MŰCSARNOK TAVASZI TÁRLATÁRÓL

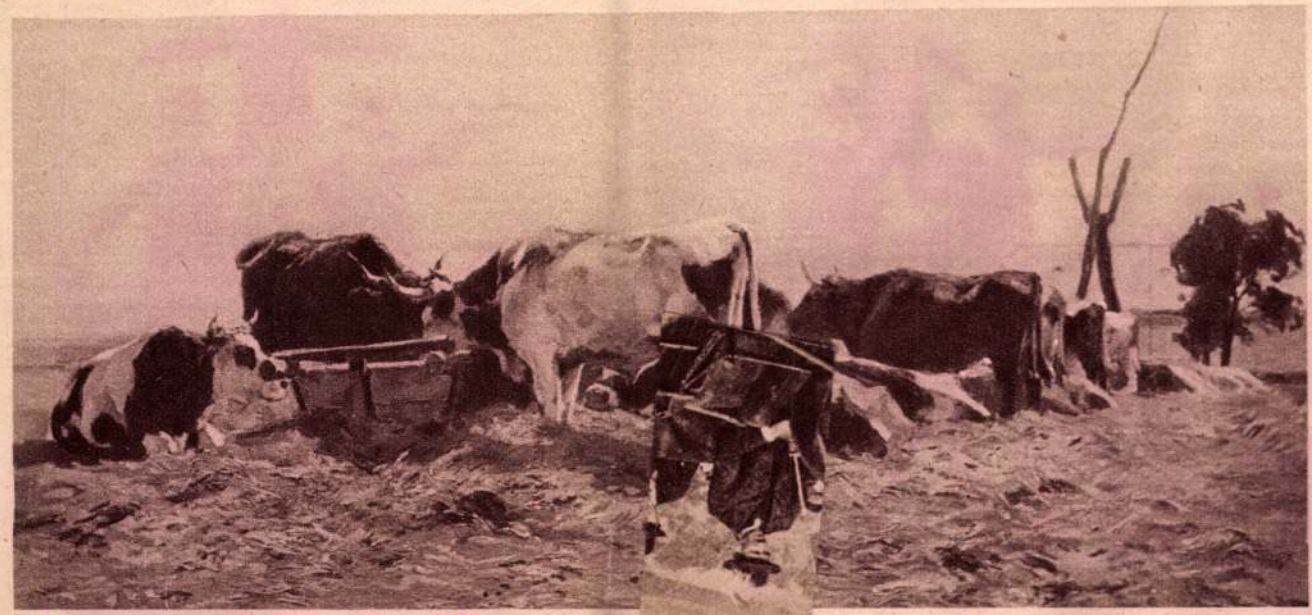

MAGYARSÁG

CZENCZ JÁNOS

ALVÓ NŐ

pest e halálra itélt fészkét vette motivumul. Ilyent festett Szigety Jenö és Várady Gyula. A csendéletek sorából való dobai Székely Andor, Romek Árpád, Wawra Ágoston, Cserna Rezső néhány műve, intérieuröket Boemm Ritta és Zombory Lajos festett. Aktot Belányi Viktor («Fürdő nő»), Czencz János («Félakt») és Mérő István («A gyöngysor») küldött, Fejérváry Erzsi pedig aktokból épitett fel egy nagy kompoziciót. A grafikát Uitz Béla szénrajza, Kron Jenő és Egyed Erna rajzai képviselik.

A «Független művészek» még hátralevő csoportjában csak egy szobormű, Radnai Béla bronz-képmása foglal helyet. A többi művészeti technikák sorából feltűnő a pasztellek viszonylagos száma: Litkei Antal két háborús vonatkozású darabot, egy öreg népfölkelőt és egy vöröskeresztes hölgyet küldött, Márton Ferenc egyik pasztellje szintén háborús vonatkozású aldunai kép orosz foglyokkal. Koszkol Jenő intérieurt, Páldy Zoltán aktot, Földes Imre külvárosi udvarrészletet, E.-Illésné Karádi Etel arcképeket küldött. A pasztell mellé akvarellek sorakoznak: Komáromi Kacz Endréné nagy virág- és gyümölcsképet állított ki ezzel a címmel: «Egy év története — az ősz igéretei» s egy gyümölcsből és szövetből rendezett csendéletet. Tájkép, dunamenti őszi motivummal, van Vámossyné Eleöd Carolától, aki Háborús hírek címmel egy genret is akvarellezett. Clauder Margit esti képe a tempera és vízfestés kombinációja, életkép van Földes Imrétől: egy napszámos. Tiszta temperát csak kettőt láttunk, az egyiket rózsa-motivummal B. Paulay Erik festette, a másik Pogány Ferenc Monostori virágos kert c. képe, Páris Erzsi két rézkarcot állított ki, rajzot Márton Ferenctől és Krón Bélától láttunk, mind a ketten a harctéren készítették a nagy idők ez okmányait.

A többi itt kiállított mű olajfestmény, amelyek

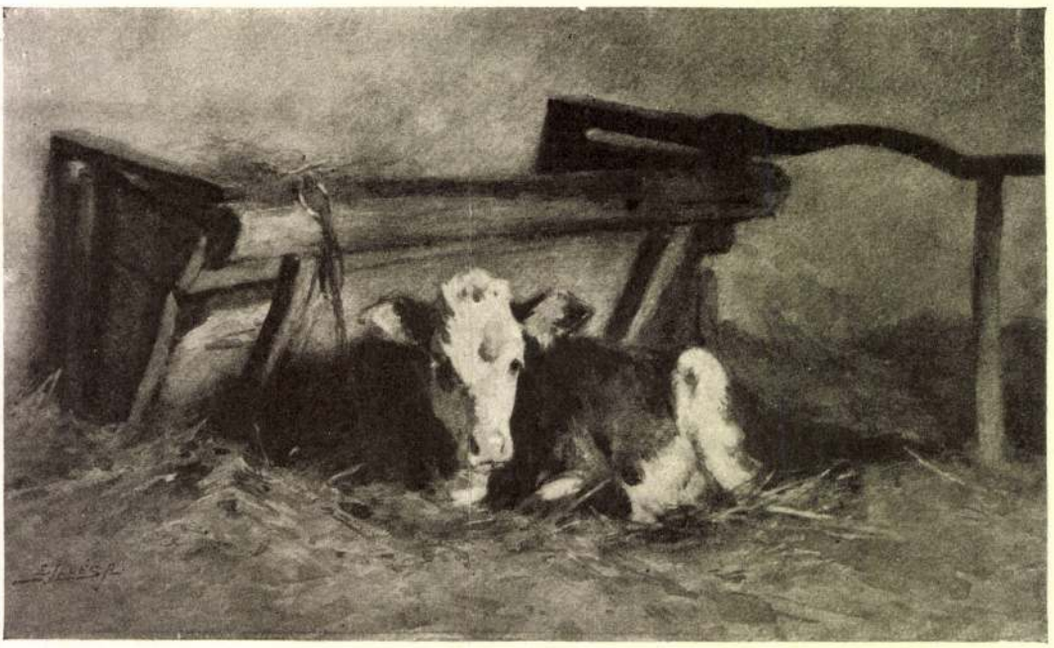

EDVI ILLÉS ALADÁR BORJÚ

a legkülönfélébb tárgykörből vették mondanivalójukat.

Nagyon feltünő e csoportban az arcképek bősége, kisebb-nagyobb méretben ily munkákat állított ki Kallós Árpád, L. Hilbert Irén, Geiger Richard, Csermely János, Papp Sándor, Frank Frigyes, Mihálovits Miklós, Páldy Zoltán, Nagy Ernő, Csalány Béla és tanulmányszerű kiadásban Porter Paula. Az embertanulmányok e sorához fűződik két akt is: az egyik Paczka Ferencé, akinek ez ismert kedves tárgya, a másik Mihálovits Miklósé. A világháború az efajta nyugodalmas tanulmányoktól sok művészünket a csatatérre hívta, ennek nyoma itt is meglátszik, mert elég kép számol be közvetlenül vagy közvetve az év történeti jellegéről. Egyenest hadi akciót festett Edvi Illés Ödön, még pedig a homonnai csatát, Sándor Béla pedig azt a jelenetet, amikor a Hindenburg-bakák rajtaütnek a kozákokon. Ürmösi Sándor is a harctérről küldött képet: egy téli őrjáratot. Nyugodtabb élet látszik Gimes Lajos «Tiszti szolgáin». Különféle vonatkozásokkal belekapcsolódik a háborúba Klimo István «Háborús levél», Klammer Mariska «Megemlékezés a hősről», Spányik Kornél «Levél a lövészárokból» c. életképe, sőt van egy csendéletkép is, Fasching Antalé, amely legalább címével («Elárvult holmi») utal a nagy harcokra.

De a békés mindennapi élet jeleneteiben sincs hiány. Tanulmányszerűen adta elő Szüle Péter néhány szerbvidéki nő alakját és Borszéki Frigyes egyszerű mozdulatú asszonyait. Egy vak nőről festett studiumot Komáromi Kacz Endre, viszont vidám hangú jelenetet adott Jámbor Lajos («Offenziva a front mögött») és Wolff Károly («Hogy is kezdjem ?»). Tibor Ernő a verőfény erejében sugárzó vásári jelenetet küldött, amelyben a tájnak legalább akkora a szerepe, mint az alakoknak.

A tájképek száma e csoport olajfestményei közt nagy: a víz heves mozdulatát tanulmányozta Kézdi Kovács Elemér és Dietrich Adolf; téli motivumokat Erdőssy Béla és Rubovics Márk dolgozott fel, mindkettő Budapest környékéről, amaz a haraszti kompátkelőt, ez az újpesti Dunapartot festette meg. A nyár színhatását mutatja báró Pongrácz Sarolta «Nyári csönd»-je, Ujváry Ignác «Dülőúton» c. képe, Kézdi Kovács László mocsaras tája, Berón Gyula hegyes vidéke. Bruck Hermina és Garzó Bertalan kertrészleteket festettek. Dalmát tájat küldött a január sajátos délvidéki világításában Tagyosi

Művészet 1916 · 10. f. kép

Edvi Illés Aladár

festo

Műveszi Ipar

1891. 217. (.)

(A mintarajzisko-
la és rajztamár-
képző társaskörre)

készült szekrényekben fekvő helyzetben helyezik el.

IV.

A könyvtárak anyaga rendesen általános, enciklopedikus jellegű. A széprodalmi rész túlnyomóan angol művekből áll, de azért franczia, német s szórványosan olasz szövegű könyvek is előfordulnak.[1] A szépprózai irodalom a többi szépirodalmi terméktől elkülönítve állíttatik föl, míg a drámai s verses művek a tudományszakok közé sorozott irodalom és nyelvészeti osztályba kerülnek.

Egyik-másik könyvtár külön gyüjtemények felett is rendelkezik. Így pl. a Guildhall könyvtárban külön gyüjtemény van az angol fővárosra vonatkozó irodalomból s egy másik gyüjtemény, melyben Dickens összes művei, minden kiadásban és fordításban, továbbá a Dickensre vonatkozó irodalom van összeállítva; a Poplar-könyvtárak főleg mérnöki s hajóépítésre vonatkozó könyvekben gazdagok; a Stepney-könyvtárak witecha-epli fiókja külön iudaica-gyüjteménynyel rendelkezik; a southwarki központi könyvtár a Shakespeare- és Dantére vonatkozó irodalmat gyüjti; az islingtoni központi könyvtár pedig válogatott hangjegy-gyüjteményt bocsáthat olvasói ren-

Edvi Illés Aladár

festő

Csisd

Lex Magy Társ

48 a. l.

MTL

Muz, 14238, — Magyar miniszterium az 1867. évben. Arcképsorozat ovális keretekben, babérlomb dísszel. 47×37 cm. Kun S. 32—776. — Pauli-Markovits Ilka. Mellékl. a Nefelejtshez. Ny. Rohn&Grund. Főv. Muz. Lt. 9132. — Pawlowsky Alex. A, Theresianum igazgatója. Ny. R&R. Bécs. Gilh-Ranschb. Kat. 76—1369. — Pulszky Ferenc Ny. R&R. Bécs. Gilh-R. Kat. 76—1370. — Reiffenstein G. bécsi könyomdász. Gilh-Ranschb. Kat. 76—1370. a. — Török Pál szuperintendens. Főv. Muz. Lt, 4001.

Edvi Illés Aladár

~~Edvi-Illés Aladár~~

Nagy K: festő

A 4 évszak

Cantor Magazin

1930. 1450-51.

Nagy Károly:

képpel (A 4 évszak)

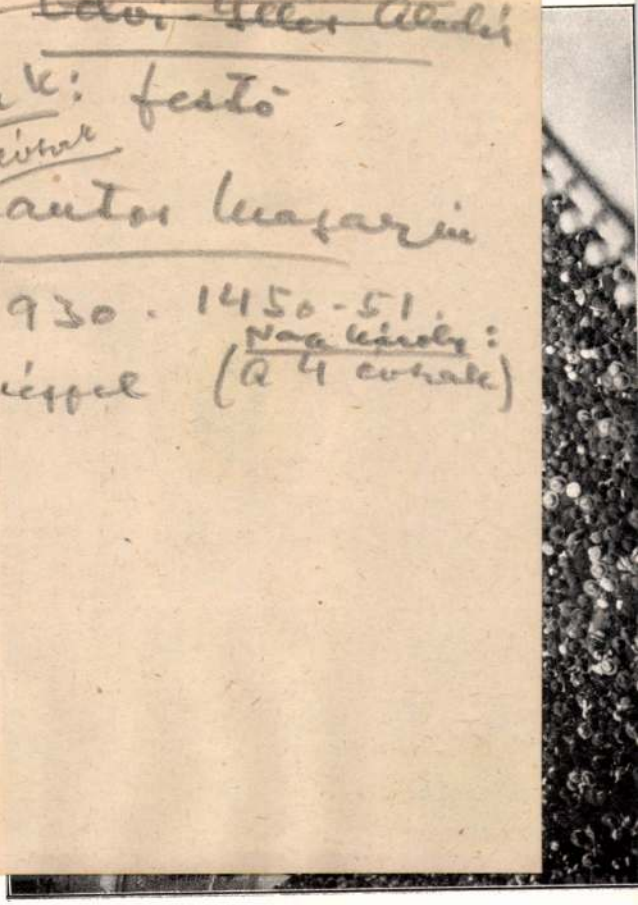

Edvi Illés Aladár

Révai XXI. 275. l.

átírva

Szerkesztőség !

zágos Bizottsága által rendezett
musitott jóindulatára támaszkodva,
on tisztelt Szerkesztőséget, hogy
tkozó és idemellékelt rövid hirde-
nában a közművelődési célravaló te-
ltóztassék.
csém van megküldeni az előadásról
ancsak azzal a kéréssel, hogy an-
bbi számban helyet adni méltóztas-

tel

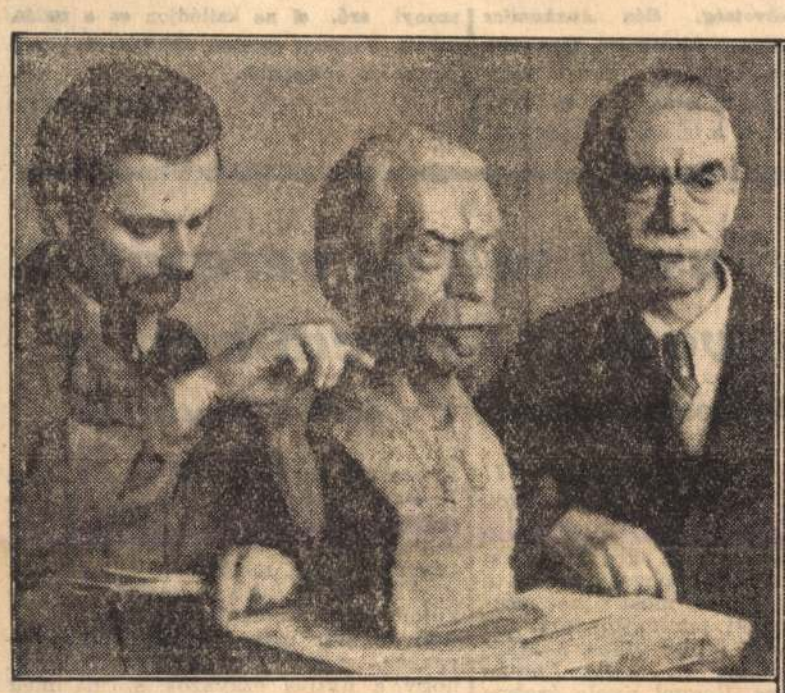

KÉT ARANYÉRMES MŰVÉSZ

BALRÓL A 70 ÉVES EDVI ILLÉS ALADÁR (a kép jobboldalán), AKI AZ 1938. ÉVI ÁLLAMI NAGY ARANYÉRMET NYERTE, A JOBBOLDALI KÉPEN SZÖNYI ISTVÁN, AZ 1939-ES ÁLLAMI NAGY ARANYÉREM NYERTESE MUNKÁKÖZBEN

Béke és olimpiász!

A finn olimpiai bizottság kiáltványa a világ összes sportolóihoz

A finn olimpiai bizottság kiáltványt intézett a világ összes sportolóihoz. Kiáltványában közölte, hogy a finn nép minden szükséges előkészületet megtett a népek testvéri vetélkedésének, az olimpiásznak kellő időben való megrendezésére. Az olimpiai bizottság határozottan reméli, hogy az események alakulása nem fogja megakadályozni ennek a szép, emberséges és nagyszabású ünnepségnek a megrendezését.

A finn olimpiai bizottságnak határozott szándéka, hogy a kitűzött időben Helsinkiben nemes vetélkedésre gyűjti össze a világ ifjúságát, ha csak ebben a szándékában a külső erőszak meg nem akadályozza. Az egész finn nép reméli, hogy addigra a békés állapotok helyreállnak és a terv megvalósításának nem lesz akadálya.

A finn olimpiai bizottság felhívására elsőnek az amerikai atlétikai szövetség válaszolt, amely kábeltáviratban közölte együttérzését a finnekkel és annak a reményének adott kifejezést, hogy versenyzői 1940 nyarán megjelenhetnek a finnek fővárosának olimpiai stadionjában.

Az orosz-lengyel területen élő németeket egy tömbben telepítik át a német-lengyel vidékekre

Berlin, december 11

(A Pest berlini szerkesztőségének telefonjelentése)

Az Oroszországnak jutott lengyel területeken élő német kisebbség visszatelepítését irányító bizottság megérkezett a szóban forgó területekre. A bizottság székhelye Luck lesz és az itteni központból fogják irányítani az orosz-lengyel területek egyes pontjain megszervezendő albizottságokat.

A visszatelepítendő német kisebbségek Galiciában, Volhyniában és a Narev vidékén élnek. Volhyniában vannak a legtöbben, mintegy hatvanezren és a »Völkischer Beobachter« szerint ez a német kisebbség mutatja biológiai szempontból a legnagyobb életerőt. Természetes szaporulata negyvenezrelék. A Kelet-Galiciából visszatelepítendő német kisebbség száma ötvenezer, az átköltözésre váró német kisebbség közül ez a réteg van gazdaságilag a legkedvezőbb helyzetben.

A terv az, hogy a visszatérő német kisebbségeket egységes tömbben telepítik le a német fenhatóság alá került lengyel területeken.

Otto von Heydebreck

Berczel Jenő

Templomba menet érte utól a halál Berczel Jenő nyugalmazott alpolgármestert

Vasárnap délelőtt tragikus hirtelenséggel elhúnyt dr. *Berczel* Jenő nyugalmazott alpolgármester. Szokásához híven délelőtt 10 órakor a budai Ferencesek templomába indult misére, de alig hogy kilépett lakása ajtaján, *szívrohamot kapott.* Még volt annyi ereje, hogy visszavánszorgott lakásába, ott azonban néhány perces szenvedés után, a sietve elhívott szerzetespap és családtagjainak jelenlétében, az utolsó kenet felvétele után meghalt. *Szívkoszorúértrombózis ölte meg.*

Dr. *Berczel* Jenővel a régi városháza egyik kiváló tagja távozott az élők sorából. 1873-ban született, tehát 66 éves volt, amikor elhunyt. *A papi pályára készült, teológus volt, majd jogász lett.* 1894-ben lépett a főváros szolgálatába. Előbb az egyik kerületi elöljáróságon, majd különböző ügyosztályokban dolgozott. Mint tanácsjegyző *előkészítette a Szent Gellért-szálló és fürdő építkezését.* 1913-ban választották tanácsnokká s akkor a pénzügyi osztály vezetését bízta rá a polgármester.

A világháború alatt a városgazdasági ügyosztály élére került, *megalakította az Ásványvizüzemet.* Az Állatkert és a Zöldségüzem fentartásának gondjai rá hárultak a háborús nehéz évek alatt. *Berczel Jenő gondolata volt a Hullámfürdőnek és a Széchenyi strandfürdőnek megépítése.* Amikor a Széchenyi strandfürdő építkezésénél nagy hiteltúllépés merült fel és a főváros vezetőségét emiatt élesen támadták, ez annyira elkedvetlenítette, hogy elkívánkozott a városgazdasági ügyosztályból. A közjogi ügyosztály tanácsnoka lett, két év mulva azonban *a törvényhatósági bizottság rehabilitálta és 1929-ben alpolármesterré választotta.* 1932-ben ment nyugalomba.

A főváros dr. *Berczel* Jenőt saját halottjának tekinti. Előreláthatóan *holnap délután* temetik. Özvegyén kívül dr. *Berczel* Tibor fővárosi fogalmazó és *Berczel* Kornélia tisztviselőnő, leánya gyászolják.

„Az örök dicsőségben a csend: zene, a zene: csend"

Tegnap, vasárnap este egyházzenei és irodalmi ünnepet rendezett a *Magyar Protestáns Irodalmi Társaság* a Deák-téri evangélikus templomban. *Ravasz* László református püspök *»Zenehercegnő és három rokona: az álom, a játék és a sors«* címen tartott előadást. Mint a *Magyar Értesítő* jelenti, zenefilozófiai gondolatsorát így végezte a püspök:

— Azt mondják, hogyha egy bombavető ötezer méter magasságra száll, akkor a cél előtt három kilométerrel kell leejteni a bombát, mert egy ideig a repülőgép sebességével zuhan, ebből és a föld vonzásából áll elő a zuhanási parabola. *Ilyen parabolában rohan, repül, zuhan az emberi sors.* Valamikor kiröpíttetett egy nálunk nagyobb erő, vonz tömérdek adottságunk, nem lehet szabadulni, *sorsunk mint egy szenvedélyes forgószél jön velünk,* kigyúlunk önön végzetünk útján és amikor célhoz értünk, felemésztettük magunkat és amikor felemésztettük magunkat, célhoz érünk.

— Minden zenedarab ilyen sorsrajz, de az emberi sorsvonal lehet tört, balog, ellentmondó, megoldatlan, zene viszont nincs megoldatlan. *Az egész világmindenség egy óriási szimfónia, vokális része a történelem, instrumentális része a fizikai valóság, meghasonlásában benne zeng a pokoltól a mennyországig minden változat, pianói a kisülő csillagok, fortisszimói a nap protuberanciák, és az örök finálé ott fenn, amelyben nem tudjuk, hogy mi a csend és a zene, mert az örök dicsőségben a csend: zene és a zene: csend, értelme pedig az, hogy egyedül Istené a dicsőség.*

„Az igazi magyar nem érdekhajhászó és nem lesipuskás..."

Vasárnap délelőtt dísznagykáptalant tartott a Vigadóban az Emericana. Az ünnepségen megjelent *Horthy* Miklósné, a kormányzó felesége, gróf *Mikes* János c. érsek, Angelo *Rotta* pápai nuncius, *Szily* Kálmán kultuszállamtitkár és sokan mások. *József* Ferenc főherceg főprotektor iktatta be tisztségébe *Kemenes* Illés tankerületi királyi főigazgatót, az új Commendatort, aki székfoglaló beszédében a szeretet szükségességét hangoztatta és azt, hogy *vissza kell adni a társadalomnak a szivet, amelyet a gépek irtottak ki az emberből.*

Schwartz Elemér egyetemi tanár az Emericana programjáról tartott előadást. *Az igazi magyar,* — mondotta — *mindig egyenes úton járó jellem volt, nem lesipuskás, érdekhajhászó és több világnézet felé hajló nádszál lélek.* Ha a fajiság kérdését komolyan is vesszük, *a magyarsághoz való tartozást mégsem a fajiság, nem is a nyelviség, hanem a lelkiség dönti el.* Több előadás és felszólalás hangzott még el, majd az ünnepség a Himnusz hangjaival végetért.

Csutka Rozi, Miska kocsis és a a nagybajuszú huszár hányódása a mágneses aknák között Amerika partjai felé

Mary angol anyakirályné életnagyságú magyar parasztbabát rendelt karácsonyra a trónörökösnőnek

Valahol az Atlanti óceánon, a mágneses aknák gyilkos veszedelmét kerülgetve hánykolódik a hullámokon egy olasz hajó, amely *800 művészi magyar babát visz az Uj Világba*, az amerikai jógyermekek karácsonyfája alá.

Mindössze kétezer darab készült eddig ezekből a babákból, de már jóformán az egész világ ismeri őket. Európa legelőkelőbb családjainak gyermekei játszanak velük. A boldogi menyasszonyt az angol királykisasszonyok vetköztetik-öltöztetik a Buckingham-palotában, a nagybajuszú magyar huszár a nápolyi kis hercegnek, Victor Emanuelnek tiszteleg, míg Marika, a mezőkövesdi kislány Lebrun köztársasági elnök unokájának lett elválaszthatatlan játszótársa. Különböző országok minisztereinek, nagyköveteinek gyermekeihez szintén eljutottak már a különböző magyar vidékek hűen utánzott népviseletébe öltözött, szép tökéletességükben és paraszti egyszerűségükben szinte eleven magyar babák, melyek mind egy helyről, özvegy *Purjesz* Lajosné Falk Miksa-utca 10. szám alatti lakásából indultak világgá. És

most érkezett meg diplomáciai úton Mary anyakirályné megrendelése:

egy életnagyságú »Csutka Rozi« sürgősen üljön repülőgépre, mert unokája, az angol világbirodalom leendő királynője és császárnője sír, neki még nincs Csutka Rozija, ő azt csak képen láthatja, pedig az szép és neki azt hozzon a Jézuska...

Meglátogattuk özvegy *Purjesz* Lajosnét — írónő, festőnő és szobrászművésznő egyszemélyben — és érdeklődtünk Csutka Rozi iránt, mert ha már az angol trónörökösnő ennyire kitünteti kegyeivel, illendő, hogy mi is megismerjük Csutka Rozit.

— Csutka Rozi — mondja *Purjesznė* — eredetileg kukoricacsutkából készült. Csutka volt a teste, kukoricahánics a ruhája, kukorica selyme a haja. A szentesvidéki parasztgyerekek találmánya és legkedvesebb játékszere ez. Az én Csutka Rozim azonban már igazi baba. Szentes környék tanyai lánykáinak egyszerű viseletében. Azt hiszem, éppen az tetszett meg rajta a trónörökösnőnek, hogy nem agyoncsipkézett, aranypántlikázott mosolygó báb, mint minden baba, ami eddig forgalomba került. Nézze meg! Szép, magyaros arca van, magam mintáztam. *Egyszerű, keményített ruha, mosókötény rajta, szalag a hajában, kendő a fején, kosár az egyik karján, batyú a másik kezében.* Megy a piacra, túrót árulni!

A propaganda-babák

Csutka Rozinak testvérei is vannak: Lidika, Etuka, Macuka és bátyjuk, Miska, a kocsis. Nem bazárdolgok, sablonra készített áruk ezek, hiszen nem is hasznot akar velük elérni Purjeszné, édesanyja és két barátnője, hanem

a gyermekszobákon át akarja felkelteni az érdeklődést és a szeretetet Magyarország iránt.

— Higyje meg — mondja most az édesanyja — mindennél beszédesebb propaganda ez. *Plakátok, propagandairatok millióival nem fogjuk meg úgy egy-egy külföldi család lelkét, mint egy magyar babával*, ami állandóan ott van közöttük és a gyermek szereti, mert szép, nincs benne gombostű, ami megszúrja a kezét, a ruha sem hevenyén rávarrott, hanem gondosan szabott, levehető, mosható és vasalható. Nézze meg, még alsószoknyája és egyéb fehérneműje is van.

Csakugyan, mintha nem is babák volnának ezek, hanem mozdulatlan, élő gyerekek. Olyan ruganyos a tapintásuk, mint a dundi gyerek húsa. Arcuk nem kifejezéstelen, tucat babaarc; érzés van rajta. Hiszen Purjeszné néha félnapig dolgozik, amíg elkészül egy-egy Etuka, Zsuzsika, vagy Katika feje.

— Nagyságos asszony forradalmasította a babakészítést, — mondjuk.

— Az volt a célom, — mondja csendesen. — Mert nálunk csak ennek van jövője. A gyáriüzemű babakészítésnek nincs. A francia és olasz gyárak bevezetett készítményeivel mi nem tudunk versenyezni. De nem is szabad! Mi a művészit adjuk a világnak. Szépet és magyart. Én ennek akarok világpiacot csinálni. És a készítési módot oda akarom adni a népnek. *Menházba kerülő öregek, akik szőlőt kapálni már nem tudnak, Csutka Rozikat még tudnak készíteni, ha megtanítom őket rá. Ez az én életcélom.*

Magyar babagyár Londonban

Beszélgettünk tovább. És nagyon érdekes dolgokat tudunk meg. Purjeszné a »Csupajáték« londoni nagy sikere után

magyar babakiállítást rendezett Londonban.

Az eredmény nagyobb lett, mint remélte. A királyi család négy babát vásárolt a kiállításon. *A magyar babákat azóta »királyi babá«-nak hívják Angliában.* Augusztusban aztán felkereste Purjesznét az angol külkereskedelmi hivatal egyik kiküldöttje. Ajánlatot hozott, mely szerint

az angol állam hajlandó volna Purjesznével felesben magyar babagyárat építeni London mellett.

A gyárat az állam rendezné be, a munkásokat is fizetné, Purjesznének csak irányítani kellene a gyárat. Purjeszné azonban

nem fogadta el az ajánlatot,

mert nem akarja itthagyni Magyarországot. A kiküldött erre ajánlatot tett, hogy Anglia korlátlan mennyiségben átveszi Purjeszné babáit. A szerződés el is készült, de mielőtt aláírták volna, keleten és nyugaton megdördültek az ágyúk: kitört a háború. Hamarosan Amerikából jött érdeklődés a babák iránt. Az érdeklődést rendelés követte, a szállítmány most bolyong a tengeren.

Purjeszné nagy terve egyébként az, hogy *az egész magyar mese- és mondavilágot és a János vitézt is »feldolgozza babákban«.* (Ez a kifejezés kétségtelenül furcsa, azonban annyira új és eredeti művészettel állunk szemben, hogy ehhez még ezután kell megcsinálni az alkalmas kifejezéseket.)

Nézzük a búzavirágos, pipacsos, tanyai kislányokat, amint szépen felöltöztetve ülnek a szelonon. Némelyik olyan szép, hogy szinte szerelmes lesz beléjük az ember. Illedelmesen ülnek és várják a csomagolást, hogy induljanak ők is Amerikába, propagandát csinálni a nagy magyar igazságnak.

Csutkából készült szentesi Rozikák, Etukák és Macukák, álmodtatok-e valaha erről odahaza, a tanyák között, mikor kovásszal ragasztották fejetekre kukoricaselyem hajatokat?

Gyönyörű gondolat. Tudjuk, hogy a Háziipari Szövetség, élén *Avakumics* igazgatóval, lelkesen támogatja. Úgy gondoljuk azonban, hogy ez a munka *megérdemelné az állami felkarolást is.* Hogy el ne lankadjon ez a lelkes, de véges aszszonyi erő, el ne kallódjon ez a tudás, amely valóban értékes közkincsévé válhatna az országnak.

Sima Ferenc

A nyilasok súlyos vereséget szenvedtek Marcaliban is

Újból Csorba Sándor lett a kerület képviselője

Marcali, december 11
(A Pest tudósítójától)

Vasárnap zajlott le az időközi választás *Marcaliban.* A közigazgatási bíróság tudvalevően megsemmisítette az első választást és most újból mérkőztek a kerület mandátumáért: dr. *Csorba* Sándor földbirtokos, a MEP hivatalos jelöltje és *Erdős* Ferenc nyilaskeresztes. Reggel nyolc órakor a kerület 36 községében egyszerre kezdődött meg a szavazás, amely *a legnagyobb rendben folyt le az este hét órára kitűzött zárórág.* A nyilasok már napokkal ezelőtt látták, hogy a csata itt is elveszett számukra, éppen úgy, mint Balatonfüreden: *a higgadt, nyugodt somogyi nép épúgy elfordult a hamis jelszavaktól, mint a zalai.*

Az utolsó órákban csak arra törekedtek már a nyilas kortesek, hogy a vereség ne legyen túlságosan nagy. Szombaton erősítés ment a pártközpontból. *15 nyilas képviselő érkezett Marcaliba,* ezrével osztogatták a pártujságokat, megindult a szavazók között utolsó kortesfogásként a legkülönbözőbb hírek terjesztése, *azonban ez már nem segített Erdős Ferencen,* mert már délben látszott, hogy a nyilas szavazók száma meg sem közelíti a kormánypárti jelölt szavazóit. *Este nyolc óráig a választóknak mintegy 86 százaléka szavazott le, 14018 választó közül 12.060.* A hivatalos jelentés szerint a szavazatok így oszlottak meg:

Csorba Sándor MÉP	7305
Erdős Ferenc nyilas	4755

Csorba Sándor 2550 szótöbbséggel lett ismét a marcali kerület megválasztott képviselője.

Megindult a választási harc Fejér megyében

December 30-án lesz a lajstromos választás

A közigazgatási bíróság — mint a *Pest* jelentette — megsemmisítette a fejérmegyei lajstromos választás eredményét és ilyen módon új választást kell tartani a vármegyében. Ez lesz az *első időközi megyei lajstromos választás* és ezért érthető az a nagy érdeklődés, amely politikai körökben a fejérmegyei választási küzdelem iránt megnyilvánult. *Valószínűnek látszik, hogy csak két párt lajstroma indul: a Magyar Élet Pártjáé és a Nyilaskereszteseké.* A kormánypárt listáján hír szerint most is gróf *Hunyady* Ferenc és *Witz* Béla szerepelnek a MÉP és a a kereszténypárt megegyezése alapján. *A választást december 30-án tartják meg, a harc nagy erővel folyik.*

Edvi Illés Aladár

KKL:

csoran vendégeket is szívesen látnak.

— **Edvi-Illés Aladár képei.** A mai művészgárda egyik legkitünőbb neve Edvi-Illés Aladáré. Ő a magyar föld hangulatainak szinte magyar izzásu ábrázolója. A mester most Fürj-utca 32. sz. alatti műtermében gyüjteményes kiállitást rendez, melynek érdekességét fokozza az, hogy 40 éves pályafutásának különböző szakaiból származó műveit mutatja be, a legváltozatosabb viz- és olajfestményekben. Ismeretesek pompás állatképei, melyek minden nagyobb külföldi kollekcióban szerepelnek. Ismertek szép alföldi tájképei, Zagyva-parti részletek, delelő ökrökkel, hazatérő juhnyájakkal, lágy esti vagy reggeli hangulatokban. Szerelmese a mester a Balatonnak, százféle kisebb-nagyobb képen örökitve meg a magyar tenger örökösen váltakozó hangulatait. (Igen szép az „Agyagos Balaton", a „Napsugaras Balaton".) Ujabb képeit olasz földön festette a mester. („Brenta parti részlet". „A Frari templom belseje".) De minden művében ma is ép oly fiatal a teremtő ereje, mint negyven évvel ezelőtt, jeléül annak, hogy az igazi tehetség soha se vénül meg. Kiállitása január hó 10-ig tekinthető meg.

(k. k. l.)

Pesti Hirlap.

Mikor?

30-án délután 5 órakor, az ép
délután 5 órakor. Az egyes s
csakis akkor határozatképesek,
tagjainak legalább egyötödré
festészeti szakcsoport taglét
csoporté 88, az épitészeti s
képtelenség esetén a tagválasz
teltetik. A tagfelvétel fele
kimondásához a jelenlevők szav
51%) A beadott müvek folyó
szállitandók el, azontúl a me
pedig a Mücsarnok felelőséget
müveinek visszaszállitását a
dése esetén Bartos János m
eziránybán megkeresendő.

Budapest, 1934. január h

Králik László s. k.
főtitkár.

Held János könyvt

* **Operaház.** Ritka és talán kicsit kockázatos dolog is, hogy egy pályája kezdetén lévő énekes alig néhány nap leforgása alatt három új szerepben álljon ki a közönség elé. Jámbor László kedden a Hovanscsinában, másnap a „Márta" című operában kapott nagyigényű feladatot, szombaton este pedig Strauss most felujított Salome-jában énekelte Jochanaan próféta szerepét. Fiatal, erőteljes mélybaritonja úgy látszik munkabíró hanganyag: mindvégig frissen szárnyaló hanggal győzte nehéz szólamát. Szélesen zengő, kifejező énekkel, jól átgondolva formálta meg szerepét. Emberien őszinte alakítása mély hatást keltett. A cimszereplő Walter Rózsi lenyügözően színes, érdekes alakítása mellett feltünt Udvardy széphangú Narrabotja. A fiatalok közül felfigyeltünk Dósa Mária rokonszenves apródjára, Mally Győző szép, értelmes énekére, valamint Littasy György és Fodor János nem mindennapi értékű hangjára. Failoni forró lendülettel vezényelte az előadást. **(L)**

Rózsavölgyi hangversenyei:

Ma VI. Muzeumi matiné tél 12.

Márkus Dezső

holnapi jubiláris zenekari estjén **Basilides, Báthy, Bodó, Kováts Jolán, Németh Mária, Némethy Ella, Orosz Julia, Szabó Ilonka, Kálmán** Oszkár, **Laurisin, Littasy, Palló, Pataky** Kálmán és Székely Mihály énekelnek. Z. 8.

Szegedi Tanárképzőfőiskolai Kamarakórus kitünő vegyeskara 27-én, Z. 8. **Vez.: Szögi** Endre. Közr.: **Eyssen** Irén.

Csajkovszki IV. és V.

szimf., zong.-verseny (**Tamás Ödön**) máj. 1. Vez.: **Komor.**

Kreszné Sztojanovits Lili Schubert-estje 7-én. Zongoránál **Drewett Nóra.**

Dr. Véghelyné Deáky Flóra Liszt-estje máj. 10. V. 8.

*

A „Koncert" rendezései:

Nádasy balettstudió táncbemutatója **ma 11-kor** Operettszínházban.

Erich Böhlke-Linz Márta

a **Hangv. Zenekarral 26-án. Csajkovszki IV., Bruch-verseny, Strauss: Don Juan.**

Lengyel Gabriella 27-én.

Liszt—Hubay-est 29-én. Hangv. Zenekart vez.: Krips, közr.: Károlyi, Szentgyörgyi.

Gussich Dora zongoraest máj. 4.

Dr. Juch Hermann dalestje **Ákos Magda** zongoraművésznő közr. máj. 6.

Basilides—Eyssen duett-est **máj. 16.**

*

CANTATE RENDEZÉSEI:

Zöldy hegedüest 23. Z. ½9.

Orkesztikai Játékszín Belvárosi Színház 28, matiné ½11.

*

Liszt Ferenc Hangversenyterem

(IX. Vendel-u. 3/b).

Két délszláv-magyar ünnepi est az árvízkárosultak javára. Ápr. 28. ½8: Milan Dimitrievicz (Belgrád) és **Albert Ferenc, Szabó P., Faludi-kamarakórus, Pongrácz L. — Ápr. 30. ½8: Ljubicza Marzinecz** (Belgrád, zongora), **Zöldy S., Banda E., Simon Ö., Rieger T. — Közös jegy mindkét estre 80 fillértől 6 P-ig** a jegyirodáknál.

---

* **Engedélyezték az „Örökké" bemutatóját.** A külföldi filmgyártás egyik érdekes produkciója az „Örökké" című film, amelyben Merle *Oberon* játssza a női főszerepet. Mint ismeretes, a Radius-filmszínház pénteken akarta bemutatni az „Örökké"-t, de az előzetes filmcenzura *betiltotta* a film forgalombahozatalát. A Csepreghy-filmvállalat a végzést megfellebbezte és *most a belügyminisztérium illetékes osztályvezetője úgy döntött, hogy engedélyezi Merle Oberon világhírű filmjének előadását.* A Radius szombaton este megtartotta az érdekes film bemutatóját. *Az ujdonságról keddi számunkban adunk részletes ismertetést.*

IDEJÉBEN

nagy raktárról gondoskodunk, miáltal abban a helyzetben vagyunk, hogy oly olcsón árusíthatunk, hogy ön kellemesen lesz meglepve

Divatöltöny, felöltő

márték után, közismert kivitelben

Fizetési feltételekre is!

KEREKES és VAJNA

uriszabók, Erzsébet-körút 22. I. emelet

A. B. C. kötelékében Telefon 220—298

Tavaszi tárlat

A feladatát komolyan vevő képzőművészeti kritikus mindannyiszor őszinte irígységgel gondol színházi, irodalmi és zenekritikus kollégájára, valahányszor elébe mered megírásra egy úgynevezett reprezentatív idénykiállítás bírálata. Mert *könnyü egy színdarabot, egy regényt, egy szimfóniát taglalni, de mit lehet csinálni ott, ahol három-négyszáz művész hat-hétnyolcszáz műve várja, hogy észrevegyék és méltassák.* Az a kép- és szoborrengeteg, amely a sajtóbemutatón a kritikust fogadja, már többszörös differenciálódás eredménye: átment a művész önkritikáján, amikor a kiállításra kiválasztotta, látta a szakértő zsűri, amikor a kiállításba befogadta, mérlegre tette végül a rendező is, amikor a kiállítás keretében jobb-rosszabb helyre méltatta. És most jön a kritikus, hogy ezt a többszörösen átrostált roppant anyagot a maga gusztusa szerint megeméssze. Ha becsületes és jóakaratú, akkor félő, hogy beszámolója telefonkönyvhöz, vagy bálitudósításokhoz névfelsorolásához fog hasonlítani, persze a szerkesztői olló engedélyezte terjedelemben, ha pedig felületes, vagy rosszmájú, akkor felelőtlenül kiragad néhány nevet és azokkal zsonglőrködik nem kis sérelmére az igazságnak és az elhallgatott jobbaknak. Hálátlan, elvetélt műfaj nagy kiállításokról kritikát írni!

*

A Műcsarnok most megnyílt tavaszi tárlatán például háromszázhuszonnégy kiállító művész hatszáztizenegy alkotása akar nekünk örömet szerezni és várja a visszhangot. És ez a visszhang nem is késik, ha a kiállítás összbenyomását nézzük. Ha a szépség az összhangban leledzik, akkor ez a kiállítás szép, mert harmonikus. És ebben nemcsak kitűnő rendezőjének, Csánky Dénes főigazgatónak van elismerésre méltó érdeme, hanem művészetünknek is, amely — amint azt évről-évre leszögezzük — mindig egységesebbé, összecsiszoltabbá válik. Olyan ez, mint egy lassan-lassan összeszokó zenekar, amelynek karmestere nem a ledorongoló kritika, hanem az Idő, amely szelíden, szinte észrevétlenül faragja le a kakofónia zűrzavarát, kiemeli a vezető szólamot, kiegyensúlyozza a ritmust, hátsóbb sorokba ülteti az egyénieskedő prímhegedűst és csendet parancsol a nagydobnak. Korai lenne persze még azt mondani, hogy az új szimfónia is megszületett, mert kísért még a mult merev orthodoxiája, másfelől az újítási láz zabolátlansága. De ezek fölött lassankint eljár az idő és túlhalad a közízlés és ami megmarad a fejlődés folyton őrlő malmában, az csak a nagy, iránytmutató vezető művészegyéniségeket várja, akiknek művészetében az új szépség megtestesüljön. Mivel pedig ezek az irányt szabó nagy mesterek késnek, ezért aztán az általános színvonalat, amely bár megnyugtatóan magas és jelentős, nem törik át olyan értelemben vett nagy festők, szobrászok, mint amilyenek a művészettörténelem titáni fejezethősei voltak. És ez az egységes színvonal az, amely a tömeg mellett másik nagy gondja a kritikának.

A tavaszi tárlat keretében ünnepli a magyar művészet a hetvenéves Edvi-Illés Aladár félszázados művészi jubileumát. Az akvarelfestésnek világviszonylatban is egyik kitűnősége, akinél nagyobb tehnikai tudással és őszintébb természetszemlélettel senkisem kezelte a vízfestő ecsetet, gazdag sorozatban mutatja be régibb és újabb alkotó munkásságát, benne híres rodostói emlékeivel és a külföldön is megcsodált kalotaszegi képeivel. A kiállítás általános részében három nagyrétű kormányzói portré is emlékeztet — Mihálovics Miklós, Kampis János és Komáromi-Kacz Endre tolmácsolásában — a jubileumi évre. Az arcképek sorában eseményszámba megy Boldizsár Istvánnak egy kitűnő munkája, amely éppúgy, mint Feszty Masáé, Kontuly Béláé, Gábor Móricé, Czene Béláé, vagy Márffy Ödöné dekorativ, gyengéd színharmóniájának köszöni sikerét. A két tehetséges egykori Karlovszky-tanítvány, Burján László és Szemerey Zoltán közül most az előbbi van szerencsésebben képviselve. Jó portrékat látunk Cselényi Elemér munkáját (Ernszt Sándor kitünő portréja), aztán Huber István, Pap Domokos, Kövesdy Géza, Sárkány Gyula, Telcs Ede, Vigh Bertalan műterméből. A figurális egyéb válfajaiban az egyre finomodó színskálájú Gaál Ferenc, továbbá Prohászka József, Kássa Gábor, Németh Gyula és Gulyás János nyujt értéket. A kompozició gyéren csörgedező műfajában Szabó Béla Leó színes Szent Ference, Krusnyák Károly kiérlelt csoportképe, Takács István falfestményterve, Basilides Sándor kompoziciója, Juszkó Béla magyar mythológiai jelenete, az aktok között a kitűnő soproni Horváth József akvarelje, Döbröczöni Kálmán és Fenyves Edit olajfestményei tűnnek ki. A tájképfestők érdemes régibb gárdájából Bosznay István, Háry Gyula, Major Jenő és Szlányi Lajos ismert és méltatott művészetéből kapunk ízelítőt, akik mellett az újabb nemzedéket Sárdy Brutus, Horváth Béla, Merész Gyula, Halasi-Horváth István, Viski János, Kövér Gyula, Szabó Dezső, Benkhardt Ágost, Páris Erzsi, Reuter Ágost, Reischl Károly, Eölvedy Gachal József, Kóbor Henrik, Aradi Edvi Illés, Juszkó Piroska, Sárkány Lóránd és Pölöskey Sándor képviselik kiemelkedőbb naturalista szellemű műveikkel, míg a dekorativ felfogást Barkász Lajos, Istokovics Kálmán, Chiovini Ferenc és Muhoray Mihály követik egy-egy erőteljes munkájukon. Kitűnő csendéleteket látunk Morinyi Ödön, Udvary Pál, Bukovinszky Gyula, Kossin János, továbbá több festőnő: Benczur Ida, Markup Valéria, Komáromi-Kacz Endréné, Müller Ágota és Telkessy Valér ecsetje alól. Az interieurök között külön klasszis Győrffy István finom régi udvara, Vidovszky Béla, Vörös Géza, Basch Andor és Nagy Vilmos szobabelsői. Az akvarelben egyéni finomságokat szólaltatnak meg Hende Vince, Hessky Iván, Jeney Zoltán, Dudás Jenő, Baranski E. László, gy. Takách Béla, Cs. Pogány István, Garay Ákos, Bánszky Tamás, Juhászné Ráth Olga és Demeczkyné Wolf Irma munkái, Bánrévy Magda, Komáromi-Kacz Rózsi és Mazán László illusztrációi, a grafikai jellegű munkák között Feszty Masa, Pfannl Egon, Varga Nándor Lajos, Emanuel Béla, Komjáti Gyula és Avédik Félix rajzai.

*

A szobrászati részben jó fejeket állított ki Erdey Dezső, Poór Lili, Damkó József, Vastagh László, Antal Károly, Jálics Ernő, Farkas Béla, Kaszab Károly, Daboczi Mihály, Petri Lajos, Füredi Rikárd, Kallós Ede, Istók János, Dobándy Károly, Traply István, Zölley Gyula. Átgondolt kompozicióikat látunk Vastagh Évától, Kopits Jánostól és Marosán Gyulától, szobrászi problémákat Orbán Antal, Cser Károly, Bory Jenő, L. Kováts Zoltán, Gách István, Palotay Gyula, Andrássy Kurta János, Bodnár Géza figuráiban. A reliefek sorából az igen tehetséges s finom művészi egyéniségű Teleki Mária, Bányai Ödön, Kóbor Henrik, Lévay Lajos, Tóth Gyula és Vilt Tibor domborművei, a kisplasztikák közül pedig Kocsis András, Borbereki Kovács Zoltán, Buzi Barna, Markup Béla, Gády Lajos, Reményi József, Mikus Sándor és Farkas Sándor munkái emelkednek ki. A kis épitészeti anyagban Horváth Szabolcs és Koromzai Vilmos tervei az ötletesebbek.

Pipics Zoltán

*

A Műcsarnok tavaszi kiállítását *szombaton délben mutatták be előkelő közönség jelenlétében.* A bemutatón megjelentek: *Fáy* István és *Wlassics* Gyula báró kultuszállamtitkárok, *Mariay* Ödön miniszteri tanácsos, *Karafiáth* Jenő főpolgármester, *Némethy* Károly székesfővárosi tanácsnok és még számosan a társadalmi élet kiválóságai közül. Az előkelőségeket a képzőművészeti társulat részéről *Nékám* Lajos alelnök és *Petrovácz* Gyula igazgató fogadták. A bemutató közönsége, amelynek sorában ott volt *Hóman* Bálintné, a kultuszminiszter neje is, nagy tetszéssel fogadta a kiállitást, amely május 26-ig marad nyitva.

JAWA

100—175—250 kem., a legjobb kétütemü. Kérjen ismertetést.

URBACH, VI, Hunyadi-tér 12

Tavaszi operett a VIGSZINHÁZBAN

Pénteken, április 26-án először

ANGORAMACSKA

Szilágyi László és Eisemann Mihály zenés komédiája

LAZÁR MARIA, FEJES TERI, GOMBASZÖGI ELLA, AJTAY ANDOR, DÉNES GYÖRGY, FELEKY CAMILL, RATKAI MARTON felléptével

A Pódium uj müsora a Pesti Szinházban

A költözködés nem vált előnyére *Békefi* László Pódiumának. Azok a villámtréfák, amelyek az intim kis színpad igénytelenségének biztositékától fedezve elfogadhatók voltak, a nagyobb színpadon kiszélesítve és elnyujtva, kirivóbban tünnek fel *üres szellemtelenségükkel.* Az egész kabarémüsor nyomasztó hatású és valami zavaros szellemi méregkeverés szolgálatában áll. Az egyes számok szerzői, Éri Halász, Ujváry, Gáthy, Szepessy, Lőrinc, Kellér, Nóti és a többiek, mintha láthatatlan karmester hangolta volna őket össze, *különféle elégedetlenségek burkolt kihangsúlyozására pályáznak.* Az alaphangot a „Főpróba" című első müsorszám pendíti meg, értésünkre adva, hogy ma a ceruza és a toll nem arra való, hogy irjanak velük, hanem arra, hogy húzzanak s az iró gyorsan *meg is vigasztalja a pesti polgárt, hogy sebaj, a gondolatokat mégsem lehet cenzurázni.* Szó esik ezután a korszerüségről, a kamaráról, az örségváltásról s az egész müsoron végig félre nem érthető célzások, gesztusok és elharapott mondatok adnak bő alkalmat a közönség fantáziájának korlátlan csapongására. *Ezeknek a jeleneteknek az irói aránylag még tartózkodók, Békefi azonban túlsokat megenged magának.* A pesti házmester régi vesszőparipája, amelyen már többször lovagolt s az erről szóló darabot *olyan izléstelenül konferálja be, hogy azt valószinüleg visszautasitja még az a „kultúrigényes" közönség is, amelynek éppen Békefi az egyik reprezentáns tolmácsolója a maga pódiumán.*

A müsor gerince most is, mint rendesen, a szünet előtti „nagy konferánsz", amelyben Békefi „költői" ambiciókkal terhelte előadását s ezért unalmasan és laposan hatnak az állat- és növényvilágból vett példázatai és erőszakoltan összehordott mondanivalói. *Szerénytelenségét jellemzi, hogy helyzetét Tompa Mihály allegorikus költeményével illusztrálja,* száraz ágon hallgató ajakkal ülő csüggedt madárnak képzelve magát. Előadása végén Ady Endre perc-emberkékről irt versét idézi s amikor azt mondja: „Nagyot alkotni mégis mi jövünk" — keményen a mellére üt. Hát ilyen ez a Békefi!

A régi Pódium-gárda színésztagjainak nagyobb részéről ezen a színpadon még jobban kiderül, hogy milyen *jelentéktelenek. Beszélni sem tudnak magyarul.* Néhány jelenetben, például **Fóthy** Jánosnak „Negyvenéves találkozó" című, nívósabb, de inkább novellának való darabjában a Vigszinház prominens színészei, Somlay Arthur, Greguss Zoltán, Bihari József s még mások is szerepelnek, ők azonban nem kárpótolnak az egyenetlen stilusú, sivár és vigasztalan előadásért, amelyről jóval éjfél után, elszomorodva és lehangoltan távoztunk.

K. I.

„Ez" a csodák csodája

A Kamara Varieté új tavaszi müsora

A Kamara Varieté megirigyelve Oz, a bádogember, a madárijesztő és a gyáva oroszlán zajos filmsikerét, átkölcsönözte őket új tavaszi müsorába. Az új kreáció gerincét azonban nem ez a négy jeles amerikai figura alkotja, hanem a pompás és valóban választékos táncszámok adják, amelyek a tehetséges ballerinák egész sorát mozgatják meg, élen a pikánsszökeségü, hasonlithatatlan könnyedséggel táncoló Dolly Hopkinssal. Ruhái hollywoodi divatrevüben is helytállanának. A Mednyánszky-lányok, Darvas Marika, Endrédy Gréte tánctudásuk legjavát nyujtják. A primadonnák nagy versenye ezúttal Szende Bessie javára billenti a mérleget, kellemesen énekel és játszik. Libertiny Éva hatásos jelenség, azonban előnyére válna, ha rájönne, hogy a szemforgatásnál jóval hatásosabb eszközei is vannak a primadonna kelléktárának. A derüt Komlós és Halmay adagolja kisebb-nagyobb jelenetekben, villanásszerü tréfákban, amelyekről azonban meg kell állapitanunk, hogy többet már ismertünk belés külföldi lapok viccmagazinjaiból. Sallay György rendezése művészi nivójú, nem ártott volna azonban rövidebbre fogni a müsort, amely három órát meghaladó tartalmával kissé fárasztó.

Fáj a lába? Dagadt a bokája?

Forduljon bizalommal Belvárosi Orthopediához. Díjtalan felvilágositás és pedogramm-felvétel. Budapest, IV., Kecskeméti-u. 3

Magyar munka
Modern izlés
Magas szinvonal
MUSICA
ZONGORA

Nemzetközi Vásár
Iparcsarnok 286. szám.
Városi termek:
VII., Erzsébet-körut 43. (Royal).

Medveczky Bella:

Havasi vihar

Távoli és ismeretlen világ az, ahová *Medveczky* Bella vezet bennünket új regényében, de éppen ezért különösen leköti az olvasó érdeklődését. Egy svájci tüdőbetegszanatórium *belső életét vetíti elénk* azt a különös, elzárt világot, amelynek lázas lakóiban felfokozottan élnek a szenvedélyek, az érzelmek. Csak a közönyös szemlélő szerint van csönd és nyugalom a havasoktól körülvett szanatóriumban, aki *éles szemmel és mély pszihológiával nézi az itteni életet, az az emberi vágyak, indulatok, sorsok százféle változatát figyelheti meg.* Sorsokat, amelyek sok testi és lelki szenvedés után itt érnek tragikus véget a hegyek lábánál, sorsokat, amelyeknek csak átmeneti állomás a szanatórium és gyógyultan, friss életkedvvel térnek vissza elhagyott világukba. A Stahl-szanatóriumban messze vidékekről, különböző országokból gyűlnek össze a betegek, akiknek *egyéniségét kiváló jellemzőerővel rajzolja meg az írónő.* Egyszerű, köznapi alakjai époly eleven, hús-vér emberek, mint azok a furcsa, érdekes típusok, mondén asszonyok, hódító férfiak, akik annyira különböznek egymástól és mégis oly egyformán vágyakoznak az egészség, a havasokon túl nyüzsgő, törtető, szabad élet után . . . A kitűnő írónő *rendkívül élénken, fordulatosan bonyolítja a regény történetét, amit a lázas és éppen az örökös láz folytán felhevültebb lelkiállapotban élő betegek teremtenek maguk körül.* A mindvégig lebilencselően érdekes regény hatalmas emelkedése jelent *Medveczky* Bella írói pályáján s azt joggal sorozzuk *a maradandó értékű irodalmi alkotások közé.*

---

* **Magyar zeneszerző amerikai sikere.** A newyorki lapok Antalffy Zsiros Dezsőnek, a zeneakadémia volt tanárának nagy sikeréről számolnak be abból az alkalomból, hogy a newyorki filharmóniai zenekar a Carnegie-Hallban előadta Bach d-moll orgonakoncertjének kitünően hangszerelt zenekari átültetését. A kitünő magyar szerző művét egy nagy londoni kiadó cég is megvásárolta.

* **A színművészeti akadémia** április 28-án, vasárnap délelőtt fél 11 órai kezdettel a Nemzeti Színházban tartja ezidei ötödik előadását. Makay Margit tanárnő rendezésében színrekerül a „Heidelbergi diákélet" ötfelvonásos vígjáték.

* **Andy Heardy elhozta a tavaszt.** Annak a magyar dalnak, amelynek egyik sora ifjúságunkat hívja vissza, tökéletesebb illusztrációját el sem lehet képzelni, mint Andy Heardy filmjeit. Ez a tizennyolcéves fiú, akinek alakját *Mickey Rooney* kreálta és formálta, valóban ifjúságunkat hozza vissza egy szóra. Az „Andy Heardyt elkapja a szerelem" című új filmben a fiatal kamasz halálosan beleszeret a kollégium dramaturgiai tanárnőjébe és meghódítása érdekében a Romeo és Juliát átdolgozza modern zenés revüvé. Andy Heardy a filmben verseket, darabokat ír, előadást rendez, főszerepet játszik, zenekart vezényel és — házasodni akar. A tanárnőt akarja feleségül venni, aki mindössze huszonhároméves, de csak húsznak látszik. James Heardy bíró úr, *Lewis Stone,* nemes komolysággal megjátszott figurája rejtett mosollyal, apai büszkeséggel és tapasztalattal igyekszik fiát a házasságtól visszatartani. Pedig *Helen Gilbert,* aki a tanárnőt játssza, érthetővé teszi Andy Heardy tavaszi fellángolását. Mickey Rooney ezzel a filmjével valóban elhozza a tavaszt a mozikedvelő közönség számára.

* **„Erdély dalban és szóban"** címmel a Baross-szövetség női tábora április 25-én erdélyi estet rendez a szövetség székházában. A műsor előtt Barcsay Ákos, Pest vármegye főispánja mond megnyitóbeszédet s különféle számokkal Vásárhelyi Magda, Környeyné Sándor Mária, Madaras Gizella, Gergely Pál dr., Zilahy Farnos Eszter, Szörtsey Nóra, Entz Judit, Kály Mária és Sz. Tompa Márta működnek közre. Az estély jövedelmét az árvízkárosultak javára fordítják.

Az Olaszországból visszatért Gerevich Tibor beszél a milánói magyar kiállításról

Április 6-án nyitották meg Milánóban a *nemzetközi iparművészeti kiállítást, a triennalet,* amelyet minden három évben megtartanak. A nemzetközi kiállításon *résztvett Magyarország is hatalmas csarnokkal és több pavillonnal.* A milánói magyar kiállítás kormánybiztosa, *Gerevich* Tibor egyetemi tanár most jött vissza Olaszországból, aki érdeklődésünkre a következőket mondotta:

— A kiállításra különösen felkészültünk annak a tudatában, hogy milyen szoros Olaszországgal való barátságunk és kulturális együttműködésünk. A magyar kiállítás anyagát hatalmas épületben helyeztük el, valamint a körülötte levő kisebb pavillonokban. Természetesen a kiállítás legnagyobb részét Olaszország foglalja el különböző csoportokban. Noha Európában háború dúl, mégis megnyugtató, ha nem is mindegyik, de *több külföldi nemzet résztvett a kiállításon, így például Magyarország, Németország, a cseh-morva protektorátus, Franciaország, Svájc, Svédország és Románia.* A kiállítás vezetőségének előzékenységéből *Magyarország főcsarnoka a legjobb helyet kapta,* szemben a főbejárattal, úgy hogy *a belépőt első tekintetre az angyalos magyar cimer köszönti.* Éppen, mert ilyen prominens helyünk volt, a portált monumentálisan képeztük ki. Lépcsőzet vezet a bejárathoz, amelyen keresztül a diszcsarnokba jutunk. A magyar kiállítás csarnokának építészeti megoldása *Pécsi Erhardt* Ernő belső építő iparművész tervei szerint készült. Általános a vélemény az olaszok és a külföldiek között, hogy ez a legjobban megoldott része a kiállításnak, *minthogy az egész tárlatunk is a legnagyobb elismerést aratta.* A díszcsarnok bejáratával szemben hatalmas kép húzódik, *Diósy* Antal hatásos műve, amely jelképezi az egész kiállítás szellemi tartalmát a keresztény Magyarország történeti eszméjének és a magyar népnek az egyesülését a művészet nevében. Látjuk ezen a képen Szent István birodalmának egységét, népeinek hódolatát első királya, szentjei és szeretettel övezett mai vezére, *Horthy Miklós előtt, akinek bronz mellszobra klasszikus oszloptalapzaton a falkép előtt emelkedik. A kormányzó urunknak ez a legújabb portréja életnagyságánál nagyobb* és ennek a kiállításnak a céljaira mintázta *Ohmann* Béla szobrászművész, a mellszoborhoz a főméltóságú úr kegyes volt ülni.

— *Keresztény és népi tehát az egész kiállítás alapgondolata.* A kiállításnak technikailag nem arra törekedtünk, hogy minden ideális összefüggés nélkül az egyes műtárgyakat vitrinbe helyezzük, hanem hogy a legkiválóbb iparművészeti alkotásokkal *hitet tegyünk művészi kulturánk színvonaláról és nemzeti egységünkről. Ma már nemcsak a képzőművészetben bukott meg l'art pour l'art, hanem a díszítő művészetben is.* A művész magasabbra törekszik, mint tisztán optikai élvezetekre, vagy az anyag puszta tehnikai megmunkálására. Mindenesetre az a magasabb művészet, amely a szemen kívül a szellemnek is szól és magasabb emberi, vallásos, hazafias eszméknek a tolmácsolására is képes. Olaszországban is látjuk enek az elvnek az érvényesülését. *Ez az elv lendítette újra virágzásnak a modern egyházművészetet és volt a tudajdonképeni rugója nálunk is Európában a falfestészet és a monumentális szobrászművészet újjászületésének.* A magyar csarnokban több más alkotás is szolgálja ezt a célt, így *Ohmann* Bélának a művészetet jelképező nagy reliefje, *egy darab fatönkből faragott Patrona Hungariae,* amely az egész kiállításnak technikailag az egyik legszebb műve. Több, mint két és félméter magas. Sikert jelentenek *Gregerzeni* Lux Alice allegórikus bronzszobrai is, *Pekáry* István magyar tárgyú falkárpitjai, *Molnár* Béla, *Kontulyné* népies tárgyú textilművei, aztán *Kovács* Margit kályhája, amelynek csempéi árpádházi történetünk jeleneteit ábrázolják. Ugyancsak egy magasabbrendelkezésű művészi kifejezés kapja meg a szemlélőt a diszcsarnokhoz csatlakozó és karcsú oszlopokkal elválasztott helyiségben kiképzett *egy-egy kápolnában.*

— Mindkettőben egy-egy oltárt helyeztünk el, a rajta liturgikus ötvösműveket *Megyer-Mayer* Antal remekművű aranyozott-ezüstös felszereléseit, amelyek tökéletesen tiszteletben tartják az egyház előírását és magasabb művészi formát jelentenek. Remekművű kivitelezések az *Oberhauser* céget dicsérik. A másik oltáron *Molnárné Szita* Mária Szent Istvánkelyhe van, amelynek színes zománcai a Szent Korona motivumait követik.

— Ennél jobb zománcot ma világszerte nem készítenek. Épúgy a legjobb művészi színvonalat képviselik Árkay Sztheló Lili üvegfestményei az egyik oltár felett. Az egyik a magyarországi Szent Erzsébetet, a másik az Angyali üdvözletet ábrázolják. Az oltárokon szép erdélyi korsókban fehér virágok díszelegnek, az oltár lépcsőjét magyar szőnyegek, Kiss Béla magyar stílusú alkotásai borítják. Teljes templomi hangulatot kapunk a legmagasabb művészi eszközökkel. Az ifjú magyar egyházművészeti iskola nagy római sikere után Milánóban mutatkozott be most. Külön falon mutatjuk be a magyar népművészet színes és gazdag termékeit, Dunántúl, Matyóföld, pozsonyi vidék, Erdély, Kalotaszeg, Kalocsa remekeit annak dokumentálására, hogy a magyar nép ereje és fantáziája egyformán gyökerezik a magyar lelkekben. Ez az a gondolat, amelynek kifejezésére külön súlyt helyeztem a díszterem nagy tablóján, ahol Szent István birodalmának népei különböző tájvidéki magyarok, rutének, tótok állják körül Szent István trónját és hódolnak neki, az országépítőnek és másrészről az ország újjáépítőjének, Horthy Miklósnak.

— Külön falon gyüjtötte össze Mihalik Sándor, a kassai múzeum igazgatója a viszacsatolt Felvidék és Kárpátalja iparművészetét, amivel azt akartuk dokumentálni, hogy az anyaországhoz visszatért népek művészetét milyen szeretettel fogadjuk. *A csehek eldugták ezeket a népi megnyilatkozásokat, mi most büszkélkedünk velük.* Meg kell emlékezni Gorka Géza, Gádor István, Kovács Margit kerámiáiról, a szép magyar csipkékről, a Pannónia-műhely alkotásairól s a hatásos textiliákról. A kötött könyvek között láttuk Richter Aladár szép kötéseit. Különösen nagy sikere van Hóman Bálint magyar történetének és a legújabb Szent István könyvének. Viktor Emánuel megcsodálta mind a két gyönyörűen kötött könyvet. A kiállítás sikerében nagy része van munkatársaimnak, a kitűnő Erhardtnak, Rimaszéky Richter Aladárnak és Szablya Jánosnak, akiknek ezen az úton is kifejezem köszönetemet.

Tartós hullámosítás hafestés, szépségápolás
Kránitz, IV., Párisi-u. 5. (Molnár és Moser mellett) Tel.: 189-040.

A Dante olcsó kiadásu könyvei

A *Dante-könyvkiadó* több világszerte ismert regényt adott most ki olcsó népszerű árak mellett. *Cronin „Ezt látják a csillagok"* című regénye a kritika szerint az író legmélyebb, legművészibb, legemberibb írása, talán még értékesebb, mint a példátlan sikerű *„Réztábla a kapu alatt".* Az új népszerű kiadás folytán most az olvasók újabb tízezrei juthatnak hozzá Cronin nagyszerű művéhez.

R. Martin du Gard: „A Thibault-család" tízkötetes kiadása eddig 27 pengőbe került. Most az olcsó kiadás ára 2 kötetben fűzve P 12.50, kötve P 14.80. A két hatalmas kötet tíz részből áll és közel kétezer oldal. Roger Martin du Gard „A Thibault-család"-dal elnyerte a világirodalom legelső kitüntetését, a Nobel-díjat. Felesleges most újra méltatni a regényt. Amikor megjelent, felkavarta az egész irodalmi életet. Az elismerés azóta igazolta a Nobel-díj és az a fogadtatás, amelyben e mű világszerte részesült. Az irodalom minden barátjának örömére szolgálhat, hogy az új olcsó kiadás révén a magyar olvasóközönség legszélesebb rétegei is hozzájuthatnak „A Thibault-család"-hoz.

Az olcsó kiadás-sorozatban találjuk *Bromfield* nagyszerű regényét, a *„Kilencvenes évek"*-et. Ez a regény modern mese felnőttek számára. A cselekményben 1940 birokra kel 1890-nel. Már-már úgy látszik, hogy a 90-es évek alul maradnak a küzdelemben: a szerény kis penzióból éjszakai mulató lesz, ott zajlik a világvárosi Newyork élete, az öreg lakók majdnem belekeverednek egy rémhistóriába és akkor . . . hogy mennyi könnyes báj, kedves humor, friss fordulat és finom szatira vezeti el az olvasót a heppiendhez, az már Louis Bromfield titka. Az iró új regénye a maga nemében éppen olyan páratlan és igaz emberi könyv, mint az „Árvíz Indiában".

„A Farm" című regényében Bromfield többre vállalkozott, mint bármely más művében. Nem embereket és emberi sorsokat, hanem egy egész kort és végzetét kívánja megmutatni. A műben egy farmer-családnak és barátainak, ismerőseinek történetét írja meg Bromfield.

Nem mondja meg nyiltan, de érződik, hogy az ő őseiről van szó és a sok-sok szülő, gyermek, unoka, nagynéni, nagybácsi, szomszéd, tanító, pap, béreslegény, fűszeres és kocsis életének mozaikjából elénk tárul a legnagyobbszerűbb korkép: egy évszázad minden igazsága és tévedése, öröme és bánata.

Bromfield az „Árvíz Indiában" ötvenedik kiadása alkalmából az egyik előkelő amerikai napilapban nyilatkozatot tett közzé, amelyben kijelentette, hogy ő „A Farm"-ot tartja sokkal jobb könyvének.

Nem kétséges, hogy a Dante új, olcsó kiadásainak páratlan sikere lesz, mert bizonyára nagyon sokan akarnak hozzájutni a világirodalom remekműveihez a mostani egészen kivételes kedvezményes árakon.

---

* **Laughton új filmje.** „Ez az a Laughton-film, amelyről a legtöbbet beszélnek!" Igy hirdették Amerikában a „Jamaica Inn" című izgalmas filmregényt, amelyet nálunk rövidesen „Fekete éjszakák" címmel mutatnak be. Laughton új filmjében egy sötét, gonoszlelkü szörnyeteget elevenít meg, akinek végül elborul az elméje.

KEDVEZMÉNYES JEGYEK
a
BUDAPESTI
NEMZETKÖZI
VÁSÁRRA
ez évben csak elővételben 2 P helyett 1.10 P-ért kaphatók
legkésőbb április 24-ig a következő helyeken:
Országos Vitézi Szék Rendházában, IX., Üllői-út 8.
Országos Tüzharcos Szövetség székházában, V. Perczel Mór-utca 4. sz.
STÁDIUM JEGYIRODÁBAN
VIII., József körút 5.
Köztisztviselők Szövetkezetének fiókárudáiban

Edvi Illés Aladár

festő

iroda

Szikly Veszprém mire

327. l

az irodban és
hiúv-ban
celldömölk
1931

ering (?).

nott 1879 deczember 18-án.

özött balról épületek vannak
k az istálló előtt, a melyhez
z alomszalmában egy kakas
a pocsolya vizében három
szaladgál; jobbról pedig a
ver a földön és egy balra-
n, a léczkerítés felett húzott
uhanemű szárad. A háttér
felhős.

cm. — Lelt. sz. 1911. —
er 15-én (635–99).— Értéke

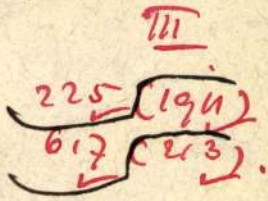

225

Ajándék

Az osztrákok csárdást táncolnak Nyugatmagyarországon

Németujvár, jan. 21
(A Magyarság tudósitójától)

Nyugatmagyarország lakosainak töméntelen keserüségben, fájdalomban ~~volt~~ eddig részük. Lépten-nyomon éreztették velük az osztrák »szovjeturak«, hogy itt ők parancsolnak és kimondott szavaiknak minden hienc-magyar feltétlen engedelmességgel tartozik. Börtön, sanyargatás jutott osztályrészül azoknak, akik akár egy kézmozdulattal nemtetszésüket nyilvánitották az osztrák intézkedésekkel szemben. A nyugati végek hienc-magyarsága nem törődve az üldöztetésekkel, meghurcoltatásokkal, igen sokszor dacos harcot vivott a bécsi beamter-sereggel, amig sikerült meggyőzni őket arról, hogy valamennyi osztrák e vérrel szentelt földön *csak vendég* és ezerév jogán *a hienceket illeti itt az első és az utolsó szó egyaránt*. E magyarérzésü nép szivós kitartásának köszönhető, hogy az osztrákokkal szemben bizonyos dolgokban fölénybe kerültek és a »kedves vendégek« most már valóban *ugy táncolnak, ahogy a magyar cigány huzza*.

Irtam már olyan esetekről, amikor a falusi bucsu mulató közönségét *szuronyos szovjetőrség rohamozta meg, mert magyar csárdást táncoltak* és magyar nótát énekeltek. Az idevaló hienc és horvát legények hamarosan elbántak ugyan e nem tulságosan bátor vitézekkel, de mégis kellemetlen volt nekik, hogy majdnem minden mulatság alkalmával szinte tucatszámra kellett az osztrák csendőröket a kocsmából az utcára hajigálniok. Annál nagyobb feltünést keltett az, ami legutóbb Németujvárott történt.

Az itt időző osztrák hivatalnokok a mult esztendőben alakitottak egy dalárda-egyesületet, a *Deutsche Gesangverein*-t. Nagy igyekezettel toborozták a tagokat, de rajtuk kivül *nem jelentkezett senki*. Ekkor egy uj sportegyesületet, a *Turnverein*-t szervezték meg, hogy ebbe tömöritsék az ujvári ifjuságot. Az osztrákoknak e vakmerő cselekedete után csakugyan megmozdult a németujvári fiatalság, de nem azért, hogy hozzájuk csatlakozzanak, hanem megalakitották a *Güssinger Sport Clubot*. *Csaplovics* Elemér dr., ügyvéd vezetése alatt bámulatos fejlődésnek indult az osztrákmentes uj egyesület. Nemsokára mérkőzni mentek *Szentgotthárdra, Körmendre*. Azután pedig néhány *stájerországi csapatot vertek tönkre*. A Turnverein tagjait ámulatba ejtették a strémvölgyi fiuk győzelmes kirándulásai és önkéntelenül átengedték nekik az ujvári társadalomban a vezetőszerepet.

Lelkes ifjuságunk kiváló sikerein felbuzdulva, még inkább igyekezett azon, hogy a *magyar jelvényt, a magyar zászlót minél többször diadalra vihesse*. A téli hónapokban összejöveteleket, mulatságokat rendeznek, hogy *a magyar hagyományokat ápolják*.

A mult vasárnap hangversennyel egybekötött táncmulatságot rendeztek a *Korona*-szálló nagytermében. Az estélyen, *mintha a régi magyar világ elevenedett volna meg egy napra*. A farsangi mulatságnak már előre olyan hire volt, hogy a környékbeli falvakból tömegesen jöttek be az emberek Ujvárra. *Strém, Borosgödör, Orbánfalu, Kismedves, Nagymedves, Tobaj, Németcsencs* ifjusága vett részt különösen nagy számban az ünnepségen.

A németujvári fiuk és leányok közül *Nagy* Babi, *Heuberger* Paula, *Sarek* Ferenc, *Kollár* Dénes, *Ráth* Lenke, *Schatz* András és *Pfeiffer* Adalbert páter szerepeltek a müsoron. *Sarek* Anna pedig hegedün olyan ropogós nótákat huzott, hogy az osztrákoknak is megindult belé a szive.

Az előadás befejezése után a jelenvolt osztrák hivatalnokok várakozóan néztek egymásra, hogy vajjon *miféle nótára fogják megkezdeni a táncot*. *Jóska* primás nyugtalanul gyantázgatta a sarokban a vonóját és alighogy az utolsó széket kivitték a nagyteremből, rázenditett a bandája egy nálunk mostanában igen jól ismert *csárdásütemü magyar nótára*. Néhány pillantás mulva 15—20 pár ropta a táncot. Csakugy rengett belé »Kneffel papa« vendégfogadója. Majd a fiatalok táncos jókedvükben a cigánymuzsika után énekelni kezdték;

Azért, hogy én magyar vagyok,
Ne bántsatok engem . . .

Az osztrákok eleinte sugtak-bugtak, rosszalóan rázták a fejüket. De amint a tüzes magyar bor kezdte őket felmelegiteni, bocsánatot kértek a rendezőktől a tolakodásért és *az osztrák beamterek, élükön a Bürgermeisterrel meg Bezirksverwalterrel beálltak a körbecsárdást táncolni*. Igy tartott ez világos virradtig, amikor aztán a *Rákóczi-indulóra* kezdett a társaság szétoszlani.

Délamerikai ötletek

— A Magyarság tudósitójától —

Az idők változásával nem csak társadalmak, országok, szent és sérthetetlennek tartott eszmék hullnak porba, hanem az örökéletünek tartott aranymondásokat is kikezdte az idő vasfoga. Igy a »ki korán kel, aranyat lel« egykori igazságot is a feledés avara kezdi belepni, s a ma modern üzletembere érthetetlennek tartja nagyapái egykori kereskedő-elvét, »a jó bornak nem kell cégér«-t.

»Adjatok egy jó ötletet és én kiforditom az emberek zsebeit«, mondja a mai modern Archimedes, aki magáévá teszi a délamerikaiak mondását, hogy »az ostoba ember munkájából, az ügyes pedig az ostobákból él«. És ebben van is sok igazság, hiszen hány ember verejtékezik kemény munkában egy életen át s korántsem tud annyit megtakaritani, mint egy-két boldog halandó, kik pillanatnyi ügyes ötletükkel sokszor egész életükre gondtalan megélhetésüket tudták biztositani.

A bérbeadott ötlet

Buenos-Airesben, a háboru előtti években készült el az első 14 emeletes ház-óriás, a *Pasaje Guémes*, amely hires arról, hogy a legfelső emeletére elhelyezett étterem ablakaiból nagyszerü kilátás nyilik a kikötőre. Még az épitkezés alatt szétkapkodták a bérlők az egyes üzlet- és irodahelyiségeket s csak egynek nem akart gazdája akadni, a magasbatörő karcsu torony szobájának.

Egy szép napon azonban beállitott a háztulajdonoshoz egy olasz ember, aki előadta, hogy szeretné kibérelni a toronyszobát. A ház ura kapva-kapott az alkalmon s sietett kijelenteni, hogy készpénzesen átadja havi 30 pesoért (1 argentinai peso 2 svájci frank).

— Rendben van — mondotta emberünk, — csak egy kérésem lenne. Ugyanis idejós vagyok s e foglalkozás megkivánja, hogy a tornyon néhány készüléket helyezzek el. Minthogy rendes ember vagyok, nem szeretném, ha esetleg emiatt utólag nézeteltéréseink támadnának, azért vegyük szerződésbe, hogy nem csak a toronyszobát, de magát a tornyot is nekem adja bérbe.

A háztulajdonosnak ez ellen nem volt kifogása és megkötötték a szerződést.

A szerződéssel most már beállitott emberünk Argentina legnagyobb cigaretta-gyárába, amelynek márkája nem név, hanem kétjegyü szám, a »43« volt.

— Uraim — mondotta az olasz — az önök reklámjai kitünőek, de van egy hibájuk, hogy csak nappal láthatók. Ezt a hibát szüntetné meg az én ötletem. Helyezzenek el a *Pasaje Guémes* tornyán a világtájak szerint négy hatalmas vakitóan izzó »43«-as számot, majd meglátják, hogy mennyire fogja ez fogyasztásukat növelni.

Az igazgatóság szó nélkül elfogadta az ötletet, amelyért a padlásszobával együtt *havi 450 pesot* fizetett még a legujabb időkig is, amikor a körülötte felépült házóriások elvevén a kilátást, az feleslegessé vált. Mindenesetre az olasznak hosszu éveken át biztositotta a gondtalan megélhetést.

43

Nem érdektelen a cigaretta »43«-as elnevezésének származása sem. Vagy 20 esztendővel ezelőtt a buenos-airesi árutőzsdének 42 tagja volt. A szám nem volt meghatározva, csak ugy alakultak a viszonyok, hogy ez hosszu időkön keresztül változatlan maradt, mindaddig, amig egy ujabb tag, a »43«-as, nem jelentkezett. Nagy feltünést keltett ez akkoriban az árutőzsdén s minthogy a tőzsdések Argentinában is kabalás emberek, első dolguk volt a szerencsehozó ember homlokát kezükkel megérinteni. Ámde a »43«-as nemcsak tőzsér, hanem ügyes kereskedő is volt, ki társult egy kisebb cigarettagyártóüzem tulajdonosával s minthogy hirtelenében gyártmányaik számára nem jutott hangzatos név eszükbe, a tőzsdés annak a »43«-as nevet adta.

Az egykori kis üzem ma Argentina egyik legnagyobb vállalata s ezt szisztematikus, állandó reklámjával tudta elérni, amelynek érdekében még a jótékonyságot is beállitotta. Ha például egy többgyermékes szegény özvegyasszonyt halálra gázolt a villamos, a másnapi ujságok máris hozták, hogy a »43« 10.000 pesót ajándékozott a hátramaradottaknak. Vagy ha a hadsereg egyik repülőgépe valamely látványos produkció alkalmával nagy nézőközönség jelenlétében lezuhant, a »43« azonnal felajánlott egy uj gépet. Legnagyobb sikerét azonban kisorsolásaival éri el. Mindenkinek, aki a 12-es csomagolásu cigaretta 100 papirzacskóját beszolgáltatja, joga van a sorsoláson résztvenni, amelyen két családi házat, két elsőrangu automobilt s még ezer értékes tárgyat osztanak ki, de nem évenként, hanem — havonta.

Az élő divatbábuk

Egy buenos-airesi ruhakereskedőnek sehogyse ment az üzlete, pedig már megpróbálkozott mindenfajtáju trükkel. Már arra gondolt, hogy üzletét feladja, amikor beállitott hozzá két jóvágásu s az összetévesztésig hasonló ikertestvér.

— Van egy ötletünk — mondották s előadták a kereskedőnek tervüket.

A következő nap délutánján, 6 órakor, amikor a floridai korzón legnagyobb volt a forgalom, megjelentek az ikertestvérek ujdonatuj, nagyszerüen szabott, de teljesen egyforma öltözetben. Nemcsak a nyakkendőjük szine, de még cipőik formája is teljesen egy volt. Már a két férfi összetévesztésig hasonló volta nagy feltünést keltett, de még nagyobbat a fiatalemberek körében, akiket elragadott azok jobban már igazán nem szabható ruhájuk. A rejtélyes idegenek kilétét azonban elárulta a néhány lépéssel mögöttük haladó, fantasztikus ruhába öltözött néger, aki a ruhakereskedő reklámcéduláit osztogatta. Ebben nem állt más, csak annyi, hogy a két jólöltözött fiatalember ruhái x üzletéből valók.

Felesleges talán mondanom, hogy a kereskedő azóta nem szándékszik üzletét feladni.

Amikor egy áruház égése reklám

Néhány esztendővel ezelőtt Buenos-Aires békésen alvó polgárait autóikkal robogó, fáklyás tüzoltók kürtjei verték fel álmukból. Lángokban állott a város legnagyobb áruháza. A tüz oly gyorsasággal harapódzott el, hogy az áruk megmentéséről már szó sem lehet. Óriási közönség bámulta a félelmetesen szép látványt s a tüzoltók emberfölötti munkáját, amellyel a tüz továbbterjedését igyekeztek megakadályozni.

A közönség sorában ott állt az áruház igazgatója is. Egyszerre az embertömegen keresztül egy férfi furakodik hozzá.

— Uram, — mondotta — itt már semmi sem segithet. Most az a kérdés, kitudja-e használni e nagyszerü reklámot. Vajjon van-e áruja?

— Raktáraim zsufolva vannak.

— Akkor minden rendben van. Vajjon mennyit ad, ha szerzek önnek egy azonnal beköltözhető, ideiglenes áruháznak megfelelő épületet?

— 50.000 pesot.

— Jó. Holnap 9 órakor megadom a cimet.

Vállalkozó szellemü emberünk azon melegében elrohant egyik közeli háztulajdonos ismerőséhez, aki előző napon panaszkodott, hogy földszinti és emeleti üzlethelyiségekké átalakitott házát nem tudja bérbeadni, pedig a legforgalmasabb utvonaltól mindössze 200 méternyire feküdt. Emberünk lélekszakadva rontott be a háztulajdonoshoz, akit ugy kellett ágyából kihuzni, hogy a szükséges elővételi jogot megadja.

Másnap délben hatalmas plakátok jelentek meg a leégett áruház kormos falain:

Áruházunk tövig leégett. Ennek ellenére is tovább fogjuk szolgálni vásárló közönségünk érdekeit. Uj helyiségünket X helyen mához egy hétre megnyitjuk.

Az emberek nem akarták elhinni, pedig ugy is lett. Egy héttel a tüzvész után az áruház ujból árulta holmiait.

Amikor az ujság saját apróhirdetéseit használja fel propagandacélra

Buenos-Airesben egy esztendő óta csendes, de kitartó harc folyik a két legnagyobb lap, a *La Nacion* és a *La Prensa* között. Mindkettő egyenlő példányszámban jelenik meg, de a Prensának jóval több az apróhirdetése. Ezt megszerezni a La Nacion a legolvasottabb részen, egy az aznapi számából kiragadott apróhirdetést közöl, az alábbi módon.

Olvassa el apróhirdetéseinket, még akkor is, ha nem óhajt venni vagy eladni, mert ott magát az életet találja. Mennyi tragédia, remény, vágyódás, kivánság huzódik meg az apróhirdetések néhány szavas sorai mögött!

KIVÁLÓ, jó idegekkel megáldott gyorsiró- és gépirókisasszonyt keres egyes délelőtti elfoglaltságra, iróember. Ajánlatok »Sürgős« jeligére a kiadóba.

Ilyen és hasonló érdekes hirdetéseket találhat lapunk mai számának 32. oldalán.

Ifj. Sorg Antal

Édes Sárikám

na, csakhogy végre valami rendes dolgot is közölnek az ujságok, nemcsak szakszerü oktatásokat, hogy kell embertársainkból fasirtot és nadrágtartót készitenil

El sem képzeled, milyen izgalomban vagyok, mióta kezembe került az az angol képestap, amely arról számol be, hogy az amerikai feministák főzőiskolát állitottak fel — férfiak számára s a növendékeket tüzzel-vassal toborozzák... Majd megpukkadok az irigységtől, látva, hogy ez az óceánontuli zsenialitás már Angliába is átcsapott s a battersea-i müegyetem hallgatóit, vállas-fodros fehér kötényekben, minden ábrázoló geometriánál és felsőbb matézisnél is kötelezőbben állitotta oda a tüzhelyek mellé. Miss Green főzőkanál-jogara alá, aki e pillanatban — mint az illusztrációk mutatják — négy tenyeres-talpas konyha-lady segédletével, éppen a »Krumpli-főzelék keletkezése és viszonya a gyomornedvekhez, különös tekintettel a Bélistára«, — vagy: »Mindenkinek juthat babérla« cimü szaktárgyat adja elő az ujfajta kémia szemléltető katedrájáu: egy kollő méltósággal pöfékelő, impozáns sparherten.

El vagyok keseredve, Drágám, mert ez a nevezetes és kitünő Battersea mégis csak messze van egy kicsit a Tigris-utcától s az én uram különben is lekésett már az egész modern müvelődésről, mert — mint olvasom — az oktatás leginkább csak 17—20 év körül kecsegtet igazi sikerrel — abban a kényes és fogékony kamaszkorban, mikor minden nőben van valami fiu és minden fiuban valami nőies, mintha a természet még nem döntötte volna el határozottan, hogy tulajdonképpen melyik irányban is dolgozzék?

Hiába, Sárikám, az Ujvilág apostolnőinek van magukhoz való eszük! Bizonyára megsokalták már az egyenjogositásnak azt az ósdi receptjét, amely egy csomó magolást, egyetemeket, vizsgákat ir elő, — kitalálták hát ezt a mindenesetre kényelmesebb negativemancipációt, amely nem abból áll, hogy a nők menjenek előre, hanem hogy a férfiak masirozzanak csak szépen visszafelé...

A trükk tagadhatatlanul elmés — s a teremtés koronái elvégre csak hálásak lehetnek nekünk ezért a jóakaratu kis helycseréért, amely sablónosan tespedő életükbe, a fazekak és lábasok birodalma révén, némi uj emóciókat hivatott behozni s amely a régi, udvariatlan közmondás élét: »Etesd a bestiát!« ő róluk egyenesen átháritja mi ránk, — de hát Te tudod: mit el nem tür ez a szegény, bilincsbevert női nem, ha a férfiak előnyéről van szó!

Remélem, egyszerü falusi lelkeddel is felfogod, édes Sárikám, micsoda korszakalkotó reformok forognak itt szőnyegen, — éppen manapság, mikor a nazus erények amugy is kimennek a divatból! Milyen szépek is lesznek azok az idők, mikor az asszony hazajön a hivatalából, a rendelőjéből, az irodájából, a minisztériumból, vagy a parlamentből s gyamorügyeit sürgösen szanálandó, ráripakodik majd a tüz körül kipirult arccal sürgölődő urára: »A kutyafáját, Jani, hát még mindig nem ért rá megfőni az a nyomorult kis ebéd?

— Persze, — addig olvassam az ujságot«...

— Pista csinálta, — fog eldicsekedni a krémestortával a kávéüznező hölgy előtti az elörelátó mama s a családszerzőnél, Zsuzsi nem a mi temperamentumunk után fog firtatni, hanem a férfiunk jellemrajzát próbálja majd élőzetes analicis tárgyává tenni, »mert ha a nagyságos ur szokáni, — én bizony nem maradok meg vele egy konyhán!«...

— Bocsánatot kérek a késedelemért... de a feleségemet kedvenc ételeivel, bablevessel és káposztás csekkerlivel akartam hazavárni... s egy kicsit sokáig gyulladt meg a rezsó...— dadogja majd Krausz ur a bankban, — enyhe rántás- és hagymaillattól körüllengve s főnöke, a zordon tőzsdenagyság, megértőn legyint majd feléje, hiszen az egykori részvénykuponok helyett ő is régen galuskát vagdal már otthon...

Nem tudom, Édesem, mit szólsz Te e dologhoz, — én azonban mindenesetre még ma átirok az angol feministákhoz, hogy ideje lenne végre hasonló revizió alá venni azt a vizözönelőtti hagyományt is, amely szerint az étkezéseknél a husfelvágás és kioszlás a családfenntartó háziur szimbolikus joga, — mert hát melyik családfenntartó mer manapság a családfenntartással csakugyan eldicsekedni s a transzirozás egyébként is sokkal inkább fahja a gyöngéd női pszihének...

Most pedig Isten Veled, Drágám; — addig is, mig a jövőben is értesithetlek az efajta nélkülözhetetlen tudnivalókról, maradok szerető barátnőd:

Megyery Ella

U. i. Nem gondolod, hogy praktikus lenne — hasonló mintára — szülési és szoptatási kurzusokat is felállitani férfiak számára, mert amennyi terhet és elfoglaltságot ró ránk uj életmódunk, — a farsangi szezonról nem is beszélve! — igazán elavult barbárság lenne tulfinomult lényünktől ilyen munkatöbbletet is követelni...

Edvi Illés Aladár festőművész műtermében

— A Magyarság tudósitójától —

A millenniumi ünnepségek kiváltották Magyarország müvészetének hőskorát. Nemsokkal azután a »grand art« befejeződik. Elmulnak a nagy ünnepségek s a pompa, parádé és nagy diadalmámor után, mintha egyszerre bekövetkezett volna a visszahatás. A polgári társadalom kiélte az ünnepi érzéseit és ismét visszazökkent a hétköznapok nyugalmába. A farsang utáni böjtben türelmetlenül fordul el azoktól, akik még mindig a nagy páthoszi ünnepet hirdetik — a »grand art« müvészeitől. Támadták Benczurt, Lotzot, Székelyt és minden müvészt, aki nem az ő polgári érzéseiket szólaltatja meg.

Csodálatosan találkozik ez a változás a szabadságharcu utáni Németalföld viszonyaival. A hősi korszak festői: Rembrandt nélkülözések között, Franz Hals pedig éppen szegényházban hal meg. Nálunk is a heroikus korszak festői közül Feszty az élete végefelé anyagi gondokkal küzd s egész sereg müvész keres külföldön udvaroknál, akadémiai tanszékeken s elevenebb kereskedelmi életet élő, gazdagabb országokban elhelyezkedést. Markótól kezdve Brockival, Liezen Meyerrel, Wágnerrel, Zichyvel, Munkácsyval együtt körülbelül ötven müvész vándorol ki és Than Mórral, Madarásszal, Gyárfással együtt körülbelül ugyanannyi hagyja félbe a müvészi pályáját.

Az sem puszta véletlen megegyezés Németalföld müvészettörténetének a fordulatával, hogy itt is, ott is a polgári társadalom izlését éppen a nagymesterek tanitványai elégitik ki. Rembrandt tanitványai Maes, Metsu, Dou, Jan van der Meer, stb., Halsó a két Ostade, Steen, stb. Azután bizonyos mértékig az ő készségükkel dolgoznak Hobbema, Teniers és Potter is. Mindnyájan szelid, békés polgári képeket festenek, melyeknek intim jelenetei szinte elfeledtetik a mesterek alakjainak hősi gesztusait. Nálunk is a nagymesterek iskoláiból kerül ki az az uj generáció, mely tőlük veszi a készséget s azt kimélyiti, de egyéniségének, érzésmódjának és gondolkozásának kialakulásával már az uj igényekhez nő.

Székely Bertalan iskolájának volt a növendéke E. Illés Aladár is. Innen

Edvi Illés Aladár műtermében

ösztöndijjal a párisi Julien-akadémiára került. Két év mulva hazajött. Tanulmányutakat tesz Olaszországban, Német-, Angolországban, Svájcban, Németalföldön, állami megbizásból Törökországban Rodostó környékén rajzokat, festményeket készit egy Rákóczi-emlékkönyvhöz.

Első sikereit a millennium körüli években aratja. 1895-ben, alig huszonöt éves, mikor az a kitüntetés éri, hogy a Társulat tárlatán az Esterházy-dijat első izben kapja. Azóta sok kitüntetést s dijat nyert itthon is, külföldön is. Többek között állami aranyérmet Budapesten és Münchenben is. Képeit vásárolták a Szépmüvészeti Muzeum, külföldi muzeumok, a királyi család s idegen uralkodók.

Képeinek már első pillantásra megnyerő a szelid, komoly, bensőséges lirája, a nagy békés szeretet, mellyel a természetet és a müvészetét együtt érzi, az a szomorkás, mély harmónia, amiben a külvilágot és önmagát egybefoglalja. Nyugalmas, komoly szemlélődő módját jelenti előadásának egyensulyozottsága és biztos egyenletessége. Őszinteségét és nyugalmát nem zavarják meg, forszirozott, szertelen nagyotmondaniakarások. Egyszerü és keresetlen s éppen azért közvetlen és meggyőző az is, amit mond s az is, ahogyan mondja.

Legfrissebb sikereit vizfestményeivel aratta. Tájképein, enteriőrjein mély tónusokkal, halk csillogásu és bársonyos puhaságu szinekkel fest.

Mütermében még van egynéhány képe, amik a karácsonyelőtti kiállitásából megmaradtak. Néhány olasz parasztkonyha belsejéről festett figurális kép: Az ablakon át beeső fényben üldögélő néni, mögötte már tört reflexek tompa világitása, mély és sulyos árnyé-

Müteremsarok

kok s a nyitott tüzhelyről füstös, kormos fal. Délutáni csend és béke s a szinek is ehhez képest mélyek, komolyak. Egy pókhálós, poros muzeum szürke nagy falai és tátongó unalma van egy másik képen. Itt különösen finom a szürt világitás, egyenletessé szótszórt fény a problémájának a megoldása. Sorban álló tájképein is szelid és nyugalmas, alkonyatszerü világitás szinei illeszkednek meleg és poétikus hangulattá. Vannak napsütéses tájai is, melyeken tüzes szinek világitanak, de ezeken is keresi a mély árnyékokat, miknek komorságába ágyazza bele az eleven szineket.

Tájképmotivumait különös szeretettel az Alföldön keresi. Régebben nyáronként, Torontálban töltött hetekben, tanyai magányába vonultan csak a müvészetének élt. Igy, elvonultan mélyül bele a pikturába s mig törhetetlen szorgalommal naphosszat dolgozik, éjszakánként a csillagok csodáit nézi. Ez a megilletődött szeretet tükröződik a képein is. Akkoriban ünnepelték Torontálban s a festőmüvészet Petőfi Sándorának nevezték el. Pedig komor nyugalmával, ha lirikusabb is, talán közelebb áll Arany János mélyebb kedélyéhez és szelidebb békéjéhez.

Edvi Illés Aladár házának egyik kertfelőli helyiségében van feleségének a müterme. Ott láttam néhány szép arcképet, egy különösen finom puha tónu-

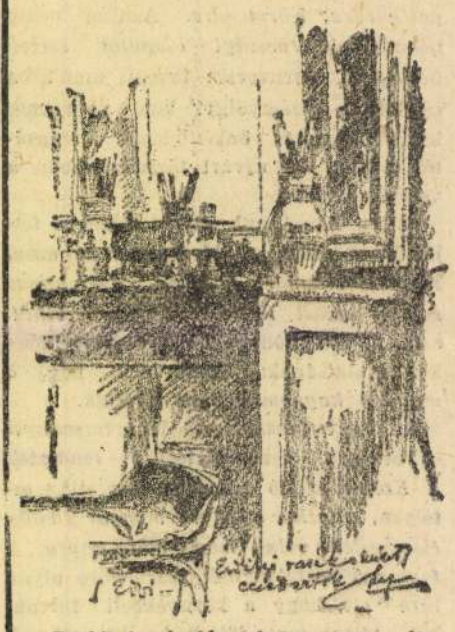

Erdélyi vázák mint ecsettartók

sokkal festett öreg nőiportrét s egy fiatal moziszinésznő elevén, bájos képét. Edvi Illésné Karády Etelka képeit kiállitásokról ismerjük, hogy jellemzi őket a rajz korrektsége s az érzésmód finomsága.

Szokolay Béla

Az Erdélyi Kiállitásból. Edvi Illés Aladár: Kalotaszegi nő

Truchfess báróné — gúnyos tekintetet vetett rá és nem felelt semmit, amire eszébe jutott Anna bárónénak, hogy ilyeneket nem szokás mondani. Ha az ember jókedvű, akkor aszerint viselkedik; megállapitani azonban és kijelenteni ezt, különös dolog. De azt mondani: szomorú vagyok, — ez meg éppen lehetetlen lett volna.

Anna báróné nagy magánosságban nőtt fel apja birtokán, a tengerparton és még most is sokszor megfeledkezett arról, hogyan kell az emberek között viselkedni. Pedig kimondhatatlanul vágyott rá, hogy olyan legyen, mint a többiek és hogy őt is szeressék egy kicsit...

Finom, fehér keze volt és hamvasszőke haja túlságosan ránehezedett a keskeny, sápadt arcocskára. A két szeme közt egy ránc volt a homlokán, attól volt a mosolya olyan fájó és félénk...

Anna báróné imádta az urát... Mindent szeretett rajta és benne, gyáván és nyomorultan szerette, pedig tudta, hogy Harry báró megcsalja és a szivével úgy játszik, mint egy kegyetlen fiú . . . Szerette és szenvedett ebben a szerelemben, ahogyan csak egy asszony szenvedhet, aki szégyenli a maga gyöngeségét és tudja, hogy csak az erősnek van joga élni. Anna báróné úgy adta magát ennek a szerelemnek és a belőle fakadó kínoknak, mintahogy odaadta magát annak idején Harrynak, amikor az valami gyöngédségi rohamában feleségül kérte őt.

Tánc és pohárcsörgés, — nagy társaság, pezsgő, cigarettafüst, — ez volt Harry világa, ez volt az ő birodalma; és ez volt az asszony álomvilága, mert itt boldogság volt, szerelem és élet!

Társaság! Gondtalan, könnyelmű társasélet, csábító méreg, — a béke és a gondolat halálos ellensége; — milyen szörnyű vagy te! Ó, hány éjszakán keresztül ült Anna báróné igy, ilyen halálos szomorúsággal a szivében; ezzel a gyötrelmes ellentéttel a belső üresség és a körülötte uralkodó lázas izgalom között! A bortól, a feketekávétól, a muzsikától mámorosak voltak a többiek és Anna csak nézte, hogy Harry mint kápráztatta el ezeket a szép és könnyelmű asszonyokat, nem mintha boldoggá tették volna a hódításai, hanem azért, mert a hiúsága megkivánta, hogy az emberek előtt mutatkozzék velük, ő, a kiválasztott, akit mindenütt tárt karokkal várnak és aki nem vágyódik soha semmi után... Hogy fájt ez a hiúság Annának és hogy szerette mégis! Milyen jó volt látni, hogy Harry szép, fiatal, bátor, erős, hódító! És ha vége volt egy

Uj Idők 1922. XXVIII. 14.

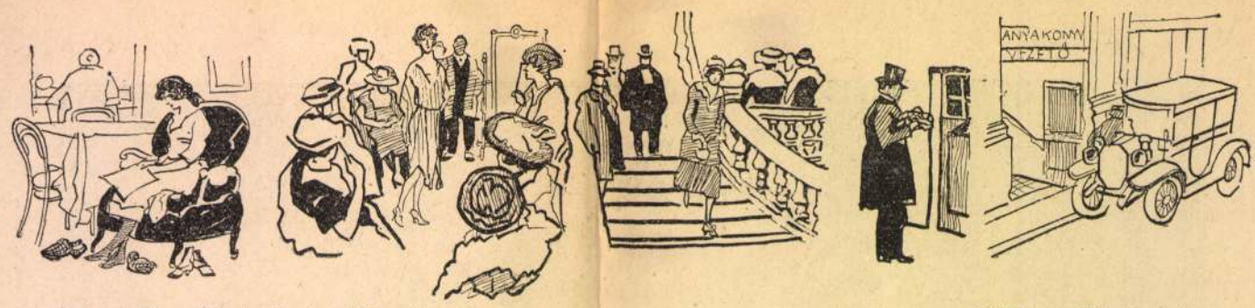

Hamupipőke a Divatszalonban. Mannekin-mese

Mühlbeck Károly rajza

ilyen éjszakának, amelyben ő a kínok kínját szenvedte végig, és amelyet Harry nem győzött magasztalni, akkor néha jöttek pillanatok, amelyekben a gyűlölete nagyobb volt, mint a szerelme, amelyekben a szíve mélyén megvetette az urát és hallgatással akarta őt megbüntetni, nevetséges, kétségbeesett hallgatással...

Szegény kis Anna báróné! Mi mindent takart az a fájdalmas mosoly, mialatt a „fecskék" énekeltek! Már a reggelre gondolt, amely követni fogja ezt a zajos, fárasztó éjszakát. Ó, hogy ismerte ezeket a reggeleket! Feküdni az ágyban lecsukott szemmel és pihenés helyett azon gyötrődni, hogyan kellett volna mozogni, beszélni, nevetni, hogy kedvesnek találják. Elmés válaszokon törni a fejét, most, mikor már úgyis késő, mert *akkor* nem jutott eszébe semmi, semmi! És aztán a fájdalomban kimerülve, odaborulni az ő vállára és sírni, sírni, míg ő valami üres, banális, vigasztaló szót keres . . .

Hányszor kívánta Anna, hogy Harry beteg legyen! Ó nem nagyon, — csak éppen annyira, hogy rászoruljon az ő szeretetére, az ő ápolására és hogy legalább néhány napig végre-végre csak az övé legyen. A bánat olykor rosszá teszi az embert, szegény kis Anna báróné! De azért egy kicsit törődhetnél a kadéttal, akinek olyan hosszu a szempillája és aki melletted éppen olyan elhagyatott, mint te! Miért nem törődöl vele? Azért, mert ő is a te világodból való és nem abból a másikból, ahol vidámság és büszkeség, boldogság, ritmus és túláradó életkedv az úr?...

Kitörő taps jelezte, hogy a dalnak vége, és Harry báró sietett leemelni a kis barna „fecskét" a színpadról, odavitte az asztalához és pezsgőt töltött neki, miközben tolakodóan a szemébe nézett. Harry báró már sokat ivott, a sebhely vörösen égett fehér homlokán, jókedvü volt, szabad és gondtalan.

Az asztal éppen szemben volt a felesége asztalával, és mialatt Anna báróné közönyösen beszélgetett valakivel, szomjasan figyelt a kacagásra, mely onnan hangzott feléje, — lopva vigyázott minden mozdulatra odaát — azzal a fájdalmas feszültséggel, amely lehetővé teszi, hogy az ember a társadalmi formákat szigoruan tiszteletben tartva, gépiesen szórakozzék valakivel, míg lélekben messze van, valaki másnál, akire minden idegszálával figyel . . .

Egyszer-kétszer úgy érezte, hogy a kis „fecske" ránéz . . . Ismerte őt vajjon? Tudta róla, hogy kicsoda? Ó, milyen szép volt, milyen merész, milyen gondolattalanul vig és milyen csábító! Hogyha Harry szerette volna, ha vágyott volna utána és szenvedett volna ezért a nőért, Anna megértette, megbocsátotta volna. Egyszerre úgy érezte, hogy ő forróbban, mélyebben vágyik a kis „fecske" után, mint Harry.

A kis „fecskét" Emmynek hívták. Szegényke bizony nagyon közönséges volt, de szép, csodálatosan szép. Harry báró nem tudott betelni vele és amellett nem vette észre sem ő, sem a felesége, sem senki más, hogy ez a szegény kis teremtés, akit a bor szentimentálissá tett, egész este a kadét után epedt. A kadét után, akit Harry báró taktusérzék hiánya miatt elkergetett a zongorától. A fiú fáradt szeme és sápadt arca nemesnek, költőinek, más világból valónak tünt föl előtte, míg a kapitányt már túlontúl ismerte és unta. A kis Emmy nagyon szerencsétlen volt, hogy a kadét egész este rá se nézett . . .

A gyertyák csaknem tövig leégtek és a cigarettafüsttől már kék volt a levegő. Kávéillat terjengett a teremben, összekeveredett a „fecskék" merész parfümjével és ránehezedett mindenre, az asztalokra, a pezsgős vödrökre, meg az emberekre.

Anna báróné már nem beszélt. A kétségbeesés, a vágynak, az irigységnek, a szerelemnek és az önmaga megvetésének az a rettenetes keveréke, amit féltékenységnek hívnak, annyira elgyötörte, hogy már a tettetéshez sem volt ereje. Hadd lássa az ura, hogy szenved, hadd szégyelje magát miatta, legalább lesz egy érzése, amit ő vált ki belőle.

Megint odanézett . . . A játék már túlment a korlátokon és a társaság kiváncsian nevetve várta, mi fog történni. Harry valami újfajta gyürüjátékot talált ki. A kis táncosnő összeszorított ökléből próbált egy gyürüt kiszabadítani és mikor végre sikerült, a saját jegygyürüjét húzta Emmy újjára a kis zöldköves helyett.

Anna báróné felállott. Nem bírta tovább. A düh és a fájdalom, a kétségbeesett kivánság, hogy botránnyal büntesse meg az urát és vonja magára a figyelmét, erősebb volt nála. Sápadtan lökte hátra a székét és a termen keresztül az ajtó felé tartott.

Kínos feltünést keltett. Komoly és kijózanodott arcok bámultak egymásra. Egypáran hangosan kiáltották Harry nevét. Halotti csend lett.

És ekkor — ekkor valami egészen különös történt. Emmy, a „fecske", a leghatározottabban állást foglalt Anna báróné mellett. Női ösztöne talán megérezte és megértette Anna szenvedő szerelmét, vagy talán hasonló sorsúnak látta a bárónét, mert hiszen ő is reménytelenül szerette a kadétot? . . .

— Szemtelen! — mondta hangosan a síri csöndben és eltaszította magától az elképedt Harry bárót. Csak ezt az egy szót mondta:

— Szemtelen!

És már ott is volt Annánál, aki éppen a kilincsre tette a kezét.

— Bocsásson meg! — suttogta olyan halkan, mintha a társaságban senki más nem volna méltó arra, hogy meghallja, amit mond. — Itt a gyürü!

Belecsúsztatta Harry jegygyürüjét Anna tenyerébe. Aztán a báróné egyszerre csak a kezén érezte a leány forró arcocskáját és a keskeny ajkak puha csókját . . .

— Bocsásson meg! — suttogta még egyszer a kis „fecske" és eltünt.

Anna báróné pedig kint állt a sötétben, még kábultan attól, ami történt. Egy pillanatra behunyta a szemét és egy pillanatig valami édes, meleg, titkos boldogságot érzett... Boldog volt, mert egy kis kalandornő megcsókolta a kezét!

Aludj, szegény kis Anna báróné, aludj! Egész éjjel a „fecskéről" fogsz álmodni és boldog leszel.

Mert a szív boldogan megremeg, ha az a két világ, amelyek közt a vágy ide-oda szálldogál, egy-egy rövid, csalóka pillanatban összeér. Ford. *Ruzitska Mária*

A Műcsarnok téli tárlata — Edvi Illés Aladár: Delelő bivalycsorda — A Könyves Kálmán jogosításával

— Tehát nemet mondok.

Ne siessen a felelettel. Látom, hogy ingadozik . . . látom, hogy már-már meggyőztem önt. Gondolja meg a dolgot holnap reggelig; holnap reggel újra eljövök. Igy magamnak is csinálok még egy napidíjat.

III.

Légváry másnap csakugyan „meggondolta a dolgot". Reggel ugyanis a felesége azzal lepte meg, hogy:

— A fűszeres azt üzeni, hogy még két hétig vár; de két hét mulva pöröl.

Ez a kis intermezzo eldöntötte a kérdést. Légváry ismét nyájasan mosolyogva fogadta a csiszárt, s másfélórai alkudozás után meg is egyeztek, százhúsz koronában.

— No, nem bánom! — parolázott a derék Zsombolyai úr. — Ezzel a húsz koronával túlléptem ugyan a meghatalmazásomat, de szükség esetén a magaméból pótlom . . .

Légváryt nem tette túlságosan boldoggá ez a jóakarat, de azon vigasztalódott:

— Legalább három napig nem kell a fejemet törnöm! . . .

A következő hét péntek reggelén elutazott Alsó-Cipóra, s vasárnap este, amikor hazatért, huszonkilenc krajcárt rakott ki az asztalra.

— Ezt hoztad haza? — kérdezte az asszony, megdöbbenve.

— Ezt.

— Hát a többit hová tetted?

— Elpezsgőztem.

— Megbolondultál?

— Tudod, — panaszkodott Légváry, — olyan rosszul bántak velem, olyan furcsán fogadtak, úgy semmibe se vettek, a fölolvasásomat annyira átzajongták, s azután úgy lenéztek, lesajnáltak, hogy nem győztem türelemmel. Végre is az irodalmat képviseltem ott... s bár én már megtört, alázatos ember vagyok . . . nem tudtam elviselni, hogy az irodalmat is lenézzék, lesajnálják . . . még a magam személyében is megbecsülni valónak tartom — magát az irodalmat. Minthogy pedig Alsó-Cipón csak azokra az emberekre néznek tisztelettel, akik pezsgőt fizetnek . . . ezzel tartoztam az egészségemnek . . . és különösen tartoztam Kisfaludy Károlynak, Kölcsey Ferencnek és Vörösmarty Mihálynak, akik nem tehetnek róla, hogy mi alkalmazkodók, alázatosak és türelmesek vagyunk . . .

— Micsoda őrültség! — nyögte Légváryné.

— A legszomorúbb a dologban az, — mélázott Légváry, — hogy mennyi megalkuvásra fanyalodtam ezért a huszonkilenc krajcárért! Először is úgy alkudoztam Zsombolyaival, mint egy cigánykupeccel . . . aztán megrövidítettem a hivatalomat, amikor két napra szabadságot kértem . . . majd megcsaltam a vasutat, mert a szabadjeggyel nem az ujság érdekében utaztam . . . végül becsaptam a közönséget, amikor új munka, érdekes anekdoták helyett egy régi elbeszélésemet olvastam föl neki . . . Igaz, hogy mindez valamennyiöknek mélységesen mindegy volt . . . igaz, hogy költhettem volna a cipói magyaroknak akármit, a képzelhető legszebb vagy legérdekesebb dolgot sem hallgatták volna meg . . . de mennyi megalkuvás!... mekkora megalkuvás! . . . . És, tessék, ez a hasznom belőle! . . .

Tengerparton

Végtelen tengerár,
Babéros, örök nyár,
Mit igértél nékem,
Valamikor, régen?

Küzdelmet, zivatart,
De vészre diadalt,
Káprázatos fényben —
Ezt igérted nékem.

Tengerár, megcsaltál,
Napsugár, elhagytál.
Immár az őszt járom, —
Talán jobb barátom.

Mit igér? Hűs avart,
Csöndes, szép ravatalt.
S amit igér nékem:
Be is váltja szépen . . .

Sas Ede

Uj Idők 1908, XIV, 53. [illegible]

Lecke

Elbeszélés

Irta Szomaházy István

Az egyik beaulieui szálló előcsarnokában egy este, ebéd után, két hölgy meglehetős titokban, de nagy érdeklődéssel nézegette egymást. Az előcsarnok tele volt kártyázó és teázó vendégekkel, a pálmák mögött a szálló házizenekara francia keringőket játszott, karcsu és kékszemü angol leányok jókedvüen flirteltek az udvarlóikkal, de a két asszony se nem látott, se nem hallott semmit abból, ami körülöttük történik, hanem valóságos izgalommal figyelgetve egymást a kibontott ujságlepedő mögül.

Az egyik már nem volt egészen fiatal, a karcsúságáról is rég lemondott, de az arca — nemes és nyílt tekintetü magyar arc, amilyennek Drugeth Ilonát képzeli az ember — még most is megőrizte egykori szépségének nyomait. Negyven évén már túl lévő asszony volt, aki már nem öltözködik föltünően, de azért látszott rajta, hogy nagyvilági szabónője van. Az asztalkánál még rajta kívül ott ült a két kisleánya s egy öreg, francia kisasszony, aki a gyerekekre fölügyelt. A másik is túl lehetett már a legelső gyermekcipők korán, de még szemmelláthatólag a fiatal leányt játszotta, s mélyen kivágott, uszályos bársonyruhát, fantasztikus frizurát, s a hajában sziporkázó gyémánt-agraffokat viselt. Ő is úgy tett, mintha olvasna, néha gyújtó pillantásokat vetett a frakkos, angol fiúkra, de valójában mindig csak az asszonyra nézett, aki az előcsarnok másik felében kavargatta a teáját.

A két nő honfitársa volt egymásnak; az asszony Végh Gyuriné volt, egy gazdag földbirtokos felesége, a leány Hajnal Emma, az ünnepelt budapesti színésznő. Mindketten hetek óta voltak a Riviérán, s a szállóban, a vasúti kocsiban, a kaszinó játéktermében százszor találkoztak már, de személyesen még eddig nem volt alkalmuk megismerkedni egymással.

Most — isten tudja, hogy miért éppen most? — az asszony, jó ideig való habozás és szívdobogás után, egyszerre csak fölkelt a helyéről, otthagyta a kislányait a madmoazellel, s hirtelen elhatározással átment a leány asztalához, aki homlokáig elpirult, amikor közeledni látta. Nagyon meglátszott rajta, hogy zavarban van, de azért mosolyogva fölállott a helyéről, amikor az asszony az asztalához lépett.

— Hajnal kisasszony, ugy-e? — mondta a földbirtokosné, és a kezét, amelyen csak egy vékony jegygyűrű csillogott, nyájasan odanyujtotta a leánynak.

A színésznő kipirultan bólintott.

— Igen, nagyságos asszonyom, Hajnal Emma vagyok. Nagyon boldoggá tesz, hogy a nagyságos aszszonnyal megismerkedhetem, hiszen látásból már úgyis régóta ismerjük egymást. Ha nem féltem volna, hogy tolakodásnak veszi, már régen kerestem volna az alkalmat, hogy bemutatkozhassam a nagyságos aszszonynak.

Véghné leült a leány mellé, akinek előbb hosszan és derüsen a szeme közé nézett.

— Én magát nemcsak látásból ismerem, — mondotta nevetve.

— Hanem a színpadról is.

— Oh nem, a színpadon még sohase láttam. Csak az arcképeit láttam a váci-utcai kirakatokban, de már azelőtt is nagyon jól ismertem. Kíváncsi rá, hogy honnan?

— Honnan, nagyságos asszonyom?

— Nevetni fog, ha megmondom: azokból a levelekből, amelyeket az uramnak írt. Valamennyi levelét olvastam, hát elképzelheti, hogy igazán jól ismerem.

A leány arca most sötétvörös lett a rémülettől.

— Nem értem, — dadogta izgatottan.

— Soh'se ijedjen meg, édes lelkem, ezt nem azért mondom, mintha haragudnám magára. Ha azt hiszi, hogy most felelősségre akarom vonni, amiért az urammal barátkozik, akkor nagyon téved, mert nekem eszembe se jut ez az ostobaság. Két hónap óta tudom, hogy az uram magának virágot és ékszereket vásárol, hogy minden este ott van a színházban, amikor maga játszik, s hogy minden hétfőn és csütörtökön magánál tölti az estéit. Maga, édesem, ismét nagyot fog nevetni, ha elmondom, hogy kitől tudom mindezt?

Emma most már semmitse felelt, csak halálos zavarral ütögette a legyezőjével az asztalkát.

— Hogy ne soká törje a szép fejét, hát elárulom: az uram mondta el nekem. Tudniillik az a hallgatag megegyezés áll fönn közöttünk, hogy én nem féltékenykedem a kalandjai miatt, ő pedig mindig becsületesen elmeséli nekem, hogy ki a legújabb barátnője. Ez persze nagyon furcsán hangzik, de majd mindjárt megérti, ha az előzményeket elmondom magának. Nem untatom, ha kissé hosszasabb leszek?

A leány megrázta a fejét, de annyi ereje már nem volt, hogy válaszolni tudjon.

— Ismernie kell az előzményeket, mert másképp aligha értené meg a házasságunk történetét. Én most negyvenegy éves vagyok, de kilenc évvel ezelőtt, amikor Gyurival megismerkedtem, még szép, viruló és jótermetü asszony voltam, aki ugyancsak nem szükölködött udvarlókban. Akkor a gyulavári kastélyban laktam, mint fiatal özvegy, s egy ősszel, 1899-ben, a hadgyakorlatok alkalmával, hozzám szállásolták Végh György hadapródot, aki akkor töltötte be a huszadik esztendejét. Maga, édes lelkem, épp úgy ismeri Végh György urat, mint én, hát nem kell bizonyítgatnom, hogy ő távolról se tartozik a szerelem aszkétái közé. Most is lelkes, lobbanékony, naiv fiu, — de akkor még egész a csacsiságig az volt, aminek elég bizonyítéka, hogy kerek öt nap alatt halálosan belebolondult egy nála tizenkét évvel idősebb asszonyba: énbelém. Ezt — hiszen ismeri — meg is mondta nekem, s mikor kinevettem, a becsületszavát adta rá, hogy fejbelövi magát, ha nem leszek a felesége. Az ember nem lehet olyan barbár, hogy egy húszéves hadapród halálába szó nélkül belenyugodjék, — hát elképzelheti, hogy mindent elkövettem, csakhogy ezt a bogarat a fejéből kiverjem. De hiába volt minden: ő konokul ragaszkodott hozzá, hogy vagy a felesége leszek, vagy a parkban, a hálószobám ablakai alatt, röpít golyót a fejébe. Ez már a harmadik héten történt, amikor én is érezni kezdtem, hogy ezt a tűzhányót játszó kamasz többé nem egészen közömbös előttem. És addig-addig töprengtem és gondolkodtam, amíg egy éjszaka rá nem jöttem arra, hogy tulajdonképp nem is járok rosszul, ha a lángoló kis szerelmesemet meghallgatom: hiszen két vagy három évi tökéletes boldogság bőven megéri, hogy az ember aztán tíz-húsz évig boldogtalan legyen. Elhiheti, édes szívem, hogy tisztában voltam vele, mit cselekszem, mikor azon az éjjelen elszántam magam rá, hogy feleségül megyek Gyurihoz. Bizonyos voltam benne, hogy négy-öt év múlva szeretőket tart, de addig mégis csak engem fog szeretni, — és ugyan melyik halandónak van joga ahhoz, hogy ennél hosszabb boldogságra számítson? Arra el voltam készülve, hogy a szenvedélyei egyszer majd hűtelenekké lesznek hozzám, de attól egy percig se féltem, hogy a becsülését, a ragaszkodását valaha megvonja tőlem. Sőt akár hiszi, akár nem, arról is bizonyos voltam, hogy ha fájdalma lesz, azt mindig az én vállamon fogja elsírni, — és nekünk, polgári asszonyoknak, lássa ez is egy kicsike boldogság. Szóval — mit beszéljek sokat? — megígértem neki, hogy egy év múlva a felesége leszek (ennyi próbaidőt mégis ki-

A fővárosban és a vi-
déken 1904–1~~947~~ töl. Milenc
gyűjteményes és csaknem
minden évben karácsony
táján XI. Fürj utcai műtermében ~~műterem kiállítás~~
~~rendezett~~ volt. Az 1940 évi nagyszabá-
su kiállítását az OMKT. ren-
dezte. pub.

A föiskolán 1935.
vonult nyugalomba, a M.
Akvarell- és Pasztelfestők
Egyesülésének, 1938-42. elnöke volt.
~~elnöki tisztéről~~ [~~1942. mon-~~
1945.
~~dott le~~. (Budapest ostroma
alatt Fürj utcai műterme
elpusztult. Ekkor Buda-
fokra költözött s jelenlegis
ott él.

L. mehet

tette Kádár Gábor, 1896.) Kiadta a Képzőművészeti Társulat.

Delelő csorda (fénykép), Őszi erdő (fénykép), Pusztán (fénykép), valamennyit kiadta a Könyves Kálmán Magyar Műkiadó R.-T.

Ezredéves orsz. kiállítás. A képzőművészeti osztály képes tárgymutatója. Budapest, 1896. 129. l. — *Keleti Gusztáv:* Festészet és szobrászat. (Matlekovits S.: Az 1896. évi ezredéves kiállítás eredménye. Budapest, 1898. IX. k.) 258. l. — *Kiáll. tárgymutatók.* — *Könyves Kálmán* Magyar Műkiadó R.-T. műlapkiadványainak jegyzéke. Budapest, 1912. — *Művészet.* 1902. 286. l. — 1903. 206. l. — 1904. 73, 88—101, 187, 189. l. — 1905. 146. l. — 1906. 212, 421. l. — 1909. 134, 135, 189 (képpel), 264. l. — 1910. 22 (képpel), 102, 213 (képpel), 223, 262 l. — 1911. 127, 129, 132, 134, 135, 139, 142, 144, 149, 154, 155. l. — 1912. 29. l. (képpel). — *Művészi Ipar.* 1891. 217. l. — *Nemzeti Szalon Almanach.* Budapest, 1912. 127, 162. l. — *Pesti Hírlap.* 1910. ápr. 27. (A tavaszi tárlat kitüntetettjei.) — *Szana Tamás:* Száz év a magyar művészet történetéből. Budapest, 1901. 310. l. — *Szépművészeti Múzeum.* A modern képtár katalógusa. Budapest, 1913. 13. l. — *Sz. Szigethy Vilmos:* A festőművészet Petőfi Sándora. *Torontál.* 1900. 152. sz. — *Vasárnapi Ujság.* 1897. 157. l. — 1900. 606. l. — 1904. 175. l. — 1906. 43. sz. (színes képpel). — 1907. 260. l. — 1907. 13. sz. (két színes képpel). — 1910. 394. l. (arczképpel). — *Várdai Szilárd:* Az orsz. m. kir. mintarajziskola és rajztanárképző története. 1871—1908. *Az orsz. m. kir. képzőművészeti főiskola értesítője* az 1907—8. tanévről. Budapest, 1908. 22, 30. l. és a művész közlése nyomán.

Edvi Illés Aladár

Orvosi
1891-92

3882. Edvi Illés Aladár.

Sz. Pesten 1870 május 25-én.

Tájkép.

Erdős sík vidéket ábrázol, a hol az előtérben jobbról tó köti le figyelmünket, a melynek vize innenső partja mellett csillámlik. Balról két vén és három gyenge törzsű nyirfa, jobbról pedig oldalt dülő fűz köti le figyelmünket. Az égbolt felhőzött és a gomolygó felhők egy része a lenyugvó nap sugaraitól sárga színben ragyog. Jelzése alól balra: »E. ILLÉS A.«.

Vászon, méretei 73·3 : 95·8 cm. — Lelt. sz. 3882. — Vétetett az 1909 május 14-iki 53947 sz. engedély értelmében 1000 K-án (944–909). — Elszámoltatott 1909 július 8-án (1175–909). — Az elszámolást jóváhagyta az 1911 márczius 11-iki 11526–910 szvsz. leirat (912–911).

III. 543 (3882) 605 (140).

III : 543

Vét. - 1909

3216. Edvi Illés Aladár.

Sz. Pesten 1870 május 25-én.

Márczius.

A márcziusi hangulat kora tavaszi világításban ábrázolt dombos vidéken szemlélhető, a hol az árkokban és vízmosásokban még hó látszik és a hol a középtérbeli falu házai közűl, a melyeket lomb nélküli fák vesznek körül, templomtorony válik ki. Az égbolt derült. Jelzése alól balra: »E. ILLÉS A.«.

Vászon, méretei 60 : 96·5 cm. — Lelt. sz. 3216. — Vétetett az 1905 deczember 20-iki 104611 sz. leirat szerint 1000 K-án (1130–905). — Elszámoltatott 1906 június 5-én (786–1906). — Az elszámolást jóváhagyta az 1910 május 11-iki 9458–909 szvsz. határozat (942–910).

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Szépművészeti Múzeumban. 1906 : XVI. 10. — 1907 : XVI. 10. — 1908 : XVI. 10. — 1910 : XVI. 10.

III.

424 (3216)
609 (140).

III : 424

Vétel
1905

EDVI ILLÉS ALADÁR :

65. Fekvő tehén. - Vizf., lem.p. 49.5 x 33.5 cm. Jelz.a j.s.: "E.Illés A/1916".

Székesfőv. képt. pub. kiáll. 1944.

Edvi Illés Aladár

BARCSAY JENÖ :

8. Némai dombok. - Olajf., p. 66 x 48 cm. Jelz.l.j.: "Barcsay".

nagyborosnyói BARTHA LÁSZLÓ :

9. Kéreghántó. - Olajf., v. 90 x 80 cm. Jelz. l.j.: "nagyborosnyói Bartha László Székelyország 1942".

BASCH ANDOR :

10. Müterem. - Olajf., v. 35 x 27.5 cm.Jelz. f.b.: "Basch 41".

BASILIDES BARNA :

Edvi Illés Aladár

EDVI ILLÉS ALADÁR :

77. Önarckép. - Vizf., p. 15.5 x 24.5 cm. Jelz. l.j.: "Illés A. 1895."

78. Tájkép. - Vizf., p. 44 x 27.5 cm. Jelz. l.b.: "E. Illés A."

Koppmagy graf 150 éve

119. Önarckép. - Tollrajz,p.méret 24.5 x 29.6 cm.Jelz.l.j."Margitay"; b."München 1880".

120 Virradat. - Olajf.,v.méret 44.5 x 64 cm. Jelz.l.j. "Margitay".

MARKÓ FERENC / 1832 - 1874 / :

121. Magyar táj. - Olajf.,v.méret 39 x 31 cm. Jelz.l.j. "Markó F. 1865".

id. MARKÓ KÁROLY / 1791 - 1860 / :

122. Faunok elől menekülő nimfák. - Olajf., fa,méret 17.5 x 12 cm. Jelz.l.b. "C. Marko pinxit 1831".

123. Pihenő nimfák. - Olajf.,fa,méret 18.3 x

Edvi Illés Aladár

Uj Magyarság

1940. dec. 15.

* Edvi Illés Aladár festőművész karácsonyi műteremkiállítása december 14 és 31 között naponta fél 11-től 7-ig tekinthető meg XI., Fürj-utca 32 szám alatt.

* A „Vissza az úton" [illegible]

Fürj utcai műtermében karácsonytáján esetig műteremkiállítás

s a megtakarított tőkék elhelyezésének módozatairól.
megfontolások érvényesülnek a *tőkebefektetés egyes*
betét, földbirtok vagy ház, részvény vagy kötvény
lekes és meggyőző fejtegetésekben ismerteti azokat a
tokat, amelyek a *takarékoskodás* sorsdöntő jelentősé-
ankok szerepét és működését és ennek kapcsán nagy
fogalmát, amellyel a magánegyénnek is állandóan kell
nböző válfajaira és az *adósságcsinálás* nagy veszélyeire.
gazdasági termelésben és óva inti a laikusokat a

és széleskörü gyakorlati ismereteire van felépítve.
ak tanulságos, de szórakoztató olvasmányt is nyujt.
pás rajzai, amelyek a könyv egyes tételeit szemléltetően

yzéseket máris elfogad:

FISCHER SÁNDOR
Könyvkereskedése
Budapest
VILMOS CS.-ÚT 58. Tel.: 120-105.

yomda Rt. 40—781

Edvi Illés Aladár

l.

Szépm. Muz. Évk

X. 207-l.

Edvi Illés Aladár

l.

Képm. Muz. Évk

VII. 193. l.

zve. Előre fésült haja, szemöldöke, bajusza s
étbarna. Ingének gallérja álló, atillája zsinó-
é prémes.

méretei 71:57.7 Cm.
erekbyemuzeumból. 107/95. № 23.

Edvi Illés Aladár

Gyűjt. kiáll.

1940.

l.

Szépm. Mur. Evh

X. 209. l.

EDVI ILLÉS ALADÁR

a Képzőművészeti Főiskola v. tanára, szül. Bpesten, 1870. Tanulmányait Bpesten és a párisi Julien akadémián végezte. Bpesten 1891-ben, Párisban 1896-ban állított ki először. Munkáira a következő kitüntetéseket kapta: Eszterházy díj (1895), gróf Andrássy Dénes féle művészeti ösztöndíj (1897), Műbarátok díja (1899), Eszterházy díj (1901), Milanóban aranyérem (1906), állami akvarelldíj (1909), Münchenben kis aranyérem (1909), Londonban ezüst érem, négyezer koronás társulati díj (1910), Eszterházy díj (1915), Budapesten állami kis aranyérem (1916), állami akvarell-díj (1925), Pállik díj (1925), Magyar Akvarell- és Pasztellfestők Egyesületének díja (1926), Wolfner-díj (1926), és végül a Földmüvelésügyi minisztérium díja (1928). 1903-ban meghívták tanárnak az Orsz. Mintarajziskola és Rajztanárképzőhöz. 1905-ben a kormány megbízásából Rodostóba utazott, ahol rajzokban és akvarellekben örökítette meg a Rákóczi emlékeket. A következő évben újra lement Törökországba, felkereste mindazokat a helyeket, ahol a bujdosók megfordultak s ahonnan Mikes Kelemen törökországi leveleit keltezte s mindenütt akvarelleket és rajzokat készített. Ő rajzolta Malonyay Dezső: A Magyar nép művészete c. könyvének illusztrációit, valamint a Studio 1911-es kötetének Peasent art in Austria and Hungary című cikkéhez, az erdélyi képek legnagyobb részét. Művei I. Ferenc József, a bajor régens herceg, valamint hazai és külföldi köz- és magángyüjteményekben vannak.

EDVI ILLÉS ALADÁR

già professore dell'Accademia di Belle Arti di Budapest, nato a Budapest, nel 1870. Ha studiato a Budapest ed all'Accademia Julien di Parigi. Ha esposto per la prima volta a Budapest nel 1891, a Parigi nel 1896. Ha avuto i seguenti premi per i suoi lavori: Premio Esterházy (1895), borsa di studio del Conte Dénes Andrássy (1897), Premio degli Amici dell'Arte (1899), Premio Esterházy (1914), medaglia d'oro a Milano (1906), premio dello Stato per l'acquarello (1909), piccola medaglia d'oro a Monaco (1909), a Londra medaglia d'argento e premio della Società artistica di 4000 corone (1910), Premio Esterházy (1911), Premio Esterházy (1915), piccola medaglia d'oro dello Stato a Budapest (1916), premio dello Stato per l'acquerello (1925), Premio Pallik (1925), Premio della Società Ungheresi dell'Acquerello e del Pastello (1926), Premio Wolfner (1926), ed infine il premio del Ministero Ungherese dell'Agricoltura (1928). Nel 1903 venne invitato ad assumere la cattedra nella Scuola superiore di Modelli e Disegno. Nel 1905, per incarico del Governo, si recò a Rodosto, ove ha eternato con numerosi disegni ed acquarelli le memorie relative a Rákóczi. Nell'anno seguente ritornò in Turchia e visitò tutti i luoghi, nei quali avevano abitato gli esiliati ungheresi, amici di Rákóczi, dovunque preparò disegni ed acquerelli. Ha illustrato il volume „Arte popolare ungherese" di Dezsö Malonyay, e l'articolo „Pessent Art in Austria and Hungary" del volume per l'anno 1911 dello „Studio" di Londra: di questo ha fornito specialmente le illustrazioni relative alla Transilvania. Le sue opere si trovano nelle raccolte di Francesco Giuseppe, del Principe Reggente di Baviera, nonchè in numerose raccolte statali e private.

Csókássy

Edvi Illés Aladár

1923-ban a Belvederében, 1924-ben az Ernst múzeumban. 1925-ben Berlinben, 1926-ban Drezdában, 1927-ben és 1930-ban pedig a bpesti Tamás Galériában volt kollektív kiállítása. 1914-ben elnyerte a Művészház nagy díját, 1924-ben az Ernst múzeum díját, 1928-ban pedig a Szinyei Társaság tájképdíját. E. a modern magyar festészet egyik legeredetibb művésze. Képei túlnyomórészt a magyar tengernek, a Balatonnak színkáprázatát vetítik elénk, mélységes érzelmi tartalommal, ősi magyar legendákat idézve fel. A levegő és a víz fényhatásairól készült képei értékes tanulmányok. Egyéni technikája, az „olajpasztell" kiváltkép alkalmas arra, hogy képein a tárgyi jelenségek átszellemítve jelenjenek meg, a páratlanul szuggesztív szín- és fényhatásoknak mindent elborító festői pompájában.

1923 al Belvedere, nel 1924 al Museo Ernst di Budapest. Nel 1925 a Berlino, nel 1926 a Dresda, nel 1927 e 1930 ha avuto una esposizione collettiva nella Gallerira Tamás di Budapest. Nel 1914 ha ottenuto il gran premio della Casa degli Artisti, nel 1924 il premio del Museo Ernszt, nel 1928 il premio oer il paesaggio della Società Szinyei. E' uno degli artisti più originali della moderna pittura ungherese. La maggior parte delle sue opere sono dedicate al mare ungherese, al meraviglioso Lago di Balaton, ed hanno un profondo contenuto sentimentale, facendo rivivere molte volte antiche leggende magiare. I suoi quadri sugli effetti di luce del cielo e dell'acqua sono preziosi studi artistici. La sua originalissima tecnica, una specie di „Olio a pastello" è particolarmente adatta a dare tutta la pompa degli effetti che risultano dal contrasto fra cielo ed acqua.

EGYED ERNA (Lókayné)

szül. Bpesten, 1893. Itt is végezte tanulmányait. Munkáival, melyekkel több ösztöndíjat nyert, 1916 óta szerepel a Műcsarnok és a Nemzeti Szalon kiállításain. Számos meséskönyvet illusztrált.

EGYED ERNA (Signora Lókay)

nata a Budapest, nel 1893. Ha studiato a Budapest. Coi suoi lavori, che le hanno valso numerosi premi, figura dal 1916 in poi a tutte le esposizioni del Salone della Esposizioni e del Salone Nazionale di Budapest. Ha illustrato molti volumi di fiabe.

EMANUEL BÉLA

szül. Szabadkán, 1897. Középiskoláit szülővárosában, a Képzőművészeti Főiskolát Bpesten végezte. Munkáival rendszeresen szerepel a kiállításokon. 1925-ben és 1927-ben kitüntető elismerésben részesült, 1921-ben pedig elnyerte a Képzőművészeti Főiskola grafikai díját. A Megfeszített című képét a

EMANUEL ADALBERTO

nato a Szabadka, nel 1897. Dopo di aver terminati gli studi medi nella città natale, passò a Budapest all'Accademia di Belle Arti. Partecipa a tutte le più importanti esposizioni. Nel 1925 e nel 1927 ha ottenuto una menzione d'onore, nel 1921 ha vinto il premio di grafica dell'Accademia di Belle Arti. Il suo quadro „Crocifisso" è stato

V. TEREM

EDVI ILLÉS ALADÁR:

Született Budapesten 1870 május 25-én. Az országos mintarajziskola és tanárképzőben Greguss János és Székely Bertalan vezetése mellett tanult és megszerezte a középiskolai rajztanári oklevelet. 1893-ban állami ösztöndíjjal Párisba ment, ahol a Julian-akadémia növendéke volt és egy aktrajzára a nemzetközi versenyen díjat kapott. 1890-ben, tehát éppen ötven évvel ezelőtt állított ki először egy kis vízfestményt a régi Műcsarnok karácsonyi kiállításán. 1896-ban Londonba ment az angol vízfestészet tanulmányozása céljából, másodízben pedig 1899-ben ment át a csatornán és Londonban, Exeter környékén és a délangliai Rye nevü kis kikötővárosban festett tájképeket. 1897-ben a gróf Andrássy Dénes-féle ösztöndíjjal Olaszországba ment tanulmányútra és főként Rómában, Firenzében és Nápolyban, annak környékén, Pompejiben, Amalfiban, Capriban dolgozott. 1900-ban ismét Olaszországban van és a kiváló tengerfestő, Mendlik Oszkár társaságában járja Rómát és környékét, Terracinát, Gaetát stb. 1904 és 1905-ben Rákóczi hamvainak hazahozatala alkalmából felkereste mindazokat a helyeket, ahonnan Mikes Kelemen „Törökországi leveleit" keltezte. Egy sorozat akvarelt készített Rodostóban és a többi helyen, ahol a bújdosó magyarok megfordultak. Ezek megjelentek Mikes könyvének díszkiadásában színes reprodukcióban, az eredetieket pedig a kassai Rákóczi-múzeum őrzi. 1906-ban tette utolsó hosszabb tanulmányútját éspedig Hollandiában, ahol hónapokon át dolgozott.

Első díját harmadéves mintarajziskolai növendék korában nyerte egyik akvareljére. Három ízben nyerte el az Esterházy-féle vízfestmény díjat: 1895-ben, 1904-ben és 1911-ben. 1909-ben a Műcsarnokban ő kapta az első ízben kitűzött 1000 koronás állami akvareldíjat. Ugyanebben az évben a müncheni Glaspalastban egy olajfestményére második aranyérmet kap. 1910-ben „Kunsági táj" című művét a 4000 koronás társulati díjjal jutalmazzák. 1908-ban ezüstérmet kap Londonban, 1916-ban állami kis aranyérmet Budapesten és 1925-ben ugyanott állami vízfestménydíjat. 1925-ben elnyeri a Pállik Béla állatképdíjat, 1926-ban a Magyar Akvarel- és Pasztelfestők díját, 1926-ban a Wolfner-díjat, 1929-ben az aranyérmet Barcelónában és 1939-ben, a Kassán rendezett nemzeti képzőművészeti kiállításon az állami nagy aranyérmet egész eddigi művészi munkásságáért.

1903-tól 1935-ig, tehát harminckét éven át mint tanár működött az Orsz. Magy. Kir. Képzőművészeti Főiskolán és a vízfestészeti tanszéken nemzedékeket nevelt fel.

1903 Az éveken át Kalotaszegen készített akvareljeinek nagy része Malonyay Dezső „A magyar nép művészete" című művében jelentek meg. Ezeknek egy részét az angol Studió

KM Társ 1940. tav. tarl. kat.
gyűjt kiáll.

1911. évi külön száma — Peasent Art in Austria and Hungary — közölte. Külföldön Párisban, Londonban, Velencében, San Franciscóban, Drezdában és Milanóban állított ki.

1928-ban a magyar művészet és művészeti oktatás terén szerzett érdemeiért m. kir. kormányfőtanácsosi címet kapott.

Jelenlegi gyüjteményes kiállítását hetvenedik életévében, ötvenéves kiállítójának és lelkes munkatársának szenteli a Képzőművészeti Társulat.

164. Tanyaudvar. Dr. Arday Barnabás tulajdona.
165. Felsőmagyarországi parasztudvar. Dr. Erlach Sándor tulajdona.
166. A híd.
167. Borjú. Horváth Károly tulajdona. Állami kis aranyérem, 1916.
168. A san candidói templom. Gunda Jenő tulajdona.
169. Szikes kőpart.

VIII. TEREM

EDVI ILLÉS ALADÁR:

170. Somogyi udvar. Budapest székesfőváros tulajdona.
171. Ködös tópart. (1895.)
172. A tarlón. Dr. Torday Ferenc tulajdona.
173. Rodostó (1904/5). A kassai Rákóczi Múzeum tul.
174. Malom a Mikes-telken Zágonban. A kassai Rákóczi Múzeum tulajdona.
175. Révfülöpi templomrom kapuja. Mgt.
176. Lussini csónakok.

A kassai Rákóczi Múzeum tulajdonából:

177. Részlet a viddini török városrészből.
178. Részlet Zágonból.
179. Zágoni utca.
180. II. Rákóczi Ferenc rodostói ebédlőterme.
181. Rodostói részlet.
182. Magyarok utcája Rodostóban.
183. Rodostói részlet.
184. Gróf Bercsényi Miklós háza Rodostóban
185. Rodostói utca.

186. Rodostói szélmalom.
187. Rodostói csorgókút.
188. Drinápolyi utca.

189. Olasz konyha. Árva Pál tulajdona.
190. A Corvin-tér 3. számú ház. Budapest székesfőváros tulajdona.
190/a. Önarckép. (1895.)
191. Istálló.
192. Elhagyott kőbánya. Dr. Leveles Imre tulajdona.
193. Felvidéki parasztudvar. Az egri villamosművek tulajdona.
194. Részlet Bas-Meudonból. (1895.)
195. Kendertilolás Kalotaszegen. Dr. Arday Barnabás tulajdona.
196. Nádkúpok a Fertő partján.
197. Ősz a gyümölcsösben.
198. Füstös konyha. Mgt.
199. Balatonpart. (1939.)
200. Tájkép kecskékkel. Mgt.
201. A zsámbéki templomrom. Farkas Sándor tulajdona.
202. EDVI ILLÉS GYÖRGY: Edvi Illés Aladár. Gipsz

IX. TEREM

EDVI ILLÉS ALADÁR:

203. Sashegyi táj.
204. Tihanyi mályvás kis kert.
205. Erdélyi falurészlet.
206. Önarckép (1921). Mgt.
207. Kalotaszegi leányok. Dr. Vásáry István tulajdona.
208. Szoba Lussingrande-ban. 1924. A szombathelyi múzeum tulajdona.
209. Tihanyi leanderes udvar.
210. Felsőmagyarországi konyha. Szombathely város tulajdona.

211. Angol kikötő. 1899. Mgt.
212. Lussingrandei részlet. Az egri kaszinó tulajdona.
213. Őszi erdő. 1907. Özv. Bereghy Lorándné tulajdona.
214. Vasárnap délután Kalotaszegen. 1903. Özv. dr. Vámossy Lászlóné tulajdona.
215. Hadifogoly otthona. 1914. Mgt.
216. Gaetai temető. 1900.
217. A tragikus költő háza Pompejiben. 1898. Boér Jenő tulajdona.
218. Városligeti platánok. Mgt.
219. Bika. 1920. Iglauer István tulajdona.
220. Borús alföldi táj. Erdős Géza tulajdona.
221. Bikafej. Farkas Sándor tulajdona.
222. A magyarvalkói templom (Kalotaszeg).
223. Torbole. 1926. Farkas Sándor tulajdona.
224. Felhőtanulmány. 1894.
225. Révfülöp. 1891. Hodossy Gedeon dr. tulajdona.
226. Őszi tarló. 1912. Szombathely város tulajdona.
227. Kalotaszegi parasztudvar. 1907. Dr. Conlegner József tulajdona.
228. Balatongyöröki parasztudvar. Dr. Torday Ferenc tulajdona.
229. Galambbúgos kapu. 1898. Undi Mária tulajdona.
230. Buccari-i vár. Dr. Hodossy Gedeon tulajdona.

Folyosón:

EDVI ILLÉS ALADÁR:

231. Templombamenők. Dr. Arday Barnabás tulajdona.
232. Kalotaszegi utcaajtó.
233. Elhagyott gémeskút.
234. Kalotaszegi kislány.
235. A Brenta partján. Budapest székesfőváros tulajd.
236. Szántás Kalotaszegen. 1903. Dr. Della Donna Mihály tulajdona.

~~237. AJTONI BUNDSCHUCH OTTÓ: Zajló Duna.~~

Edvi Illés Aladár

irod

k. s. i. Az Edvi-Illés
művészfár. Szinházi Élet 1924.
34. szám. Arcképpel.

U. 2305
2306

Életrajza. A Nemzeti Szalonban 1922. rendezett erdélyi kiállitáson az állami első dijat kapta, a Céhbelieh kiállitásan két kitüntető elismerést stb. Az 1922 iki jubiláris tárlaton a Műcsarnokban életnagysága akvarell önarcképét az állam vette meg. Legértékesebb tanulmányutjának tartja az 1906-ban tett és öt hónapra terjedő hollandi tanulmányutját, amikor az akvarell-festésben technikai tudását mai tökéletességig fejlesztette. Az erdélyi, különösen a kalotaszegi népművészetről és viseletről

fordits

u.3-5-re átiratni sziveskedjenek

Maradtam,

kiváló tisztelettel:

Lessing ósítán

Ad 410/1933

Készült illusztrációi
Malonyay Dezsőnek a
Magyar nép művészete
c. munkájaban jelentek
meg. Erekből kisebb
kollekciót közöt az
angol Studio is az
Osztrák-magyar népművészet
c. külön kötetében.

Edvi Illés Aladár

1888/89 - 1892/93

Ferkèpzomfoiskèvk

77.l.

Edvi Illés Aladár

1942 végén lemondott
a Magyar Akadémiai
Pasdellfestők Egyesülete
elnökségéről.

Nemzeti Újság

1943. jan. 6.

Edvi Illés Madár

plentekom

Vesit vett az alábbi
mű anyagajuj tesebben
és illusztrálásában

Malonyay Dezső: A ma-
gyar nép művészete
I. K. A kalotaszegi
magyar nép művészete
Bp. 1907.

Coffea arabica

kávéfa

Edvi Illés Aladár
arcképe Kunffy
Lajostól

kiállítva

Céhbelick III. kiáll

Nemzeti Szalon
1921

Ziffer, Franz, pesti órás IV. 153.

III
685 (1583).
807 (15).

1583. Edvi Illés Aladár:

Sz. Pesten 1870 május 25-én
Bodrog Keresztúr.

A háttérben van ábrázolva ~~nek~~ és csak ~~község~~ néhány háza látszik, a mely felé ~~hová~~ az előtért balról szelő út vezet. Az épületeken innen fák vannak, melyek előtt boglya és szalma köti le figyelmünket. Alól jobbra ~~ez a~~ Jelzése ~~el-vasható~~: ILLÉS A.
95.

Aquarell, méretei 32.5: 50 cm.
Vétetett 1897: I. 7-én a 69859 sz. rendelettel (100 frton.) (12/97.)

Les.

L. a Szegedi Hiaradó 1899: VI. 3-iki 135 számát.
Az 1899: V. 29-iki 37021 sz. leirat alapján (275/99) 1899: VI. 3-án (383/99) kiadatott a szegedi Muzeumnak. (437/99.)
Az átadást 1899: IX. 26-án a 44017 sz. leirat vette tudomásul. (560/99.).

Vid. Muz.

A Képzőművészeti Társulattól átvétetett 1897: II. 5-én, mit a vall. és közokt. minister 1897: VI. 24-én 26876 sz.a. vett tudomásul.

1897

Szeged

52

Erdei

1949. E. Illés Aladár:
Sz. Pesten 1870 május 25-én.
Naplemente előtt.

A dombos vidéket napnyugta előtti hangulatban szemléljük. Az előtért egy sor vén kopasz füzfa hasitja át, a melyhez jobbról korlát csatlakozik; a háttért pedig aranysárga világitású domb foglalja el. Az égbolt felhőzött. Jelzése jobbra: ILLÉS A. 1900.

Vászon, méretei 71: 120.3 cm.
Vétetett az 1901: I. 3-án kelt 99318 ex 900 sz. leirattal 600 koronán. (1/901.) Elszámoltatott 1901: VII. 19-én (90/901.).
Az elszámolást elfogadta az 1901: IX. 23-i 64907 sz. rendelet. (554/901.)

904: IV. 30.

99318 - 900

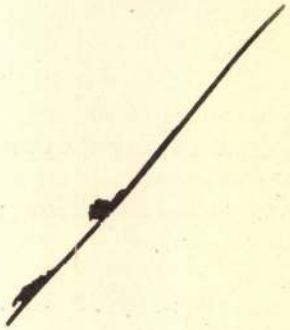

Edvi Illés Aladár

Őszutó

1932 fův új szerzem kiáll Mücsarnok

Edvi Illés Aladár

Falusi utca c. képe
az alábbi képtárban,
vagy az alábbi műben.

Galerie zu Krasna-
Horka Váralya. Mün-
chen. é.n. 40. l.

448 --, A'szerencsének. Első könyv. Europai történetek. Pozsony és Pest,Landerer.1798. 8r., bőrkts Dugonics A. rézm.képével 4.-

449 DUNCKER,CARL VON,Feldmarschall Erzherzog Albrecht.Mit illustrationen von FELICIAN von MYRBACH. Titelbild von WILLIAM UNGER.Wien u.Prag, 1897. 8r., er.vkts 5.-

450 DUPAIGNE,ALBERT,Les Montagnes.Sept cartes en couleur hors texte. Dessinées par DUMAS-VORZET et gravés par ERHARD. Illustrations dans le texte par RIOU,BAYARD, WEIL,etc. Tours, 1877. 8r., vkts 4.-

451 DUPIN, Jean de La Fontaine. 1780 kör. Rézmetszet. 19 x 12 cm. Keretezve 3.-

452 DUVAL,RUBENS,La littérature Syriaque.Paris, 1907. K. 8r., fvkts 2.-

453 DU VAL, P., Geographie universalis Pars posterior, Das ist: Der allgemeinen Erd-Beschreibung anderer Theil. Nürnberg, 1685. K.8r., /rong/ pergkts. Rézm. térképmellékletekkel 5.-

454 DUX ADOLF, Deutsch-Ungarisches Erzählungen. Wien,Pest u.Leipzig, 1871. 8r., fve 1.-

455 DÜRER ALBRECHT,Kisebb Passiója.BESZÉDES SÁNDOR fényvéseti utánzatai. Esztergom,1875. 4-edrétü mappában 12.-

456 DVORZSÁK JÁNOS, Magyarország helységnévtára. Két kötetben.Bpest, 1877. 8r., 2 kötet, vktsek 10.-

457 EASTLAKE,CHARLES LOCK, Materials for a history of oil painting.London, 1847.-1869. 8r., 2 kötet, er.vktsek 6.-

458 EBERT,JOHANN JAKOB, Unterweisung in den vornehmsten Künsten und Wissenschaften zum Gebrauche der Jugend. Mit Kupfern und Landkarten. Wien,1786. 8r.,egyk.bőrkts 5.-

459 EDICTUM EPISCOPALE circa regulationem cleri tam soecularis, quam regularis anno 1781 per totam dioecesim M. Principatus Transylvaniae vulgatum. Cibinii Mart.Hochmeister 1781. Folio, fve 2.-

460 EDVI ILLÉS ALADÁR,Képek Mikes törökországi leveleihez. 36 kép. Eredeti zöld moiréselyenmappában. 20 sz. pl. /Hiányos/. 5.-

461 EDVI ILLÉS GYULA, Az esztergomi főszékesegyház./1822-1869/ Bpest, 1929. 4r., fve 2.50

462 EGRESSY GÁBOR, A szinészet iskolája. Egybegyüjté és kiadja: EGRESSY ÁKOS,1879.Bpest,8r., fvkts EÖTVÖS KÁROLY könyvtárából 3.-

463 EHRENTHEIL,M., Der Geist des Talmud.Quellengemässe Darstellung der talmudischen Anschauung.Budapest,1887. 8r.,fvkts 3.-

Edvi Illés Aladár

464 EISLER,MAX, Dagobert Peche. Wien u.Leipzig, 1925.4r., er.ppkts. 110 képmellék ettel 8.-

465 ELSNER,J.G.Rathgeber für die ungarischen Schafzüchter. Pesth, 1839. 8r., fve er. boritékban 3.-

466 EMICH GUSZTÁV, Magyar és Erdélyországi Nagy Képes Naptára 1860.szökő évre.Szerk: VAHOT IMRE.Pest.N.8r.,fvkts /az er.zöld boritékkal/ 4.-

467 ENDREI ZALÁN, A világ történelme.Bpest, 1906-8.Lex.8r., 6 kötet, er.vktsek 8.-

468 EÖTVÖS,IGN.BARO,/ De VÁSÁROS-NAMÉNY/, Extractus synoptico encyclopaedicus legum in Corpore Juris Hungarici contentarum in suas materias divisus.Budae,1829.Folio, fbőrkts 4.-

469 EÖTVÖS JÓZSEF BR., A XIX.század uralkodó eszméinek befolyása az álladalomra.Pest, 1854.8r., 2 kötet, fvktsek.I.KIADÁS ! 6.-

470 --, Felelet báró Kemény Gábor nehány szavára.Pest,Ráth. 1860.8r., fve 2.-

471 --, Költeményei.SZÉKELY BERTALAN és KELETI GÚSZTÁV rajzaival.Bpest, Ráth. 4r., er.vkts 2.-

472 EÖTVÖS KÁROLY, A nazarénusok.Bpest,1904. --, A ki örökké bujdosott és egyéb elbeszélések.Bpest, 1901. --, Emlékezések.Bpest, 1901. 8r., 3 kötet, er.vktsek 4.-

473 EPHEMERIDES VINDOBONENSES ad annum 1782.Viennae,Jos. Kurzbeck. 4r., fve. /A teljes 1782.-i évfolyam külön magyarországi cikkrészekkel/. 20.-

474 ERDÉLYI JÁNOS,Válogatott magyar közmondások.Pest,1862. 8r., fvkts RITKA ! 6.-

475 ERDÉLYI TÖRTÉNELMI ADATOK.Szerk. és kiadja: GRÓF MIKÓ IMRE.I.kötet.Kolozsvár,1855. 8r., fvkts 2.-

476 ERKEL FERENCZ,Hunyadi László. Zongorára részletes kivonatban.Pest, /1840 kör./ 4r., fvkts 5.-

477 ESSER,GERHARD -JOSEPH MAUSBACH, Religion Christentum Kirche. Eine Apologetik für wissenschaftlich Gebildete.Kempten u. München, 1911-3. 8r., 3 kötet, fve 6.-

478 ESTERHÁZY. Gróf Esterházy Jánosné született gróf Zerotiné Ő Nagysága halálára.Buda, 1800.- Auf den Tod der Frau Theresia Gräfin Eszterházy von Galantha ge.Gräfin Zierothin... Ofen,1800. Hozzá: SERDAGNA,ANTONIUS CAR., Sermo in sanctissimae virginis illibati conceptus solennitate coram sacris caesaries,regiisque majestatibus... 1751. Ex perpetua munificentia cels.S.R.I.Principis Pauli Estoras de Galantha typis recusus.K. 4r.,3 füzet 10.-

Edvi Illés Aladár

márvány v obra
Somló Sárítol.
Műcsarnok
1933. nemz. képzőm. Ei ill
555

Edvi Illés Aladár

Főo képt:

Vihar előtt
Őszi ragyogás
Pihenő igás lovak
Soproni udvar
Őszűtő
Borjú a vályúnál
Tehén az istállóban
Glas, konyhasarok
Est a Balatonon
Szélmalmok

of

Somogyi udvar
Fekvő tehén
Tehénfej

vizf

Glasz táj (a Brenta partján)
Mosó konyha
Gnarcképp I-II
Tópart
Grey eserezny efa

vizf

Niklai táj, tusf

Vizparti táj, rézk

dr. L e c h n e r J e n ő tanár no.

A szállitás a cimzett veszélyére történik. — Felszólamlást az áru vételétől számitott 8 napon belül fogadunk csak el.

Kelet	Darab	Megneve
	5	diapositiv jegyzékünkből
	8	" saját negativja
	45	" és reprodukció sa
	4	" és " kissebbit
	4	" " " saját k
	48	" " " kissebbit
	9.	" 2-2 reproduktió k
		18
	1	" 3 reprodukció kisse
		NYOLCZVANHATEZEREGYSZÁZ kor

Ecsi Illés Aladár

Kalotaszegi utca, olaszt
Juhakol, olaszt.
Jóslovadas, olaszt.

Budapest székesfőv.
tudajd.

Edvi Illés Aladár

hamis akvarellje

a kép Mucz. graf-

gyűjt.

Sárospataki vár IV. 197, 198, 199, 201.

Edvi Illés Aladár

Tabáni részlet

Tabáni Lapu

A Virág Benedek utca

Budapest nékesfőv. tulajd.

Zrinyi Miklos

rézmetszet

20/19.

XVII

Erdei Illés Aladár

Viharos táj

Budapest székesfőv. tulajd.

Edvi

1793. (Illés Aladár.

Sz. Pesten 1870 május 25-én.

Segesvári táj.

Részint előtér,

A hegyes vidéken hátul, balra a házak közül, régi templom bontakozik ki kúp-tetejü és fedett erkélyü négyszögletes toronynyal. A földszintes épületek kertjét és a jobbról emelkedő hegyet borito erdőt részint száraz sövénykerités veszi körül. A völgyet pedig az ide-oda kanyargó Küküllő vize hasitja. Az égbolt borult. Jelzése alól jobbra két sorban: »ILLÉS A. 899.«

Vászon, méretei 125,8:200 cm.

Vétetett 1900: V. 26-án a 37857 sz. leirattal (292/900) 1000 Kán.

Elszámoltatott 1900: IX. 3-án (457/900). alatt

Az elszámolást elfogadták 1900: XII. 17-én a 14683 sz. vsz. (689/900)

904:IV.29.

37857-900

Nemzeti Szalon 1940. nov dec.
MAPE 25. kiáll.

MAGYAR
AKVARELL- ÉS PASZTELLFESTŐK EGYESÜLETE
XI., SZT. IMRE HERCEG-UTJA 60. II. 3.

ELNÖK:
EDVI ILLÉS ALADÁR

TITKÁR:
BARANSKI E. LÁSZLÓ

Rendes tagok:

Baranski E. László
Berón Gyula
Boemm Ritta
Dietrich Adolf
Diósy Antal
Edvi Illés Aladár
Gallé Tibor
Halápy Ede
Hende Vince
Hessky Iván
h. Horváth István
Horváth József
Istókovits Kálmán
Jaschik Álmos
Kássa Gábor
Elekfy-Kirchner Jenő
Kúnffy Lajos
Komáromi Katz Endréné
Kövesdy Géza
m. Major Jenő
Mendlik Oszkár
Nagy Sándor
Neogrády Antal
Páris Erzsi
Pogány Villy
Raáb Ervin
d. Székely Andor
Szlányi Lajos
Szőnyi István
gy. Takách Béla
Undi Mária

Edvi Illés Aladár

Edvi Illés Aladár

Szépen. Muz.

Falusi utca I-III of
Alföldi táj
Parasztszoba
Falurészlet Gyerőmonostorról
(Kalotaszeg)
Kalotaszegi udvaron

Gödöllői Magyar királyi
KORONAURADALOM
IGAZGATÓSÁGA.

1651/1923 szám.

Válasz esetén szíveskedjék erre a számra hivatkozni.

Tekintetes Mü

188/1923 számu b.
szerencsém tudatni, hogy azáti
másolat nem volt csatolva s igy
A költségekre vona
tatnem a tek. Bizottság tévedés

4412
~~4012.~~ Edvi Illés Aladár.
Sz. Pesten 1870 május 25-én.

Abrakolás.

Egy defzkamenyeretű istállóban látható, hol balról, a szalmával felhintett helyen, egy szürke és két pejló eszik a jászolból, a mely felett kihajló lajtorja van. Jelzése alól balra: E. ILLES A. 1912 k.

Aquarell, méretei 30:46.3 cm.-- Lelt.sz.4412.-- Vétetett az 1913 január 10-iki 151747 sz.leirat szerint 1000 K-án (176-913).-- Kifizettetett 1913 február 1-jén.-- Elszámoltatott 1913 márczius 8-án (503-913). ~~-- Az elszámolást jóváhagyta~~

~~Sz.n.72-913~~
~~176-913-14~~
~~Át.lelt.9727.~~

11

Kifüggeltéjére vonatkozó adatok. 1913:155. Edvi Illés Aladár: Abrakolás (Futtering).

Kif. 155

4411.

~~4011.~~ Edvi Illés Aladár.
Sz.Pesten 1870 május 25-én

Istálló-sarok.

Szalmával felhintett helyiségrészlet, hol a nemközt lévő jászolnál, mely fölött lajtorja van, két pejlő áll. Tetése alól jobbra: „E. ILLÉS A. 1912".

Aquarell, méretei 30.7:46.5 cm.-- Lelt.sz.4411.-- Vétetett az 1913 január 10-iki 151747 sz.leirat szerint 1000 K-án. (176-913).-- Kifizettetett 1913 február 1-jén.-- Elszámoltatott 1913 márczius 8-án (503-913). ~~-- Az elszámolást jóváhagyta~~

~~Sz.n.71-913~~
~~176-913-13~~
~~Át.lelt.9726.~~

10

Kifüggesztésére vonatkozó adatok 1913: 151. Edvi Illés Aladár: Istálló sarok (Stallecke).

Kiff 151

251

1906.

3216. Edvi Illés Aladár:
Sz. Pesten 1870 május 25-én.

Márczius.

A márczius hangulat kora

~~Kora~~ tavaszi világitásban ábrázolt dombos vidék, (en szemlelhető, a hol) az árkokban és vizmosásokban hó látszik, és a hol ~~míg~~ a középtérbeli falu házai közül, a melyeket lomb nélküli fák vesznek körül, ~~egy~~ templom torony válik ki. Az égbolt derült. Jelzése alól balra: E. ILLÉS A.

Vászon, mér. 60.0:96.5 cm.

Vétetett 1905:XII. 20-án a 104611 sz. leirattal 1000 Kán (1130-905).

1 még

Vét. 104611-905

Sz. n. 75-906.

III.

728 (2524).

807 (16).

1904.

2524. Edvi Illés Aladár:

Született Pesten 1870 május 25-én.

Kalotaszegi menyasszony.

Egész alak, jobbrafordultan ül, de szembe ~~tekint~~ néz. Összekulcsolt kezeit ölében nyugtatja. Szélein kivarott fátyolja, melynek alján a magyar czimer ~~nyert elhelyezését~~ van, fejét is takarja, pruszlikja elől füzős, ingvállának puffasztott ujjain a szük kézelő piros, ránczba rakott és virágos csikokkal körülfutott kötényének közepén széles sáv fut, mig sarkain nagy rózsa képez diszt, szoknyája bő, czipője piros. A háttérben szövőszék köti le figyelmünket. Jelzése alól balra: E. JLLÉS A. 1903.

Aquarell, méretei: 31.7: 34. 6 cm.

Vétetett 1904. IV. 25-én a 34043. sz. rendelettel 400 00 Kán (294-904).- Elszámoltatott 1904: VI. 25-én (422-904).-

Az elszámolás elfogadtatott 1904: IX. 10-én a 16027 szvsz. leirattal (663-904).

1904

185

4492. Edvi Illés Aladár:

Falusi utcza.

Jobbról látható és kanyarogva halad a háttérbeli házak felé, a melyeken ünsen gémes kút van [vályuval] és egy hatrafordult mezitlábas parasztleány őriz ~~a [illegible]~~ libákat. A leányka öltözete: sárga fejkendő, kék ruha és piros kötény. Az égbolt felhőzött. Jelzése alól balra: E. ILLÉS A. 1908 k.

Vászon 51:86.2 cm.-- Lelt. sz. 4492.-- Értéke 1000 K.-- Gróf Andrássy Dénes hagyománya 1912 márczius 9-én (621-913).-- A Magyar Nemz. Muzeum örökletéte (1381-913).-- ~~Átvétetett 1913 április 23-án (2046-913)~~ Bejelentetett 1914 márczius 30-án (245-914).

86

205

2647 Edvi Illés Aladár. 1905.

Sz. Pesten 1870 május 25én.

Buzahordás.

Learatott dombos vidéken történik, a hol elöl szekér van kettős bivalyfogattal, a melyre ketten rak nak fel, mi alatt a hosszú inget viselő fiúcska ki botra támaszkodik, az állatokra vigyáz. A béresek egyike előrehajoltan rakosgat, másika pedig épen ezt kévét szúr fel. A háttérben balról lombos facsoport látszik. A derült égbolt kissé felhőzött. A buzaföld szélein mezei virágok diszlenek. Jelzése alól balra: E. ILLÉS A.

Vászon, mér. 121:201 cm.

Hogy a dogathasson. Áll a szekeren és

Elszámoltatott 1905:VII.2-án (582-905). Az elszámolás elfogadtatott 1905:XI.30-án a 21515 szvsz. alatt (1035-905).

905:VII.19

Vétetett 1905:IV.29-én a 36450 sz. leirattal 1600 K-án (400-905).

Vét. 36450-905

1600.- Sz.n. 1608-905

III

728 (2519)

807 (15)

1904.

2519. Edvi Illés Aladár:

Sz. Pesten 1870 május 25-én.

Kalotaszegi varroasszony.

Szoba közepére állitott széken ül, ve balrafordultan és arcélben van ábrázolva. ~~öreg asszony, a ki~~ Okulárét visel ~~ki arczélben látható~~ és kissé előrehajoltan varrogat a térdére fektetett kézimunkán. Fejét fekete kendővel kötötte be, ingvállának bő ujja könyökig ér, kötényе szürke és visszahajtott szoknyája zöld. Jobb lábát az előtte lévő négylábu székre tette. A háttérben, balról a széken, zacskó, különféle szinü ruha és ezek tetején szalmakalap van; fölül vörös csiku vászon és egy kiforditott ködmön lóg; jobbról pedig az ajtó látszik. Jelzése alól jobbra: E. ILLÉS A. 1902.

Aquarell, méretei 31.5: 45.0 cm.

Vétetett 1904: IV. 25-én a 34043. sz. leirattal 500.00 Kán (294-904).-

Elszámoltatott 1904: VI. 25-én (422-904).-

Az elszámolás elfogadtatott 1904: IX. 10-én a 16027 szvsz. leirattal (663-904).

1904

184

8781.

Radna.

A háttért elfoglaló épületek udvarai részint rács-
csal, részint máskép vannak bekeritve és az egyikben jobbról
lombos fa diszlik. Az előtért utak szelik. Jelzése alól bal-
ra: JIJÉS A. 90. Radna.

Czeruzarajz, mér. 18.3:25.6 cm.
Készitette Edvi-Illés Aladár
Szn. 139-906
1373-906-7

1130 1583.

14.

Edvi Illés Aladár:

Bodrog Keresztúr.

A háttérben a község néhány háza látszik, ~~mely~~ hová ~~felé~~ az előtért balra ~~[illegible]~~ szelő út vezet. Az épületeken innen fák vannak, melyek előtt boglya és szalma köti le figyelmünket. Alól jobbra ezt a jelzést olvassuk: „ILLÉS A." 95.

Aquarell, méretei ~~[illegible]~~ 32·5 : 50 cm.
Vétetett ~~1896-ban~~ 1897 I. 7-én a 69859/96 sz. rendelettel (12/97)
Ára 100 ft.
~~Szeged sz. kir. város muzeumának a 37021/99. sz. rendttel.~~
L. a Szegedi Hiradó 1899. jun. 3-diki 135. számát.
Az 1899. V. 29-diki 37021 sz. leirat alapján (275/99) 1899. VI. 3-án (383/99) kiadátott a szegedi Muzeumnak (437/99).
Az átadást 1899. IX. 26-án a 44017 sz. leirat vette Tudomásul (560/99)

Vid. Mus.

38

Edvi Illés Aladár

Koll. kiáll. Pécs,

1932. febr.

Nikpkiáll

Kollektív kiálli
Zárok

1904. Mübarátok köre
1906. Nemzeti halon
1922. Bpest Nemzhalon
1930. Fészek Pest.
1932. Pécs.
1931. Győr
1939. OMKT. (Kassa)
1940 OMKT. Bpest.
1947. Szalmásy galéria.

Edvi Illés Aladár

Ki – kicsoda?

169. l.

NYOMTATVÁNY

Budapest

címzés

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI
ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT
és
A MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

tisztelettel meghívja

L. VAN PUYVELDE

a belga művészeti múzeumok igazgatójának,
liègei egyetemi tanárnak

folyó hó 28-án (csütörtökön) délután ½6 órakor
a Magyar Tudományos Akadémia előadótermében

Rubens et l'influence italienne

címmel tartandó előadására.

(Vetített képekkel)

GEREVICH TIBOR
az Orsz. Magy. Régészeti és
Művészettört. Társulat elnöke

FABINYI TIHAMÉR
a Magyar-Olasz Társaság
elnöke

Edvi Illés Aladár

kód

2

Thieme-Becker

X - 348. l.

(Lyka)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Edvi Illés Aladár

Ujmagyarképzőm II.

24. t. 67. l.

Budapest,

Kiváló ti

33/a

Jenti bekarikázok

Ú hétre Kölcsönb

1931 jan

~~[illegible] 1931 [illegible] 20-án nem [illegible]~~

vissza

33/a

Edvi Illés Aladár

l.

Végvári Szohuki

maoczet

33. 66. 71. l. 1852-1952

XXVII. t.

1952

Correction. May 2, 1949.

We celebrate Easter in memory of
the resurrection of Jesus Christ.
Jesus Christ was crucified by the Jews
on Good Friday and so we had a week's

Edvi Illés Aladár

műterem kiáll-
1924 dec.

Ibl Ervin: Ki-
állitások.
Bpesti Hirlap
1924. dec. 16.

ad. 2.

TANDLICH JAKAB

szállitó — Spediteur

ZÓLYOM, Petőfi utca 154. (Saját ház.)

2 FILLÉR

1908. IX/12.

Számlá

Tek. Salamon ferenc m

Kezelő úri

1908 Május 31-én a beözo

szoba összes bútorainak

Edvi Illés Aladár

igen bő

Életr. arck

Szefeltlex 555. l.

SzeMFT

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
120 /1923 szám
Érk.: 1923 év márc. hó 26. n.

84/III.a.
vatkozás-
forgó
indo-
ki.

91-214

15-15

A m. kir. vall. és közokt. m
s a IX. ker. m. kir. állampé

1921./22. évi költségvetés, X

Az 1922. évi 59.64
a Műemlékek Orsz. Bizottsága
Loretto kápolnájában levő Má
Harmincezer /30.000/ K-t uta
helyezem, egyben utasitom az
Bizottság részére, az általa
ismertető előadás-sorozat kö
/30.000/ K-t az 1922. évi 59

Edvi Illés Aladár
festő.

Fővárosi Lapok 1895. ápr. 27., 1337. old.
(Szana Tamás: Tavaszi kiállítás.)

Kalmán

Edvi Illés Aladár

Szabad Művészet

1952. 4 sz. 194. l.

Az 1952. évben
Munkácsy-díjal
kitüntetett
festő művészek

Stimakovits László dr

Bevezetés a művészettörténelembe.
Magyarázó szöveg az Orsz. Paed.
Könyvtár és Tanszermúzeum Tanácsa
és Szakbizottsága által összeállított
hétszáz darab művészettörténelmi
vetítő képhez.
Budapest, 1925. Szerző kiad.
8-r, 144 l. Eredeti egész vk.

I. 3. p. e.

1.—

Edvi Illés Aladár

Szabad Művészet

1951. 12. n. 569. l.

(Laptrenle: M. Kiprin
Kiáll. Moszkvában)

ngőről, mely összeget elnöki általá-
hó 1-okt.31.-ig terjedő időre a
énztárából felvettem.
rzoszámok: árp.1-től: 8, aug.1-től
/

22.

elnök

Edvi Illés Aladár

Reivai XX. 174. l
XXI. 275. l

D. .....

R BUCURE GRIVI
Nº 155

Personalul Postal este rugat a nu îndoi acest plic.

1376 Afelterele E. Marvan

Edvi Illés Aladár

Szélmalmok c. Egyé repr.
(Vámos László tulajd.)
cvéd

Rózsaffy Dersi. Szolnok jelentősége a magyar művészetben.

MAGYAR MŰVÉSZET

1927. 618. l.

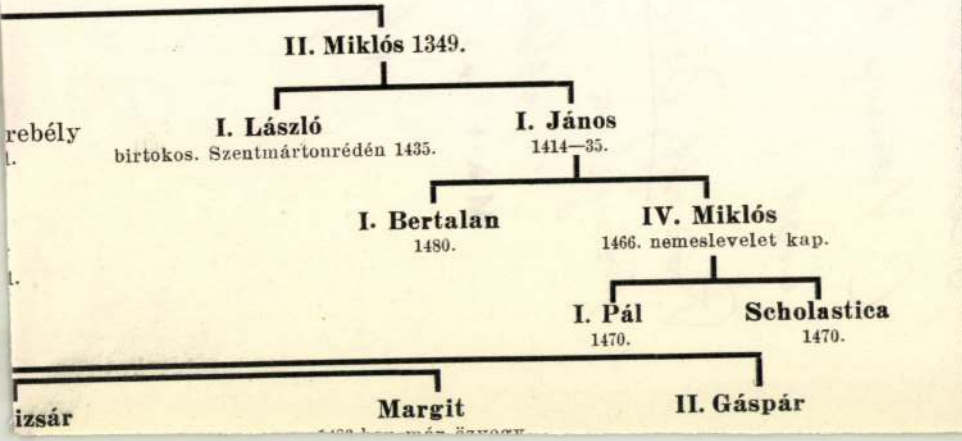
II. Miklós 1349.
rebély
I. László
birtokos. Szentmártonrédén 1435.
I. János
1414—35.
I. Bertalan
1480.
IV. Miklós
1466. nemeslevelet kap.
I. Pál
1470.
Scholastica
1470.
izsár
Margit
II. Gáspár
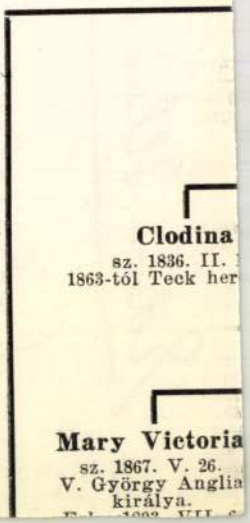
Clodina
sz. 1836. II.
1863-tól Teck her
Mary Victoria
sz. 1867. V. 26.
V. György Anglia
királya.

Muzeum igazgatójává választották. Önálló munkái közül a legjelentősebbek: A Hortobágy-puszta és élete, Poros országutakon, Emberföldrajz, A bolgárok földjén, Hortobágyi pásztor és betyárnóták (dallamokkal). Apróbb földrajzi és néprajzi tanulmányokat ir a Földrajzi Közlemények, az Ethnographia, a Népünk és nyelvünk cimü folyóiratokban, ezenkivül még számos tudományos dolgozata és értekezése jelent meg a különböző folyóiratok hasábjain. Több társadalmi és tudományos egyesület tagja.

Ecsedy Gedeon dr. *(ecsedi)*, nyug. rendőrorvos-tanácsos. 1850-ben született a szatmármegyei Csengeren. Középiskolai tanulmányainak elvégzése után a budapesti tudományegyetem orvosi karának hallgatója lett, s orvosi oklevelét 1885-ben nyerte el. Müködését a szatmármegyei Bikszád községben kezdte meg mint körorvos, illetve Bikszád fürdő igazgató orvosa. 1905-ben tisztiorvosi képesitését megszerezve, a magy. kir. államrendőrség szolgálatába lépett. 1918-ban rendőrorvos-tanácsossá nevezték ki, s 43 évi érdemekben gazdag müködés után, 1928-ban nyugalomba vonult. Mint a munkásbiztositó pénztár orvosa, 21 éven át müködött. 1901-ben kelt rendelettel a mármarosszigeti tartalékkórház honvédfőorvosává nevezték ki. Érdemei elismeréseül a Signum Laudissal, a Vöröskereszt II. o. diszjelvényével, a hadiékitménnyel tüntették ki. Meghalt 1931-ben.

Éder Gyula, festőművész. Született Kassán, 1875-ben. Atyja néhai Ödön ügyvéd, országgyülési képviselő, Kassa városának nagyhirü polgármestere volt. Anyja Benczur Ilona, Benczur Gyulának nővére. Középiskoláit Kassán, az akadémiát Münchenben végezte, majd Budapesten 1901—1905-ig a Benczur mesteriskola tagja volt. 1902-ben mint mütermi növendék a Mücsarnok kiállitásán két képével: a „Pieta"-val és a „Bellerophon"-nal komoly sikereket aratott. Belgiumban, Hollandiában és Olaszországban nagyobb tanulmányutat tett. Hazatérve, feldolgozta külföldi utjának anyagát. 1905-ben a debreceni városházának Kossuth életnagyságu képét, 1906-ban Nagyszalontának Bocskay, majd Arany János portréját, 1909-ben Kassának Rákóczi Ferenc életnagyságu lovasképét festette meg. Nevesebb arcképei: I. Ferenc József, IV. Károly király, Zita királyné, Váradi L. Árpád kalocsai érsek, gróf Széchenyi Dénes és Miklós püspökök, Wolff Károly, dr. báró Korányi Sándor, Zoltán Béla v. miniszter, Szalay László v. kultuszállamtitkár, stb. Főbb müvei: „Bacchanália", „Kassai Kaszinó plafondja", „Éjszaka", „Ave Maria", „Boszorkánytánc", „Koronázás", „Jézus és a bünös asszony", „Elveszett paradicsom", „Szent István-napi körmenet", „Szent Imre", stb. Festményei fővárosi és különböző vidéki muzeumokban nyertek elhelyezést. Legközvetlenebbül Benczur hatása alatt állt és a régi mesterek tradicióinak szellemében dolgozik. Realisztikus aktfestő, aki lendületes kompozicióiban a forma müvészetének mestere. Figurális kompozicióin kivül főleg a portréfestés terén müködik. Jeles karikaturista. Éveken át a „Kakas Márton" cimü élclap rajzolója volt. Az Országos Képzőmüvészeti Tanács tagja, a „Szövetség" Müvész Társaság alelnöke. Számos kitüntetés tulajdonosa.

Éder Rudolf, ny. áll. huszárezredes. Született Ráckevén (Pestmegye), 1869-ben. Középiskoláit Székesfehérvárott végezte, ezután pedig a Ludovika Akadémián folytatta tanulmányait, ahonnan 1888-ban, mint hadapródőrmestert a volt 4. honvédhuszárezredhez osztották be Kecskemétre, később pedig Baján szolgált. Budapesten elvégezte a felső lovastiszti tanfolyamot és ezután a váci 6. honvédhuszárezredhez osztották be. Innen ismét visszahelyezték a 4. honvédhuszárezred törzséhez, Kecskemétre, ahol 1899-ig, mint kapitány teljesitett szolgálatot. Ekkor Nyiregyházára helyezték át az 5. honvédhuszárezredhez, később pedig Szegeden mint századparancsnok 1906-ig volt beosztva. 1908-ban Budapesten elvégezte a törzstiszti iskolát, utána a 8. honvédhuszárezrednél Keszthelyen szolgált. 1911-ben őrnaggyá nevezték ki. Kinevezése után Debrecenbe osztották be a 2. honvédhuszárezredhez; 1914 januárjában Marosvásárhelyen, mint a 9. honvédhuszárezred pótszázadának parancsnoka volt beosztva. Itt érte a háboru kitörése s mint ezen ezrednek parancsnoka, résztvett az orosz hadszintéren lefolyt ütközetekben 1915 szeptemberéig. 1915 őszétől kezdve, mint a pótszázad parancsnoka müködött. 1917-ben a 7. honvédhuszárezreddel Bukovinába vonult és résztvett az oroszok elleni harcokban. 1917 decemberében a bukovinai front lóállományának felülvizsgálásával bizták meg és 1918 tavaszán visszarendelték az 5. lovashadosztályhoz, ahol felváltva a 7. és 1. osztályok parancsnoka

Ukrajnában, Jekaterinoszlavban. Az összeomlás után a pozsonyi nemzetőr kerületparancsnoka egy hónapon át. Az általános nyugdijaztatás idején, 1919 január 1-én nyugállományba helyeztetett. Ezután a földmüvelésügyi minisztériumban lóversenyügyi, illetve telivér lótenyésztésügyi előadó volt öt éven át. Ezen szolgálata után nagygóci (Szatmár megye) birtokára vonult vissza, ahol jelenleg is gazdálkodik. Harctéri kitüntetései: kétszer a Signum Laudis a hadiékitménnyel és kardokkal, a Károly-csapatkereszt, stb. A lovassportnak neves müvelője, több concourson vett részt, nagy eredménnyel. Lovait több versenyben futtatta sikerrel. Szatmár vármegye törvényhatósági bizottságának sok éven át tagja volt. Tagja az Országos Kaszinónak.

Edvi-Illés Aladár, festőművész tanár, m. kir. kormányfőtanácsos. Született Budapesten, 1870-ben. Középiskoláinak elvégzése után négy éven keresztül az Országos Mintarajziskola és Rajztanárképző növendéke volt Greguss János és Székely Bertalan mellett. A rajztanári oklevél megszerzése után 1893-ban állami ösztöndijjal Párisba ment és a Julien Akadémiára iratkozott be, ahol még ez évben egy aktrajzával dijat nyert.

Első izben 1891-ben lépett a Mücsarnokban a közönség elé s ez időtől fogva állandó kiállitója a Mücsarnoknak, ugyszintén a Nemzeti Szalonnak és a külföldi reprezentativ kiállitásoknak is. Londonban, Drezdában, Münchenben, Velencében és Milánóban tüntek fel finom tónusu aquarelljei. 1895-ben a Mücsarnok kiállitásán „Ladmócz a Bodrog mellett" cimü aquarell képével elnyerte az Eszterházy-féle dijat. 1897-ben megkapta a 4200 koronás gróf Andrássy Dénes-féle müvészeti ösztöndijat. 1899-ben egy aquarell tájképével megnyerte a Mübarátok Köre 400 koronás jutalomdiját. 1903-ban a Nemzeti Szalon grafikai kiállitásán a 600 koronás vizfestmény dijat. Ez évben meghivták az Országos Mintarajziskola és Rajztanárképző tanári székébe, ahol a csendélet rajz- és festés tanára lett. 1904-ben „Kalotaszegi varróasszony' cimü képével ujból elnyerte az Eszterházy-féle vizifestmény diját és ez évben rendezte meg nagy siker mellett a Mübarátok Köre gyüjteményes kiállitását. Számos rajzot és aquarellt festett ezekről a helyekről és ezen alkotásaival a Nemzeti Szalon grafikai kiállitásán elnyerte a 300 koronás második vizfestmény dijat. Az eredeti rajzok és képek az állam tulajdonába kerültek és reprodukciói az 1906-ban megjelent Mikes Kelemen „Törökországi levelek" emlék kiadását diszitik. Mint az Országos Mintarajziskola és Rajztanárképző tanára Milánóban a nemzetközi versenyen aranyérmet kapott. Még ez évben Hollandiába ment tanulmányutra. A Képzőművészeti Társulat 1909. évi nemzetközi grafikai kiállitásán „Borjak" cimü képével az 1000 koronás állami aquarell-dijat, s a müncheni nemzetközi kiállitáson „Falurészlet" cimü olajfestményével a második aranyérmet nyerte el. Londonban 1908-ban ezüstérem, 1910-ben a 400 koronás Társulati dij, 1911-ben harmadizben nyerte el az Eszterházy-féle dijat és az 1915—16. évi Téli Tárlaton ugyane dijat negyedszer és az állami kis aranyérmet. A Nemzeti Szalon „Erdélyi kiállitásán" állami dijat és 1925-ben ugyancsak az állami vizfestmény dijat. 1925-ben a Pállik-dijat, 1926-ban a Magyar Aquarell és Pasztellfestők Egyesülete" diját és 1926-ban a Wolfner-dijat. 1928-ban a „Balatoni kiállitáson" a földmüvelésügyi minisztérium diját és 1929-ben a barceloniai világkiállitáson aranyérmet nyert. Képei a Szépmüvészeti Muzeumban, Ferenc József király gyüjteményében, a bajor régens-herceg és számos más bel- és külföldi mügyüjtő gyüjteményében szerepelnek. Számos mü illusztrációit is készitette, igy Malonyay Dezső „A magyar nép müvészete" c. müvének I. kötetének „Kalotaszeg", valamint a „Studió" cimü angol müvészeti folyóirat 1911-iki külön kötetét: „Peasent art in Austria and Hungary" erdélyi vonatkozásu szines reprodukcióit. 1928-ban, a magyar képzőmüvészet terén szerzett érdemei elismeréséül a Kormányzó m. kir. kormányfőtanácsosi cimmel tüntette ki. Számos müvészeti és tudományos egyesület tagja.

Egry Aurél dr. *(egerszegi)*, a felsőház életfogytiglan kinevezett tagja. Született Budapesten, 1874 február 13-án. Középiskoláit s egyetemi tanulmányait Budapesten végezte s itt avatták jogtudorrá. 1897-ben ügyvédi irodát nyitott Budapesten és elismerésre méltó tevékenységet fejtett ki a jogi szakirodalom terén. Mint kiváló ügyvéd nemcsak az Ügyvédi Kamara belső életében végzett nagy munkát, de a jövő ügyvédgeneráció érdekében is sokat fáradozott, mint az ügyvédi vizsgabizottság tagja. A háboru idején minden közszerepléstől visszavonult s csak a békekötés utáni időkben vállalt ujra szerepet a kormány megbizásából. Résztvett a Magyarország és Franciaország között iétesült és a háboru előtti tartozásokra vonatkozó államszerződés megkötésében, majd a jóvátételi bizottság előtt és a vegyes döntőbiróságok előtt folyó földbirtokperekben képviselte a magyar érdekeket. Munkájával sokban hozzájárult a felbecsülhetetlen kulturális értékü Ipolyi-hagyatéknak a ro-

Edvi Illés Aladár

Utca Rodostóban
c. vřf. repr.

Rákóczi emlékkönyv

I. Bp. é. n. 248. l.
272, 312. l. u. – II. k. mellett
16, 136, 288. l. u. képek

Részlet Drinápoly ból
c. vřf. repr. u. o.
272. l. mell.

Utca Rodostóban
vřf. repr. u. o. 312. l. m.

Zemplén h. n. II. 192

Edvi Illés Aladár

mellszobra Somló
Sárítól repr. –
Rát Str. 261. l.

T.

Magyar Nem

" Megbizható,fiatal" jeligére.

Edvi Illés Aladár

koll. kiáll.

SzM

l. 1950. 2.30. l.

Rajnai M:

E-J. A. kiáll

Hunyad

Boldogfalva (Oralja)
Váromladék.
Beregszó, falképek.
Déva, várrom.
Gör. kath. ter
Ev. ref. templ
Demsus, gör. kath.
Guraszáda, gör. kat
Kolczvár romjai. (?)
Krivádia, római őrt
Nagy-Osztró, őrtorc
Petrosény-Dilsa, ró
Ribicze, falképek.
Szászváros, vár.
Sztrigy-Sz.-György.
Vajda-Hunyad, lov
Ref. templom
Zám, római marad
Zeykfalva, g. k. ter

Edvi Illés Aladár

Rodostó vízf. repr.

Rákóczi emlékkönyv

II. Bp. é. n. 16. l. menon

136. l.

Zápolya Orsolya sirenléke II. 165.

Edvi Illés Aladár

Bercsényi rodostói
búcsúzó udvara,
virf. repr.

Rákóczi emlékkönyv

II. k. Bp. é. n. 136. l.
mellett

Rákóczi ebédlő orbája
Rodostóban, virf.
repr.
u. o. 288. l. mellett

Nyiri Sándorné IX. 124.

Edvi Illés Aladár

Erdő

Pípics Szár m. festő

50, 51. l. 1942

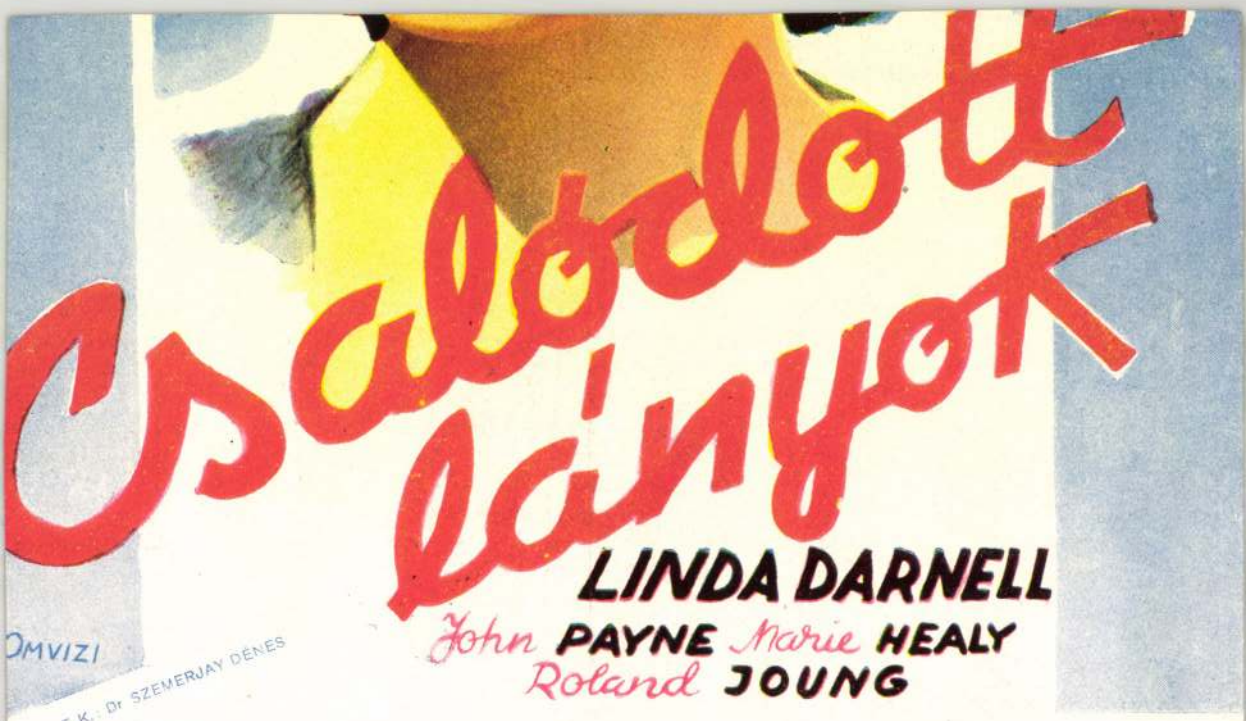

FRANKLIN-TÁRSULAT

A filmváros kulisszái mögött összeomló álmok, szerelmes vágyak, izgalmas filmje!

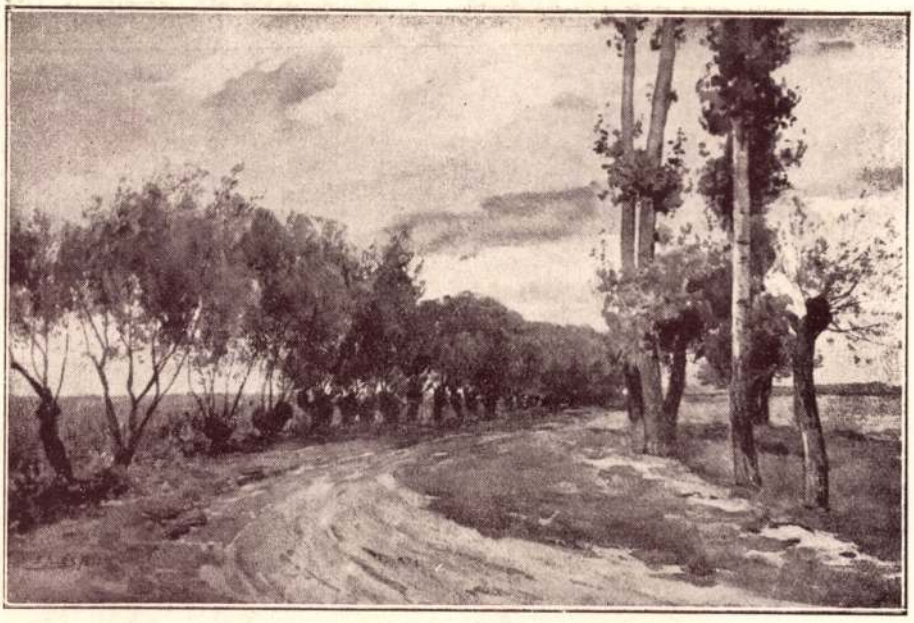

Borús alföldi táj. Edvi Illés Aladár akvarellje. Kassai Nemzeti Kiállítás.

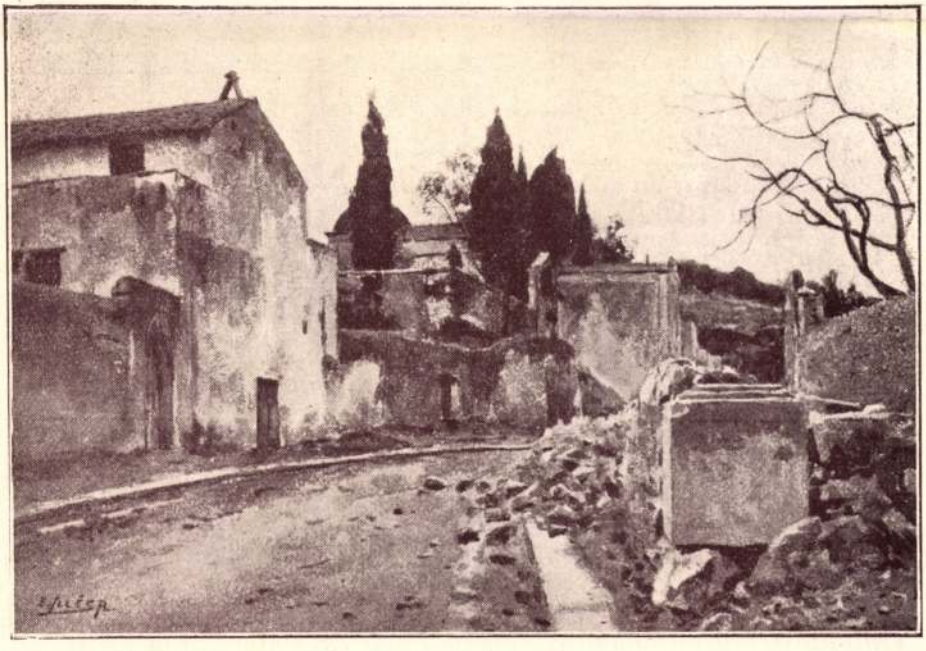

Gaetai temető bejárata. Edvi Illés Aladár akvarellje. Kassai Nemzeti Kiállítás

Ősz a művészetben.
(Budapest, 1941.)

Heroikus táj Apolló és Sybillával. Jean François Mille olajfestménye.

Jean Francois Millet (1642—1680).

A mai zaklatott és különböző művészeti irányzatoktól fölkavart világban jóleső meglepődéssel állunk meg a Besnyő Galleria büszkesége: Jean François Millet; „Heroikus táj, Apolló és Sybillával című muzeális értékű képe előtt. Értesülésünk szerint ez az egyetlen Millet kép, mely nem muzeumban, hanem magános tulajdonában szerepel.

Milletnek ez a képe az akkori kor kifinomodott ízlését annyira hűn tükrözi vissza, megoldásában annyira tökéletes, hogy eltekintve művészi értékétől mint művészet történeti dokumentum is jelentős.

Millet művei a Louvretól kezdve a budapesti Szépművészeti Muzeumig a világ összes muzeumaiban előkelő helyet foglalnak el.

Az itt említett és könyvünkben leközölt kép méltó párja a muzeumokban szereplőknek és úgy finom szinhatásával mint kompozicióbeli tökéletességével lenyügöző hatást gyakorol a szemlélőre.

Portofinoi részlet.
Edvi Illés Aladár vízfestménye.
A Nemzeti Szalon kiállításáról.
A Szépművészeti Múzeum tulajdona.

Ősz a művészetben.
(Budapest, 1940.) képpel
3,5. l.

vánt volna. Ettől eltekintve, mindkét művész a legjobb alkotásait mutatta be.

Udvari Pál „Anyám" című képe még a régebbi idejét, felfogását mutatja, „Leányka népviseletben", „Balatoni halászat", Öltözőben", „Aratás", „Kisvárosi vásár", „Itatás" stb. vibráló szineivel, kompozicióbeli ötletességükkel visszatükrözik a tehetséges modern művész erőteljes egyéniségét.

Telcs Ede szoborművei közül Gottfried Siegfridné arcmása, „Kati néni", „Góliát" és „Toronyépítő" című bronza kiváló alkotások.

Szegedi Molnár Géza naiv kompoziciói és keményen megfestett képei nem tetszettek.

Csebi Pogány István túlzásba vitt könnyedsége szétesetté teszi képeit. A művész egyéniségét legjobban „Dinnyeevő" és „Katonák" című képeiben tudta megőrizni és kifejezésre juttatni.

Juszkó Béla magyaros lendülettel megfestett képei sajátos ízt adnak gyüjteményének. „Ökrös fogat", „Szökik a ló", „Bujdosó táltos", „Veszprémi udvar", „Losonc a bevonulás estéjén", „Rohanás", „Egri nők" széles ecsetkezelésük mellett is a természet egységes meglátásán alapulnak.

Szlányi Lajos tájképei a tőle megszokott nivót tartják. Finom, átszűrt művészettel megfestett képei, komoly értékei a kiállításnak. „Nyár az alcsi-pusztán", „Hófoltok", „Fennsík", „Téli napfény", „Faluvégi házak" tünnek ki gyűjteményéből.

Ákosi Makoldi József vízfestményei közül „Raguzai várudvar", „St. Nicolas-templom Párisban", „Karinthiai kerítés", „Pfaffenstein", „Halászbástya" és „Balatoni halászok" igen kvalitásos munkák.

Kerényi Jenő szobormunkái nem érdektelenek.

A Magyar Grafikus Művészek Egyesületének gyűjteményéből Kavetzky Zoltán „Vitéz Ilonka", G. Szabó Kálmán „Vízmerítő", Varga Nándor Lajos „Prometheus", Ősz Dénes „Fej", Gróf Teleki Ralph „Erdélyi táj", Gulyás Ferenc „Tetemrehívás", Fabró József „Temetésről" és Emánuel Béla „Törley Livia" című munkái érdemelnek megemlítést.

Szász Károly István

Az utcaajtóban.
Edvi Illés Aladár vízfestménye.
A Nemzeti Szalon kiállításáról.

TITO

Kőbaltáját suhintotta
a nagy ős, a kókusz alatt.
A megvert horda elfutott,
Tító egyedül ott maradt.
Combjából patakzott a vér,
karcsú, hegyes, kőből csiszolt
dárdája mellette hevert.
Szemefénye, fétise volt.
Szépítette, ékítette,
a hosszú holdnapok során
és körültáncolta vadul
nagy zsákmányok szilaj torán.
Amíg lesujtani készült
az ős, a dárdára pillant
és a pokoli gondolat,
szívéből agyába villant.
Nem sujtott le bőszen rája,
odujába cipelte őt,
gúzst kötött sajgó lábára,
hogy a nagy vadászat előtt
csiszolja a durva követ,
baltának, dárdának valót
és díjazta falatokkal
a megnyomvadt éhenhalót.
Tétlenségért ütlegeli
és rá vadul, bőszen rikolt.
Az élet csak halad tovább,
s síkon színes délibáb,
a lomb felett madár dalol,
lesujt a husáng valahol,
hallom az üvöltő sikolyt,
az első rabszolga sikolt.
Lombhullatás és kikelet,
perzselő nyár, dermesztő tél,
váltakoztak évezerek.
A kókusz csak délszakon él...
Sziréna búg, gép zakatol,
most itt vívjuk a nagy csatát,
ökölharcban töltünk napot,
lázálmokban az éjszakát.
Elesünk a bősz tusában,
olykor vérző sebet kapunk,
úgy várjuk, hogy bezáruljon
mögöttünk bús életkapunk.
Elernyedt, nyomvadt lélekké
lesz ez új pokolban a hős
és nem sújt rá kőbaltával
az atavisztika, az ős.
Odujába cipeli őt,
hol kattog, berreg a motor
és derült arccal lép oda
az ember, a gyáva, botor.
Mert a lelke is nyomorék,
mert újra él benne Tító.
De nem a félvad, a szilaj,
csak az üvöltést halkító
kulturától féligcsiszolt,
mint az ős kőbaltája volt.
S az élet csak halad tovább,
a síkon színes délibáb,
a lomb felett madár dalol,
lesujt az ostor valahol,
hallom az üvöltő sikolyt,
Tító, a rabszolga sikolt.

FEHÉR FERENC

Altató

Aludj kicsikém csendesen,
ne tudd meg, hogy a szivemen
miféle bánat ég.
Ne kérdezd, hogy hol s merre jár
a testvérkéd és mit csinál,
mert hová ő ment, onnan vissza
soha, soha nem jöhet már.

Csak amikor a zaj elül,
akkor sírok én itt belül.
Mert hozzám, néha mégis eljön.
De igazán, hiába várom,
mert túl van ő a rónaságon.

Ezért kicsim, csak aludj csendben.
s ne kérdezd, hogy az én szivem-
[ben,
hol testvérkédet siratom,
miért van oly nagy siralom.
Ne kérdezd, ő hol s merre jár,
mert ahová ment, onnan vissza
már soha, soha nem talál.

SZÁSZ MARIANNE

Edvi Illés Aladár

Vród
z

I.)

Nagyjmagy művészet.

100 év frakt.
és fest.

75. l.
36. t

1941

Edvi Illés Aladár: Sopron.
(Műcsarnok, Téli tárlat.)

ivat lett a „művészetükből".

Rá kell mutatnunk a közelmúlt tévedéseire, rra az egészségtelen kilengésre a képzőművészet erén, mely nemcsak a művészetet állítja be hanis színben, de a közönség felfogásában olyan onfuziót keltett, mely a közönség közönyét válotta ki, nem tudván most már, merre forduljon, inek higyjen, mert még a sajtó is — a divatnak ódolva — hajlandó volt minden kezdésnek, célt évesztett újításnak propagandát csinálni. Ezt látva közönsé , tájékozatlanságában a legnagyobb közönnyel fordult el a képzőművészetektől, a kiállíásokat alig látog tta és nem lévén biztos a mű értékében, vásárlásait beszüntette.

Mint egy rossz álomra, úgy kell erre az időre visszatekintenünk, melyet átéltünk, tanulságait levontuk és megpróbáljuk azt a magyar képzőművészet javára fordítani.

Talán szükséges is volt ez a harc, a művészi erőknek ez az összecsapása, ez a szellemi infekció, mert csak így volt mód reá, hogy a gyógyulás útjára térjünk és a tiszta, a valóság alapján álló, örökéletű és soha el nem évülő, múltban és jövőben is megérthető és minden egészséges lelket gyönyörködtető művészet vezető szerepét betöltse.

A téli tárlat komoly iránya megmutatja, mi az igazi érték a magyar képzőművészetben.

A magyar képzőművészet fája dús, sok gyümölcsöt termő, de csak az érettnek és időtállónak van értéke és jól kell vigyáznunk nemzeti kincsünket képező kiforrott és megérett képzőművé-

Edvi Illés Aladár

Alföldi táj-c. képe
repr

Művészet 2 1936.

1. sz. 16. l.

HANGOS

k

néma és hangadó

TINTA

Edvi Illés Aladár

Kalotaszegi varróleányok c. képe repr.

Művészet 1940. 33. ?. 40, 41. l. képek

Elhagyott kőbánya c. képe repr.

u. o. 41. l.

jobb alsó lábszáron) nem tesz valószínűvé. Inkább másolatnak tartjuk e szobrot a római császárság korából, bár némi nyers frisseségével különbözik a szokásos római másolatoktól.

Paul Arndt: Grieche im Himation. IV.—III. Jahrhundert vor Chr. Römische Kopie.

9. ANTIOCHIAI TYCHE.

Márvány. Magassága plinthusszal 47 cm. A tagolt plinthus szélessége 27 cm. Hiányzik a fej a nyakkal, a jobb alsókar, a jobb láb és a szobortalp előrészéről Orontes alakja. Minde hiányzó részek külön márványdarabokból faragva fémszögekkel voltak megerősítve. A fémszögek egy része még meg is van. Kisebb sérülések a bal mellen, a ruhahajtékokon és a sziklán. Feltűnőek a hajtékok hátán több helyen előforduló félhold alakú kivájások. Lehet, hogy — amint Paul Arndt

Edvi Illés Aladár

Haratérő birkanyáj
c. képe repr.

Művészet. 1941. 38. n.
22. l.

10891.

fordul, de visszanéz, tojásdad me-
ki egyenruhát visel, válravetett
lett meg a mellen érdemkereszttel
zül némelyiknek szallagját is vise-

ch
öhmen.

. Radmansdorf Lith:
in Wien.

. 14.5: 10.6 cm.

16-904

Edvi Illés Aladár

Művészet 1915. 470

a télitárlat

Magyar Művészet

1925. 169, 284, 583

– 1926. 126

– 1927. 166, 618

– 1928. 280, 399

Esterházy Ágnes V. 4.

– Antal V. 5.

Edvi Illés Aladár

festő

írod

Mihalik Sándor:

Öt év műemlékvédelme és museumi munkája. (1938 – 1943.) Uj Magyar Museum. 1943. III. k. II. f. 206. l.

Edvi Illés Aladár

wód

Mihalik Sándor:

A Kassai Múzeum újabb Rákóczi-weklyéi. Új Magyar Museum. I. k. 1942.

1. füzet. 75. l.

76. l.

Edvi Illés Aladár

Magyar Nemzeti Múzeum
1939. 2. 27.

Reggeli napsütés, Edvi Illés Aladár olajfestménye
(Műcsarnok, Derü a művészetben)

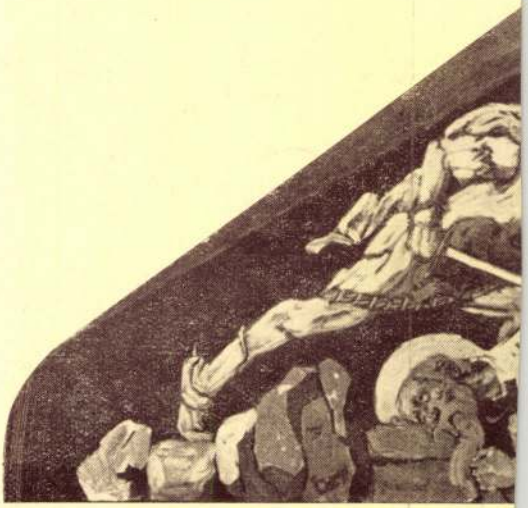

Szent G

Edvi Illés Aladár

Szélmalmok Szolnok
határában, olajf.
Repr.

Nagyjenagy 36. tábla.

Vátiroe

MM.

1925. 169. l. (~~[illegible]~~ GMKT. díjai (vásárpénztár díja)

284. l. (kiüvés, etünk a külföldön) Berlin

583. l. (kiállitások vidéken (Szombathely)

1926. 126. l. (kiállitások, Eger)

1927. 618. l. kép

1930. 230. l. (Kiüv. élet és erod.)

Edvi Illés Aladár

vád z Lázár Wolfner gyűjt

B: Ea m. gyűjt. 1922

99. l. 102, 103. t

Ötös csoportkép.

E lapon Helfy Jgnácz képe k
Nándor, alól pedig Kossuth Feren
jásdad medaillonban. Jelzése aló

Czinkogr.,

Szn.
703

Edvi Illés Aladár

1) Delelő ökrök
2) Bomlás

Kopp

Bp tito. uj tusz. kiáll

MAGYAR MŰVESZET

1937. 29. l.

1720

77

Edvi Illés Aladár

Lvód

Lux Kálmán dr:

Rákóczi vodostói ebédlőhára.

Szépművészet

1943. 7. l.

Győr, szeretegyház.

43.

ágos Bizottsága

ny { száma: 300 / 1943
kelte: I. 25. 1943
beérkezése: I. 26. 1943

ek száma:

elintézett szám:

áma:

záma:

sta:

Edvi Illés Aladár

leő életrajz

lásd

Karczagmagyállam

438 – 440 h.

Edvi Illés Aladár

és felesége

Koll. kiáll. 1931. dec.

Győrben –

Írod

z

Kató Sándor =

Képzőművészeti hamle –

Győri hamle

1932. 66. l.

kiállítási Kalauz, 1882. 8. l. — DANKO JÓZSEF: Vetus Hymnarium Ecclesiasticum Hungariae 1893. 28. sz. — ORTVAY T.: Pozsony város története.

100 pl. = 5000

1000 = 10.000

10 500

10 5000

10 50.000

Edvi Illés Aladár

M.)

Horváth Megjegyzések

a képzm.-i vitáros 46, 47. l. (Kéjel)

1952

36 } 129.

I.

A benti könyvek kötésre kiadatván

ad acta.

Bpest, 1936. junius 22

Sz.

K. Lesznyi

1936 VI. 24.

II.

Kiadatik Borbély József min. számtanácsos úrnak arral, hogy a benti nyugta

VI/27

Edvi Illés Aladár

vód

Elek Artur:

A Mücsarnok tavaszi tárlata.

Ujság. 1940. ápr. 20

1904. X. 7.

Békéscsaba

A főfelügyelőség 1903 évi jelentése (752/1904.)

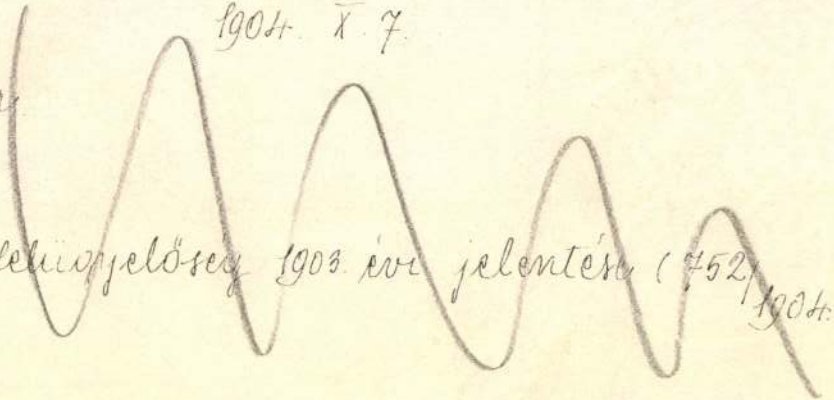

Edvi Illés. Aladár
festő

Fővárosi Lapok 1895. ápr. 6., 1091. old.
(Műrészetek.)

Kalmár

Edvi-Illés Aladár
festő

Tőrácsi Lajos 1895. jun. 7., 1799. old.
(Művészetek. Képzőművészeti összöndijak.)

Kalmán

Edvi-Illés Aladár
festő

Fővárosi Lapok 1896. márc. 30. s 6. old.
(Műnészetek. Albumlapok.)

Kalmán

Edvi Illés Aladár
fordító

Fővárosi Lapok 1896. ápr. 20., 3. old.
(A képzőművészeti társulat közgyűlése)

Kalmár

Edvi Illés Aladár

ivad

Gellő Madarát

141. l.

3 cotired

Tört. életrajzokban

1932

SIÓFOK
1941 NOV. 16. 17.
MAGYAR KIR. POSTA
4f
6f

Edvi Illés Aladár

rend

Dívald 1927

177. l –

M. mův. tříd
tit. 4 to. hrad
117. b.
(327)

2048-909-10
1660-909-14
Olvasó-terem.

178. Tüzoltó-készülék.

piros

Egy darab Minimax teljes felszereléssel.
Ára.....60.00 K

Szállította a Magyar Minimax gyári részvénytársaság 1908: I. 20-án (85-908). -- Kifizettetett 1908: I. 28-án a 40 sz. nyugtára. -- Elszámoltatott 1908: IV. 26-án 716 sz. alatt.

Edvi Illés Aladár

rod

Bury, Adrian:

Water-colour painting of to-day. London, The Studio Ltd. 1937.

Emlitve,

MAGYAR IPARMŰVESZET

1937. 112. l.

Edvi Illés Aladár

írod

z

Csánky Dénes:

Erdély az újabbkori magyar festészetben.

Művészeti hetek.

Kolozsvár 1942.

34. l

14

Edvi Illés Aladár

Buzáskorsi

Biró József

A marosvásárhelyi képtár –

MAGYAR MUVESZET

1937. 178 l.

Edvi Illésztladár

megírva

erőd

a

Berztájképfestés

188. l. a 17.

Sz-ban

1910

irodalom

és éltrajz.

3191

fordulva, pálmáktól körülvett tojásdad me-
a talapzaton kardok, pisztolyok s keztyük is
fürtjei vállaira omlanak, bajusza s szakála
ltözve s csokorra kötött nyakkendőjének
nak. Felirata a kép alatt czimertől meg-

Fürst... und Herr Herr LEOPOLD
d zu Mon... tecuculi, Herr der Freyen Herr=
erburg... Gleyß und Haindorff, Ritter des
St. Jacob... Dero Röm: Kays: Matt: Würcklicher
ltmeister u... Bestellter Obrister über ein Regint:
Cürasier etc."

ésetei a vonalkeretnek 17.7 : 14.2 Cm.

191.

hleucht ender Kriegs Helm. Nürnberg. J. Chr.
8. II. r. 375.

Edvi Illés Aladár

életrajz

irod

Csókássy 75. l.

Weinberger István.

Derékig látható és sz
arany érdemkereszt disziti.
nyakkendő, kivágott mellény
rövid, szemüvegének zsinórja
ISTVÁN, Budapest főváros ga
kereszt tulajdonosa stb.

Könyomat, magassága

Jegyzet: Megjelent
4. számában 1835 márczius h

Szn. 128
1641-90

Edvi Illés Aladár

Mův-i ~~[illegible]~~ kiáll. ~~[illegible]~~ kultföldön az

l. Dery 1927. évben 1928

l. nérmutatás

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után . . .

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

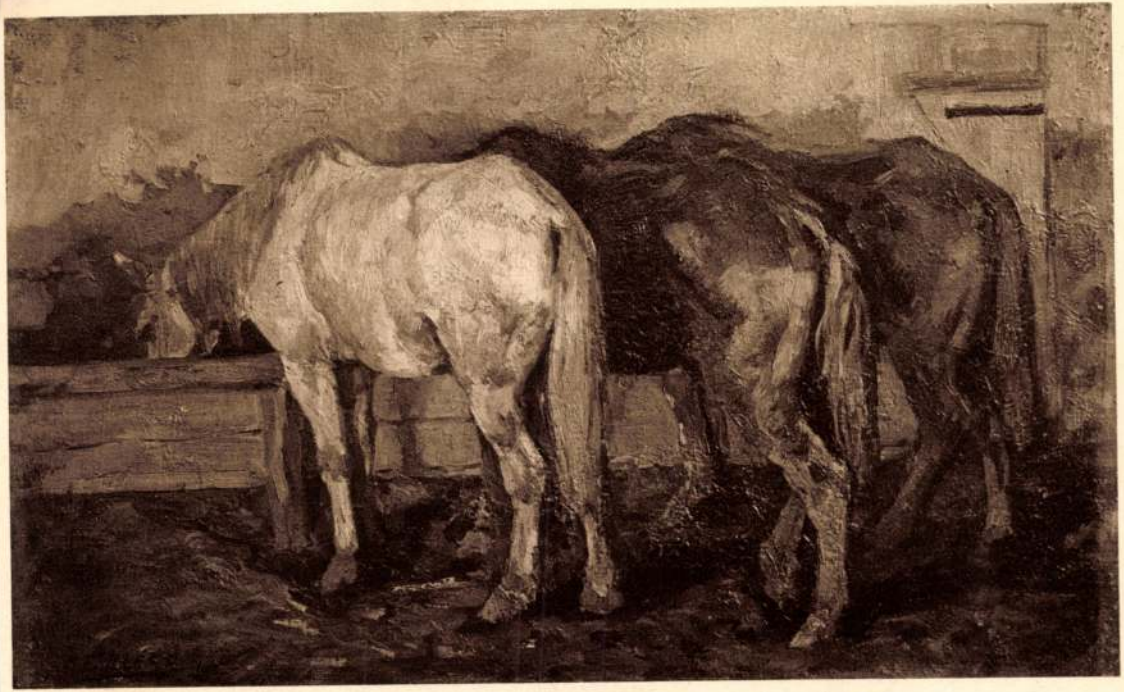

EDVI ILLÉS ALADÁR: LOVAK AZ ISTÁLLÓBAN

Műcsarnok 1932 febr. – márc. K.

BADITZ OTTÓ: AZ ELITÉLT

MAGYARORSZÁG „NAGY ÖREGEI"

EDVI ILLÉS ALADÁR

A Flórián térről az óbudai hegyekre kapaszkodó autóbusz második stációja a bérvilla előtt van, ahol az ismert művész-házaspár alig két év előtt rakott új fészket. Elég magasan az egyre nagyobbat nyújtózó város fölött, de azért mégsem sasfészket. Mégcsak nem is műterem-lakást rendeztek be, hanem békés családi otthont, melynek tágas, levegős szobáiban három nemzedék találja jól magát.

A 87 éves fehérfürtű mester Lyka Károlyhoz, nevezetes kortársához, az európai hírű művészeti íróéhoz hasonló, csaknem egybefonódó bajuszt és kis szakállt visel, s amint megszólal, ugyanaz a világ és a dolgok fölé emelkedett, megbékélten bölcs, de azért huncutkodón évődő mosoly villan át az arcán és búvik el bajusza-szakálla csillogó szálai között, amelyik Lyka tekintetében játszadozik. Aminthogy — bármennyire ellentétesnek tűnik is életszemléletük — a művészet végső célját illetően ugyanazt a véleményt fejezik ki a mosolyuk, amit Edvi Illés Aladár még alá is húz egy Longfellow-idézettel: *„Csak egy életünk van ezen a földön. Nekünk kell azt szépné tennünk, de úgy hogy a magunkéval mások életét is megszépítsük."*

Angolul mondja el az amerikai költő versét. Hét nyelvet tanult meg, egyedül, szótár és nyelvtan segítségével, hogy eredetiben olvashassa a világirodalom nagy költői alkotásait. Tizennégyéves korában került kezébe Bérczy Károly Anvegin-fordítása s annyira feltüzelte érdeklődését, hogy tüstént az orosz nyelv tanulmányozásának látott. Egy év múltán könyv nélkül sóhajtotta már el Tatjana levelét.

A versek iránti lelkesedést kedvenc tanára, Lehr Albert, a híres nyelvész, Arany János Toldijának buzgó magyarázója, keltette fel benne. Addig csak rajzolt, még a játék sem érdekelte. Nem is kapott, kért más ajándékot, mint papírt, ceruzát, színes krétát, rajzmintákat. Nyilván édesapjától örökölte a tehetségét, aki jogot végzett és a Földhitelintézetben patvaristáskodott, de amikor váratlanul s fiatalon meghalt, hagyatékában nem maradt más, csak néhány vastag, telerajzolt füzet.

— Apám halála után megoldódott életem, pályám egyetlen konfliktusa — emlékezik fehér fejjel diákkora pályaválasztási

problémájára. — *Addig nem tudtam eldönteni, festő legyek, vagy magyar nyelv és irodalom-tanár. Mint árva fiúnak, mielőbb kenyeret kellett keresnem, eldöntöttem tehát, hogy rajztanár leszek, mert ezt a diplomát két évvel előbb lehetett megszereznem. Huszonkettedik születésnapom előtt tanáraim, Greguss János és Székely Bertalan kezembe is adták a rajztanári oklevelet. De hozzá az állami ösztöndíjat is, mely lehetővé tette, hogy Párizsba mehessek a Julian-akadémiára. Három évig voltam a növendéke.*

Párizsban akkor, a XIX. század utolsó évtizedében, már minden más művészeti irányt háttérbe kergetett Manet és társai diadalmas impresszionizmusa. Nem maradt hatástalan egyetlen modern festőre sem: gazdagította, felszabadította tehetségüket, de egyúttal befolyásolta, eredetiségüket veszélyeztette is. Olyan nagy egyéniségek is, mint a mi Ripp-Rónaink, Vaszarynk, Csók Istvánunk, egy ideig a nagy francia impresszionisták szemével látták a festői világot s követték kifejezési jellegzetességüket. Edvi Illés Aladár a ritka kivételek közé tartozott, akik a művészi forrongás Párizsában pillanatra sem adták fel egyéniségüket.

— Fiatal voltam, minden változásra, újra szomjas, miért nem sodort mégsem magával a nagy áradás? — teszi fel a kérdést önmagának most, hatvan év tűntével, mikor a francia impresszionisták már bevonultak a halhatatlan klasszikusok panteonjába. *— A töretlen utat kerestem én is, de nem mindenáron, mert mind az irodalomban, zenében, a festészetben voltak ideáljaim, akik imponáltak a bölcsességre, az igazak a szépség örök s a legnagyobbnak tetsző művészeti formák újnak tűnt egykor. Ezért is ragaszkodtam a hagyományhoz s a magam egyszerű formanyelvhitvallásához is. Akkor éreztem harmonikusan, a magam választotta művészi eszközökkel tudom kifejezni belső világomat, csak úgy valósíthattam meg előítélet nélkül tanulmányaimat mind a klasszikus, mind az impresszionista festőknek köszönhetem, hogy mertem hallgatni a természet hívó szavára s nem a műteremben festettem többé, hanem kint a szabadban, a ragyogó napfényben. Most öregségemben is a hegyet, erdőt járom. Éppen csak csalok egy kicsit, vagy mint feleségem finomabban mondja, engedményt teszek a magas koromnak. Építészfiam szerkesztett egy összeállítható festővitrint, ezt velem együtt öreg autójára teszi, s ha kedvemre való tájat, témát találok, összerakja. Vitrinem védelmében a nagy hidegek beálltáig a szabadban dolgozhatok. Ennek az ügyes újításnak is köszönhetem, hogy ebben a 87. évemben több képet festettem, mint az utolsó húsz esztendő során bármikor.*

Bíráló szemmel mutatja be új alkotásait. Amelyiket nem talált eléggé sikerültnek, hirtelen mozdulattal fordítja a falnak. A rostálás után is, hússzal több új kép vár bírálatot, elismerést. Néhány közülük nem itt a hegyekben, Hollandiában készült, ahol tavaly nagysikerű kiállításon mutatta be képeit, rajzait, vízfestményeit.

— Az akvarell a művészeti anyanyelvem. Azzal kezdtem pályámat, úgy érzem, ezzel tudom leginkább kifejezni, amit akarok — summázza művészi életútja eredményeit. De közben néhány, a nyáron alkotott olajfestményére mutat: a virággal búcsúzó, bágyadó őszi tájra, a dömsödi gyógyszerész merész megoldással festett portréjára, falusi tájakra, kopaszodó hegyhátra, pajtákra, ólakra, istállóba kötött jövérű lovakra, holland kertekre.

Pályájáról, sikereiről kérdezzük. Szélesebbre terül a mosoly a bajusza felett.

— *Születtem hetvenben, újjászülettem Hatvanban* — tréfálkozik. — *ott, a hatvani vasútállomáson kértem meg jövendő sógoromtól a feleségem kezét. A jegygyűrűt már a vasúti kocsiban húztam az ujjára, amikor elindult velünk a vonat a feleségemék pátriája, Jászberény felé. Itt festettem később „Delelő ökrök a nyári jászolnál" című híressé vált képemet, a szomszéd Jászteleken pedig szívemhez legközelebb álló vízfestményemet, mely „Hadifogoly otthona" címen kapott aranyérmet. Ezeket a sikereket is feleségem inspirációjának köszönhetem, mint mindent, ami szép volt az életemben. Amikor megismertem, a tanítványom volt. Attól kezdve, hogy a feleségem lett, én tanultam tőle. Nagyszerű portréfestő volt, jóval erősebb tehetség nálam. Ha megközelítően akkora akaraterő, alkotóvágy feszíti, mint engem, most ennek a rólam formálódó írásnak minden betűje csak róla, az ő művészetéről szólna. Ez egyben tanulság és figyelmeztetés a fiataloknak: nagy szorgalom, akaraterő, sok mindent pótol, de a kitartás és szorgalom hiányát a tehetség sem ellensúlyozhatja.*

Bármily boldog és zavartalan volt Edvi Illés Aladár élete, ha el is halmozták itthon és külföldön elismeréssel, sok-sok kitüntetéssel, mégiscsak a munkában való elmerülés volt a legnagyobb gyönyörűsége. Így halmozódhatott fel benne annyi tapasztalat, tudás, hogy abban a korban, amikor más művész keze bizonytalanná lesz, könnyed biztonsággal, szinte játszva oldja meg a maga elé tűzött új, nehéz művészi problémákat, feladatokat. Érthető tehát, hogy művészeti közvéleményünk nagy várakozással tekint az ősz mester ez évi gyűjteményes kiállítása elé, ahol 350 régi alkotásán kívül legújabb képei is közönségünk elé kerülnek.

Lengyel István

Népszabadság.
1958. jan. 12.

19—20. szám. LXI. kötet. Budapest, 1927 május 22.

A MAGYAR MÉRNÖK- ÉS ÉPÍTÉSZ-EGYLET KÖZLÖNYE

A BUDAPESTI MÉRNÖKI KAMARA HIVATALOS LAPJA.

Mellékletei: „A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönyének Havifüzetei", a „Technika és Közgazdaság" és az „Ipari Szabványosítás". Hozza a „Magyar Ipari Szabványosító Bizottság" hivatalos közleményeit és szabványtervezeteit.

TARTALOM: Edvi Illés Aladár †. 105. l. — **A vízüveg alkalmazása a francia útépítésben.** *Just Kornél.* 107. l.
SZEMLE: A német birodalmi vasutak gőzturbinás gyorsvonati mozdonya. *Marusák Dezső.* 111. l. — Primärkristályszemcsék a chrom-nickel-acélban, jelentőségük a hibahelyek tekintetében. *Th. A.* 112. l. — A rézzel ötvözött Thomas- és Siemens—Martin-acél ellenállása a rozsdásodással és a korrozióval szemben. *Th. A.* 112. l. — A detroiti városi gőzfűtőüzemek új gőzkazántelepe. *Fináczy.* 112. l.
SZAKIRODALOM: Könyvismertetések, bírálatok. Rovatvezető: *Dr. Lósy-Schmidt Ede.* Modern utak építése. Írta: *Király Kálmán.* Ism.: *Sámy Sándor.* 112. l. — Technikatörténeti gyüjteménytárunk gyarapodása 1927-ben. 113. l.
EGYLETI KÖZLEMÉNYEK: Edvi Illés Aladár ravatalánál. 113. l. — Személyi hírek. 115. l. — Személyi hír. 115. l. — Dr. Weltmann Mór. 115. l. — Tervpályázati eredmény. 116. l.
A BUDAPESTI MÉRNÖKI KAMARA KÖZLEMÉNYEI: A Kamara rendes (VIII.) közgyűlése. 116. l. — A Budapesti Mérnöki Kamara választmányának 70. üléséből. 116. l. — Hirdetés tagfelvételről. 116. l. — Elhalálozott tagok. 116. l. — Névhelyesbítés. 116. l. — Gondnoki kirendelés. 116. l. — Jogerőssé vált fegyelmi határozat. 116. l.

EDVI ILLÉS ALADÁR †

Egyesületünk hatvanéves épületének viharverte oromzatáról ritka nemes faragású díszt sodort le a sors forgószele a közelmult napokban. *Edvi Illés Aladár* Egyesületünknek 1886 óta rendes, 1924 óta tiszteletbeli tagja, Közlönyének az 1892—1917-ig tartó negyedszázadon keresztül szerkesztője, Tanácsának több cikluson keresztül ismételten megválasztott tagja s 1925. évben megalakított Közgazdasági Osztályának haláláig elnöke, rövid de kínos szenvedés után folyó évi április hó 24-én elköltözött az élők sorából. A gyilkos kór váratlanul roppantotta össze erejét. Akarata eleinte diadalmasan látszott megküzdeni a fizikumát hatalmába ejtő betegséggel. Alig kéthetes kórházi kezelés után hazavitette magát s családjának odaadó, gondos ápolása mellett csakhamar talpraállott. Alighogy túl volt a lábbadozáson kötelességtudása nem hagyta nyugodni otthonában. Bejárt minisztériumába, bejárt Egyesületünkbe s résztvett a legkülönbözőbb tárgyalásokon. Akarata még bizakodó volt, de szemeiben ott ült a halálos fáradtság révedező tekintete, mígnem beteljesedett rajta a sors. Kidült s vele egy élményekben, tudásban, alkotásokban és érzésekben csodálatosan gazdag élet költözött el közülünk. Egyénisége nemcsak Egyesületünknek s a mérnöktársadalomnak volt értékes alakja, de számot tett a közélet porondján is, nem annyira hangos és kiabáló szereplésével, mint sokoldalú és nagy tudásával, emberséges finom lelkületével s kiapadhatatlan, derűs humorával. Egy hova-tovább ritkuló *típus* tünt el vele, az immáron oly szűkre szabott magyar glóbus horizontjáról, amilyent még az a fejlődésében és forrongásában oly gazdag kor is keveset ismert, amelynek neveltje volt s amely az integer Magyarországot ismerte boldog hazájául. Valóságos polihistor volt a szó igazi értelmében. Szaktanulmányai a gépészmérnöki pályára képesítették, de alapos gépészmérnöki tudása mellett hivatalos pályáján, mint tanár, elsőrendű kohásszá fejlődött. Tudása azonban e téren sem állapodott meg a technológiai ismeretek szűkebben szabott határainál, hanem e tárgykör mélyebb perspektiváinak feltárására vágyott, akkor amikor a vasipar ó- és középkori ismertetéséről, valamint a hazai vasipar egyes ágainak történetéről értékes tanulmányokat közölt. Szépért rajongó lelke a vasipari termelés és alkotások a mindennapi tömegszükségletekkel foglalkozó szárazabb és ridegebb területeinek ismertetése mellett nagy szeretettel fordult a vasműves alkotások felé. A magyar vasművesség műremekeit felkutatva s a külföldi remekművekkel összehasonlítva külön kötetben s a *Mintalapokban* ismertette. Bámulatos rajzoló készsége sokban hozzájárult ezeknek az irodalmi vállalkozásainak sikeréhez. Edvi Illés Aladár otthonosan mozgott a fémkohászat és fémfeldolgozó iparok területén, valamint az épületegészségügyi berendezések szakmájában is, s akkor amikor az Elektrotechnika mint tudomány kibontakozni kezd, ezen a téren is sikerrel próbálkozik s Egyletünk könyvkiadó vállalatának programmja keretében az *Elektrochemiáról* ír értékes könyvet. Meglett férfikorának jól megalapozott tudása és sokoldalú tapasztalatai pályája vége felé mindinkább a legkomolyabb iparstatisztikai és közgazdasági búvárlatok felé terelik, de közbe marad ideje régészeti kutatásokra, Árpád vélt sírjának a hainburgi kurgánban való felderítésére is.

Emellett a könyvbarát kiirthatatlan szenvedélyével gyűjti a sajtótermékeket. Szabad idejének minden pillanata antiquariumokban s dolgozó szobájának könyvhegyei között telik el. Könyvtára, amelyet részben budapesti lakásán, részben a m. kir. áll. felsőipariskolán számára fenntartott dolgozószobájában, túlnyomó részben azonban nógrádverőcei tusculanumában helyezett el, megközelíti a 30,000 kötetet. A bányászat és kohászat legrégibb kiadványait s a legkülönbözőbb monografiákat felölelő gyűjteményei páratlanok a maguk nemében. Értékes gyűjteménye van budapesti tájképmetszetekből s a világsajtó karrikaturáiból. Gyűjtött érmeket s metszett üvegeket is. Lelkének, tudásának

e sokoldalúságából táplálkozott bizonyára derűs, magyaros zamatú, kiapadhatatlan humora is, sőt Edvi Illés Aladár a múzsákkal is szívesen pajtáskodott s különösen a víg múzsának áldozott.

Társas összejövetelekre szerzett utolérhetetlen *alkalmi rigmusai* a maguk pajzánul csengő-bongó rímeikkel, szellemes szójátékaikkal és fordulataikkal hányunknak szereztek könyeket fakasztó, kacagtató örömöket, s mindezt mennyi közvetetlenséggel, mennyi szeretetreméltó bonhómiával tette. Ilyen pazarul a maga szellemi kincseivel csak az bánhatott, kinek az Isten boldog osztályrészeül juttatta azt a tudatot, hogy kincseinek tárháza kiapadhatatlan. Ilyen bőkezű volt családjával s egyetlen kis unokájával szemben is, kit a bálványozásig szeretett és dédelgetett.

Egyletünk történetében Edvi Illés Aladár nevét nem annyira reprezentatív állásokban vitt szereplésével, mint inkább szerkesztői és írói tevékenységével tette emlékezetessé és örök időkre maradandóvá.

A Közlöny szerkesztését Szily Kálmán, Ambrózovics Béla, Lipthay Sándor és Ney Béla nagynevű elődeinek súlyos örökségeként 1892-ben veszi át s az eredetileg nagy nyolcadrét alakban megjelenő folyóiratot mai negyedrét alakjára s terjedelmében és nyelvezetében is számottevővé fejleszti. Munkásságának eredményeiről a Közlöny virágkorát jelentő 1912, 1913 és a csonka 1914. évi kötetei számolnak be a maguk 850 l.-ot meghaladó terjedelmükkel, nagyszerű tipográfiai köntösükkel és pompás illusztrációikkal. A Közlöny szerkesztésétől 1917 végén, 25 évi ernyedetlen munkásság után, csak akkor válik meg, amikor látásának megfogyatkozásával a szerkesztéssel járó munkatömeg végzésére magát már gyengének, fáradtnak érzi. Huszonötéves szerkesztői munkásságának elismeréseül, amelynek legkimagaslóbb érdeme a magyar műszaki nyelv kiformálásán való szorgos, purifikáló munkálkodása volt, a nagyválasztmány határozatából képét székházunk arcképcsarnoka számára megfestették, 1922 márc. 19-én pedig a nagyválasztmány javaslatára a közgyűlés Edvi Illés Aladárnak *Magyarország Közgazdasági Térképekben* című munkájáért, melyet Halász Albert kartársunkkal a trianoni békediktátum igazságtalanságainak és tarthatatlanságának nemzetközi megismertetésére szerzett, külön határozattal a legnagyobb egyleti kitüntetést, az Egyleti aranyérmet ítélte oda.

Ebben a műben, a nyugati végek védelmére telepített besenyők kései unokája, kezében tollal kelt védelmére azoknak az ezeréves határoknak, a melyekért ősei csákánnyal és karddal hadakoztak. A kéz immáron kihült, a toll kihullott belőle, de az összes világnyelveken megjelent koszorúzott mű, a maga beszédes térképeivel lebirhatatlan erővel hirdeti időtlen-időkig ezer éves határainkhoz való szent jogunk elvitathatatlanságát. Közlönyünk egy negyedszázad technikai fejlődéséről beszámoló vaskos kötetei pedig, amelyek az ő magyar lelkének áldozatos munkájából a magyar műszaki nyelv ősforrásaivá váltak, a legkomolyabb mementó az eljövendő generációknak arra, hogy a szenthatárokra függesztve tekintetünket a legnagyobb magyar intelméről se feledkezzünk meg, mert: *Nyelvében él a nemzet.*

E befelé és kifelé szóló nagy tanításáért legyen áldott Edvi Illés Aladárnak emlékezete mindörökké közöttünk és az utánunk következők között.

*

Edvi Illés Aladár régi magyar nemesi család sarjaként 1858 jan. 6-án, a sopronmegyei Kapuvárott született. Középiskolai tanulmányait 1873/74-ben a soproni reáliskolában végezte, majd az 1874/75. és 1875/76. tanévben a budapesti kir. József műegyetem egyetemes osztályát látogatta, az 1876/77. évben a 76. sorgyalogezred kötelékében önkéntes szolgálatának tett eleget, 1877 decemberében tartalékos hadnagynak nevezték ki.

Az 1877. évi téli és 1878. évi nyári félévben a müncheni bajor kir. műegyetem gépészmérnöki osztályának volt hallgatója. Az 1880/81. tanévre az *aacheni* kir. rajna—westfáliai technikai főiskola gépészmérnöki osztályába iratkozott be s itt 1881 júliusában oklevelet szerzett. 1881 szeptemberében a Ganz és Társa vasöntő és gépgyár rt. budai gépgyárában alkalmazták, 1882 jan. 25-én a közoktatásügyi miniszter a budapesti áll. középipartanoda igazgatója mellé segéddé, 1884-ben rendkívüli tanárrá, 1885-ben pedig rendes tanárrá nevezi ki. 1898-ban a M. kir. Technológiai Iparmúzeum szakértője lesz.

Az időközben áll. felsőipariskolává átszervezett ipartanoda és Technológiai Iparmúzeum kötelékében bőséges alkalma nyílott az iparfejlesztés és iparoktatás szolgálati ágazatainak legalaposabb megismerésére. A 90-es évekkel kibontakozó erőteljes iparfejlesztő politika erre különösen bőséges alkalmat nyujtott. Sokoldalú és szinte kimeríthetetlen tudásának elmélyülésében jelentős szerepet játszhatott az a körülmény is, hogy pályafutása alatt alig volt Magyarországon, vagy Magyarország részvételével megtartott olyan ipari, avagy az iparral csak némi vonatkozásban álló kiállítás, amelynek rendezésébe több-kevesebb intenzitással bele nem folyt volna. Óriási, enciklopedikusnak mondható ismeretbeli készültsége s többirányú értékes gyűjtőszenvedélye is alighanem e kiállításokból táplálkozott és izmosodott meg arra a mértékre, a mely ismerőit mindenkor tiszteletteljes bámulattal töltötte el.

Edvi Illés Aladár már az 1885. évi budapesti országos általános kiállításnak szakértő bizottságában szerepet játszott. Értékes tevékenységet fejtett ki az 1896. évi ezredéves kiállítás rendezésében, mint az egyik ipari csoport bizottságának tagja, előadója és csoportbiztosa, majd mint az 1900. évi párizsi nemzetközi kiállítás magyar csoportjának egyik rendezője és jurytagja. E tevékenységeért külön királyi elismerésben is volt része. E nagyobbszabású kiállításokon kívül, melyek mindmegannyi kitünő alkalom volt Edvi Illés Aladár sokoldalú szaktudásának és szervezőképességének érvényesülésére a hazai speciális jellegű és vidéki kiállítások egész sorozatának rendezésébe kapcsolják bele.

Így az 1900. évi pozsonyi II. mezőgazdasági kiállításon az V. főcsoport jury-tagjaként szerepelt, részt vesz az 1906. évi vas- és fémipari kiállítás rendezésében s az ezt tanulmányozó *kínai bizottság* fogadásában és kalauzolásában, amiért utóbb a kínai duplasárkány-rend II. osztályával tüntették ki. Az 1906. évi milánói, az 1907. évi orsz. pécsi mezőgazdasági és ipari, az 1907. évi budapesti nemzetközi sütő-, cukrász- és rokonipari, az 1907. évi nemzetközi balesetügyi, iparegészségügyi és munkásjóléti, az 1909. évi bécsi nemzetközi vadászati, az 1911 évi nemzetközi vas- és gépipari ujdonságok és szabadalmak kiállításaival kapcsolatban, hol a rendező-bizottságok, hol a bíráló-bizottságok névsorán ismételten találkozunk nevével.

Különböző nemzetközi kongresszusokon, így a Nemzetközi Anyagvizsgáló Egylet 1909. évi koppenhágai kongresszusán, az 1910. évi budapesti és 1911. évi bécsi hűtőipari kongresszusokon a kormányt képviseli. Több ízben vesz részt hivatalos kiküldetésben külföldi és belföldi tanulmányutakon. Így 1883-ban Amerika és Németország —, 1898-ban a székelyföld vasiparát, 1901-ben szászsebesi hámoripart, 1903-ban az aradi közműhelytelepet és az Ausszigi — kiállítást, 1904-ben Torockó vasiparát, 1905-ben a Saint Luisban rendezett világkiállítást tanulmányozza, 1908 és 1909-ben vámügyi tanulmányokat tesz s ugyancsak 1909-ben megtekinti a szászországi Aue-beli szakiskolát. 1899-ben Steierország kasza- és sarlóiparát, 1909-ben Németország vizierőinek kihasználását és a liègei nemzetközi kiállítást, 1911-ben pedig a drezdai Egészségügyi kiállítást, a müncheni Deutsches Muzeumot és a bécsi Technisches Muzeumot tanulmányozza. Ugyancsak 1911-ben ő vezeti a M. Gy. O. Sz.-nak Marosvásárhelyre rendezett kirándulását.

Nem csoda, ha Edvi Illés Aladárnak ily szélesen megalapozott szaktudása s összefoglaló áttekintése az ipari viszonyok felett sulyát és tekintélyét a leghivatottabb szakkörök előtt egyre növelik. Már 1885-ben az Orsz. Iparegyesület tagjául választja. 1893-ban pedig az Orsz. Gépészegylet tiszteletbeli tagja lesz. (Közbe 1886-ban belép Egyletünkbe, 1889-ben pedig a Term. Tudományi

Társulat tagjává választják.) 1900-ban meghívják a M. Közműhelytelep Rt., Erzsébetfalva igazgatóságába. Igazgatósági helyet foglalt el a Mezőgazdasági Ipar Rt.-ban s egyik alapítója és haláláig igazgatója volt a *Pátria* nyomda és irodalmi vállalat Rt., valamint a Gazda-bank Rt.-nak. Pályájának merészen emelkedő ívelése tulajdonképpen az 1902. évvel kezdődik, amikor a keresk. miniszterium *iparfejlesztési ügyosztályába* rendelik be s ugyanakkor igazgatóvá nevezik ki. 1903-ban e beosztásában már felsőipariskolai igazgatói címet és jelleget kap, 1906-ban pedig felsőipariskolai igazgatóvá nevezik ki. Közbe 1904-ben tagja lesz az árúforgalmi statisztikai állandó értékmegállapító bizottságnak, 1905-ben pedig a vízjogi törvény módosítása tárgyában összehívott értekezletre küldik ki. 1908-ban m. oszt. tanácsosi címet kap, 1910-ben az Országos ipari és keresk. oktatási tanács ip. oktatási szakosztályának, 1913-ban pedig az Orsz. Ipartanács tagja lesz. 1912—1913-ig résztvesz az ipartörvényt előkészítő bizottság működésében. Állandó erős hivatalos elfoglaltsága közepette ő, aki már az 1898. évi ip. termelésstatisztikai felvételek feldolgozása körül elévülhetetlen érdemeket szerzett, 1914-ben megbízást kap az 1906. évi termelésstatisztikai felvételek feldolgozására is s szerkesztésében a *gyáripari monografiák* négy vaskos kötete — köztük a vas- és gépiparról szóló, legközvetlenebb közreműködésével — jelent meg. E megbizatásával egyidejűleg bízták rá a *Technikai Múzeum* létesítéséhez szükséges előmunkálatok elvégzését is.

A háborús gazdasági viszonyok a különleges megbízások egész özönét zúdítják ujból munkabíró vállaira. 1916-ban a *Kilincs biráló-bizottság* elnökévé, 1917-ben a *Kilincs hivatal* elnökévé, 1917-ben a *Vas-bizottság* alelnökévé és *Felosztó-bizottsága* elnökévé nevezik ki. 1918-ban miniszteri megbizott a *Vas-bizottságban, Öntöttvastöredék-bizottságban* és *Ócskavas-bizottságban.*

1919-ben, miután előzően a min. tanácsosi címmel ruházták fel, a keresk. miniszterium rövid életű önálló gazdaságstatisztikai osztályának főnökévé nevezik ki.

Páratlan teljesítményeinek elismeréseül a legfelsőbb helyről jövő kitüntetésekből is kivette részét.

Már 1895-ben a király a *koronás arany érdemkereszttel* tünteti ki, 1901-ben a *Ferencz József-rend* lovagkeresztjét, 1916-ban *m. kir. udvari tanácsosi* címet, 1917-ben pedig a *Ferenc József-rend középkeresztjét* kapja meg, 1922 decemberében bekövetkezett nyugdíjaztatásakor pedig a kormányzó a helyettes államtitkári címet adományozta neki.

Edvi Illés Aladár pályafutása alatt számottevő irodalmi működést fejtett ki, bár 25 évig tartó szerkesztősködése meglehetősen elvonta attól, hogy tudásához és írói készségéhez mért nagyobbszabású tudományos műveket alkothatott volna. Első dolgozatai a nyolcvanas évek közepén és végén az *Építési Iparban, Technologiai Lapokban* és *Gazdasági Mérnökben* jelennek meg, s ezek jobbadán a vas- és fémipar körébe vágó ismertetések. Közlönyünk hasábjain első dolgozata 1889-ben, majd 1890-ben *A vas történetéről* jelenik meg. Ezeket a cikkeket az 1890. évi kötetben a legnevezetesebb kohászati ujdonságokról beszámoló több komoly szakcikk követte. 1891-ben három, a vas technologiájából merített tárgyú dolgozatáért a Hollán-pályadíjak odaítélésére kiküldött bizottság a dr. Wagner Jenő felajánlotta külön 100 arany frankos díjjal tünteti ki, 1891-ben a Közlönyben már az *Elektrolizis munkájáról* is ír, közbe több népszerű tanulmánya jelenik meg a Term. Tudományi Közlönyben is.

Első irodalmi sikereinek elismeréséül bízza meg, úgy látszik, az egyleti választmány 1892-ben a Közlöny szerkesztésével, sőt 1893-ban a M. Tudományos Akadémia figyelme is felé fordul s beérkezett tervezete alapján 1000 frt-os pályadíj ellenében megbízza a *Vasipar történetének* megírásával. Ennek a megbízásának, tudomásunk szerint, megnövekedett elfoglaltságára való tekintettel már nem tehetett eleget.

1894 óta, teljes évtizeden keresztül, a kereskedelemügyi minisztérium megbízásából, majd a M. Iparművészeti Társulat felhívására tagja a *Mintalapok* szerkesztőbizottságának s a pompás mű fémipari füzeteinek összeállításában tevékeny részt vesz. 1895—96-ban az Ezredéves orsz. kiállítás katalogusának bányászati részéhez ő írja az előszót. Ugyancsak a kiállítás alkalmából ő szerkeszti 1896-ban *Budapest műszaki útmutatóját* 38 íves vaskos kötetben. 1910-ben Méhely Kálmánnal társulva, az Iparosok könyvtára számára megírja *A vasút és az ipar* című kötetet.

Edvi Illés Aladár szorgalmas munkatársa volt a *Pallas*-lexikonnak és *Révai*-nagylexikonnak is, kötetekre rúgnak különböző megbizatásairól és kiküldetéseiről irott jelentései s a legkülönbözőbb szakfolyóiratokban és napilapokban megjelent alkalmi cikkei.

Irodalmi munkásságával csaknem egyenértékű az a tevékenysége, amit mint tanár 45 éves működése alatt tanügyi téren fejtett ki, s amely tevékenysége a végén a műegyetemi rk. tanári székbe segítette.

Nemes magyar szíve, törhetetlen akarata, szorgalmatudása és munkakészsége szolgáljon ragyogó például azoknak a generációknak, amelyek szavát a kathedrá, ról hallgathatták.

A vízüveg alkalmazása a francia útépítésben.

JUST KORNÉL.*

Résumé: Après une éxplication, tenant compte du prombléme routier de la France surtout au point de vue économique, l'auteur donne une description détaillée de l'emploi du silicate de soude dans les empierrements. Il s'occupe en toutes détailles avec les résultats des différents essais, exécutés en France depuis les dernières années, qui ont eu comme but, de déterminer, en quelle façon le silicate de soude pourrait être capable de prolonger la viabilité des empierrements constituées avec de nombreuses sortes de calcaires et il y ajoute même une petite étude comparative au point de vue financiel. En terminant il s'occupe en quelques mots avec le problème routier hongrois, en montrant la voie, dans laquelle on devrait s'engager, si on ne veut pas tomber en exagérations.

Az európai államok között az utolsó évtized alatt Anglia után második helyen Franciaországban mutatkozott a legnagyobb mértékben az automobilizmus szinte hihetetlen arányú fejlődésével kapcsolatban az úthálózat ehhez a megsokszorozott forgalomhoz való alkalmazkodásának nagy problémája. A statisztika szerint ugyanis az automobilok száma Franciaországban 1923-tól 1925-ig, tehát két év alatt, közel megkétszereződött, amennyiben 447.000-ről 855.000-re nőtt és ez a szám ma már bizonyára az egymilliót is elérte. A nehézségek két irányban, úgymint technikai, de leginkább gazdasági irányban mutatkoztak. A francia állam, súlyos bel- és külföldi adósságokkal terhelve, melyek még mindig növekedőben vannak, nem volt és nincs ma sem abban a helyzetben, hogy az Egyesült-Államok mintájára egyszerűen a technikailag legtökéletesebb utat, a beton-utat vegye fejlődése alapjául, az igen nagy építési költségek miatt. Másrészt azonban fennállott az a nagy különbség is, hogy míg Amerikában teljesen új úthálózatot teremtettek, majdnem minden réginek, meglévőnek hiányában, addig itt egy a viszonyokhoz képest és a *„Ponts et Chaussées"* intézményének közel két és fél évszázados rendszeres munkájának eredményeként, jól kiépített állami úthálózat állott rendelkezésre. Az állami utaknak — *Routes Nationales* — semmi más hátrányuk nem volt, minthogy makadamburkolatuk a folyton növekvő automobil-forgalomnak helytállni nem tudott.

Elsősorban tehát ennek a meglévő burkolatnak megjavításáról, portalanításáról és állékonnyá tételéről volt szó és csak másodsorban a nagyon élénk forgalmú szakaszokon lehetett gondolni az úgynevezett *„modern"* burkolatok alkalmazására, mely alatt aszfaltot és betont kívánunk érteni. Természetesen e téren a leg-

* Szerző cikkét Párizsból juttatta szerkesztőségünkbe.

nagyobb szerep az igen sokféle, ma már általánosan ismert és elterjedt felszíni vagy keverő-eljárással alkalmazott kátrányozásnak jutott, amely mellett azonban a gázgyártásból eredő szurok, sőt a különböző bitumenemulzióknak széles alapon való kísérleti alkalmazását sem mellőzték. Minden egyes esetben azonban a gazdaságosság szempontja lényeges szerepet játszott; és pedig most már nemcsak az új létesítés befektetési költségei, hanem a nagyon érzékenyen latbaeső fenntartási költségekre való tekintettel is.

Ez a szempont vezette — a drága vasuti fuvardíj miatt — a svájci határ közelében, a Jura-hegység mészkőben igen gazdag vidékének mérnökeit arra, hogy a költséges és messziről szállított porphyr, vagy egyéb kemény és a nagyobb forgalomnak kitett makadamutakhoz felhasználható zúzott kő helyett, vízüveg[1] hozzáadásával az ottani különben túlságosan puha és nem tartós mészkövet használják fel. Az első kísérleteket[2] a már kínálkozó svájci mintára és ettől indíttatva, 1922 őszén végezték Montbéliard környékén. Az itt alkalmazott eljárási mód a következőkben vázolható.

1. *A régi úttest előkészítése.* Ez alatt az útszéleknek legalább 0·07 *m* mélységre való felcsákányozása — esetleg géperejű *felszántása* — értendő, azzal a célzattal, hogy az új réteg jobb tapadását biztosítsuk. Az esetleg talált sarat előzetesen el kell takarítani és végül az egész felületet meg kell öntözni.

2. *A burkolati anyag előkészítése és kiterítése.* Átlagban 0·04 *m* szemnagyságú zúzott mészkővel 1 m^3-es és ugyancsak mészkőből álló homokot 0·35 m^3-es rakásokban készletben kell tartani. A 0·35 m^3 mészkő-homokhoz legcélszerűbben betonkeverőgépben, 40 liter 35 Beaumé-fokos vízüveget adva, habarcsot készítünk, azután ezt a habarcsot az előzőleg vízzel alaposan megöntözött 1 m^3 zúzott kővel keverjük nagy gonddal össze, annyira, hogy végül minden kődarab habarcsréteggel legyen bevonva. Ezt a keveréket aztán a szükséges profil szerint kiterítjük.

3. *Hengerelés.* A munkát úgy osztjuk be, hogy a hengerelés legalább 40 *m* hosszú és a lehetőség szerint teljes szélességű szakaszokon folyjék. Ez a szabály azért fontos, mert a hengerre ragadó vízüveg a még nem hengerelt szakaszra való átmenetelkor, felszínében szakadásokat idéz elő.

A hengerelés két fázisát különböztetjük meg.

Első fázis. Száraz időben a henger a szélektől a tengely felé haladva futja be a szakaszt. Ilyenkor minden öntözés fölösleges, mert a keverékben levő víz elegendő az anyagok tömörítéséhez, a hengerek teljesen szárazak maradnak, felszíni felszakítástól nem kell tartanunk.

Nedves időben már előfordulhatnak a hengerekhez tapadó felsőréteg okozta felszakítások. Védekezésül megnedvesítjük a hengereket és ha még ez sem elegendő, könnyen öntözzük a hengerelt szakaszt.

Második fázis. 20—30-szoros befutás után, ha a felület már eléggé egységes, a hengert félreállítva, az úttestet öntöző-kocsival, kb. 1—1·5 liter vízet számítva m^2-enként, megöntözzük. Most újból kezdjük a hengerlést, melynek a vízzel egyesített hatására, a szilikát a felszínre emelkedik. Itt aztán a hengert követő két seprűs-munkásra van szükség. Ugyanis ez a felszínre emelkedés nagyon egyenlőtlen, kisebb-nagyobb foltok alakjában jelentkezik, amelyeket csak kézi erővel lehet kiegyenlíteni, szétosztva a felszorított folyadékot. A henger és a seprűk ilyen egyesült működését addig folytatjuk, míg az egész útfelszín egységes, könnyen fölismerhető vízüveg-bevonatot nem kap.

Ez a legutolsó fázis nagy gondot igényel, különösen a munkavezető részéről, mert a vízüveg ragadós természete könnyen kisebb-nagyobb felületi felszakításokra vezet. Ezeket, ha kisebbek, seprűvel egyenlítjük ki, ha pedig nagyobbak, meg is öntözzük, amit esetleg menetközben a hengerekkel is megteszünk, ha már nagyon beszennyeződtek.

Az új szakasz kétnapi száradás után átadható a forgalomnak. Amennyiben e közben az utat nagy eső érte volna, úgy tanácsos felszínét vízüveges oldattal megöntözni, ha pedig túlnagy a szárazság, az utat néhány napon át rendszeresen kell öntözni.

Ennél a most leírt eljárásnál 1 vezető és 7 munkásból álló csoport egy 9—12 tonnás henger és egy öntöző kocsival átlag 30 m^3 zúzott követ használt, illetőleg dolgozott fel naponként, föltételezve, hogy teljes útszélességen dolgoztak és a hengerelés után átlagos 0·07 *m* vastag réteget fektettek.

Hogy a kísérletekből kielégítő következtetéseket tudjanak levonni, azonos igénybevételnél, puha, közepes és kemény mészkövet, sőt emellett porphyrt is alkalmaztak és pedig naponkénti kb. 650 járművel megterhelt úton, melyeknek 80%-a automobil volt. Az itt tapasztalt eredmények az alábbi következtetések levonására nyujtottak alkalmat.

A kemény köveknek, tehát pl. porphyrnak vízüveggel való kezelése a burkolat élettartamára semmiféle befolyással nem volt, amivel a vízüveg felhasználhatóságának tere máris élesen szabott határokat kapott, amennyiben ezzel szemben a mészkővel készített makadam vízüvegezése, az első egyenlőtlenség, gödör jelentkezését három és félszeres időköz után engedte csak meg a közönséges eljárással szemben, ami, ha nem is jelent háromszoros élettartamot, mégis igen lényeges haladás. Az alkalmazott különböző keménységű mészköveknél pedig azt látták, hogy míg a puha kővel készült szakaszok minden gödörképződés nélkül, egyenletesen, de gyorsan koptak, addig a kemény anyagúaknál a lassúbb kopás viszont 7 hónap után már egyenetlenségekre, gödrökre vezetett. További kísérletekre várt tehát olyan közepes keménységű mészkőnek megtalálása, mely nem túlgyorsan, de egyenletesen kopik.

Ami a vízüvegnek túlajdonképeni hatását illeti, erre nem tudtak kellően határozott feleletet adni, mert meg-

[1] *A vízüveg* kovasav és alkáliák (szóda, hamuzsír) összeolvasztása által könnyen olvadó, külsőleg a közönséges üveghez hasonló szilikátot nyernek, mely forró vízben oldódik és melyet a levegő nem támad meg. A vízüveg lehet nátron-vízüveg, de lehet kálium-vízüveg vagy ezek keveréke is. Előállítására a homokot és alkálisókat, és pedig szódát, vagy hamuzsírt, csekély faszénpor hozzáadásával lángkemencékben megolvasztják és a nyert üveget, vagy mint ilyent, vagy már feloldva (33 vagy 66%) hozzák forgalomba. Jelenleg a szóda helyett az olcsóbb szulfátot kellő mennyiségű szénnel keverve használják. Vízüveget nedves úton is állíthatunk elő, olymódon, hogy porrá tört tűzkövet vagy sejtkvarcot, azaz infuzóriaföldet legsikeresebben zárt kazánban 6—8 légnyomás alatt marólúggal főznek. Ilymódon közvetlenül vízüvegoldatot nyerhetünk. Színtelenítésére kevés meszet szoktak adagolni. Miután a levegő szénsava kovasav kiválasztásával felbontja, azért zárt edényben kell tartani. Krétával és méginkább dolomitporral, igen kompakt, majdnem márvány keménységű masszát ad; ugyanígy a foszforsavas mésszel vagy magnéziával is. A vízüveg használatának mesterséges kőzetek előállításában, gyúlékony anyagok tűz elleni védelmében, továbbá kövek összeragasztásában van szerepe.

Creuzberg: Anleitung zum Gebrauch des Wasserglases. (München, 1864.) — *Zwick:* Das Wasserglas. (Zürich, 1877.) — *Krätzer:* Wasserglas und Infusorienerde. (Wien, 1886.) — A vízüveget 1818-ban Fuchs J. N. fedezte fel. A vízüveget a szappangyártásban mint pótlóanyagot is alkalmazzák.

[2] *Irodalom: Guelle* Ing. des Ponts et Chaussées. *Annales des Ponts et Chaussées.* 1923. I. 42. old. és 1923. VI. 387. old. 1924. V. 250. old. Revêtement des chaussées. Note sur l'emploi du silicate de sude comme liant. Továbbá u.-ott *Bigot.* — Note sur la mode d'execution des revêtements au silicate de soude 1926. III. 313. old. és Leroux. Les chaussées silicates en Beance Annales d. P. e. Ch. 1926. VI.

L. Geschwind: Étude sur l'emploi du silicate de soude.

Le Gavrian tanár előadásai az útépítéstanból az École Nationale des Ponts et Chaussées-n, azaz az Utak és Hidak Nemzeti Iskoláján.

Király Kálmán: Modern Utak Építése. Budapest, 1927. 69. oldalon: Nátronszilikáttal kezelt mészkőmakadamutak.

Annales de la Voirie Vicinale, Rural et Urbaine 80. évf.

Mines, Carrières, Grand Entreprise. Paris, 4. évfolyam.

Der Strassenbau. Halle a/d. Saale, 1926. évfolyam, 34. oldal.

Bogdánfy Ö.: Természettudományi Közlöny 1923 május—június, 169. oldal: Az utak bevonása vízüveggel.

lekedés által megkívánt modernizálásával még sem várhatunk már tovább.

Az útpályákat kell ugyanis átépítenünk, hogy azokat az erős gépkocsiforgalom számára alkalmassá tehessük, mert az automobilizmusnak hazánkban való rohamos terjedésével nálunk is kezd előtérbe nyomulni, főként főforgalmú utainkon a pályaburkolatok átalakításának kérdése. Az óriási arányokat öltött automobilizmus főként Nyugateurópában és Amerikában már régen az útpályák átépítésére késztette a szakköröket, valamint arra, hogy a különféle útépítési rendszerekkel, anyagokkal, tudományosan is foglalkozzanak, a próbautakon pedig ezeket gyakorlati szempontból is kipróbálják.

E tekintetben tehát a külföld részünkre már leszűrt eredményeket szolgáltat, valamint az 1909 óta e kérdésekkel foglalkozó közúti kongresszusok is igen értékes útmutatásokat adnak. Nem szükséges bővebben fejtegetnem, mennyire fontos ránk nézve a külföldön már rendszeresen alkalmazott modern útpályákra vonatkozó tapasztalati adatok összegyűjtése, e pályák előállítása módjának, valamint a kísérleti próbautak helyének és készítésének leírása és könyvben való közlése.

Király Kálmán különösen azzal érdemelte ki kartársai elismerését, hogy sok fáradságos irodalmi kutatástól, kérdezősködéstől és költséges kísérletezéstől menti fel őket. Könyvében minden újabb adatot összegyűjt és rendszerbe foglal.

Munkája kilenc fejezetre oszlik. *Az első fejezetben* azokat a szempontokat és útépítési irányelveket fejtegeti, melyek az intenziv gépkocsiközlekedés folytán az utak vonalvezetésénél, keresztszelvénytagozásánál, emelkedéseinek és fordulatainak kiképezésénél tartandók szem előtt.

A második fejezetben a kátrányozás és bitumenezés különféle nemeit tárgyalja. Megismertet a felszíni kezelés, az átitató eljárás és a keverési módszer mikéntjével, előnyeivel és hátrányaival. Bepillantást nyujt a kérdés pénzügyi vonatkozásaiba és szivesen aláírjuk szerzőnek azt a javaslatát, hogy a vízzel kötött régi módszer szerint készült makadam-utakat megfelelő kötőanyag alkalmazásával por és sármentesekké kell tennünk, mely célból a legfigyelemreméltóbb anyagok a *kátrány* és *bitumen*.

A harmadik fejezetben szerző az *aszfalt*-burkolatokkal foglalkozik. Szerinte ez a burkolatfajta közelíti meg legjobban az ideális burkolatot. Hátránya csupán az, hogy nagy emelkedéseknél nem alkalmazható.

A negyedik fejezet a gépkocsiközlekedésre is kiválóan alkalmas, tetszetős külsejű és itthon is gyártott *keramit*-téglákat, ill. e téglákkal kirakott útpályákat tárgyalja.

Az ötödik fejezetben szerző a betonburkolatokkal foglalkozik. Igen értékes tapasztalati adatokat közöl főként az amerikai beton- és vasbetétes-betonutak méreteire, készítése módjaira és gépeire vonatkozóan. Szerző a jövőre való tekintettel, de figyelemmel arra, hogy a betonutak anyagai hazánkban is rendelkezésre állanak, ezt a fejezetet aránylag elég bőre szabta.

A *hatodik* fejezet az újabb útépítő eljárás kipróbálására a külföldön és hazánkban készített próbautakra vonatkozó tudnivalókat közli. Ugyanis sem Amerikában, sem Németországban nem elégszenek meg a próbautaknál csupán a közútiforgalom figyelembevételével, hanem kísérleti útpályákon szakadatlanul különféle súlyú, sebességű és kerékabroncsozású járműveket járatnak, hogy azoknak a különféle útpályákra gyakorolt hatását rövidesen kitapasztalhassák.

A *hetedik* fejezetben a szerző Itáliába visz bennünket. Képben és leírásban ismerteti a már híressé vált és üzleti vállalkozásként létesített milánói autosztrádát, mely nyílegyenes útszakaszokban, nagysugarú ívekben és külön forgalmi berendezésekkel, őrházak, állomások, vámkezelő épületek és sorompók között vezet a bájosfekvésű olasz tavakhoz.

Ez az út a vasútnak valósággal versenytársa s építője a modern útépítés minden furfangját igénybe vette, hogy az olcsó és gyors gépkocsiközlekedést magához vonzza.

A *nyolcadik* fejezet a milánói közútügyi kiállítás beosztásával, a *kilencedik* pedig az ötödik közúti kongresszuson elfogadott határozatokkal ismertet meg bennünket, valamint ismerteti azokat a tanulmányi kirándulásokat is, amelyeken mintegy 2000 kongresszusi tag, köztük maga a szerző is, sok hasznosat tapasztalt.

A könyv értékét szerző a szakirodalom fontosabb termékeinek felsorolásával is emeli, valamint azzal, hogy a használt forrásmunkákat a szövegben is megjelöli. A 120 lapra terjedő, számos szövegábrával és rajzmellékkel illusztrált könyv a Franklin-Társulat nyomdatechnikai készültségét dicséri. A munka ízléses borítékcímlapját Ambrus rajzolóművésznek sikerült autosztráda képe teszi vonzóvá.

Bár szerettük volna, hogy szerző a közölt különféle útpályák műszaki és gazdasági, valamint pénzügyi szempontból való kritikai összehasonlításával is bővebben foglalkozott volna, mégis mindent összevéve, megállapíthatjuk, hogy szerző tanulmányainak könyvalakban való közreadásával értékes és hasznos munkát végzett. Kívánjuk, hogy fáradozásának meg is legyen az eredménye s könyve, amely 8 pengő áron a szerzőnél VII, Columbus-u. 32. megrendelhető, járuljon hozzá ahhoz, hogy hazánk nagyforgalmú utainak pályái mielőbb modernizáltassanak.

Sámy Sándor.

Technikatörténeti gyüjteménytárunk gyarapodása 1927-ben.

Gyüjti: Dr. LÓSY-SCHMIDT EDE, a technikatört. gyüjteménytár őre.

IV. közlemény. (XLI.)

A kir. József-műegyetem gépészmérnöki szakosztálya dékánjának 1883-ban kelt két hivatalos bizonyítványa és a műegyetem rektorának 1888-ban kelt bizonyítványa Katona Endre tanársegédi működéséről. *(Ifj. Katona Endre* ajándéka.) 3 db.

Détsi Albert mérnök jegyzetei a zürichi műegyetemen az 1850-es évekből. *I. köt.:* Lehre von den Baumaterialien. 228 l. + 39 sztlan l. ábrákkal); Bahnbau (35 sztl. l.); Zimmerwerkskunst (22 l. + 59 sztl. l.); Dynamik (175 l.); Wasserräder (34 sztl. l.); — *II. köt.:* Brückenbau. (143 l.); Flussbau (78 l.); Strassenbau (52 l.); Eisenbahnbau (129 l.); két kötet félvászonba kötve. (Vajda Ödön úr ajándéka.) 2 db.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet alapító oklevele 1888-ból. Majorossy Géza úr részére. (Majorossy Gyula ajándéka.) 1 db.

Néhai Katona Endre mérnök mozdonyvezetői vizsgabizonyítványa. Kelt Budapesten, 1889. A vizsgálóbizottság tagjai: Bielek Miksa, Nagy Dezső műegyetemi tanárok és Tóth Ede főmérnök. (Ifj. Katona Endre főmérnök ajándéka.) 1 db.

A kereskedelemügyi miniszternek 50 db 10 frankos aranyból álló pályadíjának odaitéléséről szóló okirat, melyet néhai *Katona Endre „A vasúti járóművek elhasználódására, javítására és fenntartására befolyást gyakorló tényezők, valamint a szerkezet és anyag tekintetében ajánlatos átalakítások és tökéletesbítések"* című dolgozatával 1892-ben nyert el. (Ifj. Katona Endre főmérnök tagtársunk ajándéka.) 1 db.

Néhai Katona Endre életrajzi adataira és szakirodalmi munkásságára vonatkozó iratok. 2 db.

Hódmezővásárhely törvényhatósági joggal bíró város belterületének térképe 1888-ból. Rajzolta: *Czégényi Géza* városi mérnök. (Ruzicska Lajos MÁV felügyelő tagtársunk ajándéka.)

Clark Ádámnak, a budapesti Széchényi-Lánchíd építőjének arcképe Barabás Miklóstól 1849-ben, Clark sajátkezű aláírásával. (Orth Ambrus háznagy ajándéka.)

Clark Tierney Vilmos, a budapesti Lánchíd tervezőjének arcképe Barabás Miklóstól 1849-ben. Clark Tierney sajátkezű aláírásával. (Orth Ambrus háznagy ajándéka.)

Rauschmann, Vorberger, Feszt, Wallandt, Reitter, Liedemann és *Lechner* mérnökök arcképe. Rajzolta 1851-ben Barabás Miklós. (Orth Ambrus háznagy ajándéka.)

Egyleti közlemények.

EDVI ILLÉS ALADÁR
ravatalánál.

Folyó évi április hó 27-én a mérnöktársadalom színe-javának méreteiben is impozáns s mélységében megrázó részvéte mellett helyezték örök nyugovóra a kerepesi-úti temető gyászpompában úszó ravatalozó csarnokából Egyletünk nagy halottjának, *Edvi-Illés Aladárnak* földi maradványait. A gyászszertartáson részt vett *Herrmann Miksa* kereskedelemügyi miniszter, minisztériuma tisztviselőkarának kíséretében, képviseltette magát a kir. József-Műegyetem, a Magyar Mérnökök és Építészek Nemzeti Szövetsége, a M. kir. áll. Felsőiparisko stb., stb. Ott láttuk a gyászolók között közéletünk számos kitűnőségét s a megboldogult személyes tisztelőinek végeláthatatlan sorát.

A gyászszertartás külsőségeinek rendezésében Egyletünk — haláláig a boldogult elnöklete alatt működő közgazdasági szakosztályának jegyzője, *dr. Andreich Jenő* fejtett ki buzgó és eredményes tevékenységet. A díszkíséretet a Hungária Magyar Technikusok Egyesületének *Mastaba*-csoportja adta.

Az egyházi funkciót *dr. Raffay Sándor* bányakerületi ág. ev. püspök végezte. Az egyházi szertartás bevégeztével a ravatalnál elsőül a m. kir. kereskedelemügyi minisztérium nevében *Schilling Zoltán* min. tanácsos, kartársunk, majd a három mérnöktestület nevében *Buday Béla* elnökünk, a kir. József-Műegyetem nevében *dr. Heller Farkas* professzor, a közgazdasági kar ezidei dékánja, a *Pátria* irodalmi és nyomdai rt., valamint a Gaea-bank rt. igazgatóságai nevében pedig *dr. Ilosvay Lajos* ny. államtitkár mondottak egy-egy megrázó s a nagy halott sokoldalú érdemeit méltató gyászbeszédet.

A gyászbeszédeket alább teljes szövegben közöljük.

Schilling Zoltán gyászbeszéde.

Mélyen tisztelt gyászoló közönség! Amikor én itten a kereskedelemügyi minisztérium nevében búcsúzom Edvi-Illés Aladártól, végtelen elfogódottság vesz rajtam erőt, mert úgy érzem, hogy a minisztériumnak, ennek a hatalmas nagy testületnek egységesen átérzett mélységes fájdalma és osztatlan gyásza a maga teljességében nehezedik az én lelkemre. És annál nagyobb az én lelkemnek gyásza, mert azok közé a szerencsések közé számíthattam magam, aki több, mint egy fél emberöltőn át küzdhetett az ő magyar fájdalomtól telt eszmei harcában csatlósai között, aki nem egyszer éreztem kézfogásának bátorító melegét... és íme, ez a kéz most örökre hideg marad.

De bármilyen sűrűen omoljanak is könnyeink, bármilyen sötét is legyen a gyászfátyol, amely szemeinket e pillanatban eltakarja, az ő nagysága és érdemei akkorák, hogy még e gyászfátyolon át is fel-felvillannak, mint a sötét éjben a ragyogó csillagok és megrajzolódik az ő képe előttünk, úgy, amint közöttünk élt és közöttünk alkotott. És ha én őt ebben a fénylő, ragyogó kontúrjában nézem, a minisztérium szempontjából kétféle vonatkozásban kell látnom őt. Először is, mint a minisztérium fáradságot nem ismerő, törhetetlen munkását, mint alkotót és azután mint embert, mint társainak jóban, rosszban egyaránt osztozó kollégáját. Mert Edvi-Illés Aladárban mind a kettőt egyformán siratjuk.

Mint a minisztérium fáradhatatlan munkása, hervadhatatlan érdemeket szerzett magának. Bár mint fiatal mérnök pályafutását előbb a magánalkalmaztatás, majd az ipari szakoktatás terén kezdette meg, az ő igen nagy tehetsége és kiválósága nem maradhatott soká rejtve, úgyhogy rövid idő mulva már a minisztérium a maga szolgálati körébe vonta, ahol az ő nagy tudását, végtelen sokoldalúságát, valamint mélyenszántó alaposságát többé nem nélkülözhették, még nyugdíjba vonulása után sem, mind a most bekövetkezett szomorú távozásáig. Ki ne ismerné azt a nagy jelentőségű munkásságát, melyet az iparoktatás terén, vagy később az iparfejlesztés és különösképen hazánk vas- és fémiparának fejlesztése körül kifejtett? Vagy ki ne tudna arról a nagy tevékenységről, amelyet gazdasági téren különféle ipari statisztikák összeállításával, vagy az utóbbi súlyos esztendőkben a vámügyi kérdések és tételek kötetvastagságú anyagának rendezése és személyes feldolgozásával kifejtett? Ki nem tud arról a sok-sok személyes természetű megbízásról, tanulmányról, kormányjelentésről, amelyek mind az ő végtelen nagy személyes tudásához, sokoldalúságához, áttekintő és feldolgozó képességéhez tapadtak? És ki ne ismerné azt a nagy és odaadó tevékenységet, amelyet a békekötés alkalmából egy jobb békekötés reményében, a hazáját lángolóan szerető és féltő hazafi lelkesedésével és féktelen optimizmusával kifejtett? És ez a férfiú, akinek minden, még hivatali alkotó munkája is, minden fanatizmusa és minden szívedobbanása ezé a legárvább és legelhagyatottabb nemzeté, a magyaré volt, nincs többé!...

És mit szóljak róla, mint emberről, mint a legjobb kollégáról? Őt az Ő rendkívül nagy tehetségének és igen-igen sokoldalú és kiváló képességeinek mechanizmusa kényszermozgású pályán magasra emelte. Az Ő pályafutása magasröptű pályafutás volt! Feljutott a legmagasabb helyre, a kormányzat koronájáig, s e koronának is ékköve lett, amely a nap sugaraiban, ezer és ezer fényben csillogott. És milyen volt e csillogás! Aki félve emelte rá a szemeit, alulról fölfelé nézve ezt a drágakövet, az a szívjóság, a bátorítás, a biztatás sugarát látta benne megvillanni. Aki felülről nézte ezt a drágakövet, az igazi belső értéket látta benne megvillanni, amely önkéntelenül is magas régiókba emel és olyan tiszteletet parancsol, amelynél talán csak az a szeretet lehetett nagyobb, amelyet személye körül e végtelen változatú, színpompás fénytörés, vagy talán inkább állandó lelki emanációja kifejtett. De Ő e fényes lelki tulajdonaival sohasem kérkedett. Csak az láthatta meg, aki az Ő közeléhez férkőzött, mint a szomjas a kút vizéhez. Bámulatos dolog! A kút mellett elmehetsz és semmit sem látsz belőle. De ha belepillantasz, mélységén felvillan előtted az égszín kékje!... Csodálatos kép! A testi szomjat oltó kristálytiszta vízben, a lelki szomjat oltó kék ég végtelensége! Ilyen kristálytiszta víz volt az ő lelke, amelyből mindenki meríthetett, és amelyben mindenki megláthatta a mindig derűs, mosolygós, vidám égszín kékjének ezer és ezer törésben visszatükröződő fényét és pompáját.

Oktató, aki kézen vezet, jó barát, aki megért és megvígasztal, aki megosztja bánatodat és örömödet, aki megbocsát és aki fölemel, aki szív és szív és csupa szív!... Ez voltál nekünk Edvi-Illés Aladár!

A Te bölcseséged hiányozni fog a Te miniszterednek. A Te szíved melegségének hiánya megdermeszti tagjainkat. Ám azért alkotásaidban tovább fogsz élni közöttünk, szellemed itt marad mivelünk és vezérünk lesz abban a nagy küzdelemben, amely reánk szakadt, s amelynek vívásában olyan pazarul szórtad lelked kincseit. Edvi-Illés Aladár, utolsó utadon volt munkatársaid imája kísér. Pihenj csendesen! Isten veled!

Buday Béla egyesületi elnökünk gyászbeszéde.

Tisztelt gyászoló gyülekezet! A magyar mérnöki kar három nagy testületének, a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletnek, a Magyar Mérnökök és Építészek Nemzeti Szövetségének és a Budapesti Mérnöki Kamarának a nevében mondok utolsó Istenhozzádot nagy halottunknak, Edvi-Illés Aladárnak, s hozzáfűzöm ehhez a Magyar Statisztikai Társaság megbízásából e tudós Társaság búcsúszózatát. Elköltözött nagy emberünk a Magyar Mérnök- és Építész-Egyletnek tiszteleti tagja, az Egylet közgazdasági szakosztályának elnöke, s egyleti Közlönyünknek 25 éven át hervadhatatlan érdemű szerkesztője volt. A Magyar Mérnökök és Építészek Nemzeti Szövetségének egyik lángbuzgalmu megalapítója, s az alakulás nehéz és mozgalmas éveiben elnöke. A budapesti mérnöki kamarának oszlopos tagja. A Magyar Statisztikai Társaságnak, mint a közgazdasági statisztika egyik önálló művelője, tekintélyes vezéralakja.

Tisztelt gyászoló gyülekezet! A jó Isten, amikor egy-egy emberi lelket földi vándorútjára elindít, az ő örök lángjából kisebb-nagyobb részt ad neki útravaló szövétnekül; az egyiknek szerény mécsest, amely éppen csak arra elég, hogy rögös életpályáját egy-egy botorkáló lépésnyire kiemelje a sötétségből, a másiknak lobogó fáklyát, amelynek fénye messze és másoknak is világít. A magyarok Istene Edvi-Illés Aladár testének porhüvelyébe lángoszlopot adott lélek gyanánt, amely nemcsak az ő saját élete útját volt képes bevilágítani, hanem amint a világító torony a tengerparton irányt ad a hullámokon hánykódó hajóknak, úgy adott irányt az ő lelke, amely legkülönbözőbb feladatkörben is nagyokat és mindig eredetit alkotott. Példája volt ő az egyetemes tudású magyar mérnöknek. Már ifjan tanítómestere szakmájának, majd mint szerkesztő, megteremtője és éber őre a magyar technikai nyelv tisztaságának. Később az ipar és közgazdaság problémáiban, mint úttörő szervező tehetség tesz nagy szolgálatokat hazájának, s tetézi azokat azzal, hogy az ifjúság lelkében élesztgeti a fogékonyságot a hazánkra oly végtelenül fontos közgazdasági kérdések iránt. Az összeomlás után izzó magyar lelke egész hevével áll a feltámadás szolgálatába, s a Magyar Mérnökök és Építészek Nemzeti Szövetsége megalkotása és megszervezése körül szerez örök érdemeket. Mindezekkel járó ezernyi dolga mellett ráér teljesen töretlen utakon régészeti kutatások végzésére, ráér időnként a komoly és a vidám Múzsákkal való társalgásra, s ráér arra, hogy barátjainak mindig egész szívvel rendelkezésükre álljon. Lelkének lobogó lángjától tanítványai és kartársai lelkében százával, ezrével gyúlnak ki a kisebb-nagyobb új lángok, lángjai a tudásnak, az alkotni vágyásnak és a szeretetnek, a lelkesedésnek. Ámde ő rajta is betelt az emberi végzet: a lélek lángjainak földi hordozója, a gyarló test, íme fáradtan dől pihenőre a hideg sírba. Gyászos pillanat ez, amelyben a kishitűek talán úgy érzik, hogy e sírüreg fagyos fuvalma végleg eloltotta, semmivé tette azt a lángoszlopot, amelynek Edvi-Illés Aladár volt a neve. A kishitűeknek azonban nincs igazuk. Nagy halottunknak isteni eredetű lelke halhatatlan: élni fog az idők végéig a rokonlelkek lángjaiban, amelyeket az ő tüze segített fellobbantani, s amelyek ismét és ismét új tüzeket fognak gyujtani. Amíg magyar mérnök él e világon, Edvi-Illés Aladár neve és dicsősége el nem halványulhat, s maga a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönyének az a huszonöt kötete, amelynek homlokát az ő neve díszíti, érnél maradandóbb örök időkre szóló emléke lesz alkotó munkásságának. Ezért a nagy veszteség fájdalmas pillanatában is mondjunk hálás köszönetet a Gondviselésnek, hogy őt nekünk adta, hogy őt a mi javunkra dolgozni engedte! Neked pedig, jobb hazába költözött nagy emberünk, köszönjük, hogy minket tanítottál, köszönjük, hogy barátilag szerettél, köszönjük nagy és fényes példaadásodat, amelyet követni éltünk végéig hazafiúi kötelességünk marad! Edvi-Illés Aladár, a mérnöki kar nagy halottja, Isten veled!

Dr. Heller Farkas gyászbeszéde.

A *Kir. József-Müegyetem* gyászát hozom e ravatalhoz, melyen olyan férfiú nyugszik, kinek a műegyetemi oktatás körül nagy érdemei vannak.

1916-ban kapcsolódott a műegyetemi oktatásba, mint a bányászati és ipari statisztika magántanára, hogy hosszú közigazgatási pályáján szerzett bő tapasztalatait és széleskörű ismereteit a felnövekvő technikus nemzedéknek hazája javára átadja. Kevés oly alapos ismerője van a magyar iparnak, milyen ő volt, kinek a búvárkodás, a megfigyelés és tapaszta-

latok gyüjtése életszükségletet jelentettek és kinek az élet erre annyi alkalmat is adott. És szeretetreméltó egyénisége, minden ízében magyar felfogása oly közel hozta bő tudását hallgatói szívéhez, hogy előadásait mindenkor a legnagyobb érdeklődéssel hallgatták.

Ha munkát kívánt rábízni a Műegyetem, sohasem kopogtatott hiába Edvi-Illés Aladárnál. Midőn az egyik gazdaságpolitikai tanszék teendőinek ellátására kellett helyettest keresni, készségesen vállalkozott a bányászati és iparpolitika, valamint a vámpolitika előadására. Sokat dolgozott mindkét téren és hallgatóinak közvetlen tapasztalásból tudott tanulmányokat nyujtani. Fáradozásai elismeréseül 1922-ben a műegyetemi rendkívüli tanári címet érdemelte ki.

Hogy tanári kötelességeit mily buzgalommal látta el, annak legmeghatóbb tanujelét akkor adta, midőn már a sír szélén állva, megjelent a Műegyetemen, hogy betegsége által félbeszakított előadásai fonalát fölvegye. Alig sikerült Őt arra rábírni, hogy még kis pihenőt engedjen magának.

Most, hogy az örök pihenés váltotta fel fáradhatatlan tevékenységét, csak a szomorú tünődés maradt nekünk a fölött, hogy ismét elveszítettünk egyet a derék, törhetetlen buzgalmú munkatársainkból, kire mindig és mindenben számíthattunk és kinek helyét igen nehéz lesz pótolni. Széleskörü tudása és szeretetreméltó egyénisége egyaránt hiányozni fognak körünkben. Fájdalommal búcsúzom Edvi-Illés Aladártól, kinek emléke Műegyetemünk történetének lapjain épp úgy meg fog maradni, mint szívünkben.

Dr. Ilosvay Lajos gyászbeszéde.

Gyászoló gyülekezet! Fájdalom tölt el bennünket, hogy megint az örök nyugalom honába költözik egyik, kiváló szellemi adományokban gazdag barátunk. Csaknem félszázadon át teljes lelkesedéssel vett részt azokban a törekvésekben, amelyeknek célja volt a régi, osztatlan Magyarország naggyá fejlesztése. Ez a szent cél lebegett szeme előtt benn a kereskedelemügyi minisztériumban, és akkor, amikor az ipari termelésre vállalkozó ifjúság értelmi és erkölcsi tehetségeinek kifejlesztésében, a nagy ipari vállalatok boldogulásának előmozdításában, a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet különböző ügyeinek szolgálatában szorgoskodott.

Alapos készültség, éleslátás, elfogulatlan ítélet és hajthatatlan igazságszeretet nyilvánult meg minden cselekedetében. Önzetlenül szerette hazáját, amiről nem szavakkal, hanem a hazáért való kitartó munkásságával tett tanubizonyságot.

Erős kötelességérzést vitt bele minden vállalkozásába, melyek közül csak azt a tevékenységét említem meg, amelyet a Pátria irodalmi vállalat és nyomdai részvénytársaság és a Gaea-bank érdekében fejtett ki. Részt vett e részvénytársaságok ügyeinek intézésében alapításuk pillanatától kezdve mindaddig, amíg egészségi állapota megengedte. Jó és balsorsban egyenlő buzgósággal és egyenlő hűséggel állott az igazgatóság rendelkezésére.

A Pátria és Gaea igazgatósága hálával ismeri el a Megdicsőültnek nagy érdemeit, példás szolgálatkészségét és mély fájdalommal teszi le ravatalára az elismerés koszorúját.

Drága Barátom! Tehetetlenül állunk a halállal szemben. Nem áll hatalmunkban az elhúnytak életét visszaadni. Ha tehetnők, örömmel adnók vissza a Tiédet. A szívedhez közelebb állók vígasztalására sem mondhatunk többet, mint azt, hogy élni fogsz műveid eredményében, élni fogsz szeplőtlen emlékedben.

Mindnyájunk szeretete kísérjen abba az ismeretlen világba, ahol nincs szeretet, de gyülölet sincs. Isten veled!

A gyászoló közönséget könnyekig megható beszédek lepergése után lassan kibontakozott a gyászmenet Edvi Illés Aladár utolsó útjára. A családi sírboltnál az egyházi szertartás utolsó aktusainak elhangzása után *ifj. Gaul* Károly a *M. kir. áll. felsőiparískola* oktató személyzete nevében búcsúztatta nagy halottunkat az alábbi beszéddel.

Ifj. Gaul Károly gyászbeszéde:

A budapesti m. kir. áll. felsőiparískola tanári kara eljött, hogy felejthetetlen kartársának, Edvi Illés Aladárnak koporsójánál lerójja tiszteletét, megmutassa elhúnyt kartársa iránti ragaszkodását és szeretetét, akit az intézet családjához tartozónak tekintett mindezideig és mindig annak is fog tekinteni.

Edvi Illés Aladár egyike volt azoknak az úttörőknek, akik a felsőipariskola alapításakor kezdték meg oktató munkájukat s ezzel egyidejűleg tették le szakmájuk oktatásának alapkövét, akik úgyszólván semmiből teremtették meg a fundamentumot, amelyre mint kősziklára épülhetett az ipari oktatás később hatalmassá fejlődött vára.

Páratlan odaadással és önzetlenséggel telt működést fejtett ki az oktatás terén — éppen legtermőbb korszakában — élete tavaszán és delén, amely révén annyira összekapcsolódott az iskolával, hogy akkor is, midőn felsőbbsége, képességeit ismerve, az intézet kötelékén kívül eső, fontos küldetés betöltésére szólította el körünkből, ezt a bensőséges kapcsolatot nem szakította el, hanem élete végéig, úgyszólván utolsó percéig aktív részt vett az iskola oktató munkájában.

A szorosan értelmezett tanító munkán kívül elévülhetetlen érdeme az is, hogy sokoldalú tudásának kiapadhatatlan tárházából igaz magyar szeretettel bőkezűen szórta kincseit azoknak a fiatal tanártársainak, akiknek az ipari oktatásban őt követniök kellett, akik hivatva voltak az ő szellemi hagyatékának gondozására s tudása gyümölcseinek tovább érlelésére és az ő nemes veretű magyar lelke hagyományainak az ifjúság körében való ápolására.

Ezzel a szent örökséggel, mint kötelességgel, mélységes szomorúsággal eltelve afelett, hogy vidám, derűs szavát, biztatását, buzdítását nem halljuk többé — búcsúzunk el szeretett mintaképünktől, atyai barátunktól, Edvi Illés Aladártól.

E gyászbeszéd után a *Hungária Magyar Technikusok Egyesülete* Mastaba csoportjának nevében *Szathmáry* József gépészmérnök alábbi gyászbeszéde következett:

A királyi József Műegyetem ifjúsága és a Hungária Magyar Technikusok Egyesülete búcsúzik szeretve szeretett mentorától, kedves dominusától!

A kegyelet minden kedves halottat megillet, de mi, akik e sír körül állunk — fiatal hajtása ama nagy, terebélyes fának, melynek Te egyik gyökere voltál —, érezzük, hogy a kegyeletnél többet hoztunk ide. Ide hoztuk fiatal szívünk minden fájdalmát, mert érezzük, hogy a kegyelet nem elég meghálálni a velünk tett jótéteményidet!

Utat mutattál nekünk, előttünk járva, taposva a töretlen magyar ugart; megmutattad a mi helyünket a nemzeti szövetkezésekben.

Példát mutattál nekünk, mikor fárosza voltál a magyar ideáloknak s mi eddig e fárosz égig lobogó lángjainál csak melegedni tudtunk, égni még nem!

Nagy szíved kihült, de melege nem veszett el: a mi szívünkbe költözött, hogy annál melegebb legyen minden dobbanása, s annál forróbb legyen hazaszeretetünk, valahányszor Reád gondolunk. Sokszor voltál köztünk fiatalok között, s ha éveid szerint nagyon távol voltál is tőlünk — annál közelebb volt fiatalos szíved a miénkhez! Valahányszor köztünk voltál, mindig a vidámság hangján tanítottál, buzdítottál s a mi mosolygó ajkunk szomjas volt a Te jelenlétedre!

S most — aki annyi vígságot szereztél nekünk: most ilyen nagy szomorúságot kellett okoznod!

Itt állunk karéjban e sír körül s várunk, visszavárunk Téged, — hiába!...

...Mind távolabbról intesz felénk s ködbe vesző alakod könnyeink homályán át mind tovább ballag!...

Vén diák! ballagj! ballagj!

Isten veled Edvi Illés Aladár!

Utolsó búcsúszóul a *Ballag már a vendiák* borongós melódiája zendült fel a hungáristák ajkán, a gyászoló gyülekezetben elvegyült *öreg diákok* pedig lehajtott fővel egy-egy néma könnycseppet ejtve váltak meg örökre távozó öreg cimborájuktól.

Személyi hirek. A *Magyar Tudományos Akadémia* az 1927. évi tagválasztások során mérnöktársadalmunk következő kiválóságait választotta meg tagjaivá: *Dr. Bláthy Ottót*, a Ganz elektromos gyár igazgatóját, ki a tudományos elektrotechnika terén az egész világon ismert és nagyrabecsült nevet vívott ki magának a III.osztályba *tiszteleti tagnak; Dr. Zemplén Gézát*, a m. kir. József-műegyetemen a szerves kémia nyilv. r. tanárát, a M. T. Akadémia levelező tagját a III. oszt. alosztálya *rendes tagnak; Dr. Kandó Kálmánt*, a világhírű elektromérnököt, a Ganz és Társa Danubius cég vezérigazgatóját a III. osztály A) alosztályába *levelezőtagnak* és végül *Möller Istvánt*, a m. kir. Józsefműegyetem a középkori építészet és építészeti műtörténet nyilv. r. tanárát, az Orsz. Képzőművészeti Tanács és a Műemlékek Országos Bizottságának r. tagját a III. osztály A) alosztályába *levelező tagnak*.

Személyi hír. A magy. kir. debreceni Tisza István Tudományegyetem tanárai által 1912-ben alapított *Debreceni Tisza István Tudományos Társaság* I. osztálya Egyletünk könyvtárnokát *Dr. Lósy-Schmidt Edét*, a Műemlékek Orsz. Bizottságának r. tagját az 1927. évi tagválasztások során a társaság *rendes tagjává* választotta meg.

Dr. Weltmann Mór, a köszvény-, csúz- és neuralgiás (ischiás) bántalmak szakorvosa, a szt. Lukács-fürdő volt orvosa, Pöstyénben Egyesületünk tagjainak és hozzátartozóinak a gyógykezelésnél 50%-os és a lakásnál is kedvezményt nyujt.

Tervpályázati eredmény. Kiskunhalas r. t. város közkórház tervpályázatára beérkezett 30 pályamű. I-ső díjat nyert „Karikában vöröskereszt" jeligéjű mű. Szerzője *Schoditsch Lajos* építészmérnök Budapest.

II-ik díjat nyert a 7777/1927. kig. szám alatt iktatott „Bessenyei II." jeligéjű terv. Szerzője *Körmendy Nándor* építészmérnök Budapest.

III-ik díjat nyert a „Szent Rókus" jeligéjű pályamű. Szerzői *Kanics Miklós* és *Szellő Kálmán* építészek Budapest.

Megvételre ajánlotta a bizottság a „3777.21" jeligéjű tervet és dícséretre méltónak találta az „Infirmárie" jeligéjű tervet.

Ez utóbbiak jeligés leveleit a polgármester őrizetbe vette s azokat csak az esetben fogják felbontani, ha a v. képviselőtestület a megvételre s a „3777.21" jeligéjű mű szerzője a mű átengedésére hajlandó lesz, valamint ha az „Infirmárie" jeligéjű mű szerzője jeligés levelének felbontására a hirdetmény közzétételétől számított 14 napon belül az engedélyt megadja.

A pályaművek f. hó 16-áig Kiskunhalason lesznek kiállítva, majd a bírálóbizottság óhaja folytán május 16-án a Mérnök- és Építész-Egyletnél lesznek tovább kiállítva, ahol a nem díjazott pályaműveket igazolt tulajdonosaik átvehetik.

Kiskunhalas, 1927. évi május hó 10-én.

Olvashatatlan aláírás, polgármester.

A Budapesti Mérnöki Kamara közleményei.

A Kamara rendes (VIII.) közgyűlése. A Kamara ezévi rendes közgyűlését június hó 10., 11. és 12-én tartja. A közgyűlési meghívót a jelen füzetben külön lapon mellékeljük.

A Budapesti Mérnöki Kamara választmányának 70. üléséből. A választmány 1927 május 13-i ülésében elhatározta, hogy *gróf Bethlen* István miniszterelnökhöz az olaszországi útján elért örvendetes eredmények alkalmával üdvözlő iratot intéz, továbbá, hogy *Söpkéz* Sándor gépészmérnököt országgyűlési képviselővé történt megválasztása alkalmával üdvözli. Megállapította a választmány az 1926. évi működésről szóló kormányjelentés programmját. Megállapította, hogy az egyes foglalkozási körökhöz tartozó kamarai tagok létszámarányához mérten a folyó évi közgyűlésen a választmányba 14 mérnök, 5 építész, 12 gépészmérnök, 2 vegyészmérnök, 2 bányamérnök, 1 vaskohómérnök, 1 fémkohómérnök és 3 erdőmérnököt kell választani. A választmány a közgyűlés napirendjére tűzte a hirdetett határidőig beérkezett önálló indítványokat. Egyebekben a választmány folyó-, tagmozgalmi, fegyelmi és kihágási ügyeket tárgyalt.

Hirdetés tagfelvételről. A Budapesti Mérnöki Kamara választmánya 1927. évi május hó 13-án tartott ülésében az alább felsorolt kérelmezőket a Kamara tagjai sorába felvette. *Galambos* József, sz. 1896, okl. erdőmérnök, Püspökladány, m. kir. erdészeti kísérleti telep. — *Gerlach* Jenő, sz. 1886, malomtechnikus, 70. §. Budapest, VI, Podmaniczky-u. 61. — *Jancsó* Jenő József, sz. 1879, üzemvezető, 70. §. Budapest, X, Külső Jászberényi-u. 11. — *Jólesz* János, sz. 1881, okl. gépészmérnök, Budapest, VI, Lovag-u. 5. — *Klein* Jenő, sz. 1890, üzemvezető, 70. §. Dorog.

A felvételről szóló értesítés 1927. évi május hó 14-én kifüggesztetett. *Nevezettek felvétele ellen* a Mérnöki Rendtartás 9. §-a értelmében a kifüggesztéstől számított 30 nap alatt, tehát 1927. évi június hó 13-án déli 12 óráig a *Kamara bármely tagja élhet fellebbezéssel a Mérnöki Tanácshoz.* A fellebbezés kellően felbélyegezve a Kamaránál nyujtandó be, annak címére küldendő.

Elhalálozott tagok. A Mérnöki Rendtartás 12. §-a harmadik bekezdésének megfelelően, hivatalos jelentés alapján a Kamara tagjai sorából töröltettek: *Fogassy Gyula* erdőmérnök, tatai lakos, 1927. évi április hó 12-i, *Nagy Elemér* bányamérnök, kisterenyei lakos, 1927. évi március hó 26-i, *Novák Antal* mérnök, váci lakos, 1927. évi március 31-i, *Schöndorfer Gyula* mérnök, szombathelyi lakos, 1927. évi április hó 26-i hatállyal.

Névhelyesbítés. A Budapesti Mérnöki Kamara választmányának 1927. évi május hó 13-án tartott ülésében hozott határozata alapján Vetter Ervin gépészmérnök neve *vitéz Vinári* Ervinre helyesbíttetik.

Gondnoki kirendelés. A Kamara választmánya ezévi május hó 13-án tartott ülésében az *Egri* Sándor építészmérnök irodája számára kirendelt gondnokot, *Jablonszky* Ferenc építészmérnököt, a gondnoki tisztség alól indokolt kérelmére felmentette s helyette *Weimess* Marián építészmérnököt rendelte ki.

Jogerőssé vált fegyelmi határozat.

I. *A fegyelmi bíróság határozata.*

A Budapesti Mérnöki Kamara fegyelmi bírósága.

232/23/1924. sz.

A Budapesti Mérnöki Kamara fegyelmi bírósága N. N. építészmérnök, kamarai tag ellen lefolytatott fegyelmi eljárás keretében a folyó évi január 30-án tartott szóbeli tárgyalás eredményéhez képest következőképen határozott.

Határozat.

A fegyelmi bíróság N. N.-t a Mérnöki Rendtartásról szóló 1923 : XVII. t.-c. 37. §-a 2. pontjába ütköző fegyelmi vétségben vétkesnek találta és őt a 38. § 1. pontja értelmében feddéssel bünteti.

Indokok:

A vizsgálati eljárás és a megtartott szóbeli tárgyalás során a fegyelmi bíróság beigazoltnak találta azt, hogy N. N. építészmérnök az X. Y. által a Gyöngyösi Iparosok és Gazdák Hitelszövetkezetének székházáról készített és engedélyezés céljából benyujtott tervre vonatkozó kritikájában túlment azon a határon, amelyet a szigorú tárgyilagosság megkívánt volna. Eltekintve attól, hogy a polgármester által történt felkérésre a kritikát csakis a polgármester jelenlétében gyakorolhatta volna, kifejezéseiben, különösen azáltal, hogy többek előtt, így a tervező megbízója előtt hangoztatta, hogy miszerint ilyen tervért a szigorló építészt el kellene buktatni, túlment azon a határon, amely etikai és kartársi szempontból megengedhető és ez végeredményben X. Y. ottani közismert mérnök tekintélyének leszállítására alkalmas volt.

Enyhítő körülménynek tudja be a fegyelmi bíróság a terv hiányait, továbbá azt a körülményt, hogy a Kamara tagjai közt az egymás terveinek és munkálatainak elbírálásánál még nem alakultak ki azok a formák, amelyek hasonló alkalmakkor korlátot szabhatnak a kritika számára és a kartársi együttérzés sértetlenségét minden körülmények között biztosítják.

A szóbeli tárgyalás során panaszlott az A. I—II. jelzésű terveket jelölte meg, mint olyanokat, amelyekre véleményt mondott és ezekre a tervekre vonatkozik az egri államépítészeti hivatalnak II. fokon adott véleménye is, vagyis ezek szolgáltak az engedélyezési eljárás alapjául.

A fegyelmi eljárás során költségek nem merültek fel.

Jelen fegyelmi bírósági határozat egy példánya a Mérnöki Kamara ügyészének, egy példánya a budapesti kir. büntető járásbíróság útján N. N. építészmérnök, kamarai tagnak, egy példánya közvetlenül a Budapesti Mérnöki Kamarának küldetik meg.

A fegyelmi határozat elleni fellebbezés a határozat kézbesítésétől számított 15 nap alatt a fegyelmi bíróságnál nyujtható be.

Kelt Budapesten, 1926. évi január hó 30-án.

A Budapesti Mérnöki Kamara fegyelmi bírósága.

Dr. Sükösd Béla s. k., jegyző. *Rohringer Sándor* s. k., elnök.

II. *A panaszlott fellebbezése folytán hozott fellebbviteli határozat.*

37/1927. Mérnöki Tanács Budapesten.

Határozat.

A Mérnöki Tanács az X. Y. gyöngyösi lakos, okl. mérnök panaszos részéről a dr. N. N. és dr. N. N. ügyvédek által képviselt N. N. budapesti lakos, okl. építészmérnök panaszlott ellen emelt és a Budapesti Mérnöki Kamarához 232/1924. szám alatt benyujtott panasz tárgyában a Budapesti Mérnöki Kamara Fegyelmi Bírósága által 232/23/1924. szám alatt hozott határozatot a panaszlott 19/1927. szám alatt benyujtott fellebbezése folytán megvizsgálta és az ügyben az 1927. évi március hó 18-án befejezett nyilvános előadás alapján az alulírott napon meghozta a következő

határozatot.

A Mérnöki Tanács a fellebbezésnek helyt nem ad és a fellebbezett határozatot helybenhagyja.

Indokok:

A Mérnöki Tanács a fellebbezett határozatot helybenhagyta azért, mivel a határozat helyesen állapítja meg azt, hogy a panasz tárgyává tett bírálat úgy a mód, mint a mérték tekintetében túlmegy azon a határon, amelyet a köteles tárgyilagosság mérnöknek mérnökkel szemben megenged és amely bírálat a mérnöki állás tekintélyét sérti.

A Mérnöki Tanács e megállapításából folyólag mellőzte annak a kérdésnek megvizsgálását, hogy a panaszlott által bírálat alá vett terv jó, vagy rossz volt-e, mivel e kérdés eldöntése a panasz tárgyának elbírálása szemponjából nem lényeges.

Budapest, 1927 március 18.

Virágh Andor s. k., előadó. *Biró Zoltán* s. k., elnök.

A FŐISKOLA 1934|35. TANÉVÉNEK ESEMÉNYEI.

I. A Főiskola vezetését érintő ügyek.

A Vallás- és Közoktatásügyi Miniszteriumban a Főiskola ügyeit közvetlenül intéző művészeti ügyosztály vezetésében ifj. dr. báró *Wlassits Gyula* h. államtitkár úr a művészeti ügyek magasabb felülvizsgálatára nyervén megbízatást, az ügyosztályfőnökséget 1935. juliusában vitéz dr. *Haász Aladár* min. tanácsos úr vette át.

További működésükhöz a Főiskola vezetősége ezuton is mély tisztelettel fejezi ki őszinte szerencsekivánatait.

* * *

Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter úr Önagyméltósága *Tasnádi Nagy András* államtitkár és vitéz dr. *Haász Aladár* min. tanácsos urak kiséretében 1935. évi junius hó 21-én meglátogatta intézetünket, amely alkalomból Őket a Tanári Kar tagjai élén *Réti István* e. i. rektor fogadta.

E látogatás során a miniszter úr megtekintette a Főiskola rajztanárjelöltjeinek folyamatban volt vizsgálatán készült rajzokat és festményeket, valamint az egész hallgatóság évközi munkájának mutatványműveit is, a szemlét követőleg pedig hosszabb eszmecserét folytatott a rektorral s a jelenlevő főiskolai tanárokkal a Főiskola szükségleteiről és jövő terveiről.

* * *

A rektort nyári szabadság-ideje alatt a miskolci nyári tanfolyam vezetésével elfoglalt I. protektor *Benkhard Ágost* helyett *Baranski E. László* r. tanár helyettesítette, amit a történt bejelentés nyomán, a V. K. M. 11902/1935. sz. alatt kelt leiratával vett tudomásul.

A Főiskola folyó ügyeinek intézésére az év folyamán a Rektori Tanács 7 rendes és 1 rendkivüli ülést és a Tanári Kar 8 rendes és 1 rektorválasztó ülést tartott.

II. Személyi ügyek.

A rendes tanárok látszáma ezidén csökkent. A tanév végével ugyanis betöltött törvényes kor címén végelbánás alá vonatott Karlovszky Bertalan, az alakrajz és a festés r. tanára (12.770/1935. vkm. r.) és véglegesen nyugalomba helyeztettek Edvi Illés Aladár, a vízfestés r. tanára (12.797/1935. vkm. sz. r.) és Lyka Károly, a művészettörténet stb. r. tanára (12.861/1935. vkm. sz. r.)

A Főiskola Rektori Tanácsa jegyzőkönyvben emlékezett meg a távozó tanárok érdemes pedagógiai működéséről, külön is méltatva Edvi Illés Aladárnak e téren kifejtett több évtizedes érdemes munkásságát, valamint Lyka Károlynak két évtizedes értékes tanári munkásságán kívül azokat a nagy érdemeit, amelyeket a Főiskolának újjászervezése jelen rangjára emelése s az egész oktatás az 1921. évben történt korszerű megreformálása körül szerzett.

E kiváló és melegszívű pedagógus nyugdíjazását a Főiskola a szaktárgya szempontjából is a legmélyebb sajnálattal vette tudomásul s ezért további — most már megbízott tanári minőségben való működésének biztosítását kérelmezte a v. k. miniszter úrtól.

Horn Antal r. tanár, az 1935 junius 28-án kelt kormányzói legmagasabb elhatározással a VI. f. o.-ba lépett elő, Sidló Ferenc r. tanár pedig ugyanekkor a VI. f. o. jellegét kapta (11889/1935. III. vkm. sz. r.).

A rendes tanárok közé 1935 április hó 1-ével visszakerült Andreetti Károly ideiglenesen nyugalomba helyezett r. tanár, akinek orsz. gyűlési képviselői megbízatása lejárt. (10.005/1935 III. vkm. sz. r.)

Folytatólagos felkérés alapján tanítottak ezidén is Dr Alszeghy Zsolt gyak. gimn. tanár, a Középisk. Tanárvizsgáló Bizottság tagja, mint a magyar és világirodalomnak; dr. Prohászka Lajos egyet. m. tanár mint a Bevezetés a filozófiába c. tárgynak, dr. Tóth Géza főiskolai tanár, mint a Nevelés és tanításnak, végül Andreetti Károly ny. főiskolai r. tanár, mint az Építészeti enciklopédiának megbízott illetve felkért tanárai. (11.114/1934. III. vkm. sz. r.), dr. Broosser Béla szemész főorvos pedig a gyakorló tanárjelöltek számára a tanév II. felében az Iskolaegészségtan c. tárgyat adta elő. (9469/1935 vkm. sz. r.)

A francia és olasz nyelvet fakultativ tárgyként Francois Gachot nyelvtanár, illetve dr. Paolo Calabro perugiai olasz egyetemi tanár urak tanították, akiket a VKM közbenjárására a francia, illetve olasz követség küldött ki és akik immár hetedik esztendeje folytatólagosan működtek lelkesen és eredményesen a Főiskolán.

A Tanári Kar új tagja Nagy Sándor festőművész, aki a 27000/1934. III. vkm. sz. r. alapján tiszteletdíjas tanárként a Festészeti technikák c.

továbbítással.

rendes tagja a Műemlékek Országos Bizottságának (1932. október 1-től — 1937. szeptember 30-ig terjedő időszakra.)

Az 1934. évi IX. t.-c. alapján szervezett Országos Irodalmi és Művészeti Tanácsnak 1940. évi december hó 31-ig terjedő tartamra szólóan kinevezett tiszteletbeli tagjai: Karlovszky Bertalan és dr. Lechner Jenő; r. tagjai pedig e törvény 2. §-a 2. pontja alapján: Réti István e. i. rektor, és külön kinevezéssel a törvény 2. §.-a g) pontja alapján Dr. Alszeghy Zsolt, Glatz Oszkár, Lyka Károly, Meyer Antal, Rudnay Gyula, Sidló Ferenc, Strobl Zsigmond és Szentgyörgyi István tanárok.

Az Országos Ösztöndíjtanács tagjai: Réti István e. i. rektor, r. tanár, mint a Főiskolának kiküldöttje, Strobl Zsigmond és Szentgyörgyi István r. tanárok pedig mint a VKM által meghívott szobrászművészek.

Az Országos Közoktatásügyi Tanácsba az 1931. IX. 1. — az 1936. VIII. 31-ig terjedő időszakra a VKM 510—23/931. sz. alatt kelt rendelete értelmében Réti István rektor, r. tanár, Baranski E. László, Horn Antal és Lyka Károly r. tanárok, mint a vallás- és közoktatásügyi miniszter által kirendelt tanügyi tisztviselők hivattak meg.

A szerzői jogról szóló 1928:LIV. t.-c. 32. §-a alapján Budapesten alakított állandó Szerzői Jogi Szakértő Bizottság tagjai az 1933—1939. évi időszakra szólóan, a vallás és közoktatásügyi miniszter úr kinevezése alapján: Glatz Oszkár, Lyka Károly és Strobl Zsigmond r. tanárok.

Az Orsz. M. Kir. Rajztanárvizsgáló Bizottságban a Tanári Karnak csaknem minden rendes és felkért tagja, mint a vallás- és közoktatásügyi minisztertől kiküldött beltag foglal helyet. (Lásd a jelen Evkönyv megfelelő helyén.)

Meyer Antal r. tanár a Szék. Főv. Iparrajziskolán polgármesteri engedély mellett tanfolyamot rendezett a Magyar Rajztanárok Orsz. Egyesülete tagjainak, amelyen a résztvevő rajztanárok műhelygyakorlatukat fejleszthették a különféle iparművészeti ágakban.

A lefolyt tanévben a Tanári Kar tagjai közül Strobl Zsigmond r. tanár élvezett szabadságot, aki angliai művészeti megbízatásainak lebonyolítására a 11953/1934. III. vkm. sz. r. alapján 1934 október, november hónapokban, majd a 11045/1935. sz. r. alapján az 1935. május 15.—junius hó végéig volt távol.

A Főiskola nem főfoglalkozású tiszteletdíjasainak és felkért tanárainak tiszteletdíjai, valamint az óratöbbleti díjak 1934/35. évi megállapítása a 11284/1934. III. vkm. sz. rendelettel történt.

Az ösztöndíjas tanársegédek megbízatása — a Rektori Tanács vonatkozó felterjesztése alapján — 11967/1934. III. vkm. sz. r.-tel vétetett tudomásul.

Az altiszti kar legidősebb érdemes tagja Ur Mihály szakaltiszt ezidén műszaki altiszté lépett elő. (10080/1934. III. vkm. sz. r.).

tárgy oktatására nyert megbízást. Megbízott szakelőadóként működtek ezidén is Krocsák Emil okl. középiskolai rajztanár a mértani rajz és építészeti enciklopédia c. tárgyaknál, Jantschi Béla okl. középiskolai rajztanár pedig az iparművészet c. tárgynál (11.284/1934. III. vkm. sz. r.), Takács Andor és Böhmann Frigyesné okl. testnevelő tanárok pedig a kötelező férfi, illetve a fakultatív női testnevelési órákat vezették hasonló minőségben. (81.400/1934. VII. 2. vkm. sz. r.)

A rajztanárjelöltek iparművészeti műhelygyakorlatainál a Székesfővárosi Iparrajziskola több műhelyvezető tanára működött közre, nevezetesen: Fáy Aladár, Lakatos Artur, Legát Albert, Tóth Gyula és Vértes Rezső tanárok. Szives és áldozatkész működésükért a Főiskola ezuttal is őszinte köszönetét fejezi ki.

Helyettesítés is volt ezidén a Tanári Karban. Rudnay Gyula r. tanár ugyanis az 1934. november—1935 január végéig terjedő időben súlyos betegsége miatt tanítani nem tudott s osztályának vezetésére ez időre a Főiskola Rektori Tanácsa Szőnyi István festőművészt kérte fel, (a 11666/1934. és 11957/1934. III. vkm. sz. r. alapján.)

A lefolyt évben a Tanári Kar két tagja részesült kitüntetésben. Igy: az 1935 március hó 13-án kelt kormányzói legfelsőbb elhatározással Karlovszky Bertalan r. tanár a Korvin-láncot, Rudnay Gyula r. tanár pedig a Korvin-koszorút nyerték el művészeti téren szerzett érdemeik elismeréséül. (1816/935. eln. vkm. sz. r.).

Az adminisztrativ személyzet létszámában változás nem volt.

A Főiskola tanárai, oktató tevékenységük mellett, mint alkotó és kiállító művészek és mint különböző művészeti egyesületek tagjai a magyar művészeti életben is állandóan résztvettek, ezenkívül kiküldött vagy meghívott szakférfiakként szerepeltek különféle hivatalos testületekben.

Réti István e. i. rektor, r. tanár, a Magyar Országgyülés Felsőházának a Főiskola által az 1926:XXII. t.-c. alapján 1933 évi január hó 1-től számított 10 éves időre kiküldött rendes tagja. Ugyanő az alábbiak szerint több hivatalos szaktanácsban is helyet foglal, ezenkivül tagja a budapesti Horthy Miklós Kollégium Igazgatótanácsának; meghívatott az 1935. évi Nemzeti Képzőművészeti Kiállítás rendező bizottságába a 2035/1935. sz. r.-tel s az állami aranyérem odaitélő bizottságba tagul a 11932/1934. III. vkm. sz. r.-tel.

Andreetti Károly felkért tanár a Magyar Országgyülési Képviselőháznak volt tagja az 1935 márciusában történt ciklus zárásáig. (Felsőházi póttag.) Ugyanő tagja a vall. és közokt. miniszter kinevezés alapján az 1933—1938. évi időszakra szólóan az Országos Ipari és Kereskedelmi Oktatási Tanácsnak, amelyben az 1934—1939-ig terjedő időre történt megbízatással Baranski E. László r. tanár is helyet foglal.

Lyka Károly r. tanár, az alant megnevezett bizottsági és tanácsi elfoglaltságain kivül a vall.- és közoktatásügyi miniszter kinevezése alapján

43. SZ. 1906. (53. ÉVFOLYAM.) | SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. FŐMUNKATÁRS MIKSZÁTH KÁLMÁN. | BUDAPEST, OKTÓBER 28.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utcza 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utcza 4.

Előfizetési feltételek: Egész évre ..... 16 korona. Félévre ..... 8 korona. Negyedévre ..... 4 korona. A «*Világkrónika*»-val negyedévenként 80 fillérrel több.

Külföldi előfizetésekhez a postailag meghatározott viteldij is csatolandó.

RÁKÓCZI.

Oszladozik a homály és az őszi nap bágyadt fénye reszketve tör át a párás, ködös levegőn. Az avar megzörren, s a letarolt mezőn végigfeküdt árnyék megmozdul, mintha valami éji rém fölocsudik álmából és a bántó világosság elől sietve a rengeteg sötétségbe menekül. Valami ünnepi moraj száll végig a bérczeken, s a reggeli ima áhitatába belezúg a harangok tompa szózata, belesír a tárogató hivó dallama. A magyar földön egy fekete vonat siklik végig és «a nemzet millióinak szemében gyászkönny ül . . .» A szekér megáll az úton, a földmíves leteszi a kapát, a munkás a szerszámot, úr és szolga, gazdag és szegény odagyűl a pálya mellé és levett kalappal, sóhajával köszönti a néma menetet. Valamikor épen ilyen szivszorongva s néma vágygyal várta jobbágy és nemes az ország határán II. Rákóczi Ferenczet, az élőt, ki akkor negyedmagával jelent meg lóháton és kibontott fejedelmi zászlóval. Akkor egy ország lelkesedése és reménye köszöntötte, mely tőle várt szabadságot és jövőt. Most egy nemzet méla gyásza fogadja a halottat öt társával, siratván benne a múltat és a független Magyarország letűnt csillagát.

Rákóczi a világtörténelem egyik legdicsőbb alakja, kinek fénye mélyen belevilágít a századok forgatagába, a hol erény, fönség, dicsőség ragyog, a mely múló s árnyékában a bűn, gonoszság, irigység leskelődik, a mely örök kisérője az ember útjának. Élete egy nagyszerű tragédia, a mily fönséges, olyan kétségbeejtő és megható, mint maga a magyar nemzet sorsa.

Az ő sorsa is a legtragikusabb és a legmélyebb részvétre érdemes. A magyar történelem kimagasló hőse ő, megtestesülése a nemzeti eszmének, a mi nagy ideálunknak, melyért küzdött, melynek feláldozta mindenét: rangot, családot, meses vagyont, hírt, dicsőséget, testi s lelki nyugalmat, s melynek martirjává lőn az,

GRÓF BERCSÉNYI MIKLÓS HÁZÁNAK UDVARA RODOSTÓBAN. — EDVI ILLÉS ALADÁR AQUARELLJE.

RÁKÓCZI-ZÁSZLÓK.

a ki trónjára volt hivatva. Bíborban született, mint egy fejedelmi ház sarja, mely a Habsburgok esküdt ellenségének tartatott. S élete, gyermekkorától fogva haláláig nem volt egyéb a szenvedések, csalódások, csapások szakadatlan láncolatánál. De a kiváló testi s szellemi tulajdonságok oly előnyös, ritka vegyülettel egyesültek személyében, hogy jelleme nemcsak magasan emelte őt kora fölé, de erkölcsi nagysága előtt még ellenségei is meghajoltak. Atyai nagyatyja a törökök elleni csatában vesztette életét s ezzel együtt országát is, anyai nagyatyja pedig s nagybátyja, Zrinyi és Frangepán a hóhérbárd alatt véreztek el. Atyja még alig néhány hónappal az ő születése után halt meg. Azóta folytonos harczok közt nőtt fel, mígnem erővel elszakítván a gyermeket anyja kebeléről, Bécsbe hurczolták s Kollonics bíboros gyámsága alá helyezték, hogy ez «a Rákóczi-, Zrinyi- és Báthory-házak fiatal oroszlánját megszelidítse.» A bécsi csőcselék szidalma és gúnyja közt vitték be a város kapuin, s ugyanez történt vele 13 évvel később is, mikor a franczia udvarral való terve elárultatván, a bécsújhelyi tömlöczbe szállították «a nagyszámban odacsődült és a kocsit minden oldalról körűlvevő nép gúnyja és mocskolódása közben.»

Itt ugyanazon szobába zárták, melyből nagyatyja a vérpadra lépett, s a bécsi udvar alighanem tőle is ily módon törekedett volna megszabadulni, ha a sors számára nagyobb feladatot nem tartogat. Mert sem a cseh neuhausi jezsuita nevelés nemzetiségéből kiforgatni nem tudta, sem a sok méltatlan megaláztatás, s ez a bebörtönöztetés lelke erejét meg nem törte. Vérében az ősi dicsőség pezsdülő tüze, lelkében származásának s nemzete hagyományainak tudata lángolt, és szivében égett a vágy, hogy elnyomott s agyonzaklatott hazáját felszabadítsa. Tüzelte a fiatalos hév, nem az uralomra, hanem «szolgálni vágyván a nemzetnek», melynek minden reménye őbenne összpontosúlt. Érezte, hogy mit vár tőle az ország és ő meg akart felelni a várakozásnak. Miként reszelte át felváltva apródjával a börtön vasrácsait, hogy szökött meg innen a várkapitány segítségével s menekült Lengyelországba, hogy lappangott itt, mígnem Bercsényivel találkozott, hogy készült a nagy munkára, mint hivogatták s várták haza a felkelt elégületlenek ezrei, és mint lépte át végre a Rubicont — mindezt maga részletesen leirja az ő «Vallomásaiban». Ilyen vallomást fejedelmi személy még nem tett. Nemcsak mert ritka mélységes vallásosságról tesz tanúbizonyságot, s épületes olvasmánya lehet mindenkinek, a ki vigaszt és enyhülést a hitben keres, hanem mivel elénk tárja egész lelki világát; élete folyását, erényeit, hibáit, botlásait, bűneit oly leplezetlen őszinteséggel ismervén be, hogy az csak Szent Ágoston tollára méltó.

A saját s a nyomorult nép szenvedéseitől indíttatva kezdte meg a haza felszabadításának művét, a mint írja: «a világi politika szabályai és elvei, s az emberi bölcseség csalóka számításai szerint.» «Távol volt tőlem úgy a dicsőség, mint a magasabb méltóság vágya, avagy a korona elnyerésének kivánása. A gazdagságot megvetettem, egészségemet, életemet és hazám saját előmenetelét a közjónak mögéje helyeztem.» Neki a hivatás kötelességei szabták meg az erkölcsi elveket, s az eskű, az adott szó szentsége, a nemzeti érdeknek a fejedelemé fölé helyezése voltak azok a politikai szabályok, melyek szerint cselekedett, s melyek bukását is előidézték. Nem a hibái és vétkei, hanem kiválósága és erényei döntötték le arról a magaslatról, melyen csak az álnok számítás és ügyesen elleplezett érdekek, szó- és esküszegés, kegyetlenkedés, árulás tartja hatalmon — és tartotta különösen az ő korában — a hitvány jellemeket. Önzetlen s ideális célokért lelkesülő hazafi nem való a trónra. Kétszer kinálták meg a lengyel koronával, de még a czár fenyegetésére sem fogadta el, mert a fejedelemsége iránti kötelességével nem akart s nem tudott ellenkezésbe jutni: «a lengyel korona megett állott a hazaszeretet» s amannak ügyei «a két ország helyzetéből megérthető érdekek miatt össze nem fértek a magyar háborúval». Sőt az erdélyi fejedelemséget sem kereste, noha arra már születése révén is jogot tarthatott, s elnyeréséért nem is tett semmit. Mikor mégis egy szivvel-lélekkel megválasztották, csak azért fogadta el, nehogy Thököly kerüljön oda, a kiben meg nem bízott, s a kitől féltette az országot. Ő nem uralkodni kivánt, hanem a nemzetet vezetni s felszabadítani az idegen uralom alól. Megválasztatása után a szécsényi országgyülésen minden méltóságról ismét lemondott, kijelentvén, «hogy a tárgyalásnak s az ország kormányzása feletti rendelkezésnek teljes szabadsága a rendek kezében leend» s ő ezentúl csak mint egyszerű polgár kiván jelen lenni. Vajjon mikor hangzott el ilyen szó fejedelmi ajakról? Nyilatkozatát azonban Magyarország rendeinek ünnepies szövetkezése és Rákóczinak a szövetség vezérévé való kikiáltása követte. A nemzet korlátlanul meghagyta méltóságát és hatalmát. «Ünnepiesen ment ez végbe a sátor alatt az egri püspök pontifikálásával, a szentlélek segítségül hivásával és az ezek nyomában járó hálaadással, miután a szokásos esküt a törvényekre, szabadságokra és a szövetség határozmányainak megtartására letette. S ezt az esküt végleheletéig meg is tartotta.

Kormányzását a katholikus érzelmű, mély vallásos fejedelem azzal kezdte meg, hogy a protestánsoknak visszaadta a tőlük jogtalanul elvett 90 templomot, s törekedett a különféle vallásfelekezetek közti viszályokat lecsillapítani és a kedélyeket kiengesztelni. Főczélja fáradozásainak «a szeretet visszaállítása volt», hogy az egyenetlenséget, gyűlölséget, s az ezekből eredő vérontásokat megszüntesse. S midőn «a szikrából élesztett tűz» — a hogy ő szabadságharczát nevezi — kialudt; midőn az annyi lelkesedéssel s bátorsággal elkezdett és eleinte sok szerencsével folytatott magyar háború, hét esztendő után oly szomorú véget ért: akkor az önzetlen lelkű vezér még árulója számára is talál mentséget s a baj legfőbb okát saját hibáiban keresi. Pedig ha voltak hibái, úgy azok csak az erényei lehettek, melyek a szerencsétlenséget fölidézték. A főokok azonban a körülményekben rejlettek: a pénzhiány, betegségek, a várparancsnokok gyávasága és önzése, másoknak kapzsisága s tudatlansága, és sok más dolog játszott közre, hogy ez a nagyszerű nemzeti ügy lehanyatlott. Ő még akkor is hű maradt hozzá. Energiája meg nem törött s reménye el nem hagyta. Bécsben békét ajánlottak neki, de ebben csak a személye biztonságáról gondoskodtak s nem «a becsületről». El kellett volna hagynia hazáját s megtagadni nemzetét, azt a nemzetet, a mely rajongott érte és ragaszkodásának annyi tanujelét adta! «S a törvények megtartásának minden biztosítékául egyedül az annyiszor megszegett királyi szót kell vala elfogadni!» Igy elárulni az országot s csak a maga megmentéséről gondoskodni, nem fért össze az ő nagy lelke önzetlenségével és hazaszeretetével. «Inkább kiteszem magam — úgymond — a végső veszedelemnek, hogy a megénekelt, s a világi történetekben dicsőített hősök halálával haljak meg.» Leginkább fájlalta, hogy hiveinek sorsát nem enyhítheti, s a nyomorult nép helyzetén nem segíthet.

Eskűje alól való fölmentését kérte a rendektől s ő is fölmenté őket, de azok azt el nem fogadták, hanem újból egyhangúlag kijelentették, hogy örömest osztoznak sorsában és készek vele «bujdokolni bármelyik idegen országban.» Azt a mesés ragaszkodást, melylyel a nagy fejedelem iránt hivei viseltettek, meg nem törte sem balszerencse, sem szükség. Valóságos legendás kultuszszá fejlődött a Rákóczi-szeretet s erősebbé lett a hazaszeretetnél. Követték őt vakon s nem kivántak egyebet, mint hogy őt szolgálhassák. Ő pedig megigérte, hogy a fejedelemségről «soha semmikor le nem mond.» Tiltotta ezt az Erdély rendeinek adott eskűje és annak megtartására sarkalta a becsület. Ügyének igazában való rendületlen hittel itt hagyta családját, birtokait, trónját, hogy a külföldön, Lengyel-, Franczia- s végül Törökországban keresve támogatást, megmentse a hazát és nemzetet. Annyit csalódott s ő mégis hitt, még a törökök álnok biztatásában is! Folyton remélte, hogy visszaállíthatja az erdélyi fejedelemséget és kivívja Magyarország függetlenségét. De a török földről nem volt többé visszatérés. Franciaországot kiméletlenül elzárták előle és ő megcsalatva, kijátszva, hazájából száműzve, családjától elszakítva, megalázva s birtokaitól megfosztva, kénytelen volt elfogadni a török kegyelemkenyeret s végső évei remeteségében vezekelni a mások bűneiért.

S a legönzetlenebb hazafi, ki mindenét feláldozta nemzetének, ennek szabadságáért és jólétéért küzdött, s e küzdelemben felemésztette testét-lelkét: e lánglelkű hős és legdicsőbb ember iránt még haló porában is hálátlan volt épen a nemzete, melyért egy egész élet tragédiáját szenvedte át minden elképzelhető borzalmaival. A dúsgazdag, fényes származású fejedelmi sarjnak életében üldöztetés, börtön, szökés, véres harczok, orgyilkosok leselkedése, tőr, méreg, pestis, tengeri viharok, megaláztatás és szegénység jutott osztályrészül, halálában pedig megbélyegzés és kitagadás. Hálátlan volt iránta az utókor is; a történetírók soká csak félénken, alig néhány sorral emlékeztek meg róla, még Szalay és Horváth is, nehogy, Thaly szavaival: «a nevezetes szereplő, ki neve hírével egész Európát fölrázta, egyszerre mint valami Deus ex machina bukkanjon elő.» De az idők folyását megállítani nem lehet. S mennél jobban eltávolodunk egy tér, vagy időponttól, annál nagyobb perspektivája nyílik a jelenségeknek s eseményeknek. A századok folyama igazolta Rákóczit és elégtételt szolgáltatott a megsértett igazságnak. Ez a lélekemelő momentum domborodik ki a mi ünneplésünkből. Jóvátenni azt, a mit egyszer elkövettünk, nem lehet. De a magábaszállás, megbánás, ha igaz s őszinte, megnyugtatja a lelket. A megnyugvásban pedig megtaláljuk a békét. S mint vihar után a sötét felhők tömkelegéből kibontakozik a szivárvány s tiszta ragyogással mosolyog le ránk: úgy csillan át a zordon mult emlékéből a titokzatos jövőnek egy reménysugara, mely ingadozó bizalmunkat újra-újra megerősíti. S míg bízva bízunk, el nem veszhetünk.

Miklós Ferencz.

JÖN RÁKÓCZI HAZAFELÉ.

Jön Rákóczi hazafelé,
Fönt szálldos a lobogója . . .
Jön Rákóczi hazafelé,
— Arany koporsóba!

Tudom, ha az első szellő
Csókja éri a határról:
Átmelegszik a koporsó
A szive porától.

Jön Rákóczi hazafelé . . .
Mikor átlép a határon:
Nagy édes borzongás fut át
Az egész országon!

Sok jeltelen temetőkön,
Kurucz sirok sötétébe:
Valami szent nyugalom száll
A hantok fölébe!

S a beregi erdők mélyén,
Éjfelenként csoda támad:
Gyűlnek oda fölszabadult,
Régi szellem-árnyak.

Vasárnapi Krónika

Irja Márai Sándor

Az ijedt ember

A világsajtó hasábos, igazán megható, szines és érzelmes tudósitásokban számolt be Al Capone, a jeles gangster, szabadulásáról. A kor hálás és elismeri hőseit. Megirták, hogy a világhirü rablóvezér, aki most mindössze negyvenkét éves, lefogyott, megtört a börtönben, fekete haja kihullott, arca ráncos, villogó szemei elhalványodtak és — szószerint idézek — „az egykor daliás, atlétatermetü csikágói bandavezér összetöpörödött, vén emberként hagyta el a börtönt.“ Az olvasót kérjük, fegyelmezze magát e szomoru hir hallatára és fojtsa el érzelmeit. De még e testi adatoknál is megrenditőbb a kiváló bandita lelki összeomlása. A hirek szerint Al Capone a távozás pillanatában könyörgött az amerikai fegyház igazgatójának, ne engedjék őt vissza a világba, mert fél. Mitől fél? Elsősorban természetesen egykori gangster-társai bosszujától. Aztán fél, általában, a világtól, amelytől elszokott, melyből kiöregedett, fél, hogy nem ismeri ki magát ez uj, félelmes változásban, melyről nem sok jót hallott a börtön falai között. Igy könyörgött a bandita, korunk hiressége. De az élet zord és a törvény kemény: a fegyházigazgató közölte a megrettent fegyenccel, hogy nincs módja teljesiteni kérését, kénytelen számüzni őt a börtön biztonságából s átadni a legszigorubb itéletvégrehajtónak, az életnek. „Mars, vissza a szabadságba!“ — mondta a fegyházigazgató. S Al Capone megtörten, remegve, rogyadozó térdekkel távozott.

Gyüjteményemben, mely szerény, de alapos, őrzöm e neves kortárs egyik arcképét: Al Capone e képen csikos pizsamában, szájában szivarral, puffadtan és kövéren ül yachtja fedélzetén s horgászik. Feje fölött repked a csillagos amerikai lobogó. A kép a kiváló mester fénykorának legszebb pillanatában készült: Al Capone abban az időben hiresség volt, mint Valentino és Einstein, benne élt tovább az a wildwest-romantika, melyet az amerikai nem tud nélkülözni, s ez a nagy, emberi és gyermekesen hősies nép ma is mindenkinek hálás, aki a kaland romantikájának hevületét közvetiti neki: csak a hatás dönt, a személy majdnem közömbös, lehet Tom Mix, Lindbergh vagy ha éppen ugy fordul a korizlés, Al Capone is. Nem lehet letagadni, hogy Al Capone a maga idejében, tehát évtized előtt, a prohibició éveiben, amolyan torz népi hős volt, a yankee-k Sobri Jóskája; az amerikai tömeg, mely a karhatalmi apparátussal karöltve, féltékenyen őrködik a magánérdekek sérthetetlenségén, mindig markába kuncog s ünnepli a szegénylegényt, aki fokossal vagy ismétlő pisztollyal nekilát, irtani a rend és a tilalmak világában mindazt, ami az emberi önkény számára korlát vagy tiltott gyümölcs. Al Caponere vadászott az Egyesült Államok egész biztonsági szervezete, Al Capone briganti segédjei emberek százainak életét oltották ki, a gangster vásárolt sheriffet és polgármestert, rendőrfőnököt és ujságokat s Amerika egy napon, nem is olyan régen, közel volt a szociális forradalom állapotához, mert a gangsterizmus csak kifejezett és tünetszerüen jellemezett valamit, aminek mélyebb oka az Uj Világ kezdetleges kapitalizmusának nyers és mély válsága volt, statisztikai bizonyitéka a tizmillió munkanélküli, akik időnként rongyos tüntető hadseregeket küldtek Washingtonba, Coolidge és Hoover elnök palotája elé, s a gyakorlatban ugy is lehetett érteni e tüneteket, hogy a világ egyik leggazdagabb országában a lakosság egyharmada, — családtagokkal számitva, közel negyvenmillió ember — teljesen ellátatlan. Akkor jött Roosevelt, a kisérlet folytatása közismert. Roosevelt mélyen belenyult Amerika társadalmi és gazdasági válságába, az Al Caponeket könyörtelenül legépfegyverezte és Sing Sing-be dugta s a negyvenmillió ellátatlan számára uj életfeltételeket szervezett meg. A kisérlet e pillanatban tart még s a fegyverkezési konjunktura egyik magyarázó tünete sok mindennek, ami ez években s még inkább az utolsó hónapokban a tengeren tul történt.

Al Capone ez években már a börtönben ült, kezét dörzsölte és örült.

Most, mikor szabadlábra került, az alvilág hőse, — aki egy történelmi pillanatban közeli és erőteljes kapcsolatokat tartott fenn a hivatalos felvilággal —, meghőköl és elszörnyed. Al Capone természetesen nemcsak gangster-társai bosszujától félt, mikor könyörgött az amerikai fegyházigazgatónak, hogy mentsék meg a világtól. Iszonyata mélyebb, ösztönösebb. A megrokkant rablógyilkos, aki nemrégen még pizsamában halászott és a csillagos lobogó árnyékában hüsölt yachtja fedélzetén, finom és gyanakvó ösztöneivel megérezte, hogy a világ, melybe visszatér, hasonlithatatlanul veszélyesebb, mint volt az aranykorban, mikor még csak ő veszélyeztette. A gangster, aki hivatalos hőse a ponyvának és megtestesitője a szegénylegény-romantikának, mely érzelmesen hirdeti, hogy az erős csak az, aki harcban áll a világgal, meghőköl szerepe előtt s visszakivánkozik, siránkozva, az acélrács mögé, amely mégis csak biztonságosabb, mint ez a világ. Mert az a békés, szép és nyugodt világrend, melyet évtizede elhagyott, földrengésszerü megrázkódtatáson esett át s a haramia, viharban és börtönben edzett idegeivel, gyanitja és neszeli a veszélyt, mint a vadállat az éj zörejeit; öreg füleit hegyezi a világ felé és szomoruan mondja: „Nem jó“. Mi nem jó, Al Capone? ... Te is rájöttél, öreg hasfelmetsző, a börtönben, hogy az egyéni kalandok világa elmult s valami szigorubb és általánosabb kezdődött világszerte, óriási hajtóvadászat, minden newyorki alvilág-romantikát megszégyenitő pandur és rablójáték, melynek szinterei kontinensek, baljós hőse az emberiség? ... Gyanitod, vén géppuskás, hogy bálványaid ledőltek, hiteled megkopott, varázsod nem hat többé, nimbuszod az ebekét? — gyanitod, hogy az emberek ijesztően felnőttek és kiöregedtek mindenféle vad romantikából s te, a foghijas és vedlett sörényü gangster, kikoptál e világból, mely kezd másféle kalandokhoz szokni? „Mi történt?“ — kérdi Al Capone a börtön kapujában hunyorogva és rekedten. — „Ez a szabadság? ...“ S a rablóvezér, aki térdrehull a börtönőr előtt, kimond valamit, amit a többiek, akik szabadon élnek e világban, elgondolni sem mernek és nem tudnak kimondani.

A képet tegyük el emlékbe, a többi mellé, mely korunk panoptikumának torz hőseit mutatja, életük és pályájuk diadalmas, majd megtérő pillanataiban. Az ijedt ember, a börtön kapujában, szemben a szabadsággal és a világgal, melytől viszszahőköl, mert ez a világ elszántabb mindennél s nem ismeri már a zsiványbecsületet sem, a megrettent gangster, aki szeretne visszasompolyogni a börtön életfogytiglani idilljébe, mert nem érzi többé versenyképesnek magát: ez a kép, mely történeti értékü. Mit mondjunk neki, a megszeppent és fogatlan haramiának? Csak ezt: hiába töltötted ki a büntetést, nincs menekvés, Al Capone, nincs kegyelem. Állj csak be a sorba, közénk, a büntetlenek közé és szenvedj.

Pirosszinü fényes

MIKULÁS CSOMAG 96 fill.

Tartalma: 1 csokoládé Mikulás fényes piros aluminiummal bevonva, 14 cm magas, 1 csokoládé csizma, fényes piros aluminiummal bevonva, magassága 10 cm, 1 csom. szaloncukor (5 deka), 1 csom. dragée (5 deka), 1 csom. selyemcukorka (5 deka), 1 csom. keksz (5 deka), 1 csom. amerikai pörkölt mogyoró (5 deka), 1 csom. Smirna füge (5 deka) összesen ..... **96 fill.**

Csokoládé Mikulások fényes piros alum. bevonva, szines arccal, fehér szakállal (darabja **24, 38, 58, 68, 78** fillér)

Csokoládé Csizmák fényes piros alum. bevonva, Nápolyival (darabja **24, 42, 58** fillér)

PÁRISI NAGY ÁRUHÁZ

Karácsonyi nagy árjegyzék ingyen és bérmentve

NÖVEKVŐ igényeinek: EKA RADIO

Bruki

Vannak az országnak halottai. Vannak Budapestnek. De vannak halottai csak Pestnek. Ilyen volt Bruki, teljes nevén Bruchsteiner Rezső, aki a minap távozott el az élők világából. Vele Pest prizmájának szinképéből tünt el egy árnyalat. Ez a furcsa és egyéni szin nincs többé. A főváros gazdasági életében, amelyhez nem értek, bizonyára jelent valamilyen veszteséget az ő halála, hiszen gyáros volt és tekintélyes közgazdasági egyéniség. De távozását nem ez teszi gyászfátyolos eseménnyé. Bruki, ahogy klubtársai becézték, tipust jelentett: azt a pesti embert, aki az uj század első évtizedeiben a fajok, társadalmi osztályok és nyelvek keveredésében még nem érett egészen késszé. Bruki semmiféle nyelvet nem beszélt. Tudott magyarul, németül és valamit más nyelveken is, de teljesen egyet se tudott.

Nem volt egyedül. A különös magyar élet más társadalmi osztályokban is termelt hozzá hasonlót. Valóságos legendaköre van annak, hogy az öreg Wenckheim Dénes gróf társalgási nyelve a magyarság milyen bukfenceit vetette. Hasonló mondakör kapcsolódik a más kasztból való Weiss Manfréd emlékéhez. Bruki nem volt sem mágnás, sem iparkirály; a pesti társadalom középtáján képviselte a még nem teljesen kész magyarosodás mulatságos nyelvi eseteit. Feljegyzem ezeket, mint olyan krónikás, aki idegenkedik a napi politikától, de érdeklik a társadalom apró és jellemző megnyilatkozásai. Száz év mulva Bruki aligha lesz jelentős emléke a magyar gyáripar fejlődésének. De kétségtelen, hogy érdekes példája lesz annak: hogyan kezdte törni a magyar nyelvet egy társadalmi réteg, amelyet a magyarosodását befejező Pest magába igekezett olvasztani.

Bruki ápolt külsejü, igen csinosnak mondható borotvált szőke ur volt. Imádta a művészeket és ez a tulajdonsága a Fészek egyik oszlopává tette. Gazda volt a Fészekben és igen büszkén vállalt valami felelősséget a klub játékszobájában is. Egy operaházi énekes játék közben kifogásolta, hogy a kártya nem elég tiszta. Vesztett ez a tenorista és idegesen kifogásolta, hogy a lapok szurtosak. Bruki odament, megtapintotta a lapokat és hivatalos tekintéllyel akarta kijelenteni, hogy nem igaz, a kártyalapok nem ragadnak egymáshoz.

— Tapad sem! — mondta szigoruan.

Igy kezelte a magyar nyelvet. Valaki, mikor ő kibicelt, hátraszólt hozzá, azt kérdezte, vajjon bemondja-e a négy pikket. Ő egyforma esélyt látott a megnyerésre és elvesztésre. Ezt az igekötők ilyen alkalmazásával fejezte ki:

— Meg lehet veszteni, el lehet nyerni.

A Tátrában találkozik vele egy barátja. Meglepetve ismer rá.

— Hát te itt telelsz? Mióta vagy itt?

— Óta tegnap.

— És meddig maradsz?

— Holnap megyek. Itt a legkis élvezésem sincs.

Azt akarta természetesen közölni, hogy nincs a legcsekélyebb szórakozása sem. Pedig mint nőbarát, nagyon szeretett szórakozni. Tőle való ez az örök érvényü bölcs mondás:

— Higyjetek el, minden nő egyforma. Egyik ilyen, másik olyan.

El kellett volna utaznia valami vidéki kirándulásra szép asszonyokkal. Igy mondott le:

— Mennék, de az elsőbb az én kényelmem. Nem megyek ezeken a hupás utakon.

Általában a legtöbb nevezetes mondása az ikerszavakkal függött össze. Egy ebédre hivott vendégét felszólitotta, hogy „máskor is jöjjön el hébe". Egy estélyről azt mesélte, hogy „régen volt ilyen dínom Pesten". Pletykára azt mondta, hogy „ezt a sok lárit nem kell komolyan venni". És az ugynevezett nyelvtani trópusokban sem tudott sehogysem eligazodni. A Fészek nagy báljáról igy nyilatkozott:

— Biztos siker. Itt lesz mindenki, aki négykézláb ember Pesten.

Mikor valaki tréfából azzal vádolta, hogy kártya közben szándékosan csinált renonszot, szigoruan tiltakozott:

— Nana, a gyanusitást árnyékban sem türöm!

A volt angol király és Simpsonné pesti látogatásakor arról folyt a beszélgetés, hogy tulfigyelmes detektivek kissé terhére vannak az előkelő vendégpárnak. Ő hevesen kikelt.

— Nagyon helytelen. Az ilyen vendéggel ugy kellene bánni, mint a tojás himjével.

Egy uj vállalat alakulásakor, mikor optimisták vérmesen nyilatkoztak a várható haszonról, ő ezt mondta:

— Én azt hiszem, ennek az üzletnek sem tejfeles a feneke.

Volt a Fészekben egy pincér, aki nagyon vontatottan, de tulhangosan beszélt. Ő arra akarta inteni a pincért, hogy ne beszéljen olyan nehézkesen, hanem frissebben, másrészről ne beszéljen olyan orditva, hanem lassabban. Szigoruan igy szólt tehát:

— Maga beszéljen lassan és gyorsan!

A klub közönségét valami lovagias ügy tartotta izgalomban. Két ur összeszólalkozott, a vita hevében tulkemény szavakat használtak. Bruki igy rótta meg a két ellenfelet:

— A barátom, ezek nem ismerik a hordképesség annak, amit mondanak.

Boldogult Beöthy Lászlót egy időben üldözte a kártya-balszerencse. Akkor is vesztett, ha a Bruki pártnere volt. Bruki udvariasan sajnálkozott.

— Hogy veled nyerjem, Lacikám, csak egyszer szeretnék azt az elvezetben részt lenni.

Ezzel a megemlékezéssel bucsuzom a furcsa Brukitól. Felületesen ugy látszik, mintha kicsufolnám. Pedig nem. Élnek itt az országban olyanok is, akiknek eszök ágában sincs magyarul beszélni. Bruki nem tudott ugyan tökéletesen magyarul, de ezt a nyelvet használta. Mert magyarul akart beszélni. Ez a szándék már elég ahhoz, hogy magyar földben pihenjen. Legyen neki könnyü a föld. Vagy mint ő mondta: Isten nyugtázza.

Harsányi Zsolt.

Eladással kapcsolatban levő teendőkben jártas
őskeresztény, tárgyalóképes, irásban gyakorlott 25—30 év körüli megbizható, szorgalmas, alkalmazkodó
fiatalember azonnalra kerestetik.
Ajánlatok „Kitünően németül beszélő" jeligére Arató hirdetőirodába, Erzsébet-körut 14. kéretnek.

Márkás cikkeket előállitó gyár keres bevezetett
őskeresztény utazót.
Ajánlatokat eddigi müködés, valamint annak a területnek részletes megjelölésével, ahol a legjobban bevezetett. „Lágymányos 1912" jeligére a főkiadóba kérünk.

URULÓGIA és BŐRGYÓGYÁSZATI
évtizedes RENDELŐ, a Köruton, haláleset miatt ÁTADÓ. TELEFON HÉTFŐTŐL 1—412—90. 7241

GARÁZST KERESÜNK
SZIRTES-UT környékén. Ajánlatokat „Nagy kocsi" jeligére Hirdetőirodába, Wesselényi-utca 35.

Nagyobb vidéki TEXTILGYÁR KERES mielőbbi belépésre
VEGYÉSZT, GÉPÉSZMÉRNÖKÖT, MŰSZAKI TISZTVISELŐT.
Kézzel irott ajánlatok „80%" jeligére Blocknerhez, Vilmos császár-ut 33. küldendők. 7250

Garage-hoz cca 25.000 P-vel társat keresek
minimális „Havi 1000 haszon" jeligére Blockner hirdetőjébe, Városház-utca 10. 7274

160 HP szivógázmotor
(komplett villanytelep) az összes uj műszerekkel eladó. Telefon: 125—880. Földgáztársaság, Kis János-utca 4. 7248

STEINWAY ·KÉPVISELET· **EHALL** ZONGORATEREM ANDRÁSSY-ÚT 15

SZAKMABELI ELADÓT KERESÜNK
„Férfifehérnemű, uridivat 7260" jeligére a főkiadóhivatalba.

NAPI HIREK

Egy régi kép előtt

Egy kiállitáson, ahol csupa régi holmit mutatnak, láttam a napokban egy képet. Meytens festette, Mária Terézia udvari festője, aki egyébként a művészettörténetben is csak erről nevezetes, mert — valljuk meg — vajmi közepes művész vala. Ez a kép, óriási vászon, a Császárnő és Királynő gyermekeit ábrázolja, közöttük Marie Antoinettet, akinek szép fejecskéje később a guillotine fürészporos kosarába hullott. A képen a barackvirág hamvas rózsaszinében mosolyog ez a fiatal fő, ruhája a rokokó brokátselymeiben pompázik, ott vannak körülötte testvérei, a háttérben Schönbrunn nyesett fasorai, filagóriái, fenn, az égbolton pedig, a kor izlése szerint, görög mitológiai alakok röpködnek: Hermes és Pallas Athéne. Fura egy Hermes ez: tetőtől-talpig gálába öltözve repül az égen, még hozzá ugyanolyan ruhában, amilyet az ifju főhercegek viselnek, rokokó divatuban, de ugyanilyen öltözéket visel a felhők között trónoló istennő: Pallas Athéne is.

Nincs ebben semmi különös. Az olasz renaissance mesterei is a saját koruk viseletét adták szentekre, mitológiai alakokra, az ókor félisteneire és hőseire, a rokokó, de még sokkal későbbi korszakok ugyancsak a legujabb divat szerint öltöztetett hajdankori hősöket és hősnőket, nemcsak képeken, hanem a szinpadon is, — nincs ebben semmi különös, mondom.

De gondoljuk el: mi volna, ha egy mai festőnek eszébe jutna Hermest szmokingban, Marsot egyenruhába, Vénuszt pedig Lanvin-modellü estélyi ruhába öltöztetni, nem is szólva a szinházi rendezőről, aki — szegény feje! — már azért is eléggé megszenvedett, mert egyszer megpróbálta Hamletot frakkban küldeni ki a szinpadra?

Pedig hát ez szóról-szóra ugyanaz, mint amit a renaissance, a barokk, a rokokó és az empire festői, szinpadi rendezői csináltak. Ami nekünk ma jelmez, az nekik a legmodernebb divat volt, tehát mi épp ugy megpróbálhatnánk mai divatban ábrázolni a történelmi és mithoszi hősöket, ahogy ők tették.

Mégis, miért lehetetlen nekünk, ami nekik lehetséges, sőt természetes volt? — ez itt a kérdés, hogy Hamletnél maradjunk.

Mi ragaszkodunk-e jobban a festői, a szinpadi illuzióhoz, amikor a jelmezhez ragaszkodunk, vagy ők, akiket nem zavart, ha Apolló sem visel más ruhát a szinpadon, mint a gavallér a nézőtéren és ha Andromache ugyanolyan parókában szavalja Racine verseit, amilyet a márkinő visel a páholyban?

Én azt hiszem: képzelőtehetség dolga az egész. Ők naivabbak voltak nálunk, tehát több volt az elképzelő erejük. Mi többet tudunk, tehát kevesebb a fantáziánk. Nekünk jelmez kell és diszlet a korhüség illuziójához, nekik elég volt a szó vagy a jelkép. Kérdés, melyik van fölényben? . . .

(—thy.)

— **A pápa köszönete Serédi hercegprimásnak.** Dr. *Serédi Jusztinián* hercegprimás még római tartózkodása alatt *Gasparri*, az azóta elhunyt biborosállamtitkár oldalán rendkivül figyelemreméltó munkát végzett a kánonjogi kodex forrásainak összegyüjtése és közreadása körül. Gasparri halála után egyedül folytatta a nagy munkát és esztergomi érsekké történt kinevezése óta is rendkivül sokat dolgozott a nagy művön. Nemrégiben befejezte a „Fontes Codicis Juris Canonici" IX. kötetét is. A hatalmas kötetet megküldötte a magyar hercegprimás *XII. Pius* pápának is. A pápa a monumentális és örökértékü mű befejezéséért biboros államtitkárja utján mondott köszönetet, amelyben megállapitja, hogy az egész mű *örökre összeköti Serédi nevét az Egyházi Törvénykönyv kodifikálásával. Őszentsége a Szentszék hálájját fejezi ki és a biboros-hercegprimásnak boldogságot, egész főegyházmegyéjének pedig felvirágozást kiván és szivből küldi jóindulatának zálogaként apostoli áldását.*

— **Uj magyar követ Buenos Airesben.** A kormányzó *Boldvai Bobrik Arno* rend. követi és megh. miniszteri c. felr. I. o. köv. tanácsost a buenosairesi magyar követség vezetésével és Argentinában, Chilében, Paraguayban, valamint Uruguayban követi minőségben való képviselettel megbizta.

— **Szilágyi Lajos felmentése a tüzrendészeti felügyelői állás alól.** A belügyminiszter dr. Piskárkosi Szilágyi Lajos nyug. főispánt az országos tüzrendészeti felügyelői tennivalók ellátása alól saját kérelmére felmentette. Egyidejüleg a kormányzó Szilágyi Lajosnak a közélet terén szerzett érdemei elismeréséül a Magyar Érdemrend középkeresztjét adományozta.

— **Dr. Németh Béla örökös bizottsági tag marad.** A főváros igazoló választmánya a lefolytatott igazolási eljárás során megszüntette dr. Németh Béla örökös tag mandátumát. A Közigazgatási Biróság most dr. Németh Béla panaszára e határozatot hatályon kivül helyezte, mert megállapitotta, hogy dr. Németh Béla nem esik a zsidótörvény korlátozó hatálya alá.

— **Diszdoktoravatás.** A szegedi egyetemen szombaton avatták a bölcsészettudomány tiszteletbeli doktorává *Kiss Ferenc* ny. min. tanácsost. Az ünneplő előkelőségek között megjelent *Glattfelder Gyula* csanádi megyéspüspök is. Dr. *Baló József* rektor megnyitó szavai után *Farkas Béla* dékán méltatta Kiss Ferenc érdemeit, a szegedi föld megőrzésében és művelésében, a futóhomokos terület megkötésével

— **Az állami nagy aranyérmek.** A kultuszminiszter eddigi kiváló művészi munkálkodása elismeréséül *Edvi-Illés Aladár* festőművésznek az 1938. évi, *Szőnyi István* festőművésznek az 1939 évi állami nagy aranyérmet adományozta.

— **Kedvezményes utazás az OMGE közgyülése és a gazdanapok alkalmából.** A kereskedelemügyi minisztérium az OMGE közgyülése, a GEOSZ nagygyülése és a velük kapcsolatos gazdanapok alkalmából a MÁV és a helyiérdekü vasutak vonalain, bármely vonatnem és kocsiosztály használatánál 33%-ot kitevő utazási kedvezményt engedélyezett, a december 11-től december 21-ig terjedő időben. A kedvezmény a felutazásra dec. 11-től dec. 20-án déli 12 óráig, a visszautazásra dec. 14-én déli 12 órától dec. 21-ig bezárólag érvényes. Utazási kedvezmény az OMGE titkári hivatalánál beszerezhető igazolványok alapján vehető igénybe

...epi héten

...nosítás. Ugy hisszük, a fel-...ttek több gyönyörűséget lelnek ...ajd az *Ördögtáncban*, mint az ...jú olvasók.

Füst Milán: Konstantin úrfi fiatalsága

Emberség, elesettek fájdalmá-...ak átérzése, lelki és stiláris kifi-...omultság jellemzi *Füst Milán* ...lbeszéléskötetét, a *Konstantin ...rfi fiatalságát*. S ez nem is ...ephetj meg azokat, akik is-...erik és tisztelik az idős mes-...er alkotásait. Szép ajándék ...z ifjú olvasók számára is ...éhány szép elbeszélése (pl. a *...ehel kürtje*, *Két ballada egy ...desanyáról*). A kötet egyik-...ásik darabja mégis némi csaló-...lást okoz — nemcsak azért, mert ...ilágnézetileg nem tudunk egyet-...érteni a hajdani kegyelmes urak ...óságosságának kissé érzelgős di-...séretével (*Három idegen úr*), ha-...em azért is, mert úgy véljük, ...ogy itt-ott a tárgyválasztás a no-...ella-szerkezet fellazítása vagy a ...mondanivaló nehézkes-szimbo-...ikus megfogalmazása megnehe-...íti a mű élvezhetőségét. Csak ...bevezető elbeszélésben (*Nun*) ...ísérletezett azzal az író, hogy ...mai életről írjon ifiúsá-...unknak, ám ez a „maiság" itt is ...sak a felületen — ha szabad így ...mondani: az elbeszélés tárgyi ...észleteiben —, nem szellemében ...utatkozik meg.

Szerafimovics: Vihar a tengeren

Gyönyörű kiállításban jelentet-...meg a *Móra Ferenc* Könyv-...adó *Szerafimovics* négy elbeszé-...sét, *Vihar a tengeren* címmel. Emberek — főképpen ifjak — ...zer színű, ezer arcú kapcsolata ...természettel: összeforrottsága és ...arca, szeretete és félelme tükrö-...ödik ezekben a kristálytiszta ...zerkezetű novellákban. — *Szász ...ndre* illusztrációi inkább látvá-...yosak, mint stílusosak. A gyomai ...yomda szép munkát végzett.

Méltatlanul keveset foglalko-...ott eddig sajtónk — a *Népszu-...adságot* is beleértve — az ifjú-...ági kiadványokkal. Az ünnepi ...önyvhét is figyelmeztetés arra, ...ogy indokolatlan volt a mel...özés: a fiatal olvasókkal együtt örven-...ezünk a szép könyvek megjele-...ésén és sikerén.

Falus Róbert

EDVI ILLÉS ALADÁR

1870—1958

Túl az óbudai hegyekre kapaszkodó autóbusz végállomásán, az éles kanyar öblében megbúvó tisztáson, még késő novemberi délelőttökön is ott láthattuk a mestert, kezében ecsettel, derűs, mindent megértő és megbocsátó, szelíd mosollyal. Igaz, már nem gyalog járta az erdőt és hegyeket; tavaly, 87. születésnapjára összeállítható üvegfülkét fabrikált számára a fia, s ezt is az autójára tette, mikor apját az őszi hegyek közé fuvarozta. Ha az öreg művész szíve fiatalosan dobbant a természet hívó szavára, felállította a fülkét, s a mester annak védelmében, a szabadban dolgozhatott az erős fagy beálltáig.

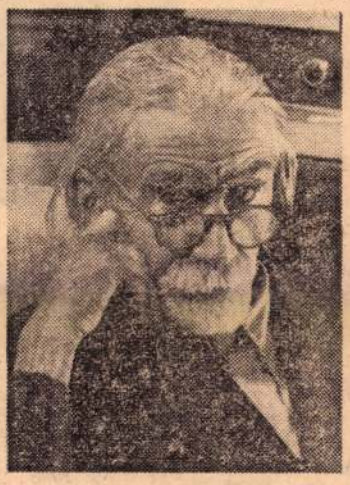

Ezen a tavaszon már egyszer sem rakták össze a fülkét. Pedig hogyan készült új munkára a mester, s mennyire bízott a maga erejében! Tavaly csaknem harminc új képet festett a dömsödi nyárban s a Hármashatárhegy sárguló lombjai között, ez idei munkatervében — két külföldi úton s gyűjteményes kiállításán kívül — félszáz új mű életrehívása szerepelt. Ugy érezte, rengeteg a mondanivalója az új világnak, ha a saját egyszerű nyelvén is, melyet egyre gyarapított, fejlesztett, fordulatosabbá tett, mióta Székely Bertalan kezéből átvette a rajztanári oklevelet. A művészi forrongás korszakában indult, de az örök szépséget a hagyományhűség útján kereste. Tanulmányozta az egymással ellentétes irányzatokat, de egyéniségének kifejezésére a hazai tájak tündérvilága inspirálta. Még külföldön festett képeinek is magyar az égboltja, levegője. A Nemzeti Szalonban egybegyűjtött életművének csaknem valamennyi darabja tanúja, mennyire megbabonázta az Alföld pusztavilága s miként futtatta aranyszálakkal a borongó szürkéket Kalotaszeg napsütése. Szépnek látta az életet, kedvét lelte a mindennapok apró örömeiben, s a maga fölényesen biztos ecsetvonásaival határozott formában kívánta hirdetni azt a meggyőződését, hogy a művész akkor teljesíti hivatását, ha mentől több ember életét teszi alkotásaival szebbé, boldogabbá.

A belső harmónia teljessége nézránk megbékélt derűvel Edvi Illés Aladár utolsó, nem sokkal halála előtt alkotott önarcképéről, mely erejének teljében mutatja művészetét.

Kiemelkedő alkotásait már gyűjteményes kiállításán klaszszikus művekként értékeltük. Mind legutóbbi, mind korábban készült képei tanúsítják, hogy tökéletesen magáévá tette a nagy tehetségek által elsajátítható fölényes technika kifejezésmódját, de a technikát mindig alárendelte a mondanivaló költői igényének. Aminthogy tanítványai előtt, a Képzőművészeti Főiskolán, állandóan hangsúlyozta is, hogy „a művész előtt kitárulkozó természetnek nincs technikája, csak szépsége, igazsága: vonala, színe; varázsa, sejtelme; földszagú, életteljes valósága".

Nyolcvannyolcadik életévében is tervezett, reménykedett... Az örök derűt sugárzó szempár mécsese most mégis kialudt. Hiába bizakodott, hogy ősszel újra felkapaszkodik az autó vele és fülkéjével az óbudai hegyekre. Edvi Illés Aladár halott. De művei, a szelíd színezésű olajfestmények s a megejtő hangulatú akvarellek, melyekkel saját megállapítása szerint, legjobban tudta kifejezni önmagát, immár megkezdik külön életüket.

Lengyel István

Orvosok és gyógyszerészek kitüntetése

Semmelweis Ignác, a nagy magyar orvostudós születésének 140. évfordulója alkalmából, kedden délben Budapesten a Szentkirályi utcai Semmelweis-teremben — kitüntetések átadásával egybekötött — emlékünnepséget rendeztek.

Dr. Vilmon Gyula egészségügyi miniszterhelyettes üdvözölte a megjelenteket, majd *dr. Simonovits István*, az egészségügyi miniszter első helyettese Semmelweis orvosi tevékenységének jelentőségét méltatta. Beszédének befejezése után átadta a kiváló orvos és kiváló gyógyszerész, illetve az érdemes orvos és érdemes gyógyszerész kitüntetéseket.

A kitüntetettek egy csoportja.

„KIVÁLÓ ORVOS" KITÜNTETÉST KAPOTT:

Dr. Bánhidi Ferenc főorvos, Baja, **dr. Bátori Pál** orvos, Budapest, **dr. Békés Zoltán** megyei főorvos, Pest megye, **dr. Domboy Zoltán** főorvos, Budapest, **dr. Erdélyi Jenő** főorvos, Szeged, **dr. Flamm Sándor** igazgatóhelyettes főorvos, Budapest, **dr. Gát László** egyetemi docens, Debrecen, **dr. Gerloczy Ferenc** egyetemi tanár, Budapest, **dr. Götze Árpád** főorvos, Budapest, **dr. Guszich Aurél** főorvos, Budapest, **dr. Hamar Norbert** tudományos osztályvezető, Budapest, **dr. Hollós Richárd** főorvos, Sopron, **dr. Kardos László** orvos-alezredes, Budapest, **dr. Kemény Lajos** főorvos, Nyíregyháza, **dr. Lányi Andor** igazgató főorvos, Mátraháza, **dr. Liebner Ernő** intézeti igazgató, Budapest, **dr. Mariska László** üzemi vezető főorvos, Csepel, **dr. Michailovits Lehel** igazgató főorvos, Szentes, **dr. Németh László** tudományos osztályvezető Budapest, **dr. Pintér István** főorvos, Tatabánya, **dr. Pongrácz Sándor** körzeti orvos, Paks, **dr. Rohny Béla** főorvos, Budapest, **dr. Sipos Károly** egyetemi docens, Szeged, **dr. Schwarczmann Pál** intézeti docens, Budapest, **dr. Szántó György** orvos-ezredes, Budapest, **dr. Szász György** főorvos, Székesfehérvár, **dr. Szécsi István** főorvos, Budapest, **dr. Siebenrok Ferenc** főorvos, Budapest, **dr. Tarján Róbert** intézeti igazgató, Budapest, **dr. Wittmann István** főorvos, Budapest.

„KIVÁLÓ GYÓGYSZERÉSZ" KITÜNTETÉST KAPOTT:

Abonyi László osztályvezető, Budapest, **Cmely Imre** gyógyszertártervezető, Salgótarján, **Forrai Tiborné** gyógyszertárvezető, Budapest, **Kálmán Anna** gyógyszertárvezető, Ibrány, **Römer Lajos** gyógyszertárvezető, Nagykőrös, **Székely Jenő** nyugdíjas gyógyszerész, Budapest.

„ÉRDEMES ORVOS" KITÜNTETÉST KAPOTT:

Dr. Alexy Zoltán főorvos, Szekszárd; **dr. Ács Miklós** rendelőintézeti szakorvos, Budapest; **dr. Bakács Tibor** körzeti orvos, Soponya; **dr. Baranyai Elza Erzsébet** kórházi adjunktus, Budapest; **dr. Bányai Géza** főorvos, Budapest; **dr. Benedek Tibor** intézeti docens, Budapest; **dr. Boros Sándor** egyetemi docens, Budapest; **dr. Bulyovszky Gyula** körzeti orvos, Kiskunmajsa; **dr. Cserba Zoltán** főorvos, Budapest; **dr. Csökör György** főorvos, Pécs; **dr. Duchon Jenő** egyetemi adjunktus, Pécs; **dr. Eperjessy Pál** körzeti orvos, Tállya; **dr. Faludi Pál** főorvos, Balassagyarmat; **dr. Faragó László** epidemiológus, Budapest; **dr. Fejér Artúr** főorvos, Budapest; **dr. Felkai Béla** egyetemi adjunktus, Szeged; **dr. Félegyházi Béla** főorvos, Debrecen; **dr. Füssi Emil** főorvos, Kaposvár; **dr. Galgóczy Jenő** igazgató-főorvos, Budapest; **dr. Gárdonyi Alfréd** körzeti orvos, Budapest; **dr. Gyimóthy Jenő** körzeti orvos, Villány; **dr. Hajós Anna** iskolaorvos, Miskolc; **dr. Halm Tibor** orvos alezredes, Budapest; **dr. Halász Stefánia** főorvos, Budapest; **dr. Hatfaludy László** körzeti orvos, Csány; **dr. Jakab Gézáné** főorvos, Zalaegerszeg; **dr. Karafiáth Imre** főorvos, Budapest; **dr. Kardos Zoltán** igazgató főorvos, Jászberény; **dr. Kiss József** igazgató főorvos, Mosonmagyaróvár; **dr. Klamartsik Antal** higienikus orvos, Debrecen; **dr. Klein Erzsébet** rendelőintézeti szakorvos, Budapest; **dr. Kobulniczky Emil** főorvos, Gyöngyös; **dr. Kondrai Gerő** igazgató főorvos, Kisvárda; **dr. Kovács István** igazgató főorvos, Budapest; **dr. Lajkó Pál** igazgató főorvoshelyettes, Budapest; **dr. Langer Gyula** orvos alezredes, Budapest; **dr. Lenkey Barna** körzeti orvos, Debrecen; **dr. Liptai László** városi főorvos, Sztálinváros; **dr. Makó István** igazgató főorvos, Berettyóújfalu; **dr. Mennyes János** körzeti orvos, Bősárkány; **dr. Mihályfi Irén** főorvos, Budapest; **dr. Mikuska Antal** körzeti orvos, Nagyhalász; **dr. Milhoffer Erzsébet** intézeti szakorvos, Budapest; **dr. Móser Elek** igazgató főorvos, Budapest; **dr. Nagy Margit** főorvos, Szombathely; **dr. Naményi László** igazgató főorvos, Miskolc; **dr. Oppe Emil** kórházi adjunktus Salgótarján; **dr. Ozsvár József** járási főorvos, Szeged; **dr. Parrag Levente** körzeti orvos, Ajka; **dr. Pető Mihály** körzeti orvos, Tiszaföldvár; **dr. Pilaszanovich Tivadar** igazgató főorvos, Pincehely; **dr. Pólus Károly** körzeti orvos, Kócsér; **dr. Rajch Antal** orvos alezredes, Budapest; **dr. Sepsey Szabolcs** orvos százados, Budapest; **dr. Soós János** körzeti orvos, Lábod; **dr. Stumpf Imre** főorvos, Budapest; **dr. Szabó István** körzeti orvos, Nagykanizsa; **dr. Szemes Zoltán** körzeti orvos, Csepreg; **dr. Székely László** üzemorvos, Budapest; **dr. Tavas József** járási főorvos, Vác; **dr. Tavaszi Ödön** igazgató főorvos, Miskolc; **dr. Tóth József** főorvos, Budapest; **dr. Varsányi Mihály** rendelőintézeti szakorvos, Orosháza; **dr. Verbényi Béla** epidemiológus, Budapest; **dr. Villax Ernő** főorvos, Budapest; **dr. Vörös Áron** járási főorvos, Mezőkovácsháza.

„ÉRDEMES GYÓGYSZERÉSZ" KITÜNTETÉST KAPOTT:

Dobribán Andor vezető gyógyszerész, Zalaegerszeg, **Dömötör Lenke** vezető szakfelügyelő, Kecskemét, **Fäller János** alezredes orvos, Budapest, **Franki József** gyógyszertárvezető, Szeged, **Hajdú Aladár** gyógyszertárvezető, Budapest, **Kéki Ervin** gyógyszertárvezető, Mezőtúr, **Nagy István** gyógyszertárvezető, Mohács, **Nagy László** gyógyszertárvezető, Szikszó, **Nindl Eleonóra** gyógyszertárvezető, Győrszentmárton, **Sárközi Mihályné** gyógyszerész, Sárbogárd, **Sperlagh József** gyógyszertárvezető, Hatvan, **Tompos Sándor** gyógyszertárvezető, Gyula. (MTI)

A bölcsészettudományi karokon öt év a tanulmányi idő

A *művelődésügyi miniszter* intézkedésének értelmében a tudományegyetemek *bölcsészettudományi* karain az idei tanévben a negyedéves hallgatók befejezik tanulmányaikat. 1958—1959-től kezdve a bölcsészettudományi karokon öt év a tanulmányi idő. A miniszteri utasítás még rendel-

Edvi Illés Aladár: Utca Zágonban.

Mikófalva. (Háromszék megye.)

EDUI ILLÉS ALADÁR

96

P. R.

Szőnyi István:Dunakanyar
Olaj, vászon, 123 × 100 cm
J. b. f.: Szőnyi 927.

37 • EDVI ILLÉS ALADÁR (1870–1958)

Táj

44 × 30,5 cm
Olaj, karton
J. b. l.: E. Illés A. 1957
Kikiáltási ár: 60 000 Ft

37

EDVI ILLÉS ALADÁR

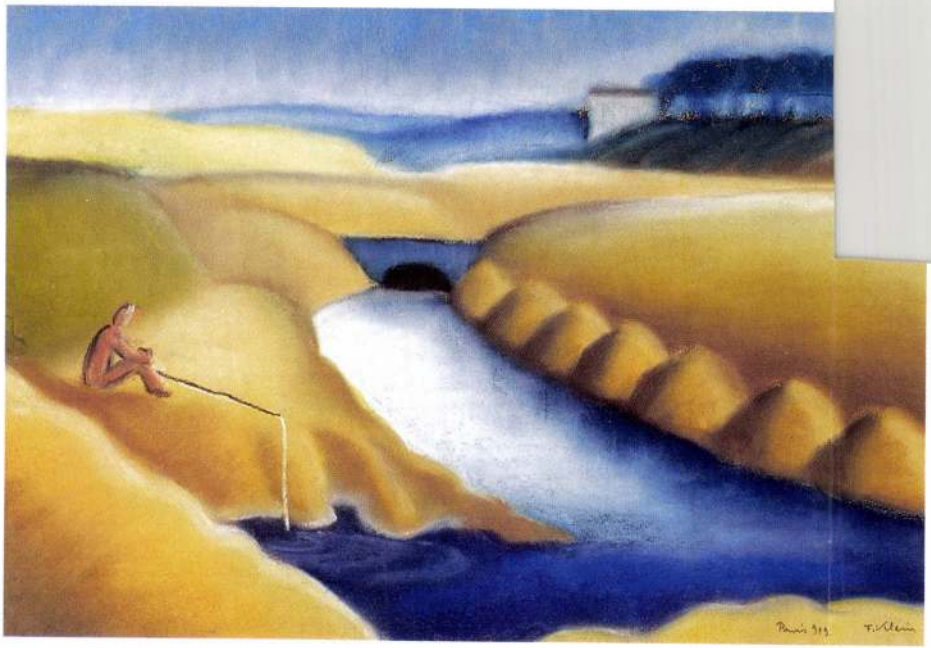

39

Kikiáltási ár: 250 000 Ft

39 • KLEIN FERENC
(1910–1930)

Patakparton

31,5 × 49 cm
Pasztell, papír
J. j. l.: Paris 929 F. Klein
Kikiáltási ár: 40 000 Ft

EDVI ILLÉS Aladár

91 3.62
11.42

Új Művészet

EDVI ILLÈS Akadán

85. Müvészeti Képaukció. Bp., 1991. aug.
BÁV

33. **EDVI ILLÉS ALADÁR**
(Pest, 1870 – Budapest, 1958)
Mocsaras táj
Olaj, karton 25x19. Jelezve lent jobbra:
E. Illés A.

10.000,-

34. ---,
Tájkép
Olaj, karton 16x23. Jelezve lent jobbra:
E. Illés A.

10.000,-

35. ---,
Borjak az istállóban
Olaj, karton 34x44. Jelezve lent balra:
E. Illés A.

25.000,-

EDVI ILLÉS Akadár

festménye a Perčić-gyűjteményben

ld. leírását Perčić 114. p.

els command lets you add value or label
ries.

dentifies each pie chart slice or bar chart segment, do

nenu.

l command. (See Figure 7-13.)

.

splay a legend, choose None.)

ons, notice how the legend reformats itself.

Figure
above, to the

You can for
well as a ba

To format l

1. Click
2. Choos
3. Open
4. Choo
5. Choo
   emph
   choo
6. Click

The Leger

EDVI ILLÉS ALADÁR

Nr. 2 . Olajfestmény. Tehénistálló. Jelz."E.Illés A."
31 x 42 cm

Veszélyeztetett Magángyüjtemények Miniszteri Biztossága. LVII. számu leltár. A székesfehérvári pénzügyigazgatóságtól átvett javak. 1949. /Iparmüvészeti Muzeum, A^D attár/

EDVI ILLÉS ALADÁR

JURECSKÓ László: A Malonyay-vállakozás kalotaszegi kötetének létrejötte. = Etnographia, 100. évf. 1/4. sz. 1989 246.p. skk.

Edvi Illés Aladár (1870-1958)

„Borjú" o. karton 33×44 cm J.l.j.: E. Illés A.
kiállítási ár: 8000 ft.

„Birkanyáj" o. karton 20×31 cm J.l.j.: E. Illés A.
kiállítási ár: 6000 ft.

„Kisleány kecskével" o. karton 24×38 cm J.l.j.: E. Illés A.
kiállítási ár: 10000 ft.

„Folyóparti ugorfák" o. karton 21×30,5 cm J.l.j.: E. Illés A.
kiállítási ár: 8000 ft.

„Dombos táj" o. fa 13,5×23,5 cm
J.l.b.: E. Illés A. kiállítási ár: 3500 ft.

„Kerek alja" vízfestmény 16×25 cm
J.l.b.: E. Illés A. kiállítási ár: 3000 ft.

„Falusi udvar" Vízfestmény 13×20 cm
J.l.j.: E. Illés A. kiállítási ár: 4000 ft.

„Virágzó fal" o. karton 29,5×26 cm
J.l.b.: E. Illés A. kiállítási ár: 5000 ft.

BÁV 50. Képaukció Bp. 1979. december

Edvi Illés Aladár

Edvi Illés Aladár.
(Pest 1870, – Bp. 1958)

„Falusi táj patakkal" o.v. 30 x 46 cm
J. l. b.: E. Illés A. (Restaurált) kikiáltási ár: 8000 ft

—

„Falusi táj" o.v. 35 x 50 cm J. l. b.: E. Illés A.
kikiáltási ár: 12000 ft

—

„Öregasszony" Vörfestmény 19,5 x 29 cm J. l. j. E. Illés A.
kikiáltási ár: 4000 ft.

—

„Borjú és csirkék" o. fa. 24,5 x 41,5 cm
J. l. b.: E. Illés A. kikiáltási ár: 8000 ft.

—

„Virágzó fák" o. karton 25 x 35 cm J. l. b. E. Illés A.
kikiáltási ár: 7000 ft.

—

„Kamrában" Vörfestmény 24 x 19 cm J. l. b.: Illés A. 92.
kikiáltási ár: 4000 ft.

—

„Borjú az istállóban" o. karton 20,5 x 29 cm J. l. j.: E. Illés A.
kikiáltási ár: 4000 ft.

—

„Pihenő borjak" Vörfestmény 22 x 32 cm J. l. b.: E. Illés A.
kikiáltási ár: 5000 ft.

„Tehén" o. karton 20x29 cm J.l.j.: E. Illés A.
kiziáltási ár: 5000 ft.

„Elejtett madarak" Vzfestmény 25x47 cm
J.l.j: E. Illés A. kiziáltási ár: 4000 ft.

Edvi Illés Aladár

BÁV 58. Kopankáró Bp. 1982. szeptember

Edvi Illés Aladár (Pest, 1870 - Bp. 1958)

„Bodrogparti nyírfás juhokkal" o. fa 36x50 cm
J. l. b. E. Illés A. kiáltási ár: 12000 ft.

—

„Vízparti táj libákkal" o. karton 50x70 cm J. l. j.: E. Illés A.
kiáltási ár: 12000 ft.

—

„Borjú" o. karton 19x28 cm J. l. b. E. Illés A.
kiáltási ár: 8000 ft.

—

„Borjú" o. fa, 22x34 cm J. l. b. E. Illés A.
kiáltási ár: 8000 ft.

BÁV 59. Képarekció Bp. 1982. december

Edvi Illés Aladár

Edvi Illés Aladár
(Pest, 1870 - Bp. 1958)

„Telenek a vízparton" o.v. 60×80 cm
J. l. b.: E. Illés A. Kiállítási ár: 18000 ft.

—

„Erdőrészlet" o.v. 80×57 cm J. l. j.: E. Illés A. 1915.
Kiállítási ár: 12000 ft.

—

„Konyhában" o. fa 20×32 cm J. l. b.: Edvi Illés A.
Kiállítási ár: 6000 ft.

—

„Istállóbelső" o. karton 19,5×33,5 cm J. l. j. E. Illés A.
Kiállítási ár: 6000 ft.

—

„Vízparti táj libákkal" o. karton 18×28 J. l. j. E. Illés A.
Kiállítási ár: 6000 ft.

—

„Vízparti táj" o. karton 14×24 cm J. l. j.: E. Illés A.
Kiállítási ár: 4500 ft.

—

„Szélmalom a tó partján" vegyes technika 20×28,5 cm
J. l. j.: E. Illés A. Kiállítási ár: 4500 ft.

—

„Istállóbelső borjúval" o. karton 20×28,5 J. l. b. E. Illés A.
Kiállítási ár: 6000 ft.

—

„Balatonparti táj telenekkel" o.v. 35×50 cm
J. l. j. E. Illés A. Kiállítási ár: 12000 ft.

Edvi Illés Aladár

„Legelő bizkák a patakparton"
o. karton, 35 x 50 s. l. j. E. Illés A.
kiállítási ár: 8000 ft.

BÁV 56. Képaukció Bp. 1981. december

Edvi Illés Aladár (Pest, 1870 - Bp. 1958)

„Konyhában" o. karton 35×50 cm
J. l. j.: E. Illés A. Védett. Kikiáltási ár: 12000 ft.

—

„Kalocsai utcarészlet" vízfestmény 31×48 cm J. l. b.: E. Illés A.
Kikiáltási ár: 8000 ft.

—

„Kacsák a Balaton parton" o. v. 50×70 cm J. l. b.: E. Illés A. (Sewitt)
Kikiáltási ár: 12000 ft.

—

„Folyóparti táj" Tus 20×51,5 cm J. l. j.: E. Illés A.
Kikiáltási ár: 2500 ft.

—

„Naplemente" o. karton 21×33 cm J. l. j.: E. Illés A.
Kikiáltási ár: 6000 ft.

—

„Tanya" o. fa, 14×23,5 cm J. l. b.: E. Illés A.
Kikiáltási ár: 6000 ft.

—

„Vízimalom" o. karton 24×20 cm J. l. j.: E. Illés A.
Kikiáltási ár: 6000 ft.

—

„Parasztkonyhában ülő öregasszony" o. karton 25×35 cm J. l. j.: E. Illés A. 96.
Védett. Kikiáltási ár: 10000 ft.

—

„Felvidéki tanyakert" vízfestmény 40×50 cm J. l. b.: Illés A. 96.
Védett. Kikiáltási ár: 8000 ft.

—

„Eső után" o. v. 80×110 cm J. l. j.: E. Illés A.
Kikiáltási ár: 12000 ft.

Edvi Illés Aladár

BAV 60. Képaukció Bp. 1983. május

Edvi Illés Oladár

Dobrovics Lajos mesterei a képző-
művészeti Főiskolán Edvi Illés O-
ladár és Glatz Oszkár voltak.

—: Komárom megye képzőművészei.
Művészet, 1979. május – 40. lap.

Edvi Illés Aladár

„Tehén borjával" o. karton 34x44 cm

J. l. b.: E. Illés A. Kikiáltási ár: 8000 ft

„Borjú" o.v. 33x44 cm J. l. b.: E. Illés A.

Kikiáltási ár: 8000 ft

BÁV 52. Képzőkeiő Katalógus, Bp. 1980. szeptember

Edvi Illés Aladár

„Borjak" o. karton 37x44 cm J. l. b.: E. Illés A.
kikiáltási ár: 7000 ft.

„Alkonyat a tanyán" o.v. 58x90 cm
J. l. j.: E. Illés A. kikiáltási ár: 12000 ft.

BÁV 51. Képaukció katalógus, Bp. 1980. május

Edvi Illés Aladár (1870-1958)

„Csacsifogat" o. karton 19x33 cm
J.l.j.: E. Illés A. Kikiáltási ár: 12000 ft.

„Balatoni táj" o.v. 60x80 cm J.l.j. E. Illés A.
Kikiáltási ár: 20000 ft.

BÁV 51. Képaukció katalógus, Bp. 1980. május

Edvi Illés Aladár

a lap/
A / következő művészek alkotásait mutatja be a Tavaszi tárlatról:

Mérő István: "Falusi udvar" c.

Edvi Illés Aladár: "Borulás" c. kép juhnyáját ábrázol karámmal sürüsödő sötét felhők alatt.

Nádler Róbert: "Őszi napfény" kertben varrogató fiatal leánynak az anyja magyaráz.

Knopp Imre: "Interieur I. Napoleon idejéből"
Repr.-ók.

Élet, Bp. 1917. ápr. 8. IX. évf. 14. sz. 332, 333, 334, 335. lapokon.

Edvi Illés Aladár

Allotásával gazdagodott a Kubinyi Ferenc Muzeum, mátán Dr Soós Ilona végrendeletében gyüjteményét a szécsényi muzeumra hagyta.

Magyar Hirlap 1980/4/27/2

Edvi-Illés Aladár

Tanára volt id.Kátai Mihálynak az Iparművészeti Főiskolán.

Összeállította:

F.Ludányi Gabriella: Heves megye képzőművészei. MŰVÉSZET, 1979.augusztus - 32.lap.

Edvi Illés Aladár

A Szépmüvészeti Muzeumban rendezett Képzőmüvészeti Társulat kiállitásán szereplő müvészek munkáját Margitay Ernő méltatja s felsorolja a kivételesen jókat:

Edvi Illés Aladár borjukat ábrázoló akvarellje

Koszta József: "Kukoricatörés" csupa müvészet c. vászna,

A szobrok közül:
Orbán Antal: "Bajtársak" c. katonai siremléke "csupa erő és csupa érzés"

Medgyessy Ferenc: "Fiatal anya" c. szobra.

Fenti kritikában szereplő teljes müvésznévsort lásd: Koszta József nevénél.

Élet, Bp. 1917. dec. 2. IX. évf. 48. sz. 1171-1172. lap.

Edvi Illés Aladár

„Tehenek az istállóban" Vízfestmény 30x43 cm
J. l. p.: E. Illés A. Kiállítási ár: 4000 ft

„Borjú" o. karton 25x35 cm
J. l. p.: Edvi Illés A.
Kiállítási ár: 6000 ft.

BÁV 47. Képaukció Bp. 1978. december

Edvi Illés

Magyar Festők B nátban c tárlaton

Z renjaninban szerepelt alkotásával.

Magyar Hirlap 198o/1/15/9

Edvi Illés Aladár
(1870-1958)

„Borjú" o. Zartou 23x35 cm
J. l. b.: E. Illés A. Kiállítási ár: 3000 ft

„Folyóparti táj" o. fa. 29x25 cm
J. l. j.: Edvi Illés A. Kiállítási ár: 6000 ft

BÁV 47.Képaukció Bp.1978.december

Edvi Illés Aladár

"Patak mentén" c. legelésző juhokat ábrázol Edvi Illés Aladár festménye.

Nádler Róbert: "Fiatal beduin" c. festménye.

Poll Hugó: "Provenceban" vendégfogadó udvarán csoportosuló embereket ábrázol a müvész fetménye.

Repr.-ók.

ÉLET, Bp. 1910. ápr. 24. II. évf. 17. sz. 549, 552, 553.

Edvi Illés Aladár

A lapban -sign. nélkül- közölt kritika felsorolja azokat a festőművészeket és szobrászokat, akik résztvettek a Műcsarnok jubiláris téli tárlatán:
Festők: Kümmerle Pál, Udvary Géza, Fesztiné Jókai Róza, Székely Andor, Coulin Artur, Gergely Imre, Edvi Illés Aladár, Martin Hadzsy Olga, Vastagh Géza, Pap Emil, Csók István.
Szobrászok: Telcs Ede, Kisfaludi Stróbl Zsigmond, Pásztor János, Lányi Dezső, Körmendi Frim Jenő, Lux Elek, Kiss György, Beszédes J. László, Markup Béla, Zs. Csiszér János, Schmigelschi Oktáv, Pongrácz Sigfried.

ÉLET, Bp. 1911. dec. 31. III. évf. 53. sz. 1643-1645. lap.

Edvi Illés Aladár

"Magyar puszta" c. festményét "megkapóan levegős" alkotásnak nevezi a kritika, majd leirja a kép tartalmát: a végtelenbe nyuló síkságot éles láthatárvonallal vágja el a szürke felleges égtől, mely erős, ellentétes hátteret nyujt az előtér itató jelenetének. Középen a gémeskut sötét szilüettje kitünően osztja a teret."
A müvész -nagy sikert aratott- képe a Mücsarnok jubiláris téli tárlatán szerepel.

ÉLET, Bp. 1911. dec. 31. III. évf. 53. sz 1643-1645. lap.

Édvi Illés Aladár

„Székely kapu Zágonban"

Mikes törökországi levelekhez
készített illusztrációkat

M. M. 1975/3

Edry Illés Aladár

- művészprofesszor - felfigyel egy Mühl Aladár festményre - tehetségesnek mondja

16

Szabó Jenő: Mühl Aladár köszöntése

Soproni Szemle 1977/4 XXXI évf. 351 old

Edvi Aladár

Olló sign.-val "Képtári kaleidoszkop" A tavaszi tárlaton cimmel ir a kritika a résztvevő müvészek ről: Basch Árpád, Benczur Gyula, Brück Miksa, Edvi Aladár, Gyárfás Jenő, Hauszmann, L. Hoffmann Ilona, Jászai, Jendrassik Jenő, Karlovszky Bertalan, Karvaly Mór, Kézdi Kovács László, Konek Ida, Koroknyai Ottó, Koszkol Jenő, László Fülöp, Ligeti Miklós, Márk Lajos, Mendlik Oszkár, Mesterházy Kálmán, Olgyai Ferenc, Peske Géza, Spányi Béla, Stark Teréz, Szlányi Lajos, Telepy Károly, Ujvári Ignác, Zemplényi Tivadar.

Edvi Aladár nevét együtt emliti Szlányi Lajossal és Olgyai Ferenccel a kritikus: "a tájkép plein airisztikus irányának téljes félreértését bizonyitják" festményeikkel, visszaélnek a zöld és a lila festékkel, s a néző szemével.

Élet. Bp. 1895. május 5. V.évf. 32. sz. 9-lo. lap.

Égerházi Imre, festőművész.

a Kölcsey Ferenc Műv. Közp.-ban megnyílt tárlaton 16 művész sokféle törekvését bizonyítja.–
A művész „Csiki táj"-a színekben erősen visszafogott, az apró foltokból épülő síkban tartott konstruktív felület szinte pointilista hatást éreztet.
[említve]

Tóth Ervin: A Hajdú-Bihar megyei üzemi tárlatokról.

Hajdú-Bihari Napló, 1949. szept. 6.

Edvi Illés Aladár festőművész 2) Folytatás

Németh Lajos festőművész kezdeményezésére 1897-ben a Duna partján festőtelepet alapítottak Vágó Pál festőművész vezetésével. – Edvi Illés Aladár 1899-ben fél évet töltött itt. „a bácskai tengerben tájképeket festett."

Ács József: Magyar festőművészek Bácskában.
Magyar Szó, 1980. I. 29.

Edvi Illés Aladár

Edvi Illés Aladár (1870–1958): festő és grafikus. A párizsi Julian Akadémián és Londonban tanult. 1903-tól a Képzőművészeti Főiskola tanára volt. Gondosan kidolgozott, bensőséges hangulatú akvarellekkel szerzett hírnevet magának; több hazai és külföldi díjat nyert.

Mihályfi Ernő: Művészek, barátaim
Bp. Corvina 1977.

Edvi Illés Aladár

„Gyöngyszoros nő" Vízfestmény 50x33 cm
J. l. j.: E. Illés A. 1913.
Kikiáltási ár: 12000 ft

„Balatoni Lej" o. karton 24x37 cm
J. l. b.: E. Illés A. Kikiáltási ár: 4500 ft.

BÁV 52. Képaukció Katalógus, Bp. 1980. szeptember

Edvi Illés Aladár (1870-1958)

„Folyóparti táj" o. v. 60x80 cm

J. l. b.: E. Illés A. (Restaurált)

kikiáltási ár: 18000 ft

„Tehenek a folyóparton" o. v. 68x50 cm

J. l. j.: E. Illés A. kikiáltási ár: 18000 ft.

BÁV 52.Képaukció Katalógus,Bp.1980.szeptember

Edvi Illés Aladár

„Tagyvapart" Vízfestmény 33x50 cm
J. l. j.: Illés A. 96.
Kiállítási ár: 8000 ft.

„Parasztudvar" Vízfestmény 15,5 x 25,5 cm
J. l. j.: E. Illés A. 1902.
Kiállítási ár: 6000 ft.

BAV 50. Képaukció Bp. 1979. december

Edvi Illés Aladár, festőművész 1) Folytatás

a kiállítás, melyet a zvenjanini képtárban Vukica Popović szervezett, 16 műalkotás a múzeum gyűjteményéből, a többi mű magángyűjtők tulajdona. Staglschmidt Margit gyűjteményében van: Edvi Illés Aladár, Olgyay Ferenc, Valder János, ~~Fürdés~~ képe ~~(anlítve)~~, összesen 26 kép tulajdonosa. — Münchenből és Párizsból olyan festők útján érkezett a modern művészetnek a hatása, mint Edvi Illés Aladár, Zombori Lajos stb. Ők hozták környezetükbe az új szellemet és esztétikát, így hatottak a fiatal nemzedékre.

Ágfőzsef: Magyar festőművészek Bánátban.
Magyar Szó, 1980. I. 29.

Edvi Illés Aladár festő

A Balatoni Társaság rendszeres kiállítója Budapesten és a tó körül.

Cséby Géza: Adalékok a Balatoni Társaság történetéhez.
Somogy, 1987. 4. k. 84. l.

Edvi Illés Aladár, festő

L: Szőnyi István

8

-: Hír

Nénszabadság. Bp. 1980. jan. 15.

MAPE

1912

82. E. ILLÉS ALADÁR: Elhagyott bánya. Vízfestmény

Magy. Akv. és Pastell-Egy.
XIV. kiáll. - 1928.

MAPE

(1)

1912 márc (hiues)

Erdőrészlet III. sépia

Patak mentén II
Ökrök a vályúnál I
A tarlón II
Istálló ban I
Várakozás II
Alföldi tanya II
Harafelé

virf

1913 (N. tal)

Kecskefejés
Delelő birkák

virf

1916 (h.o)

Fekvő tehén I
Borju II
Istálló VII

virf

1919 (h.o.)

Tabáni részlet I
Kalotaszegi utcaajtó II
Aratás kalotaszegen I
Szántás kszegen I

virf

szaküldeni.

Budapest, 1922. évi júniu

A számvevőségi főigazgato

(2)

Edvi Illés Aladár

Falu vége II, vírf.

10.000.—

Bomlás, IV) vírf.

Nemzeti Szalon 1920 máre

MAPE . 7. Kiáll-

1921 (k.o)

Tabáni régi ház
Tájkép XI
Kecskék II
Bika I
) vírf

1922 ápr (k.o) Somogyi udvar I
Szarka és Mátyás
) vírf

PERLROTT-CSABA VILMOS: Gyümölcstál.

(3)

Edvi Illés Aladár

l.

Nemzeti Szalon

MAPE. 10. kiáll. 1923 nov.

Fehér rózsák
Sopron m-i udvar II
Tájkép XIII
Borulás VI
virf

1925 (n.o)

Glasz kosztre I
Intérieur
Glasz táj III
Felvidéki parasztudvar II
kosztre II-III
A Zárai muzeum
Falusi udvar I
Régi hárak I
Madarak I
virf

(4)

Edvi Illés Aladár

112	Budai udvar, I vizf.	eladó
113	Lussingrandei táj, I vizf.	eladó
114	Kalotavarró leányok, vizf.	eladó
115	Olasz konyha, I vizf.	eladó

(II)

Nemzeti Szalon

1926. máj

MAPE 12. kiáll.

VARGA OSZKÁR: Gyermekfej.

5

Edvi Illés Aladár

Füstös konyhai II

75. Konyha V virf.

~~Repr.~~

Nemzeti Szalon

MAPE 1927.

13. kiáll. máj.-jun

ZSŐ : Falkép (vázlat)

6/a

Edvi Illés Aladár

Elhagyott bánya, I/ vrrf.

Nemzeti Szalon

MAPE. 14. kiáll. 1928
okl.

BERNÁTH AURÉL :
Testvérek

6/a Edvi Illés Aladár

MAPE

Kmtárs. 1929. őszi kiáll.

EDVI ILLÉS ALADÁR MŰVEI:

201. Torbole a Garda tó mellett.
202. Hollandiai táj.
203. Boczi. I
204. Borus Balaton. II
205. Gellérthegyi házak.
206. Részlet Páris környékéről.
207. A csür.
208. Templomba menők. III A Néprajzi Múzeum tulajdona.
209. Corvin-téri ház udvara.
210. Falusi udvar. II
211. Rumili Hissar. Majovszky Pál dr. tulajdona.
212. Zalamegyei udvar. II
IV 213. Utca Rodostóban. III Majovszky Pál dr. tulajdona.
214. Rodostói török városrész. III Majovszky Pál dr. tulajdona.
215. Menyasszony. A Szépművészeti Múzeum tulajdona.
216. Közkút Rodostón. II Majovszky Pál dr. tulajdona.

Rökk Károly (meghívott), Kalocsa, 331—333.

Halápy János (meghivott), Andrássy-út 71. 372—375.
Haranghy Jenő (meghivott), Kinizsy-utca 31. 388—390.
Háry Gyula (MAPE), Horthy Miklós-út 88. 137—141.
Hende Vince (meghivott), Izabella-utca 6. 343—345.
Hessky Iván (MAPE), Lovag-utca 8. 283—292.
Horn Antal (meghivott), Andrássy-út 71. 311—315.
Horváth József (MAPE), Sopron, Templom-utca. Reál-ola. 106—113.
Istokovits Kálmán (meghivott), Nyúl-utca 16. 387.
Knoppné Curtis Gertrud (meghivott), Király-utca 58. 319, , 335, 384.
Komáromi Kacz Endréné (MAPE), Horthy Miklós-út 52. —122.
Komjáti Gyula (meghivott), Gyopár-utca 24. 353, 355.
Kovács József (meghivott). Zirzen, Janka-utca 7. 328.
sz. Kovács Ágoston (meghivott), Fehérvári-út 4. 320, 321.
† *Körösfői Kriesch Aladár* (MAPE), 253—270.
Kövesdy Géza (MAPE), Népszinház utca 8. 271—282.
Kümmerle Pál (meghivott), Horthy Miklós-út 40. 307—309.
Magyar Mannheimer Gusztáv (meghivott), Aradi-utca 59.

Márton Ferenc (MAPE), Damjanich-utca 52. 184—189.
Mendlik Oszkár (MAPE), Aerdenhaut by Harlem. 217—223.
Nagy Sándor (MAPE), Gödöllő, Erdő-utca 36. 175—183,
Nádler Róbert (MAPE), Logody-utca 9. 126—136.
Neogrády Antal (MAPE), Andrássy-út 83. 142—146. 152—156.
Ocsvár Rezső (meghivott), Pesterzsébet, Rákóczi utca 63. , 313.
Páris Erzsi (MAPE), Csaba-utca 7/b. 167—174.
Peitler István (meghivott), Ernő-utca 5. 374.
Pécsi Pilch Dezső (meghivott), Horthy Miklós-út 36. —359.
Pogány Villy Amerika, 247—248.

(7)

Edvi Illés László

Bocik, I vízf.
Balaton VI vízf.

Nemzeti Szalon

MAPE 16. kiáll. 1930
dec.

ARTISTIKUS

KÉPKERETEK

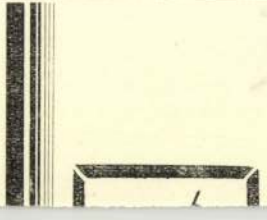

122. NEOGRÁDY ANTAL: Patak az erdőn. Vízfestmény.
123. HALÁPY EDE: Csopak. Vízfestmény.
124. NEOGRÁDY ANTAL: Május. Vízfestmény.
125. R. REISSMANN GIZELLA: Bicskei táj, ahol a „Justice for Hungary" leszállt. Vízfestmény.
126. NÁDLER RÓBERT: Teherbárkák Veneziában. Vízfestmény.
127. NÁDLER RÓBERT: Niederhaus Passauban. Vízfestmény.

EDVI ILLÉS ALADÁR MŰVEI *(Vízfestmények):*

128. Kenesei táj.
129. Kukoricatarló. Magántulajdon.
130. Fortuna-utcai ház kapuja.
131. Olasz konyha.
132. Lussingrandei táj.
133. Fészer.
134. Balaton.
135. Konyha. Magántulajdon.
136. Részlet Rivából.
137. Cirkusz a Balaton partján.
138. Boglyák a Balaton mellett.
139. Napnyugta.

140. HOROVITZ LUKÁCS STEFI: A halvány kuglóf. Vízfestmény.
141. VIGH BERTALAN: „Régi Oroszország". Magántulajdon. Vízfestmény.
142. DIETRICH ADOLF: Olasz házak. Vízfestmény.
143. HOROVITZ LUKÁCS STEFI: A befolyásos rokon. Vízfestmény.
144. HOROVITZ LUKÁCS STEFI: A forradalmár. Vízfestmény.

109. DIÓSY ANTAL: Füredi kikötő. Vízfestmény.
110. DIÓSY ANTAL: Füredi templom. Vízfestmény.
111. F. BOEMM RITTA: Leányom. Pasztel.
112. DIÓSY ANTAL: Balatonfüred. Vízfestmény.
113. DIÓSY ANTAL: Balaton. Vízfestmény.
114. DIÓSY ANTAL: Balatoni táj. Vízfestmény.
115. HALÁPY EDE: Füredi strand. Vízfestmény.
116. HOFHAUSER F. J.: Nyár. Vízfestmény.
117. DIETRICH ADOLF: Búcsú a tengerparton. Vízfestmény.
118. DIETRICH ADOLF: Az Adria partján. Vízfestmény.
119. NEOGRÁDY ANTAL: Virágzó liliomok. Vízfestmény.
120. HALÁPY EDE: Balaton-Arács. Vízfestmény.
121. HALÁPY EDE: Paloznak. Vízfestmény.

(9) MAPE

1932 ötri (hiver)

Isámbék
Boci II
Balatonpart IV
Bozlyák II
árnyékban

virf

1934 máre-ápr (u.o)

Tabán I
Veneziai bárkák
Venezia
A Brenta partján II
Firenze
A Frari-templom belseje
Veneziai részlet II
Lagva partje III

delheti meg nagyobb mennyiségben. Nagy

talos lapunk a " Magyar Cserkész " jun

Edvi Illés Aladár

1 vitf. (10)

Nemzeti Szalon

MAPE 20-ik jubkiáll. Kat. 1935. dec. 20 — 1936. jan. 6.

Kalotaszegi parasztudvar II

vitf

MAPE (11)

1937 téli (mňas)

A gactai temető II (vrf

Kalotaszegi fonó asszony III

1938 téli (mňas)

Virágos előtér III

Sopron III

A bíd III

Sasshegy III

"	1300	15600.-
"	1560	9360.-
		28.659.-
% le		11.463.60
	Nettó:	17.195.40
		51.198.60
ét összesen :		68.394.-korona

Kiváló tisztelettel:

„STUDIUM"
KÖNYVKERESKEDELMI ÉS KÖNYVKIADÓ
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG

12

MAPE

1939 ötri (Mnet)

Domboldal II

Tekenek a zárí játszolnál II

Szombathely, 1922. jún. 24-e

(13)

EDVI ILLÉ ALADÁR XIV

61. Tájkép, vízf., Szépművészeti Múzeum tulajdona.
62. Rivellói részlet, I vízf., Szépművészeti Múz. tul.
63. Portofinoi részlet, I vízf., Szépművészeti Múz. tul.
64. Az utcaajtóban, I vízf. mgt.
65. Kalotaszegi kislány, I vízf. 200.—
66. A major bejárata, I vízf. mgt.
67. Kalotaszegi utcaajtó, vízf. 250.—

VI

Nemzeti Szalon 1940 nov-dec

MAPE 25. kiáll.

III

68. Istállósarok, vízf. 600.—
69. Kalotaszegi aratók, vízf. mgt.
70. A tihanyi posta kapuja, vízf. 600.—
71. Székely galambdúcos kapu, vízf. mgt.

II

VÁMOSSYNÉ, ELEÖD CAROLA

247. Torockói asszony a cinteremben, vízf. mgt.
248. Torockói menyecskék templomozás előtt, vízf. mgt.

VARGA NÁNDOR LAJOS

249. Kalotaszegi kislány, vízf. 220.—
250. Esős reggel, vízf. 240.—
251. Szivárvány, vízf. 240.—
252. Illyefalvi templom, vízf. 200.—
253. Fonó asszony, tuss 160.—

VÁRKONYI FERENCZY LÁSZLÓ

254. Sétahajó, vízf. 120.—

VEDRÖDI ISTVÁN

255. Tanulmányfej, krétarajz 120.—

Z. HADZSY OLGA

256. Kalotaszegi öreg paraszt, vízf. 300.—
257. Estlandi arckép, vízf. 250.—
258. Leányfej, vízf. 250.—

(15)

1941-42 téli (mūes)

Holland Jaya
Istálló Gau IV (verf

---

s

343 | 19 22 szám

...ORSZÁGOS LIZOT...

...sügyi minisztertől.

A m. kir. vall. és közokt. mi
s a IX. ker. m. kir. állampén

a tárcza 922/23 sz. k. 121 lap 2

1921/22. évi költségvetés, XV

Az alább felsorolt
portószükségletének fedezésér
háromszáznegyvenhat /1346/ K
sága részére Négyszázötvenkil
démia részére Hetvennyolcz /7
Hétszázhetvenhét /777/ K- és
részére Egyezerhetvenöt /1075/
részére Hétszázhét /707/ K-t,

MAPE (16)

1943 ōtri (Mūcs

Déli pirenō II

Fétier

Capri (Piccola Marina)

füzve ..... " 38000.

yomat münyomó papiron 1000 pld.-
illesztése ..... " 25200.

vegrész szedése, szövegpapiron
n nyomva és füzve ..... " 156000.

dése/ két oldal nyomással, papir-
sel 1000 pld.-ban ..... " 14000.

anyagárak és munkabérek alapján adtuk és
ak ugy a fenti ajánlatunk árai is változ-

e a munka megkezdésekor és a hátra lévő
dó hozzá számitásával.

át igérve maradtunk

kiváló tisztelettel

ID. WEINWURM ANTAL

BUDAPEST

IV. Kammermayer Károly-u. 5.

Edvi Illés Aladár

Cékbelick ~~[illegible]~~

Nemzeti Szalon 1934. jan.

1918

V

16. EDVI ILLÉS ALADÁR: Kalotaszegi fonó asszony

Edvi Illés Aladár

l.

Céhbeliek II - kiáll -

Nemzeti Szalon 1918. febr

Kalotaszegi utcaajtó I
Március II
Lóistálló II
Tajkép X
Domboldal I
Ősz d. n.

of

Patak részlet II/virf

Edvi Illés Aladár

61	Őszi erdő. II	Olajfestmény.
62	Borulás. V	»
63	Csacsifej.	«
64	Poros alföld.	»

65	Budai régiház. II	Vizfestmény
65/a	Alföldi táj XI	Olajfestmény
65/b	Ravello környékéről.	Monochrom vizf.

Čekelics III. kiáll

Nemzeti Szalon

1921

7. Mérő István: Az árva

Edvi Illés Aladár

47 Rég eltemette a nyarat . . . Olajf.
„Rég eltemette a nyarat
Az ősz és ez is haldoklik már . . .“

48 Kiskunsági falurészlet
49 Hazatérő birkanyáj "
50 Kunsági táj "
51 Alföldi táj "
52 Napnyugta az Alföldön "

Vass Gelemér

53 Kunsági tanya Olajf.
54 „A puszta télen“ "
55 Elpusztuló kert ott a vár alatt . . . Vizf.
„Elpusztuló kert ott a vár alatt,
Elpusztuló vár ott a kert felett . . .
Rajta borong homályosszomorún
Az őszi köd és az emlékezet.“

56 Alföldi tanya Olajfestmény
„Porfellegekben a nagy ég alatt
A hazatérő nyáj kolompja szól.“

57 Halasi szélmalmok Olajfestmény
58 Kiskunság "
59 Falurészlet "

Czóbel IV. kiáll.
Nemzeti Szalon 1913

A »CÉHBELJEK« (Magya

Elhunyt

Körösfői Kriesch Aladár (1913—1
Zemplényi Tiv

Az alapitásban (191

gr. Batthyányi Gyula
Beck Ö. Fülöp
Berán Lajos
Déry Béla
Hornyay Ödön
Horvai János
Kunffy L
László F
Mendlik
Moiret C
Nagy Sá
Nádler J

I

Edvi I

I

gr. Bánffy Miklós
Damkó József
Glatz Os
Hikisch

Ballő Ede
Baranski E. László
Béli Vörös Ernő
Csánky Dénes
Czencz János
Deák Ebner Lajos
Jaschik Álmos
Katona Nándor
Kató Ka
Kisfalud
Kunwald
Major J
Merész
Mérő I
Pásztor
Rudnay

Edvi Illés Aladár

— A Céhbeliek művészi elismerésének (Mention) tulajdonosa. 1923. —

65 Borus alföldi táj. Olajf.
66 Elhagyott Balatonpart. Olajf.
67 Kukorica tarló. Olajf. (A Fecske Sándor-féle gyüjteményből, Jászberény)
68 Erdélyi táj. Olajf.
69 Őszi tarló. Vizfestm.
70 Virágzó cseresznyefa. Olajf.
71 Ut a tanyához. Vizf.
72 Napnyugta. Olajf.

Céhbeliek V. kiáll
Nemzeti Szalon 1924

A „CÉHBELIEK“ (Magyar

Elhunyt

Béli Vörös Ernő (1921—1922.)
Körösfői Kriesch Aladár (1913—1920
Báró Mednyánszky

Az alapitásban (191

gr. Batthyány Gyula	*Kunffy L*
Beck Ö. Fülöp	*László F*
Berán Lajos	*Mendlik*
Déry Béla	*Moiret Ö*
Hornyay Ödön	*Nagy Sá*
Horvai János	*Nádler R*

19

Edvi Illés

19

gr. Bánffy Miklós	*Glatz Osz*
Damkó József	*Hikisch R*

19

Baltó Ede	*Kató Kál*
Baranski E. László	*Kisfaludi*
Csánky Dénes	*Kunwald*
Czencz János	*maróthi M*
Deák Ebner Lajos	*Méró Istv*
Jaschik Álmos	*Pásztor J*

19

Horthy Béla	*Lux Elek*
	dobai Szé

Céhbelick

1924 tav (mūes)

Balaton partján (of
Tájkép kecskékkel II
Alföldi táj XIII)

1926 (N. Sval)

Istálló X
Vihar előtt III
Lussini kikötő
Nádas
Patak mentén V
Varró bíny
of

1926 ősz (mūes)

Orgonavirágos tabáni udvar I
Konyha IV virf of

Célkeliek

1927 Tav (hiños)

Tabáni részlet III (Virág B.n) of
Balatoni Táj II
Hélmalom II
Tagvapart II

1928 Tav (hiños)

Hasas Tabán I of
Est III
Tópart II

A hivatalos

igaz

Céh belick

1929 dav (hines)

Glas kopha III of

Bika III

Tiroli rési hár kapualja

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
301 /1922 szám
Erk.: 922 év VIII i hó n.

1939 [illegible] Dění a [illegible]

[illegible] I–II.

Letopis dal

A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI M

1922 évi 10. 384 számv. sz.

III/a. ügyosztály

A válaszban a megkeresés számának és évének pontos feljegyzése kéretik.

A Müemélkek Orsz. Bi

F. évi junius hó 8-

kelt 226.sz. f. évi május hó 3

jus hó 20-án kelt 225 sz. b. é

bizottsági tag hátom drb. ócsa

K-ra végül Sándy Gyula bizotts

utiszámláját 1830 K-ra érvénye

F.évi junius hó 3-án

Cirbelich

1931 febr.-márc (hiner)

Reggel a Balatonon II

Falu vége III

Vihar előtt IV

of

mulaszthatom el, hogy rendu
fejezzem hálás köszönetünket
jei prépostsági templom helyr
dította. Nagy örömunkre s
latokra ösztönzésül szolgál.

Méltóságo

EDVI ILLÉS ALADÁR

14	Konyha VIII	vizfestmény	400.—
15	Borulás VIII		400:—
16	Kalotaszegi fonóasszony II	vizf.	400.—
17	Részlet Bas Meudonból II		400.—
18	Lussingrandei táj III		360.—

Céhbelieb jub. kiáll.
Mai.
Nemzeti halon
1934. jan.

155. ZÁDOR ISTVÁN: dr. Tóth Tamásné

~~Dési Huber Kö~~

~~1849 ápr. máj~~

~~Tatuszi Táj I-II~~

Budai Vigadó, 1921 okt

Tájkép, of

XII

A Negyedik Békekölcsön kötvények a dolgozók munkahelyein augusztus hó 10. és 20. napja között kerülnek szétosztásra. Amennyiben kötvényeit ebben az időpontban nem kapja meg, úgy saját érdekében jelentkezzék azok átvétele céljából az üzem (vállalat, intézmény) békekölcsönfelelősénél. A kötvények átvételével ne késlekedjék, mert a Negyedik Békekölcsön első sorsolásában csak akkor vehet részt, ha kötvényei birtokában vannak.

A sorsolással kapcsolatban felhívjuk figyelmét az Országos Takarékpénztár **nyereményszolgálatára.** A nyereményszolgálat létesítésével az Országos Takarékpénztár leveszi válláról azt a gondot, hogy a kötvények sorsolásait figyelemmel kísérje. Ha kötvényeinek számait a békekölcsönfelelősnél 50 fillérért kapható levelezőlapon az Országos Takarékpénztár megyeszékhelyi (Budapesten kerületi) fiókjának bejelenti, az Országos Takarék-

Edvi Illés Aladár

Műcsarnok 1900. 19.sz. 270 l.

Edvi Illés Aladár

Fekvő tehén, vizf.

Borju, "

Istálló, "

MAPE V. kiáll. N.Szal. 1916. nov. 5, 12 l.

Edvi Illés Aladár, Wolfner Gyula-díj
Várakozás, festm.

Képzőművészeti élet 1926-ban. Pesti Hirlap 1927 évi nagy naptára. 130 l.

Edvi Illés Aladár

Deleő ökör
Tehén és a kis borja
Csacsifogat a Balatonpartján
Istállóban
Pihenő bocikák
Csacsifogat a ház előtt

Festőművészek képzőművészeti kiáll. Pécs, 1938.
jan. ciml. 3 l.

tei tökéletesbítése czéljából gyakran volt tanulmányúton, s bejárta Hollandiát, Olaszországot és Angliát. A Képzőművészeti Társulat kiállításain Tengerpart cz. képével 1905-ben mutatkozott be. A Műcsarnok 1906. évi tavaszi kiállításán Ködös időben cz. olajfestményével, az 1907—8. évi téli kiállításon pedig Velenczei táj cz. pastelljével vett részt. Gyakran kiállított a Nemzeti Szalonban is, a Művészházban pedig kollektiv kiállítást rendezett. Művei közül kiválnak a spitzbergi jegestengerről készült képei és vázlatai, melyek magántulajdonban vannak, továbbá velenczei tájképei és a Hollandi kanális hajókkal cz. képe. A Nemzeti Szalonnak három évig alelnöke volt.

Nemzeti Szalon Almanach. Budapest, 1912. 162. l. — *Révai Nagy Lexikona.* VI. 127. l. — *Vas. Ujs.* 1904. 874. l. és a művész közlése nyomán.

Eder Géza, rajzoló. A dévai állami reáliskolát ábrázoló rajza fametszetben reprodukálva: Vas. Ujs. 1878. 296. l.

Eder Henrik, építész; 1850 körül Nagyszebenben született. A bécsi képzőművészeti akadémián végezte tanulmányait, majd visszatért szülővárosába, hol több középületet s nehány bérpalotát épített. Az ő tervei alapján épült fel a nagyszebeni Jauernig-ház, a román leányiskola stb. Reissenberger Lajosnak a kerczi apátságról írott művéhez E. készítette az építészeti rajzokat.

Arch. Ért. 1894. 256. l. — *H. M.:* Die erste Hermannstädter Kunstausstellung. *Korrespondenzblatt.* 1887. 10. sz. — *Reissenberger:* Die Kerzer Abtei. Hermannstadt, 1894.

Eder Kálmán, festő. Baján született, s ugyanott (?) működik.

Bács-Bodrogh vármegye egyetemes monographiája. Zombor, 1896. II. k. 535. l.

Eder, l. még *Éder* alatt is.

Edling Pál, ötvös. 1501—1514 között Kassán élt. 1504-ben szőlőjét említi a városi jegyzőkönyv, s ugyancsak innen tudjuk, hogy felesége Heléna asszony volt. 1514-ben részt vett egy ünnepi körmenetben, s ez alkalomból egy emberre való pánczélnak mellső és hátsó részét, könyökvasát, továbbá egy kalapot és köténytt kapott használatra a várostól. Működéséről az egykorú feljegyzések nem emlékeznek meg.

Kemény Lajos: Adatok az ötvösség és pénzverés történetéhez. *Arch. Ért.* 1903. 71. l. — *Mihalik József:* Antonius mester aranykelyhe. *Arch. Ért.* 1898. 398. l. — *U. az:* Kassa v. ötv. tört. Budapest, 1900. 130—131. l.

Edvi Illés Aladár, festő; szül. 1870 máj. 25-én Budapesten. 1888—1892-ig az országos mintarajziskola és rajztanárképzőben Greguss János és Székely Bertalan vezetése alatt tanult s megszerezvén a rajztanári oklevelet, 1893-ban állami ösztöndíjjal Párisba ment, hol 1895-ig a Julien akadémia növendéke volt. 1891-ben állított ki először s ez időtől kezdve a budapesti tárlatoknak egyik legszorgalmasabb kiállítója. 1896-ban a párisi Salonban egy aquarell tájképpel szerepelt s azután is gyakran részt vett a külföldi tárlatokon. Londonban a Royal Institute of painters in Water colours kiállítására egy aquarell tájképét küldötte el s több ízben kiállított Münchenben, Drezdában, Velenczében és Rómában. Képeit a külföldön több ezüstéremmel tüntették ki. Tanulmányozás czéljából ismételten felkereste Rómát és Londont. 1895-ben itthon, a Műcsarnokban Ladmócz a Bodrog mellett cz. vízfestményével megnyerte az Esterházy-féle díjat, 1897-ben pedig megkapta a 4200 koronás gróf Andrássy Dénes-féle művészeti ösztöndíjat. 1899-ben egy aquarell tájképével megnyerte a Műbarátok Körének 400 koronás jutalomdíját, 1903-ban pedig ugyancsak egy tájképét a Nemzeti Szalon grafikai kiállításán a 600 koronás vízfestmény díjjal jutalmazták. 1903-ban egyébként az országos mintarajziskola és rajztanárképzőhöz nevezték ki a csendélet rajz és festés, valamint az ékítményes rajz tanárává. 1904-ben a Műcsarnokban Kalotaszegi varró asszony-ára újból megkapta a 600 koronás Esterházy-féle vízfestmény díjat, s ugyancsak ebben az esztendőben a Műbarátok Köre kollektiv kiállítást rendezett műveiből. Ez évben a Bernben tartott II-ik nemzetközi rajztanári kongresszuson mint a budapesti mintarajziskola és rajztanárképző képviselője vett részt. A következő évben a kormány megbízásából Rodostóban rajzokban és aquarellekben megörökítette a Rákóczi emlékeket. E képeit a Nemzeti Szalon 1906. évi grafikai tárlatán állította ki, ahol velök a 300 koronás második vízfestmény díjat nyerte. A képek színes reprodukcziókban Mikes Kelemen: Törökországi levelei-nek 1906. évi emlékkiadásában jelentek meg, az eredeti rajzok és aquarellek pedig az állam tulajdonába jutottak. 1906-ban hosszabb időt töltött Hollandiában. A Képzőművészeti Társulat 1909. évi grafikai kiállításán Borjak cz. művével megnyerte az 1000 koronás állami aquarelldíjat, s ugyanez évben a müncheni nemzetközi műkiállításon Falurészlet cz. olajfestményét második aranyéremmel tüntették ki. Kunsági táj-át 1910-ben a 4000 koronás társulati díjjal jutalmazták, 1911-ben pedig Tehén borjával cz. képével harmadszor nyerte meg az Esterházy-díjat. E. sikereit főleg az aquarellfestés terén aratta, azonban olajfestményei is nagy méltánylásban részesültek. Olajfestményei közül Tájkép Bodrogkeresztúrnál (1896), Naplemente előtt (1900), Búzahordás (1905), Márczius (1905) és a Tájkép (1909) vannak az állam birtokában, s ugyancsak a Szépművészeti Múzeumba kerültek Napnyugta (1899), Kalotaszegi varró asszony, Kalotaszegi menyasszony (1904),

Istállósarok (1912) és Abrakolás (1912) cz. vízfestményei. E. számos díszmű illusztrálásában vett részt. Az általa díszített könyvek közül a már említett Törökországi Leveleken kívül Malonyay Dezső: A magyar nép művészete cz. nagyszabású műve részére készült illusztrációit kell kiemelnünk. A művész festményei közül A segesvári óratorony, Felhők, Sirályok, Elhagyott Fertő-part és Tehénistálló Ő Felsége a király tulajdonában, a Tehén borjával Adler Mihály dr., a Borjúk Majovszky Pál dr. és az Istállóban a bajor regens herczeg birtokában vannak.

A Képzőművészeti Társulat kiállításain következő műveivel vett részt:

1891—92. téli kiáll.: Részlet Révfülöpről, vízf., 25 frt. — A buccari-i vár, vízf., 25 frt. — Út Porto-Ré felé, vízf., 25 frt. — Részlet Porto-Ré mellől, vízf., 25 frt. — Tavaszi reggel, vízf., 25 frt. — Siófoki részlet, vízf. — Balatoni komp, vízf., 30 frt. — Erdőrészlet, vízf., 30 frt. — Siófoki utczarészlet, vízf., 25 frt. — A szántódi rév, vízf., 25 frt.

1892—93. téli kiáll.: Előtértanulmány, vízf., 40 frt. — Szigligeti részlet, vízf., 40 frt. — Siófoki részlet, vízf., 40 frt. — Őszi táj, vízf., 40 frt. — Részlet Velenczéből, vízf., 40 frt. — Udvar belseje, vízf., 40 frt. — Udvar Keneséről, vízf., 40 frt. — Részlet Révfülöpről, vízf., 40 frt.

1893—94. téli kiáll.: Kertrészlet, olajf., 80 frt. — Tájkép Felső-Olaszországból, vízf., 50 frt. — Oláh utczarészlet Krassó-Szörény megyéből, vízf., 50 frt. — Részlet Riváról, a Garda-tó mellett, vízf., 60 frt.

1894. tavaszi kiáll.: Utczarészlet egy oláh faluból, vízf., 50 frt. — Részlet egy oláh faluból, vízf., 50 frt. — Oláh konyha, vízf., 50 frt. — Őszi tájkép, vízf., 50 frt. — A Balaton Boglárnál, vízf., 50 frt. — Tájkép Krassó-Szörény megyéből, vízf., 50 frt. — Est a Balatonnál, vízf., 50 frt. — Esti hangulat a Balaton mellett, vízf., 50 frt. — Tanulmány, vízf., 50 frt.

1894—95. téli kiáll.: Részlet Szőlőskéről (Zemplén megye), olajf., 150 frt. — Tölgyfa reggeli hangulatban, olajf., 150 frt. — Tájkép a Bodrogközből, olajf., 100 frt.

1895. tavaszi kiáll.: Hangulatok, vízf., 30 frt. — Hangulatok, vízf., 30 frt. — Törészlet a Bodrogközből, vízf., 50 frt. — Szeptember végén, vízf. — Ladmócz a Bodrog mellett, vízf., 50 frt. — Őszi tájkép, vízf. — Hangulatok, vízf., 30 frt. — Őszi reggel a tó partján, vízf. — Tájkép Zemplén megyéből, vízf., 50 frt. — Törészlet, vízf. — Törészlet a Bodrogközből, vízf. — Törészlet a Bodrogközből, vízf. — Tájkép Szőlőskéről (Zemplén megye), olajf., 100 frt.

1895—96. téli kiáll.: Bagolyvár, olajf., 300 frt. — Részlet Bodrog-Keresztúrról, olajf., 120 frt. — Tájkép Alsó-Zsolczáról, olajf., 120 frt.

1896. évi ezredéves orsz. kiáll.: Tájkép Borsodmegyéből, vízf., 100 frt. — Részlet Kis-Újlakról, vízf., 100 frt. — Sajó partján, vízf., 100 frt. — Részlet Szinyérből, vízf., Szmrecsányi István tulajdona. — Tájkép Bodrog-Keresztúrról, vízf., 100 frt. — Felhők, vízf., Szmrecsányi István tulajdona. — Kilátás a bodrog-keresztúri hegyről, vízf., 100 frt.

1897. tavaszi nemzetk. kiáll.: Őszi tájkép, olajf., 500 frt. — A segesvári óratorony, vízf., 80 frt. — Tanulmány, vízf., 80 frt. — Segesvári utcza, vízf., 50 frt. — Részlet Segesvárról, olajf., 100 frt.

1897—98. téli kiáll.: Falusi utcza, olajf., 300 frt. — Utczarészlet, olajf., 100 frt. — Oláh kunyhó, olajf., 100 frt. — A kútnál, olajf., 250 frt. — Falurészlet Erdélyből, olajf., 300 frt.

1898. tavaszi nemzetk. kiáll.: A pompeji fórum, vízf. — Tengerparti táj Amalfiban, vízf., 100 frt. — Részlet Amalfiból, vízf., 100 frt. — A Casa del poeta tragico Pompejiben, vízf., 80 frt. — Utczasarok Amalfiban, vízf., 40 frt. — Részlet Amalfi környékéről, vízf., 100 frt. — Házak Amalfiban, vízf., 40 frt. — Sedia publica a »Strada dei Sepolchri«-ben Pompejiben, vízf., 40 frt.

1898—99. téli kiáll.: Tájkép Torontál megyéből, olajf., 150 frt. — Erdélyi falurészlet, olajf., 200 frt. — Galambbúgos kapu, vízf., 60 frt. — A ravelloi St. Giovanni del Toro, vízf., 100 frt. — Jegenye és fűzfák, olajf., 100 frt. — Tanulmány, vízf., 80 frt. — Részlet egy erdélyi oláh faluból, vízf., 200 frt. — A gyümölcsösben, vízf., 100 frt. — Utcza Portofinoban, vízf., 100 frt. — Tanulmány Olaszországból, vízf., 200 frt. — Részlet Capri szigetéről, vízf., 50 frt.

1899. tavaszi nemzetk. kiáll.: Béga-híd Nagybecskereken, olajf., 150 frt. — Verőfényben, olajf., 400 frt. — Felhők, olajf., 800 frt. — Capri szigetén, vízf., 100 frt. — Tájkép, a Műbarátok Köre által 200 frt. jutalomban részesített pályamű, vízf., 150 frt.

1899—1900. téli kiáll.: Temető, vízf., 150 frt. — Napnyugta után, vízf., 100 frt. — Az apoldi szász templom, vízf., 150 frt.

1900—1901. téli kiáll.: Naplemente előtt, olajf., 600 K. — Részlet a római Borghese kertből, olajf., 1000 K.

1901. tavaszi nemzetk. kiáll.: Reggeli szürkület, olajf., 1000 K. — Vihar előtt, olajf., 1600 K. — Alföldi tanya, olajf., 600 K. — Ködös reggel, olajf., 1000 K. — Est, olajf., 1000 K.

1901—2. téli kiáll.: Szajoli vízvezeték, olajf., 1000 K. — Szélmalom, olajf., 1000 K.

1902. tavaszi nemzetk. kiáll.: Falurészlet Selmeczbánya vidékéről, olajf., 1200 K. — Novemberben, tempera, 1000 K.

1902—3. téli kiáll.: Júniusban, olajf.

Erdei Illés Aladár

1939. Magyar tájak kiáll.
Napsugarak a Balatonon, olaj
Balatoni hangulatok, I olaj

1940. Magyar városk kiáll.
Orgonás tabáni udvar, II olaj
Tabáni részlet, IV olaj
Soproni udvar, I olaj

N Grad
1899

1928. Balatoni társ.kiáll.
Borulás, olaj
Virágos rét=a Szigligeti öbölben,o.
Hullámzó Balaton olaj
Szigliget, olaj
Napkelte a Balatonon, olaj
A györöki partról, olaj
Napnyugta előtt, olaj
Balatonpart, olaj
Tanya a györöki határban, olaj
Szigliget, olaj

1928. Aquar.és paszt.fest.k.
Elhagyott bánya, vizf.

1929. III.bajai és IV.kecskeméti k
Zagyvarészlet vizf.
Boci, olaj

1930. IV. Balatoni kiáll.
Balaton I.II.III.IV. V.

1930. Aquar.és paszt.fest.k.
Bocik,
Balaton, paszt.

1930. Nemzetközi Alpinaképkiáll.
Poprádi tó, olaj

1932. I.Csendélet kiáll.
Madarak, I vizf.

1932. Céhbeliek, VII. kiáll.
Tabán, olaj
Olaszkonyhasarok, olaj

1932. Osztrák alpesi kiáll.
Brunecki részlet, olaj
" régiház, olaj

1933. Balatoni társ.V.kiáll.
Tehenek a Balaton partján, olaj
Képek a Balatonpartján, olaj
Estefelé a Balatonon, olaj
Fürdökabin a Balaton partján, olaj
A szigligeti öböl, olaj
Balaton, olaj
Zalaipart, olaj
Györöki fürdökabin, olaj

1934. Céhbeliek kiáll.
Konyha, vizf.
Borulás, vizf.
Kalotaszegi fonóasszony, vizf.
Részlet Bas Mendonból, vizf.
Lussingrandei táj, olaj

1935. Aquar.és paszt.fest.kiáll.
Kalotaszegi parasztudvar, vizf.

Magányos fürdőkabin, olaj
Elhagyott part, olaj
Napnyugta, olaj
Napnyugta a Badacsonynál, olaj
Napnyugta a Balatonon, olaj
Boglári fürdőkabinok, olaj

1925. Aquar. és paszt.festők k.
Olasz konyha, vizf.
Interieur, vizf.
Olasz táj, vizf.
Felvidéki parasztudvar, vizf.
Konyha, vizf.
Azárai muzeum, vizf.
Konyha, vizf.
Falusi udvar, vizf.
Régi házak, vizf.
Madarak, vizf.

1926. Céhbeliek, kiáll.
Istálló, olaj
Vihar előtt, olaj
Lussinikikötő, olaj
Nádas, olaj
Patakmentén, olaj
Varróleány, olaj

1926. Aquar.és paszt.festők kiáll.
Budai udvar, vizf.
Kalotavarró leányok, vizf.
Olasz konyha, vizf.

1926. Kecskeméti és körösi k.
Istállóban, olaj
Vihar előtt, olaj
Patakmentén, olaj

1926. Győri és pápai kiáll.
Vihar előtt, olaj
Istálló belseje, olaj
Lussinikikötő, olaj
Patakmentén, olaj

1926. Szombathelyi és pécsi kiál
Vihar előtt, olaj
Patakmentén, olaj
Lussinikikötő, olaj

1927. Bajai III. kiáll.
Boci, olaj
Zalai muskátlis udvar, olaj
Bölcső mellett, olaj
Lussingrandéi templom,olaj
Lussini kikötő, olaj

1927. Aquar.és paszt.festők
Füstös konyha, vizf.
Konyha, vizf.

1927. Egri kiáll.
Istálló, olaj
Várakozás, olaj
Bika, vizf.

1921. Céhbeliek kiáll.
Őszi erdő, olaj
Borulás, olaj
Csacsifej, olaj
Poros alföld, olaj
Budai régi ház, vizf.
Alföldi táj, olaj
Ravelló környékéről,

1922. Balatoni kiáll.
Som gyi táj, olaj
Elhagyott balatoni part, olaj
Balatonberényi pdvar olaj
Balatonberényi házikó, olaj

1922. Erdélyi kiáll.
84. drb kép

1922. Aquar. és paszt.festők kiáll.
Somogyi udvar, vizf.
Szarka és Mátyás, vizf.

1922. Rajztanárok Egy.kiáll.
Delelő ökrök, olaj

1923. Céhbeliek kiáll.
Rég eltemette a nyarat... olaj
Kiskunsági falurészlet, olaj
Hazatérő birkanyáj, olaj
Kunsági táj, olaj
Alföldi táj, olaj

Napnyugta az Alföldön, olaj
Kunsági tanya, olaj
A puszta télen, olaj
Elpusztuló kert ott a vár alatt...vizf
Alföldi tanya, olaj
Halasi szélmalmok, olaj
Kiskunság, olaj
Falurészlet, olaj

1923. Aquar.és paszt.festők kiáll.
Fehér rózsák, vizf.
Sopronmegyei udvar, vizf.
Tájkép, vizf.
Borulás, vizf.

1924. Céhbeliek kiáll.
Borus alföldi táj, olaj
Elhagyott Balatonpasrt, olaj
Kukorica tarló, olaj
Erdélyi táj, olaj
Őszi tarló, vizf.
Virágzó cseresnyefa, olaj
Út a tanyához, vizf.
Napnyugta, olaj

1924. Balatoni társ.II.kiáll.
Balatonpart, olaj
Csorda a Balaton mellett, olaj
Tehenek a parton, olaj
Somogyturi táj, olaj

Terracina, vizf.

1913. Magy.graf,aquar.paszt.IV.k.
Kecskefejés, vizf.
Deleőbirkák, vizf.

1916. Magy.aquar. és paszt.V.kiáll.
Fekvő tehén, vizf.
Borju, vizf.
Istálló,vizf.

1918. Céhbeliek II, kiáll.
Kalotaszegi utca ajtó ,vizf.
Március, olaj
Lóistálló, olaj
Tájkép, olaj
Domboldal, olaj
Patakrészlet, vizf.
Őszi délután, olaj

1919. Aquar és paszt.festők kiáll.
Tabáni részlet,viz.
Kalotaszegi utcaajtó,vizf.
Aratás Kalotaszegen, vizf.
Szántás " vizf.

1919. Egyházmüvészeti kiáll.
Magyar templom, vizf.
Magy.gyerőmonostori templom,vizf.
Körösfői templom, vizf.

1930. Aquar és paszt.festők kiáll.
Falu vége, vizf.
Borulás, vizf.

Népgondozó aktio jav.rend.kiáll.
Tabáni részlet, vizf.

1920. Tavaszi tárlat
Alföldi táj, olaj

1920. Reprezentativ kiáll.
Tehénfej, vizf.
Borju, viz .

1921. Aquar. és paszt.fest.ki ll.
Tabáni régi ház, vizf.
Tájkép, vizf.
Kecskék, vizf.
Bika, vizf.

gr.Bercsényi M.háza Rodostóban, v.
Szultán mecsetje Drinápolyban, vizf.
IV. Rákoczy F.ebédlő terme Rodostóban.v.
Konstantinápolyi kapu, vizf.
Temető, vizf.
Drinápolyi vizimalo, tusr.
Rodostó, tusr.
Rodostói kikötő, tusr.
Régi híd Drinápoly mellett, tollr.
Temető Gallipoliban, tollr.

1903. IV. aradi kiáll.
Eső után,
Kalotaszegi leány,
Házak Raguzában,

1905. aradi kiáll.
Tájkép, olaj
Virágzó almafa, olaj
Hegyi patak, olaj

1905. Nyiregyházi kiáll.
Hegyipatak, olaj
Tanulmány vizf.

Alföldi táj, olaj
Virágzó almafa, olaj
Kalotaszegi részlet, olaj

1906. Nagykanizsai kiáll.
Virágzó almafa, olaj
Falu patakja, olaj

II.bajai II.szabadkai kiáll.
Tájkép, olaj
Patak mellett, olaj
Falurészlet, olaj

I. nagykikindai kiáll.
Hegyipatak, olaj
Virágos almafák, olaj
A falu patakja, olaj

I.győri kiáll.
Hegyi patak, olaj
Virágzó almafák, olaj

1911. Magy.graf.és paszt.kiál
Falurészlet, vi f.
Lovak, vizf.
Szadai utca, vizf.

Balatonpart Fonyodnál, vizf.

1904. Tavaszi kiáll.
Selmecbányai részlet, I
Olaszországi táj, II olaj
Dalmát tengerpart, III
Tanulmány, IV
Előtér tanulmány, I olaj

1904. Vizf.Rajz.Metszet kiáll.
Kalotaszegi falu, vizf.
Tenetőből, vizf.
Vizimalom vizf.
Tanulmány, V vizf.
Tájkép, VI vizf.
Olaszországi táj, III vizf.
Selmecbányai részlet, I vizf.
Elötértanulmány, II vizf.
Dalmát tengerpart, IV vizf.

1904. Téli kiáll.
Alföldi táj, V olaj
Virágzó almafa, I olaj

1905. Tavaszi és III, graf,kiáll.
Kerti munka, vizf. II
Kalotaszegi részlet, I vizf.

1905. Téli kiáll.
A falu patakja, II

l. 52-52

1906. Tavaszi és IV.graf.kiáll.
Bejkos a Bosporus mellett, tusr.
Régi török temető, tusr.
Gallipolü világító torony, tusr.
Részlet Gallipoliból vizf-
A héttorony, vizf.
Zágoni galambugos kapu, vizf.
Rodostó, vizf.
Böjükdere a Bosp.mellett, vizf.
Részlet Zágonról, vizf.
Rumili, vizf.
Utca Rodostóban, vizf.
A magyarok utcája Rodostóhan, vizf.
Rodostói utca, vizf.
Részlet Widdinből, vizf.
Rodostói részlet, vizf.
Dunaparti tájkép, vizf.
Callipolü szélmalom, vizf.
Malom a Mikéstelken Zágonban, vizf.
Közkut Rodostóban, vizf.
Rodostói csurgó kut, vizf.
Rodostói részlet, vizf.
Kézimunkázó görög és örmény leány,v.
Rodostói szélmalmok, vizf.
Drinápolyi utca, vizf.
Rodostói szélmalo, vizf.
Zágoni utca, vizf.
Rodostói tengerpart, vizf.
Rodostói részlet, vizf.

Nemzeti Szalon

Edvi Illés Aladár.

1899. Téli kiáll.
Részlet Segesvárról, vizf.
Folyó mentén, vizf.
Portofino, vizf.
Első napsugár, temp.
Tájkép, vizf.
Összel, vizf.
Falurészlet, vizf.

1900. Tavaszi kiáll.
Vöröspataki részlet, vizf.
Összel, vizf.
Juliusban, vizf.
Zsilip, vizf.
Vöröspataka utca, vizf.
Füzfák, vizf.
Segesvári táj, olaj

1900. Grafikák és vázlatok, metsz.k.
Dekorativ tanulmányok, vizf.
Toroczkói asszonyok, vizf.
Dekorativ tanulmány, vizf.
Az olasztelki templom, vizf.
Oláh parasztház, vizf.
Összel, vizf.
Alföldi táj, olajvázlat
Verőfényben, vizf.

1900 Téli kiáll.
Szeptemberi reggel, olaj

1902. Téli kiáll.
Raguza mellett, olaj

1903. Tavaszi kiáll.
Téli táj, olaj
Hegyi patak, olaj

1903. Vizf.Rajz.Metszet kiáll.
Temető, rézk.
Konyha, rézk.
Alföldi táj, rézk.
Alföldi táj, rézk.vizf.
Terracina, vizf.
A római Borghese kertből, vizf.
Ösz a parkban, vizf.
Kalotaszegi varróasszony, vizf.
Kalotaszegi leány, vizf.
Házak Raguzábna, vizf.
Tájkép, vizf.
Kalocsai utca, vizf.
Gaeta, vizf.
Zalai parasztudvar, vizf.
A fonyodi csacsi, viz.f
Tanulmányok, vizf.
Tavasz, vizf.
Dalmát tengerpart, vizf.

1903. tavaszi nemzetk. kiáll.: Szeptemberi est, vízf.

1904. tavaszi kiáll.: Kalotaszegi falurészlet, vízf. Templomba menet, vízf. — Alföldi táj, vízf. — Kalotaszegi varró asszony, vízf. — Kilátás a temetőből, vízf. — Kalotaszegi menyasszony, vízf. — Búzahordás, vízf. — Aratók, vízf.

1905. tavaszi nemzetk. kiáll.: Est, olajf. — Búzahordás, olajf.

1905—6. téli kiáll.: Szántóföldek, olajf. — Márczius, olajf.

1906. tavaszi kiáll.: Októberi délután, olajf. — Őszi verőfény, olajf. — Tisztás az erdőben, olajf. — Borongós őszi nap, olajf. — Őszi erdő, olajf.

1907. tavaszi kiáll.: Alföldi táj, olajf.

1908—9. téli kiáll.: Delelő bivalycsorda, olajf.

1909. tavaszi kiáll.: Tájkép, olajf. — Lovak, olajf.

1909. nemzetk. grafikai kiáll.: Tájkép, vízf., a Szépművészeti Múzeum tulajdona. — Tanulmány Olaszországból, vízf., a Szépművészeti Múzeum tulajdona. — Borús táj, vízf., a Szépművészeti Múzeum tulajdona. — Alföldi táj, vízf. — Borjúk, vízf. — Várakozás, vízf. — Istálló, vízf. — Csacsi, vízf. — Tájkép, vízf. — Gyümölcsös, krétarajz. — Bivalyfej, krétarajz. — Bivaly, krétarajz. — Tanulmányok, krétarajz.

1909—10. téli kiáll.: Hollandi táj, vízf. — Sirályok, vízf.

1910. tavaszi kiáll.: Patak mentén, olajf. — Tehénistálló, vízf. — Alföldi táj, olajf. — Szélmalmok, olajf. — Vihar előtt, olajf. — Kunsági táj, olajf.

1910—11. téli kiáll.: Faluvége, olajf. — Sopronmegyei falurészlet, olajf. — A kőszent, olajf. — Alföldi táj, olajf. — Szürkület, olajf.

1911. tavaszi kiáll.: Pusztai kút, olajf. — Naplemente, olajf. — Szélmalmok, olajf. — Borulás, olajf. — Patakmenti fűzfák, olajf.

1911—12. jubiláris téli kiáll.: Tehén borjával, vízf. — Itatás, olajf. — Csöndes víz, olajf. — A pusztán, olajf. — Levélhullás, olajf. — Tájkép, olajf. — Borulás, olajf. — Elhagyott Fertő-part, olajf.

1912. márcz. kiáll.: Erdőrészlet, sepia. — Patak mentén, vízf. — Ökrök a vályúnál, vízf. — A tarlón, vízf. — Istállóban, vízf. — Várakozás, vízf. — Alföldi tanya, vízf. — Hazafelé, vízf.

1912. tavaszi kiáll.: Ökrök a pataknál, olajf.

1912—13. téli kiáll.: Istállósarok, vízf. — Tehénistálló, vízf. — Abrakolás, vízf. — Istálló, vízf. — Ősz a parkban, olajf. — Október, olajf. — Tehenek az istállóban, vízf.

1913. tavaszi kiáll.: Istálló, vízf. — Juhakol, vízf. — A Malom-udvaron, vízf. — Őszi verőfény, olajf. — Hervadás, olajf.

1913—14. téli kiáll.: Delelő ökrök, olajf. — Lóistálló, olajf. — Borjúfej, olajf. — Istállórészlet, vízf. — Istálló, vízf. — Tehénfejés, vízf.

1914. tavaszi kiáll.: Istálló, olajf. — Alföldi tanya, olajf. — Október, olajf.

A Nemzeti Szalon grafikai kiállításain a következő műveivel szerepelt:

1903-ban: Temető, rézkarcz, 40 K. — Konyha, rézkarcz, 20 K. — Alföldi táj, rézkarcz, 20 K. — Alföldi táj, vízf., 300 K. — Terracina, vízf., 300 K. — A római Borghese kertből, vízf. — Ősz a parkban, vízf., 300 K. — Kalotaszegi varró asszony, vízf., 500 K. — Kalotaszegi leány, vízf., 200 K. — Házak Raguzában, vízf., 300 K. — Tájkép, vízf., 300 K. — Kalocsai utcza, vízf., 300 K. — Gaeta, vízf., 300 K. — Zalamegyei parasztudvar, vízf. — A fonyódi csacsi, vízf. — Tanulmányok, vízf., 300 K. — Tavasz, vízf., 300 K. — Tavasz Dalmácziában, vízf., 400 K. — Dalmát tengerpart, vízf., 400 K.

1904-ben: Kalotaszegi falu, vízf., 240 K. — Temetőből, vízf., 240 K. — Vízimalom, vízf., 160 K. — Tanulmány, vízf., 220 K. — Tájkép, vízf., 100 K. — Olaszországi táj, vízf., 200 K. — Selmeczbányai részlet, vízf., 220 K. — Előtértanulmány, vízf., 200 K. — Dalmát tengerpart, vízf., 220 K.

1905-ben: Kerti munka, vízf., 200 K. — Kalotaszegi részlet, vízf., 300 K.

1906-ban: Bejkosz a Boszporusz mellett, tusrajz. — Régi török temető, tusrajz. — Gallipolii világító torony, tusrajz. — Részlet Gallipoliból, vízf. — A Hettorony Konstantinápolyban, vízf. — Zágoni galambbúgós kapu, vízf. — Rodostó, vízf. — Böjükdere a Boszporusz mellett, vízf. — Részlet Zágonból, vízf. — Rumili, vízf. — Utcza Rodostóban, vízf. — A magyarok utczája Rodostóban, vízf. — Rodostói utcza, vízf. — Részlet Viddinből, vízf. — Rodostói részlet, vízf. — Dunaparti tájkép Viddin mellett, vízf. — Gallipolii szélmalmok, vízf. — Malom a Mikes-telken Zágonban, vízf. — Közkút Rodostóban, vízf. — Rodostói csurgókút, vízf. — Rodostói részlet, vízf. — Kézimunkázó görög és örmény leány, vízf. — Rodostói szélmalmok, vízf. — Drinápolyi utcza, vízf. — Rodostói szélmalom, vízf. — Zágoni utcza, vízf. — Rodostói tengerpart, vízf. — Rodostói részlet, vízf. — Gróf Bercsényi Miklós háza Rodostón, vízf. — II. Szelim szultán mecsetje Drinápolyban, vízf. — II. Rákóczi Ferencz fejedelem ebédlőterme Rodostóban, vízf. — Konstantinápolyi kapu, vízf. — Szkutarii temető, vízf. (Az egész gyüjtemény 2200 K.) — Drinápolyi vizimalom, tusrajz. — Rodostó, tusrajz. — Rodostói kikötő, tusrajz, az állam tulajdona. — Régi híd Drinápoly mellett, tollrajz. — Temető Gallipoliban, tollrajz.

Műveiről a következő művészi reprodukcziók készültek:

Szeptember végén, színes lithogr. (Készí-

tette Kádár Gábor, 1896.) Kiadta a Képzőművészeti Társulat.

Delelő csorda (fénykép), Őszi erdő (fénykép), Pusztán (fénykép), valamennyit kiadta a Könyves Kálmán Magyar Műkiadó R.-T.

Ezredéves orsz. kiállítás. A képzőművészeti osztály képes tárgymutatója. Budapest, 1896. 129. l. — *Keleti Gusztáv:* Festészet és szobrászat. (Matlekovits S.: Az 1896. évi ezredéves kiállítás eredménye. Budapest, 1898. IX. k.) 258. l. — *Kiáll. tárgymutatók.* — *Könyves Kálmán* Magyar Műkiadó R.-T. műlapkiadványainak jegyzéke. Budapest, 1912. — *Művészet.* 1902. 286.l. —1903. 206. l. — 1904. 73, 88—101, 187, 189. l. — 1905. 146. l. — 1906. 212, 421. l. — 1909. 134, 135,189 (képpel), 264. l. — 1910. 22 (képpel), 102, 213 (képpel), 223, 262 l. — 1911. 127, 129, 132, 134, 135, 139, 142, 144, 149, 154, 155. l. — 1912. 29. l. (képpel). — *Művészi Ipar.* 1891. 217. l. — *Nemzeti Szalon Almanach.* Budapest, 1912. 127, 162. l. — *Pesti Hírlap.* 1910. ápr. 27. (A tavaszi tárlat kitüntetettjei.) — *Szana Tamás:* Száz év a magyar művészet történetéből. Budapest, 1901. 310. l. — *Szépművészeti Múzeum.* A modern képtár katalógusa. Budapest, 1913. 13. l. — *Sz. Szigethy Vilmos:* A festőművészet Petőfi Sándora. *Torontál.* 1900. 152. sz. — *Vasárnapi Ujság.* 1897. 157. l. — 1900. 606. l. — 1904. 175. l. — 1906. 43. sz. (színes képpel). — 1907. 260. l. — 1907. 13. sz. (két színes képpel). — 1910. 394. l. (arczképpel). — *Várdai Szilárd:* Az orsz. m. kir. mintarajziskola és rajztanárképző története. 1871—1908. *Az orsz. m. kir. képzőművészeti főiskola értesítője* az 1907—8. tanévről. Budapest, 1908. 22, 30. l. és a művész közlése nyomán.

Edvi Illés Aladárné, szül. *Karády Etelka,* festőnő; szül. 1877 okt. 6-án Beodrán (Torontál megye). 1906—9-ig Budapesten a képzőművészeti főiskolán végezte tanulmányait, ahol Tardos-Krenner Viktor, Neogrády Antal és Edvi Illés Aladár voltak tanárai. A képzőművészeti főiskolán állami ösztöndíjban is részesült. Járt Velenczében és Bécsben. Művei közül jelentékenyebbek a következők: Dr. Edvi Illés Zoltánné arczképe (1911); Brennand Mimi angol hegedűművésznő pastell képmása (ki volt állítva a Műcsarnok 1913. évi tavaszi tárlatán); Őszi rózsák, Pihenő, Hazafelé, valamennyi olajfestmény (kiállítva a Műcsarnok 1913—14. évi téli tárlatán); Dr. Vámossy Lászlóné arczképe (Nemzeti Szalon, 1913); Tanulmányfej, pastell (Műcsarnok 1914. évi tavaszi kiállítás).

Kiáll. tárgymutatók és a művésznő közlése nyomán.

Edvi Illés Jenő, festő; szül. 1886 decz. 19-én Aradon. 1906—11-ig Zemplényi Tivadar, Hegedűs László, Edvi Illés Aladár és Olgyai Viktor vezetése alatt a budapesti képzőművészeti főiskolán tanult. 1911-ben Közép-Olaszországban nagyobb tanulmányútat tett. Művei közül a Városligeti télen és a Felhők cz. linoleum-metszetek egy-egy példánya a Szépművészeti Múzeum tulajdona.

A Képzőművészeti Társulat kiállításain következő műveivel vett részt:

1909. nemzetk. grafikai kiáll.: Téli táj, linoleum-metszet.

1910—11. téli kiáll.: Utcza Budán, linoleum-metszet. — Esthangulat, linoleum-metszet. — Utczarészlet, ered. rézkarcz.

1911. tavaszi kiáll.: Tájkép, ered. rézkarcz. — Havas táj, ered. rézkarcz. — A Városligeti télen, ered. linoleum-metszet.

1912. márcziusi kiáll.: Csendes utcza, ered. linoleum-metszet.

1912. tavaszi kiáll.: Elhagyott olasz temető, olajf.

1913. tavaszi kiáll.: Hagymák, olajf. — Hólabda, olajf.

Az Ifjú Művészek Egyesületének a Könyves Kálmán szalonjában 1913-ban rendezett tárlatán a következő képekkel szerepelt: Violák, Almák, Ugorkák, Kenesei partok, valamennyi olajfestmény.

Az Ujság. 1913 nov. 15. (Állami vásárlás a grafikai kiállításon.) — *Kiáll. tárgymutatók.* — *Művészet.* 1909. 88, 198. l. — 1912. 212. l. (képpel). — *Művészeti Krónika.* 1913. 6. sz. és a művész közlése nyomán.

Edvi Illés Ödön, ifj., festő; szül. 1877 márcz. 23-án Tolmácson (Nógrád megye). Budapesten elvégezvén a gymnasiumot, az egyetemen négy éven át folytatott bölcsészeti tanulmányokat. Hajlamát követve 1899-ben a mintarajziskolába lépett, hol két évig Balló Ede vezetése alatt tanult. 1902-ben Párisba ment s 1904-ig a Julien akadémia növendéke volt, mely idő alatt Bouguereau és Ferrier voltak tanárai. Tanulmányait Münchenben és Velenczében egészítette ki. Ezenkívül járt Firenzében, Rómában és 1912-ben Norvégiában. A Nemzeti Szalonban 1901-ben, a Műcsarnok tárlatain 1905-ben állított ki először. 1911 deczemberében Balassagyarmaton gyűjteményes kiállítást rendezett, 1914 tavaszán pedig a Szent György-Czéh rendezett műveiből kollektiv tárlatot Budapesten. E. a Nemzeti Szalon alapító tagja. Jelentékenyebb művei: Oltárkép a bánki (Nógrád megye) templomban (1902); Niedermann és Bolyó igazgatók arczképei a lipótmezei elmegyógyintézetben (1907); Aratás, a budapesti Mezőgazdasági Múzeumban (1907); Kapálás, a győri kereskedelmi és iparkamara tulajdona; Zsuzsanna és a vének (1912); Konkoly-Thege Miklós miniszteri tanácsos arczképe, az orsz. m. kir. meteorologiai intézet tulajdona.

A Képzőművészeti Társulat kiállításain következő műveivel vett részt:

1905—6. téli kiáll.: Arczkép, olajf.

1906. tavaszi kiáll.: R. L.-né arczképe, olajf.

1911. tavaszi kiáll.: Havas reggel, olajf.

1912. tavaszi kiáll.: Tapoly Bártfánál, olajf.

1912—13. téli kiáll.: Zsuzsanna és a vének, olajf.

Nemzeti Szalon

Edvi Illés Aladár: *Vöröspataki utca.*

Edvi Illés Aladár

5881

(9)

1941 febr-ápr jub

Haratérő birkanyáj II

1942-43 téli

Tópart

Kopha ~~III~~ IX

Füstös kopre V

~~1943 ősi~~ 1944 tav.

alföldi táj ~~IX~~ VI

---

tdenkmäler zur Verfugung stellen koennten.

n wuerden ganze Serien von Aufnahmen über

Interesse erwecken wuerden, ohne politi-

ern mehr fuer das allgemeine Lesepublikum

e Veroeffentlichung wuerde ich Ihnen je-

Die unangebrachten Bilder wuerden Ihnen

n Rueckaeusserung mit Interesse entgegen-

Hochachtungsvoll,

Ernst Peterffy

(7)

1938 ősi

Egy az erdőg árokban
Patak részlet

1939 téli Tihanyi ház
Az öreg kályha mellett

1939 márc Derű a —
Türelmes csacsi
Napsütéses patak part
Reggeli napsütés

1939 dec 1940 jan
Tehenek a yári jászolnál II
Napsütésben

s Bizottsága a kiadásában megjelent
nkából 800 (Nyolcszáz) példányt az
gküld a T. Czégnek mint főbizományosnak:
en eladott példány után 40% könyvkeres-
vezető könyv könyvkereskedői ára 400 K.
lett történő elszámolás évente történik.
Bizottságának jogában áll,hogy a főbi-
elüli példányokat részben a M.F.T.R.
n ésa visegrádi várőre utján hozza for-
on,részben pedig a cserkészifjuságnak

(6)

1934 szept.-okt. (Nemr Mirahét)
Delelő I. of
Falusi konyha I.

1934-35 jub.

Lagvaparti fürfák II. of

1936 máj.-jun. jub. Nagrádm.-i falusi szlet II.
tragy amber otthone of
Önarekép III. virf

~~1938 téli Virágos előtér~~
~~Sofron~~
~~A lód~~
~~Sashegy~~ MAPE

dvezményes ár á 320.-		8.000.-
ménye s ár á 320.-		6.400.-
278		5.421.-
348		13.050.-
520		5.460.-
1050		12.600.-
	Bruttó ár kor:	85.331.-korona
	40 % le	34.132.40
lt példa	Nettó értéke :	51.198.60 korona

ésére bármikor készen áll.

Kiváló tisztelettel:

„STUDIUM"
KÖNYVKERESKEDELMI ÉS KÖNYVKIADÓ
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

(5)

1931-32 téli

Vízhordás I

Boci az istállóban) of

1932 febr-márc

Lovak az istállóban I, of

1932 tav

Vaníkorjás IV

Zsófi I, of

tryligeti virágos udvar I/virf

1932 (Fův Kiöntöz) Észtető, of

jun-jul

1932-~~3~~ téli

Kordés csacsi

Virágjás II) of

1934 téli

A bártfai öreg teglom

Elhagott kunyhó) of

---

azaz Kettőszázezer koronát utalt

Felkérjük a

20-tól bármely napon délelőtt 11

jából irodánkba kiküldeni szives

(4)

~~[illegible]~~.

1928-29 Téli

Pihenő borju I, of

Szamaras fogat

~~1929 tav~~

~~1929 ősz (MAPE)~~

~~l. katal. +~~

1930 tav Balatonpart III, of

1930-31 jub. A jászol mellett (of

a badacsonyi hegy

a patakban, virf

1931 tav A lashegy I (of

alföldi táj XIII

Csacsi II

Borjúk III

~~1931 ősz (MAPE)~~

~~l. katal. +~~

M.kir.vallás és közoktatá

3184/1922.szám
e l n.

Folyó évi julius hó
keb.számvevőségi tanácsosnak közpo
lése iránt tett előterjesztésére é
visszarendeléséhez csak az esetben
modó helyett egy más számvevőségi
nem kéri.

Budapest, 1922. au

(3)

1925 tav Delelő ökrök II, of

1926 máj-jul Aug-m.

Budai udvar II, of
Pilenő I
Várakozás III

1927 jan-feb m. táj

Juhnyáj
Alföldi szélmalom I of
Szárazmalom
Zalai parasztudvar I
Alföldi tanya IV
Szérűskert I

1927 ~~Ősz~~ Ősz

~~Tabáni részlet (Vízép. B.u.) of~~

Zalamagyai hogyha II of

1927-28 Téli Fűzfák a Jagon partján I
szélmalmok III of
Tanyák közt

Méltóságos

K e r t é s z K.

a Müemlékek Országos Bizo

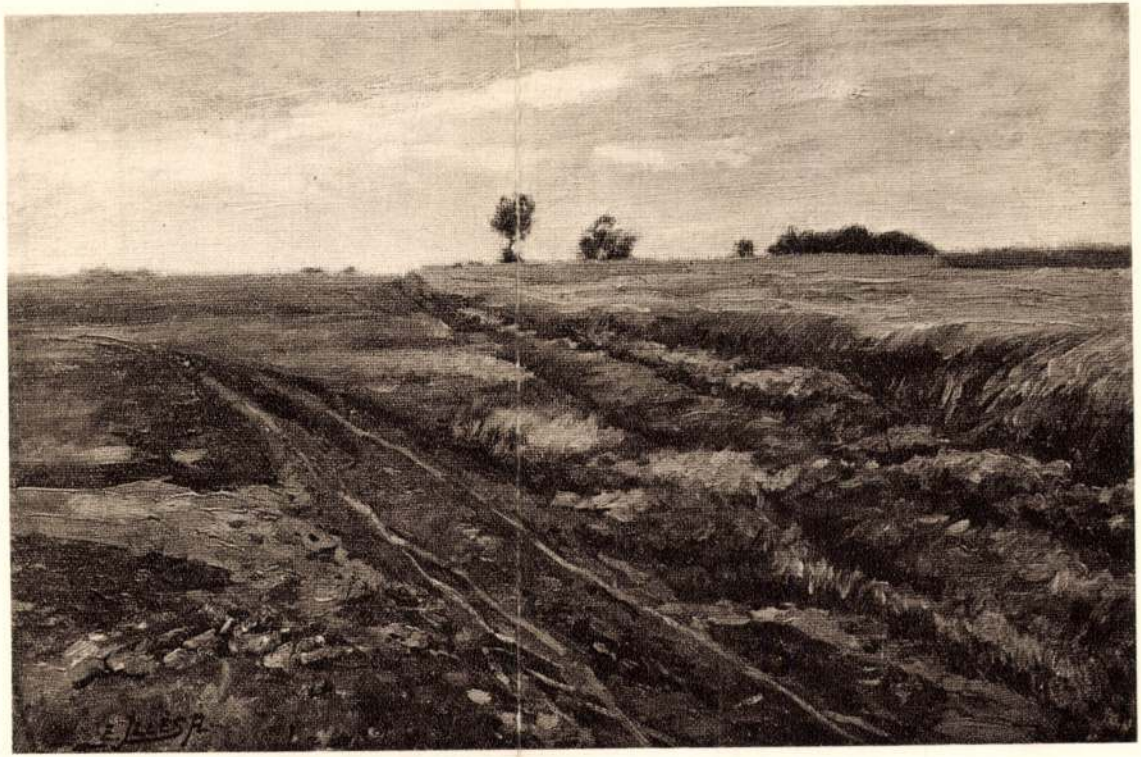

EDVI ILLÉS ALADÁR: ALFÖLDI TÁJ

Szépen Nusz
1907

Nemzeti Képzőm. Kiáll. 1935.

CSÓK ISTVÁN: NŐI ARCKÉP

(2)

1918 tav — Oktober III of ~~Leselőn~~ II
Fekvő tekén II virf

1919-20 téli — Terén fej I
Fekvő borju } virf

1920-21 téli — Olvasó öreg } virf
Fiatal beke II

1921 tav — Bonyhádi üszö, virf

1922 máj-jun jub. — Patak mentén III
Gnarekep I virf } of
Bika I

1922 ösz — Fekvő bika I virf

1923 tav — Patak mentén IV of

1924 febr.-márc (Bp. közöns) — Viharos táj } of
Kalotaszegi ütem
Juhakol
Hó olvadás

Terén fej } virf
Fekvő terén
Tabáni részlet
" " kapu
a Virág Benedek u.

nk' nevében Méltóságodnak külön ki ne
a jóindulatért és figyelemért, mellyel a tür-
eállításának ügyét oly hathatósan előmoz-
olgált ez a támogatás és a további munká-

dhoz

hódoló tisztelettel

i.

Steiner Miklós
premontrei főgimn. igazgató

Omkt (1) Edvi Illés A

dolytatás Sz-Sz-ből

1915 tav — Istálló VI
Marhák a vályúnál } of

1915-16 téli — Etetés I
Borjúk I
Fiatal bika I } virf

1916 tav — Tájkép IX of
Istálló VII
Borgu I } virf

1916-17 téli — Napryuste I of
Teren borjúval II
Borgu II } virf

1917 tav — Kódos ösz. } of
Borulás III
Istálló VIII virf

1917-18 téli — Ismerkedés } virf
Istálló ban I
Ez oros fogoly otthone

ki.

t. Címet, hogy igazolt megbizottját f.hó
-1 óra között a fenti összeg átvétele cél-
kedjék.

Teljes tisztelettel:

NÉPNEVELŐ FILMIPARI R.T.

3

Édvi Illés Aladár

Parasztszoba
a Balló Ede alapítvány-
ból vásárolt mű

Képm. Műv.
Balló Ede emlék kiáll.
1988.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

(2)

Edvi Illés Aladár

237. Szamár és lótanul-
mányok, nincsett
kréta rajz.

Szépm. Muz. graf. ort.
69. kiáll.
A Majovszky-gyj-
temény. 1935

ALELNÖKÖK

CSÓK ISTVÁN

GEREVICH TIBOR

FARKAS ZOLTÁN

HORVAI JÁNOS

IGAZGATÓ

HUBAY CEBRIAN ANDOR

FŐTITKÁR

LEHEL BÉLA

TITKÁR

KANIZSAI NAGY ANTAL

Szépen Muz (1)

1907 febr (Graf ost. I.)

Blasiorbási tanulmány (1898)
Tájkép (1899)
Napnyugta után

r.

1907 jun. (k.a. II.)

Mosókonyha, rézk

1914 nov-dec (M. Képrm Szy. Biz)

Mocsaras Táj, of

1921 márc (Graf ost 43.)

Szamár-és lótanulmányok (1908)
Kr. és vízf

1924 jun (Graf ost 49)

Konyha, rézk

---

nem tudják, mert már régen volt és a számlák is Pécsett vannak. A beszerzési cím a következő: Gyártja a Holtzbedarf-gyár, Berlin, NW. Schadowstrasse 12-13. Egy másik anyagot is ajánltak, de az előbbit eredményesebben használták, tekintettel a berakott polituros munkára. Ezen anyag áll: Különböző terpentinek, gyanták, nitrobenzol stb. Meleg állapotban használják.

A Kedves Doktor Urnak maradok őszinte nagyrabecsülésem kifejezésével igaz tisztelője:

Szeged, 194o. jan. 6.

házf. plébános.

Edvi Illés Aladár

tregedi képrem Ecs.

~~Ökrök a vályúnál, of~~

1904. V. kiáll (treged)

Virágos temető (oirf
Apoldi templom II)

1917 (u.o.) Ökrök a vályúnál
II. of

treged 1917

ZÖVETSÉG

ÁRSI EGYESÜLETEK ORSZÁGOS KÖZPONTJA

ÉRSÉG

ÁNYKARI EGYETEM
T6-8 SZÁM, II. UDVAR

MLA SZ.: **23.457.

N: 30-0-09.

BUDAPEST, 193 4. május 15.

ga
Budapest.

, hogy f. hó 20-án tartandó hajókirándulás
umon toronyhoz a belépést, megtekintést
tővé tenni méltoztassék.
ra bátorkodunk felhozni, hogy a Szövet-

N Szal

1944 febr. máre Törzstagok II. hiáll

Ystálló XIII
Kukoricatarló
Nyárfák
of

1947 jan. Törzstagok III.

A velencei tit. márk. templom II.
Október IV
of

Sieberferenc

pénztárnok

Nemzeti Szalon 1941 ápr.-máj
Törzstagok kiáll

EDVI ILLÉS ALADÁR:

19. Részlet Capri szigetéről, olajf. II	600.—
20. Részlet Segesvárról, olajf. II	300.—

Edvi Illés Aladár

EDVI ILLÉS ALADÁR

30. A nyári jászolnál, olajf.
31. Bánffy-Hunyadi udvar, olajf.
32. Erdélyi táj, olajf.

Nemzeti Szalon

őszi kiáll. 1940. okt.

Edvi Illés Aladár

Vkminkiáll 1943

Kalotaszegi falurészlet, olajf.

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében
és
f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

(4)

1940 szept (Graf ost. 76)

Részlet Zájonból, virf

Zájoni utca

Malom a Mikes-telken Zájonban

Napnyugta után

Kalotaszegi fonó asszony

Nyárszói varró asszony

Kalotaszegi menyasszony

Részlet egy erdélyi faluból

1941 jul.-aug (Kultusz vár)

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
189/1922

Utca Amalfiban

virf

BUDAPEST, 1922 April 21

K Orsz. Birottsága

...zni szándékolt

...mo lemez 9/14 ára K 375.—

" 10/15 " K 415.—

... minden kötelezettség

...változás fenntartásával.—

... nincs, szállítás 6–8 hét

...unként Kor 285.—

...etol-hydrochinon előhívó

... à 185.—

Tisztelettel Pejsárkány

Külföld

Fitpáteszvár, Moszkva 1899

Róma 1911 — Berlin, 1901; Milano 1906; München 1909

Velence 1914

Amsterdam, Háge 1921

Stockholm 1922

Velence 1922

Bécs 1924

Kraków, Varsó 1927

Nürnberg 1929

Bukarest 1934

Bécs 1937 — Berlin, Bécs 1942-43

Sváje 1944

Moszkva 1951

Tégla, római IV. 128.

Éder Gyula

festő

Műcs. kiáll. 1902 ról
Pipics 112. l.

Napnyugte	Napnyugte utáni	Napbem. előtt	Szürkület	Naplemente	Borulás	Reggeli szürkület
	1899-1900	1900-1				1901
1916-17			1910-11	1911	1911	
					1911-12	
1924 Cér		1928 Bal T			1917	
1924 Bal T.					1920 Mage	
					1921 Cér	
1931 Mage					1923 Mage	
		Boglári fürdő [illegible]			[illegible]	
	Napsütésben		Ősszel	Március		
				1905-6	1928 Bal T.	
1947 Cz			1899	1918 Cér		
	1939-40		1900	1922 Nbr		
		1924 Bal Tár	1900			
					1934 Cér	

tán :

Kiadó! Csatolandó :

, Szt. János-tér 1/a.

Tanulmány	Szept. vízén	Felhők	Vihar előtt	Temető	Önarckép
1894	1895	1896	1901	1899-1900	
1897		1899	1910	1903	1922
1898-99					1923 Al
1904					1936
1904			1926 Cér		
	Tanulm-ok		1931 Cér	Kertrészlet	
	1903 NSz			1893-94	
	1909				1940
					(2)

Kummer fötitkár urnak

Somogyszob

Kérem munkadíjam szabad

kintalását

~~dr~~ Szentiványi Gyula

d. 1940 [illegible]

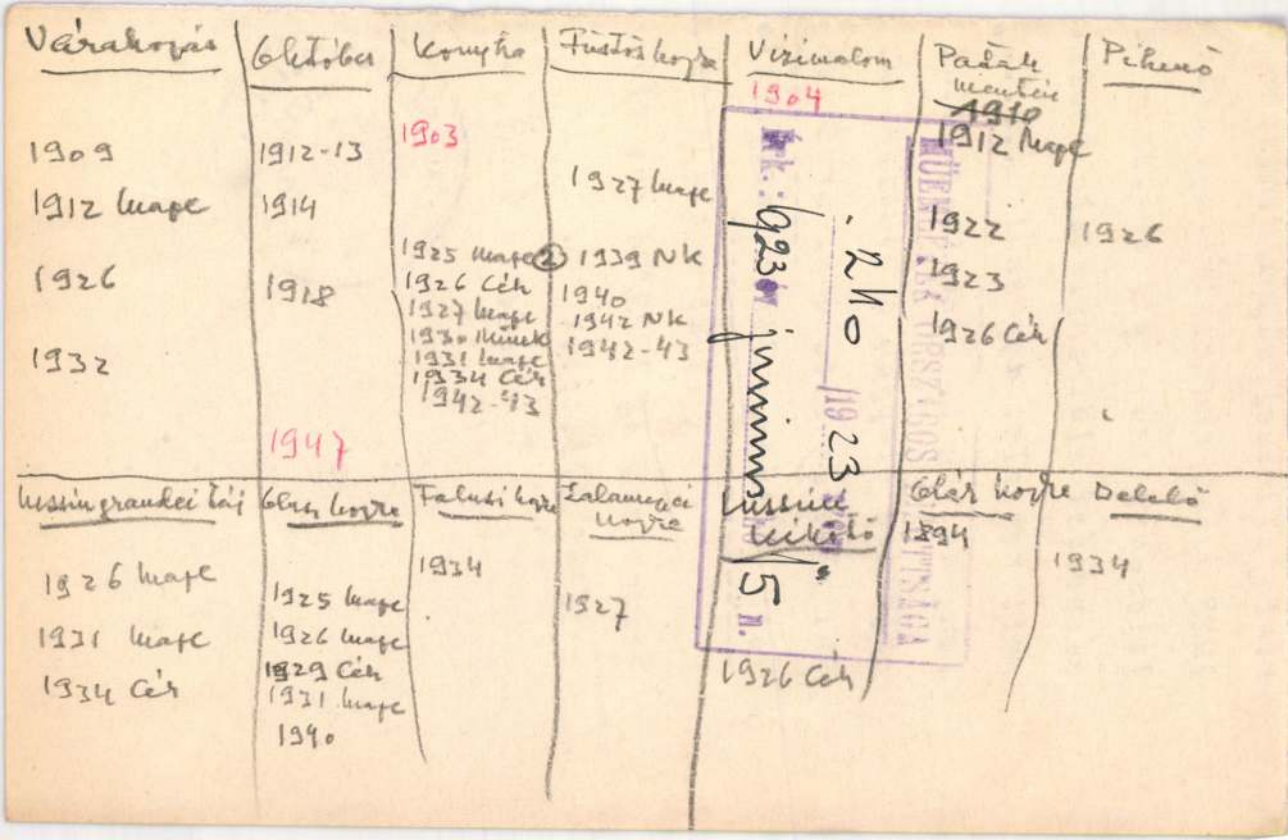

Várakozás	Október	Komyha	Füstös kozra	Vízimalom	Pažák mentén	Pihenő
				1904	~~1910~~	
1909	1912-13	1903			1912 Mage	
1912 Mage	1914		1927 Mage		1922	1926
1926	1918	1925 Mage ②	1939 NK		1923	
		1926 Cér	1940		1926 Cér	
1932		1927 Mage	1942 NK			
		1930 Minek	1942-43			
		1931 Mage				
		1934 Cér				
		1942-43				
	1947					

Lussingrandei tág	Glasz kozra	Falusi kozra	Zalamegyei kozra	Lussini kikötő	Glár kozra	Delelő
		1934			1894	1934
1926 Mage	1925 Mage		1927			
1931 Mage	1926 Mage					
1934 Cér	1929 Cér			1926 Cér		
	1931 Mage					
	1940					

Mk.: 6923 jmmm
1923
MÜEMLÉK ÖRSZÁGOS FÉNYKÉPTÁRA
1/5 n.

rint földmivelésügyi Minister U
1923 számu rendeletét ugy értel
litásához szükséges összeg a ko
ségvetési előirányzatába beálli
zett rendelet igy szól: ....."
len, hogy a t. Bizottság által
ségvetés alapján a gödellői m.
évi előirányzatába az uradalom
lött tartása mellett megfelelő

Tehát a rendelet s
gazgatóság az 1923/24 évi előir
segélyt állitott be.

Gödellő 1923 juni

Tabáni részlet	Sopron udvar	Orgonás tabáni udvar	Erdőrészlet	~~Hara~~	Falu vége	Sopron	Sashegy
			1891-92		1910-11		
			1912 Mapa	1912 Mapa	1920 Mapa		
1919 Mapa							
1920 NSz		1926 Cék			1931 Cék		1931
1927 Cék						1938 Mapa	1938 Mapa
1940	1940	1940					1947

Domboldal	Somogyi udvar	Falusi udvar	Budai udvar	Jaba mezei udvar	Falurészlet	A magos begárate
			~~192~~	1903	1899 NSz	
	1922 Mapa	1925 Mapa	1926 Mapa		1923 Cék	
1918 Cék	1940	1929 Mapa	1926	1929 Mapa		
1939 Mapa						1940 Mapa
						1942 MM

A hivatalos másola

igazgató.

Deleti bivaly csorde	Lovak	Borjak	Tehén istálló	Tehén borjával	Ytatás	Ystálló sarok
1908-9	1909	1909	1910	1911-12	1911-12	1912-13
		1915-16	1912-13	1916-17		1934 NK
			1947 Gr			1940 Kemp
		1931		1938 Péc		1942 NK ~~1942 MM~~ Ystálló ban
						1912 Kempe
						1938 Péc
						1941-42 Kempe

1/.

Fehvö tehén	Tehénfej	Legelön	Fehvö borju	Bika	Fehvö Bika	Juhnyáj	Szárnyas kont
1916 Mage 1918	1919-20 1920 NS 1920 Stud	1918	1919-20	1921 Mage 1922 1929 Cér 1940	1922	1927	1927

Boci	Bocik
1929 Mage 1932 Mage	1930 Munk

138 kép

%

Kiadás u

Kiadás előtt:

Tehenek az istállóban	Delelő ökrök	Ló istálló	Borjufej	Istálló rendet	Etetés	Fiatal Béla
1912-13	1913-14 1922 1925	1913-14 1915 Cés	1913-14	1913-14	1915-16	1915-16 1920-21
	1934 NK	Tehenek a Jári jánolnál		Istállóban 1912 kage 1917-18		
Lovak az istban 1932	Ökrök a vályúnál 1912 kage 1917 trasad	1939 kage 1939-40		1938 Pécs 1941-42 kage		

Irattár	Tétel	Alapszám

192.....

Attila-nyomda r.-t. Budapest, I.

V.

A premontrei rend
csornai rendháza.

VI.

A cisterci rend
zirczi rendház

VII.

A bencés rend
pannonhalmi rendháza.

VIII.

Győr város polgármester

IX

Sopron város polg. mester

X

Szombathely város polgár
mester

Istálló	Borju	Csadi	Aratók	Bivaly	Szántóföldek	Burahordók
1909	1916 1916 Mape 1916-17	1909	1904	1909	1905-6	1904 1905
1912-13	1920	1931				
1913	1920 Stud					
1913-14						
1914	1940	1947 Sz				
1915						
1916 1916 Mape 1917	Borjúk					Vízhordás
1926 Cir	1915-16					1931-32
1940 1943 MM 1944						

%

Pihenő borju	Tamásfogat	Csacsifogat	Haratérő birkajáj	Bivaly	Aratás	Delető birkák
1928-29	1928-29		1923 Cér	1909	1922	1913 Nyár

K E D V E S D O K T O R U R !

1941

Nb.érdeklődő soraira válaszolva tisztelettel közlöm még az alábbiakat:

A testvérek 1930-ban szerezték dr.Szőnyi Ottó utasitásai alapján a lignoformot, aki akkor személyesen lenn járt a munka megkezdésénél és tanácsokat adott Pécsett. Hogy menny-iért szerezték be azt

4/1

Kalotaszegi falu részlet	Kalszegi varró asszony	Kalszegi mozaik	Kalszegi lány	Kszegi falu	Kszegi részlet
1904	1903 1904 Kszegi fonó asszony 1922 1934 cér 1937 kapc	1904 1922 (2)	1903 1922 (5) 1940 1940 kapc	1904	1905

Kszegi utca	Kszegi lányok	Kszegi par udvar	Aratás kszegen	Szántás kszegen	Kszegi utcaapto
1924	1922 1940	1922 1935 kapc 1940	1919 kapc 1922	1919 kapc 1940	~~1918 cér~~ 1919 kapc 1922 (2) 1939 NK 1940 1940 kapc

Alföldi Tage	tiélmalom	tiél-malmok	Alföldi Táj	Kódös reggel	Ebl
1901	1901-2	1910	1900	1901	1901
			1903 (2)		
			1904 — 1904		
			1907		1905
1912 Mage		1911			
1914			1909 ~~[illegible]~~		
1923 Cér			1910 [8]		
1927	1927 Cér	1927-28	1910-11		1928 Cér
			~~[illegible]~~		
	alföldi tiélm		1920		
			1921 Cér		
			~~1931~~	1923 Cér	
				1924 Cér	
			1934 NK		
	1927		~~[illegible]~~		
			1935 NK		
			1944 (17)		

Kávéházi italok — Kaffeehaus Getränke			
Étkek — Speisen			
Italok, kenyér — Getränke, Brod			
Bejelentőlap		2	4
		1	2
Szolgálat — Service		4	6
		7	2

Megbízások a szolgálati díjban nem foglaltatnak.
Commissions sind im Service nicht inbegriffen.

Árpád nyomda, Szeged 2686.

Čeri verőfény	Čeri erdő	Táj kép	Tavak	Glaszovi táj	Zagyapartí fűzfák
1906	1906	~~1899~~ ~~1899~~	1903	1904	1927-28
1913	1921 Cik	1903		1904 NG	1934-35
	1940	1904			
		1909 Ivo			
		1909 graf (2)			
		1911-12 (8)			
		1916	1933 NK	1925 Kupe	
		1918 Cik			
		1921 Kupe			
		1921 vigadó			
		1923 Kupe			
		1940 Kupe	1947 Sz		
		1940 Kupe			

Čeri Tájkép	Tanulm. Glaszovi táj
1894	1898-99
1895	1909
1897	

~~ápolására, tudomásra~~ rendelt
~~„M. o. B." rendes minden~~
~~közében elrendeltem, hogy~~
~~revesett Bizottság érvényt~~
~~azonnal más más vidéreit~~
~~kiesse fel~~

Fenti címekre a vallás- és közokt. m. kir. miniszter úr ajánlólevelének fogalmazványát megkészítettem és beküldtem Rónay Zoltán miniszt. tanácsos úrhoz 1922. VII/31.

Dr. Szomji Hóry
elvadi

Szigligeti részlet	Bal. Boglárnál	Est a B. nál	Esti hangulat a B. mellett	Bal part
1892-93	1894	1894	1894	1924 Bal T.
				1928 Bal T
		1947		1930
				1932 Magy
				1935 NK
				1935 Mut.
				1940
				1947 Sz

Szigligeti virágos udvar	Bal. i hangulatok	Bal. part ján	Bal. i táj	Balaton
	1922 NG			
1932	1939	1924 Cér	1927 Cér	1930 Bal T (5)
				1930 Magy
				1931 Magy
	1947 Sz (18)			1933 Bal T
				1947 Sz

./.

Siófoki részlet | trijlisat | Bal-i fürdő

HERCEG HOHENLOHE FŐTITKÁRI HIVATALA
PRINZLICH HOHENLOHE-SCHES PRIVATSEKRETARIAT

1891-92
1892-93

1928 Bal T
Nagyságos

1933 Bal T
1935 Müter

Részlet Révfülöj
1891-92
1892-93

Dr. SZENTIVÁNYI Gyula Urnak
a Müemlékek Orsz. Bizottságának Titkára

Budapest.

Lágymányosi ut 16.

SZENTÁK J. NAGYATÁD.

I. M. képren, kiáll

1950 ang (mnos)

Szénaszűjtés, of

II. M. képren. 1951 nov-dec (h.o)

Cséplés az apajpusztai áll. gazdaságban

Cséplés a domsödi tszcs-ben / of

Tav Tárlat 1952 máj-jun (h.o)

Delelő tehenek

Napfelkelte Csepel felett / of

III. M képr 1952-53 (h.o)

Sárospatak

Gyűtőjés a késkúnságban / of

IV. M képr. 1954 jan-febr (h.o)

Kubikusok / of

Csepel

FELSŐMAGYARORSZÁGI RÁKÓCZI-MUZEUM

KASSA

TELEFON 24-37.

Méltóságos
Dr.
Szentiványi
Gyula
úrnak

Kassa

Hóhérvárbástya

Edvi Illés Aladár

Dési H Kör Kiáll. V

1949 Falusi táj, vonj-

ápr.-máj

III-IV.

schaft Hildebr
Mk 24.83

/Dr.Gerevich prof.ur megbizásáb

Ge/E

8. április 13.

M. Mův ért

1940-41 (kincs)

Rye (délangliai hikötő) } vírf
Gaetai részlet III

1942 (k.o) Istálló sarok V } vírf
A major bejárata II

1943 (k.o)
Istálló XII, of

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
57/1923

URM ANTAL
YKÉPÉSZETI CINKOGRÁFIAI ÉS
KSZOROSÍTÓ MŰINTÉZETE
OLY-UTCA 3. SZÁM

KITÜNTETVE
1896. ezredéves orsz. kiállítás milleniumi nagy érem kiváló versenyképesség, új iparág meghonosítás és kitünő munkáért.
ALAPÍTVA: 1864

BUDAPEST, 1922. december 13.

s bizottságának

Budapest.

an szerencsénk ajánlatunkat az alábbiak-
nt mellékeljük a felhasználandó papir min-

lisé nyomat münyomó papiron 1000
füzve ..... K. 615625.

Pécsi kiáll
(~~Fränkel~~)

1938 jan febr (Pécs):

Delelő ökör II

Terén és kis borja III

Csacsifogat a Bal. partján II

Ystálló ban II

Pihenő bocikák II

Csacsifogat a kár előtt

TISZA SZÁLLODA ÉS PENZIÓ
HOTEL—PENSION TISZA
JURÁNOVICS GYULA

KÉT GYÖNYÖRŰ PARK KÖZÖTT FEKSZIK, HALL, MELEGVÍZFŰTÉS, VACUUM CLEANER, INGYEN AUTÓGARAGE. ÉTTEREM, HŰVÖS KERT, TÁNC, JAZZ, KIS ÉS NAGY DÍSZTEREM. FÉNYES KAVÉHÁZ VIRÁGOS TERASSZAL, BILLIÁRDTEREM. VILLAMOS MEGÁLLÓ. SZOBÁK 3 PENGŐTŐL FELJEBB

ZWISCHEN ZWEI PARKANLAGEN WUNDERSCHÖN GELEGEN. HALL. WARMWASSER. HEIZUNG. WACUUM CLEANER. GRATIS AUTOGARAGE. SPEISESAAL. KÜHLER GARTEN. TÁNC. JAZZ. KLEINER UND GROSSER FESTSAAL. VORNEHMES CAFÉ. HALTESTELLE DER STRASSENBAHN. ZIMMER V. 3 P. AUFWÄRTS.

TELEFON

A KAPUSÉ FÜR DEN PFÖRTNER 10-44 AZ IRODÁÉ FÜR DIE KANZLEI 10-72

Warm heizung Gyula

	Zimmer-Nr. 57 szoba-szám.			
	Lakás 7/6 -tól 7 -ig 1 nap.	3	—	
	Logis von bis			
	Külön-ágy — Extra-Bett			
	Fűtés — Heizung			

Mäterem

1935 dec (Balat. hiáll)

tüglicsi öböl III
Virágos rét
Bal. part VI
Buzakeresztek
Balat-i fürdőkabin II

1938 okt
Ötsi lombok, of

---

ga tekintetes Elnökségének.

Budapest.

elt 218 sz. becses átiratára
pitész visegrádi utiszámláját

s hó 20-án
ó megbizásából:

18. Kalotaszegi utcaajtó.
19. A magyar-valkói templom (Kalotaszeg).
20. Városligeti platánok. Magántulajdon.
21. Révfülöpi templomrom kapuja. Magántulajdon.
22. Lussini csónakok.
23. Bika fej. Magántulajdon.
24. Balatongyöröki parasztudvar. Magántulajdon.
25. A tarló. Magántulajdon.
26. Hadifogoly otthona. (1914.) Magántulajdon.
27. Füstös konyha. Magántulajdon.
28. Tihanyi leánderes udvar.
29. Erdélyi falu részlet. Magántulajdon.
30. A gaetai temető bejárata.
31. Részlet Bas-Meudon-ból.
32. A zsámbéki templomrom. Magántulajdon.
33. Kendertilolás Kalotaszegen. Magántulajdon.
34. A san-candidói templom. Magántulajdon.
35. Mosókonyha.

35. JELZÉSŰ TEREM

GARAY ÁKOS festményei:

36. Szán farkasokkal.
37. Bem apó 1849-ben. Pastell.
38. Juhászok a vásáron.
39. Öreg hintó. Krétarajz.
40. Württemberg-huszárok 1848-ban Pesten. Pastell.
41. DAMKÓ JÓZSEF: Kuruc. Bronz.
42. Rákóczi hazajön.
43. Boldogfai FARKAS SÁNDOR: Quattrocento-fej. Mükő.
44. MARKUP BÉLA: Hortobágyi csikós. Bronz.
45. Martalóc törökök. Pastell.

37. JELZÉSŰ TEREM

46. MÁRTON FERENC: Csendélet.
47. DAMKÓ JÓZSEF: Hanka. Terrakotta.
48. MÁRTON FERENC: Napkelte.
49. VRECSICS LAJOS: Szeptemberi délelőtt.

33a JELZÉSŰ TEREM

EDVI ILLÉS ALADÁR „Rodostói és zágoni vízfestmény-sorozata". Kiállítja a Felsőmagyarországi Rákóczi Múzeum.

1. Rodostó.
2. Rodostói utca.
3. Gróf Bercsényi Miklós háza Rodostóban.
4. Drinápolyi utca.
5. Rodostói szélmalom.
6. Rodostói részlet.
7. ~~Rodostói részlet.~~
8. II. Rákóczi Ferenc fejedelem ebédlő terme Rodostóban.
9. Rodostói csorgókút.
10. Részlet Zágonból, Mikes Kelemen szülőfalujából.
11. Malom a Mikes telken Zágonban.
12. A magyarok utcája Rodostóban.
13. Zágoni utca.
14. Részlet Viddinből, a török városrészből.

33. JELZÉSŰ TEREM

EDVI ILLÉS ALADÁR vízfestményei:

15. Szikes tópart.
16. Utca Amalfiban.
17. Borús alföldi táj. Magántulajdon.

Jegyzet: A meg nem jelölt képek: olajfestmények.

V. Nemzeti képzőm. kiáll. 1939. Kassa.

Nemz Képrin Kiáll

1933 (Mincs

Lovak a pátakban
Parasitsroba
Tavasz II

of

1934 (~~[illegible]~~ h.o)

Delelő ökrök IV
alföldi táj XIV
Istálló sarok II

of

1935 (h.o.) Balaton part V
alföldi táj XV

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
87 /1923 szám
Érk.: 1923 év febrúr hó 27. n.

Budapest, 1923. február 24.

ágos Bizottsága

zgatóságának.

B u d a p e s t.

én megrendeltünk a csatolt mintának me g-

ennek árát 1350.- K-t Önök helyett ki-

ezt az összeget a mellékelt postataka-

felhasználásával megtériteni szivesked-

Kiváló tisztelettel

Edvi Illés Aladár

Füstös konyha, olaj. IV.
Istálló sarok, olaj. IV.

Művészeti hetek
Kolozsvár 1942 92. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

V., Visegrádi-u. 36. IV. em. 1.

Edvi Illés Aladár

CSÓK ISTVÁN: NŐI ARCKÉP

N. képem
1933

EDVI ILLÉS ALADÁR: ALFÖLDI TÁJ

Munkácsy Cék

1930 okt (tresed)

Bocik
Kozyka | of
VI

Alkotás Mh

1923 márc. Gnarchép II, graf

1943 aug Tehén a patak ban of

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
327 | 19 22 szám
Érk.: 922 év VII/13 hó n.

(tökönyv 24 kat. 23 lap 26 tételén
(szaminkönyv kat. lapján.

A m. kir. vallás- és közoktatás
sz. a. kelt s a IX. ker. m. ki
deletének másolata:

1921/22. évi költségvetés, XVI

A Műemlékek Országos
műépitésztől megvásárolt műeml
vételára fejében tizezer /20.
állampénztárt, hogy ezt az ös
helyettesének: Kertész K. Róbe
talos nyugtájára elszámolás k
tárcám fentmegjelölt alnaplój

Budapest, 1922. junius hó 30

(2)

1928 ápr (k.o.)

Borulós VII
Virágos rét a tiglijeti öbölben II
Hullámró Balaton
tiglijet II-III
Napkelte a Balatonon
a nyöröki partról
Napnyugte előtt II
Balatonpart II
Tanya a nyöröki hátérban
~~tiglijet~~

1930 szept (k.o)
Balaton I-V

1933 máj (k.o)
Tehenek a Bal. partján II
Kepék " " "
Estefelé a Bal-on
Fürdőkabin a Bal. partján II

a tiglijeti öböl
Balaton VIII I
Zalai Bal. part
nyöröki fürdő-
kabin
Of

1007. szám.
1916.

Elismervé

Alólírtak ezennel elismer
közoktatásügyi m. kir. minist
hó 26-án kelt 126122 sz. leir
Ludovika Akadémia részére az
zeum állami letétül az alább
fiai lapokat adta át:

Száma a			Közé
sor	szakl.	tnban	
1	137	20040	Gáspár A Pergin

M. Studio

1920 nov-dec (N Gal)

Tehénfej III
Borju V | virf

1920 dec - 1921 jan

Kertben II virf

1921 márc

Tabáni romok II, virf

40552/92

TELEFON: 4-93.

SÜRGÖNY CÍM
PEJTSIK STANDARD-PALOTA

JÓZSEF FŐHERCEG
Ő CS. és KIR. FENSÉGE
UDVARI SZÁLLÍTÓJA

Pejtsik Károly

fényképészeti cikkek üzlete

Budapest

VAROSHÁZ · UTCA 4 SZ.
KOSSUTH LAJOS-UTCA SAROK. (STANDARD-PALOTA)

SAJÁT MŰTEREM ÉS LABORATÓRIUM A FÉNYKÉPÉSZETI SZEMLE SZERKESZTŐJE ÉS KIADÓJA.

TÖBB KIÁLLÍTÁSON KITÜNTETVE.
POSTATAKARÉKPÉNZTÁRI CHEQUE SZÁMLA 19092 CHEQUE SZÁMLA
BELVÁROSI TAKARÉKPÉNZTÁRNÁL

Edvi Illés Aladár

laid

Nemzeti Szalon

III. Balatoni kiáll.
1928. ápr -

Balat. Társ

(1)

1922 jan.-febr. I. Miall (N Szel)

Somogyi táj II
Elhagott Balaton part III
Balatonberéji udvar II

of

Balatonberéji háriká, virf

1924 nov.-dec (h.o.)

Balatonpart I
Csorda a Balaton mellett
Tehenek a parton
Somogytúri táj
Magányos fürdőkabin
Elhagott part IV
Napnyugta III
" " Badacsonynál
" " a Balatonon II
Boglári fürdőkabinok II

of

MDK

Edvi Illés Aladár

Rodostói szélmalom

Rodostói csorgókut

Drinápolyi utca

Tavaszi Tárlat. 1940 ápr.-máj. 13.l.
Műcs.

b o r, 147o-148o

ia kormánypálcája és koronája uj.
rényfülkében. Valószinüleg egy má-
i. Szt. Jakab és Ev. Szt. János
egykor együvé.

l l ó s z o b o r, 147o-148o.

;
akab
ános

MDK

Edvi Illés Aladár

Magyarok utcája Rodostóban

Rodostói részlet

Gróf Bercsényi Miklós háza Rodostóban

Rodostói utca

Tavaszi Tárlat. 1940 ápr.-máj. 12.1.
Mücs.

Mchács
Baranya m.
sokac

MDK

Bdvi Illés Aladár

Zágoni utca

II. Rákóczi Ferenc rodostói ebédlőterme

Rodostói részlet

Tavaszi Tárlat. 1940 ápr.-máj. 12.l.
Mücs.

MDK

Edvi Illés Aladár

Lussini csónakok

Részlet a viddini török városrészből

Részlet Zágonból

Tavaszi Tárlat. 1940 ápr.-máj. 12.l.
Mücs.

MDK

Edvi Illés Aladár

Rodostó

Malom a Mikes-telken Zágonban

Révfülöpi templomrom kapuja

Tavaszi Tárlat. 1940 ápr.-máj. 12.l.
Mücs.

Állló sz

Madonna

Átfestve. Már
Késöreneszánsz szek
sik fülkében álló i
szoborral tartozott

Három á

1. Püspökszen
2. Id. Szt. J
3. Ev. Szt. J

E

MDG

Illés Aladár, Edvi

l.: Edvi Illés Aladár

=

Alföld, Debrecen, 1959. 1. 12.
107. l.

E

MDK

E. Illés Á.-né Karády E.

Tanulmányfej, paszt.

Arcképtanulmány, "

M. Akv. és Paszt.festők 8. kiáll. N.Szal. 1921. IV.

7 l.

[illegible]

Edvi Illés Aladár

Legelő tehenek, of.

Itatás, of.

Arv.Csarn. 1940. jun. 94.sz. 20 l.

Edvi Illés Aladár, festö MDK

a M.Akv.-és Paszt.f.Egy. müvész tagja.

A Magy. Akv.-és Paszt.f.Egy. X.kiáll. 1923.nov.
Nemz. Szal. Kat.

Edvi Illés Aladár, festö

Fehér rózsák.	Vizf.
Sopronmegyei udvar.	"
Tájkép.	"
Borulás.	"

A Magy. Akv.-és Pasztellf.Egy. X.kiáll. 1923. nov.
Nemz. Szal. Kat.

MDK

Edvi Illés Aladár ,festö

A Nemz.Szal. ig. tagja és societ.tagja.

A Magy. Akv.-és Paszt.festök Egy.X.kiáll. 1923.Nov.
Nemz. Szalon.

MDK

Edvi Illés Aladár, festö

Patak mentén. Olf.

Tavaszi tárlat. 1923 ápr.-máj. OMKT-Mücs. Kat.11.1.

MDK

Edvi Illés Aéadár, festö

Mocsaras táj. Olf.

MK.Soc.Sis.Müv.Kiáll. 1914 nov.-dec. Kat. 3.l.
Szépm.Muz.

MDK

Edvi Illés Aladár

Önarckép, graf.

Az önarckép. Alkotás Müvészház, 1923. márc.

2o. 1.

MDK

Edvi Illés Aladár

Pihenő lovak, of.

Tájkép, of.

Árv.Csarn. 1940. jun. 94.sz. 20 l.

MDK

EDVI ILLÉS ALADAR

Alpesi kiáll. Képzőművészet, 1932. 51.sz.
136 l.

MDK

Edvi Illés Aladár tanár

óra, ezüst és sárgaréz

Edvi Illés A: A vasművesség a párisi világkiáll.
MMKE Közl. 1900. 19.sz.

472 l.

Edvi Illés Aladár

A velencei Szent Márk templom, of.

A törzstagok 3. kiáll. N.Szal. 1947. jan.

MDK

Edvi Illés Aladár

Október, of.

A törzstagok 3. kiáll. N.Szal. 1947. jan.

MDK

Edvi Illés Aladár

"Tehén borjuval" c.kép repr.

KMT 1916/17. téli kiáll.

MDK

Edvi Illés Aladár

"Ismerkedés" c.kép repr.

Műcsarnok 1917/18. téli kiáll.

M.D.K.

Edvi Illés Aladár

A Mücsarnokban a nagy tavaszi tárlaton, a 443 kiállitott kép és szobor között szerepel a művész képe.

Képek, szobrok--festők, szobrászok c.
Szinházi Élet. Bp. 1921. juni. 26- juli. 2.
X. évf. 26. sz. 21. lap.

MDK

Edvi-Illés Aladár

A müncheni nemzetközi mütárlaton a kiállitás második dijat kapta.

Müvészet 1909 264.l.

MDK

Edvi Illés Aladár

Béga hid Nagy-Becskereken. Olajfm.
Verőfényben. "
Felhők. "

Képzőm.Társ. 1899.tav.nemzetk.kiáll. 39.1

MDK

Edvi Illés Aladár, festőm.

A rohonczi Rákóczi-féle ebédlőházat ill. annak mását óhajtják a kassai várbástyához csatlakozó /XVIII. sz./ földszintes házra ráépiteni./A rohonczi épület szerkezeti és alaki hüségében./

Edvi I.A. szép akvarelljei Thaly, Szadeczky leirásai alapján fogalmat a terem kialakitásáról. Hangulatos arc-nek szerzete nyomán érzékelhetjük a számüzöttek tragikus sorsát.

Lux Kálmán: ?
/L.K. épitészeti főtanácsos a Müeml.O.Biz. [redacted]
Szépmüvészet. 1943. 1.sz. 7.l. ép.főtanácsos.

Edvi Illés Aladrá MDK

Konyha, vizf.

Mücsarnok 1926 őszi kiállitás

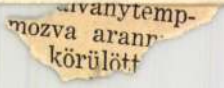
mozva arann
körülött

Egyvi Illés Aladár MDK

Orgonavirágos Tabáni udvar, olf.

Műcsarnok 1926 őszi kiállitás

MDK

Edvi Illés Aladár

Tájkép

Képzőművészet II. évf. 15. sz.

Edvi Illés Aladár MDK

Tabáni részlet, olf.

Balatoni táj, olf.

Szélmalom, olf.

Zagyvapart, olf.

Mücsarnok 1927 tavaszi kiállitás

Edvi Illés Aladár MDK

Balatoni táj, repr.

Műcsarnok 1927 tavaszi kiállítás

Edvi Illés Aladár

MDK

Alföldi szélmalom

Száraz malom

Műcsarnok 1927 táj és életképkiállitás

Edvi Illés Aladár MDK

Alföldi táj

Juhnyáj

Műcsarnok 1927 táj és életképkiállitás

Edvi Illés Aladár MDK

Zalamegyei konyha, olf.

Műcsarnok 1927 őszi kiállitás

Edvi Illés Aladár MDK

Zalai parasztudvar, olf.

Műcsarnok 1927 táj- és életképkiállitás

M.D.E.

Edvi Illés Aladár, épitész

kovácsolt vaskapu-terve
az Ilk-pályázaton!

A Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet Heti Értesitője, Bp.
1898. XVII. évf. 27. old.

MDK

Edvi-Illés Aladár

Delelő ökrök. Olajfm.

Képzőm.Társ. 1913/14. téli kiáll. 30.1.

Edvi Illés Aladár MDK

Alföldi tanya, olf.

Szérüskert, olf.

Mücsarnok 1927 táj és életképkiállitás

Edvi Illés Aladár, festő MDK

Kalotaneg, székelyföld, Rodostó után
Óbuda lett muzzája élete utolsó éveiben.

Artner Tivadar: Újfajta művészet 2.

ESTI HIRLAP Bp. 1962. jún. 15.

M.D.K.

Edvi Illis Aladár

festő

· A művész képeiből először Jászberényben majd Szolnokon nyílt kiállítás.

– : A kulturforradalom hírei

Jászkunság, 1954. dec – 43 lap.

MDK

Edvi Illés Aladár

N.Szal. I.osztrák alpesi kiáll. 1932. máj.

MDK

Edvi Illés Aladár festő

Művészet 1916. 4.1.

MDK

Edvi Illés Aladár, festőm.

121. Balaton partján. Olf. 50x20. Jelzett.
122. Tehenek a Balatonban 80x60. Olf. Jelzett.
123. Tájkép. Olf. 20x30 Jelzett.
124. Csacsifogat. Olf. 25x36. Jelzett.
125. Erdélyi falurészlet. Olf. 25x20. Jelzett.
126. Balaton. Olf. 20x30. Jelzett.

Festmények, rajzok, metszetek.-97. aukció.
Árv. Közl. 1941. márc. 2. rk. sz.-Kat. 21. l.
122. számtól a 22. lapon.

MDK

Edvi Illés Aladár
művei:

Nógrádmegyei falurészlet.
Szegény ember otthona.

Az Orsz.Magy.Képzőm.Társ.jubileumi kiall.
képes tárgymutatója.1936.máj-jun. 33.1.

MDK

Edvi Illés Aladár

Magyar Nemzeti Művészet 1938.4.sz. 63.l.

MDK

Edvi Illés Aladár festőm.

5

"A tárlap legjobb képe" pályázat. Képzőművészet, 1928. 15. sz. 257-58. l.

MDK

Edvi Illés Aladár

Október, of.

N.Szal.1947.jan. Törzstagok III-ik kiáll.

MDK

Edvi Illés Aladár

A velencei Szent Márk templom, of.

N.Szal.1947.jan. Törzstagok III-ik kiáll.

MDK

Edvi Illés Aladár

Különfélék. Magy. Iparművészet, 1897-98, 229. l.

MDK

Edvi Illés

"Önarckép". Repr.

Az Orsz.Magy.Képzőm.Társ.jubileumi kiáll.
képes tárgymutatója.1936.máj-jun.

MDK

Edvi Illés Aladár

Művei, az Akvarell- és Pasztelfestők Egyesületének a Nemzeti Szalonban rend.kiáll.-án.

Magyarság 1925.febr. 8. 21.l.

Edvi Illés Aladár, festőm.

498.	Legelőnyáj az Alföldön. Illusztrálva a XIII. táblán.	J.l.b.	Olf.
499.	Tanya.	J.l.j.	Olf.
500.	Borju.	J.l.b.	Vizf.
501.	Tájkép.	J.l.j.	Olt.

Árverési közlöny. 1929. ápr. 3. tk. sz. 27.l.

Edvi Illés Aladár

MDK

Ősz az Ördögárokban

Patakrészlet

Mucsarnok 1938 Őszi tárlat

Edvi Illés Aladár

Virágos előtér

Sopron

Hicsarnok 1938 Téli tárlat

Edvi Illés Aladár.

A Műcsarnok téli kiállításán állat-képei szerepelnek. (említve.)

Budapesti Hirlap, 1928. dec. 16.

Edvi Illés Aladár.

A Műcsarnok téli tárlatán „Borjú az istállóban" c. akvarellje szerepel. (említve)

Magyarság, 1928. dec. 16.

Edvi-Illés Aladár.

A Műcsarnok téli tárlatán „Szamaras fogat" c. festménye szerepel. (említve.)

Pesti Hírlap 1928. dec. 19.

Edvi Illés Aladár, festő

MDK

A cikkíró idéz egykori (1896-ból) feljegyzéseiből.

M. P.: 1896. május 2: hetven évvel ezelőtt indult meg a budapesti földalatti

11

NÉPSZABADSÁG Sp. 1966. máj. 2.

Edvi Illés Aladár.

Több képpel szerepel a Mücsarnok téli tárlatán,

Magyarság. 1928. dec. 16.

MDK

Edvi Illés Aladár

Művészet 1917. 4. 1.

MDK

Edvi Illés Aladár festőm.

M.müvészek sikere ~~xx~~ Münchenben. Pesti Napló
1913. aug. 6.

MDK

Edvi Illés Aladár

Lyka: Téli tárl. 1900-1. 42.1. kép

gol grafikus.

MDK

Edvi Illés Aladár

Önarckép. Vizfestmény. Magántulajdon.

Az Orsz.Magy.Képzőm.Társ.jubileumi kiáll.
képes tárgymutatója 1936. máj-jun. 9.1.

MDK

Edvi Illés Aladár

"Ismerkedés" c.kép repr.

Képzőm.Társ. 1917/18. téli kiáll.

mDK

Edvi Illés, ? festöm.

a régi jó márkákat is felsorakoztatja a Magyar Akvarel- és,Pasztelfestök Egyesületének kiállitása.

Pipics Zoltán dr.: A Mücsarnok gyüjt. kiállitása. Magyarság. 1934.márc.4.

MDK

Edvi Illés Aladár, festőm.

Bonyhádi üszö. Vizf.

Műcs.-OMKT.1921. Tavaszi kiáll. Kat.12.1.

MDK

Edvi Illés Aladár

Pusztai tó 1954 olaj Művész tul.

Képzőművészetünk tíz éve. Műcsarnok.
Kiállított művek jegyzéke. 9.1.

MDK

Edvi Illés Aladár, festöm.

A Cébeliek hetedszeri felsorakozása ez a kiállitás.

Egy szép munkával szerepel.

Tárlatok. A Cébeliek kiállitása.
Képzömüvészet. 1932. 105-106.l.

MDK

Edvi Illés Aladár

1895-ben "Ladmóca Bodrog mellett" és
1904-ben "Kalotaszegi varróasszony" c. képei
nyerték az Esterházy Miklós Móric gróf altal
alapitott 600 Kor.-as vizfestmény dijat.

SzmKt 50-129.1.

MDK

Edvi Illés Aladár, festöm.

Ló.	Vizf.	Jelz.
Legelö birkák.	Olf.	"
Tájkép hazatérö birkanyájjal.	Olf.	Jelz.
Tehenek a Balatonban.	"	"
Tornácosház.	"	"

Árv.Közl. 1940.1.rk.sz. 20.1.

Edvi Illés Aladár, festöm.

139.	Tájkép.	Olf.	30x45	J.l.b.
140.	Olasz táj.	Olf.	21x32	J.l.b.
141.	Felhök.	Olf.	14x24	J.l.j.
142.	Tájkép.	Olf.	10x19	J.l.j.
143.	Tájkép.	"	10x21	J.l.b.

Árv. Közl. 1932. I.n.sz. 61.sz. 17.l.

Edvi Illés Aladár MDK

A segesvári óratorony, vizf.

Tanulmány, vizf.

Segesvári utca, vizf.

Részlet Segesvárról, olf.

Műcsarnok 1897. tavaszi nemzetk. kiáll.

Edvi Illés Aladár MDK

Falusi utca, olf.

Utcarészlet, olf.

Oláh kunyhó, olf.

Műcsarnok 1897. téli kiáll.

Edvi Illés Aladár MDK

A kutnél, olf.

Falurészlet Erdélyből, olf.

Mücsarnok 1897. téli kiáll.

Edvi Illés Aladár MDK

Falusi utca, repr.

Műcsarnok 1897. téli kiáll.

Edvi Illés Aladár MDK

Őszi tájkép, olf.

Műcsarnok 1897. tavaszi nemzetk. kiáll.

MDK

Edvi Illés Aladár

Poprádi-tó, of.

Nemzetközi Alpin Képkiáll. N. Szal. 1930. márc.-ápr.
33.1.

MDK

Edvi Illés Aladár, festőm.

E.,E.,E., E., AV,T.,KA.,SzVPB.,WGy.:
4 izben Esterházy -dij
Állami vizfestm.-dij,
Társulati-dij,
KÁs aranyérem,
Székesföv.Vásárpénztár Pállik Béla-dija,
Wolfner Gyula dija.

Kitüntetések,dijak.
Mücs.-OMKT 1931/32.évi téli kiáll1 Kat. 28.1.

Edvi Illés A ladár festőművész.

MDK.

Képzőművészeti Társulatnak tavaszi kiállitásán vett részt a Szépmüvészeti Muzeumban.

Művészet, 1918. 2. 1.

MDK

Edvi-Illés Aladár

Z.I.: Szolnok és a müvésztelep. Magyar Iparmüvészet 1936. 69.l.

MDK

Edvi Illés A ladár,festőm.

Olajfestmények:

61. Szélmalmok.

Képzőm.Társ. 1937/38. Téli tárl. Kat. 8.l.

Szolnoki magyar és osztrák festők.